VICTORIA DE LA MIDWAY

WALTER LORD

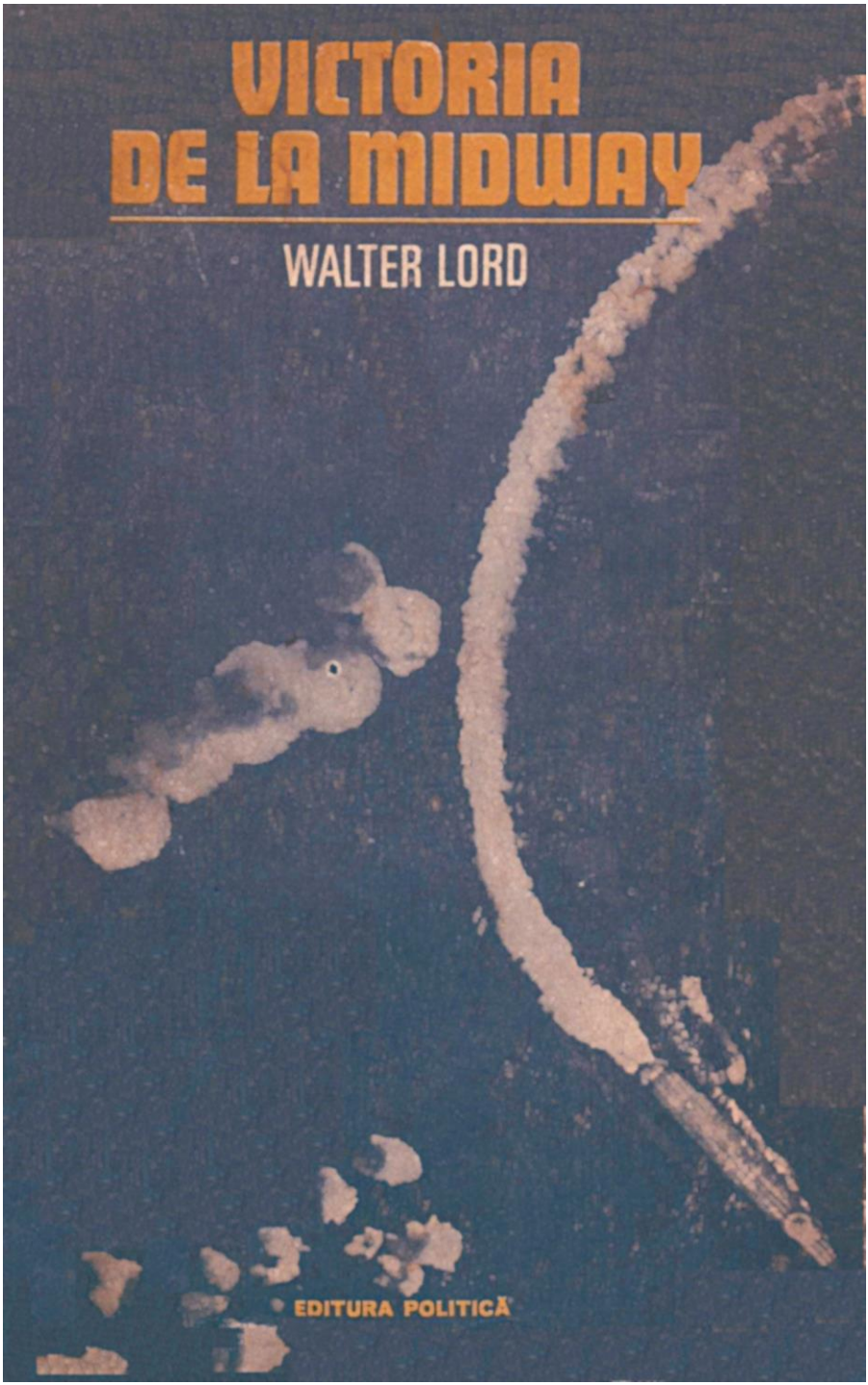

EDITURA POLITICĂ

WALTER LORD

VICTORIA DE LA MIDWAY

EDITURA POLITICĂ - 1972

WALTER LORD
INCREDIBLE VICTORY
1967

PREFAȚĂ

Apariția fiecărei cărți referitoare la istoria celui de-al doilea război mondial sau în care se descrie un episod important din acest război este întotdeauna binevenită şi bine primită atît de către specialiştii şi pasionații în descifrarea tainelor „marii conflagrații a secolului XX", cît şi de către receptiva masă a cititorilor, cuprinsă sub denumirea generală de „marele public".

O astfel de apariție este binevenită mai ales cînd este vorba nu de o simplă descriere, ci de o adevărată „radiografie" a episodului respectiv, de o investigație minuțioasă în cele mai intime aspecte ale evenimentului. Şi este bine primită mai cu seamă cînd în obiectivul autorului este prinsă o operație maritimă cu deznodăminte neaşteptate. Căci, fără a nega rolul primordial al operațiilor terestre şi condițiile de încleştare crîncenă în care acestea se desfăşoară, este recunoscut faptul că operațiile maritime, purtate într-un mediu geografic plin încă de mistere, au avut în toate timpurile un caracter mai spectaculos, mai dinamic, mai plin de neprevăzut, polarizînd asupra lor atenția celor interesați în cunoaşterea fenomenului luptei armate.

Pe uscat acțiunile de luptă se desfăşoară în contact nemijlocit cu inamicul, față în față cu el; pe mare, angajamentele între beligeranți au loc la distanța de tragere a artileriei, de lansare a torpilelor, la distanța de zbor a aviației, uneori chiar împotriva unui inamic invizibil (atacul navelor de suprafață împotriva submarinelor sau al submarinelor împotriva navelor de suprafață). Nu trebuie neglijate nici alte aspecte, în aparență minore: dacă la uscat luptătorul poate fi protejat de un adăpost oarecare, pe mare marinarul nu are unde să se adăpostească, el face corp comun cu nava, iar aviatorul de pe nave care amerizează are puține şanse de salvare; pe mare angajamentele sînt de scurtă durată, iar rezultatele lor pot fi catastrofale.

Din şirul operațiilor desfăşurate pe diferite teatre maritime sau oceanice în cursul celui de-al doilea război mondial se distinge bătălia de la Midway, situîndu-se pe primul plan în ceea ce priveşte cantitatea de forțe folosite, amploarea obiectivelor urmărite şi importanța rezultatelor obținute.

Dar, înainte de a ajunge la această operație, considerăm necesară o scurtă trecere în revistă a principalelor evenimente care s-au desfăşurat în Pacific de la începutul războiului pe acest teatru şi care au precedat bătălia de la Midway.

În dimineața de duminică 7 decembrie 1941, la Pearl Harbor, principala bază militară maritimă a S.U.A. din Pacific (insula Oahu din arhipelagul Hawai), se aflau ancorate sau acostate la cheiuri aproximativ 96 de nave americane.

Deodată, pe neaşteptate, la ora 07,55, din cer s-a prăvălit peste bază un uragan distrugător provocat de cele 353 de avioane japoneze care s-au năpustit cu bombe, torpile, armament de bord asupra navelor, avioanelor, hangarelor, urmărind să distrugă totul. După două ore, cînd s-a retras ultimul avion atacator, baza prezenta aspectul unei scene de apocalips.

Evenimentul, care a declanşat războiul în Pacific între Japonia, pe de o parte, şi S.U.A., în alianță cu Anglia, Olanda şi Australia, pe de altă parte, a impresionat întreaga lume şi a zguduit opinia publică americană. De la preşedinte pînă la ultimul cetățean al S.U.A., toți se întrebau: „Cum a fost posibil ?”

Iată cum a fost posibil.

Încă din ianuarie 1941, în creierul amiralului Isoroku Yamamoto, comandantul suprem – talentat, dar fanatic – al flotei japoneze, a început să se contureze un plan menit să asigure realizarea scopurilor prevăzute de Japonia pentru perioada inițială a războiului din Pacific: ocuparea principalelor teritorii şi poziții strategice din Asia de sud-est şi bazinul de vest al Oceanului Pacific. Planul prevedea distrugerea dintr-o singură lovitură a principalelor forțe

navale americane bazate la Pearl Harbor. Lovitura urma să se execute cu aviația de bombardament şi torpiloare, de la bordul portavioanelor. Pregătirile pentru această operație s-au desfăşurat în cel mai mare secret, în timp ce la Washington se duceau tratative între reprezentanții diplomatici ai S.U.A. şi Japoniei.

În dimineața de 26 noiembrie 1941, gruparea navală japoneză destinată să scoată din luptă grosul flotei americane s-a pus în mişcare, plecînd din raionul insulelor Kurile, unde se găsea concentrată. Gruparea navală – sub comanda amiralului Nagumo – denumită „Marea unitate de portavioane de lovire", nu era prea numeroasă, însă reprezenta o forță de temut: 6 portavioane (constituind nucleul principal al forței de lovire), 2 nave de linie, 2 crucişătoare grele, 1 crucişător uşor, 9 distrugătoare, 3 submarine şi 8 petroliere. Marşul, care a durat 11 zile, s-a executat, de asemenea, în cel mai desăvîrşit secret.

Şi totul s-a desfăşurat conform planului, întocmit pînă în cele mai mici amănunte *.

Scopul operației a fost atins în întregime: nucleul principal al flotei americane din Pacific (cele 8 nave de linie) a fost scos din luptă, cu prețul a 29 de avioane, 1 submarin mare şi 5 submarine pitice pierdute de japonezi, împreună cu 64 de oameni.

Operația de la Pearl Harbor constituie unul dintre cele mai controversate episoade din istoria celui de-al doilea război mondial. Două din aceste controverse ne atrag în mod deosebit atenția.

Prima se referă la faptul dacă preşedintele şi în general conducerea de stat a S.U.A. avea sau nu cunoştință de pregătirile şi obiectivele operației de la Pearl Harbor. Există păreri care susțin că toate aceste fapte erau cunoscute în S.U.A., însă nu s-au luat măsuri de ripostă, urmărindu-se ca prin dezastrul care va urma să fie înfrîntă opinia publică

* Nu mai insistăm asupra detaliilor acțiunilor de luptă, întrucît acestea au fost pe larg tratate în cartea aceluiaşi Walter Lord – „Pearl Harbor", apărută în traducere românească, în Editura politică, în 1970.

pacifistă a S.U.A. şi astfel să fie posibilă intrarea S.U.A. în război. Controversa rămîne neelucidată şi deschisă, întrucît din dosarele de mii de file referitoare la acest eveniment lipsesc numeroase piese, iar martorii oficiali nu mai sînt în viață.

A doua controversă pune față în față două opinii extremiste: una, care minimalizează rezultatele operației de la Pearl Harbor, susținînd că aceasta nu a avut decît un rol secundar în desfăşurarea primei perioade a războiului din Pacific, şi a doua, care exagerează importanța acestei operații, afirmînd că ea a constituit factorul determinant, decisiv în expansiunea japoneză din anii 1941-1942. Aici răspunsul este mai uşor de dat, combătînd ambele tendințe. Este prea binecunoscut faptul că nu a existat şi nu poate exista o luptă sau o operație maritimă care să urmărească un „scop în sine". Toate acțiunile de luptă maritime din decursul istoriei s-au desfăşurat în sprijinul direct sau indirect al acțiunilor de luptă terestre. Chiar şi în planurile comandamentului japonez, operația de la Pearl Harbor figura ca o operație de asigurare a acțiunilor de cuceriri terestre: asigurarea flancurilor şi a spatelui forțelor terestre şi maritime care urmau să-şi desfăşoare acțiunile de cotropire în Asia de sud-est şi în bazinul de vest al Pacificului. Scopul propus a fost realizat, şi din acest punct de vedere, precum şi prin caracterul ei insolit, operația de la Pearl Harbor merită atenție pentru poziția pe care o ocupă în istoria celui de-al doilea război mondial şi chiar în întreaga istorie a războaielor pe mare.

În aceeaşi zi de 7 decembrie 1941, aproape concomitent cu exploziile care au zguduit Pearl Harbor, Japonia a declanşat în direcția sud şi sud-est o operație strategică de o mare amploare care s-a desfăşurat într-un ritm impetuos. Thailanda a fost cucerită în numai două săptămîni (7 – 21 decembrie 1941); cinci luni au fost suficiente pentru cotropirea arhipelagului Filipinelor (7 decembrie 1941 – 6 mai 1942) şi mai puțin de cinci luni pentru subjugarea Birmaniei. Au fost ocupate – în aceeaşi perioadă – bazele americane din insulele Guam, Marcus şi Wake. Într-o

singură săptămînă a fost cucerită baza engleză Hong Kong (19 – 25 decembrie 1941). După debarcarea în peninsula Malacca, s-a desfăşurat acțiunea de cucerire a Malayei în două luni (decembrie 1941 – ianuarie 1942). La 15 februarie 1942 capitulează cea mai puternică bază engleză din Asia – Singapore. După invadarea arhipelagului Indoneziei, în patru luni au fost cucerite insulele Borneo, Celebes, Sumatra, apoi Java. Prin scufundarea la 10 decembrie a navei de linie *Prince of Wales* şi a crucişătorului greu *Repulse* (engleze) de către avioanele torpiloare japoneze s-a întărit şi mai mult dominația flotei japoneze în sud-vestul Oceanului Pacific.

Supremația flotei japoneze în această zonă a devenit aproape totală în februarie 1942, cînd, în urma bătăliei din Marea Javei (17 – 28 februarie 1942), a fost nimicită flota americano-olandeză.

În mai 1942, ofensiva şi cuceririle japonezilor au atins apogeul, realizîndu-se toate scopurile propuse pentru prima etapă a războiului. În această perioadă, teritoriile cotropite de japonezi, împreună cu metropola, se întindeau pe o suprafață de aproximativ 50.000.000 km^2. Acest imens teritoriu era delimitat la est de un aliniament care pleca din Aleutinele occidentale pînă la insula Noua Guinee şi arhipelagul Solomon; apoi, spre sud-est aliniamentul includea insulele Gilbert şi Marshall, iar în continuare, spre sud-vest şi nord – insulele Nicobar şi Andaman, granița chino-birmană şi birmano-indiană, regiunea muntoasă a Chinei centrale, pînă la stepa mongolă şi fluviul Amur. Era un teritoriu imens, cu resurse uriaşe de materii prime de mare importanță economică şi strategică... Popoarele din țările cotropite au fost obligate să suporte greutățile şi ororile unui război nimicitor.

În urma acestor victorii uriaşe şi rapide, Japonia a trecut, în mai 1942, la realizarea concepției celei de-a doua etape a războiului, care consta în extinderea agresiunii în zona de sud şi sud-vest a Oceanului Pacific. Un prim obiectiv urmărit a fost definitivarea cuceririi insulei Noua Guinee şi, în primul rînd, a bazei Port Moresby, precum şi

ocuparea insulelor Solomon. În aceste condiții s-a desfăşurat *bătălia din Marea Coralilor*.

Bătălia s-a desfăşurat în zilele de 4 – 8 mai 1942 şi s-a terminat nedecis. Japonezii au pierdut un portavion, 80 de avioane şi au înregistrat avarii la un alt portavion şi un crucişător uşor. Aliații au pierdut, la rîndul lor, un portavion, un tanc petrolier, un distrugător şi 81 de avioane. Un al doilea portavion a fost uşor avariat. După cum se întîmplă adesea în astfel de situații, fiecare din părți şi-a revendicat victoria.

Cu tot rezultatul său nedecis, bătălia din Marea Coralilor a intrat ca un eveniment important în istoria artei militare maritime. Este prima acțiune de luptă maritimă care a pus față în față portavioanele şi în care principala forță de lovire a constituit-o aviația purtată. Loviturile cu aviația s-au executat în afara razei de acțiune a torpilelor sau a bătăii artileriei navale. Bătălia a consacrat rolul portavioanelor, ca nucleu principal al grupărilor navale în condițiile specifice ale teatrului de acțiuni militare din Pacific.

Dar bătălia din Marea Coralilor nu a fost decît preludiul, avanpremiera unei alte bătălii faimoase, care a avut loc o lună mai tîrziu şi care nu s-a mai terminat nedecis. Ajungem astfel la subiectul cărții de față, bătălia de la Midway.

***

Insulele Midway sînt situate în partea centrală a Oceanului Pacific, în apropierea paralelei de 30° N şi a meridianului de 180° (meridianul de schimbarea datei), la o distanță aproximativ egală de coastele vestice ale S.U.A. şi de coastele răsăritene ale Chinei *.

Sînt doar două insule de mică întindere (Sand Island şi Eastern Island) – nici măcar un arhipelag – izolate în imensitatea Pacificului.

Nici o altă insulă cît de cît signifiantă nu se mai găseşte

* Desigur că aceată poziție le-a conferit şi denumirea „Midway”- la jumătatea drumului (în limba engleză)

pe o rază de 1.000 de mile în jurul lor. Nici o valoare economică nu atrage atenția asupra lor.

Despre importanța militară a acestor insule în eventualitatea conflictului americano-japonez s-a vorbit abia în 1939, în raportul Hepburn. Această importanță şi-a găsit într-adevăr confirmarea după operația de la Pearl Harbor şi cucerirea de către japonezi a bazelor aliate din Pacificul central. Midway devenise prima bază americană avansată în fața Japoniei şi o poziție de apărare a bazei principale Pearl Harbor.

Care a fost prologul bătăliei de la Midway?

Încă de la jumătatea lunii februarie 1942, Marele cartier general japonez discutase mai multe proiecte de operații, destinate să asigure atingerea scopurilor propuse pentru cea de-a doua perioadă a războiului. Se aveau în vedere în principal trei proiecte: o ofensivă în vest, pe direcția India – Orientul Apropiat, alta în sud – pe direcția Australia, alta în est – spre arhipelagul Hawai. Primul proiect a fost repede abandonat. A rămas al doilea proiect (direcția sud), susținut de statul-major imperial, şi al treilea proiect (direcția est), susținut cu insistență de amiralul Isoroku Yamamoto.

Controversa a luat sfîrşit şi Yamamoto a obținut cîştig de cauză în urma raidului aerian american executat la 18 aprilie 1942 asupra capitalei japoneze cu bombardierele B-25 decolate de pe portavioane. Era primul atac aerian asupra Japoniei. Atacul aviației americane nu a provocat pagube prea mari. Dar, dacă portavioanele americane au reuşit să se apropie la o astfel de distanță de metropolă încît „să pericliteze însăşi securitatea împăratului, problema trebuia privită cu toată seriozitatea.

Se impuneau măsuri cît mai urgente pe linia planului propus de Yamamoto.

Yamamoto viza un scop general decisiv, care urma să fie realizat în două etape succesive: într-o primă etapă, cucerirea insulelor Midway prin debarcarea unui desant maritim, în paralel cu o acțiune demonstrativă în Aleutine (care urmărea să atragă aici o parte a flotei americane); în a doua etapă, distrugerea „dintr-o singură lovitură" a forțelor

principale ale flotei americane din Pacific, cu nucleul ei de bază – portavioanele, care urmau să fie atrase în această zonă în urma debarcării executate prin surprindere în insulele Midway.

Yamamoto studiase în S.U.A. la Universitatea Harvard şi străbătuse aceste state în lung şi în lat. Cunoştea potenţialul economic al S.U.A. şi putea să-l compare cu potenţialul economic al Japoniei. El nu avea decît o singură soluţie: să obţină o victorie rapidă, decisivă, înainte ca America să-şi poată reveni şi să-şi arunce în luptă întreaga ei forţă economică şi militară. Acest lucru l-a explicat el în declaraţia făcută primului ministru Konoye în 1941: „Dacă mi se spune să lupt fără a ţine seama de consecinţe, voi lupta cu înverşunare în primele şase luni sau timp de un an, dar nu îmi fac nici un fel de iluzii în ceea ce priveşte al doilea sau al treilea an de război".

Aşadar, ideea lui Yamamoto a învins, şi acesta, împreună cu statul său major, a început să perfecteze detaliile planului operaţiei şi să-şi organizeze impresionanta forţă de aproximativ 190 de nave pe care le avea la dispoziţie. Acestea includeau: 8 portavioane, 11 nave de linie, 22 de crucişătoare, 65 de distrugătoare, 4 transportoare de aviaţie, 21 de submarine şi circa 60 de nave auxiliare. Numărul de avioane şi hidroavioane participante la operaţie se ridica la 700. Aproape un milion de oameni, sub conducerea a 20 de amirali, puneau în mişcare această uriaşă maşină de război aeronaval.

Yamamoto şi-a organizat forţele pe 6 grupări operative, cărora le-a fixat misiunile corespunzătoare conform planului astfel:

1. *Gruparea operativă de portavioane de lovire* – comandată de amiralul Nagumo – incluzînd 21 de nave (4 portavioane, 2 nave de linie, 3 crucişătoare şi 12 distrugătoare) avea misiunea ca prin bombardarea insulelor Midway să execute pregătirea de aviaţie a debarcării.

2. *Forţele principale* – sub comanda directă a lui Yamamoto – cu 34 de nave (nucleul principal constituindu-l 7 nave de linie), urmau să se menţină la aproximativ 300 de

mile în spatele grupării lui Nagumo şi să lovească flota americană cînd aceasta va sosi în ajutorul celor de pe insulele Midway.

3. *Gruparea de acoperire operativă a debarcării* – sub comanda amiralului Kondo – cu 15 nave (2 nave de linie, 5 crucişătoare grele, 1 portavion uşor şi 7 distrugătoare), avea misiunea să execute acoperirea şi pregătirea de foc a debarcării şi, în continuare, să întărească forțele principale ale lui Yamamoto.

4. *Gruparea de debarcare* (aproximativ 25 de nave) avea misiunea să ambarce trupele de desant în insula Saipan, să le transporte pe mare şi să le debarce în insulele Midway.

5. *Gruparea de acoperire şi sprijin a debarcării* – sub comanda amiralului Kurita – avea misiunea de acoperire şi pregătire de foc nemijlocită a debarcării.

6. *Gruparea demonstrativă pentru Aleutine* – comandată de amiralul Hosoyaga – urma să execute o debarcare demonstrativă de desant în insulele Kiska şi Attu din Aleutine.

Cele şase grupări operative erau împărțite, la rîndul lor, în grupuri tactice (23 în total), care în timpul operației urmau să se întindă pe o distanță de aproximativ 1.800 de mile în zona centrală şi de nord a Pacificului.

De asemenea, a fost prevăzută constituirea a două perdele de submarine dispuse în supraveghere între insulele Midway şi arhipelagul Hawai, cu misiunea de a semnala apropierea flotei americane de raionul operației.

La 1 mai 1942 a fost definitivat planul de acțiune, iar la 5 mai, Marele cartier general japonez a emis ordinul nr. 18 pentru executarea celei mai mari operații din istoria navală a Japoniei.

Dar în tot acest timp, nici americanii nu dormeau. Contrar presupunerii lui Yamamoto că americanii nu vor afla nimic şi întreaga operație se va declanşa în secret, prin surprindere, comandamentul flotei S.U.A. avea cunoştință de intențiile japonezilor de a desfăşura acțiuni de mare amploare în direcția est. Nu se cunoştea încă precis obiectivul, şi la sfîrşitul lunii aprilie se luau în considerare

trei variante posibile: insulele Midway, arhipelagul Hawai sau coasta de vest a S.U.A. Majoritatea argumentelor pledau însă pentru insulele Midway, ceea ce explică vizita de o zi făcută în aceste insule, la 2 mai 1942, de către amiralul Chester Nimitz, comandantul forțelor americane din zona centrală a Pacificului.

În ciuda unor rezerve ale Pentagonului, care se temea de un eventual şiretlic al japonezilor, treptat, pe măsură ce se adunau şi se analizau datele recepționate şi descifrate la serviciul secret de informații american din Pacific, amiralul Nimitz a început să-şi concentreze întreaga atenție asupra variantei „Midway". În consecință, s-au luat măsuri de apărare a acestor insule în tot cursul lunii mai, ele intensificîndu-se în a doua jumătate a acestei luni. Nimitz a trimis aici tot ceea ce putea trimite la data respectivă; avioane de bombardament, torpiloare, de vînătoare şi de patrulare, benzină pentru avioane, tunuri şi aruncătoare, trupe, explozibil, muniții, sîrmă ghimpată, toate soseau în insule într-un ritm crescînd. La rîndul lor, apărătorii insulei făceau totul pentru a răspunde ajutorului primit. Muncind cîte 20 de ore pe zi, construiau şanțuri şi adăposturi, amplasamente de tragere pentru tunuri, baraje de sîrmă ghimpată, încărcături de exploziv instalate în apă şi pe plaje, tot ceea ce omeneşte era posibil pentru a rezista asaltului avioanelor şi desantului maritim inamic.

În paralel cu aceste măsuri de întărire a apărării insulelor Midway, la jumătatea lunii mai Nimitz a ordonat ridicarea stării de pregătire a forțelor din Hawai şi a început să-şi adune şi să-şi organizeze puținele forțe navale de care dispunea. Cele trei portavioane americane care se găseau în sudul Pacificului (singurele portavioane la acea dată) au fost rechemate urgent la Pearl Harbor. Unsprezece submarine au fost destinate să execute supravegherea la vest de Midway, iar alte 7 submarine patrulau la est de insule.

La 25 mai 1942, în urma recepționării unui lung mesaj, serviciul secret de informații american a clarificat totul. Incertitudinile au luat sfîrşit. Se cunoştea acum întregul plan de acțiune japonez: marile unități de nave, comandanții

şi misiunile acestora, itinerariile de deplasare, data „Z" a operației.

La 26 mai 1942 au sosit la Pearl Harbor portavioanele *Enterprise* şi *Hornet*, iar la 27 mai – portavionul *Yorktown*, destul de grav avariat în cursul bătăliei din Marea Coralilor. Deşi reparațiile la acest portavion s-ar fi executat normal în cîteva săptămîni, Nimitz a ordonat ca aceste reparații să fie terminate în trei zile. Şi ordinul a fost executat.

Amiralul Nimitz putea să folosească împotriva uriaşelor forțe japoneze numai 3 portavioane, 8 crucişătoare şi 14 distrugătoare (în total 25 de nave), pe care le-a organizat în două grupări.

Gruparea operativă 16 – sub comanda contraamiralului Raymond Spruance – avînd ca nucleu principal portavioanele *Enterprise* şi *Hornet*, şi *gruparea operativă 17* – sub comanda contraamiralului Jack Fletcher, comandantul întregii operații – cu principala forță de lovire – portavionul *Yorktown*.

Planul de acțiune american era destul de vag formulat. Astfel, pentru portavioane se prevedea „să provoace maximum de pierderi inamicului, folosind o puternică tactică de uzură"; pentru forțele de la Midway – „să mențină pozițiile". Era lăsată astfel o largă inițiativă comandanților de mari unități.

Grupările operative japoneze au plecat din raioanele de concentrare între 27 şi 29 mai, îndreptîndu-se spre raionul Midway (cu excepția grupării amiralului Hosoyaga, care avea ca obiectiv Aleutinele).

În aceeaşi perioadă şi-au început mişcarea şi forțele americane. La 28 mai au plecat din Pearl Harbor portavioanele *Enterprise* şi *Hornet*, iar la 30 mai, portavionul *Yorktown*, cu navele respective din escortă. Ralierea celor două grupări a avut loc în ziua de 2 iunie la ora 16,00, la aproximativ 350 de mile nord-est de insulele Midway. Inamicul putea acum să sosească, era aşteptat.

Şi, într-adevăr, inamicul a sosit. Primul contact cu o parte din forțele japoneze a fost luat în dimineața de 3 iunie de către aviația de patrulare din Midway. În zorii zilei de 4

iunie, situația în raionul Midway era următoarea: gruparea de portavioane de lovire japoneză – la 250 de mile nord-vest de Midway; forțele principale, tot spre nord-vest, la 300 de mile de portavioane, iar gruparea de debarcare – la 350 de mile sud-vest de portavioane. Grupările americane manevrau între 300 şi 400 de mile nord-est de Midway.

Bătălia a început la ora 06,34 prin lovitura executată de japonezi asupra insulelor Midway cu 108 avioane ridicate de pe cele 4 portavioane din gruparea lui Nagumo. Radiolocația de pe insule a detectat din timp aviația japoneză şi avioanele americane (principalul obiectiv al loviturii) au fost ridicate în aer, astfel încît atacurile japoneze s-au executat în gol, asupra unor obiective neînsemnate.

Au urmat, cu începere de la ora 07,00, atacurile succesive ale aviației de pe insulele Midway asupra portavioanelor japoneze. Ele au fost continuate, de la ora 09,20, cu atacurile executate de aviația torpiloare de pe portavionul *Hornet*. În urma tuturor acestor atacuri nu s-a obținut nici măcar o lovitură în obiective, singurul rezultat pozitiv fiind dispersarea şi dezorganizarea dispozitivului de marş al grupării lui Nagumo. În schimb, americanii au pierdut majoritatea avioanelor atacatoare.

Dezastrul s-a produs în jurul orei 10,20. Aproximativ 40 de avioane de bombardament în picaj, decolate de pe portavioanele americane, au scos din luptă – în mai puțin de o jumătate de oră – 3 portavioane japoneze: *Akagi*, *Kaga* şi *Soryu*. Rămăsese un singur portavion japonez nelovit – *Hiryu*. Acesta a ripostat executînd două atacuri – cu aviația de bombardament în picaj (ora 11,00) şi aviația torpiloare (ora 14,30) – asupra portavionului *Yorktown*, care a fost grav avariat.

Un nou atac al aviației americane executat în jurul orei 17,00 a scos din luptă şi portavionul *Hiryu*. Cu aceasta, soarta bătăliei a fost pecetluită. Ceea ce a urmat a fost numai epilogul, ultimele zvîrcoliri, sau – cum se spune în termeni militari – „dezvoltarea succesului".

Portavioanele *Soryu* şi *Kaga* s-au scufundat după 9 ore de la atacul executat asupra lor (în jurul orei 19,20).

Celelalte două portavioane japoneze – *Akagi* şi *Hiryu* – au fost scufundate de navele japoneze din motive de siguranță în dimineața de 5 iunie 1942.

În ziua de 6 iunie, la ora 13,30, submarinul japonez *I-168* a atacat portavionul *Yorktown*. Două torpile au lovit portavionul, avariindu-l şi mai grav, iar a treia torpilă a scufundat un distrugător american care se găsea în apropiere. (Totuşi, *Yorktown* s-a scufundat abia la ora 05,00 în ziua de 7 iunie.)

În sfîrşit, în ziua de 6 iunie, la ora 14,45, aviația de bombardament în picaj americană a scufundat crucişătorul greu japonez *Mikuma*. A fost ultimul angajament al acestei dramatice bătălii.

Forțele japoneze, regrupîndu-se, s-au retras spre vest, iar gruparea americană, la rîndul ei, s-a retras spre est.

În ziua de 7 iunie 1942, în insulele Midway şi pe sute de mile în jur s-a instaurat calmul şi liniştea, tulburate doar de zborul avioanelor care pescuiau piloții căzuți în apă.

Totul se terminase. Şi în deznodămîntul acestei sîngeroase înfruntări s-ar putea întrevedea finalul unei ciudate farse a destinului. La 7 iunie 1942 se împlineau exact şase luni de la dezastrul suferit de americani la Pearl Harbor. Toate cele 4 portavioane care participaseră la operația de la Pearl Harbor (*Akagi*, *Kaga*, *Soryu*, *Hiryu*) zăceau pe fundul oceanului. Amiralul Nagumo, comandantul operației de la Pearl Harbor, cel care scosese din luptă într-o oră principalele forțe de lovire americane din Pacific, fugea acum spre vest, după ce pierduse principala forță de lovire japoneză.

Dar toate acestea sînt, desigur, simple coincidențe, atît de des întîlnite în istorie şi atît de uşor de speculat.

***

Bătălia de la Midway a constituit momentul de cotitură în desfăşurarea războiului din Pacific. În această bătălie, japonezii au pierdut 4 portavioane, 1 crucişător greu, 1 distrugător şi aproximativ 300 de avioane, față de pierderile

de 1 portavion, 1 distrugător şi aproximativ 150 de avioane suferite de americani.

Raportul de forţe pe teatrul din Pacific a fost răsturnat. Japonezii, lipsiţi acum de superioritatea în portavioane (şi, odată cu aceasta, de marele efectiv de piloţi bine pregătiţi), au renunţat la continuarea ofensivei. Aliaţii au beneficiat astfel de răgazul necesar pentru completarea forţelor şi pregătirea ofensivei care îi va duce în final la înfrîngerea Japoniei.

Walter Lord îşi intitulează cartea consacrată bătăliei de la Midway – „The Incredible Vietory" („Victoria de necrezut"). La prima vedere se pare că, într-adevăr, această victorie este „de necrezut". Ar fi suficient să ne gîndim numai la copleşitorul raport de forţe favorabil japonezilor: 190 de nave japoneze contra 25 de nave americane. S-ar mai putea adăuga la aceasta faptul că avioanele de vînătoare japoneze – cunoscute sub numele de „Zero" – erau superioare calitativ avioanelor de vînătoare americane.

Dar, subliniem, această victorie pare incredibilă numai la prima vedere. Este suficientă o sumară analiză a condiţiilor în care s-a desfăşurat bătălia de la Midway pentru ca victoria americană să nu mai fie „de necrezut", ci absolut explicabilă.

În primul rînd, raportul de forţe. Din cele 190 de nave de care dispunea Yamamoto, numai „gruparea operativă de lovire" a lui Nagumo (cu 21 de nave) a participat la bătălie. Mai precis, angajamentul decisiv a avut loc între 4 portavioane japoneze şi 3 portavioane americane *.

Dar numărul de avioane de pe cele 3 portavioane americane (243), împreună cu avioanele de pe insulele Midway (140), era superior numărului de avioane de pe cele 4 portavioane japoneze (272).

În al doilea rînd, trebuie să se ţină seama de eroarea fundamentală pe care se baza întregul plan al lui Yamamoto. Esenţa planului – care trebuia neapărat să ducă

* Acţiunea finală a unui submarin japonez şi a unui submarin american nu a influenţat prea mult rezultatul în ansamblu al bătăliei.

la victorie – o constituia realizarea surprinderii, adică repetarea scenariului de la Pearl Harbor. Yamamoto pornea la luptă cu convingerea fermă că americanii nu cunosc nimic din planurile şi intenţiile sale. Dar, spre deosebire de 7 decembrie 1941, de data aceasta americanii ştiau totul. Yamamoto a fost pus în situaţia să rezolve cele două misiuni pe care şi le-a propus – ocuparea insulelor Midway şi distrugerea flotei americane – nu succesiv, aşa cum intenţiona, ci simultan, aşa cum i-a fost impus de forţele americane, prezente din timp în raionul bătăliei.

O a doua greşeală inadmisibilă – datorată de data aceasta subordonaţilor lui Yamamoto şi care a contribuit în mare măsură la deznodământul bătăliei – o constituie organizarea şi executarea defectuoasă a cercetării. O acţiune de cercetare preliminară cu aviaţia de patrulare în arhipelagul Hawai, prevăzută în planul operaţiei, nu a putut fi executată. Submarinele japoneze desfăşurate în perdeaua de supraveghere nu au descoperit apropierea forţelor americane de insulele Midway, iar cercetarea nemijlocită japoneză din raionul bătăliei (hidroavioanele de patrulare) a descoperit portavioanele americane abia după două ore (ora 07,30) de la descoperirea propriilor portavioane (ora 05,30) de către aviaţia de cercetare americană. Această situaţie a creat americanilor avantajul de a executa primii lovitura asupra portavioanelor japoneze, iar în angajamentul dintre portavioane prima lovitură este aproape întotdeauna hotărîtoare.

Au mai intervenit şi alţi factori, cu caracter aleator, care, evident, nu puteau fi prevăzuţi. Semnalăm numai doi dintre aceştia. În momentul atacului decisiv al aviaţiei de bombardament în picaj americane asupra portavioanelor japoneze, aviaţia de vînătoare japoneză îşi consumase deja autonomia de zbor prin respingerea atacurilor anterioare ale aviaţiei americane. Astfel avioanele americane nu au mai întîmpinat puternica reacţie a aviaţiei de vînătoare japoneze. Pe de altă parte, în momentul loviturii de la ora 10,20, toate avioanele se găseau la bordul portavioanelor japoneze, unele pregătite, altele în pregătire să execute o lovitură masivă,

nimicitoare asupra portavioanelor americane. Mai mult decît atît, punțile portavioanelor erau pline de torpile, bombe şi butoaie de benzină. Era suficientă o scînteie, nu explozia celor 3-4 bombe care au lovit portavioanele, pentru a le transforma în nişte uriaşe torțe plutitoare.

***

Walter Lord nu este un istoric în adevărata accepțiune a acestui cuvînt. El face prea puține considerații de ordin istoric sau militar şi mai puține de ordin politic sau social. În schimb, W. Lord este un neobosit documentarist, atît de arhivă cît şi de teren, înzestrat cu excelente calități de reporter sau, mai exact, de operator cinematografic. El nu se situează undeva sus, într-un punct fix deasupra insulelor Midway, pentru a ne prezenta o imagine de ansamblu asupra bătăliei. Nu vom găsi aşa ceva în cartea sa. În schimb, el pătrunde în cabina lui Yamamoto, care îşi compune scrisoarea către gheişa sa, apoi se deplasează cu viteza gîndului în subsolurile serviciului secret de informații americane de la Pearl Harbor. Din carlinga unui avion de bombardament american sare direct pe puntea portavionului *Akagi*, în flăcări, apoi trece – tot atît de repede – la bordul lui *Yorktown*, frămîntat de explozii, pentru ca imediat după aceea să privească prin periscopul unui submarin japonez insulele Midway sau acelaşi portavion *Yorktown*.

W. Lord nu ne prezintă o descriere a bătăliei de la Midway, ci, aşa cum am mai spus, o „radiografie" a ei. Un istoric i-ar putea aduce critici lui W. Lord, pentru că, urmărind toate detaliile, pierde viziunea de ansamblu. Dar, repetăm, W. Lord nu este un istoric, deşi activitatea lui laborioasă de documentare îl îndreptățeşte să poarte acest titlu. După ce a studiat zeci de lucrări şi sute de articole referitoare la bătălia de la Midway, apărute în S.U.A. şi în Japonia, după ce a răscolit arhiva secretă a direcției operații din marina americană, ca şi documentele serviciului istoric al departamentului apărării din Tokio, după ce a stat de

vorbă cu aproape 400 de participanți la bătălie, W. Lord şi-a propus – şi se pare că a reuşit – să închine această carte, ca un monument literar, oamenilor participanți la aceasta tulburătoare confruntare – comandanți şi simpli marinari sau piloți dispăruți sau rămaşi în viață, care, fiecare în parte, au luptat pentru un ideal, pentru un crez, purtînd pecetea unui caracter just sau nejust, din vina lor sau mai mult a altora. Dacă W. Lord şi-a atins sau nu scopul prin merituoasa sa încercare, aceasta o va stabili cititorul, „criticul exigent, dar obiectiv şi infailibil" al oricărei cărți.

CONTRAAMIRAL SANDU GHEORGHE

1

Dintr-o singură lovitură

Subofițerul Heijiro Omi nu a găsit nici un cuvînt de scuză. În calitatea sa de intendent al amiralului răspundea de alcătuirea meniului la această recepție, care, printre altele, cuprindea şi acel soi de peşte de mare *tai*, ales cu multă grijă şi gătit întreg. A fost o idee fericită să se servească *tai*, căci acest peşte dat în sare şi fript la grătar însemna în Japonia noroc. Dar de data aceasta bucătarul îl prăjise în pastă de fasole – mai precis în *miso* – şi, după cum prea bine ştie orice japonez superstițios, un asemenea adaus însemna de fapt a schimba norocul în ghinion.

Evident, fusese o simplă scăpare din vedere. Bucătarului nu-i trecuse prin minte aşa ceva, iar Omi nu era acolo, fiind ocupat cu alte amănunte legate de recepție. Totuşi, chiar şi cea mai mică greşeală era foarte umilitoare atunci cînd aveai cinstea să-l serveşti personal pe amiralul Isoroku Yamamoto, prestigiosul comandant suprem al flotei combinate a marinei imperiale japoneze. Acum Omi stătea

mîhnit, fără a scoate un cuvînt, în timp ce căpitan-comandorul Noboru Fukusaki, secretarul amiralului, îl admonesta. Amiralul asista de la distanță la această scenă cu un surîs sarcastic pe buze.

Nu era însă timp să se stăruie prea mult asupra acestei întîmplări. Oaspeții se îmbulzeau pe puntea navei-amiral *Yamato*, care plutea grațios în rada de la Hashirajima înconjurată de geamandurile roşii. În curînd s-au adunat pe covertă vreo 200 de ofițeri. Printre ei se afla amiralul Nagumo, cu figura-i posomorîtă, eroul de la Pearl Harbor..., vreo zece tineri comandanți de distrugătoare..., comandorul Yanagimoto de pe portavionul *Soryu*, care se bucura de foarte multă popularitate..., străluciți ofițeri de stat-major, ca, de exemplu, căpitan-comandorul Sasabe, ai cărui colegi de promoție din 1923 de la Academia navală păreau hărăziți să ocupe poziții înalte.

Amiralul Yamamoto îi invitase pe toți în această seară de primăvară din 25 mai 1942 pentru a sărbători un eveniment de foarte bun augur. O imensă armată japoneză se găsea pe punctul de a pleca în Pacific. Misiunea acestei forțe era în raport cu dimensiunile ei: să cucerească baza americană de la Midway, să momească flota americană ca să o distrugă şi să cîştige războiul pentru Japonia dintr-o singură lovitură.

Răsunau urale şi strigăte de *banzai* pe deasupra întinderii liniştite a apei, peste zecile de nave care stăteau înghesuite în radă. *Tai*-ul servit cu *miso*, chiar dacă cineva îl luase în seamă, fusese de mult uitat. Se țineau toasturi pentru națiune, toasturi pentru flotă, toasturi pentru victoriile din trecut şi speranțele de viitor. *Sake*-ul* cald trezea viziuni ale unei glorii nemărginite, şi chiar ceştile cu flori păreau de bun augur. Îi fuseseră doar dăruite amiralului Yamamoto de către împăratul însuşi.

Chiar dacă pentru cei de la Hashirajima mai existau unele îndoieli, victoria era sigură pentru întreaga Japonie. De şase luni Japonia se bucura de un şir neîntrerupt de victorii, care depăşeau orice imaginație. Pearl Harbor...

* Băutură națională japoneză preparată din orez – *Nota trad.*

Repulse şi *Prince of Wales*... Hong Kong... Manila... Singapore... Bataan. În aprilie, marile portavioane ale amiralului Nagumo devastaseră Oceanul Indian, distrugînd Colombo, scufundînd două crucişătoare britanice şi portavionul *Hermes*, dincolo de Trincomalee. Apoi a urmat Marea Coralilor, care le-a adus o nouă victorie. Mai tîrziu aceasta avea să fie considerată ca o înfrîngere strategică – ea a stăvilit în mod permanent înaintarea japonezilor spre Australia –, dar cine ar fi putut să vadă acest lucru acum? Un comunicat exagerat anunța o lungă listă de cuirasate, portavioane şi crucişătoare americane distruse.

Toate aceste ştiri îmbătătoare puteau insufla credința şi în alte victorii. Radiourile din sate transmiteau mereu buletine în care se vorbea de o Americă demoralizată. Ziarele descriau oraşele americane după noua lege a camuflajului ca nişte oraşe „fantomă". Reportajele arătau „cît de greu se lăsau femeile americane convinse să lucreze în fabricile de muniții".

Cele mai grozave erau însă articolele în care se spunea că poporul american a început să dea semne de nesiguranță. Într-un articol se arăta, de exemplu, cum secretarul de stat Cordell Hull încerca desperat să cheme la ordine un popor sătul de război, dar „este ca şi cum ai încerca să mîni un cal care se împotriveşte într-o arenă cu tauri". Într-un alt articol se arăta cum crainicul de la postul de radio San Francisco s-a bîlbîit cînd a încercat să apere democrația. „NEMULȚUMIREA CONTINUĂ SĂ CREASCĂ ÎN TABĂRA ALIATĂ", anunța cu satisfacție un ziar japonez, citîndu-l pe preotul Charles C. Coughlin, „curajosul şi binecunoscutul" misionar catolic din America.

Un japonez care nu se lăsa de loc impresionat de toate acestea era amiralul Yamamoto. Născut în 1884, în perioada marii redeşteptări aduse de „revoluția Meiji", acesta a primit botezul focului la Tsushima, sub ordinele amiralului Togo, iar acum era apostolul şi conducătorul forței navale aeriene; Yamamoto reprezenta perfect întreaga forță a noii Japonii. Dar, în acelaşi timp, Yamamoto cunoştea foarte bine şi America. Studiase la Harvard, fusese ataşat naval la

Washington, călătorise de-a lungul şi de-a latul Statelor Unite. „Nu luați taxiul, luați autobuzul", le spunea el japonezilor nou sosiți în America.

Cunoştea, de asemenea, foarte bine optimismul şi capacitatea de a se adapta a Americii. Duşmanii săi aveau să facă mare caz mai tîrziu că „se lăudase" că va semna pacea la Casa Albă. De fapt spusese că Japonia nu va putea să proclame victoria pînă cînd nu va semna pacea la Casa Albă.

Mai presus de orice ştia însă foarte bine ce înseamnă producția americană. Poate că nu ştia, de exemplu, că în 1940 S.U.A. au fabricat 4.500.000 de automobile, în timp ce Japonia fabricase numai 48.000, dar aceste cifre nu l-ar fi putut surprinde. Ştia că Japonia se găsea în condiții de inferioritate şi că nu era decît o chestiune de timp ca producția americană să-şi spună cuvîntul. „Dacă mi se spune să lupt fără a ține seama de consecințe – a mărturisit el premierului Konoye în 1941 –, voi acționa cu furie în primele şase luni sau un an, dar nu-mi fac nici un fel de iluzii în ceea ce priveşte al doilea şi al treilea an de luptă".

Pentru Yamamoto nu era decît o singură soluție: o victorie rapidă, decisivă, înainte ca America să se pună în mişcare. Dacă ar putea zdrobi flota americană slăbită, în special acele portavioane care îi scăpaseră la Pearl Harbor, ar avea controlul întregului Pacific. Atunci ar fi posibil ca Washingtonul să prefere să ajungă la o pace favorabilă cu Japonia decît să facă față agoniei unui război de durată.

Şi chiar dacă ar fi fost vorba de un război de durată, nu are de ce să se teamă. Întotdeauna i-au plăcut jocurile de noroc. Pe cînd se afla în America, jocurile lui preferate erau bridge-ul şi pocherul. „Îți plac jocurile de noroc?" – l-a întrebat o dată pe un tînăr secretar de la Ambasada japoneză din Washington. Cînd tînărul i-a spus timid ca încă nu încercase, Yamamoto i-a retezat-o: „Oamenii care nu riscă nu merită să se stea de vorbă cu ei".

Jocul era făcut. Din păcate, amiralul Chester W. Nimitz, comandantul flotei americane de la Pearl Harbor, refuza să joace. Perfect conştient că flota sa greu lovită nu era încă în

formă ca să rişte o nouă luptă, Nimitz se mulţumea, pentru moment, cu atacurile rapide şi precise ale avioanelor de pe portavioane şi cu raiduri menite să ridice moralul. Yamamoto a hotărît că pentru a-l face să iasă din bîrlog nu are decît o singură cale, şi anume să cucerească o bază pe care americanii nu şi-ar putea permite să o piardă. Atunci cînd flota americană ar ieşi în larg pentru a răspunde provocării, el ar urma să se năpustească cu toate forţele de care dispune.

Midway părea să fie cea mai bună momeală. Nu era decît o bază mică a forţelor S.U.A din Pacificul central, dar cucerirea acestei baze oferea mai multe avantaje: ajuta la întărirea apărării patriei, era o bază utilă pentru avioanele de patrulare, dar mai presus de orice era o momeală pentru a atrage flota americană în larg. Fiind la o distanţă de numai 1.136 de mile de Pearl Harbor, Midway era un loc pe care americanii trebuiau să-l apere cu orice preţ. Vor veni acolo şi îi vor cădea în mînă.

Ideea începuse să prindă formă în mintea sa încă din februarie 1942. Japonia se apropia tocmai de sfîrşitul a ceea ce se numea „prima fază" a cuceririlor ei şi se punea întrebarea care avea să fie cea de-a doua fază. Unii erau de părere ca următoarea mişcare să fie spre vest – să se ocupe Ceylonul, eventual să se facă joncţiunea cu Rommel în Orientul Apropiat. Alt grup – băieţii cei deştepţi de la Marele stat-major al marinei – voia să se meargă spre sud; cucerirea Noii Caledonii, a insulelor Samoa şi Fiji, ar fi însemnat izolarea Australiei.

Planul de a ataca baza de la Midway aparţinea Cartierului general al forţelor navale combinate şi acest fapt a fost suficient pentru a stîrni gelozia Marelui stat-major al marinei şi a provoca disensiuni. Dar, abstracţie făcînd de tradiţionalele rivalităţi dintre marinarii din birouri şi cei de pe nave, planul putea fi criticat. Midway era departe – atacul nu ar fi avut o bază terestră pentru avioane. Totodată Midway se afla în raza avioanelor S.U.A care îşi aveau baza în Hawai. Multora li se părea un loc prea mic şi îndepărtat ca să constituie o bază navală bună. Menţinerea acestei

baze ar fi cerut folosirea unor nave de care ar fi fost foarte mare nevoie în altă parte. Pe deasupra nu era nici timp suficient pentru a face rost de echipamentul şi proviziile necesare pentru un atac la o distanță atît de mare. A fixa data atacului în iunie însemna o adevărată sinucidere.

Totuşi, Midway prezenta un mare avantaj care înlătura orice obiecții: era ideea lui Yamamoto. Nimeni nu i s-ar fi opus fățiş, aşa încît, la 5 aprilie, Marele stat-major al marinei, care se împotrivise, a dat totuşi binecuvîntarea necesară planului. Dovedind o atitudine conciliatoare, Yamamoto a propus ca pasul următor să fie operația Fiji-Samoa. Apoi, deoarece Marele stat-major al marinei se temea de un bombardament posibil din insulele Aleutine, el a adăugat planului Midway şi atacul asupra insulelor Aleutine. Avea nave destule şi în felul acesta putea să-i zăpăcească pe americani.

Dar rivalitățile din servicii se şterg greu, şi pe la mijlocul lunii aprilie era clar că Marele stat-major al marinei tărăgăna încă lucrurile. Acesta voia să mai amîne atacul cu o lună.

Toate discuțiile au încetat la 18 aprilie. Era o zi de primăvară ca toate celelalte cînd primul ministru Hideki Tojo a pornit într-o inspecție. În timp ce avionul său se îndrepta spre micul port Mito, dintr-o dată un avion cafeniu „foarte straniu" a fost văzut îndreptîndu-se spre ei. Un moment deconcertant..., apoi şi-au dat seama înnebuniți că era un bombardier american. Avionul lui Tojo a virat brusc, în timp ce avionul american a trecut pe lîngă ei, văzîndu-şi mai departe de drum.

Întreaga Japonie a fost la fel de surprinsă cînd 16 fortărețe zburătoare B-25 ale locotenent-colonelului Jimmy Doolittle au trecut în faimosul lor raid. Japonezii reperaseră formațiile de luptă ale S.U.A. şi aşteptau într-adevăr o vizită în ziua următoare, cînd portavioanele ar fi fost destul de aproape pentru a putea lansa avioanele. Dar nimănui nu i-ar fi trecut prin minte că americanii ar fi putut să lanseze bombardiere cu rază mare de acțiune de pe puntea unui portavion. Stricăciunile produse au fost mici, dar şocul şi

ofensa imense.

Nimeni nu a fost atît de impresionat de acest atac ca amiralul Yamamoto. Securitatea împăratului devenise o obsesie pentru el. După raid s-a închis în cabina sa de pe *Yamato* şi a rămas acolo, cufundat în gînduri, o zi întreagă. Intendentul-şef Omi nu-l văzuse niciodată atît de palid şi de abătut.

Nu mai încăpea nici o urmă de îndoială în privinţa atacului asupra bazei Midway. Operaţia căpătase acum o nouă întorsătură importantă. Ea se impunea pentru a întări perimetrul defensiv al Japoniei, iar Yamamoto era mai hotărît ca oricînd să dezlănţuie bătălia care trebuia să distrugă flota S.U.A. Marele stat-major al marinei a încetat să se mai opună şi l-a îndemnat pe amiral să pornească atacul.

Comandorul Kameto Kuroshima, şeful secţiei operaţii de pe *Yamato*, a căzut într-una din acele stări de transă şi contemplare care îi erau specifice. Prin funcţia sa trebuia să coordoneze operaţiile, şi toată lumea căzuse de acord că era parcă născut pentru aşa ceva. Întreaga sa existenţă se axa numai pe aceste operaţii. Cînd trebuia să dea o anumită soluţie se retrăgea în cabina sa şi nu mai ieşea de acolo zile de-a rîndul. Uneori ardea tămîie şi medita în întuneric. Alteori stătea în biroul său îngropat în hîrtii, în timp ce mucurile de ţigări se adunau unele peste altele (le punea într-un pahar umplut pe jumătate cu apă, pentru că nimeni nu ar fi avut curajul să-i dea pe mînă o scrumieră). Dus pe gînduri, uita de toate şi de tot – lumea spunea că ar fi fost în stare chiar să doarmă încălţat. Ordonanţele îl numeau în mod nepoliticos *Boke-Sambo*, adică „conţopistul cu capul în nori", dar Yamamoto ştia el ce ştia. Amiralul nu se sinchisea de aceste comportări bizare, căci Kuroshima era, aşa cum prea bine conveniseră toţi, „zeul operaţiilor".

Planul care a rezultat era, într-adevăr, tot atît de valoros ca şi omul care îl pregătise. Presupunea un fel de balet naval complicat, care includea nu mai puţin de 16 grupe de diferite nave, acţionînd toate în perfectă coordonare. Întreaga operaţie era axată în jurul „zilei N", ziua

programată pentru debarcarea la Midway. În ziua N-3, amiralul Hosogaya avea să înceapă reprezentația cu atacul asupra insulelor Aleutine. Apoi, în ziua N-2, minunata forță de atac a amiralului Nagumo, formată din şase portavioane, trebuia să atace insulele Midway dinspre nord-vest, înlesnind astfel cucerirea lor. În ziua N, forțele de invazie urmau să sosească din vest, sprijinite de flota a doua a viceamiralului Nobutake Kondo. În acelaşi timp, forța principală – numeroasele cuirasate ale amiralului Yamamoto – trebuia să stea între cele două grupuri de nave, cam la trei sute de mile în spate, aşteptînd să atace flota S.U.A. cînd aceasta va porni pentru salvarea insulelor Midway. La nord, cîteva dintre navele lui Hosogaya se vor găsi destul de aproape pentru a face joncțiunea cu Yamamoto cînd acesta se va îndrepta să dea lovitura decisivă.

Pentru a fi cît mai sigur, Kuroshima a aranjat să se întreprindă şi o acțiune de recunoaştere. Două şiruri de submarine vor fi aşezate între Midway şi Hawai. Acestea vor detecta flota S.U.A. şi vor raporta imediat asupra celor ce se petrec acolo; eventual vor face şi cîteva exerciții de tragere la țintă.

Evident, acestea erau doar liniile principale, scheletul planului. Acum scena trebuia să se mute din semiobscuritatea parfumată a cabinei lui Kuroshima în camera secției operații cu linoleum lucios, unde statul-major avea să examineze planul, urmînd ca fiecare să-şi aducă contribuția. Căpitan-comandorul Yoshiro Wada, ofițerul cu transmisiile, trebuia să stabilească sisteme de comunicație bune, căpitan-comandorul Yasuji Watanabe să se ocupe cu probleme tactice, în timp ce căpitan-comandorul Akira Sasaki trebuia să se îngrijească de cele necesare piloților şi avioanelor... Alții au luat asupra lor diferite alte acțiuni, ca alimentarea cu combustibil, navigația şi sprijinul trupelor la debarcare.

Amiralul Yamamoto venea adesea să vadă cum merg lucrurile. La drept vorbind era planul lui, iar el nu făcea parte din acei comandanți care ar fi primit sfaturi de la

statul său major; aceştia se aflau acolo ca să aducă la îndeplinire hotărîrile pe care le lua el. Cînd era vorba de şedinţe mai mari îşi alăturau birourile în camera secţiei operaţii, formînd acolo un fel de masă de conferinţe; cînd aveau şedinţe mai restrînse stăteau pe nişte canapele de piele maron dispuse de jur împrejurul unei mese, pe care întotdeauna se găsea o cutie cu ţigarete „Sakura", brînză şi marele simbol al victoriilor lor – o sticlă de whisky Johnny Walker Red Label, „eliberată" de la Singapore.

Yamamoto nu fuma şi nici nu bea, dar nu era distant. Glumea cu întreg personalul şi era întotdeauna plin de grijă faţă de toţi cei cu care lucra. Foarte oficial în timpul serviciului (nimeni nu l-a văzut vreodată scoţîndu-şi haina), era dezarmant de uman în afara serviciului. Slăbiciunea sa pentru dulciuri, pentru *shogi*, ca şi pentru apa de colonie „Hechima" făcea din el un om, o făptură din carne şi oase, care parcă nu avea nimic comun cu monumentul naţional care devenise acum.

La sfîrşitul lunii aprilie i-a primit pe comandanţii săi principali, amiralii Nagumo şi Kondo, în biroul său cu covor roşu, care se afla chiar în spatele camerei secţiei operaţii. Aceştia tocmai se întorseseră din Oceanul Indian şi nu ştiau nimic despre Midway. Se prezentaseră acum să primească dispoziţii. Lui Nagumo îi era indiferent – portavioanele sale puteau face faţă oricărei situaţii –, dar Kondo începu să-şi exprime unele din vechile sale obiecţii. Yamamoto i-a tăiat-o scurt; toate lucrurile fuseseră de mult puse la punct.

Pe data de 1 mai planurile de luptă erau terminate. În acea zi comandanţii diferitelor forţe s-au adunat la bordul lui *Yamato* pentru un instructaj de patru zile şi manevre miniaturale (joc de război). Experimentînd planul pe masa de joc, Echipa roşie (flota S.U.A.) a atacat pe neaşteptate Echipa albastră (portavioanele lui Nagumo), în timp ce avioanele respective bombardau insulele Midway. Conform regulilor se înregistraseră nouă lovituri în favoarea flotei americane, iar navele *Akagi* şi *Kaga* au fost scufundate. Contraamiralul Matome Ugaki, perspicacele şef de stat-major al lui Yamamoto, a schimbat repede arbitrajul; şase

lovituri au fost şterse dintr-o dată, iar nava *Akagi* readusă în stare de plutire.

Succesul fiind astfel asigurat, maşinile mimeografului s-au pus în funcțiune. La 5 mai, Ordinul nr.18 al cartierului general imperial a dat dispoziție flotei combinate ca „în cooperare cu armata să ocupe insulele Midway şi punctele cheie din Aleutinele de vest". Au urmat apoi şi alte ordine, şi, în fine, ordinul care a fixat o denumire de cod oficială, acea emblemă care transformă orice plan militar din vis în realitate. De acum încolo proiectul avea să se numească „Operația MI", insulele Aleutine „AO", iar Midway urma să fie cunoscut sub denumirea de „AF".

Un ultim amănunt. Amintindu-şi de manevrele miniaturale, comandorul Kuroshima s-a gîndit că nu ar strica să afle ceva mai mult despre flota S.U.A. Astfel, în jurul datei de 8 mai a adăugat cîteva măsuri suplimentare de precauție. O serie de hidroavioane care se alimentau de la submarine trebuiau să întreprindă o acțiune de recunoaştere la Pearl Harbor cu o săptămînă înainte de atac pentru a da ultimele informații asupra mişcărilor inamicului.

Navele începeau să se strecoare spre larg una cîte una. La începutul lunii mai, cîteva submarine s-au îndreptat spre sud, fiecare transportînd cîte un submarin de buzunar, în speranța de a regiza şi cîteva atacuri de diversiune asupra oraşului Sydney şi a insulei Madagascar. Astfel ar abate şi mai mult atenția şi forțele inamicului de la direcția principală de atac. Alte submarine s-au îndreptat spre est pentru a putea alimenta avioanele care plecau în recunoaştere spre Pearl Harbor, iar unele s-au dus să formeze cele două şiruri care urmau să dea de ştire atunci cînd americanii aveau să iasă în larg. Unul însă a pornit singur spre est. Abilul locotenent-comandor Yahachi Tanabe a ajuns cu submarinul său *I-168* chiar la uşa inamicului. Voia să întreprindă o acțiune de recunoaştere la Midway şi apoi să raporteze asupra celor ce se petreceau acolo.

Căpitan-comandorului Yasumi Toyama nu i-ar fi stricat unele informațiii secrete. El răspundea de debarcări şi nu

ştia nimic despre Midway. Aşa după cum a mărturisit mai tîrziu, Midway era pentru el „pur şi simplu un punct oarecare în întinsul ocean". Nu avea nici o fotografie, avionul care trebuia să facă fotografii fusese doborît în timp ce se apropia de insulă. Hărţile sale erau sumare şi vechi. S-a hotărît să acosteze în partea de sud, acolo unde recifele erau foarte aproape de ţărm. Nu-şi dăduse seama niciodată că în partea de nord a recifelor exista o trecere.

De asemenea, habar nu avea ce va găsi cînd va ajunge acolo. O informaţie a marinei sugera că pe insulă se aflau 750 de infanterişti ai marinei S.U.A. După părerea armatei se găseau vreo 1.700. Cele mai multe surse erau de acord că Midway ar avea 50-60 de avioane, vreo 10 tunuri antiaeriene, cam tot atîtea tunuri de coastă şi nimic altceva.

În orice caz, japonezii dispuneau de forţe suficiente. Avea să fie o acţiune comună a armatei şi marinei cu un total de 4.600 de oameni. Regimentul 28 infanterie al colonelului Ichiki putea să facă faţă situaţiei oriunde ar fi fost necesar, de altfel ca şi genieştii săi şi compania de tunuri cu viteză mare de tragere. Forţa a 2-a specială mixtă de debarcare a comandorului Ota era la fel de puternică, şi tot aşa era flota propriu-zisă şi chiar echipa de la serviciul meteorologic. Toţi aveau arme de foc din belşug – marina singură dispunea de 94 de tunuri.

Singura problemă reală era aceea a debarcării, şi aceasta dădea multă bătaie de cap. Căpitan-comandorul Shiro Yonai, şeful statului-major al forţelor de debarcare, ştia că aveau nevoie de ambarcaţiuni cu fund plat pentru a putea trece peste recife şi nu exista niciuna în întreaga marină japoneză. În cele din urmă el a renunţat la mîndrie şi a împrumutat cîteva de la Şcoala de infanterie a armatei.

La 15 mai forţele de ocupaţie ale marinei au început să se îndrepte spre locul de concentrare a trupelor de la Saipan. La 18 mai colonelul Ichiki a făcut o vizită pe nava *Yamato* amiralului Yamamoto pentru a primi din partea acestuia instrucţiunile necesare. Apoi a plecat împreună cu trupele sale să-şi îndeplinească misiunea.

În aceeaşi zi, subofiţerul Tokayoshi Morinaga., pilot de

avioane torpiloare pe portavionul *Kaga*, a simulat un atac asupra unor crucişătoare care efectuau manevre în Marea Interioară. Aviatorii făceau ultimele exerciții, iar Morinaga era un demn reprezentant al celor care erau considerați cei mai buni piloți de avioane torpiloare din lume. De cinci ani, de la incidentul din China din 1937, era pilot de luptă.

Pe *Akagi*, nava-amiral a flotei de portavioane, oamenii amiralului Nagumo se agitau de colo-colo, strîngînd la un loc avioanele, piloții, proviziile. Atacul fusese stabilit, în mod precis, pentru ziua de 4 iunie, şi şeful de stat-major al lui Nagumo, contraamiralul Ryunosuke Kusaka, considera că această dată fusese fixată prea devreme. Piloții aveau nevoie de 40-50 de zile pe uscat să se odihnească şi să ajute la instruirea noilor veniți. Dar ca toți ceilalți care erau de părere că atacul trebuie amînat, el a fost repede pus la punct de cei de la cartierul general al flotei combinate.

Ce-i drept, atacul nu-l preocupa prea mult pe Kusaka. Chiar dacă nu ar fi avut destul timp pentru pregătire, el încerca să scoată noi promoții de aviatori în locul celor căzuți la Pearl Harbor. De fapt el avea sentimentul că aceasta nici nu prea avea mare importanță, căci, oricum, îşi spunea el: „Putem să-i batem pe yankei dintr-o singură lovitură".

Această ocazie avea să vină curînd. La 20 mai amiralul Yamamoto a fixat gruparea tactică finală a forțelor sale şi acum inima întregii flote – 70 de nave mari de război – se afla pentru ultima dată la Hashirajima. Nava *Yamato*, de 64.000 de tone, le umbrea pe toate celelalte. Tocmai se întorsese dintr-o scurtă călătorie de aprovizionare la Kure. *Yamato* era cel mai mare cuirasat din lume: tunurile lui de 450 mm puteau să bată pe o rază de peste 25 de mile. Oricît era de mare această navă, în centrul atenției se afla flota de atac a amiralului Nagumo, formată din portavioane impresionante – nava *Akagi*, de 30.000 de tone, urîta decană a flotei de portavioane… *Kaga*, cea mai puternică navă dintre toate…, apoi navele mai moderne *Hiryu* şi *Soryu*, care în momentul încheierii tratatului naval de la Londra fuseseră declarate ca avînd fiecare cîte 10.000 de tone, dar

care de fapt aveau cîte 18.000 de tone.

Printre ele ar fi trebuit să se găsească şi superbele portavioane *Zuikaku* şi *Shokaku*, dar acestea au fost trimise în Marea Coralilor, unde au fost atinse. La 17 mai *Shokaku* s-a întors cu greu la Kure, cu puntea de decolare avariată, iar prova arsă de bombele americane. *Zuikaku* a sosit două zile mai tîrziu, fără avarii, dar cu grupul aerian grav lovit. Celor două nave le mai rămăseseră doar şase avioane torpiloare şi nouă bombardiere în picaj.

Aşa că nu putea fi vorba ca aceste nave să ia parte la luptă. În orice caz, patru portavioane erau suficiente. Americanilor le rămăseseră puține portavioane. Portavionul „de tip Saratoga" fusese cu siguranță scufundat în bătălia din Marea Coralilor şi probabil că aceeaşi soartă o avusese şi portavionul *Yorktown*. Chiar dacă acesta a supraviețuit, nu avea nici o importanță. Dacă *Shokaku* nu putea lua parte la bătălia de la Midway, cum ar fi putut să o facă *Yorktown*?

Departe de a constitui un motiv de ezitare, Marea Coralilor a întărit de fapt încrederea fiecăruia. La drept vorbind, lupta aceea fusese dusă de a cincea escadrilă aeriană, în general considerată cea mai slabă din toată flota. Dacă o formație fără valoare a putut să se mențină la egalitate cu ceea ce americanii aveau mai bun, acum cu escadrila întîi şi a doua aeriană în frunte va fi un joc pentru copii – ele erau doar crema aviației navale japoneze. „Copilul din flori", aşa cum se glumea prin popote cînd se vorbea delicat, „cîştigase o victorie"; prin urmare, „copiii legitimi nu vor găsi nici un rival în lumea întreagă".

Sigur de victorie, unul dintre cartierele generale a cerut oficiului poştal de la baza navală Yokosuka să trimită corespondența la Midway. Flota îi găsise insulei şi un nou nume: „Glorioasa lună iunie". Ofițerii care atunci cînd a avut loc atacul de la Pearl Harbor îşi duseseră pe uscat bunurile personale, cum ar fi aparate de fotografiat, binocluri, fotografii de familie, jocuri de *go* şi *shogi*, şi le aduceau acum înapoi la bord. Subofițerul Morinaga se tot gîndea în sinea sa cît de diferit îi apărea de data aceasta

totul față de începutul războiului. Își amintea cum atunci a stat treaz toată noaptea. Acum a dormit tun. Bătălia de la Midway va fi ușoară..., „tot atît de ușoară ca și cum ai răsuci brațul unui prunc".

Nu era de mirare că la recepția de gală de la 25 mai, dată în cinstea evenimentului, toată lumea era cît se poate de bine dispusă. Nu era surprinzător că toți au ciocnit cu ceștile date de împărat și au ținut toasturi. În contrast cu aceasta, ziua de 26 mai a fost liniștită, o zi de instrucțiuni, de punere la punct a milioane de amănunte necesare pentru a cîștiga o mare victorie. Departe, la sud, navele de transport se adunaseră la Saipan. Trupele făceau exerciții de debarcare, ajungînd pe țărm aruncate de valuri. Dragoarele, vînătoarele de submarine, navele de patrulare au început să iasă în acea după-masă din port, plecînd astfel mai înainte pentru a se putea alimenta la Wake. Din Ominato, portul situat la nord, ieșeau în larg și primele unități ale forțelor care se îndreptau spre Aleutine. Cu portavioanele *Ryujo* și *Junyo* în frunte, ele au dispărut curînd în direcția est, pierzîndu-se în ceața care învăluia totul.

Miercuri 27 mai, ora 6 dimineața, în rada de la Hashirajima, pe catargul navei *Akagi* a amiralului Nagumo, s-a înălțat un drapel; acest semnal indica: „Ieșirea conform planului". Lanțurile ancorelor care se ridicau au prins a zdrăngăni, iar forța de atac a început să se pună în mișcare, mai întîi crucișătorul ușor *Nagara*, conducînd cele 11 distrugătoare care formau paravanul de protecție..., apoi crucișătoarele *Tone* și *Chikuma*..., după aceea cuirasatele *Haruna* și *Kirishima* cu catargele lor curioase în formă de pagodă și, în sfîrșit, *Akagi*, *Kaga*, *Hiryu*, *Soryu*.

În timp ce acestea se strecurau în monom pe lîngă navele din marea grupare de cuirasate și crucișătoare ale lui Yamamoto și Kondo, care erau încă ancorate, marinarii aliniați la balustrade ovaționau și își fluturau beretele. Soarele strălucea și părea de bun augur după zilele înnorate și umede de pînă atunci. Dar cel mai bun augur, așa cum prea bine știau cu toții, era chiar acea zi de 27 mai 1942 –

Ziua marinei, cînd se sărbătoreau 37 de ani de la marea victorie a amiralului Togo asupra ruşilor, la Tsushima.

Încet-încet navele au traversat apele Mării Interioare, au trecut prin strîmtoarea Bungo şi apoi au pătruns în marile învolburări albastre ale Pacificului. Patria rămînea în urmă, pierzîndu-se în ceaţă, iar cei de pe nave îşi reluau ocupaţiile obişnuite. Unii au început să facă exerciţii de gimnastică ritmică pe puntea de zbor a navei *Akagi*. Maşinile măreau din ce în ce viteza, navele îşi urmau calea.

În acea seară, în rada de la Hashirajima, amiralul Yamamoto se retrăsese ca de obicei în cabina sa de pe *Yamato*. Asta se întîmpla ori de cîte ori dorea să scrie scrisori, iar scrisul era pentru el un adevărat ritual. Ordonanţa avea grijă să aşeze pe o masă pensule şi cerneală; apoi, după ce întindea cu grijă hîrtia pe covor, Yamamoto îngenunchea şi începea să-şi aştearnă gîndurile pe hîrtie într-o scriere japoneză dintre cele mai frumoase. El scria tot felul de scrisori, multe dintre acestea erau adresate copiilor, unele însă erau scrise pe o hîrtie specială pe care nu o folosea pentru nici un alt fel de scrisori. Acestea erau hărăzite gheişei pe care o avea la Tokio, Chiyoko Kawai.

Scrisoarea din seara aceea era foarte serioasă. Îşi dădea prea bine seama că juca pe o singură carte: ori tot, ori nimic. Îi spunea că ar vrea să renunţe la tot, să fugă de lume şi să fie singur cu ea. Dar iată că acum pornea din nou la luptă, avînd sub comanda sa întreaga flotă din Pacific. Aveau să urmeze zile grele. – „Îmi închipui că momente cu adevărat încîntătoare vor fi puţine".

La 28 mai forţele destinate atacului asupra insulelor Attu şi Kiska au părăsit portul Ominato. Mai jos, la Saipan, forţele care aveau să atace Midway s-au pus de asemenea în mişcare. Exact la ora 5 după-masă, crucişătorul uşor *Jintsu* conducea 12 nave de transport şi petrolierul *Akebono Maru* afară din port. Li s-au alăturat şi cîteva nave de patrulare, iar navele de transport pentru hidroavioane *Chitose* şi *Kamikawa Maru* încheiau convoiul. Toate acestea aveau să-şi schimbe mai tîrziu direcţia, avînd misiunea să cucerească micuţa insulă Kure, situată la vest de Midway, şi să

stabilească acolo o bază pentru hidroavioane care să sprijine invazia.

În aceeaşi după-amiază, grupul de sprijin format din crucişătoarele grele ale amiralului Kurita a ieşit din Guam, urmînd o cale paralelă. Această grupare cuprindea superbele nave *Kumano*, *Suzuya*, *Mikuma* şi *Mogami*, care trebuiau să joace un rol important în acoperirea debarcării.

La Hashirajima forţele principale se legănau încă ancorate. Pe *Yamato*, la ora 11,50, fanfara s-a adunat ca de obicei în faţa sălii de mese a ofiţerilor. Cinci minute mai tîrziu au intrat ofiţerii în uniformele lor albe scrobite şi au luat loc. Intendentul-şef Omi a bătut la uşa amiralului Yamamoto, în timp ce fanfara intona un marş. Amiralul a ieşit din cabină – era întotdeauna gata – şi s-a îndreptat apoi cu paşi mari spre sala de mese, în timp ce personalul se înclina cu respect. Ceremonia era zilnică atunci cînd nava-amiral se afla în port, iar ziua aceea era ca toate celelalte, dar pentru mult, mult timp avea să fie ultima.

La 29 mai, de cum s-a crăpat de ziuă, au plecat din port şi restul navelor. Întîi au trecut forţele puternice ale amiralului Kondo, avînd menirea să dea un impuls şi mai mare invaziei: două cuirasate, cinci crucişătoare grele, portavionul mic *Zuiho* şi o mulţime de distrugătoare.

Şi, în fine, forţa principală. La ora 6 dimineaţa maşinile au fost pornite şi cele 34 de nave ale amiralului Yamamoto – inima flotei combinate – s-au pus în mişcare. Avînd în frunte puternica navă *Yamato*, şapte mari cuirasate alunecau prin strîmtoarea Bungo, îndreptîndu-se spre Pacific. În jurul lor foia obişnuitul paravan de distrugătoare, crucişătoare şi avioane de pe portavionul de escortă *Hosho*. Aranjamentul ca aceste nave să plece ultimele era cu tîlc. Ele urmau să stea ascunse în timp ce Nagumo şi Kondo atrăgeau inamicul în larg şi apoi aveau să pornească şi să dea lovitura de graţie.

Takeo Ikemoto, un tînăr marinar de pe una din navele escadrei, scrisese: „Artileristul-şef a făcut un apel călduros, cuvintele sale o să ne rămînă veşnic în minte".

„O zi frumoasă, o zi cît se poate de potrivită pentru o

plecare atît de importantă", nota un inginer de pe *Fuso* în jurnalul său. Întreg echipajul, scria el mai departe, era foarte bine dispus...

Şi de ce nu ar fi fost? Cum ar fi putut această imensă armată să fie înfrîntă? Era formată din 11 cuirasate, 8 portavioane, 23 de crucişătoare, 65 de distrugătoare, zeci de nave auxiliare – în total vreo 190 de nave. Înaintînd în Pacific în direcţia est, s-au răspîndit pe o distanţă de peste 1.800 de mile, formînd un mare arc care se întindea de la insulele Kurile pînă la Guam. Numai în această singură operaţie maşinile lor foloseau mai multă păcură decît întreaga flotă japoneză într-un an în timp de pace. În această epocă nouă de dominaţie a forţelor aeriene, formaţia de nave era sprijinită de 700 de avioane şi hidroavioane. Numai pe portavioanele de primă clasă ale lui Nagumo se aflau 261 de avioane, iar personalul se ridica la 100.000 de oameni, cuprinzînd o strălucitoare armată de 20 de amirali. Comandantul suprem era amiralul Isoroku Yamamoto în persoană.

Şi ce le stătea împotrivă? Flota combinată aprecia forţele S.U.A. la două sau trei portavioane şi două sau trei tipuri de nave de escortă, vreo două cuirasate, 11-13 crucişătoare şi probabil 30 de distrugătoare. Toate acestea însumau destul de puţin, iar ultimele rapoarte indicau că nici măcar atîtea nu ar fi. La 15 mai un avion de patrulare reperă două portavioane în jurul insulelor Solomon.

Asta însemna că s-ar fi putut să nu existe nici un portavion în regiunea Midway. În acest caz operaţia avea să fie şi mai uşoară decît se aştepta, deşi în felul acesta vor pierde ocazia de a distruge portavioanele americane.

Singurul lucru care avea importanţă era ca flota S.U.A. să acţioneze potrivit previziunilor. Ea trebuia să se afle la Pearl Harbor şi apoi să iasă de acolo şi să cadă direct în cursă. Sigur că aşa avea să se întîmple. Pînă şi ordinele indicau aceasta. Ordinul imperial general nr.94 spunea clar: „Vom distruge flota inamică, care va apărea în timp ce operaţiile noastre vor fi în curs de desfăşurare".

Dar dacă totuşi americanii ştiau ce puneau japonezii

la cale? Dar aşa ceva nu era cu putinţă. Amiralul Nagumo a demonstrat-o în timp ce portavioanele sale se îndreptau spre punctul de lansare. În raportul serviciului său secret cu privire la aprecierea situaţiei, paragraful (d) spunea clar: „Inamicul nu cunoaşte deloc planurile noastre".

Cam la acea vreme, la o depărtare de 7.000 de mile spre est, într-o cameră de hărţi la Ministerul Marinei din Washington, un mic grup de ofiţeri, aflat în faţa unei hărţi a Pacificului, făcea ultimele retuşuri. Titlul hărţii, scris cu litere mari de tipar, era: „Studiul campaniilor «AF» şi «AOB», 29 mai 1942".

Itinerariul forţelor care se îndreptau spre insulele Aleutine era clar acum, fiind trasat cu grijă în cerneală roşie şi avînd adăugată o notă suplimentară: „Plecarea presupusă la 08,00, 26 mai". Mişcările forţelor de invazie erau de asemenea clare – o linie roşie pornea de la Saipan, marcînd foarte limpede: „Plecarea 28 mai'. Forţa de şoc a amiralului Nagumo pricinuia oarecare necazuri. Data plecării, 27 mai, era destul de clară, însă pe linia care pornea oblic în jos de la nord-vest spre Hawai era însemnat: „Această cale ar putea fi abandonată". O altă linie fusese trasată direct spre est, ducînd la Midway.

La Pearl Harbor, la Cartierul general al comandantului flotei americane din Pacific (CINCPAC), alţi ofiţeri lucrau la o hartă similară. Experţii din ambele locuri erau în strînsă legătură, schimbînd date, comparînd note, avînd uneori păreri diferite în interpretările pe care le făceau. La Pearl Harbor, de exemplu, ruta amiralului Nagumo se îndrepta mai departe spre nord şi apoi continua spre sud-est, către Midway, drum compas 135°.

Dar şi aici domnea nesiguranţa. Nimeni nu ştia cu certitudine, de exemplu, ce era programat să aibă loc la ora 18,00 în ziua de 2 iunie undeva la vreo 650 de mile vest de Midway. Era vorba, evident, de un „rendez-vous", dar de ce natură anume, era greu de precizat.

După cît se părea, mai rămîneau cîteva amănunte care nu puteau fi descoperite nici măcar de o echipă de

ofițeri foarte pricepuți din serviciul secret.

2

Cifrul şi obiectivul

Vizitatorii nu erau niciodată bineveniți acolo. Pentru a putea vorbi cu cineva de la serviciul de informații al marinei la Pearl Harbor trebuia mai întîi să suni la o uşă încuiată ce se afla în capul unei scări care ducea la subsol. După puțin timp apărea un om, şi dacă prezentai toate legitimațiile necesare, uşa se deschidea. După ce coborai scările, jos dădeai peste o altă uşă, de asemenea încuiată, şi se repeta procedura. Numai cînd se deschidea această a doua uşă, pătrundeai în sfîrşit înăuntru.

De cum intrai, te aflai în mijlocul unei dezordini nemaipomenite. Vreo douăzeci de oameni lucrau înghesuiți unul într-altul, descurcîndu-se cu greu într-o mare de hîrtii. Orice urmă de sistem de fişier dispăruse de mult de acolo. Teancuri de dosare şi tot felul de pliante erau adunate unele peste altele pe birouri, pe scaune, pe podele. Căpitan-comandorul Joseph J. Rochefort junior, un bărbat înalt şi slab, plin de umor, caustic, în papuci şi purtînd o haină roşie de casă, prezida toată această activitate febrilă.

Joe Rochefort se ocupa de mult timp cu descifrarea codurilor. La începutul deceniului al treilea ajutase pe un alt tînăr ofițer talentat, Laurence F. Safford, să înființeze primul centru al marinei în acest domeniu. În anii depresiunii economice de după 1930 a reuşit să descopere, pentru propria sa plăcere, cifrul „cenuşiu" al Departamentului de Stat. („Erau furioşi".) În toamna anului 1940 a colaborat la descifrarea principalului cod naval japonez JN-25, aşa că acum era un bun cunoscător al

meseriei.

În mai 1941 a înființat stația sa de la Pearl Harbor. Cunoscută celor de meserie sub denumirea de „Hypo", această stație asculta transmisiile japoneze împreună cu o altă stație de la Cavite („Cash"), precum şi cu centrala de la Washington („Negat"). Din punct de vedere tehnic, cartierul general era la Washington, dar cele trei stații lucrau ca una singură. Specialişti buni, în stare să descifreze coduri erau puțini la număr; ei lucrau însă împreună de ani şi ani, discutînd şi împărtăşindu-şi rezultatele, teoriile, bănuielile.

La 7 decembrie 1941, strădania lor nu a fost de nici un folos. Transmisiile navale japoneze încetaseră, iar Tokio schimbase de asemenea cheia codului JN-25, producînd confuzie cîteva zile. Dar în curînd circuitele au intrat iarăşi în funcțiune. Pe la 10 decembrie fusese descoperită noua cheie şi recepționările erau iarăşi foarte bune. Rochefort îşi petrecuse toamna studiind sistemul de transmisie al amiralității japoneze, iar acum centrul său se alăturase celorlalte stații pentru a dezlega noul cod JN-25.

Nu se putea spune că cineva ar fi înțeles foarte mult în mod direct. Procesul de descifrare permitea rareori înțelegerea a mai mult decît 10-15 % dintr-un mesaj. Restul era analiză: poate numele unei nave sugera numele alteia care o însoțea de obicei... sau o operație precedentă putea ajuta data următoare, cînd apăreau aceleaşi nume de localități... sau uneori sistemul obişnuit de lucru al unui operator era în stare să le dezvăluie sursa; literele puteau fi schimbate, dar tehnica de transmnitere a unui telegrafist rămînea întotdeauna aceeaşi.

Era necesară o echipă de diferiți specialişti pentru a putea pătrunde toate acestea. Idealul ar fi fost ca cineva să fie în măsură egală marinar, lingvist şi un isteț dezlegător de enigme, aşa încît nu era de loc surprinzător că centrul de descifrare al marinei era cunoscut ca o echipă de individualişti. Nominal erau subordonați celui de-al 14-lea district naval, dar în fapt fuseseră lăsați să-şi exercite în voie meseria, care presupunea calități speciale. Munca pe care o făceau îi pasiona şi, în timp ce se desfăşura ofensiva

japoneză, aveau pe deplin posibilitatea să-şi valorifice capacitățile. Treptat au absorbit o cantitate remarcabilă de cunoştințe unice.

Într-o zi, pe la sfîrşitul lunii aprilie, au primit un mesaj cu totul neobişnuit de la Washington. Era de fapt prima şi singura comunicare pe care Rochefort a primit-o cîndva direct de la amiralul Ernest J. King, comandantul suprem al flotei Statelor Unite. COMINCH dorea ca Rochefort, bazat pe mesajele interceptate în mod curent, să prezinte aprecierile sale pentru o perioadă de timp mai îndelungată în privința planurilor navale ale japonezilor.

Nu era obiceiul lui King, ca să nu spunem mai mult, să se adreseze atît de departe pentru a obține o informație. Totuşi, era de înțeles în acel moment special, cînd japonezii tocmai bombardaseră Ceylonul. Însemna oare aceasta o strămutare majoră a războiului spre India, sau japonezii aveau să se întoarcă în curînd în Pacific? Acest răspuns prezenta o deosebită importanță.

Rochefort a înaintat o notă care cuprindea patru puncte, reflectînd părerea întregului său personal: 1) operațiile japoneze în Oceanul Indian au luat sfîrşit; flota se întorcea acasă; 2) nu aveau de gînd să atace Australia; 3) plănuiau o operație la sud de Rabaul, operație pentru care fuseseră deja afectate forțele necesare; 4) anumite semne indicau că se pregătea ceva în Pacific, dar nu putea spune cînd şi unde.

Pe la sfîrşitul lunii aprilie, problemele neclarificate începeau să se lămurească. Operațiile de la sud de Rabaul erau, cu siguranță, îndreptate spre Port Moresby – unități ale flotei S.U.A. înaintau spre Marea Coralilor. Cealaltă operație rămînea încă un mister, totuşi părea aproape sigur că avea să fie în Pacificul central, şi dacă te uitai pe hartă era greu să nu-ți opreşti privirile asupra Midway-ului. Servind de multe ori ca o stație de aprovizionare, un punct releu de cabluri comerciale, o escală pentru *Clipperele* panamericane, Midway era în general o bază navală foarte utilă pentru avioanele de patrulare, dar şi foarte expusă. Era formată doar din două insulițe, Sand şi Eastern, situate una

lîngă alta într-o frumoasă lagună albastră. Pe o distanță de o mie de mile de jur împrejur nu găseai nici o altă insulă. Midway era absolut singură în mijlocul Pacificului.

Amiralul Nimitz a făcut o scurtă vizită acolo la 2 mai, petrecînd o zi cu cei doi comandanți ai bazei, comandorul Cyril T. Simard şi locotenent-colonelul de infanterie marină Harold Shannon. Nimitz nu a pomenit de nici o amenințare specială, dar s-a întrebat de ce ar avea nevoie ca să apere Midway-ul împotriva unui atac. Cei doi şi-au arătat din plin doleanțele.

— Dacă vă procur toate aceste lucruri care spuneți că vă sînt necesare, veți putea atunci apăra Midway-ul împotriva unui mare atac amfibiu?

— Da, domnule amiral – au răspuns amîndoi.

A mai trecut încă o săptămînă, şi Rochefort, care se afla la Pearl Harbor, începuse să-şi formeze o imagine mai precisă asupra intențiilor japonezilor. Ca de obicei, era de fapt o chestiune de a pune cap la cap frînturi de mesaje interceptate de toate trei stațiile: Pearl, Washington şi un nou centru amenajat în Australia, în locul celui pierdut în Filipine. Dar nici aceste surse nu procurau un material concludent. Totul era foarte eterogen…, dar revelator. De exemplu, apărea clar că Divizia 3 de cuirasate a amiralului Kondo avea mereu convorbiri cu gruparea 1 de portavioane a amiralului Nagumo…, că unele nave de transport primeau ordine să se îndrepte spre Saipan şi că Divizia 3 vorbea şi cu ele…, că Divizia 7 de crucişătoare se îndrepta de asemenea spre Saipan. Să fi fost oare vreo legătură între toate acestea?

Din mesajele interceptate nu puteau prinde nici un răspuns precis. Adesea treceau cîteva zile între un mesaj şi altul. Totuşi, Joe Rochefort avea o anumită abilitate de a-şi aminti de toate; în timp ce asambla întreaga imagine, aceasta indica o operație masivă cuprinzînd cea mai mare parte a flotei imperiale mixte.

Dar întrebarea care se punea era din nou: *unde*? Japonezii nu menționaseră niciodată un anumit loc, treptat însă un nume începu să apară din ce în ce mai des – uneori ca destinație, alteori ca un loc unde s-ar fi făcut

aprovizionări cu anumite materiale. Locul acesta era întotdeauna denumit „AF”.

Micul grup al lui Rochefort îşi storcea creierii să-l descopere. În cele din urmă, cineva şi-a amintit că această denumire „AF” apăruse de asemenea în mesajele din martie trecut, odată, cînd două hidroavioane japoneze au lansat un atac nereuşit asupra Pearl Harborului. Atunci toate hîrtiile au început să zboare încolo şi încoace, în timp ce întreaga echipă scormonea în teancul de mesaje interceptate, încercînd să dea de urma acestui cuvînt-cheie atît de vag. Într-adevăr, japonezii menţionaseră „AF”. Hidroavioanele s-au alimentat de la un submarin la French Frigate Shoals, un mic atol situat în apropiere de Midway, iar unul dintre mesaje spunea că s-a trecut pe lîngă „AF”.

Aceste date au fost suficiente pentru Rochefort. „AF”, fără îndoială, se afla în zona Midway…, şi singurul punct care prezenta vreo importanţă acolo era tocmai Midway. Din acel moment el a început să considere baza navală de la Midway ca pe un obiectiv probabil şi toate calculele sale s-au îndreptat în acest sens.

Nu fiecare însă a văzut chiar atît de clar. Mesajele interceptate se mai refereau la „AL”, „AO”, „AOB” – toate, cu siguranţă, în zona insulelor Aleutine –, şi unii ofiţeri superiori, în special din Washington, credeau că obiectivul adevărat era Alaska sau coasta de vest a Americii. Amiralul King însuşi a fost un timp înclinat să creadă că s-ar putea să fie vorba de Hawai, iar aviaţia se temea de un raid asupra oraşului San Francisco.

Era greu să le schimbi părerile. Oamenii lui Rochefort arareori reuşeau „să citească” mai mult decît 15 % dintr-un mesaj interceptat, şi ofiţerului obişnuit 15 % îi părea destul de puţin pentru a putea merge mai departe. Altfel stăteau lucrurile în vremurile trecute, cînd birourile erau mici şi oamenii se cunoşteau mai bine între ei. Acum situaţia s-a schimbat; au fost înfiinţate noi posturi de comandă, adesea ocupate de oameni care ştiau puţin despre informaţiile secrete prin radio. Ar fi fost prea mult să le ceri să înţeleagă secretele criptoanalizei. Nici nu ajuta la nimic ca cei care

făceau criptoanalizele să fie atît de misterioşi. Trebuiau, desigur, să păstreze secretul, dar asta nu-i ajuta să-şi vîndă produsele noilor şefi de la COMINCH.

Aşa încît Departamentul Marinei avea scepticii săi… şi aviația militară de asemenea… Din această pricină la fel stăteau lucrurile şi la înaltul comandament din Hawai.

Dar Rochefort avea şi el aliații săi, şi unul dintre aceştia era un ofițer din serviciul secret al lui Nimitz, locotenent-comandorul Edwin T. Layton. Şi el îi cunoştea bine pe japonezi şi le vorbea limba. Stătuse doi ani la Ambasada de la Tokio chiar în ajunul războiului, iar apoi, în timpul dezastrului de la Pearl Harbor, fusese şeful serviciului secret al amiralului Kimmel. Ca şi ceilalți oameni ai lui Kimmel, Layton se întreba ce se va întîmpla cu el cînd Nimitz va prelua conducerea, şi, ca şi ceilalți, a fost cuprins de entuziasm atunci cînd Nimitz le-a cerut să rămînă toți cu el.

Nimitz i-a mărturisit lui Layton că nu avea nici un fel de cunoştințe în domeniul serviciului secret. Voia să facă o singură sugestie: spera ca Layton să abordeze această activitate ca şi cum ar fi fost amiralul Nagano, sau Yamamoto, sau oricare altul care dădea tonul la Tokio. Avînd informațiile respective la îndemînă, va trebui să se pună în locul japonezilor şi să prezinte aprecierile sale cele mai bune asupra planurilor şi intențiilor japonezilor.

Cu astfel de ordine era uşor să fie fascinat de activitatea lui Joe Rochefort. Layton a fost pe deplin cucerit şi a făcut tot ceea ce a putut ca să-l cucerească şi pe Nimitz. Dar amiralul s-a lăsat convins numai pe jumătate.

La 8 mai Layton l-a rugat în cele din urmă pe Nimitz să viziteze centrul serviciului secret de informații. Astfel avea să se convingă singur. Layton era sigur că dacă amiralul va urmări activitatea la fața locului şi va vedea cu cîtă atenție erau asamblate informațiile, va ajunge şi el să fie încredințat de seriozitatea şi importanța acestei activități.

Nimitz nu a putut să meargă personal. Bătălia din Marea Coralilor îl absorbise cu totul, dar i-a cerut comandorului L.D. McCormick, care era responsabil cu planurile de război, să se ducă în locul său. McCormick a protestat spunînd că e

ocupat, dar în cele din urmă a convenit să sacrifice două ore.

S-au dus în camera de la subsol, pe care, de voie, de nevoie, personalul făcuse un efort să o pună în oarecare ordine. Pe o masă improvizată din scînduri şi capre, Rochefort înşirase toate mesajele interceptate. Cu multă răbdare i-a arătat cum una se lega de alta şi cum, în cele din urmă, toate se împreunau spre a forma o imagine cuprinzătoare alcătuită din diferite fragmente.

McCormick a fost fascinat. A stat acolo nu două, ci trei ore şi jumătate, vîrîndu-şi nasul peste tot, examinînd materialul, punînd o mie de întrebări dificile, cerînd tot felul de dovezi pentru a se convinge pe deplin. Nu s-au purtat cu mănuşi nici unii, nici alţii...

— Cum de *ştiţi* că nava *Kamikawa Maru* nu se îndreaptă spre portul ei de bază? — a întrebat McCortnick.

— Ei bine, dacă ar face asta, ar fi ca şi cum cineva şi-ar scoate amigdalele prin rect.

Pînă la urmă, McCormick a plecat complet convins. A-l convinge pe McCormick însemna a-l convinge şi pe Nimitz. Din acea zi amiralul devenise aliatul cel mai puternic pe care puteau spera să-l aibă Rochefort şi Layton.

Washingtonul însă a rămas sceptic. În special pentru că nu se ştia exact ce înţelegeau japonezii prin „AF". Pentru Rochefort nu încăpea îndoială că era vorba de Midway, dar avea încă nevoie de dovezi. În jurul datei de 10 mai s-a dus la Layton ca să-i expună o idee de-a sa. S-ar putea transmite Midway-ului prin radio, direct în engleză, un mesaj fals prin care să se anunţe că aparatura pentru apă potabilă s-a stricat? Nimitz a acceptat bucuros şiretlicul... Planul a fost adus la îndeplinire, transmiţîndu-se Midway-ului mesajul propus... şi două zile mai tîrziu a fost interceptat un mesaj japonez raportînd că „AF" ducea lipsă de apă potabilă.

La 14 mai Nimitz l-a informat pe general-maiorul Delos Emmons, comandantul armatei locale, şi a declarat „flota în stare de a se opune unei invazii". La 15 mai a început să-şi adune cele cîteva nave de care dispunea. Avea numai trei

portavioane, şi toate se aflau la depărtare de mii de mile în Pacificul de sud. Forța operativă 17 a contraamiralului Jack Fletcher era la Tongatabu, pansîndu-şi rănile în urma bătăliei din Marea Coralilor. Portavionul *Yorktown* nu fusese scufundat, aşa cum pretindeau japonezii, dar era departe de a fi în stare bună. O bombă i-a smuls rufurile şi alte două explozii apropiate i-au desfăcut cîteva îmbinări ale tablelor corpului. Forța operativă 16 a viceamiralului William F. Halsey se afla în insulele Solomon. Halsey sosise cu portavioanele *Enterprise* şi *Hornet* prea tîrziu pentru a mai lua parte la bătălia din Marea Coralilor. Nimitz le-a transmis tuturor prin radio să se întoarcă repede înapoi.

La Tongatabu, Fletcher a făcut cîteva cîrpeli la navele sale şi a pornit la drum. Halsey a primit mesajul la est de insulele Solomon la 16 mai şi a început imediat să-şi adune navele dispersate. În ziua de 18, tocmai cînd reuşise să le adune şi pe ultimele, sosi un nou mesaj de la Nimitz. Acesta conținea numai două cuvinte: „Urgentați întoarcerea".

În timp ce se îndreptau spre Pearl Harbor, ofițerul cu navigația al navei *Enterprise*, căpitan-comandorul Richard Ruble, şi-a amintit cu multă satisfacție cum în ziua de 15 descoperise un avion de patrulare inamic scrutînd orizontul spre vest. Vizibilitatea era perfectă şi avionul avusese tot timpul să transmită un raport de contact cartierului general japonez, situînd cu certitudine Forța operativă 16 a forțelor americane adînc în Pacificul de sud.

La Pearl Harbor, centrul de informații secrete continua să lucreze. Rochefort s-a dedicat personal traducerilor, căci, chiar după ce un mesaj era descifrat, se impunea să se acorde o deosebită atenție traducerii, date fiind multiplele nuanțe ale limbii japoneze. El lucra acum cîte 20-21 de ore pe zi, ațipind cînd şi cînd ghemuit într-un colț, ducîndu-se acasă „numai atunci cînd cineva îmi spunea că trebuie să fac o baie". Şi ceilalți lucrau tot atît de mult. Jasper Holmes se străduia să determine poziția navelor; Tom Dyer înghițea cu pumnul pilule care să-l țină treaz, iar istețul Ham Wright era îngropat în hîrtii.

La CINCPAC, ofițerii din statul-major notau cu multă

grijă datele primite pe hărți. La vremea aceea întreaga componență a forței de atac a lui Nagumo era bine cunoscută: Diviziile 1 şi 2 de portavioane şi Divizia 8 de crucişătoare deveniseră nume familiare. Dar ruta era încă nesigură. Anumite indicii sugerau că japonezii vor veni direct, altele arătau că aveau să se îndrepte spre nord şi apoi să coboare în diagonală. Mai era o teorie, conform căreia ei ar putea să atace chiar dinspre est. În fine, mai rămînea în suspensie şi chestiunea datei atacului.

În privința forței de ocupație care venea dinspre sud-vest, lucrurile erau mai puțin misterioase. Ruta era cunoscută; unica necunoscută rămînea data sosirii. Ei bine, calcula cineva, dacă nava de transport *Goshu Maru* a părăsit insulele Marshall la 17 mai, ea ar putea să se alăture forței de atac la Saipan pe data de 22, şi întreg convoiul ar ajunge la Midway pe data de 30. Pe de altă parte se interceptaseră foarte multe mesaje privitoare la nişte manevre, şi astfel s-ar fi putut ca toate acestea să amîne întreaga operație cu cîteva zile.

Cuprinşi de o surescitare care creştea mereu, era desigur greu pentru cei de la CINCPAC să-şi dea seama că unii aveau încă îndoieli asupra întregii operații... La 16 sau 17 mai, Nimitz a primit o scrisoare de la generalul Emmons, în care acesta arăta că apreciază informațiile serviciului secret, dar găsea de datoria sa să atragă atenția asupra unui lucru. Toate aprecierile serviciului secret erau bazate pe intențiile inamicului mai curînd decît pe capacitatea acestuia. Era mai prudent să faci orice plan ținînd seama de capacitatea inamicului, iar japonezii erau, desigur, în stare să atace insulele Hawai.

Nimitz l-a chemat pe locotenent-comandorul Layton, şi în timp ce Layton exploda, furios peste măsură, amiralul îl privea amuzat cu ochii lui albaştri. Totuşi îndoielile lui Emmons erau de înțeles. Ca mulți alții, el ştia foarte puțin despre munca lui Rochefort. Pe lîngă aceasta mai era şi ordinul lui Nimitz: „Flota în stare de a se opune unei invazii". Acest ordin punea toate bombardierele sale din Flotila a 7-a aeriană sub controlul CINCPAC. Dar dacă

marina greşea şi japonezii aveau să atace insulele Hawai, Emmons, şi nu Nimitz, avea să suporte tunetele şi trăsnetele Ministerului de Război fiindcă s-a lăsat surprins fără să dispună de nici un avion.

Nimitz nu avea de gînd să schimbe lucrurile, dar a făcut o mişcare tipică pentru firea sa grijulie şi conciliatoare. El l-a desemnat pe comandorul J. M. Steele din statul său major să se ocupe exclusiv cu supravegherea materialului serviciului secret. Steele a devenit un fel de „avocat al diavolului", contestînd în mod deliberat fiecare apreciere, silindu-i pe Rochefort şi Layton să susțină fiecare punct.

Steele s-a dedicat cu totul activității respective. Layton a blestemat ziua în care Steele a primit această însărcinare, dar din punctul de vedere al lui Nimitz detaşarea lui Steele a servit două scopuri foarte folositoare. Mai întîi a ținut seama de scrisoarea generalului Emmons, însă fără nici o schimbare reală în desfăşurarea lucrurilor; în al doilea rînd a dat posibilitatea unei verificări eficace în cazul în care informațiile ar fi fost greşite şi japonezii ar fi pus într-adevăr la cale vreun alt şiretlic.

Nu mai era timp de discutat. Ultimele mesaje interceptate indicau că atacul ar putea să se producă încă la 28 mai. Nimitz i-a prevenit pe cei de la Midway, iar pregătirile la Pearl Harbor s-au intensificat la maximum. Decizii pentru luarea cărora în mod normal ar fi trebuit zile, acum se luau în ore. Ce era de făcut cu atacul secundar îndreptat împotriva insulelor Aleutine? Nimitz hotărîse să i se opună o forță mică, care i-ar ține pe japonezi ocupați şi i-ar apăra propriul său flanc. Cum să folosească submarinele? Să fie dispuse în arc, la vest de Midway, pentru a încerca să intercepteze flota japoneză. Dar ce era de făcut cu cuirasatele de pe coasta de vest a Americii? Acestea trebuiau să fie lăsate acolo, căci altfel ar fi stat pur şi simplu în cale. Dar cum rămînea cu avariile navei *Yorktown*? Să se încerce să fie reparată la Pearl Harbor; un mesaj urgent indica toate piesele necesare: mecanism de oprire… 50 anemometre… şi aşa mai departe. În oricare altă marină ar fi părut ciudat ca pe această listă de priorități să

apară şi un nou aparat de răcire pentru sifoane.

Şi armata era acum în plină activitate. La 18 mai Flotila a 7-a aeriană a fost sub alarmă specială pentru un atac asupra insulei Midway sau pentru un raid aerian asupra insulelor Hawai (vechea teamă persista). Dinspre coasta de vest a Americii au început să vină cu duiumul fortărețele zburătoare B-17. În acelaşi timp soseau şi noi bombardiere PBY pentru marină, care, la rîndul lor, se îndreptau în grabă spre Midway.

Toate aceste măsuri făceau parte dintr-o acțiune rapidă de fortificare a bazei; era o mare diferență față de acele vremuri în care Midway se afla întotdeauna pe ultimul loc cînd era vorba de aprovizionare cu materiale. De luni de zile soldații din infanteria marină nu reuşiseră să obțină nici un centimetru de sîrmă ghimpată, iar acum căpătaseră „sute de kilometri". Saci cu nisip, tunuri antiaeriene, îmbrăcăminte impregnată, ambarcațiuni de patrulare, toate erau trimise într-un ritm susținut. Marele feribot *Kittyhawk* pornise spre Midway la 23 mai, supraîncărcat cu avioane de vînătoare, bombardiere şi pînă şi cinci tancuri uşoare.

Dar cum puteau fi folosite toate aceste forțe din ce în ce mai numeroase? Şi cum puteau fi mai bine coordonate cu cele trei portavioane oare veneau din Pacificul de sud? La 23 mai Nimitz a cerut amiralului Pat Bellinger, comandantul avioanelor sale de recunoaştere, şi comandorului A.C. Davis, ofițerul său de stat-major pentru problemele aviației, să cadă imediat de acord cu armata asupra modului cum pot fi folosite mai bine toate avioanele şi hidroavioanele disponibile, atît de către armată, cît şi de către marină, atît pe uscat, cît şi pe mare. Totodată trebuia să se aibă în vedere posibilitatea ca japonezii să vină cu cinci portavioane, şi deci se impunea graba. „Totul este o chestiune de timp".

Submarinele fuseseră puse în mişcare. Marele submarin *Nautilus* se afla în docul uscat cînd locotenent-comandorul Bill Brockman a fost întrebat în cît timp putea să iasă în larg. Brockman a răspuns că îi trebuie vreo 48 de ore. Toți au lucrat fără întrerupere, iar la ora 9 a.m., în ziua de 24

mai, submarinul a pornit încet de-a lungul canalului, îndreptîndu-se spre punctul care îi fusese destinat în arcul de la vest de Midway. Acolo mai erau 11 submarine, în timp ce alte 7 patrulau la est pentru cazul în care Nagumo ar fi încercat să atace insulele Hawai.

La 25 mai Pearl Harbor era din nou în fierbere. În acea zi serviciul secret de informații a venit cu ştirea cea mai senzațională: un lung mesaj japonez care clarifica totul. Acesta dădea indicații privind diferitele unități, nave, comandanți, ruta, ora şi ziua atacului – absolut totul.

Rochefort era complet cufundat în traducerea mesajului, cînd a fost anunțat că Nimitz dorea să-l vadă la o anumită oră. Fiind atît de absorbit de lucru şi dorind să termine, a sosit la biroul amiralului cu o întîrziere de o jumătate de oră. Aceasta a fost prea mult chiar şi pentru placidul Nimitz, aşa că l-a primit cu răceală, pentru a nu spune mai mult. Dar s-a încălzit subit cînd Rochefort i-a arătat punct cu punct ordinea exactă de luptă şi planul de operații al forței de atac japoneze.

Nimitz a trimis imediat un nou mesaj la Midway, dînd toate amănuntele. Între acestea erau doar două puncte îmbucurătoare: în gruparea de forțe a lui Nagumo nu se mai afla portavionul *Zuikaku* şi atacul urma să aibă loc mai tîrziu decît prevăzuseră ei inițial, şi anume între 3 şi 5 iunie.

Washingtonul continua să-şi aibă scepticii săi. Se temeau să nu fie la mijloc vreun şiretlic japonez; poate că inamicul îi servea lui Nimitz asemenea mesaje tocmai pentru a disimula un raid asupra Hawaiului sau asupra coastei de vest a Americii. De altfel, japonezii au mai folosit semnale de radio false ca să inducă în eroare CINCPAC chiar înaintea atacului asupra Pearl Harborului. Poate că acum făceau acelaşi lucru. Nimitz trebuia să-şi organizeze apărarea ținînd seama de această posibilitate.

Obiecția era oarecum fondată. Înainte de Pearl Harbor, japonezii difuzaseră prin radio mesaje false pentru a induce în eroare. Pe de altă parte, nici analiza mesajelor prin radio nu era infailibilă. Cu o săptămînă înainte de raidul din 7 decembrie, CINCPAC situase o divizie de portavioane

japoneze în Pacificul de sud pentru că distrugătoarele care le escortau de obicei erau acolo, totuşi, aşa cum s-a constatat foarte curînd, această presupunere fusese complet greşită.

Dar, obiectau oamenii din serviciul secret al lui Nimitz, de data aceasta era cu totul diferit. Înainte de atacul de la Pearl Harbor nu avuseseră decît mesaje izolate, pe cînd acum exista o imensă cantitate de informaţii. Pe lîngă aceasta, mai era şi componenţa forţelor japoneze, care arăta limpede că era vorba de o debarcare. Fără îndoială că japonezii nu ar fi adus toate aceste trupe şi materiale dacă s-ar fi gîndit la un atac aerian asupra San Franciscoului.

Polemica a continuat. La bază stătea vechea controversă asupra intenţiilor şi capacităţii inamicului. Pentru Şcoala navală de război rămînea sacră doctrina potrivit căreia toate deciziile trebuiau să se bazeze pe ceea ce inamicul putea să facă, mai curînd decît pe ceea ce intenţiona să facă. Nimitz cunoştea tot aşa de bine ca şi ceilalţi riscurile de a anticipa acţiunile de care erau în stare japonezii, dar, aşa cum adesea i-a spus lui Layton, considera că planul marinei trebuia să pună mai mult accentul pe varianta cea mai probabilă decît pe eventualitatea cea mai rea.

În plus, de data aceasta el dispunea de o sursă de informaţii secrete la care nu au visat niciodată autorii de manuale. Acele mesaje îi dădeau lui Nimitz un avantaj nepreţuit pe care nu trebuia să-l lase din mînă. Era mai mult ca sigur că japonezii aveau să vină la Midway, şi toate contramăsurile trebuiau să se bazeze pe această presupunere. Nimitz a rămas neclintit pe poziţia sa şi a cîştigat.

Tocmai la timp de altfel. Mesajul din 25 mai fusese ultimul din codul JN-25 pe care grupul lui Rochefort reuşise să-l elucideze. Imediat după aceea japonezii au schimbat cifrul şi americanii nu au mai putut desluşi nimic. Au trecut săptămîni de zile pînă cînd serviciul secret de informaţii a început să „citească" din nou acel tip de materiale. Între timp n-au făcut decît să completeze unele goluri şi să intercepteze mesajele de la o navă sau alta, care, deşi

folositoare, nu ofereau totuşi o privire de ansamblu, dar la acea vreme totul fusese hotărît... Nimitz putea să-şi plaseze navele şi avioanele unde dorea.

„Să presupunem că patru CV, fiecare cu 36 VF plus 27 VSB (cu 63 de avioane fiecare), atacă Balsa de la mică distanță, să spunem o distanță de 50 pînă la 100 de mile, cu scopul de a distruge dintr-o dată apărarea aeriană", scria amiralul într-o notă trimisă în grabă comandorului Davis. Imaginați cît mai clar posibil metoda de operație şi contratactica noastră cea mai bună. Prezentați-mi un scurt memoriu în creion asupra acestei chestiuni, şi apoi vom discuta" *.

Statul-major era bombardat cu tot felul de întrebări detaliate, căci Nimitz nu era numai omul marilor planuri, ci şi un luptător precaut, meticulos. Care ar fi poziția cea mai bună pentru cele douăsprezece tunuri AA de 75 mm trimise acum la Midway? Unde vor trebui să fie aşezate portavioanele americane pentru a asigura cel mai mare sprijin? Unde vor fi situate submarinele după ce va începe atacul? Avioanele de la Midway trebuie să evite lupta cu avioanele japoneze şi să se îndrepte toate spre portavioane? E nevoie să se trimită mai multe avioane la Midway?

„În ceea ce priveşte Midway-ul, problema care se pune este aceea de a lovi înainte de a fi lovit", scria generalul Bellinger, prezentînd un plan elaborat împreună cu generalul Tinker din Flotila a 7-a aeriană. Se prevedea o patrulare de 700 de mile în fiecare zi, care să acopere toată zona pe 180° la vest de Midway. Pentru a aduce aceasta la îndeplinire, aveau nevoie de 23 PBY..., încă 8 față de cele disponibile. Aprobînd planul la 26 mai, comandorul Davis remarca o posibilitate interesantă: „Planul va asigura o

* Rapoartele oficiale sînt pline, bineînțeles, de prescurtări şi cuvinte de cod. „CV" înseamnă portavioane în vocabularul marinăresc, „VF" – avioane de vînătoare, „VSB" – avioane de recunoaştere şi bombardament. „Balsa" este denumirea cifrată a Midway-ului. Pentru simplificare, aceste denumiri vor fi traduse în paginile ce urmează în termeni obişnuiți; aici au fost reproduse aşa cum figurau în nota lui Nimitz.

excelentă arie de apărare la nord-vest de Midway pentru portavioanele noastre".

Iar acum acestea soseau unul cîte unul. În acea dimineață, la orizont înspre sud-vest apăruse doar un singur punct... apoi 2... 5... în total 21, în timp ce Forța operativă 16 a amiralului Halsey înainta dinspre insulele Solomon. Era o călătorie plină de emoții, în care se făceau tot felul de speculații. Unii, ca, de exemplu, căpitan-comandorul Ed Creehan, mecanicul-şef al navei *Hornet*, avea o bună sursă de informații – vechiul lui camarad, comandorul Marc Mitscher, care îl ținea la curent cu toate noutățile. Alții puteau doar să ghicească cîte ceva. Pe nava *Enterprise*, aspirantul Lewis Hopkins din escadrila 6 de bombardiere observase că aparatele de radio-transmisie erau închise; într-adevăr, trebuia să fie ceva important. Marinarii de pe distrugătorul *Balch* se întrebau de ce căpitan-comandorul Tiemroth îi pusese să lucreze atît de susținut la pregătirea echipamentului de salvare şi a plaselor de apărare – în orice caz părea a fi vorba de ceva periculos.

Omul care cunoştea întreaga situație nu voia să vadă pe nimeni. Amiralul Halsey suferea de o boală de piele, iar mîncărimea pe care o avea îl înnebunea. A încercat orice în speranța că-i va trece, pînă şi băi cu apă în care fiersese ovăz, dar fără nici un rezultat. Nu putea să mănînce, nu putea să doarmă. Complet epuizat, zăcea în cabina lui, furios la culme.

La ora 11,33 a.m., nava *Enterprise* a intrat în canalul de la Pearl Harbor şi curînd după aceea a fost ancorată la Ford Island. Doctorul Hightower l-a trecut pe Halsey pe lista celor bolnavi, însă amiralul, care niciodată nu a fost un pacient ascultător, s-a dus la CINCPAC. Nimitz, numai cît s-a uitat la el, şi i-a ordonat să meargă imediat la spital. Dar mai întîi a dorit să cunoască părerea lui Halsey în privința comandantului Forței operative 16 în bătălia care urma să aibă loc. Fără nici o ezitare, impetuosul Halsey l-a desemnat pe omul care din întreaga flotă din Pacific îi semăna cel mai puțin, comandantul calm şi metodic al crucişătoarelor şi

distrugătoarelor sale, contraamiralul Raymond Ames Spruance.

Spruance habar nu avea despre cele ce se petreceau. După ce nava sa amiral *Northampton* a ancorat, s-a dus pe nava *Enterprise* pentru a-i raporta, ca de obicei, lui Halsey. Atunci abia a aflat că amiralul era la spital. S-a alăturat celorlalți comandanți care se aflau în cabina amiralului, aşteptînd plini de nelinişte să afle cine va prelua comanda.

Apoi a venit locotenentul William H. Ashford, aghiotantul lui Halsey, trimis de amiral pentru a-l informa pe Spruance asupra celor hotărîte. Cum era prea multă lume pentru a-i spune acolo, Ashford l-a luat pe noul comandant în cabina lui Halsey, unde i-a dat vestea. Spruance a fost foarte surprins. Era mai tînăr decît mulți alții care l-ar fi putut înlocui, nu era aviator şi nu servise nici măcar o zi pe un portavion. Totuşi se obişnuise să străbată Pacificul împreună cu Halsey şi apoi putea conta pe sprijinul încercatului stat-major al lui Halsey.

S-a dus în grabă la CINCPAC, unde Nimitz i-a confirmat în mod oficial numirea. A urmat o scurtă informare asupra înaintării japonezilor, după care cei doi au discutat planul contraofensivei americane. Spruance avea un singur lucru de făcut: să duca portavioanele la nord-est de Midway şi să aştepte. În condiții normale ar fi putut să se îndrepte spre nord-vest – direct către japonezi – şi să-i angajeze într-o luptă, undeva la nord de atol. Dar riscurile păreau prea mari. Chiar admițînd că serviciul de informații a făcut miracole, s-ar fi putut ca japonezii să-şi schimbe dintr-o dată planurile şi să se îndrepte spre Hawai sau spre coasta de vest a Americii. Atunci s-ar fi găsit izolat, în afara luptei şi total nefolositor. Dacă se îndrepta spre nord-est, era în măsură să facă față şi unei situații şi alteia, putea fi sigur că nu va cădea pradă vreunui şiretlic japonez şi totodată ar avea o minunată ocazie să pîndească şi să-l atace prin surprindere pe inamic.

Nimitz era un om cu care te puteai înțelege foarte bine.

Pe *Enterprise*, locotenentul Clarence E. Dickinson a fost surprins văzîndu-l pe fostul său coleg de la Academie

locotenentul R.J. Oliver urcînd pe pasarelă. Oliver era ofițerul de ordonanță al lui Spruance pe nava *Northampton*. Ce căuta acum aici? A reieşit apoi că se ocupa tocmai cu aducerea efectelor personale ale amiralului. Într-un fel sau altul, ştirea că Spruance preluase comanda, iar Halsey rămînea pe uscat s-a răspîndit pe toate navele de sub comanda lui Halsey.

Oamenilor săi le venea greu să creadă aşa ceva. În ultimele şase luni, Bill Halsey devenise o parte integrantă din ei. După dezastrul de la Pearl Harbor îi îmbărbătase pe toți, atît pe recruții speriați, cît şi vechile cadre care se descurajaseră, redîndu-le încrederea în forțele lor. Încetul cu încetul i-a făcut să dobîndească, de asemenea, abilitate, rezistență, răbdare, combativitate. Toți ştiau foarte bine acestea şi de aceea țineau la el. Îl vedeau şi acum stînd la probă şi urmărind avioanele care îşi luau zborul. Se spunea că el cunoştea fiecare avion. Le era aproape imposibil să-şi imagineze forța operativă fără el.

Şi asta nu pentru că ar fi avut ceva împotriva lui Spruance – de fapt nici nu-l cunoşteau prea bine – dar tocmai de aceea nu le plăcea. Se spunea despre el că făcea parte din „clubul artileriştilor", acei conservatori de pe cuirasate care priveau cu dispreț pe aviatorii prea dezinvolți şi pantofii lor sport cafenii. Toate acestea păreau a fi ştiri proaste. După cum a explicat mai tîrziu un vechi ajutor de mecanic de pe *Enterprise*, „nu aveam nimic împotriva lui, dar ştiam că în mijlocul nostru se găsea un amiral cu pantofi negri".

Ei bine, le trebuia timp ca să se lămurească. Pentru moment erau mult prea ocupați ca să se mai gîndească la aceasta... Situația era foarte încordată. Toți erau blocați în posturile lor; pînă şi comandorul Marc Mitscher, propus pentru a fi înaintat amiral, rămăsese mai departe comandantul navei *Hornet*. Înlocuitorul său, comandorul Charles Perry Mason, venise pe navă ca observator şi îi aminti lui Mitscher: „Ai grijă de această navă – este a mea".

În port era o activitate febrilă. Şlepurile cu muniții şi combustibil claxonau cu nerăbdare, manevrînd ca să se

alături navelor. Echipajul distrugătorului *Aylwin* a lucrat o noapte întreaga pentru a încărca proviziile. Pe *Hornet*, ajutorul de mecanic J.E. Hoy asuda cărînd proviziile la bucătărie. Dar la un moment dat, lipsind o cutie de carne conservată, bucătarul a refuzat să semneze borderoul de primire şi întreaga activitate s-a oprit în mijlocul unei aprige ciorovăieli. S-a aflat despre asta sus pe punte, iar Marc Mitscher a explodat: dacă lucrurile nu se aranjau pînă cînd ajungea el acolo, toţi aveau să fie deferiţi Curţii marţiale. Oamenii au înţeles, bucătarul a semnat şi fiecare şi-a văzut mai departe de treabă. „Cu Mitscher nu era de glumit".

Pe uscat, un alt membru al echipajului de pe *Hornet* avea o problemă de aprovizionare de alt gen. Locotenent-comandorul John Waldron, comandantul escadrilei 8 de avioane torpiloare asediase Direcţia de echipament de aviaţie. Aflase că aveau acolo mitraliere duble de un tip nou şi era hotărît să obţină cîteva pentru avioanele lui torpiloare, încete şi foarte vulnerabile. Mitralierele erau de fapt pentru bombardierele în picaj, dar acest om pătimaş, care ajunsese la paroxism, avea o asemenea forţă de convingere, aşa cum observaseră şi alţii, încît, pînă în cele din urmă, căpitanul Lyon a cedat şi i-a pus la dispoziţie mitralierele. Waldron a fost atît de fericit, încît a luat-o la fugă, uitîndu-şi mănuşile de zbor.

La 27 mai pe *Enterprise* a încetat activitatea pentru o scurtă ceremonie pe puntea de decolare. În sunete de tobă şi trompetă, amiralul Nimitz a venit la bord pentru a decora trei piloţi. În timp ce prindea „Distinguished Flying Cross" pe pieptul locotenentului Roger Mehle, amiralul s-a oprit şi privindu-l drept în ochi, i-a spus: „Cred că vei avea ocazia să cîştigi o altă medalie în următoarele cîteva zile".

În această după-amiază, o nouă serie de puncte apărură la orizont în partea de sud-vest. Venea la bază şi Forţa operativă 17 a amiralului Fletcher. Fusese o călătorie grea, plină de emoţii, deoarece nava *Yorktown*, avariată, a lăsat în urma ei o dîră de păcură pe o distanţă mare, şi aceasta putea fi un indiciu pentru inamic. Dar în cele din urmă au sosit teferi, iar echipajul era foarte bine dispus. Nimeni nu a

dorit, bineînțeles, ca *Bătrîna doamnă* să fie bolnavă, dar stricăciunile produse de bombă aveau să țină nava pentru un timp mai îndelungat în doc uscat, şi după 101 zile pe mare aveau acum şi ei dreptul la puțină libertate. În timp ce marele portavion se tîra de-a lungul canalului, oamenii simțeau gustul berii din barurile de pe Hotel Street.

Un comitet de recepție special aştepta nava la docul uscat nr.l. Muncitorul Cyril Williams cu o întreagă echipă îşi petrecuseră toată noaptea pregătind cele necesare pentru a primi nava *Yorktown*. Terminaseră exact la timp şi acum priveau cu satisfacție nava trecînd prin porți.

La bord, echipajul a aflat cu mare mîhnire că totuşi nu va fi liber. Departe de aşa ceva: echipe de muncitori începuseră să încarce noi provizii de hrană şi muniții. Nimeni nu ştia despre ce era vorba. Marinarii de pe navă spuneau cu sarcasm: „Ofițerul cu navigația a pierdut hărțile apelor americane".

Încă înainte de a se evacua apa din doc putea fi văzut un mic grup de experți umblînd prin apă şi examinînd tabla îndoită şi deformată a corpului navei. Şeful şantierului, comandorul Claude Gillette, a discutat cu expertul său în repararea carenelor, locotenent-comandorul H.J. Pfingstag, şi cu alți tehnicieni. La discuții a participat şi amiralul Nimitz, purtînd cizme înalte ca şi ceilalți.

Era limpede că nava avea avarii serioase. Avariile provocate de cele două explozii care greşiseră ținta puteau fi uşor reparate, dar cu lovitura directă era altă poveste. Explodase jos, străbătînd patru punți; uşile şi capacele magaziilor fuseseră smulse, pereții etanşi sfîşiați, cadrele şi pontilii răsuciți. Pentru asemenea reparații erau necesare mai multe săptămîni.

Cu o voce calină, gravă, adresîndu-se grupului, Nimitz a spus:„Această navă trebuie să fie gata în trei zile". Tehnicienii au ezitat, s-au uitat unii la alții, şi în cele din urmă Pfingstag a îngăimat: „Da, domnule amiral".

Cînd, ceva mai tîrau, a venit amiralul Fletcher, Nimitz se întorsese la biroul său de la baza submarinelor. Poate pentru că se cunoşteau atît de bine, Fletcher şi-a dat seama

imediat că şeful lui, de obicei omul cel mai calm din lume, era foarte emoționat. Nimitz a început prin a-l întreba pe Fletcher cum se simțea. „Destul de obosit", a fost răspunsul. Nimitz a dat din cap în semn de înțelegere; da, a înțeles, şi în mod normal l-ar fi trimis înapoi în patrie, dar de data aceasta nu putea să o facă. Japonezii erau în drum spre Midway; Forța operativă 17 trebuia să iasă din nou în larg imediat.

Nimitz i-a dat o mulțime de detalii cu privire la operațiile japoneze, vorbindu-i de fiecare navă în parte. Apoi a adăugat cu oarecare iritare în voce: „Ştii că au numit şi ofițerul care va prelua conducerea bazei navale de la Midway la 1 august?".

Apoi, încetul cu încetul, l-a informat pe Fletcher asupra întregii situații: Halsey era bolnav... Spruance va comanda navele *Enterprise* şi *Hornet*..., acestea în curînd aveau să pornească... Fletcher avea să le urmeze cu *Yorktown*..., cele două nave aveau să facă joncțiunea cu Fletcher, care urma să preia întreaga comandă, fiind unul din ofițerii cei mai vechi..., apoi trebuiau să stea în aşteptare în apropiere de Midway.

Fletcher a înțeles. Avea însă o singură teamă. Portavionul *Yorktown* pierduse o mulțime de piloți în bătălia din Marea Coralilor şi era îngrijorat în privința noilor escadrile de bombardiere şi avioane torpiloare pe care Nimitz avea de gînd să i le dea. Nu era vorba de calitate – nu se îndoia că toți erau piloți excelenți – dar niciunul nu mai lucrase înainte pe navă. N-ar fi putut oare să-şi păstreze vechiul lui grup, completîndu-l doar? Nu, i-a răspuns Nimitz categoric; piloții lui aveau nevoie de odihnă, iar noile escadrile complete puteau să ofere o mai bună coordonare.

La un moment dat a fost chemat şi Spruance şi s-a discutat dacă *Yorktown* putea într-adevăr să facă față situației. „Vă ajunge din urmă", a spus Nimitz cu hotărîre.

În starea în care se găsea nava era greu de crezut aşa ceva. *Yorktown* nu era la apă. Muncitorii de pe şantier roiau în jurul navei, ciocanele băteau şi flăcările de acetilenă străluceau în amurgul ce se lăsa. Pe înserate, la bordul

navei s-a urcat un curier, cățărîndu-se peste fire şi cabluri, pentru a aduce un plic gros locotenentului John Greenbacker, secretarul navei. Greenbacker a semnat de primire şi astfel a fost prima persoană la bord care a văzut planul de operații al CINCPAC nr. 29 – 42, fotografia oficială care rezuma toate raționamentele şi hotărîrile din ultimele două săptămîni.

„Se prevede că inamicul va încerca să cucerească insulele Midway într-un viitor apropiat – explica documentul. — În acest scop se presupune că inamicul va folosi aproximativ următoarele forțe: 2-4 cuirasate, 4-5 portavioane, 8-9 crucişătoare grele, 16-24 distrugătoare, 8-12 submarine şi o forță de debarcare cu nave-transport de hidroavioane".

Această înşiruire de amănunte seci era urmată de răspunsul american: o schiță a tacticii propuse de CINCPAC. Fiecare din diferitele forțe militare ale S.U.A. avea sarcini specifice. Portavioanele trebuiau „să provoace maximum de pagube inamicului, folosind o puternică tactică de uzură". Aşa cum s-a stabilit, aveau să opereze la nord-est de Midway, sperînd să-i ia pe japonezi prin surprindere. Submarinele aveau să atace portavioanele inamicului; forțele din Midway trebuiau să se concentreze asupra patrulării şi apărării; Hawai avea să pună la dispoziție o forță de atac cu rază mare de acțiune. Limbajul folosit în înşiruirea acestor sarcini era de obicei destul de vag (prima sarcină a forțelor din Midway era pur şi simplu „mențineți pozițiile"), dar nu încăpea nici o îndoială că se găsea destul de lucru pentru fiecare.

Existau 86 de copii ale planului de operații nr. 29-42 şi de îndată ce erau distribuite diferitelor comandamente, ofițerii respectivi studiau amănuntele fascinați. Pentru toți cei care aveau dreptul să studieze planul, informațiile secrete atît de amănunțite asupra mişcării japonezilor păreau aproape de necrezut. Pentru că nu cunoştea proveniența acestora – şi poate pentru că citise prea multe cărți de spionaj – ofițerul cu navigația al navei *Enterprise*, căpitan-comandorul Ruble, îşi spuse: „Agentul nostru din

Tokio merită fiecare centimă pe care i-o plătim".

În dimineața următoare, la 28 mai, apa sclipea sub un soare strălucitor cînd distrugătoarele din Forța operativă 16 îşi ridicau ancorele şi alunecau în convoi unul după altul în josul canalului Pearl Harbor spre larg. În spatele lor veneau două nave-tancuri, apoi crucişătoarele şi, în fine, navele *Enterprise* şi *Hornet*.

Pe puntea navei *Enterprise*, „amiralul cu pantofi negri", Raymond Spruance, urmărea îngîndurat primele portavioane de sub comanda sa ieşind din port. În conformitate cu planul de operații, „trebuia să provoace maximum de pagube inamicului". Pentru orientarea sa primise chiar acum unele instrucțiuni de ultimă oră, trimise de Nimitz celor doi comandanți ai săi, în care se spunea: „În executarea misiunii trasate prin planul de operații nr. 29-42 vă veți călăuzi după principiul calculării riscului, în sensul de a evita să vă expuneți forțele atacînd forțe inamice superioare dacă nu aveți perspectiva de a provoca, ca rezultat al unei asemenea acțiuni, pagube mari inamicului".

Aducerea la îndeplinire a acestei formule atît de delicate depindea acum numai de el. La ora 11,59 *Enterprise* a părăsit canalul, alunecînd spre Barbes Point, îndreptîndu-se spre apele solitare de la nord-est de Midway.

În acest timp, la Pearl Harbor, un pacient rebel, dar neputincios, urmărea, dintr-o verandă a spitalului, navele plecînd. Halsey se simțea total frustrat, şi plecarea navelor fără el îl chinuia şi mai rău decît mîncărimea pe care o avea.

În contrast cu atmosfera liniştită, antiseptică de la spital, docul uscat nr.1 era ca un ospiciu de nebuni. Sute de oameni roiau acum în jurul navei *Yorktown*, care părea mai animată decît atunci cînd se afla la apă. Flăcările de acetilenă folosite pentru a-i tăia tablele avariate scoteau nori de fum. Zgomotul bormaşinilor şi al ciocanelor nu înceta nici o clipă.

Jos, în interiorul navei, corpolentul Bill Bennett, şeful atelierului 11-26, îşi îndemna echipa sa de 150 de montori şi ajustori să lucreze stăruitor. Un şef de şantier naval trebuia să fie mai rezistent decît oamenii lui, iar Bennett

avea toate calităţile necesare în acest sens. În timp ce oamenii lui asudau pentru a înlătura stricăciunile pricinuite de lovitura directă, el nu a stat o clipă.

Acum nu era timp pentru planuri şi schiţe. Oamenii lucrau direct cu grinzile şi barele de oţel aduse pe navă. Ajungînd la un cadru avariat, cei care lucrau cu flacăra dădeau jos partea cea mai deformată, ajustorii aplicau o nouă piesă, tăiată în aşa fel încît să se potrivească cadrului avariat, montorii şi sudorii o deplasau, „lipind" noua piesă la loc. Şi apoi treceau mai departe; părea că lucrul nu se mai sfîrşeşte niciodată.

În plus, acolo jos era un adevărat iad: temperatura ajunsese la aproape 50°, pătrundea foarte puţină lumină şi un fum gros învăluia totul. Cînd vreunul dintre oameni nu se mai putea ţine pe picioare, Bennett îl trimitea afară să mănînce ceva şi să ia puţin aer. El rezista, era în stare să lucreze 48 de ore fără întrerupere, sugînd doar o portocală.

Pretutindeni pe întreaga navă era aceeaşi poveste. Ellis Clanton, maistrul-şef la atelierul 31, n-a părăsit nava trei zile de-a rîndul, străduindu-se să repare complicatele tipuri de instalaţii de care dispune un mare portavion: saboţii de elevator, pintenii mecanismului de oprire şi aşa mai departe. Lucrînd la repararea carenei, Ed Sheehan era atît de obosit, încît a adormit pe schelă.

Într-un loc, un grup de sudori nu se mai puteau ţine pe picioare. Dintr-o dată, ca din pămînt, a apărut un ofiţer de marină care le-a cerut să-şi adune forţele. El le-a explicat că japonezii erau în drum spre Midway..., credeau că portavionul *Yorktown* fusese scufundat... Să se gîndească numai cît o să fie de surprinşi să vadă nava pusă la punct şi gata de luptă. El s-a dovedit un bun psiholog, spusele lui au avut într-adevăr efect; oamenii s-au întors înapoi la lucru.

Toată noaptea de 28 mai activitatea a continuat în acelaşi ritm. *Yorktown* era numai scîntei şi flăcări albastre în timp ce sudorii îşi continuau lucrul. Pentru echipajul navei, totul părea un adevărat coşmar, dar puţini aveau timp să stea să se odihnească. Jefferson Vick, de exemplu, ajutorul ofiţerului cu artileria, a cărat bombe pe bordul

navei timp de 48 de ore, cu o pauză de numai 5 ore.

Pe cînd toată această activitate era în plină deslăşurare, ceva ciudat s-a întîmplat la Honolulu. Mai întîi s-a produs o pană de curent electric în districtul Kahala. Apoi, cînd defectul s-a reparat, nu a fost curent în Nuuanu Valley. Acelaşi lucru s-a întîmplat din cînd în cînd şi în alte părți ale oraşului. Localnicii erau obişnuiți cu penele de lumină ale companiei de electricitate hawaiene, dar de data aceasta nu era un accident. Şantierul naval, avînd nevoie de curent suplimentar, a luat legătura cu Leslie Hicks, preşedintele companiei, explicîndu-i confidențial că era vorba de un caz de urgență. Hicks a spus că speră să le poată da ajutor, şi atunci, liniştit, a întrerupt curentul rînd pe rînd în fiecare cartier, îndreptînd prețiosul curent către şantier.

În dimineața zilei de 29 mai, timpul acordat expirase. La ora 11 au fost deschise valvele, docul uscat a fost umplut cu apa şi portavionul *Yorktown* remorcat pentru a fi dus în port. Manevra s-a făcut încet, cu grijă. Era mult prea încet pentru turnul de control, care tot timpul indica: „Grăbiți ! Grăbiți !". Sute de oameni continuau să lucreze. Instalatorii lui Bill Bennett plecaseră, dar mecanicii şi electricienii roiau peste tot.

În cabina sa, comandorul Elliott Buckmaster punea la punct un milion de amănunte de ultim moment. Căpitan-comandorul Dixie Kiefer, ofițerul cu manevrele, a apărut dintr-o dată şi i-a cerut comandorului Buckmaster să-şi lase lucrurile sale personale pe uscat... Nu, i-a răspuns Buckmaster, el era un lup de mare prea bătrîn ca să facă aşa ceva – niciodată să nu te desparți de lucrurile tale personale.

Activitatea continua şi pe uscat şi pe apă. Ofițerul cu semnalele pentru aterizare de pe *Yorktown*, locotenentul Norwood Campbell, s-a străduit să aranjeze noile escadrile în poziția pentru aterizare pe portavion. Piloții erau în mare majoritate de pe *Saratoga*. Nava fusese torpilată în ianuarie şi de atunci au petrecut o mulțime de timp încolo şi încoace. Escadrila 3 de bombardiere a locotenent-comandorului Max Leslie era foarte activă – ea a înlocuit bombardierele de pe

Enterprise în raidul lui Doolittle. Dar Escadrila 3 de avioane torpiloare a locotenent-comandorului Lance Massey era uzată, iar echipajul avioanelor de vînătoare ale locotenent-comandorului John S. Thach era un adevărat amestec; unii erau veterani de pe *Yorktown*, alții nu văzuseră un portavion de luni de zile, în timp ce alții nu serviseră niciodată pe un portavion.

În acea perioadă toți se aflau la Keneohe, de cealaltă parte a insulei. Cei mai mulți habar nu aveau despre ce era vorba, cu excepția faptului că făceau o mulțime de exerciții. Dar în acea zi a început să se afle cîte ceva. Locotenent-comandorul Leslie şi-a luat de o parte radiotelegrafistul, pe W.E. Gallagher, şi i-a spus că aveau o nouă misiune: să facă joncțiunea cu *Yorktown* şi să pornească apoi în larg pentru a-i întîlni pe japonezi. Nu i-a spus unde, dar Gallagher trebuia să fie gata a doua zi dimineața.

În zorii zilei de sîmbătă 30 mai cerul era senin la Pearl Harbor. Sunetul ascuțit al unui fluier a vestit multora de pe *Yorktown* că amiralul Nimitz avea să se urce la bord. Cîştigaseră bătălia pentru terminarea reparațiilor; acum venise timpul să le ureze „noroc şi o vînătoare bună". Întorcîndu-se spre Buckmaster, amiralul i-a spus să anunțe tuturor că-i părea rău că nu puteau încă să se întoarcă pe uscat. Trebuiau să îndeplinească o nouă misiune. Dar după ce se va termina, nava *Yorktown* va fi trimisă pe coasta de vest a Americii şi atunci se vor pune pe trai.

La ora 9 maşinile au fost puse în mişcare. Jos de tot, Fred Rodin şi cu echipa lui izolau încă tuburile nou instalate. Dintr-o dată, cineva a strigat: „E-n regulă, băieți, toată lumea pe țărm, ieşim". Rodin şi cu oamenii lui au luat-o la fugă repede în sus. Nu doreau deloc să facă această călătorie. *Yorktown* aluneca uşor dusă de curent, în timp ce ultimul dintre ei s-a aruncat într-o şalupă, îndreptîndu-se rapid spre țărm. Nava luneca mai departe, prinzînd viteză pe măsură ce parcurgea canalul. Pe puntea de decolare, fanfara navei – poate cu o nuanță de ironie – interpreta energic melodia „California, iată-mă venind".

În acea după-masă, grupul de avioane care zburase ca

de obicei de la bază şi-a luat locul pe navă; la căderea nopții, întreaga forță operativă era departe în larg, acolo unde nu se mai zărea pămîntul. Înfăptuiseră minuni – *Yorktown* era iarăşi în funcțiune – dar în acea noapte splendidă cu lună nu ştiau încă ce le rezervă neprevăzutul. Trebuia mai mult decît un bun serviciu de informații, planuri precise şi hotărîrea de a învinge marea armată a lui Yamamoto. Asta o ştiau şi cei de la CINCPAC, şi au avut multă bătaie de cap pînă au fixat locul în care Spruance şi Fletcher aveau să se întîlnească. Acel punct de pe hartă – acel loc mitic în apele unui ocean nesfîrşit – l-au numit, ca să le fie de bun augur, „Punctul norocos".

Locotenent-comandorului Toshitake Ueno, aceeaşi noapte scăldată în lumina lunii i-a adus numai ştiri proaste. În timp ce întunecatele nave ale S.U.A. se îndreptau spre nord, submarinul său *I-123* stătea fără a face nimic, lipsit de orice utilitate, lîngă French Frigate Shoals, cîteva sute de mile la vest. În conformitate cu versiunea definitivă a planului japonez, *I-123* trebuia să ajute la realimentarea a două hidroavioane care plecau de la Kwajalein pentru a arunca o ultimă privire la Pearl Harbor, dar în noaptea aceea nu putea fi vorba de nici o realimentare. Un avion mare de patrulare american stătea ancorat în lagună.

Era ciudat. Cînd a fost încercată prima dată, în martie, „Operația K" (aşa cum o denumiseră) a mers foarte bine. Atunci cele două mari hidroavioane au venit de la Kwajalein, s-au alimentat de la submarinele-tanc şi au zburat mai departe spre Pearl Harbor fără nici o piedică. E drept că nu făcuseră mare lucru, dar asta nu din cauza planului. Submarinul de salvare era acolo, radioul lucra; alimentarea a decurs foarte bine şi mai cu seamă nimeni nu i-a deranjat la French Frigate Shoals.

De data aceasta lucrurile s-au schimbat. Cînd submarinul *I-121*, primul care trebuia să sosească, a ajuns la French Frigate Shoals a găsit o navă-transport de hidroavioane inamică ancorată acolo. Curînd după aceea au venit şi submarinele *I-122* şi *I-123* şi în următoarele trei zile comandanții lor n-au făcut decît să privească prin periscop,

aşteptînd cu nerăbdare ca nava-transport de hidroavioane să plece. Dar ea nici nu s-a mişcat de acolo, aşa că în noaptea de 29 mai s-au văzut în situația de a lua unele măsuri. A doua zi era ziua cea mare: avioanele aveau să părăsească Kwajalein în timpul nopții, urmînd să sosească şi să se alimenteze în ziua de 30 la asfințit. Căpitan-comandorul Ueno, în calitatea sa de cel mai vechi ofițer, aruncă o ultimă privire – erau două nave acum – şi se decise fără nici o plăcere să anunțe la Kwajalein care era situația. Viceamiralul Eiji Goto a înțeles şi a comunicat prin radio că operația se amînă cu o zi; avioanele vor sosi pe data de 31.

În noaptea de 30 situația era aceeaşi. Cercetînd ancorajul scăldat în lumina lunii, căpitan-comandorul Ueno nu a putut vedea hidroavionul, dar nu încăpea îndoială că americanii erau încă acolo. Cam pe la miezul nopții a transmis din nou la Kwajalein că locul era supravegheat. De data aceasta răspunsul a venit din partea şefului lui Goto, viceamiralul Nishizo Tsukahara, care comanda Flotila a 11-a aeriană: avioanele nu vor mai veni; „Operația K" a fost suspendată.

Asta însemna că nu se va mai întreprinde nici o acțiune de recunoaştere la Pearl Harbor, dar nu avea importanță. Navele lui Nimitz se aflau în siguranță în danele lor. Şi aveau să rămînă acolo pînă cînd se va da marele atac asupra Midway-ului şi atunci vor fi atrase în grabă în marea cursă a lui Yamamoto.

Pearl Harbor părea pustiu de cînd plecase flota, dar la CINCPAC era destulă activitate. În seara aceea, pentru prima oară de la 7 decembrie, locotenent-comandorul Layton şi-a adus casca. Din mesajele interceptate de Rochefort ştia că noaptea aceea era destinată „Operației K". French Frigate Shoals erau sub supraveghere atentă, dar dacă ceva nu ar fi mers bine, ar fi fost un puternic tir antiaerian. Nu s-a întîmplat nimic, cu excepția faptului că toți colegii lui Layton l-au luat peste picior pentru că şi-a adus casca fără nici un motiv.

3

Gata de luptă

Nimeni nu i-a spus amiralului Nagumo că „Operația K” nu reuşise. S-a considerat că era mai important să nu se radiodifuzeze nimic. Aşa încît prima grupare de şoc de portavioane îşi continua drumul spre Midway şi statul ei major era lipsit de orice grijă. Dacă „Operația K” ar fi avut vreun rezultat demn de luat în considerare, s-ar fi ştiut pînă acum, dar cum nu primiseră nici un mesaj, însemna că nu era nimic de raportat.

Pe toate navele domnea o stare de spirit excelentă. În acele prime zile de navigație, învăluite de strălucirea aurie a soarelui, piloții făceau exerciții de lansare de bombe şi torpile, stîrnind entuziasmul celor de pe punte. Urmărindu-i de pe distrugătorul *Nowaky*, căpitan-comandorul Magotaro Koga se gîndea că nimeni nu ar fi în stare vreodată să-i înfrîngă. În acea seară însemna în jurnalul său: Siguranța apropiatei victorii ne înflăcărează inimile”.

Şi cele mai mici amănunte se desfăşurau bine. Datorită uneia din acele întîmplări fericite care pot să se ivească în oricare marină, bunurile la care aveau dreptul marinarii pe trei luni li s-au dat dintr-o dată. Văzduhul răsuna de strigăte vesele, de fel şi fel de propuneri de vînzări-cumpărări. Căpitan-comandorul Mitsuo Fuchida, conducătorul grupului aerian de pe *Akagi*, era singurul care avea ghinion. În prima noapte de navigație făcuse o criză de apendicită, aşa că acum nu va mai putea să conducă atacul avioanelor asupra insulei Midway şi să dea o nouă dovadă de aceeaşi mare vitejie ca la Pearl Harbor.

În după-masa zilei de 1 iunie vremea s-a stricat – din fericire tocmai terminaseră de alimentat avioanele – şi pentru moment aviatorii nu aveau mai nimic de făcut.

Pilotul de luptă Raita Ogawa tocmai se odihnea în careul ofițerilor de pe *Akagi*, în timp ce la un gramofon se cînta popularul cîntec „Kirameku Seiza". Ritmul viu al melodiei le amintea tuturor de avioane luîndu-şi zborul sus spre înaltul cerului. Pilotul de avioane torpiloare Takayoshi Morinaga stătea întins pe patul din cabina sa de pe *Kaga*, citind o carte despre istoria modernă japoneză. Adjutantul de aviație de pe *Hiryu* era cufundat într-o partidă de bridge. Pilotul Juzo Mori de pe bombardierul *Soryu* se distra cîntînd dintr-un fel de fluier numit *shaku-hachi*. Mai erau şi alții la bord cărora le plăcea să cînte şi se adunaseră cu toții într-un colț al punții de decolare. Melodia lor plîngăreață învăluia în mod distonant puntea, în timp ce marele portavion îşi tăia drum mai departe.

La sute de mile spre sud-est, forțele de invazie se mişcau greoaie într-un ritm lent. La bordul navei *Jintsu*, căpitan-comandorul Toyama se lupta să mențină cele 13 nave de transport într-o oarecare ordine. Formația era simplă: cuprindea doar două coloane paralele de nave, dar convoiul fusese adunat atît de repede, încît nici nu mai rămăsese timp să se învețe semnalizările necesare, iar navele de transport aveau mereu tendința să se îndepărteze una de alta. Soldaților nici nu le păsa. Cînd aveau posibilitatea, făceau tot felul de exerciții de luptă şi de debarcare, dar cum nu prea aveau loc, cea mai mare parte din timp stăteau înghesuiți pe puntea deschisă, vorbind despre fete sau despre căminele lor.

Mult în urmă – la 600 de mile de Nagumo – se afla marea grupare principală de forțe a lui Yamamoto, formată din 34 de nave. Pe cele şapte mari cuirasate oamenii îşi treceau timpul făcînd băi de soare, gimnastică sau pur şi simplu bătîndu-şi capul să înțeleagă despre ce este vorba. Oriunde ar fi fost, marina japoneză se călăuzea după ora de la Tokio; mulți dintre recruții proaspăt veniți de la țară credeau că se află într-o ciudată parte a lumii, unde soarele răsărea la ora 3 dimineața.

Pe nava *Yamato*, amiralul Yamamoto stătea posomorît, cu un castron de orez în față, de care abia se atingea.

Grozava lui poftă de mîncare îi venise în fine de hac, şi acum suferea de o uşoară diaree. Dar o problemă mai importantă decît asta o constituiau informaţiile serviciului său secret. Începînd cu data de 29 mai, oamenii lui observaseră o sporire considerabilă a mesajelor americane în zonele insulelor Hawai şi Aleutine, cele mai multe provenind de la avioane şi submarine. Toate acestea sugerau că o grupare de forţe americane ar putea să fie undeva în larg.

Semnalele supărătoare se înmulţeau. Un submarin american, în fruntea unei coloane de nave de transport, trimitea lungi mesaje cifrate la Pearl Harbor. Wake Island raporta că avioane de recunoaştere americane acţionau la o mare distanţă de Midway. O nouă analiză a mesajelor radiodifuzate arăta că 72 din cele 180 de mesaje erau „urgente" – un procentaj atît de mare dădea de bănuit. Pe de altă parte, un raport al serviciului secret de la Tokio din 31 mai indica din nou existenţa portavioanelor americane în preajma insulelor Solomon. Totul era de neînţeles... destul ca să facă pe cineva să dorească ca „Operaţia K" să fi reuşit.

Acum se părea că nici şirurile de submarine nu şi-au îndeplinit misiunea. Trei din cele patru submarine care aveau sarcina să staţioneze la vest de Hawai fuseseră implicate în fiascoul „Operaţiei K", iar acum aveau să ajungă cu întîrziere la bazele lor. Erau tocmai acelea care trebuiau să se afle la data de 1 iunie pe linia Hawai-Midway, dar regruparea a luat mai mult timp decît era planificat, aşa că acum nu puteau să ajungă acolo decît la 3 iunie.

Era cazul să fie transmise lui Nagumo şi portavioanelor toate aceste informaţii? Amiralul Yamamoto era de părere să fie transmise, dar comandorul Kuroshima se opunea categoric. Ca şi în cazul „Operaţiei K", el aprecia că tăcerea aparatelor de emisie era mult mai importantă. De altfel, probabil că radioul navei *Akagi* interceptase toate aceste mesaje. Prin urmare nu s-a întreprins nimic.

Chestiunea s-a pus din nou după o zi sau două. Serviciul secret de la Tokio bănuia că un portavion american se afla undeva aproape de Midway. Din nou Yamamoto a

fost de părere să se transmită ştirea lui Nagumo; din nou „zeul operațiilor" a predicat evanghelia tăcerii; din nou nu s-a făcut nimic.

În față, la o depărtare de 600 de mile, portavioanele lui Nagumo îşi continuau drumul. În camera de transmisii a navei *Akagi* radiotelegrafiştii erau cu atenția concentrată, dar nu auzeau nimic. *Yamato* păstra o totală tăcere, iar Tokio era prea departe. Cu pavilionul său mic, *Akagi* avea un radio comparativ slab, care pur şi simplu nu putea prinde semnalizările îndepărtate. Iar acum şi vremea s-a înrăutățit. La 1 iunie a început să cadă o ploaie măruntă, însoțită de o ceață deasă. Vapoarele înaintau asemenea unor pete sumbre în întunericul ce se întețea.

La Midway vizibilitatea era foarte bună cînd locotenent-comandorul Tanabe de pe submarinul *I-168* şi-a îndreptat periscopul spre nisipurile strălucitoare de coral ale atolului care îl camufla. De trei zile stătea acolo făcînd observații meticuloase. Toate acestea le transmitea cu grijă la Tokio pentru a fi retransmise flotei care înainta.

Erau multe de raportat. Nave de patrulare veneau şi plecau într-una. Aterizau vreo 90 – 100 de avioane pe zi... inclusiv un număr de bombardiere. PBY îşi luau zborul în zori şi se întorceau seara, ceea ce înseamnă că făceau recunoaşteri pe o distanță de cel puțin 600 de mile. Mai multe macarale pentru construcții erau în acțiune: garnizoana îşi întărea probabil apărarea.

Cea mai mare parte a timpului Tanabe stătea în imersiune la o depărtare de două sau trei mile de țărm, cu ochii lipiți de periscop. În jurul său membrii echipajului pipăiau fetişurile purtătoare de noroc pe care aspirantul Mochizuki tocmai le adusese de la racla Kameyama. Nu fuseseră încă văzuți, dar era destul de riscant să se tot învîrtească pe acolo. O dată s-au strecurat pînă la o distanță de vreo 800 metri de plajă.

Noaptea, submarinul *I-168* ieşea la suprafață şi Tanabe îşi continua cercetările cu binoclul. Midway era camuflat, totuşi se putea vedea cîte ceva. La un moment dat a

numărat nouă lumini aprinse. Nu încăpea îndoială că se punea ceva la cale.

Luna care trecuse fusese foarte agitată pentru apărătorii de la Midway. Aveau încă o cale lungă de străbătut, dar cel puțin puteau să privească cu oarecare satisfacție la ceea ce făcuseră pînă atunci.

Fără îndoială că totul începuse cu vizita lui Nimitz. Pînă la acea dată baza se simțea oarecum uitată, cu excepția unor atacuri sporadice ale cîtorva submarine japoneze. Dar ziua de 2 mai a fost o adevărată revelație. Nimitz a umblat pretutindeni şi a inspectat totul. A examinat amănunțit posturile de comandă subterane de pe insula Sand, a inspectat hangarul mare de hidroavioane unde se făcea revizia avioanelor PBY..., a coborît în toate fortificațiile pentru tunurile batalionului 6 de apărare al marinei. Apoi, după o călătorie de 20 de minute de-a curmezişul lagunei, a ajuns la insula Eastern. Aici a vizitat pista şi a dat mîna cu toți piloții. Cînd în cele din urmă a plecat, marinarii i-au făcut complimentul lor cel mai de preț: „E un om dat dracului".

Două săptămîni mai tîrziu a început să sosească echipament în cantități mari. Căpitan-comandorul Simard şi locotenent-colonelul Shannon au întocmit la 7 mai o listă cu toate lucrurile necesare, dar primul lucru care a sosit nu figura pe nici o listă. Era o pereche de epoleți cu vulturi pentru Simard, semn de promovare a lui la gradul de comandor. În acelaşi timp, Shannon a fost promovat colonel plin.

Dar în curînd au aflat că aceşti vulturi aveau să fie scump plătiți. În jurul datei de 20 mai, Simard şi Shannon au primit o scrisoare din partea amiralului Nimitz în care li se făcea cunoscut planul japonez. Întregul plan le era prezentat pas cu pas, aşa cum îl cunoştea Nimitz atunci. Ceea ce le-a atras atenția cel mai mult a fost faptul că scrisoarea era datată 28 mai, deci cu o săptămînă mai tîrziu.

Situația grea de acolo se răsfrîngea cel mai mult

asupra lui Shannon. Deşi în subordinea lui Simard, era comandantul infanteriei marine şi răspundea direct de apărarea Midway-ului. În seara următoare i-a convocat pe toți oamenii săi care deținеau posturi-cheie la „Castle", o locuință puțin pretențioasă, rămasă de pe timpul cînd Midway era o insulă civilă. Acolo le-a spus că japonezii se pregăteau de atac şi a schițat măsurile care trebuiau luate pentru a-i înfrunta. Adjutantul W.P. Spencer a examinat apoi în amănunțime diferite chestiuni, inclusiv instrucțiunile în legătură cu ce aveau de făcut dacă vor fi luați prizonieri.

La acest punct, artileristul Dorn E. Arnold, care îşi petrecuse toată viața în corpul de marinari, şi-a închis carnetul. Shannon l-a întrebat dacă chestiunea nu-l interesa. Arnold a răspuns că nu-i erau necesare aceste informații, deoarece nu intenționa să fie luat prizonier. Nu voia „să ajungă să poarte soldați japonezi într-o ricşă".

Planul lui Shannon, în forma lui definitivă, reflecta trecutul său. Era un infanterist de marină din alte timpuri, ieşit din rîndul soldaților, format la Bellow Wood. Sîrma ghimpată, barajele, adăposturile blindate i-au lăsat o impresie de neşters, şi uneori se părea că vrea să transforme Midway-ul într-o altă linie Hindenburg. Dar avea şi tenacitatea necesară pentru acest gen de război, şi acum de asta avea nevoie Midway mai mult ca de orice.

Chiar a doua zi şi-au pus la încercare spiritul de luptă. Ziua de 22 mai a început destul de liniştit – comandorul Simard era îngropat în lucru la postul său de comandă..., mortierele de 81 mm făceau exerciții pe țărmul de sud... Ajutorul de farmacist, Edwin Miller, lua o gustare în bucătăria spitalului. Şi apoi, dintr-o dată, o explozie îngrozitoare a cutremurat insula Sand; un nor de fum şi praf s-a înălțat spre cer.

Sosiseră japonezii – fiecare era sigur de aceasta. Oamenii şi-au luat căştile şi au fugit la posturile de luptă. Dar nu erau japonezii; ceea ce se întîmplase era foarte demoralizant. Un marinar, verificînd conexiunile, a legat firele greşit şi a declanşat o explozie sub depozitul de

benzină de la Midway. Jumătate din rezervoare, peste 1.500.000 de litri, s-a pierdut. Explozia avariase şi sistemul de distribuire; de acum încolo trebuiau să alimenteze avioanele cu mîna din butoaie de circa 200 de litri.

O asemenea întîmplare era de ajuns ca fiecare să-şi piardă curajul, dar comandorul Simard şi-a păstrat calmul. Nu a căzut nici un cap, nu s-a găsit nici un ţap ispăşitor, nu s-au auzit recriminări. Foarte liniştit, el a transmis ştirea proastă la CINCPAC şi a cerut să i se dea ajutor dacă era posibil. Cît despre colonelul Shannon, avioanele reprezentau oricum o altă lume. „Scoteţi-le din uz şi lăsaţi-le pe plajă", a mormăit el, şi atunci toţi şi-au dat seama mai mult ca oricînd cît era de reconfortant să lucrezi sub ordinele acestui bătrîn soldat.

Toţi au fost contaminaţi de spiritul lui bătăios. Nici cei de la Marna nu au săpat cu atîta rîvnă cum a săpat batalionul 6 de apărare pe insula Sand: construiau fortificaţii, făceau adăposturi, aşezau saci cu nisip pentru tunurile pe care le promisese Nimitz. Şi dincolo de lagună aviatorii marinei săpau, de asemenea, adăposturi pentru avioane, depozite subterane pentru bombe, fuzibile, benzină şi apă, ca să nu mai vorbim de tranşeele pe care le făceau pentru ei. Ajunseseră să nu doarmă decît două-trei ore pe noapte.

În acelaşi timp, de-a lungul plajelor de corali apărea mereu sîrmă ghimpată. Maiorul Robert Hommel a legat atîta sîrmă ghimpată, încît prietenii săi l-au poreclit „Bob Sîrmă ghimpată". Şi totuşi pentru colonelul Shannon nu era suficientă. Oprise înaintarea nemţilor în primul război, o să-i oprească şi pe japonezi. „Sîrmă ghimpată, sîrmă ghimpată !", a explodat un marinar epuizat. „Bătrînul crede că putem opri avioanele cu sîrmă ghimpată".

Dar au lucrat cu tragere de inimă, căci simplitatea şi atitudinea hotărîtă a lui Shannon îi cucerise pe toţi. Căpitanul Robert McGlashan, tînărul său ofiţer cu operaţiile, trudea cîte 11 ore pe zi în soarele orbitor, verificînd poziţiile, transmisiile, camuflajul, cîmpurile de tragere. O dată s-a dus pe un submarin şi a verificat cum se vede totul prin periscop.

Dar mijloacele acestea de apărare erau atît de puține dacă te gîndeai la forța gigantică care avea să se năpustească asupra lor. Trebuia deci să se dea dovadă de mare ingeniozitate, iar căpitanul McGlashan ştia unde să o găsească. S-a dus la artileristul de marină Arnold. Aceşti vechi tunari se bucurau de mare faimă, deveniseră un fel de figuri legendare printre marinari. „Deacon" Arnold, de exemplu, luase parte la expediția din Siberia. Acum McGlashan i-a cerut să pregătească mine împotriva ambarcațiunilor şi diferite alte capcane. Pentru aşa ceva erau necesare cunoştințele despre explozibile ale unui veteran...

De fapt, Arnold nu ştia aproape nimic despre explozibile. Dar asta nu l-a speriat. Citise cîndva o carte în acest domeniu. Folosind anumite amănunte de rutină de la cartierul general, el a dus la îndeplinire greaua misiune cu o plăcere pe care o poate simți numai cineva care nu-i obişnuit să se joace cu dinamita.

Împreună cu oamenii săi a găsit o gelatină explozibilă de culoare cafenie şi care la pipăit era ca o cocă. Aceasta au frămîntat-o, apoi au introdus-o în nişte tuburi şi au pecetluit capetele cu gudron fierbinte. Ai fi zis că erau nişte artificii uriaşe. Au pregătit în total vreo 380 din acestea. Apoi le-au legat cîte şase şi le-au aşezat aproape de țărm pentru a tăia cheful japonezilor să încerce o debarcare. Cu ajutorul unui detonator electric produceau o explozie foarte puternică. Alte explozive mai primitive au fost cocteilurile „Molotov", pe care le-au fabricat folosind marea rezervă de sticle goale de la Midway şi pe care le-au aşezat treptat în vrafuri impresionante.

Şi astfel activitatea mergea înainte. Toți munceau fără întrerupere, căci de fapt se aflau în stare de asediu. Oamenii stăteau tot timpul la posturile lor, lîngă tunuri, mesele se serveau acolo, iar întreaga garnizoană trăia sub pămînt. Amîndouă posturile de comandă ale marinei şi ale infanteriei de marină erau în tranşee, aproape de centrul insulei. Comandorul Simard dădea ordine folosind un telefon alb, mult prea elegant pentru acel loc. Colonelul

Shannon ținea discursuri lungi într-o tranşee acoperită cu bîrne şi patru metri de nisip.

În fiecare seară cei doi comandanți se întîlneau cu statele lor majore pentru a trece în revistă activitatea zilei şi a face programul pentru a doua zi. Şedințele infanteriei marine erau adesea foarte furtunoase, căci statul-major era foarte sigur de el, iar colonelul nu putea fi uşor convins să renunțe la teoriile sale. Voia să aibă un paravan de fum, şi a fost o întreagă poveste pînă cînd, în cele din urmă, McGlashan şi Arnold l-au convins că aşa ceva, în loc să ascundă insula, mai curînd i-ar atrage pe japonezi. Altă dată a avut o discuție cu comandorul Simard cu privire la mutarea unei porțiuni de sîrmă ghimpată pentru a permite marinarilor să umple cîțiva saci cu nisip. Nu era chip ca cineva să se atingă de acea sîrmă ghimpată, căci ar fi însemnat, într-adevăr, provocarea unei discuții şi, pînă la urmă, ca să-şi obțină nisipul, comandorul a trebuit să facă apel la autoritatea sa.

Evident, discuțiile se aplanau întotdeauna. Fiecare se ducea la cuşeta lui, colonelul mai sorbea o ultimă ceaşcă de cafea înainte de a se retrage, iar a doua zi la 5 toți erau în picioare, gata pentru o nouă zi de muncă grea.

La 25 mai au primit unele veşti bune. Mai întîi a sosit mesajul lui Nimitz în care li se indica o nouă dată pentru atac, adică 3 – 5 iunie, ceea ce însemna încă o săptămînă întreagă de pregătiri. Apoi a sosit la insula Sand crucişătorul *St.Louis*, aducînd primele ajutoare de la Hawai.

De asemenea, remarcabila baterie de opt tunuri, de 37 mm, a căpitanului Ronald K. Miller a fost o completare binevenită adusă apărării antiaeriene. Patru tunuri au fost trimise pe insula Eastern, iar pe celelalte patru Miller le-a amplasat în pădurea de pe insula Sand. Încă nu terminase cu instalarea tunurilor, cînd s-a auzit zgomotul unor camioane care aruncau nisip în toate direcțiile. Din ele au coborît un grup de oameni strigînd lozinci şi cîntînd cîntece.

Sosise echipa de incursiuni a lui Carlson. Echipa, cunoscută oficial sub denumirea de al doilea batalion de incursiuni, era o unitate experimentală. În pregătirea

acestui batalion, organizat de maiorul Evans F. Carlson, se reflectau unele idei pe care Carlson şi le-a însuşit în timpul cît a fost observator civil printre forţele comuniste din China de nord. El avusese în organizarea şi pregătirea acesteia aprobarea Casei Albe, dar filosofia sa *gung-ho* făcuse ca mulţi vechi infanterişti ai marinei să fie indisciplinaţi. Oamenii lui Carlson, pentru a nu spune mai mult, aveau un spirit de contradicţie dezvoltat.

Dar nu încăpea nici o urmă de îndoială în privinţa calităţilor lor de luptători. Cînd a venit momentul apărării Midway-ului, Nimitz a trimis în grabă două companii acolo. Sosind pe nava *St.Louis* împreună cu compania de tunari a lui Miller, compania „D" s-a dus pe insula Eastern, „C" s-a alăturat lui Miller în pădurea de pe insula Sand. Şi unii şi alţii arătau ca nişte sălbatici. De pe umerii bronzaţi le atîrnau banduliere cu cartuşe, buzunarele le erau umflate cu grenade. Centiroanele erau împănate de cuţite, pe care din cînd în cînd le aruncau cu îndemînare în copaci. Pînă şi medicii erau înarmaţi, nici pomeneală să vezi semnul crucii roşii la această echipă.

La 26 mai s-au primit şi alte ajutoare. În acea seară marele feribot *Kittyhawk* a sosit cu tunurile, tancurile şi avioanele care reprezentau cea mai mare contribuţie a lui Nimitz. Midway avea nevoie de aceste tunuri noi gemene de 20 mm împrumutate de la batalionul 3 de apărare, ca şi de cele cinci tancuri, dar cel mai binevenite au fost noile avioane – 18 bombardiere în picaj SBD şi 7 avioane de vînătoarc F4F.

„Noi" era, desigur, un termen relativ. De fapt erau aparate scoase din uz de pe portavioane. Dar erau cu mult mai bune decît rablele care existau pe insulă. Pînă atunci forţele aeriene de la Midway constau din 16 bombardiere vechi Vindicator şi 21 de avioane de vînătoare Buffalo, tot atît de vechi. Vindicatoarele (pe care marinarii le numeau „Indicatoare de vînt") aveau tendinţa de a intra în viraje strînse la sol. Cînd piloţii le-au încercat la începutul anului, materialul de pe aripi începuse să se dezlipească şi atunci s-a cerut de urgenţă de la spital toate benzile adezive

disponibile. Avioanele de luptă Buffalo erau tot atît de necorespunzătoare. Noile avioane, oricare ar fi fost scrisorile lor de acreditare, erau mult mai bune decît acestea.

„Noi", într-un sens diferit însă, erau piloții care sosiseră de asemenea. Şaptesprezece din douăzeci şi unu de piloți terminaseră tocmai atunci şcoala de pilotaj. Unii nu aveau nici măcar patru ore de zbor de cînd terminaseră pregătirea. Nici nu ştiau de ce se aflau acolo. Sublocotenentul Jack Cosley credea că veniseră într-o insulă izolată pentru a mai face puțină practică.

„Ați venit chiar la timp pentru petrecere !" – le strigau veseli cei mai vîrstnici, pe cînd noii veniți îşi descărcau echipamentul pe insula Eastern. Sublocotenentul Allan Ringblom, unul dintre noii piloți de pe bombardierele în picaj, a presupus că acesta era probabil genul de limbaj la care trebuia să se aştepte din partea unui camarad care terminase poate şcoala cu cîteva luni înaintea sa. La primul instructaj al escadrilei sale, la 28 mai, şi-a dat seama că lucrurile stăteau altfel...

Comandantul echipei, maiorul Lofton Henderson, i-a scos din încurcătură. Japonezii nu numai că veneau; ei ar fi trebuit să fie deja acolo. Piloții experimentați au fost repartizați noilor SBD-uri, în timp ce recruții tineri au fost trecuți pe Vindicatoare. Niciunul dintre ei nu mai pilotase un astfel de avion mai înainte şi aveau puțin timp pentru a se instrui. Au făcut nişte viraje la sol cu două din ele în prima zi. Echipamentul, de asemenea, era mizerabil – nici o hartă şi doar patru planuri de bord pentru o duzină de avioane.

Aşa că cea mai mare parte a timpului stăteau şi aşteptau, jucînd ore întregi cărți şi urmărind faimoasele păsări „gooney" din Midway, un fel de albatroşi mari, foarte grațioşi cînd zburau, dar stîngaci şi caraghioşi pe pămînt. Erau foarte blînzi, îi fascinau pe toți piloții şi, datorită unei lipse de atenție, au provocat primul accident al escadrilei. Locotenentul Eke a introdus o pasăre în cuşeta locotenentului Bear; căutînd să iasă afară, pasărea, speriată, l-a muşcat pe Bear de degetul cel mare.

În ziua de 29 mai au fost primite alte ajutoare: patru bombardiere B-26 ale armatei amenajate pentru a duce torpile. Conduse de căpitanul James Collins, acestea erau primele avioane ale armatei sosite acolo şi au produs o adevărată senzaţie. Toată lumea s-a strîns în jurul lor, dar curînd s-a văzut că nici aceşti piloţi nu ştiau mai mult despre misiunea lor decît noii infanterişti de marină.

Locotenentul James Muri era la Hickam, aşteptînd să se alăture restului escadrilei sale în Australia. Dintr-o dată totul a fost contramandat şi i s-a spus să ducă un avion la Pearl Harbor. Alte trei bombardiere B-26 s-au alăturat avionului său. Cînd au sosit acolo, au găsit o mulţime de ofiţeri de marină aşteptîndu-i pentru a le da în primire nişte torpile foarte mari. Erau primele pe care le vedea Muri în viaţa sa.

Au aflat că torpilele aveau să fie încărcate pe avioane, iar echipajul trebuia să facă exerciţii de decolare şi aterizare. Nu au încercat nici o lansare de bombe şi niciuna din busolele lor nu fusese corectată. Cînd au pornit după cîteva zile, cele patru bombardiere B-26 au început prin a se împrăştia în patru direcţii diferite. Niciunul dintre tinerii piloţi nu zburase vreodată într-o misiune, dar în cele din urmă au reuşit să ajungă la Midway.

În aceeaşi zi au sosit şi 12 avioane PBY ale marinei – ultimele dintr-un flux continuu care a început la 14 mai. Ca şi ceilalţi, aviatorii veniţi cu aceste avioane ştiau foarte puţin despre ceea ce avea să se petreacă, dar cu ei mai venise şi un ofiţer care ştia o mulţime de lucruri. Căpitan-comandorul Logan Ramsey era unul dintre cei mai bine pregătiţi ofiţeri de marină. Masiv şi greoi ca fizic, avea însă o minte genială. Mare jucător de bridge, putea, în timp ce într-o mînă ţinea cărţile, să rezolve orice problemă de navigaţie. Se deosebea de vechea generaţie, pe care o aducea adesea la desperare prin comportarea sa neconformistă, dar şeful avioanelor de patrulare, amiralul Bellinger, avea o părere foarte bună despre el şi l-a numit şeful statului-major. În momentul declanşării crizei de la Midway, Bellinger s-a gîndit că Logan Ramsey era omul cel mai potrivit pentru a fi

trimis acolo.

Ramsey făcea parte dintre acei oameni care aveau un dar deosebit de a-i atrage pe tinerii ofițeri plini de viață, şi se găseau foarte mulți voluntari ori de cîte ori era necesar să recruteze ajutoare. Aspirantul Edmond Jacoby habar nu avea unde trebuia să se ducă, dar cu Ramsey ştia dinainte că nu se va plictisi. Cînd s-au îmbarcat pe PBY-uri la Pearl Harbor, amiralul Bellinger a venit să-i petreacă. Ştiind că Jacoby dorea să devină pilot, amiralul i-a spus: „Dacă te întorci, voi avea grijă să urmezi şcoala de pilotaj".

„*Dacă* mă întorc? — S-a gîndit Jacoby. — Ce-o fi vrut să spună cu asta?"

Şi-a dat însă seama chiar în seara sosirii la Midway. Comandorul Simard a convocat o şedință la căminul ofițerilor şi a explicat pe scurt de ce se aflau acolo. Apoi Logan Ramsey a preluat comanda, dîndu-le ultimele informații secrete: atacul asupra Aleutinelor pe data de 3 iunie..., navele de transport care veneau dinspre sud-vest..., portavioanele care vor ataca probabil de la nord-vest pe data de 4 iunie. Şi a spus fiecăruia ce are de făcut. Nu mai mult de o zi de patrulare, apoi două zile libere. Începînd din ziua următoare vor parcurge în fiecare zi 700 de mile. Acesta era momentul să pună în practică tot ceea ce învățaseră pînă atunci.

A doua zi dimineața, pe data de 30 mai, în timp ce primele dîre roşietice ale răsăritului brăzdau cerul spre est, 22 de PBY-uri se ridicau cu greu în aer. Unele erau hidroavioane, altele erau noi modele de amfibii, dar toate erau încete, greoaie. Au înconjurat baza în timp ce-şi stabileau direcția, apoi s-au îndreptat înainte de-a lungul razelor unui arc masiv pornind din sud-vest spre nord-est. Marea acțiune de depistare a inamicului de către cei de la Midway începuse.

Era pe la amiază, curînd după ce mîncaseră, cînd unul dintre PBY-uri s-a întors pe insula Eastern cu un motor scos din uz şi făcînd o aterizare forțată. Apoi a sosit un altul în aceeaşi stare. Se părea că şi japonezii patrulau. Veneau dinspre Wake şi se îndreptau spre sud-vest, pregătindu-se

de luptă. Amîndouă PBY-urile au fost ciuruite de gloanțe; cînd a aterizat primul, infanteriştii de marină gentili au trimis un obuz în urma lui.

Alte opt avioane ale armatei au sosit în aceeaşi după-masă de la Hawai, şi apoi încă nouă pe data de 31 mai – toate erau bombardiere B-17 de lungă distanță. A fost un fel de du-te-vino, dar de acum încolo aveau să fie disponibile în general 15 avioane. Acestea, conduse de locotenent-colonelul Walter C. Sweeney, care zbura întotdeauna fără pantofi, au făcut să crească foarte mult forța de atac a Midway-ului.

Aşa cum s-a procedat şi cu B-26, marile bombardiere au fost trase în adăposturi, iar echipajele stăteau alături în corturi..., dar asta nu l-a oprit pe locotenentul Everett Wessman să nu doarmă în obişnuita sa pijama de mătase. Cei de la aviație au avut întotdeauna gusturi rafinate.

O altă apariție binevenită a fost aceea a cargoului *Nira Luckenbach* pe data de 31 mai, cu o încărcătură de materiale de ultim moment şi 3.000 de butoiaşe cu benzină de cea mai bună calitate, menite să înlocuiască combustibilul pierdut atunci cînd a avut loc explozia rezervoarelor de la Midway. Era duminică, dar nimeni nu se gîndea la aceasta pînă cînd echipajul cargoului nu a pretins un supliment de plată, provocînd o dispută violentă. Se zvonise că nu va putea să descarce pînă luni. Chemat la fața locului, comandorul Simard a explicat atunci că japonezii erau pe cale de a sosi, că nava nu va putea să plece pînă cînd nu va fi descărcată şi că s-ar putea produce o explozie cu tot acel combustibil la bord. Echipajul a cedat şi *Nira Luckenbach* a plecat la 7,40 a doua zi dimineața.

Era cam tot ce putea face Nimitz. Depindea acum de Midway să folosească ce avea. Care ar fi fost măsurile cele mai eficace pe care le-ar fi putut lua? La postul de comandă subteran de pe insula Sand, comandorul Simard căuta tot felul de soluții în fiecare seară împreună cu statul său major. După un timp a venit şi generalul de brigadă Willis Hale, comandantul avioanelor B-17, aducînd cîte o sticlă de bourbon „Old Crow"; aceasta era pusă pe masă şi activitatea

continua. Printre chestiunile care se discutau erau următoarele: bombardierele B-17 trebuie să fie folosite ca forțe de atac la mare distanță, sau e preferabil să fie folosite imediat pentru întărirea patrulărilor? Cum s-ar putea face ca toate avioanele să decoleze foarte repede atunci cînd japonezii vor ataca?

Discutau şi făceau fel de fel de planuri pînă tîrziu noaptea, în timp ce ofițerii tineri îşi vedeau de treburile lor obişnuite: pregăteau sarcinile pentru a doua zi, scriau rapoarte, comunicau cu CINCPAC prin cablu direct. Pentru un ofițer de transmisii, legătura directă cu Pearl Harbor era un lucru minunat, un avantaj extraordinar. Asta însemna că Midway putea să intre în contact instantaneu cu Nimitz fără a folosi radioul. Nu era nici un risc de interceptări, nici un cod de descifrat, nici o cantitate mare de mesaje care ar fi putut să dea de bănuit unor urechi indiscrete. Pentru aparatele de radio de la Tokio nu se întîmpla nimic la Midway.

Cablul făcea parte din vechiul sistem de comunicații transpacifice care îi dădea importanță Midway-ului înainte de război. Acum era scos din uz, deşi, lucru curios, spre vest, pînă la insula Guam, cucerită de japonezi, cablul era încă intact. Uneori cei din adăpostul blindat se duceau pînă la cheia de comandă şi transmiteau vreo obscenitate în direcția aceea. De obicei era o pauză şi apoi se auzea o bolboroseală pe un ton supărat.

La 1 iunie, aspirantul George Fraser, tînărul şi multilateralul ofițer cu transmisiile de sub ordinele lui Logan Ramsey, s-a trezit cu o nouă problemă. Se primise ştirea că un remarcabil tip de avion torpilor al marinei a fost adăugat apărării Midway-ului: TBF-ul. Şase asemenea avioane aveau să sosească în acea zi, şi de vreme ce nimeni nu s-ar fi aşteptat să vadă nişte avioane de acest tip, el trebuia să prevină bateriile antiaeriene să nu le doboare.

Prima întrebare care i s-a pus a fost: „Ce este un TBF?" Nu exista nici o schiță, nici o carte cu indicatoare şi nici observatori pregătiți. Cel mai bun lucru pe care Fraser îl putea face era să ia ca model un tip cunoscut cum ar fi un

avion de vînătoare F4F. Noul avion arăta, a explicat el, „ca un F4F gravid". Indicațiile au fost trimise peste tot, şi cînd au apărut cele şase TBF-uri, nici un deget nu s-a apropiat de trăgaci.

A fost cît se poate de bine, căci oamenii aceia făcuseră o cale lungă ca să vină acolo. Aparțineau escadrilei 8 de avioane torpiloare de pe *Hornet*, şi la 8 mai, cînd au primit ordinul să vină la Pearl Harbor, erau în Norfolk ca să rodeze aceste avioane noi pentru portavion. Detaşamentul, format din 19 avioane, era condus de vicecomandantul escadrilei 8 de avioane torpiloare. Avioanele au zburat spre coasta de vest a Statelor Unite, apoi au fost transportate la Hawai. Au sosit la 29 mai, cu o zi prea tîrziu ca să se poată îmbarca pe *Hornet*.

S-a primit după aceea ordinul de a căuta voluntari care să ducă şase din aceste avioane la Midway. Nu a fost nici o problemă, deşi oamenii nu ştiau scopul misiunii. Au pornit în ziua de 1 iunie, fericiți că sînt sub comanda locotenentului Langdon K. Fieberling, un pilot chipeş, cu părul cărunt prematur, idolul tuturor tinerilor piloți. Nici unul dintre ei nu luase parte la vreo luptă; aspirantul A.K. Earnest nu se îndepărtase niciodată de țărm.

La sosire, Fieberling a prezentat un raport locotenent-colonelului Ira E. Kimes, care comanda grupul aerian de marină. Apoi s-a întors la unitatea sa, unde a relatat faptele necruțătoare, adăugînd încă un amănunt: să nu se aştepte nici un ajutor de la portavioanele americane, căci acestea vor încerca să salveze insulele Hawai.

Dar nimic nu ar fi putut stinge înflăcărarea acestor tineri. Ei îşi petreceau timpul imaginînd tunuri pe aripile aparatelor lor. Observînd că la avioanele cu tunuri reale pe aripi, orificiile erau mascate de benzi izolante spre a împiedica pătrunderea prafului, s-au gîndit să aplice şi ei benzi pe aripile avioanelor, apoi să marcheze în aceste benzi deschizăturile prin care ar fi trebuit să tragă „tunurile".

La vreo 560 de mile spre sud-vest a avut loc din nou un schimb de focuri real. La 09,40 un bombardier mare care venea din Wake s-a năpustit asupra PBY-ului aspirantului

J.J. Lyons şi cincizeci de minute mai tîrziu acelaşi avion japonez a ciuruit avionul aspirantului R.V. Umphrey din sectorul alăturat. Cei doi americani s-au străduit să găsească repede un refugiu. Acum ştiau cu toţii că avioanele PBY nu puteau face faţă avioanelor japoneze.

Au discutat chestiunea în acea noapte la postul de comandă. Dar ceea ce îi sîcîia cel mai mult atunci nu era inamicul, ci vremea. Un plafon jos de nori înspre nord-vest învăluia întreg oceanul. Sub aceasta perdea cenuşie se putea ascunde orice…

Amiralul Nagumo stătea pe puntea navei *Akagi*, înconjurat de statul său major, privind fix, în tăcere, la ceaţa ce devenea din ce în ce mai deasă. În zorii zilei de 2 iunie nu mai era nici un fel de vizibilitate. Ceaţa constituia, ce e drept, o bună protecţie contra avioanelor de patrulare inamice, dar pentru navigaţie era un adevărat infern.

În stînga amiralului, ceva mai departe, comandorul Taijiro Aoki discuta cu căpitan-comandorul Gishiro Miura, ofiţerul său cu navigaţia. Miura, ca de obicei, era în papuci. Din cînd în cînd se aplecau, scoţînd capul prin ferestrele pasarelei, ca şi cum cei cîţiva centimetri în plus ar fi putut să-i ajute să distingă ceva.

Toţi erau foarte preocupaţi, căci aceasta era ziua în care trebuiau să se îndrepte spre sud-est şi să dea atacul asupra Midway-ului. Pentru moment navigau într-o singura coloană, reuşind să se menţină în formaţie, pentru că fiecare navă trăgea după ea o geamandură, indicînd astfel calea navei care o urma. Dar acest sistem era destul de riscant atunci cînd ar fi fost necesar să se producă o schimbare importantă a direcţiei – unele nave s-ar fi putut rătăci complet.

Aveau de luat o hotărîre grea. Ar fi putut să încetinească viteza în speranţa că vremea se va îmbunătăţi înainte de a da semnalul de schimbare a direcţiei, sau ar fi putut să renunţe la interdicţia radio şi să semnalizeze pe calea undelor. Dacă ar fi micşorat viteza, ar fi dat peste cap întreg programul invaziei. Dacă ar fi folosit radioul, atunci ar fi

putut divulga poziția navelor şi primejdui atacul prin surprindere asupra flotei S.U.A. În cele din urmă, comandorul Oishi, ofițerul cel mai vechi din statul-major al amiralului Nagumo, i-a îndemnat să folosească transmisii prin radio slabe, în speranța că va ieşi totul bine. Nu puteau să-şi permită să modifice planul – prea multe unități depindeau de ei – în timp ce atacul prin surprindere era o variantă mai uşoară. Probabil că flota S.U.A. se afla încă la Pearl Harbor, în orice caz la o depărtare de mai multe zile, aşa încît un scurt semnal de radio, chiar dacă era recepționat, nu putea dăuna prea mult.

Nagumo a fost de acord, şi la 13.30 s-a transmis semnalul de radio cel mai scurt posibil: „Drum 125°". Cîrmele celor 26 de nave au fost acționate. Maşinile s-au oprit pentru foarte scurt timp, apoi şi-au reluat mersul, pe cînd primul grup de portavioane de şoc a întors spre sud-est, ținînd drept ca o suliță în direcția Midway.

În compartimentul nr.1 de cazane al navei *Hiryu*, fochiştii au făcut toate îndreptările necesare scrise cu cretă pe o tăbliță în cabina de control, închisă cu sticlă. Echipajele avioanelor de pe *Soryu* continuau să joace „hanafuda" – o țigară suta de puncte. Pe nava *Kaga*, căpitan-comandorul Takahisa Amagai ținea o prelegere de apărare antiaeriană. În camera de gardă a navei *Akagi* cineva a pus un disc la gramofon şi, în scîrțiitul acului, a început melodia avîntată a cîntecului „Kirameku Seiza".

În aceeaşi zi de 2 iunie, în timp ce portavionul american *Enterprise* înainta la nord-vest de Midway, discurile preferate erau Glenn Miller, Tommy Dorsey şi cîntecul lui Mary Martin „My Heart Belongs to Daddy". Forța operativă 16 se afla de şase zile în larg şi viața în timpul liber, cel puțin la suprafață, nu avea nimic deosebit: se ascultau discurile obişnuite, se juca cărți, se făceau pariuri şi fel de fel de renghiuri. Pe nava *Hornet*, capelanul Eddie Harp, cu un aer jovial, a luat în ascuns de la doctorul Sam Osterloh o ladă cu grepfruturi, pe care acesta o prețuia foarte mult; marinarul A.M. Bagley de pe *New Orleans* îşi reluase vechiul

obicei de a-l bate la rummy pe marinarul F.Z. Muzejka.

Totul părea destul de normal şi cînd erau de serviciu. Pe nava *Enterprise* se anunțau, conform planului zilei, sarcinile ce trebuiau îndeplinite pentru ziua de 2 iunie: 03,15 (ora navei) a se obține legătura cu Departamentul Aerului… 03,25, primul mic dejun… 03,50, repartizarea posturilor de luptă pentru aviatori… 05,00, lansarea primelor patrule… şi aşa mai departe, urma o continuă activitate de patrulare, vegheri, pînă cînd se auzea acel salut inevitabil care vestea că ziua s-a încheiat: „20,49, stingerea".

Totul părea normal, totuşi nu era normal de loc, căci, sub rutina de suprafață, Forța operativă 16 era agitată de o seamă de emoții. „Pe cinstea mea, este adevărat", nota pe nerăsuflate, în jurnalul său, locotenentul Burdick Brittin cînd ordinele pecetluite trimise cu distrugătorul *Aylwin* au fost deschise în ziua de 29 mai. Şi în ziua de 30 era năpădit de tot felul, de gînduri înfricoşătoare: „Săptămîna viitoare o să trăim zile istorice. Dacă sîntem în stare să ne păstrăm prezența necunoscută pentru inamic şi să atacăm prin surprindere portavioanele, atunci flota S.U.A. va deține din nou supremația în Pacific. Dar dacă japonezii ne văd mai întîi şi ne atacă cu numărul lor copleşitor de avioane, ne scot de pe scenă şi apoi, nestînjeniți, vor captura Midway-ul. Pearl nu va mai putea acționa şi va fi în mare pericol – asta-i tot ceea ce pot spune – sînt prea emoționat – soarta țării este în mîinile noastre".

Lui Brittin i se părea că pînă şi oamenii de pe petroliere îşi dau seama că soarta americanilor depinde de aceste nave. Toate navele s-au alimentat la 31 mai şi, în timp ce petrolierele se îndepărtau, echipajele lor aliniate la balustrăzi urau izbîndă Forței operative 16.

În timp ce navele brăzdau apele oceanului s-au ivit şi alte emoții. La gîndul că nu se puteau folosi aparatele de radio-emisiune, mulți piloți se simțeau complet izolați, pierduți ca într-un abis fără fund – asta însemna că, dacă un motor se va opri în timpul zborului, nu vor mai putea cere nici un ajutor navei. Unii se simțeau cuprinşi de un fel de furnicare ciudată, care le amintea de vremea cînd erau la

şcoală şi de campionatele de fotbal. Pe nava *Enterprise*, pilotul de bombardament în picaj Bill Roberts era de obicei speriat înaintea unei bătălii, dar nu şi de data aceasta. Îl emoţiona gîndul că e părtaşul unui secret, că întinde o cursă, că stă la pîndă şi aşteaptă. Alţii erau pur şi simplu înnebuniţi. Comandorul Marc Mitscher avea un fel al lui special de a pune în mişcare oamenii de pe *Hornet*, şi de data aceasta făcuse apel la toate mijloacele. „Să ştiţi că japonezii aduc chiar şi tunurile pe care le-au capturat de la noi în bătălia de la Wake", le-a spus el.

Locotenentul Richard H. Best, comandantul escadrilei 6 de bombardiere, era frămîntat de o grijă personală. Îşi avea soţia şi copilul la Honolulu şi se gîndea mereu la ei în timp ce se afla în cabina amiralului Spruance, ascultînd o expunere specială asupra planului japonezilor. El îşi dădea seama că marina miza, desigur, foarte mult pe aceste informaţii clare, precise. Dar dacă totuşi erau inexacte? L-a întrebat atunci pe Spruance ce s-ar întîmpla dacă japonezii ar trece de Midway şi s-ar îndrepta direct spre Hawai.

Amiralul l-a privit în tăcere cîteva clipe, apoi i-a răspuns: „Sperăm că nu o vor face".

Best nu a mai spus nimic – amiralii erau un fel de zei în acele zile – dar în sinea sa se gîndea că a te baza numai pe aceste informaţii era mai mult o speranţă pioasă şi o bază prea slabă pentru a angaja toată forţa disponibilă a marinei americane.

De fapt, Spruance avea motive puternice pentru mişcarea pe care o făcea, motive pe care nici nu-şi bătea capul să le spună şi lor. Departe de a miza pe „speranţe pioase", el era un om pasionat de fapte şi, înainte de a lua o hotărîre, insista întotdeauna asupra fiecărui amănunt evident. Şi departe de a nu vedea lucrurile în ansamblul lor, niciodată nu făcea o mişcare fără a cîntări bine orice consecinţă posibilă.

Nici îndelungata tăcere înainte de a-i răspunde lui Best nu a însemnat nesiguranţă; pur şi simplu a examinat în sinea sa toţi factorii înainte de a vorbi – aceasta era o altă trăsătură caracteristică a lui Spruance. Pe de o parte, avea

în fața sa un ofițer tînăr, care pusese o întrebare foarte legitimă, pe de altă parte, acesta, fiind pilot, ar fi putut cădea în mîinile inamicului. Era limpede în ce direcție trebuia în cele din urmă să atîrne balanța.

Dick Best nu era singurul care nu îl înțelegea pe noul amiral. Întregului său stat-major îi venea greu să se adapteze felului său de a fi. Halsey era prietenos, Spruance era rezervat. Halsey era uşor abordabil, Spruance prefera comunicările pe cale ierarhică. Halsey nu dădea atenție amănuntelor, Spruance petrecea ore întregi examinînd cu atenție hărțile şi notînd căile ce trebuiau urmate. Halsey lăsa multe lucruri la discreția lor, pe cînd Spruance lăsa foarte puține. Halsey trecea cu uşurință peste toate, Spruance era meticulos şi metodic.

Cafeaua de dimineață simboliza întrucîva schimbarea care survenise. Înainte, toți îşi făceau cafeaua la un loc. Dar Spruance – un mare cunoscător – îşi cumpăra cafea crudă din străinătate. În fiecare dimineață o măcina el însuşi cu grijă şi apoi, plin de politețe, întreba dacă cineva nu voia să-i țină tovărăşie. În cele din urmă trăgeau la sorți, iar cel care pierdea avea onoarea să bea cafeaua cu amiralul, nu pentru că Spruance le-ar fi fost antipatic, ci pentru că nu puteau suferi cafeaua lui.

Totuşi, acest mic ritual avea în el ceva mult mai gîndit decît părea la suprafață. Spruance încerca să se instruiască. Era un om lipsit de experiență în ceea ce priveşte portavioanele şi avea numai o săptămînă pentru a se deprinde cu trucurile meseriei înainte de a ține piept celui mai mare maestru, Isoroku Yamamoto. În strădania lui de a-şi însuşi cît mai multe cunoştințe, Spruance căuta să prindă cîte ceva de la statul său major la cafea sau oriunde ar fi putut.

Mare amator de mers pe jos, îi înhăța pe ofițerii săi unul cîte unul şi-i făcea să se plimbe cu el în sus şi în jos pe puntea de zbor. Investigațiile sale îi dădeau posibilitatea să afle ce făceau, cum acționau şi cum se încadrau în activitatea respectivă. Aceştia erau epuizați după atîta mers, dar amiralul, cu marea sa abilitate de a absorbi

amănuntele, tot timpul învăța cîte ceva.

Plimbările nu încetau fie că vremea era bună sau rea, aşa după cum aveau să constate curînd membrii statului-major. 1 iunie a fost o zi mizerabilă, umedă şi ceţoasă. Zborurile nu mai erau posibile, exerciţiile de tragere au fost amînate; nu mai rămăseseră decît amiralul, inflexibil, şi victima sa cea mai recentă, tîrşindu-şi picioarele de-a lungul punţii goale şi umede. Forţa operativă 16 era acum la 345 de mile nord-est de Midway, stînd pe loc în aşteptarea amiralului Fletcher şi a portavionului *Yorktown*.

2 iunie a fost tot o zi mohorîtă, cu mai multă ploaie şi mai mulţi nori. Dar tîrziu în cursul dimineţii două avioane de pe *Yorktown* au apărut dintr-o dată dinspre sud. Zburînd jos, deasupra navei *Enterprise*, au lăsat un mesaj. Era de la Fletcher: ora întîlnirii trebuia să fie 15,30. La ora 12,08 reflectoarele au semnalizat, iar Forţa operativă 16 s-a întors şi a început să înainteze încet spre est. Apoi, puţin înainte de ora 16,00, la latitudinea 32°04' nord şi longitudinea 172°41' vest, au fost detectate spre orizont catargele. Sosise momentul – Spruance şi Fletcher se întîlniseră la „Punctul norocos".

Călătoria Forţei operative 17 a decurs în general bine, cu excepţia unui singur moment sfîşietor. În prima după-masă, pe portavionul *Yorktown*, în timpul aterizării avioanelor de la Hawai, un aparat F4F a sărit peste bara de aterizaj şi a intrat în avionul din faţă, omorînd pe locţiitorul comandantului escadrilei 3 de luptă, locotenentul Donald Lovelace.

Piloţii, zguduiţi de această întîmplare, s-au strîns în careul lor imediat după aceea. Flotila era formată din piloţi adunaţi la întîmplare; nu lucraseră niciodată împreună, iar unii dintre ei nu executaseră nici un zbor de pe portavion. Lovelace avea experienţă şi se conta foarte mult pe el ca să coordoneze întreaga acţiune. Acum dispăruse într-o clipă. Fusese o lovitură foarte grea şi nimeni nu o simţea mai mult decît căpitan-comandorul Thach. Activitatea lui era strîns legată de a lui Lovelace; pe lîngă aceasta fuseseră prieteni foarte buni şi studiaseră în acelaşi timp la Annapolis.

Dar nu era momentul să se lase pradă durerii. Thach le-a spus tuturor că trebuie să-şi facă datoria. Apoi le-a vorbit imediat de bătălia iminentă, arătîndu-le ce aştepta el de la fiecare dintre ei. El a subliniat că, dacă nava ar fi fost în pericol, se aştepta ca ei să atace cu toată violența avioanele inamice. Nu era nimic teatral în atitudinea sa şi în tot ce le spunea, fiind calm şi stăpîn pe sine. Dar prin atitudinea lui hotărîtă, le-a inspirat tărie şi toți au simțit că se formează o puternică sudură între ei. Cînd a terminat de vorbit, şi-a amintit mai tîrziu unul din cei prezenți, nici un pilot de acolo nu ar fi ezitat o clipă să îndeplinească orice le-ar fi cerut „Jimmy" Thach.

În acelaşi timp şi celelalte escadrile erau instruite, şi comandorul Buckmaster s-a adresat întregului echipaj prin megafon. Le-a explicat că îşi dădea foarte bine seama că celor de la Pearl Harbor nu le ajungeau trei zile ca să facă reparațiile necesare, dar japonezii se îndreptau spre Midway şi *Yorktoton* avea să fie acolo pentru a-i înfrunta. Fidel instrucțiunilor lui Nimitz, le-a promis apoi că toți se vor duce acasă după această „mică-luptă".

Aclamații puternice au legănat nava, deşi cel puțin doi oameni nu erau atît de uşor de convins. Marinarii John Herchey şi Bill Norton au remarcat pe punte un ofițer din marina regală engleză ca observator. Superstițioşi, aşa cum sînt toți marinarii, au decis că o asemenea prezență nu prevestea nimic bun. „Va trebui să înotăm dacă vrem să scăpăm" – i-au spus ei prietenului lor marinarul Louis Rulli.

Urmîndu-şi cursa spre nord, după Forța operativă 16, portavionul *Yorktoum* şi navele care îl escortau navigau pe aceeaşi vreme mizerabilă în ziua de 31 mai. După ce s-au alimentat de la aceeaşi cisternă toată ziua de 1 iunie, acum, în sfîrşit, erau gata să înfrunte acelaşi mare risc – toate adunate la „Punctul norocos".

Amiralul Fleteher, ca ofițer cu vechime mai mare, a luat comanda celor două grupări de nave, şi acestea au început să aştepte în linişte. De obicei se apropiau de Midway în timpul nopții şi se îndepărtau în timpul zilei. Navigau separat, dar fără să se piardă din vedere, cam la zece mile

depărtare una de alta.

Pentru sarcina pe care o avea flota, nu erau prea multe nave, dar reprezentau aproape cam tot ceea ce S.U.A. lăsase în Pacific: 3 portavioane, 8 crucişătoare, 14 distrugătoare… în total 25 de nave de luptă. Totuşi, o flotă în larg, fie ea şi modestă, nu înseamnă numai nave şi tunuri. Ea înseamnă şi oameni: comandorul Buckmaster de pe *Yorktown*, care nu lăsa niciodată vreo lumină în cabina lui după căderea nopții, tocmai ca să poată vedea mai bine dacă ar fi fost chemat pe neaşteptate pe punte. Locotenentul Bill Roberts de pe *Enterprise*, care încerca să-l citească pe Freud, fără a se concentra însă prea mult asupra textului. Mai era apoi marinarul Stan Kurka de pe *Hornet*, care îşi vedea de activitatea lui îmbrăcat într-o cămaşă de trei ori mai mare pentru el. Era şi căpitanul de infanterie marină Malcolm Donohoo de pe crucişătorul *Portland*, bolnav tocmai acum de oreion. Era apoi locotenentul Brittin de pe *Aylwin*, care însemna în jurnalul său: „Aşteptăm şi iarăşi aşteptăm".

Cinci sute de mile în spatele lor spre apele pe care Fleteher tocmai le traversase cu o zi înainte, locotenent-comandorul Tamori Yoshimatsu manevra cu abilitate submarinul japonez *I-166*. Era în întîrziere, toți erau în întîrziere, dar nu avea importanță. Pînă mîine, 3 iunie, cele şapte submarine din escadrila 5 aveau să fie toate pe poziție, pe linia de la Hawai la Midway. Va fi destul timp ca să poată repera flota S.U.A. şi raporta că aceasta se îndreaptă în grabă de la Pearl Harbor spre distrugerea ei.

„Nu este de presupus că inamicul ar avea vreo unitate puternică, cu portavioane ca nucleu, în vecinătate" suna paragraful e) din raportul serviciului de informații al amiralului Nagumo, în timp ce prima grupare de portavioane se îndrepta spre Midway. Amiralul era încrezător şi avea toate motivele să fie aşa. Nu primise nici un mesaj de la şirurile de submarine, nici un cuvînt cu privire la „Operația K", nimic de la nimeni, asta putea să însemne că totul era în perfectă ordine.

Pe puntea navei *Akagi*, amiralul Kusaka îşi studia

şeful cu satisfacţie. Acum arăta cu totul altfel decît în călătoria spre Pearl Harbor. Atunci Nagumo era nervos şi mohorît. Acum, era el, cel dintotdeauna: dîrz, aspru, personificarea însăşi a spiritului samurailor.

Navele, posomorîte, îşi continuau drumul, şi chiar şi vremea dădea semne că se îndreaptă. Tîrziu în noaptea de 2 iunie ceaţa a început să se ridice, iar prin norii care se risipeau sclipea din cînd în cînd cîte o stea.

„A rămas *ceva* neîndeplinit?", şi-a întrebat colonelul Shannon statul său major în timp ce se relaxau cîteva clipe sub strălucirea stelelor, în aceeaşi noapte de iunie, la Midway.

Nu a primit nici un răspuns. Apărătorii făcuseră tot ceea ce după părerea lor era necesar pentru a respinge o încercare de debarcare japoneză. Iar dacă – aşa cum mulţi dintre ei credeau în sinea lor – inamicul ar fi reuşit în cele din urmă să debarce, erau gata şi pentru această eventualitate. Cele cinci tancuri ale lor fuseseră ascunse în pădurea din insula Sand, tocmai ca să le poată face o primire călduroasă. Au trimis cea mai mare parte a corespondenţei înapoi la Pearl Harbor; alte dosare le arseseră. Adunaseră în jurul bazei ciocane grele pentru a sfărîma mecanismele mai importante. Şoferii fuseseră învăţaţi să distrugă camioanele, sărind înainte de ciocnire. Proviziile de alimente au fost îngropate ici şi colo pentru a avea asigurate ultimele mijloace de rezistenţă.

Erau gata să facă faţă oricărei împrejurări. Adunînd toate deşeurile de oţel, căpitanul McGlashan a făcut din ele un fel de îngrădire pe terenul mai înalt din partea de nord a insulei Sand. Cînd toate celelalte mijloace de apărare vor fi cedat, apărătorii se vor aduna aici, într-un ultim efort, pentru apărarea Midway-ului. Această improvizaţie a fost imediat numită „Linia McGlashan".

În centrul acestei „înălţimi" (probabil de vreo 10 m, dar pentru Midway o asemenea înălţime era un adevărat munte), pînă şi bucătarii şi dactilografele marinei săpau. Li se repartizase partea de nord, unde părea să fie mai mic

pericolul de a trage din greşeală în infanteriştii marinei. Desigur, o debarcare pe coasta de nord ar fi putut să împingă infanteria marină în acea direcție, şi pentru a stimula hotărîrea de luptă a infanteriştilor s-au luat măsuri ca în urma lor să stea marinarii înarmați.

Această ultimă măsură de precauție era, desigur, inutilă. Nici un grup nu părea mai decis să lupte ca oamenii lui Carlson. Ascunşi în pădure, erau aproape invizibili pentru restul apărătorilor. Rezerviştii marinei îi priveau cu o teamă plină de respect. Ştiau că riscau să-şi piardă viața dacă s-ar fi apropiat de acele locuri după ce se lăsa întunericul fără a cunoaşte parola.

Oamenii lui Carlson erau dîrji şi hotărîți şi, mai mult, toți lucrau din răsputeri. La început spuseseră că a descărca nave nu ar fi de demnitatea lor, dar cîteva cuvinte dojenitoare din partea colonelului Shannon i-au adus la realitate. În curînd au stabilit adevărate recorduri. S-au apucat, de asemenea, mai mult din proprie inițiativă, să fabrice şi mine antitanc. Cu sfaturile primite de la cîțiva care luaseră parte la războiul civil din Spania, ofițerul lor responsabil cu detonările, locotenentul Harold Throneson, a conceput un dispozitiv remarcabil: tot ceea ce-i trebuia era doar puțină dinamită, o lanternă cu baterie şi o presiune de vreo 2 kg. Compania „C" a ajuns la o producție de masă, făcînd vreo 1.500 în total.

Un om din grupul lui Throneson şi-a oferit serviciile unui suflet înrudit cu al lui: tunarului din infanteria marină „Deacon" Arnold, care era încă ocupat cu capcanele sale. Arnold, fericit, l-a luat în echipa sa şi băiatul a răspuns chemării, născocind imediat o nouă mină. Aceasta era o cutie de havane, plină cu piroane, cuie, sticlă şi tot felul de bucăți de piatră, ca şi o cantitate mică de explozibil. Împrăştiate de-a lungul plajei, aceste cutii puteau fi făcute să explodeze fie electric, fie trăgînd un glonte într-o țintă pictată cu grijă pe o latură a cutiei.

Cea mai mare speranță a celor de la Midway era de a preveni atacul japonezilor. „Loviți înainte de a fi loviți", indicau toate planurile CINCPAC, şi astfel cele 22 de avioane

PBY îşi continuau cursele zilnice. Zburau în sectoare cuprinse în unghiuri de 15°, 700 de mile spre larg, 700 de mile înapoi, rămînînd în total în aer cîte 15 ore. Urma apoi o masă frugală, un scurt instructaj, cîteva ore de somn şi totul începea de la capăt.

Escadrila 44 de patrulare a locotenent-comandorului Bob Brixner zbura 80 de ore pe săptămînă. Escadrila 23 a căpitan-comandorului Massie Hughes făcea concurență bombardierelor B-17 ale locotenent-colonelului Sweeney, care zburau cîte 30 de ore în două zile, încercînd să detecteze indiciile acelei prezențe a inamicului pe care o semnalase CINCPAC. După ce se încheia zborul unei zile, piloții trebuiau să ajute la diferitele operații de întreținere a aparatelor, alimentîndu-le cu mîna din bidoane de peste 200 de litri. Erau toți morți de oboseală, dar, într-un fel sau altul, o duceau aşa mai departe.

Ziua aceasta de 2 iunie a apărut în special foarte descurajatoare. Dacă informațiile erau bune, japonezii ar fi trebuit să apară, totuşi nu se vedea nici o urmă. La nord-vest o perdea de ceață acoperea încă oceanul şi nu exista nici o posibilitate de a descoperi ceva pe o distanță mai mare de 400 de mile. La vest, vizibilitatea era bună, dar, cu toate informațiile CINCPAC despre deplasarea inamicului, nu se vedea absolut nimic. Un avion special echipat, un B-17, a parcurs 800 mile fără a reuşi să detecteze vreo navă inamică.

Ziua de miercuri 3 iunie a început ca de obicei pentru echipajele PBY, ca şi pentru toți ceilalți aviatori de la Midway. S-au sculat la 03,00, au înghițit cu noduri cîte o bucată de pîine prăjită şi cafea, apoi au pornit spre avioane cu jeepul sau camionul, în atmosfera umedă, încă întunecată, dinaintea zorilor. La 03,50 motoarele erau puse în mişcare, evacuînd o flacără albăstruie în lumina palidă a unei noi zile. La ora 04,15 avioanele PBY îşi luau zborul, plecînd în patrulările dinainte trasate. Cincisprezece minute mai tîrziu au plecat şi bombardierele B-17, deşi nu aveau misiunea de a lua parte la cercetare, dar pur şi simplu pentru a nu fi surprinse la sol în cazul unui raid inamic

survenit în zori. Nimeni nu ar fi dorit să se întîmple aşa ceva. Restul avioanelor de la Midway aşteptau cu motoarele sub presiune, cu piloţii şi mitraliorii stînd lîngă aparate, pînă cînd li se anunţa că nu-i nici o primejdie. Numai după ce avioanele PBY făceau o recunoaştere pe o distanţă de 400 de mile fără a descoperi nimic, Midway-ul se putea considera în siguranţă pînă în zorii zilei următoare.

În această dimineaţă, ca de obicei, pe o distanţă de 400 de mile depărtare nu era nimic de semnalat. Dar la o depărtare de 470 de mile, locotenentul J.P.O. Lyle, făcînd investigaţii spre sud-vest, a identificat două mici nave de patrulare cenuşii navigînd spre Midway. A cercetat mai departe şi a primit pentru strădania sa o rafală de focuri antiaeriene. La 09,04 a anunţat primul contact cu nave inamice.

Mai departe, spre vest, aspirantul Jack Reid pilota un alt avion PBY deasupra întinderii pustii a oceanului. Pornise mai devreme decît ceilalţi piloţi şi era acum la o distanţă de vreo 700 de mile de Midway, pînă la marginea extremă a distanţei pe care o avea de parcurs. Pînă atunci nimic de raportat. Folosind pilotul automat al avionului, Reid a studiat din nou oceanul cu binoclul. Nimic: cîţiva nori şi o uşoară ceaţă atîrnau peste Pacific, dar acestea erau nimicuri care nu-l puteau nelinişti. Mai era puţin pînă la ora 09,25 şi aspirantul Reid nu avea nici un fel de probleme.

Dintr-o dată a privit din nou cu atenţie. La o depărtare de vreo treizeci de mile a zărit nişte forme întunecate de-a lungul orizontului. Nave, nenumărate nave, toate îndreptîndu-se spre el. Dînd binoclul celuilalt pilot, aspirantul Hardeman l-a întrebat calm: „Vezi şi tu ceea ce văd eu?”

Hardeman s-a uitat: „Fire-ar să fie, ai dreptate, le văd”.

Căpitan-comandorul Yasumi Toyama şi-a ridicat privirile de pe hărţile de pe puntea de comandă a crucişătorului uşor *Jintsu*. De data aceasta întregul şir de nave mergea în coloană, dar pe distrugătorul din prova babord a observat o agitaţie. Acesta a lansat un semnal, apoi o grenadă

fumigenă. Toyama s-a repezit la marginea punții şi nu a mai fost necesar să întrebe ce s-a întîmplat. Toată lumea privea şi arăta în aceeaşi direcție. Acolo, la orizont, în afara oricărei primejdii de a fi atins, plana un bombardier PBY.

4

„O mulțime de avioane se îndreaptă spre Midway"

S-ar fi zis că este întreaga flotă japoneză. După toate acele instructaje severe, după atîtea zile de încordare, era uşor de înțeles că cele 27 de nave ale grupului de transport păreau acum şi mai formidabile decît erau de fapt. La 09,25 aspirantul Reid a transmis la bază un mesaj laconic de două cuvinte:„Forțele principale".

De la Midway s-a cerut: „Mai multe amănunte", şi în următoarele două ore Reid a jucat un joc desperat de-a v-ați ascunselea, intrînd şi ieşind din nori, trimițînd scurte mesaje ori de cîte ori putea. La 09,27 a transmis: „Relevment 262°, distanță 700"... La 10.40 nota: „Şase nave mari în coloană"... La ora 11,00: „Unsprezece nave, drum 090, viteza 19". Aceste informații păreau a fi fost suficiente, îşi făcuse datoria. Baza îi spuse să se întoarcă acasă.

La Midway, colonelul Sweeney era foarte nerăbdător să pornească odată cu fortărețele sale zburătoare B-17. Comandorul Simard era tot atît de dornic, dar mai trebuiau întîi lămurite unele lucruri. Unde se aflau portavioanele japonezilor? Ordinele lui Nimitz le cereau să atace în primul rînd aceste portavioane. Pînă acum nu fusese văzut niciunul. Serviciul secret spunea că nu aveau să vină decît a doua zi, şi atunci dinspre nord-vest. Era cazul să țină pe loc bombardierele şi să aştepte pînă cînd vor apărea? Aşa ar fi înțelept.

Pe de altă parte, Reid descrisese navele văzute ca fiind „principalele forțe japoneze". Asta ar fi putut însemna că acolo se aflau şi portavioane. Dacă era aşa, Midway nu trebuia să aştepte deloc. „Atacați înainte de a fi atacați", asta era regula capitală.

Dar chiar dacă marile fortărețe B-17 ar fi plecat, încotro ar fi trebuit să se îndrepte? Acum se primeau rapoarte de luări de contact din partea a trei PBY-uri diferite, indicînd patru vizualizări diferite spre sud-vest. Erau rapoarte fragmentare: nu este uşor să numeri nave atunci cînd acestea trag în tine. Să fi fost într-adevăr observațiile lui Reid cele mai bune? Merită să aştepți puțin pentru a vedea cum stau lucrurile într-adevăr.

Mesajul lui Reid de la 11,00 a pus lucrurile la punct. Acum era limpede că zărise cel puțin 11 nave: o concentrație de forțe mult mai mare decît cele semnalate de alții. Mai mult, majoritatea celorlalte nave convergeau în aceeaşi direcție, probabil cu intenția de a face joncțiunea. Nu era încă nici un raport în privința portavioanelor, dar chiar dacă nu se afla niciunul, Sweeney putea să plece, să se întoarcă şi să fie din nou gata la timpul fixat a doua zi.

La ora 12,30 Sweeney s-a pus în mişcare. Unul după altul, 9 bombardiere de culoare verzuie au pornit bubuind pe pista de decolare din insula Eastern, luîndu-şi zborul spre cerul albastru al Pacificului. Conduse de colonelul Sweeney în aparatul său *Knucklehead*, vuiau spre vest, în formație necompactă. Duceau doar jumătate din „încărcătura utilă" – şase bombe de peste 270 kg fiecare – căci distanța era atît de mare, încît, dacă ar fi trebuit să parcurgă întreg traseul, ar fi avut nevoie de rezervoare suplimentare de combustibil plasate în spațiul destinat bombelor.

Şase sute de mile constituiau o cale lungă pentru a arunca mai puțin de 11 tone de bombe asupra unor obiective nestaționare, dar toți aceşti tineri erau la primul lor atac. Pentru ei era o experiență nouă şi tulburătoare. Sweeney fusese la West Point – tatăl său, acum la pensie, fusese general-maior – dar oamenii din jurul lui reprezentau

tipuri caracteristice ale amatorilor uşor adaptabili pe care America îi găseşte întotdeauna ca să-i ducă războaiele. Ajutorul său, pilotul Everett Wessman, fusese şofer de camion, iar navigatorul Bill Adams, negustor de lemne.

Trecuseră trei ore şi jumătate. Apoi, la o distanță de vreo 570 de mile în larg, chiar acolo unde marina le spusese să cerceteze, Sweeney a descoperit vreo zece dungi albe care despicau albastrul mării: erau urmele navelor japoneze. Un alt pilot, locotenentul Edward Steedman, a numărat douăzeci şi şase, ceea ce era, într-adevăr, o numărătoare foarte bună. Reperarea se făcuse la ora 16,23.

În acest punct Sweeney a schimbat direcția, învîrtindu-se în jurul navelor, astfel încît să le atace din partea din care bătea soarele. Dungile albe continuau să fie drepte; după cît se părea, nimeni, acolo jos, nu ar fi suspectat ceva. Acum, bombardierele se aflau în spatele japonezilor în trei formații, la înălțimi de 2.500 m, 3.000 m şi 4.000 m. Sweeney a luat microfonul şi a comunicat aparatelor din formația sa: „Voi coborî la 2.500 m, urmați-mă".

Locotenentul Wessman s-a îngrozit. Tot ce spera era că japonezii nu au interceptat comunicarea. Iar dacă au interceptat-o, nu ar fi putut să-şi închipuie că ar exista un inamic atît de naiv încît să-şi radiodifuzeze intențiile necifrat.

Pe puntea de comandă a navei *Jintsu*, căpitan-comandorul Toyama studia maşinal cerul cu binoclul. Navele japoneze nu aveau radar, şi vederea bună a omului rămînea apărarea cea mai sigură împotriva unui bombardament prin surprindere. Ar fi fost posibil un atac imediat după ce bombardierele PBY îi detectaseră, dar asta se întîmplase cu şapte ore mai devreme, iar pînă acum nu se produsese nimic. Totul îşi reluase aspectul obişnuit, iar grupul de transport îşi continua drumul spre Midway în două coloane drepte.

Dintr-o dată lentilele lui Toyama au reperat nouă avioane zburînd spre ei în „formație de paradă". Abia a mai fost timp să se dea alarma şi au şi început să cadă bombele.

Locotenentul Yunoki, ofițerul cu artileria de pe unul din distrugătoare, nu a mai avut nici atîta timp. El a luat cunoştință despre bombardierele americane numai cînd au explodat o serie de bombe lîngă navă. Cei de pe *Argentina Maru* au fost ceva mai vigilenți. Au sunat alarma, de la comandă s-a mărit viteza la 20 de noduri şi la 16,38 au deschis focul, cu un minut înainte ca mai multe bombe să explodeze la circa 200 m de pupă. Convoiul s-a răsucit, s-a zbătut, fumul năpădind afară din coşuri şi tunuri. Focul antiaerian a împestrițat cerul, dar pînă ce apărarea s-a pornit efectiv, atacul se şi terminase. În aceeaşi „fonnație de paradă", cele nouă bombardiere B-17 au dispărut în ceață spre nord-est.

Grupul de transport a examinat situația. Nici o lovitură, cu excepția cîtorva mici stricăciuni produse asupra uneia dintre navele de transport de schijele unei bombe care greşise cu puțin ținta. Cu optimismul unui luptător care a reuşit să scape cu bine dintr-o luptă cu inamicul, comandantul secund al navei *Argentina Maru* a scris în grabă raportul, notînd că „toată lumea era într-o stare de spirit excelentă".

Foştii negustori şi şoferi de camioane de pe fortărețele B-17 erau de asemenea foarte bine dispuşi. Pentru un om care a studiat economia la Universitatea din Illinois, ca Paul Payne, căpitan pe bombardierul *Yankee Doodle*, o navă de transport văzută de la o înălțime de 3.000 m putea avea orice înfățişare – el a notat că obiectivul său fusese „lovit şi incendiat".

Luînd ca măsură de comparație cel mai mare transatlantic din lume, locotenentul Robert Andrews a declarat că a bombardat o navă de transport „de categoria navei *Normandie*". Căpitanul Clemence Tokarz credea că a lovit un cuirasat sau un crucişător greu. Privind înapoi, cînd erau la vreo 30 de mile depărtare, în drum spre baza lor, colonelul Sweeney era sigur că văzuse două nave în flăcări: „Amîndouă erau în afara coloanei, păreau că stau pe loc, scoteau nori groşi de fum negru, care se răspîndeau în jur".

Drumul de înapoiere însă a fost mult mai dificil decît bombardarea japonezilor. S-a lăsat curînd noaptea şi niciunul nu era deprins să zboare în formaţie pe întuneric. De cîteva ori au fost pe punctul de a greşi direcţia. Era greu pentru un pilot care nu fusese deprins cu zboruri de pe portavioane să găsească un punct ca Midway în mijlocul Oceanului Pacific. La 19,30 insula Eastern a aprins reflectoarele de pe pista de aterizare, dar timp de o oră, în care a domnit îngrijorarea, nu s-a zărit nici un avion. În cele din urmă baza a auzit venind din depărtare mult aşteptatul zumzet al motoarelor. Dar se făcuse ora 21,45 pînă cînd ultimele avioane şi-au găsit cu greu drumul spre casă. Căpitanul Willard Woodbury spunea că nu-i mai rămăsese benzină nici măcar „să-şi umple o brichetă".

Chiar în timp ce aterizau, un alt atac avea să se îndrepte spre aceeaşi grupare de nave japoneze. Era apogeul unei acţiuni uimitoare care începuse cu 12 ore mai devreme la Pearl Harbor.

Trebuie să fi fost cam vreo 3 dimineaţa cînd aspirantul Allan Rothenburg, tînărul pilot al unui PBY, a fost trezit de o scuturătură puternică în timp ce dormea în patul său din căminul ofiţerilor de pe insula Ford.

— Scoală-te, trebuie să pleci la Midway.

— La Midway? De ce? – a întrebat somnoros Rothenburg.

Patrulările sale cu escadrila 51 nu se îndreptau niciodată în direcţia aceea şi la început n-a înţeles prea bine nici numele. Dar şi-a tras hainele pe el, a ieşit pe pistă şi în primele raze ale zorilor a văzut că unul din cele patru avioane amfibii ale căror motoare fuseseră puse în funcţiune pentru încălzire era avionul său. Celelalte trei făceau parte din escadrila 24, dar cei de pe avioanele PBY se cunoşteau între ei, şi, în timp ce îşi confruntau instrucţiunile, au descoperit că niciunul nu ştia de ce pleacă.

Au decolat în jurul orei 07,00 şi au aterizat pe pista de pe insula Eastern după nouă ore bune de zbor. În condiţii normale, acest zbor făcea cît activitatea unei zile întregi, după care îi aştepta o masă caldă, un somn bun şi poate cîteva patrulări a doua zi. În timp ce şeful zborului,

locotenentul Charles Hibberd, îşi împingea PBY-ul în hangar, membrii echipajului au rămas surprinşi cînd au văzut un soldat care-i aştepta cu un tractor, avînd pe remorca din spate o torpilă. Au fost şi mai miraţi cînd acesta le-a spus că torpila era pentru ei, că şi celelalte trei PBY-uri aveau să fie echipate, deoarece cele patru avioane constituiau „o forţă de atac" urmînd să fie lansată împotriva flotei japoneze.

Navigatorul lui Hibberd, aspirantul James Boyden, nu a putut s-o ia în serios. Avionul amfibiu PBY era un aparat de patrulare minunat, dar, manevrat cu multă grijă, nu atingea decît vreo 60 km pe oră şi oferea o ţintă mare şi atrăgătoare ca o fermă olandeză din Pennsylvania. Bineînţeles că nimănui nu-i putea trece prin cap să-l trimită într-o misiune de atac. Căutînd să se elibereze de acest gînd, Boyden s-a îndreptat spre popotă pentru a lua o gustare.

Localul era plin de echipaje în ţinută de zbor – din aviaţia armatei, a marinei şi a infanteriei marine. Domnea o atmosferă gravă, ai fi zis chiar tristă. Au mai apărut şi alţii de pe noile avioane PBY, şi în curînd şi-au făurit cu toţii o imagine nu prea veselă: o mare forţă japoneză la sud-vest..., avioanele B-17 bombardează acum..., inamicul se îndreaptă spre Midway. Faptul că toate gustările erau gratuite le dădea sentimentul că ele reprezentau într-un fel „cina cea de taină".

Apoi a apărut un mesager care le-a spus noilor veniţi să se prezinte la postul de comandă. S-au adunat în adăpostul blindat, slab iluminat, al colonelului Kimes: locotenentul Hibberd, Al Rothenburg, ceilalţi piloţi şi navigatori. Logan Ramsey a început să le facă instructajul. El le-a explicat că fuseseră selecţionaţi ca să lanseze un atac nocturn cu torpile şi, deşi era prima experienţă de acest fel, acum „trebuie să aruncăm în ei cu tot ce avem".

El a continuat spunînd că această acţiune va fi voluntară. Dacă vreunul din ei simţea ca nu ar putea să o îndeplinească, nu era obligat să meargă. Apoi a rămas tăcut, aşteptînd şi privind chipul fiecăruia.

Nimeni nu a scos nici un cuvînt. Aspirantul Gaylord

Propst fixa posomorît podeaua. Locotenentul Douglas Davis amuțise mai mult din cauza şocului decît dintr-o dorință arzătoare sa pornească într-o misiune de sinucidere. Aspirantul Boyden şi-a îndreptat privirile spre Ramsey, încercînd parcă să-i citească gîndurile. Fața lui Ramsey îi trăda uşor sentimentele, se vedea cît de mult ura ceea ce trebuia să facă şi că era aproape sigur că nu avea să-i mai vadă vreodată.

Instrucțiunile continuau: obiectiv, traseu, viteză, poziție, procedee tehnice privind semnalele şi comunicațiile. Da, erau „forțele principale" – trebuiau să caute un portavion. Atacul avea să fie condus de locotenentul W.L. Richards, un ofițer înalt, cu părul roşu, locțiitorul comandantului escadrilei 44 de patrulare, care îşi avea baza la Midway. Afară mecanicii fixau torpilele pe PBY-uri, cîte una sub fiecare aripă tribord a avioanelor.

La 21,30 şi-au luat zborul, Richards deschizînd drumul în avionul lui Charlie Hibberd. Nu a fost o plecare elegantă. PBY-urile înaintau greu datorită încărcăturii neechilibrate. Rothenburg, reținut din cauza unei defecțiuni la scara aparatului său, a plecat mai tîrziu şi a trebuit să-i ajungă din urmă pe ceilalți.

Îndreptîndu-se spre sud-vest, s-au cufundat într-o noapte minunată cu lună, zburînd împrăştiat la o altitudine de 1.000 m. La bordul avionului locotenentului Davis cafeaua fusese preparată şi servită. Luînd o înghițitură, Davis cîntărea tocmai şansele pe care le avea de a supraviețui acestei nopți – şi dintr-o dată simți un rău de la stomac.

Orele treceau monotone. Avioanele îşi continuau zborul printre norii risipiți şi de aceea piloților le era destul de greu să-l poată urmări pe Richards; ei aveau pentru ghidare doar gazele de eşapament ale aparatului acestuia şi o lumină mică albă pe fuzelaj. Rothenburg, aflat încă mult în urmă, s-a pierdut complet de ceilalți. Apoi s-a rătăcit şi Propst. Dar imediat după asta, la 01,20, cel care avea în grija sa radarul în avionul lui Richards a descoperit cîteva obiective, la vreo 7 mile depărtare. După verificare, Charlie Hibberd, calm, a

spus că le reperase deja.

Drept înainte, scăldate în lumina lunii, două coloane de nave întunecate înaintau spre ei... Un cerc de distrugătoare păzeau amîndouă coloanele. Dar nu era nici un semn că şi-ar fi dat seama de pericol. Disprețuind orice manevre de diversiune, urmau cu strictețe calea care ducea direct la Midway.

Richards l-a însărcinat pe Hibberd să facă un ocol ca să le atragă atenția celorlalți, apoi să coboare pînă la un punct, departe de babordul coloanei dinspre nord. Acum se profilau foarte bine siluetele navelor inamice – mărgele negre în lumina argintie a lunii. Căutînd „portavionul", a zărit o navă lungă şi joasă în partea din urmă a coloanei. Charlie Hibberd şi-a început asaltul final.

El trebuia sa facă totul: să piloteze avionul şi să manipuleze în acelaşi timp aparatul de lansare a torpilei. Ceilalți stăteau ghemuiți la locurile lor, uitîndu-se prin ferestre la valurile oceanului care se rostogoleau sub ei. Acum erau din ce în ce mai aproape de suprafața apei, la 70 m... 50 m... 30 m. Şi, totuşi, nu era nici un indiciu că japonezii ar fi simțit ceva, iar această situație părea a dura veşnic.

„Dă-i drumul o dată blestemăției aceleia şi să ne vedem ieşiți din infernul ăsta !", a strigat în cele din urmă cineva. Dar Hibberd nu era încă gata. La l.000 m şi-a dat seama că nu avea de-a face cu un portavion – părea un fel de navă comercială –, doar nu străbătuseră atîta drum pentru nimic. Şi-au continuat zborul la numai 20 m deasupra apei. În cele din urmă, la 800 m de navă, Hibberd a dat drumul torpilei, a acționat energic asupra comenzilor şi PBY-ul s-a ridicat deasupra obiectivului, în timp ce au străIucit cîteva împuşcături izolate în întunericul nopții. Privind înapoi, omul din centru a văzut o explozie urmată de o a doua străfulgerare mai clară. Se părea că dăduseră lovitura, iar acum erau liberi să se întoarcă la baza lor.

Locotenentul Davis îi urma imediat în spate. Dar cum nu i-a plăcut poziția pe care o avea, s-a îndepărtat, a făcut un cerc şi apoi s-a întors din nou. Apropiindu-se pentru a doua

oară, el a zburat direct de-a lungul razei lunii spre o navă ce se afla în spatele coloanei din nord.

Nici el nu a întîmpinat vreo rezistență în timp ce se apropia la o înălțime de 20 – 25 m deasupra apei.

Dar desigur că japonezii l-au văzut. Obiectivul a executat o întoarcere la tribord şi a mărit viteza. Prea tîrziu să mai facă ceva: putea doar să se apropie cît mai mult. La 200 m, Davis a dat drumul torpilei direct în pupa navei. Într-o străfulgerare a văzut elicele învîrtindu-se şi cîrma împinsă în mod excesiv spre dreapta.

În timp ce se ridica cu toată forța, deasupra pupei navei, a izbucnit o vîlvătaie de focuri antiaeriene. De la babord, adjunctul mitraliorului Ted Kimmell a tras în pădurea de catarge, coşuri şi ventilatoare direct sub ei. În cîteva secunde, întreg convoiul părea că trăgea în ei. Ciudate trasoare rozalii şi roşii brăzdau noaptea; şrapnelele şi focul mitralierelor izbeau PBY-ul. O rafală a pătruns prin botul bombat al avionului, sfărîmînd ochelarii navigatorului J.I. Foster, dar în mod miraculos fără să-l rănească. Au numărat în total 58 de găuri de gloanțe, dar şi ei erau acum liberi să se îndrepte spre casa.

Acum era rîndul aspirantului Propst. Deşi îl pierduse în drum pe Richards, îi găsise în orice caz pe japonezi. Şi el s-a învîrtit în partea babordului şi a atacat, ca şi ceilalți, de-a lungul razei lunii. A fost, de asemenea, unul din acele atacuri chinuitoare de la mică înălțime. La un moment dat era cît pe ce să atingă una din navele din escortă. „Nu intra în distrugătorul acela !", a țipat cineva. S-a înălțat, a trecut în grabă pe deasupra, lăsînd torpila de la o distanță de 800 m. Apoi, cu o înclinare în partea peretelui contra incendiului, Propst a executat o nebunească urcare şi întoarcere la stînga. Pilotul secund B.L. Amman a zărit o sclipire ce părea să fi fost un semnal, şi întreaga flotă japoneză a deschis focul.

Au încasat un număr de şrapnele, apoi au schimbat cîteva focuri cu un hidroavion japonez. Dar cu puțin noroc şi cu ajutorul unui nor prietenos, şi ei au izbutit sa ajungă acasă teferi.

Numai Rothenburg nu a luat parte la spectacol. Rămas de dimineață în urma formației, el şi-a continuat drumul, dar nu i-a mai regăsit pe ceilalți. În momentul cînd i-a ajuns, operațiile erau în plină desfăşurare. Trasoarele împestrițau cerul şi nu exista absolut nici o şansă să se poată apropia pentru a ataca cu folos. Sperînd că va avea o ocazie favorabilă, s-a învîrtit împrejur timp de 30 minute. În cele din urmă, combustibilul său fiind pe jumătate consumat, a abandonat şi s-a îndreptat spre casă profund decepționat.

Căpitan-comandorul Yonai de pe nava de transport *Argentina Maru* nu s-a aşteptat la un atac noaptea. A fost surprinzător cum avioanele acelea americane au apărut aşa dintr-o dată, venind cine ştie de unde. Căpitan-comandorul Toyama, de pe nava-amiral de escortă *Jintsu*, era tot atît de surprins. După o zi agitată se relaxa, în fine, şi el, gîndindu-se cu plăcere că avea chiar timp să mănînce o porție de orez – cînd un distrugător a lansat prima alarmă.

În timp ce goarna şi megafonul anunțau zgomotos trecerea la posturile de luptă, Toyama s-a repezit pe pasarelă. A ajuns exact la timp ca să vadă un avion inamic, mare, negru, în zbor razant deasupra navei. Apoi încă unul şi încă unul... Focul apărării antiaeriene a izbucnit pretutindeni, dar avioanele au dispărut tot atît de repede după cum veniseră.

Din fericire, pagubele erau mici. Nava-cisternă *Akebono Maru*, încheind spatele coloanei din nord, a fost lovită de o torpilă în provă. Torpila a omorît 13 oameni şi a rănit 11. Nava de transport *Kiozumi Maru* a pierdut cîțiva oameni, care au fost mitraliați. Celelalte nave nu au fost atinse, dar amiralul Tanaka a petrecut momente pline de îngrijorare, neştiind dacă *Akebono Maru* va putea să continue ruta sau nu. În cele din urmă s-a aflat că era în stare să meargă cu 12 – 14 noduri, mai mult decît trebuia pentru a rămîne în linie. Încă intact, convoiul înainta cu greu spre Midway.

S-a transmis cu promptitudine un raport navei *Yamato*, unde statul-major al amiralului Yamamoto a primit vestea

cu mare surprindere. Totul era uluitor: mai întîi recunoaşterea de la ora 9 dimineaţă..., apoi fortărețele zburătoare B-17... şi acum atacul acestor avioane. Nimeni nu se aştepta ca americanii să se mişte atît de repede. Comandorul Kuroshima sperase că aveau să descopere convoiul abia după atacul lui Nagumo, în ziua de 4 iunie. Şi iată că au apărut cu o zi mai devreme, atacînd navele de transport la o distanță de 600 de mile în larg.

S-a pus chestiunea dacă să se transmită toate acestea amiralului Nagumo, care acum urma să înceapă atacul, dar s-a hotărît că tăcerea radioului era mult prea importantă. Nu trebuia pentru nimic în lume să fie descoperite portavioanele.

Poate că ar fi fost necesar să se mediteze mai îndelung asupra problemei, dar se întîmplau prea multe lucruri. Marea operație începea să se desfăşoare în întreaga sa complexitate. La 31 mai submarine de buzunar au întreprins un raid scurt de diversiune la Diego-Suarez în Madagascar..., apoi, la 1 iunie, altele au întreprins un raid în portul Sydney..., iar acum, în primele ore ale zilei de 3 iunie, forțele de la nord ale amiralului Hosogaya au lansat un mare atac împotriva insulelor Aleutine. Cu mult înainte de a-şi lua micul dejun, amiralul Yamamoto a primit vestea mult aşteptată că bombardierele lui *Ryujo* au ras de pe fața pămîntului Dutch Harbor.

La ora 08,00 a detaşat o bună parte din „forța principală", conform unui plan prestabilit, pentru a sprijini atacul asupra insulelor Aleutine. Viceamiralul Shiro Takasu, cu nava sa amiral *Hyuga*, cu alte trei cuirasate, cu două crucişătoare uşoare şi cîteva distrugătoare, s-a îndreptat spre nord, dar fără să se îndepărteze prea mult. Forțele sale destinate a forma un paravan pentru operația din Aleutine urmau să stea la jumătatea drumului între forțele din nord şi toată gruparea de forțe a lui Yamamoto – gata să se năpustească într-o parte ori în alta, după cum avea să reacționeze flota S.U.A. Comandantul-şef continua să se îndrepte spre est cu restul forței principale, fiind acum la vreo 500 de mile în spatele portavioanelor lui Nagumo.

Nagumo însuşi se afla la mai puțin de 700 de mile de Midway, pregătindu-se pentru lovitura finală. La 06,07, cele cinci petroliere ale comandorului Masanao Oto au rămas în urmă. Portavioanele înaintau cu 12 noduri. Nu se mai putea acum merge la dreapta; ar fi fost o nebunie să se înainteze mai mult decît era necesar în raza de acțiune a avioanelor de patrulare în timpul zilei. Dar la 15,00 amiralul trebuia să pornească dacă avea de gînd să dea atacul a doua zi în zori. Telegrafele din sala maşinilor au început să țăcănească, şi primul portavion al forței de şoc a luat-o înainte cu o viteză de 24 de noduri.

Jos, în sala maşinilor pe nava *Akagi*, căpitan-comandorul Yoshibumi Tanbo urmărea cum răspundeau marile turbine la comandă. Cît îi era de drag acel loc ! Îşi lua pînă şi mesele acolo: mînca orez cu prune murate între maşinile care lucrau şi uleiul fierbinte… În partea de sus, echipe de lucru aşezau unele peste altele hamace şi colace de frînghie, pentru a proteja împotriva şrapnelelor mecanismele cele mai expuse. Pe cer erau destui nori, dar vremea se îmbunătățea şi la 19,30 amiralul Kusaka stătea pe pasarelă, urmărind ultimele raze ale minunatului apus pe Pacific.

Liniştea serii a fost dintr-o dată tulburată de focul bateriilor antiaeriene ale crucişătorului de escortă *Tone*. Trei avioane s-au înălțat de pe *Akagi* în recunoaştere şi întreaga grupare s-a răspîndit în înaltul cerului. La 19,40, farul de pe *Tone* a indicat detectarea a aproximativ zece avioane inamice, dar apoi le-a pierdut. Paisprezece minute mai tîrziu, după o căutare zadarnică, avioanele de luptă de pe *Akagi* s-au întors. Desigur că vreo sentinelă se alarmase fără motiv.

Dar nu se întîmplase acelaşi lucru şi cu aviatorii. Lunile de permanente victorii creaseră acel rar sentiment de siguranță – credința care-l face pe om să doarmă liniştit în ajunul bătăliei. Piloții de pe *Kaga* s-au întors devreme, şi cînd, ceva mai tîrziu, căpitan-comandorul de aviație Amagai a făcut un control, toți dormeau buştean. Pe nava *Soryu*, Juzo Mori a mai făcut o ultimă verificare a bombardierului

său şi apoi s-a culcat, ca de obicei, cu fotografia mamei sale pe pernă.

La miezul nopții forța de şoc era la mai puțin de 340 de mile de Midway – cam la 110 mile depărtare de punctul de declanşare a atacului. La 02,30 în ziua de 4 iunie, o sentinelă de pe *Akagi* a dat o altă alarmă – lumina unui avion inamic se vedea la tribord. Un alt val de emoție, o altă alarmă falsă... Nu se întîmpla prima oară în istorie ca un marinar să fie înşelat de o stea.

Amiralul Nagumo ştia mai bine cum stau lucrurile. Americanii şovăiau şi nu aveau să le pricinuiască acum supărări. Mai tîrziu aveau să-şi iasă din sărite şi să treacă la acțiune. Împărtăşea aprecierile serviciului său secret: „Deşi inamicului îi lipseşte dorința de a lupta, probabil va contraataca dacă operațiile noastre de debarcare vor progresa satisfăcător".

„Logan, ştiu precis că pot să pun mîna pe ei", se adresa Massie Hughes, în vorbirea sa tărăgănată din sud, căpitan-comandorului Ramsey, la postul său de comandă din adăpostul blindat de la Midway. Era în jurul orei 03,00, se primise vestea că PBY-urile loviseră forțele japoneze, iar acum Hughes dorea să mai trimită cîteva aparate PBY şi să le dea japonezilor lovitura de grație. El era un adevărat luptător – un boxer agresiv, de greutate mijlocie, din Alabama – şi îi venea greu să stea cu mîinile încrucişate.

Ramsey îl descuraja cu amabilitate. Era clar că nu putea fi vorba decît de un grup de transport, iar lovitura decisivă avea să vină de la portavioanele ascunse sub norii aceia de la nord-vest. El i-a explicat toate acestea, dar se găsea într-o situație delicată. Îi separau numai cîțiva ani la Annapolis, şi nu voia să facă din aceasta o chestiune de rang. Dar nu a cedat. Mai avea şi un alt motiv pe lîngă cele de ordin tactic: Ramsey dorea ca Hughes să preia comanda dacă s-ar fi întîmplat ceva cu el în timpul atacului ce urma. Nu voia să rişte ca succesorul la comandă să fie ucis numai pentru a goni un grup de nave de transport.

Ramsey îşi dădea bine seama cît era de greu să

aştepte în asemenea împrejurări. „Mă simt ca o mireasă înainte de noaptea nunții – a remarcat el. – Ştiu că se va întîmpla, dar nu am idee cum va fi".

Toți erau în aceeaşi stare de spirit. A fost o noapte de tensiune, căci totul se petrecea exact aşa cum spuseseră băieții de la serviciul secret: mai întîi raidul asupra lui Dutch Harbor..., apoi forța de invazie descoperită la sud-vest..., iar în dimineața aceasta, în conformitate cu acelaşi raport, urmau să primească lovitura din plin din partea marii grupări de portavioane.

Serviciul secret spunea că aveau să vină la 320° relevment, aşa încît un grup de piloți ai PBY-urilor au studiat în seara aceea cu multă seriozitate sectoarele de patrulare care le fuseseră repartizate. Cînd locotenentul Howard Ady din escadrila 23 a controlat avizierul la căminul ofițerilor necăsătoriți de pe insula Sand, a văzut că i-a revenit sectorul 315. Asta însemna că avea să zboare spre larg la 322 1/2°, înapoi la 307 1/2°. În ceea ce îl privea, fusese „ales".

După raport urmau obişnuitele discuții. În escadrila 23 erau o seamă de vorbăreți, şi în seara aceea aveau o desfătare specială: în mijlocul lor se afla John Ford, distinsul cineast. Într-un moment de înflăcărare imaginativă, Nimitz l-a trimis să filmeze tot ce s-ar putea filma. Acum se găsea în centrul oricărei acțiuni, exasperînd pe cei care se ocupau cu aprovizionarea, dar încîntînd pe fiecare cu entuziasmul său extraordinar. Pînă tîrziu în noapte a contribuit foarte mult la diminuarea tensiunii cu poveşti despre fascinantul Hollywood.

„Oh, dumnezeule, asta ne mai lipsea, un cineast !" a fost reacția comandorului Simard cînd l-a văzut pe Ford, dar şi el a fost imediat fascinat şi problema care se punea acum era unde să plaseze această celebritate pentru a o putea păstra totuşi nevătămată. În cele din urmă, Simard a decis că locul cel mai bun va fi partea superioară a centralei electrice de pe insula Sand. Era relativ bine protejată şi în acelaşi timp oferea un avantaj important. De acolo Ford putea să-şi facă filmele şi să dea postului de comandă

subteran informații folositoare despre cele ce se petreceau.

Odată rezolvată chestiunea aceasta, pregătirile comandorului Simard erau aproape terminate. Tot ceea ce se putea face se făcuse, avusese chiar şi o convorbire emoționantă cu furierii şi asistenții de farmacie, aleşi să facă ultima gardă. Cu o voce tulburată, Simard le-a dorit tuturor „o zi bună şi noroc".

Aproape toți se resemnaseră acum cu o „a doua insulă Wake" – capturarea acelei baze rămăsese o amară aducere-aminte. Ofițerii şi-au scos insignele pentru ca acestea să nu cadă în mîna japonezilor. Echipajele şalupelor torpiloare se pregăteau pentru a face ca debarcarea să fie cît mai costisitoare. Unul dintre ofițerii escadrilei refuzase întotdeauna să plătească asigurarea militară pe viață; în după-masa aceea a cerut să facă formele pentru suma integrală în valoare de 10.000 de dolari. Ne pare rău, i s-a răspuns, nu mai avem formulare disponibile.

Infanteriştii de marină erau gata pentru orice. Căpitanul McGlashan a ars cu multă grijă cea mai mare parte a documentelor care mai rămăseseră. Oamenii de pe poziție la tunuri schimbau tot felul de veşti care te înghețau, auzite cine ştie de unde: că japonezii aveau pentru debarcare ambarcațiuni moderne care puteau să lase să cadă o punte direct peste bancurile de nisip..., că lovitura decisivă ar fi un atac cu gaze în timpul nopții. Oamenii lui Carlson, care urmau să facă incursiunea, s-au înarmat cu o nouă armă: o şurubelniță de 35 cm care făcea parte din echipamentul obişnuit al unei şalupe torpiloare. Aşa cum a explicat unul dintre ei, „sînt bune pentru coaste, dacă înțelegi ce vreau să spun".

Toți pînă la unul au continuat să lucreze, ducînd la sfîrşit apărarea Midway-ului. Pe insula Sand oamenii aşezau încă ultimele mine pe coasta de nord-vest, în lumina viorie a înserării. Pe insula Eastern, „Bob Sîrmă ghimpată" fixa, după lăsarea nopții, ultimele sîrme ghimpate încolăcite în apropierea țărmului. Soldatul Joseph E. Love, de obicei repartizat ca să adune gunoaiele şi să le ardă, acum a lucrat la firele telefonice pînă aproape de miezul nopții.

Colonelul Shannon şi comandorul McGlashan au terminat un ultim tur de inspecție după miezul nopții, şi, obosiți, s-au tîrît pînă la postul de comandă. McGlashan era mulțumit: era sigur că, orice s-ar întîmpla, infanteria marină făcuse tot ceea ce putuse.

Aviatorii erau şi ei gata. Seara, colonelul Kimes a convocat o şedință a întreg personalului din regimentul 22 al aviației de marină. „Asta-i băieți", a spus el, şi, neştiind ce întorsătură aveau să ia lucrurile, a adăugat pur şi simplu: „Faceți uz de tot ce aveți mai bun, vă doresc tuturor noroc".

Piloții avioanelor de vînătoare din escadrila VMF-221 aveau, într-adevăr, nevoie de tot norocul din lume. Cele şapte avioane F4F erau aproape ca şi inexistente, iar de la cele şaisprezece Brewster Buffalo vechi nu te puteai aştepta la nimic. Maiorul Red Parks, comandantul escadrilei, ştia prea bine ce posibilități avea. În mod obişnuit era un om dîrz, energic şi inteligent, puțin preocupat de probleme de psihologie sau de vulnerabilitatea speciei umane. S-ar fi strîns mai bine de gît decît să admită că ar avea nevoie de consolare. În seara aceea era altul. Aşa cum stătea cu ofițerul său, căpitanul Kirk Armistead, în barul de zi de pe insula Eastern, părea foarte serios şi în acelaşi timp frămîntat. Armistead a încercat să-l înveselească, spunîndu-i: „Mîine pe vremea asta totul va fi terminat".

„Da – a dat din cap Parks cu întristare – pentru cei dintre voi care o să scăpați".

Perspectivele nu erau mult mai strălucite pentru piloții de pe bombardierele din escadrila VMSB-241. În cursul serii, maiorul Henderson i-a adunat pe toți şi le-a împărtăşit cîte ceva din gîndurile lui. Le-a spus că ştia prea bine cît de prost era echipamentul; zborul de a doua zi se va face pe bază de voluntariat. Totuşi, în ceea ce-l priveşte, de îndată ce flota inamică apărea, el voia să-şi ia zborul, iar ceilalți îl vor urma, dacă vor vrea... Henderson era ca un părinte pentru cei mai mulți din escadrilă, şi nu încăpea nici o îndoială că toți aveau să-l urmeze.

„Dormi îmbrăcat în noaptea asta – i-a spus căpitanul Richard Fleming, unul dintre piloți, caporalului Eugene T.

Card. – S-ar putea să vină oricînd, aşa că fii gata să o luăm din loc".

Card era gata. El şi-a verificat încă o dată mitraliera. A controlat şi răscontrolat frecvenţele radio şi diferitele cadrane. A aprovizionat chiar avionul cu o seamă de cutii cu conserve de carne şi suc de ananas, în cazul în care ar fi fost obligaţi să amerizeze. Numai de-ar ataca o dată japonezii sau de-ar pleca – orice, dar să se termine într-un fel.

Tinerii piloţi din marină „împrumutaţi" de la escadrila 8 de avioane torpiloare erau de asemenea gata. În cursul zilei au întreprins diferite acţiuni de recunoaştere şi cercetare; ştiau că avea să le vină rîndul foarte repede. Dar aspirantul Bert Earnest era optimist. Pe cînd mergea de-a lungul pistei de pe insula Eastern, la puţin timp după ce se întunecase, a găsit o hîrtie de doi dolari. A luat-o, a împăturit-o cu grijă şi a pus-o în portofel sperînd că îi va purta noroc.

Echipajele avioanelor B-26 nu aveau nici o grijă. Probabil că nimeni nu-i mai puţin informat decît un aviator al armatei la o bază navală şi un aviator al marinei la o bază a armatei, şi aceştia nu făceau excepţie. Locotenentul Muri încă nu ştia că inamicul fusese zărit şi nu avea decît o vagă idee pentru ce se afla la Midway. În acea seară, aşa cum stătea împreună cu echipajul său lîngă avion, a trecut pe acolo un infanterist de marină. Acesta mai ştia cîte ceva. Soldatul era fericit, spunea că era pe punctul de a pleca în permisie şi le-a arătat un „dans al păsării gooney" pe care îşi propusese să-l lanseze în patrie. Au rîs, au bătut din palme şi au fost de acord ca va face furori cu noul său dans. Nu-şi făceau nici un fel de griji.

Pe la sfîrşitul zilei au sosit din Hawai mai multe bombardiere B-17 – un ultim „dar" al amiralului Nimitz. Acum se aflau în total vreo 120 de avioane la bază, plus 11 şalupe torpiloare, 5 cisterne, 8 mortiere, 14 tunuri de coastă, 32 de tunuri antiaeriene şi 3.632 de soldaţi. O etalare de forţe cu adevărat impresionantă pentru două insule minuscule din mijlocul Pacificului, una lungă de

două mile şi alta de aproximativ o milă. Midway era, aşa cum spusese un infanterist de marină, „ca un răzor de sparanghel”.

Cu toate acestea se simțeau foarte singuri. Fuseseră preveniți că în unele cazuri puteau să se bazeze numai pe forțele lor şi îşi dădeau seama că vor trebui s-o facă şi în alte cazuri. Numai puțini ştiau că exista o şansă să primească ajutor din afară. Unul dintre aceştia era aspirantul Jacoby, aghiotantul lui Logan Ramsey în postul de comandă. Jacoby nu lua deciziile importante, dar a avut prilejul să asculte o mulțime, şi nimic nu-l intriga mai mult decît discuția despre „Punctul norocos”.

Pentru amiralul Fletcher de pe nava *Yorktown* lucrurile nu erau prea clare. Raportul de luare de contact al aspirantului Jack Reid, interceptat de portavioane, spunea clar „forțele principale”, totuşi direcția era greşită. În conformitate cu instrucțiunile lui Nimitz, portavioanele trebuiau să vină dinspre nord-vest, şi desigur că pînă acum serviciul secret avusese dreptate în toate – Dutch Harbor fusese atacat exact după cum se prevăzuse.

„Aceasta nu este, repet, *nu este* forța de atac inamică”, prevenea un mesaj transmis prin radio direct de la Nimitz, punînd capăt tuturor îndoielilor. Mesajul de la CINCPAC sublinia că pînă atunci numai forța de invazie fusese reperată, că portavioanele aveau să dea lovitura dinspre nord-vest a doua zi.

Forțele operative 16 şi 17 continuau să cronometreze timpul, avansînd încet spre nord sub norii cenuşii. Pe portavioane, aviatorii îşi revedeau aparatele, îşi curățau hărțile şi tăblițele pentru a doua zi. Piloții avioanelor de vînătoare au avut grijă ca mitralierele să fie complet încărcate, piloții bombardierelor şi ai avioanelor torpiloare şi-au verificat încă o dată, împreună cu oamenii din spate, semnalizatoarele şi sistemele de tragere. Nici o legătură familială nu ar fi fost mai strînsă ca între aceşti doi oameni – pilotul şi mitraliorul din coada avionului – uniți pe viață şi pe moarte. Şefii de echipaj se învîrteau mereu în jurul

avioanelor, şi cînd nu mai era nimic de făcut le mai lustruiau o dată. Vai de mecanicul de pe *Yorktown*, a cărui activitate de întreținere nu ajunsese să satisfacă exigențele şefului V.J. Feigenbutz. Bătrînul şef avea o adevărată pasiune pentru escadrila 3 de bombardiere şi şi-o exprima într-un vocabular vulcanic.

Toată după-masa Fletcher şi întreg statul său major au aşteptat vestea că Nagumo a fost reperat, dar nu au primit nimic. La 19,50 Fletcher şi-a schimbat direcția spre sud-vest. Această schimbare avea să-l facă să ajungă în zori la un punct situat la vreo 200 de mile depărtare la nord de Midway. Presupunînd că Nagumo urma planul stabilit, portavioanele americane ar fi fost într-o poziție perfectă pentru a lansa un atac prin surprindere în flancul japonezilor.

Navele îşi continuau drumul în noapte, forme negre brăzdînd Pacificul sub lumina lunii. Dacă tambuchiurile şi gurile de magazie închise puteau sugera lipsa de activitate, aceasta nu era decît o impresie falsă, căci înăuntru se desfăşura o bogata activitate. Cineva spusese că un portavion cu un grup de aviatori la bord seamănă puțin cu un hotel invadat de participanții la un congres, şi aceasta se verifică cel mai bine în noaptea dinaintea unui atac important.

Pe *Enterprise* ofițerul cu aprovizionarea, căpitan-comandorul Charles Fox, trebuia să facă față la nenumărate probleme privind hrana şi serviciul la bord. A doua zi cei mai mulți dintre oamenii săi aveau să fie în diferite locuri de luptă, departe de posturile lor obişnuite, aşa că cele necesare pentru întreaga zi trebuiau primite dinainte. Se aduseseră de jos piese şi nivele de schimb, rațiile pentru luptă erau gata împachetate. Bucătarii pregătiseră mormane de sandvişuri şi nu mai puțin de zece mii de prăjituri.

Aviatorii nu prea aveau ce să facă... aşteptau şi se gîndeau la ziua următoare. Nu se putea vorbi de o stare de spirit generală. Fiecare era stăpînit de propriile sale sentimente. Aspirantul Charles Lane, de exemplu, un tînăr pilot de bombardier de pe *Yorktown*, lipsit de experiență,

fără a avea propriu-zis un sentiment de teamă, era cuprins de un fel de nelinişte şi regrete că s-ar putea să nu se mai întoarcă. Locotenentul Bill Roberts de pe *Enterprise* era stăpînit de un ciudat sentiment de excitare. De data aceasta totul părea altfel decît de obicei. Elementul nou îl constituia prinderea japonezilor în cursă. Aspirantul Thomas J. Wood de pe *Hornet* era foarte bine dispus. Ca şi ceilalţi piloţi de pe navă, era la prima sa operaţie de război şi nu avusese niciodată ocazia să ştie ce înseamnă teama. Era tînăr, impulsiv şi se lăuda tuturor celor care îl ascultau că el personal va scufunda nava *Akagi*.

Piloţii de pe bombardierele în picaj erau cu toţii gata de luptă. Se pregătiseră luni de-a rîndul pentru aceasta, munciseră din greu şi erau dornici să arate ce pot. Cei noi, mai ales, erau nerăbdători să plece în larg şi să-şi dovedească măiestria.

Piloţii mai vîrstnici de pe avioanele torpiloare erau mai puţin entuziaşti. Ei trecuseră prin prea multe ca să se mai poată înflăcăra. Văzuseră destul ca să-şi dea seama că moralul cel mai ridicat nu ajungea pentru a ţine loc lipsei de echipament. Şi ei mai ştiau că aceste TBD-uri erau adevărate capcane ale morţii – viteza de 100 de noduri, viteza de ridicare mică, torpile proaste.

Nimeni nu cunoştea adevărul mai bine decît locotenent-comandorul Massey, comandantul escadrilei 3 de avioane torpiloare de pe *Yorktown*. Lem Massey, care umbla tîrşiindu-şi picioarele, era un tip simpatic, sociabil şi căuta mereu companie. În noaptea aceea recrutase doi piloţi care nu zburau şi îi adusese în cabina sa. Scoţînd o sticlă de whisky (prohibit, dar nu neobişnuit pe portavioane), el le-a spus ce şanse puţine aveau cei din escadrilă. Probabil că nu ar fi trebuit să vorbească aşa, dar simţea nevoia să-şi verse focul. Plecarea de a doua zi o vedea fără întoarcere.

Un altul care cunoştea bine aceste avioane torpiloare era John Udell Lane de pe *Enterprise*. Făcea parte din escadrila 6; şi el avea o presimţire despre ceea ce le rezerva a doua zi. Invitat în cabina unui prieten, a vorbit mult şi cu tristeţe despre casa lui din Illinois. Şi-a pus apoi un disc preferat al

sopranei Miliza Korjus, pe care l-a ascultat de mai multe ori dus pe gînduri.

În contrast cu această dulce-amară stare sufletească de resemnare, entuziasmul escadrilei 8 de avioane torpiloare noi de pe *Hornet* părea cu atît mai surprinzător. Locotenent-comandorul John Waldron era unul dintre cei care ştiau să fixeze cu multă energie misiunile, fiind cuprins de o înflăcărată dorinţă de a lovi inamicul. Era hotărît să fie gata oricînd ar fi venit ziua cea mare. Îşi instruia oamenii fără milă, nu-i lăsa să se odihnească, se lupta să capete echipament suplimentar – orice numai să cîştige. „Dacă rămînem fără benzină – a spus odată – o să urinăm în rezervoare".

Se pricepea totodată să îndepărteze gîndurile rele. Petrecerile pe care le organiza împreună cu soţia sa, Adelaide, pentru escadrilă la Norfolk erau vestite. Atunci se despuia de toată asprimea care îi era caracteristică şi îi distra de minune pe tinerii săi aspiranţi, iar uneori lăsa să se întrevadă în atitudinea sa o adîncă urmă de duioşie. Aşa s-a întîmplat, de pildă, în noaptea cînd i-a luat pe tinerii săi aspiranţi Jim Cook şi Corwin Morgan şi, deschizînd uşa unei camere cufundate în întuneric, unde dormeau copiii lui, le-a spus: „Cookie şi tu, Morgan, priviţi. Aţi mai văzut vreodată nişte fetiţe atît de drăgălaşe?"

În dimineaţa următoare era din nou omul preocupat de activitatea şi teoriile sale tactice, adesea puţin ortodoxe. Aspirantul George Gay îl considera cam „viclean". Waldron însuşi lăsa să se înţeleagă că acel surplus de intuiţie de care dădea dovadă se datora faptului că avea în vine şi sînge de sioux *. În orice caz, stăruia asupra ideilor sale atît de mult, încît, aşa cum spunea Gay: „Nu avem decît să privim la ceafa comandantului Waldron şi o să ştim ce gîndeşte".

Oamenii săi se plîngeau de soarta lor – alţii nu munceau atît de mult –, dar aveau deplină încredere în el. În curînd au devenit o echipă strîns unită, tot aşa de înflăcăraţi şi de hotărîţi ca şi şeful lor. Alergau de jur împrejurul punţii de

* Sioux – membru al unui trib indian-american – *Nota trad.*

decolare şi făceau exerciţii de gimnastică în grup, în timp ce ceilalţi aviatori trîndăveau şi îi ironizau. Purtau cuţite la cingătoare şi îşi atîrnau tocurile pentru revolvere pe umăr. Nu le păsa de loc de zeflemelele celor din jur care întrebau dacă sînt „saltimbanci" sau „bufoni mexicani".

Şi tot timpul aveau treabă. Nu prea aveau multe ocazii să zboare, dar nici o escadrilă nu petrecuse vreodată atîtea ore în camera de instructaj. Waldron avea mania meticulozităţii şi se întorcea din nou şi din nou asupra celui mai mic amănunt. Întocmai ca un profesor, dacă i se părea că un pilot nu este atent, îi punea o întrebare pe neaşteptate.

În această noapte de 3 iunie, instructajul s-a axat pe unul dintre subiectele favorite ale comandantului: unghiul exact de atac asupra unui obiectiv care se roteşte rapid. Era sever ca de obicei, dar cînd lecţia s-a terminat a devenit aproape timid în timp ce înmîna mesajul final împreună cu planul de atac litografiat:

„Doar cîteva cuvinte pentru a vă spune că, după părerea mea, sîntem gata. Am avut puţin timp pentru instruire şi am lucrat în condiţii deosebit de grele. Dar am făcut tot ceea ce era omeneşte posibil. Sînt convins că în actualele condiţii sîntem cei mai buni din lume. Speranţa mea cea mai mare este să ne găsim într-o situaţie tactică favorabilă. Dar dacă nu o vom avea şi se va întîmpla lucrul cel mai rău, doresc ca fiecare dintre noi să facă tot ce-i stă în putere pentru a distruge inamicul. Dacă ne rămîne doar un singur avion pentru atacul final, vreau ca pilotul să intre în inamic spre a-i da lovitura. Domnul să ne aibă sub paza sa pe toţi. Noroc, aterizare fericită şi să faceţi viaţa inamicului un infern".

Oamenii din escadrila 8 de avioane torpiloare s-au întors la cantonamentul lor. Majoritatea se învîrteau de colo-colo, citeau sau ascultau discuri. Aspirantul Abercrombie a cîştigat 45 de dolari la pocher. Waldron a scris o scrisoare plină de afecţiune „micuţei şi mult iubitei Ann", una dintre fiicele sale, şi i-a trimis un mic cec socrului său. Adelaidei îi scrisese tot ce avea pe suflet: „...Te iubesc pe tine şi pe copii foarte mult şi sînt nerăbdător să fiu cu voi. Totuşi, în aceste

timpuri n-aş putea fi fericit acasă. Locul meu este aici, alături de cei care luptă".

Numai aspirantul Gay era încă ocupat. În calitate de ofițer cu navigația, el avea grijă să mai fie multiplicate cîteva hărți pentru piloți. În cele din urmă se culcă, dar nu putu să adoarmă... Începuseră să sosească buletinele asupra bătăliei..., avioanele PBY erau în larg, dînd atacul de la miezul nopții. Gay se simțea „puțin nervos, ca înaintea unui meci de fotbal".

În întreaga flotă şi alții încercau aceleaşi sentimente. Dacă Dick Best de pe nava *Enterprise* dormea ca un nou-născut, cei mai mulți însă se simțeau ca locotenentul Dickinson din escadrila 6 de recunoaştere, care nu-şi găsea astîmpăr şi intra în vorbă cu toți ca să treacă noaptea.

Toată noaptea şi în primele ore ale zilei de 4 iunie, forța navală a S.U.A. a înaintat, îndreptîndu-se mereu spre sud-vest în direcția Midway. Pe puntea navei *Yorktown*, oamenii amiralului Fletcher „îşi rodeau unghiile", mirîndu-se de ce nu primiseră încă nici un raport cu privire la portavioanele japoneze: la vremea aceasta ar fi trebuit să ajungă în raza de acțiune a Midway-ului. Mai tîrxiu, Fletcher a remarcat: „După ce s-a terminat o bătălie, se vorbeşte mult despre hotărîri luate metodic, dar în realitate se bîjbîie întotdeauna foarte mult".

În cele din urmă a hotărît să lanseze în zori o acțiune de recunoaştere spre nord, justificată în cazul în care inamicul s-ar strecura pe acolo. Desigur, era undeva, prin acele locuri; fiecare o ştia acum. Pe puntea de jos, marinarul Melvin Frantz s-a dus la dulapul său, a scos banii pe care îi avea acolo şi i-a pus în portofel: „Mîine noapte s-ar putea să înot".

Sus, la postul său de observație a cerului, ajutorul ofițerului cu artileria de pe *Enterprise*, locotenentul Elias Mott, umbla neîncetat la un aparat de radio portabil. Indiferent ce asculta, nu putea să uite că a doua zi avea să fie o bătălie. Poate puțină muzică şi unele ştiri de acasă i-ar fi de folos. Se auzea foarte bine Honolulu; la buletinul de ştiri s-a anunțat că un cunoscut actor de varietăți fusese

făcut locotenent-comandor. Mott a închis radioul cu amărăciune. „Este tocmai ceea ce-mi doream în seara aceasta".

De fapt, „acasă" lucrurile erau luate mult mai în serios decît credea locotenentul Mott. Armata nu renunțase complet la ideea că adevăratul obiectiv al japonezilor era coasta de vest a Statelor Unite, şi în noaptea aceea domnea o mare nervozitate. Concediile au fost anulate, stațiile de radio de pe coasta de vest îşi încetaseră emisiunile pentru un timp, se dăduse o prealarmă de nouă minute în regiunea golfului San Francisco. Radarul detectase un obiectiv neidentificat la 60 de mile de Golden Gate. Ce a fost nu s-a putut afla, căci în curînd a dispărut, nu însă şi senzația de teamă şi panică.

Pentru a fi din timp preveniți împotriva oricărui atac, comandamentul litoralului maritim de vest a stabilit o linie de posturi de patrulare cu şalupe şi iahturi la o distanță de 400 de mile de coasta californiană. Pe uscat, Armata a patra şi comandamentul de apărare de vest au cerut populației să semnaleze imediat dacă se iveşte vreun japonez purtînd uniformă militară americană. Era puțin probabil să se comită o eroare, pentru că toți japonezii americani în uniforme fuseseră mutați în alte regiuni, cu excepția a trei oameni care se aflau în misiune specială la Fort Ord.

La Hawai situația era şi mai grea. Toți ştiau acum că „se aşteaptă ceva", şi, după zvonurile cele mai alarmante, o mare flotă japoneză s-ar îndrepta direct spre Pearl Harbor. Toți militarii internați în spitalul din Schofield fuseseră evacuați. Era o măsură preventivă pentru a se face loc răniților, dacă ar fi fost cazul. Fusese mobilizată şi apărarea civilă voluntară. Generalul Emmons ordonase ca toate femeile şi copiii din Honolulu să fie evacuați într-un loc mai sigur. O tăcere stranie părea că învăluia totul – un amestec de speranță şi teamă.

La Pearl Harbor, santinele din infanteria marină au fost aşezate sus la mitralierele de pe stîlpii de ciment de la poarta şantierului naval. Înainte de a se lăsa întunericul au

fost plasate camioane la intrare pentru a bara drumul. Pe toate navele, tunarii erau la posturile lor.

Imediat după lăsarea întunericului s-a dat o alarmă totală. Toate lucrările s-au oprit, lucrătorii au fost repartizați la mitraliere pe acoperişurile atelierelor; alții stăteau la gurile de incendiu. Întreg şantierul a fost camuflat şi închis. Cînd a venit schimbul excavatorilor, li s-a spus să plece acasă. Cei din schimbul surprins de alarmă s-au dus în adăposturi. Acolo au încercat să doarmă sau să fumeze şi să vorbească despre iminenta invazie.

În spatele unor perdele de camuflaj, cei din statul-major al CINCPAC şi-au petrecut noaptea într-o stare de agitație. Căpitan-comandorul Layton a început dintr-o dată să se gîndească la oamenii pe care îi cunoştea de partea cealaltă. Se întreba tocmai ce putea face acum un vechi prieten ca Takashi Kanoe.

Pe *Hiryu*, căpitan-comandorul Takashi Kanoe s-a oprit puțin în fața altarului navei, în exteriorul cabinei comandorului Kaku, apoi s-a grăbit să se ducă pe pasarelă, la postul său de luptă, în calitate de comandant secund. Privind de acolo în jos, a văzut avioanele încălzindu-şi motoarele în întunericul dinaintea zorilor.

Jos, sub punți, nava se trezea la viață. Aviatorii s-au sculat la 04,00 şi li s-a servit micul dejun pe tăvi în camera de instructaj. În mod obişnuit luau o gustare înaintea unei bătălii, dar de data aceasta au primit un menu complet: orez, supă de soia, murături, de toate. În plus li s-au servit castane uscate şi *sake* rece – aceasta era o combinație tradițională care se servea din timpurile cele mai vechi luptătorilor japonezi înaintea unei bătălii.

Ofițerul responsabil cu zborul avioanelor de pe *Hiryu*, locotenent-comandorul Susumu Kawaguchi, nu auzise încă niciodată despre un asemenea mic dejun. Toate aceste lucruri simbolice l-au făcut să ia Midway-ul mult mai în serios. Cînd a dat ultimele instrucțiuni, le-a recomandat piloților în mod special „să pună în luptă întregul lor avînt".

În afară de aceasta, nu prea mai erau multe de spus.

Oamenii erau toți veterani, îşi cunoşteau perfect meseria, iar Kanoe avea încredere deplină în comandantul lor, locotenentul Joichi Tomonaga. Un om aspru, tăcut, băutor grozav, Tomonaga era un excelent pilot de avioane torpiloare. El nu mai participase la nici o acțiune de război de la atacul asupra Pearl Harborului şi aştepta bătălia cu nerăbdare. Cînd şi-a luat rămas bun de la soția sa la Beppu, părea deosebit de bucuros să se vadă pe *Hiryu* şi să pornească la luptă. Kanoe observase avîntul său, şi cînd Fuchida a avut criza de apendicită, el s-a gîndit imediat la Tomonaga ca fiind omul ideal pentru a-l înlocui. Kanoe i-a spus aceasta vechiului său coleg de la Academie, căpitan-comandorul Minoru Genda, ofițerul cu operații al lui Nagumo, şi chestiunea s-a aranjat imediat.

Odată instructajul terminat, piloții s-au îndreptat spre avioanele lor. Sus pe cer se mai vedeau cîteva stele. Era încă destul de înnorat, dar o lumină portocalie strălucea la orizont spre est, ceea ce vestea vreme frumoasă.

Pe toate portavioanele scena era cam aceeaşi..., totuşi variată după firea fiecăruia. Pe *Soryu*, Mori şi prietenii săi erau angajați într-o aprinsă discuție zeflemitoare, pe care luptătorii o găsesc utilă în astfel de ocazii. „Azi e rîndul tău", i-a spus cineva lui Mori. „Ba nu, al tău", i-a răspuns acesta, aşa cum era de aşteptat. Apoi au început să glumească despre cine va ajunge să pună mîna pe economiile celuilalt pînă în cele din urmă. Pe *Kaga*, Morinaga, serios şi precaut, şi-a aranjat liniştit în jurul mijlocului *senim bari*-ul. Potrivit unei vechi tradiții, cele o mie de cusături ale cordonului – fiecare făcută de un alt prieten – avea să-i aducă protecția divină.

Pe nava-amiral *Akagi*, Mitsuo Fuchida, clătinîndu-se, se străduia să ajungă sus ca să-i vadă plecînd. Apoi a sosit pe punte căpitan-comandorul Genda în pijama; şi el fusese bolnav, avusese o răceală puternică, dar era hotărît să fie de folos în ziua aceea. Nimeni altul nu ar fi putut fi mai bine primit. Amiralul Nagumo depindea – unii spuneau că prea mult – de inteligența sclipitoare a ofițerului său cu operațiile. Aproape în orice chestiune, Nagumo accepta

recomandările lui Genda fără nici o discuție. Într-adevăr, cinicii vorbeau de forța de şoc ca despre „flota lui Genda". Dar apariția sa în acest moment a fost un impuls pentru toată lumea. Nagumo, dînd dovadă de o efuziune sentimentală puțin obişnuită la acest bătrîn şi aspru marinar, l-a luat pe după umeri pe Genda.

„Toată lumea la posturi pentru decolare", s-a anunțat la megafonul de pe *Akagi*.

„Porniți motoarele".

S-a auzit un huruit şi dintr-o dată cerul cenuşiu al zorilor s-a luminat. Din țevile de eşapament ieşea un fum alb..., luminile roşii şi albastre pîlpîiau pe aripi..., puntea de zbor galbenă era scăldată de lumina reflectoarelor. „Începeți decolarea", s-a ordonat de la comandă, şi ofițerul responsabil cu zborul, căpitan-comandorul Shogo Masuda, rotea lanterna sa verde, descriind un mare arc deasupra capului.

Aparatul Zero al locotenentului Shirane a început să înainteze încet..., apoi a prins viteză... şi, după un huruit foarte puternic pe punte, şi-a luat zborul. I-au urmat alte 8 avioane de vînătoare, iar apoi 18 bombardiere în picaj. În timp ce avionul lui Chihaya trecea ca fulgerul cu capota deschisă, acesta le-a făcut semn oamenilor care îl ovaționau pe punte.

Celelalte portavioane începuseră, de asemenea, operațiile de decolare; avioanele lor s-au învîrtit încet împrejurul flotei, pînă cînd au ajuns să fie toate în formație. Pe *Hiryu*, unicul pasager al navei urmărea scena cu un interes deosebit. Acesta era locotenent-comandorul Asaichi Tamai, numit comandantul forțelor aeriene ale noii baze navale care urma să se stabilească la Midway.

La 04,45 formația era completă şi toate avioanele se îndreptau spre obiectivul lor: 36 de bombardiere în zbor orizontal de pe *Hiryu* şi *Soryu*, 36 de bombardiere în picaj de pe *Akagi* şi *Kaga*, 36 de avioane de vînătoare, cîte 9 de pe fiecare portavion. Toate s-au îndreptat spre sud-est, dispărînd în înaltul cerului, care începea să se lumineze.

La bordul portavioanelor s-a restabilit liniştea, dar nu

pentru mult timp. S-au primit noi ordine în vederea pregătirii celui de-al doilea val al atacului. Aceasta făcea parte din măsurile de siguranță ale lui Nagumo în cazul în care flota americană ar fi apărut pe neașteptate. Din punct de vedere numeric, această forță de rezervă era egală cu cea care se îndrepta spre Midway. Diferența principală consta în armament. De data aceasta, bombardierele în zbor orizontal aveau să ducă torpile, iar bombardierele în picaj proiectile care puteau să perforeze blindajul navelor. Erau în total 36 de bombardiere în picaj de pe *Hiryu* şi *Soryu*, 36 de avioane torpiloare de pe *Akagi* şi *Kaga* şi încă 36 de avioane de pe toate cele patru portavioane.

O dată cu apariția primelor raze ale soarelui de dimineața, elevatoarele au ridicat noile avioane..., echipajul de pe puntea de zbor le-a tras în poziția lor..., mecanicii au fixat torpilele. Piloții stăteau lîngă ele liniştiți, fără să facă nimic. Era păcat să fie ținuți în rezervă atîția oameni buni. Locotenentul Takashige Egusa de pe *Soryu* era cel mai bun pilot de bombardare în picaj din marină, dar Nagumo dorea să fie sigur. Oricine poate să bombardeze o insulă, dar a bombarda o navă în mişcare cere o deosebită îndemînare... Atîta timp cît exista posibilitatea ca americanii să apară, deşi nu era probabil, dorea să aibă la dispoziție oamenii săi cei mai buni.

Din aceleaşi motive a ordonat să se facă o recunoaştere spre est, pe o distanță de vreo 300 de mile. Erau numai şapte avioane provenind de pe cinci nave diferite şi trebuiau să acopere un arc de 165°, dar nimeni nu lua acest efort prea în serios. Nagumo era convins că nu se aflau portavioane americane împrejur. Genda avea reputația de a reduce întotdeauna la minimum acțiunile de recunoaştere. Fiecare avion folosit pentru o activitate de patrulare însemna un avion mai puțin pentru atacurile fulgerătoare care constituiau specialitatea sa.

Acțiunea de recunoaştere din ziua aceea a pornit prost. Avioanele trebuiau să plece la 04,30, ca şi cele care urmau să dea lovitura la Midway, dar lucrurile s-au petrecut altfel. Crucişătorul *Tone*, care trebuia să lanseze hidroavioanele

nr. 1 şi nr. 4, a avut unele neplăceri la catapultare şi asta a produs o întîrziere. Dar, în cele din urmă, totul a fost pus la punct şi la ora 05,00, avionul nr. 4 de pe *Tone* – ultimul din cele şapte care trebuiau să decoleze – şi-a luat zborul spre est în razele soarelui care se înălța. Plecase cu o jumătate de oră întîrziere, dar pentru locotenentul Takeda, vrednicul ofițer de pe *Tone*, aceasta nu avea nici o importanță.

Pe *Enterprise*, ofițerii luau micul dejun aproape ca de obicei, în timp ce flota plutea la 200 de mile nord şi puțin la est de Midway. Deşi era numai 01,30, intendentul Collins pregătise totul. Locotenentul Best mînca ouă tari ca de obicei... Locotenentul Gray înghițea „sandvişul cu un ochi" – o specialitate de pe nava *Enterprise*, consistînd dintr-o bucată de pîine prăjită cu o scobitură, în care se introducea un ou prăjit.

Pentru unii dintre veterani părea a fi o zi ca oricare alta. Dar pentru alții era o zi diferită. Locotenent-comandorul Wade McClusky, care conducea grupul aerian de pe *Enterprise*, a observat că lipseau obişnuitele discuții glumețe; în încăperi domnea o atmosferă de aşteptare tăcută. Pe de altă parte, căpitan-comandorul Fox simțea în aer o veselie nervoasă. În orice caz, ca ofițer cu aprovizionarea, Fox ştia cu certitudine că pofta de mîncare nu era ca de obicei.

În timp ce McClusky gusta ouăle-jumări, a fost surprins să-l vadă pe locotenent-comandorul Gene Lindsey aşezîndu-se pe locul de lîngă el. Lindsey, comandantul escadrilei 6 de avioane torpiloare, avusese cu cîteva zile în urmă, la întoarcerea pe bord, un accident. Pescuit în Pacific cu spatele rău lovit, fusese trecut în rîndul necombatanților pentru o perioadă nedefinită. Şi iată-l acum, nu numai că se sculase, dar plănuia să zboare într-un avion torpilor care era disponibil... Cînd unul dintre piloți l-a întrebat cum se simte, Lindsey a răspuns indirect: „Aici are loc adevărata acțiune, aceea pentru care am fost pregătiți, şi îmi voi conduce personal escadrila la atac".

După ce s-a terminat micul dejun, piloții s-au dus în

camerele lor de instructaj. Exista o asemenea cameră pentru fiecare escadrilă de pe un portavion; ele semănau mai degrabă a săli de clasă cu rînduri de scaune şi suporturi ataşate pentru scris, o tablă pe care se notau ultimele date secrete privind poziția, vîntul, direcția, obiectivul şi acel foarte important „punct ales" unde nava putea fi găsită din nou după un atac. Se afla acolo şi un aparat de telegrafiat; buletinele pe care le transmitea erau apoi proiectate pe un ecran.

Pentru moment, pe tablă nu era mai nimic scris, iar telegraful amuțise. Forțele lui Nagumo încă nu fuseseră detectate. Pe toate cele trei portavioane, piloții şi-au scos schițele din sertarele de sub scaune, au verificat cîte ceva ici-colo, apoi au început din nou să aştepte. Au apărut cărți de joc şi cărți în ediții de buzunar. Scaunele erau reglabile şi în curînd aspirantul Whitey Moore din escadrila 8 de avioane torpiloare s-a lăsat pe spate şi a ațipit: niciodată nu se sătura de somn.

Căpitan-comandorul Waldron a intrat în careul ofițerilor de pe *Hornet* pentru a-şi lua cafeaua de dimineață împreună cu căpitan-comandorul Ed Creehan, mecanicul-şef al navei. Fuseseră colegi la Annapolis şi acesta era un obicei zilnic. În ziua aceea, Waldron era într-o adevărată stare de exaltare. Escadrila 8 de avioane torpiloare avea, în sfîrşit, să dea o lovitură inamicului. El a spus că nu se va întoarce pînă ce nu va lovi un portavion japonez.

Minutele se scurgeau încet. Pe nava *Yorktown*, aspirantul Charles Lane din escadrila 3 de bombardiere se hotărîse să lase la bord inelul său Clemson şi ceasul Hamilton pentru cazul în care nu s-ar mai reîntoarce. Căpitan-comandorul McClusky a început să-şi adune echipamentul de zbor în micul birou situat lîngă camera de instructaj a escadrilei. În acel moment a venit tunarul şi, bîlbîindu-se, a raportat că îşi spărsese ochelarii. Tocmai atunci ! McClusky a întrebat imediat la escadrila 6 de bombardiere dacă nu există un tunar disponibil care să nu aibă nevoie de ochelari şi în cîteva minute a apărut un flăcău chipeş numit Chochalousek. Nu avea nici o

experiență de luptă, dar tocmai atunci terminase şcoala de tunari aerieni – iată o ştire bună pentru acea zi specială.

Navele americane îşi continuau calea spre sud-vest, cu *Yorktotvn* distanțată la vreo zece mile de *Enterprise* şi *Hornet*. Pe puntea navei *Yorktown*, amiralul Fletcher se tot întreba unde ar putea să fie Nagumo. El a trimis o patrulă de recunoaştere spre nord, dar nu a primit nici un mesaj din direcția aceea. De asemenea, nici un mesaj de la avioanele de la Midway.

Locotenentul Ady era de o oră plecat de la Midway şi nu văzuse nici urmă de japonez. „Ales" să patruleze segmentul foarte important 315°, pînă atunci avusese o misiune foarte uşoară. Marele PBY îşi continua calea, în timp ce soarele, înălțîndu-se, îşi trimitea razele prin norii împrăştiați.

Apoi, în jurul orei 05,10, un mic hidroavion a apărut dinspre vest. Acesta venea din direcția opusă şi nu a deviat nici cu un centimetru din calea sa spre Midway, la o depărtare de aproximativ 120 de mile. Ady a transmis prin radio doar cuvîntul „avion". Apoi a continuat cu o descriere detaliată.

Pentru echipajul de pe PBY acea întîlnire însemna un singur lucru: flota japoneză trebuia să fie în apropiere. Îşi continuau drumul trecînd din cînd în cînd prin averse de ploaie. Pe la 05,30 vremea se luminase „sus", dar jos, deasupra apei, mai erau cîțiva nori. În timp ce Ady se apropia de aceşti nori, două portavioane au apărut din partea opusă – exact la 20 de mile depărtare –, navigînd direct spre el. Era ca şi cum s-ar fi ridicat cortina unui teatru.

În celălalt sector de patrulare, mai la sud, locotenentul William Chase petrecuse, de asemenea, o primă oră în care nu se întîmplase nimic. Avionul său plecase cam la 15 minute după cel al lui Ady, dar răsăritul soarelui, norii, pînă şi cafeaua erau la fel. Apoi, pe la ora 05,40 – probabil imediat după ce Ady a descoperit portavioanele – Chase a găsit şi el ceva. La nord a văzut o imensă formație de avioane de vînătoare zburînd spre Midway. Regulile cereau

ca raportul de contact să fie transmis cifrat cu multă grijă, dar acum nu era timp de aşa ceva. El a transmis necifrat, în engleză, un avertisment rapid: „O mulțime de avioane se îndreaptă spre Midway, relevment 320°, distanța 150".

„El e !" Uşurare, excitare, bucurie, nerăbdare, toate acestea la un loc au constituit prima reacție a amiralului Spruance la primirea ştirilor de contact, care l-au găsit pe puntea de decolare a navei *Enterprise*. Aceeaşi reacție s-a produs şi pe *Yorktown*, unde amiralul Fletcher şi-a dat seama cu uşurare că lunga aşteptare s-a terminat.

Aşadar, portavioanele fuseseră descoperite..., dar unde? Primele rapoarte de contact erau foarte sumare. Cele două forțe operative, 16 şi 17, erau cu aparatele de radio-recepție deschise pe undele avioanelor PBY, pentru a evita orice întîrziere, dar se produsese, desigur, o confuzie. Aceasta se datora faptului că cele două avioane raportau lucruri diferite, mesajele erau amestecate, devenind contradictorii... Nu se primise nimic cu privire la direcția şi viteza inamicului: două date esențiale pentru lansarea atacului.

Locotenentul Ady se străduia să facă tot ce putea. După acea descoperire a portavioanelor, care îl electrizase, a virat la stînga, înconjurînd încet flota japoneză. S-a folosit cît a putut mai mult de nori, trimițînd în grabă frînturile de informații pe care reuşea să le adune: „05,34, portavioane inamice"... „05,40, distanța evaluată 180, vizor 320°"... „05,52, două portavioane şi grosul navelor, portavioane în față, drum 135, viteza 25".

Asta era de ajuns. Totuşi, cei de pe puntea de comandă a navei *Yorktown* nu au căpătat o imagine completă decît la 06,03, dar, odată avînd-o, amiralul Fletcher nu a mai pierdut nici o clipă. La 06,07 i-a transmis lui Spruance: „Îndreptați-vă spre sud-vest şi atacați portavioanele inamice cînd poziția lor va fi determinată cu precizie".

Forța operativă 16 s-a avîntat cu o viteză de 25 de noduri. Pe toate navele a răsunat semnalul postului de luptă: la 06,15 urletul răguşit al sirenei de pe *Enterprise*; la 06,26 sunetul stăruitor al gongului de pe *Hornet*. Semnalul

era diferit de la navă la navă, dar efectul era acelaşi: agitaţie, tropăit şi toate acestea avînd ca fundal vuietul alarmei.

Sirena centralei electrice de pe insula Sand a început să sune; fu urmată de sirena stridentă de pe insula Eastern. Soldatului Love, care se pregătea pentru micul dejun, i-a pierit orice poftă de mîncare şi a luat-o la fugă spre bateria sa de apărare antiaeriană. Locotenentul Donald Cooksey, dentistul batalionului 6, s-a îndreptat în goană spre postul său de prim-ajutor, foarte pătruns de cele ce-i amintise colonelul Shannon: „Un medic mort sau rănit nu face doi bani pentru mine". În adăpostul său de pe insula Eastern, căpitanul W.M. Bell, comandant de pluton din bateria I, şi-a adus aminte de o veche regulă marinărească: un ofiţer trebuie să fie întotdeauna calm şi pus la punct. Înainte de a se duce la plutonul său, s-a bărbierit cu grijă, s-a îmbrăcat şi a băut un pahar cu suc de ananas.

Pe pista de pe insula Eastern domnea o mare confuzie. Cînd s-au primit primele rapoarte de luare de contact în jurul orei 05,30, comandamentul marinei a ordonat ca toate avioanele să pornească motoarele. Potrivit primelor rapoarte, bombardierele inamice erau la numai 100 de mile depărtare. Dar cum minutele treceau şi nu apărea nimic pe radar, s-au dat noi ordine: să se oprească motoarele. Apoi, la 05,53 radarul marinei a semnalat: „Numeroase avioane inamice relevment 310°, distanţa 93".

Era foarte bine, şi, în timp ce răsuna alarma, la 05,55 s-au dat noi ordine. Dar unii dintre piloţi opriseră motoarele, alţii încă le încălzeau şi nu puteau auzi alarma. Automobilul comandamentului gonea de-a lungul pistei, sunînd din propria-i sirenă, iar căpitanul Bob Burns striga fiecăruia să fie gata pentru decolare.

Cel puţin avioanele B-17 nu puneau probleme. Plecaseră ca de obicei în zori, dar, în loc să consume benzină degeaba, în dimineaţa aceasta li se ordonase să atace din nou transporturile japoneze. Acum noua ameninţare schimba totul. Comandorul Simard i-a ordonat prin radio colonelului

Sweeney să îndrepte bombardierele sale spre portavioanele care veneau din nord-vest. În acelaşi timp s-au transmis ordine hidroavioanelor PBY care patrulau: „Nu vă apropiați de Midway după terminarea misiunii, duceți-vă spre French Frigate Shoals sau spre unul din recifele periferice".

Dar la Midway mai erau 66 de avioane şi niciunul nu trebuia să fie surprins la sol. La 06,00 cele 26 de avioane de vînătoare au început să-şi ia zborul. Unul dintre ele s-a întors după puțin timp cu un motor defect, dar celelalte 25 s-au îndreptat spre nord-vest. Maiorul Parks se afla în frunte cu doua secții. Căpitanul Kirk Armistead îl urma cu restul avioanelor, schimbînd uşor direcția spre a corecta erorile radarului. La aproximativ 30 de mile în larg au primit ordin să aştepte zburînd în cerc. Dar aşteptarea nu a fost lungă: la 06,04 radarul marinei a situat avioanele inamice la numai 74 de mile depărtare.

Apoi a venit rîndul celor şase aparate TBF să decoleze. Căpitanul Burns s-a dus în viteză cu automobilul său şi a vorbit cu locotenentul Fieberling. Comandantul a trimis un mecanic la fiecare avion; apoi s-a cățărat pe o aripă şi a strigat mai tare decît zgomotul motoarelor: „320°, 150 de mile !" Unul cîte unul, TBF-urile au parcurs, cu un zgomot asurzitor pista, înălțîndu-se cu eleganță, în ciuda torpilelor pe care le duceau. Era ora 06,10 şi radarul semnala prezența japonezilor la 47 mile de Midway.

Acum era rîndul celor patru avioane B-26. Maiorul Jo K. Warner, omul de legătură al armatei, s-a dus cu automobilul şi i-a dat căpitanului Collins instrucțiunile. Dar în timp ce echipajele se urcau grăbite în avioane, locotenentul Jim Muri nu era încă sigur despre ce putea fi vorba. El ştia doar că avea o torpilă, o poziție şi că undeva se găsea un „obiectiv". În timp ce parcurgea pista de decolare, spera că va fi o navă de comerț drăguță, mare şi uşor de atacat.

Rămăseseră numai bombardierele marinei. Maiorul Benjamin Norris a plecat primul cu cele 12 avioane uzate Vindicator. Unul s-a întors imediat, căci o placă ce acoperea fuzelajul a fost luată de vînt. Comandantul escadrilei,

maiorul Henderson, a încheiat formația cu avioanele sale SBD relativ noi. Acum activitatea organizată fusese întreruptă pe pistă: nu mai funcționa radioul, nu mai era nici un ofițer instructor, nu se mai dădeau ordine. Pur şi simplu se înghesuiau care mai de care să decoleze. Joe Henderson însă ştia oarecum ce să facă, iar piloții săi tineri erau mai mult decît dornici să-l urmeze. În ultimele momente, două din avioanele SBD au rămas în pană, dar celelalte 16 şi-au luat zborul. Colonelul Kimes fixase ora plecării la 06,15; alții au fixat-o cu cîteva minute mai tîrziu. În orice caz, nu era nicidecum prea devreme; la 06,16 radarul a semnalat prezența japonezilor la o depărtare de 29 de mile.

O dată cu plecarea ultimelor avioane, o tăcere apăsătoare a coborît pe insula Eastern. Soldații s-au înghemuit în tranşee şi la posturile de observație, cu ochii ațintiți spre cerul albastru gol în direcția nord-vest. Erau aproape hipnotizați, şi la bateria E căpitanul James O'Halloran a amintit brusc observatorilor săi că mai existau şi alte sectoare care trebuiau supravegheate şi că japonezii erau amatori de surprize.

În adăposturi şi cazemate, alte sute de oameni aşteptau camuflați în nisip. În timp ce subofițerul Bill Lucius alerga spre tranşeea sa de lîngă holul cazematei, maiorul William Benson a strigat de la postul de comandă din adăpostul blindat: „Bill, am cel mai bun adăpost de pe insulă şi cel mai bun sistem de transmisii. De ce nu stai cu mine?"

„Am fost atît de speriat la Pearl Harbor – a răspuns Lucius – încît abia am văzut avioanele japoneze. Nu vreau să le pierd acum".

De la cheiuri şi ancoraje, o mică flotă de bărci a trecut în laguna dintre insulele Eastern şi Sand. Locotenentul Clinton McKellar a dispersat cele 11 şalupe torpiloare ale sale. Şeful de echipaj Olivier a plasat cu grijă toate şalupele sale încărcate cu mitraliere şi carabine. Secundul şefului de echipaj Stanley Engels a legat remorcherul său *Tamaha* de un vechi remorcher scufundat; acesta ar fi putut fi ultimul lucru pe care l-ar fi bombardat japonezii.

În spitalul din adăpostul blindat de pe insula Sand, E.B. Miller, ajutorul de farmacist, a început să fiarbă cafeaua pe o plită electrică. Era mult prea tare pentru a o bea; o pregătea pentru „licoarea Murphy", un vechi antişoc care se administra rectal.

La postul de comandă, comandorul Simard nu putea să reziste tentației. El ar fi trebuit la vremea aceea să fie în adăpost, dar stătea, ca mulți alții, privind fix spre nord-vest. Logan Ramsey îi tot spunea să intre în adăpost.

Pe planşeele superioare ale centralei electrice, John Ford, „cineastul" lui Simard, scruta şi el nord-vestul. Era înarmat cu camere, filme, binoclu şi un telefon direct cu comandamentul. Avea o poziție perfectă, dar deocamdată nu era nimic de văzut. Midway părea pustiu şi nemişcat, ca o insulă tropicală în care domneşte trîndăvia şi pacea.

Afară, lîngă postul de comandă al colonelului Shannon, santinela din infanteria marină Ed D. Winslow stătea de veghe la uşă. Atenția îi era mereu abătută în dimineața aceea. Stația radar era la doi paşi, şi, pe măsură ce japonezii se apropiau, cineva anunța distanța. Înăuntru operatorii urmăreau atenți cum două grupuri de puncte luminoase – unul inamic, unul prieten – treceau împreună dincolo de orizont.

5

„Şoimi la îngeri 12"

Locotenentul Hashimoto şi-a dat seama că se apropiau de obiectiv cînd a văzut un recif pe care-l reperase jos. Fiind observator pe avionul locotenentului Tomonaga, care conducea formația, i l-a arătat comandantului.

Zborul fusese în general lipsit de evenimente; un bombardier de pe *Hiryu* s-a întors din cauza unui defect la

motor, dar aşa ceva era obişnuit. Celelalte 107 avioane şi-au continuat zborul, bombardierele în două formaţii separate în V, iar avioanele de vînătoare zburînd deasupra lor pentru a le acoperi. La 06,16 subofiţerul Juzo Mori, care conducea secţia sa de trei bombardiere de pe *Soryu*, a reperat un punct întunecat pe orizontul sclipitor: Midway.

În clipa următoare, două dintre avioanele de pe *Hiryu*, care zburau exact în faţa avionului său, au luat dintr-o dată foc. Mori, Hashimoto şi toţi ceilalţi au privit în sus, exact la timp pentru a vedea mai multe avioane de vînătoare americane năpustindu-se asupra lor şi trăgînd cu mitralierele fără încetare.

„*Tallyho*! Şoimi la îngeri 12... escortaţi de avioane de vînătoare". Căpitanul John Carey a fost primul care i-a observat, şi în limbajul stenografic al aviatorilor marinei a anunţat pe ceilalţi că i-a detectat pe japonezi venind la o altitudine de circa 4.000 m. Cele 25 de avioane de vînătoare se îndreptau toate spre acelaşi punct.

Carey nu a aşteptat. În capul secţiei sale de trei F4F a descris un cerc larg şi a coborît în picaj la 90° asupra formaţiei inamice. Mitralierele sale s-au îndreptat asupra unui cap de secţie japonez şi aparatul a căzut în flăcări. Căpitanul Marion Carl şi locotenentul Clayton Canfield l-au urmat pe Carey. Canfield a ţintit al treilea avion din secţia a treia şi acesta a explodat în flăcări.

Maiorul Parks a intrat în încăierare cu restul grupului său. Cele mai multe din avioanele marinei au scăpat la prima trecere; apoi, cînd au pornit pentru al doilea atac, avioanele Zero s-au repezit asupra lor. Proiectilele au sfîşiat carlinga locotenentului Carey, zdrobindu-i picioarele. Un proiectil de 20 mm a distrus voleţii avionului lui Canfield. Parks a căzut rostogolindu-se în mare.

Căpitanul Armistead, care a sosit cu secţia sa cîteva minute mai tîrziu, nu a fost mai norocos. După un atac asupra bombardierelor a văzut trei avioane de vînătoare urcînd în viteză spre el. Pentru o clipă a crezut că sînt avioane americane, dar nu a avut un asemenea noroc.

Tunurile şi mitralierele l-au scos din luptă.

Văzîndu-se urmărit de un Zero, locotenentul Darrell Irwin a încercat să scape cu un picaj. El a coborît de la 5.000 m cu 500 km pe oră..., s-a oprit la cota 1.500 – aparatul japonez se ținea după el. A coborît din nou, de data aceasta la 150 m – Zero-ul nu-l slăbea. În cele din urmă a aterizat forțat, sfărîmînd ceea ce mai rămăsese din aparat, dar şi Zero-ul era acolo.

Căpitanul Herbert Merrill a fost lovit de sus şi din spate. La 2.500 m a pierdut parțial controlul. Apoi încă două lovituri şi rezervorul de benzină i-a explodat în față. S-a lansat cu paraşuta, dar teama îl stăpînea încă. Auzise că adesea japonezii mitraliau paraşutiştii. De aceea nu a tras cordonul decît după l.000 m. În cele din urmă a căzut în apă la o depărtare de cîteva mile de țărm, s-a debarasat de paraşută şi şi-a umflat centura de salvare. Midway părea a fi foarte departe: cum ar fi putut să înoate atît? Atunci gîndul i s-a îndreptat spre casă şi spre cei doi copilaşi gemeni şi s-a hotărît să încerce.

Cîteodată şi un şiretlic putea să prindă. Cînd Marion Carl a văzut că nu se poate descotorosi de un Zero, a întrerupt brusc benzina şi a aruncat avionul într-un derapaj, iar japonezul a trecut în viteză pe lîngă el. Căpitanul William Humberd nu a putut nici el să scape de Zero-ul său. În cele din urmă s-a întors şi i-a tras o lovitură drept în bot. Avionul japonez s-a clătinat şi a căzut în apă.

Japonezii erau dibaci şi adesea născoceau tot felul ele şiretlicuri. Locotenentul William Brooks, de exemplu, a văzut două avioane angajate într-o luptă îndîrjită şi s-a dus să-l ajute pe american. Atunci, amîndouă avioanele s-au întors asupra sa. Fusese tras pe sfoară. Erau două avioane inamice care simulau o bătălie. Brooks a reuşit să scape în cele din urmă cu 72 de proiectile în aparat.

Dar diferența mare dintre japonezi şi americani nu se datora înşelăciunii, dibăciei şi nici măcar numărului de avioane. Faptul că avioanele de vînătoare americane s-au precipitat în mare sau au revenit clătinîndu-se la Midway dovedea clar că cel mai mare avantaj al japonezilor se datora

calității avioanelor Zero. Piloții americani erau stupefiați. Ca mulți dintre compatrioții lor, fuseseră deprinşi să creadă că japonezii nu erau decît un popor de imitatori care nu ar fi fost în stare de nici o inițiativă proprie. Acum văzuseră avioane de vînătoare depăşind în viteză sau manevrabilitate orice avioane americane. Chiar dacă aveau părți vulnerabile, rareori puteau să le descopere. Chiar şi avioanele F4F erau complet depăşite, iar vechile Buffalo – aşa cum a remarcat cu tristețe locotenentul Charles – „păreau legate de o sfoară în timp ce avioanele Zero evoluau în jurul lor".

Şi piloții lui Nagumo au avut o surpriză. Şi ei aveau unele idei preconcepute despre inamic. Ca cei mai mulți dintre japonezi, credeau că americanii nu prea aveau chef de luptă şi că vor renunța repede de îndată ce acțiunea va deveni periculoasă. Acum îi vedeau pe americani avîntîndu-se în luptă cu un curaj demn de samurai. Şi totodată dădeau dovadă de o tactică la care nici nu s-ar fi aşteptat. Hashimoto, de exemplu, era uluit văzîndu-i cum se lăsau în picaj dintr-o dată.

În orice caz, Zero-urile locotenentului Suganami dețineau acum controlul întregii situații, şi forța de atac îşi continua drumul. În conformitate cu „organizarea nr. 5" trebuiau să atace în trei valuri: mai întîi un bombardament în zbor orizontal de către unitățile navelor *Hiryu* şi *Soryu*; apoi bombardamentul în picaj al bombardierelor de pe *Akagi* şi *Kaga*; în cele din urmă, avioanele de vînătoare de pe toate cele patru portavioane aveau să distrugă tot ce mai rămăsese. Navele *Hiryu* şi *Kaga* trebuiau să se concentreze asupra insulei Sand, iar *Soryu* şi *Akagi* asupra insulei Eastern. Tot timpul în două formații în V, cu avioanele de vînătoare care se regrupau mai sus, întreaga forță aeriană a virat în jurul atolului şi s-a pregătit să declanşeze atacul dinspre nord.

Soldatului Philip Clark de la bateria D îi păreau ca trei fîşii de nori departe la orizont. Lui Miller, ajutorul de farmacist, care ieşise din adăpostul său să vadă ce se petrece, îi păreau mai degrabă că zboară într-o singură

linie… Dar nu începea nici o îndoială că se apropiau foarte repede. La 06,29 radarul i-a semnalat la o distanță de 8 mile…, la 06,30 comandamentul de batalion a dat ordin să se deschidă focul de îndată ce vor fi în bătaia tunurilor…, la 06,31 toate tunurile au început să tragă.

O duzină de rotocoale negre au erupt la 200-300 m în urma avioanelor care avansau. La bateria D, sergentul Evitts, care ştia mai multe despre controlul focului decît toți galonații, a corectat tirul din ochi. O singură dîră de trasoare a plecat de la grupul principal şi „a trecut prin formație", incendiind un avion… Apoi a luat foc un altul, dar a continuat să zboare în flăcări pentru o perioadă de timp interminabilă. Cînd a căzut, au răsunat urale; chiar şi oamenii de la postul de comandă al marinei le-au auzit. La intrare, comandorul Simard privea scena ca hipnotizat, în timp ce Logan Ramsey îl silea mereu să intre în adăpost spunîndu-i: „Domnule comandant, acesta nu e un loc pentru dv."

La 06,34 avioanele erau chiar deasupra lor. Pe insula Sand, sergentul Jay Koch le urmărea prin luneta bateriei F în timp ce lansau primele bombe. Pentru un moment a fost cuprins de panică, întrebîndu-se unde aveau să cadă.

Sus, în centrala electrică, John Ford nu le văzuse lansînd bombele, dar, presupunînd că hangarul hidroavioanelor va fi unul dintre primele obiective ale japonezilor, îşi avea deja îndreptat aparatul de filmat spre acesta. A avut dreptate. A plouat cu bombe, lovind drept la țintă şi împrăştiind schije în toate direcțiile. Ford, prea curajos, nu numai că a filmat scena, dar a mai primit şi o schijă de şrapnel în umăr. După un moment de amețeală s-a apucat imediat de lucru, luînd imagine după imagine şi transmițînd telefonic comandorului Simard, la postul de comandă, o dare se seamă amănunțită.

O altă serie de bombe a atins bateria D. Căpitanul Jean Buckner nu le-a văzut venind…, nu şi-a dat niciodată seama ce l-a făcut să urle la telefonul de comandă: „Adăpostiți-vă !" Oamenii lui s-au adăpostit la timp, cu excepția caporalului Osa Currie, care a rămas agățat de

altimetru. El a căzut rănit mortal.

Războiul însă îți oferă contraste violente. În acelaşi moment, pe insula Eastern, subofițerul Lucius a luat-o la fugă, încercînd să scape de un adevărat tir de cuțite, furculițe, trabucuri şi țigări, în timp ce primele bombe distrugeau magazia de alimente şi popota. Şi nici nu se aşezase bine praful, cînd un veteran a ieşit fugind din adăpost şi a adunat toate bidoanele cu bere pe care le-a putut căra.

Acum era ora 06,40 şi venea rîndul bombardierelor în picaj. Tîmplarul William Schleis, luptînd cu un incendiu pe acoperişul hangarului hidroavioanelor, avea impresia că fiecare avion îl atacă direct pe el. Ghemuindu-se lîngă un stîlp şi acoperindu-şi fața cu mîinile, dar uitîndu-se printre degete, a văzut cum s-a întîmplat. Bombele au trecut pe alături.

Centrala electrică de pe insula Eastern nu a avut un asemenea noroc. Era o clădire mică, bine fortificată, dar nu a rezistat. O bombă a ajuns drept la țintă pe acoperiş, distrugînd tot ce era în interior.

Apoi a venit la rînd postul de comandă al maiorului Benson. Cînd l-a văzut prăbuşindu-se, subofițerul Lucius şi-a amintit invitația maiorului să stea acolo în timpul atacului, pentru a fi „în siguranță". Lucius, în tranşee, scăpase neatins, în timp ce postul de comandă al lui Benson dispăruse în praf şi fum. A alergat repede să dea o mînă de ajutor, dar prietenul său zăcea mort în moloz.

Într-un fel, cel mai greu era pentru oamenii din adăposturile subterane. Puteau doar să asculte şi să facă presupuneri. În postul de prim-ajutor de pe insula Sand, ajutorul de farmacist Miller încerca să se concentreze asupra leacului său din cafea, în timp ce becul clipea şi se legăna. Mirosind cafeaua, locotenent-comandorul A.E. Ady, medicul de serviciu, i-a spus cu voioşie că ar vrea să bea. Cafeaua aceea nu era bună de băut, dar putea servi pentru a menține moralul ridicat, aşa că Miller a turnat-o în două ceşti. S-au ridicat în picioare şi au toastat cu solemnitate unul cu altul, apoi au căutat să o bea sprijinindu-se de un

stîlp, în timp ce adăpostul era zguduit de explozie. Fără să-şi piardă calmul, doctorul Ady glumea şi povestea anecdote. Miller, căruia îi era rău din cauza spaimei, îl auzea vag cum flecărea: „Ei bine, asta îmi aduce aminte de femeia aceea bătrînă şi grasă din Arkansas…”

Afară venise rîndul avioanelor Zero. Atacau depozitele de carburanți, pozițiile tunurilor, tot ce se mişca. Unul dintre avioane a venit atît de aproape de bateria D, încît căpitanului Buckner i-a părut rău că n-a avut la îndemînă o armă de vînătoare. Un alt avion a trecut în zbor razant deasupra bateriei F, în timp ce sergentul Carl Fadick s-a lăsat jos…, dar nu suficient de jos. Un glonte i-a pătruns în cască…, apoi, în mod miraculos, a ieşit prin altă parte, fără măcar a-l zgîria.

Nu toți oamenii însă erau norocoşi. Cînd un Zero a coborît în picaj asupra şalupei torpiloare 23, afară în lagună, un glonte a pătruns în clopotul ambarcațiunii, a făcut o întoarcere de 370° şi a lovit un mitralior în spate, în timp ce acesta trăgea în avion.

La postul de comandă al colonelului Shannon a început să sune telefonul. Era unul din ofițerii cu aprovizionarea care observase că în mijlocul acelei confuzii nimeni nu ridicase încă pavilionul american – nu trebuia oare să fie înălțat? În acea dimineață apăreau mereu probleme, dar aceasta cel puțin era uşor de rezolvat. „Da – a răspuns căpitanul McGlashan – ridicați-l”.

Soldatul Billecheck şi alți cîțiva au alergat la stîlp…, au apucat pavilionul… şi, fără a ține seama de atacurile avioanelor Zero, l-au înălțat ca să-l vadă toți.

Oamenii au răspuns la atac cu tot ce aveau la dispoziție. Nu numai cu tunurile antiaeriene obişnuite, dar şi cu arme mici. Absolut cu orice. „Deacon” Arnold a folosit un Browning automat. Un marinar de la stația de pompieri avea un Colt-45. La bateria E de pe insula Eastern, soldatul Roger Eaton a tras cu arma sa Springfield din 1903.

Natural, de cele mai multe ori nu nimereau ținta…, dar nu întotdeauna… Un Zero s-a clătinat la extremitatea de sud-vest a insulei Sand şi a căzut la pămînt cuprins de

flăcări, la 50 m de compania H. Un bombardier în picaj a primit o altă lovitură, s-a înclinat brusc, gata-gata să dărîme turnul de apă, şi s-a prăbuşit aproape de intrarea la postul de comandă al comandorului Simard.

Dar era greu de ținut piept aparatelor Zero care erau atîtea cu cele cîteva avioane de vînătoare americane rămase pe insulă. În general erau prea departe. Oamenii de la bateria E priveau neputincioşi un Buffalo care se întorcea cu un motor avariat şi se lansa contra unui avion inamic care mitralia. Avionul american, menținîndu-se foarte jos, a încercat să-l atace pe japonez pe dedesubt. Zero-ul s-a lăsat pur şi simplu pe coadă şi a executat un luping frumos. Cîteva rafale de mitralieră şi Buffalo s-a precipitat în ocean.

Două avioane Zero au pornit după un alt avion de vînătoare spre coasta de nord a insulei. Buffalo a luat foc şi pilotul s-a aruncat cu paraşuta. Cele două avioane japoneze l-au urmărit, trăgînd mereu asupra lui în timp ce era atîrnat de paraşută... şi apoi au mitraliat punctul unde amerizase.

Cîteva dintre avioanele de vînătoare au ajuns acasă într-o stare jalnică. Căpitanul Carey, rănit la ambele picioare, „a dovedit că se poate conduce un avion F4F numai cu manşa". Locotenentul Canfield şi-a pierdut voleții, şi cînd a atins pămîntul, trenul de aterizare a cedat. S-a oprit alunecînd şi s-a aruncat într-o tranşee, în timp ce un Zero mitralia aparatul părăsit.

Un Buffalo avariat s-a întors zburînd jos, urmărit îndeaproape de un Zero. Cu un ultim efort s-a înălțat cîțiva metri, forțîndu-l pe japonez să coboare încă şi mai jos. Toate tunurile de pe insula Eastern păreau că deschiseseră focul. Zero s-a poticnit, apoi s-a prăbuşit cu zgomot, arzînd pe pistă. În timp ce derapa în flăcări de-a lungul pistei, soldatul Clester Scotten a avut o imagine fugitivă, dar de neuitat a pilotului, care îşi acoperise fața cu brațele. Apoi a pierit înghițit de flăcări.

Dar amintirea cea mai puternică le-a lăsat-o pilotul „fanatic", care nu s-a mulțumit să bombardeze şi să mitralieze de la înălțime mică. Mergînd înainte singur, s-a întors pe spate şi, plin de aroganță, a zburat deasupra pistei

în această poziție. Era cît pe ce să le facă figura şi să scape. Timp de cîteva secunde infanteriştii de marină l-au privit atît de uimiți, încît au uitat să şi tragă. Apoi şi-au venit în fire şi toate tunurile au deschis focul. În cele din urmă, antiaeriana l-a lovit şi japonezul s-a precipitat în lagună.

Locotenentul Rokuro Kikuchi ştia că nu mai are scăpare. Tunurile antiaeriene îl prinseseră în bătaie. Bombardierul său era cuprins de flăcări şi îşi pierduse direcția. El a ridicat capota şi a mai făcut un ultim semn de adio prietenilor săi de pe *Hiryu*.

Focul de la sol era mult mai intens decît prevăzuseră. Nu prea precis – rareori centrau ținta –, dar de un volum extraordinar, suficient pentru a-i îngrijora puțin pe toți... În momentul lansării bombelor, avionul din frunte al locotenentului Tomonaga a fost atins de o rafală, care l-a zdruncinat violent, stricîndu-i mira. Apoi o altă rafală i-a găurit rezervorul de sub aripa stîngă.

Privind în jos, locotenentul Hashimoto a rămas fascinat de activitatea intensă care se desfăşura acolo, în special de micile şalupe torpiloare care se mişcau repede încolo şi încoace, asemenea insectelor acvatice într-un lac. Dar ceea ce l-a impresionat mai mult ca orice era faptul că la Midway nu se mai găsea nici un avion. Japonezii atacaseră un „obiectiv pustiu". Asta îi amintea de felul în care un şarpe îşi leapădă pielea; aici şarpele s-a strecurat pe furiş, lăsîndu-şi doar pielea.

Trebuiau să o scoată cît mai bine la capăt. Aşa cum era plănuit, aparatele de pe *Hiryu* şi *Kaga* s-au concentrat asupra insulei Sand, iar cele de pe *Soryu* şi *Akagi* au bombardat insula Eastern. În afară de faptul că nu găsiseră avioane la sol, rezultatele ar fi fost destul de bune. Escadrila locotenentului Hashimoto dăduse o lovitură bună depozitelor de carburanți de pe insula Sand, iar bombardierele în picaj ale locotenentului Ogawa loviseră hangarele hidroavioanelor. În ceea ce priveşte insula Eastern, subofițerul Mori s-a temut la început că bomba sa dăduse greş – se părea că ajunsese în nişte tufişuri –, dar

dintr-o dată s-a auzit o mare explozie, aşa că, pînă la urmă, n-a dat greş.

Pînă la 06,48 făcuseră tot ceea ce putuseră şi acum erau în drum spre locul de întîlnire. Cîteva Zero-uri au mai zăbovit căutînd o ultimă pradă uşoară, dar la 07,01 au plecat şi acestea, dispărînd spre nord-vest, de unde veniseră.

Pentru soldatul Morris McCoy de la bateria E, tăcerea care s-a lăsat dintr-o dată a fost mai rea decît bombardamentele şi focul artileriei. Maiorul Warner din aviație nu mai întîlnise niciodată o linişte atît de ciudată. Nu se auzea nici un zgomot de nicăieri, cu excepția tînguirii, din cînd în cînd, a unui pescăruş sau a țipetelor lugubre ale unui albatros.

În cazemate oamenii aşteptau... Şi iarăşi aşteptau..., apoi au început cu multă precauție să iasă afară, clipind în soarele strălucitor al dimineții. Unul din primele lucruri pe care le-a văzut aspirantul Jacoby a fost avionul japonez prăbuşit lîngă intrarea în postul de comandă al comandorului Simard. Corpul pilotului zăcea alături legat în mod simbolic în jurul mijlocului cu un steag purtînd emblema Soarelui Răsare. Era chiar primul „inamic" pe care îl vedea Jacoby, dar cu inamicul acolo, sub ochii săi, nu simțea nici o urmă de ură. Era un om ca toți oamenii, ai cărui dinți erau înfundați în gură întocmai cum ar fi fost şi ai lui dacă soarta ar fi fost inversată...

La 07,15 a sunat încetarea alarmei, iar Midway a început să adune rămăşițele. Pe insula Eastern, colonelul Kimes le-a transmis prin radio piloților săi de pe avioanele YMF-221: „Aterizați, alimentarea pe secții. Începe secția a 5-a".

Nici un răspuns. Kimes a repetat apelul. Din nou nici un răspuns. După ce a încercat, fără rezultat, de mai multe ori, a început să înțeleagă, şi atunci s-au dat noi ordine: „Toate avioanele de vînătoare la sol pentru alimentare".

Au început să apară, unul cîte unul, cam turtite – rămăseseră doar şase. Dacă la acestea erau adăugate şi cele patru aparate care au aterizat forțat în timpul raidului,

însemna că numai zece supraviețuiseră luptei... şi numai două dintre acestea erau în situația de a putea zbura. Escadrila VMF-221 era, practic, distrusă: dintre cele 25 de avioane care i-au înfruntat pe japonezi, 23 fuseseră doborîte sau scoase din luptă.

„Este convingerea mea – observa căpitanul Philip White în raportul său – că orice comandant care ordonă piloților să iasă la luptă în avioane F2A-3 (Brewster Buffalo) trebuie să considere pilotul pierdut înainte de a părăsi solul". O observație amară, dar un comandant trebuie să lupte cu ceea ce-i pune la dispoziție țara sa.

În orice caz, escadrila VMF-221 nu mai exista. Şi asta nu era totul. Fumul negru gros care se înălța în rotocoale mari spre cer arăta soarta depozitelor de carburanți de pe insula Sand şi a hangarului de hidroavioane, care era în flăcări. Dispensarul marinei era distrus complet; alte clădiri, ca magazia de paraşute, suferiseră avarii grave. În spălătorie, un vas de sticlă de răcit apa de vreo 20 de litri stătea măreț, neatins, în mijlocul molozului şi al cămăşilor sfîşiate.

Pe insula Eastern, postul de comandă, centrala electrică, popota şi depozitul de alimente erau toate dărîmate, dar pierderea cea mai mare o constituiau conductele de benzină. E drept că mereu se spărgeau, dar acum un bombardier le distrusese definitiv, tocmai cînd era mai mare nevoie de ele. Colonelul Kimes se cutremura la gîndul că trebuia să organizeze o brigadă de alimentare cu găleata a avioanelor B-17, care înghițeau aşa de mult.

Pierderile de oameni erau mai puțin grave. Reproducerea fidelă a frontului occidental realizată de colonelul Shannon a dat rezultate bune. Mulțumită sacilor de nisip şi adăposturilor subterane nu au fost decît 11 morți şi 18 răniți printre apărătorii insulei.

Dintre toate măsurile luate, cea mai fericită a fost dirijarea avioanelor. Numai unul a fost surprins la sol: un biplan vechi folosit pentru lucrări utilitare. Celălalt aparat pierdut era un avion de momeală, făcut din şipci, şi cu acoperiş de cositor. Poreclit „capcana pentru japonezi", acesta şi-a jucat rolul la perfecție.

Aşa că stăteau încă bine. Dar Midway se temea în special de ceea ce avea să vină. Cînd se vor întoarce japonezii? Cu ce aveau să vină data următoare? Erau oare cuirasatele şi navele de transport la orizont, gata să se apropie? Pînă şi veselul doctor Ady, lăsînd la o parte glumele şi cafeaua sa de nebăut, a apucat o carabină Springfield şi a pornit-o spre plajă.

La o depărtare de două mile de țărm, un observator foarte atent urmărea satisfăcut evenimentele dimineții – tirul bateriilor antiaeriene, bombardierele în picaj, coloana de fum ridicîndu-se în înaltul cerului. Locotenent-comandorul Tanabe de pe submarinul japonez *I-168* era cu ochii ațintiți spre Midway. De la postul său de observație la periscop, comunica echipajului modul cum se desfăşura atacul pas cu pas. Oamenii erau foarte entuziasmați, şi atunci cînd comandantul le-a descris explozia depozitelor de carburanți, au izbucnit cu toții în aplauze.

Locotenentul Tomonaga, care conducea atacul aerian, îşi dădea mai bine seama de cele ce se petreceau. Nu avea importanță că pagubele erau mari; nu avea importanță că pierderile lor erau mici. Ceea ce prezenta importanță era forța aeriană a Midway-ului… şi aceasta era încă intactă. Americanii bănuiseră ceva şi luaseră măsuri ca toate avioanele să dispară. Bine-bine, dar nu puteau să rămînă în aer la infinit. În curînd trebuiau să aterizeze şi să se realimenteze…

La ora 07,00 avioanele japoneze s-au reîntors la bază. Tomonaga a transmis primei forțe de portavioane: „Este necesar un al doilea atac”.

6

Obiectivul atacă

Căpitan-comandorul Genda nu a fost surprins de cererea lui Tomonaga de a reînnoi atacul. După un mesaj pe care-l primise mai înainte, bănuia că va fi necesar. Şi, în calitatea sa de ofițer cu operațiile al lui Nagumo, nu a ezitat să recomande această măsură.

Forța de şoc se afla în larg de mai bine de o săptămînă şi nu primise nici o informație despre flota S.U.A. În dimineața aceea, avioanele de recunoaştere fuseseră plecate timp de două ore şi nu găsiseră, de asemenea, nimic. Chiar şi avionul nr. 4 de pe nava *Tone* – cel care plecase ultimul – trebuia să fie pe drumul de întoarcere acum. Nezărindu-se nici urmă de navă americană, era o adevărată nebunie să nu fie utilizate avioanele de rezervă. Trebuiau să le folosească ca să termine o dată cu Midway.

Amiralul Kusaka ezita. Şeful statului-major al lui Nagumo era întotdeauna gata să dea o a doua lovitură… numai *dacă* flota americană nu ar fi fost prin împrejurimi. Fiecare presupunea că nu era, dar nimeni nu ştia absolut sigur. Pînă acum problema nu fusese pusă în termeni atît de drastici. În cazul unei greşeli, se putea oricînd face o rectificare – acum însă nu mai mergea. Acestea erau singurele rezerve. La un moment dat, Kusaka s-a simțit ca un vînător care fuge după doi iepuri. Trebuia să fie prinsă în cursă flota americană… şi acum iată această cerere pentru un al doilea atac asupra Midway-ului.

În timp ce Kusaka discuta cu Genda şi cu amiralul Nagumo, forța de şoc se îndrepta spre un punct la aproximativ 140 de mile nord-vest de Midway. Acolo se aştepta să fie recuperate avioanele lui Tomonaga puțin după ora 08,00. Navele înaintau în formație regulată de luptă; portavioanele formau un fel de careu – *Akagi* în cap la dreapta, urmat de *Kaga*; *Hiryu* în cap la stînga, urmat de *Soryu* cu întregul paravan de cuirasate, crucişătoare şi distrugătoare, dispuse de jur împrejur într-un cerc mare de protecție.

Echipajele erau la posturile de luptă… se aflau în această poziție de la ora 05,32, cînd nava *Nagara* a fost

prima care a văzut acel PBY. Nu au reuşit să-l doboare nici pe acesta şi nici pe un altul care i s-a alăturat – şi Midway trebuie să fi primit multe rapoarte de contact. Acum nu aveau decît să aştepte şi să vegheze. Numai pe *Akagi* douăzeci de observatori scrutau cerul de pe puntea de comandă.

La ora 07,05 totul a părut că se declanşează dintr-o dată: un distrugător din prova a ridicat un semnal; bateria principală de pe *Tone* a deschis focul; gornistul de pe *Akagi* a sunat alarma aeriană...

Aspirantul Earnest a înțeles că cele şase TBF-uri trebuiau să se întîlnească şi să se alăture bombardierelor şi avioanelor de vînătoare ale marinei şi apoi toate să plece împreună. Dar nu a fost de loc aşa. De îndată ce s-a îndepărtat de Midway, cutezătorul locotenent Fieberling s-a întors spre nord-vest şi a condus avioanele torpiloare drept spre pozițiile japoneze.

După aproape cinci minute de zbor a urmat un moment de emoție cînd s-au întîlnit cu un avion de vînătoare inamic care se îndrepta spre Midway. Avionul japonez a făcut o singură trecere şi apoi a continuat drumul. Avioanele TBF nici măcar nu au răspuns la focul japonezului, ele aveau alte treburi. Convinşi că au primit „botezul focului" şi că proba reuşise, Earnest şi aspirantul Charles Brannon, zburînd unul lîngă altul, au schimbat plini de voioşie un salut, parodiind cu pumnul strîns insigna escadrilei.

Au mers mai departe. Timp de o oră nu s-a întîmplat nimic, un zbor liniştit la 1.200 m înălțime, trecînd din cînd în cînd prin nori pufoşi. În jurul orei 07,00 Earnest a observat ceva ce părea a fi o navă înaintînd cu greu, fără a putea preciza ce fel de navă era. Apoi o alta..., un şir nesfîrşit. Nu văzuse încă niciodată ceva asemănător. Erau pur şi simplu împrăştiate pe tot întinsul oceanului. Apoi a distins în depărtare două portavioane navigînd unul lîngă altul şi în spatele lor alte multe nave, care, de asemenea, se aflau prea departe pentru a putea spune ce fel de nave erau. Totul s-a petrecut aşa de repede, încît nici nu a fost în stare

să-şi dea bine seama de cele ce văzuse. În timp ce încerca să transmită contactul, mitraliorul său Jay Manning îl preveni că se apropiau avioane de vînătoare inamice. În aceeaşi clipă, locotenentul Fieberling a dat semnalul de atac şi toţi s-au îndreptat în plină viteză spre cele două portavioane. Coborîrea pînă la 50 m, cu avioanele Zero trăgînd în ei tot timpul, fost o cale lungă.

La al doilea atac al inamicului, mitraliera lui Manning s-a oprit. De la postul său, radiotelegrafistul Harry Ferrier a întors capul şi a privit peste umăr. Văzîndu-l pe Manning căzut peste armă, s-a îngrozit. Avea 18 ani şi niciodată pînă atunci nu văzuse moartea, şi iată-l acum, într-o singură clipă zguduitoare, pus direct faţă-n faţă cu ea. Dintr-o dată s-a simţit cuprins de spaimă, parcă îmbătrînise pe loc.

S-a întors la mitraliera sa, dar a observat că nu mai funcţiona. Sistemul hidraulic al avionului fusese lovit şi rotiţa posterioară se lăsase în jos, blocîndu-i cîmpul de tragere. O altă rafală de gloanţe a zguduit avionul şi un glonte a trecut prin vîrful caschetei de baseball pe care o purta Ferrier. I-a atins uşor pielea capului, şi el a căzut pe spate ameţit.

În carlingă, aspirantul Earnest avea şi el necazurile lui. Mai întîi fusese distrus radioul..., apoi busola..., începuseră acum şi comenzile să nu mai funcţioneze. S-a uitat prin acoperişul cabinei şi a văzut în aripă mai multe găuri mari. O schijă de şrapnel îi intrase în obrazul drept şi peste tot era numai sînge.

La altitudinea de 60 m era încă pe direcţia de atac, cînd o altă rafală a rupt tiranţii cîrmei de înălţime. Manşa i-a cedat sub mîini, avionul nu a mai răspuns la comenzi, şi Earnest a fost sigur că totul se terminase. Nu mai avea nici o speranţă să atace portavionul – nici o speranţă să mai scape cu viaţă –, dar cîrma de direcţie continua să funcţioneze şi putea să o folosească. I-a dat o lovitură puternică, apoi s-a îndreptat către singura navă japoneză care se afla aproape de el, un crucişător uşor cu trei coşuri, şi a dat drumul torpilei.

Acum era la 10 m deasupra mării şi îşi dădea singur

curaj înainte de prăbuşire. A pus mîna instinctiv pe planurile de compensare – poate tocmai spre a pregăti aparatul pentru contactul cu apa – şi, spre surprinderea lui, aparatul a luat dintr-o dată înălţime. Într-o străfulgerare şi-a dat seama că putea să conducă aparatul în acest fel, chiar dacă manşa nu mai exista. Aşa cum a spus mai tîrziu, „era ca şi cum jucam un joc cu totul nou".

S-a înălţat cu putere în sus şi a dispărut repede de pe scena atacului. Avioanele Zero l-au dat ca dispărut şi s-au împrăştiat. A privit înapoi, dar nu a putut să vadă ce se întîmplase cu torpila sa sau cu celelalte aparate TBF. Era absolut singur. Nu mai avea nici busolă, nici radio şi se afla în partea opusă flotei japoneze... Dar nu venise atît de departe ca să capituleze acum. A luat direcţia razelor soarelui, care se înălţa, în timp ce Ferrier – cel care se simţea bătrîn la 18 ani –, ieşind din partea deteriorată a aparatului, a venit şi s-a cuibărit în spatele său.

Urmînd de aproape TBF-urile – atît de aproape încît îi putea vedea pregătindu-se pentru atac –, căpitanul Collins conducea cele şase fortăreţe zburătoare B-26. Şi aceşti aviatori zburaseră din propria lor iniţiativă, nu li s-a fixat nici un „rendez-vous", nici un plan după care ar fi putut acţiona împreună cu avioanele TBF, cu bombardierele B-17 sau cu cele ale marinei. Li se indicase doar obiectivul şi iată-i acum acolo.

Primul lucru pe care locotenentul Muri l-a văzut a fost fum la orizont..., apoi multe distrugătoare..., şi dintr-o dată toate speranţele lui că dimineaţa aceea avea să fie liniştită s-au dus. Studiind cu atenţie situaţia, a luat o ţigară Chesterfield dintr-o cutie pe care o avea la picioare şi a pus-o în gură.

Tocmai căuta un chibrit, cînd o puzderie de aparate Zero au apărut ca din senin. Căpitanul Collins şi-a văzut de drum în direcţia stabilită spre portavioanele pe care le detectase în mijlocul formaţiei japoneze. Supărător era faptul că portavioanele erau prea bine apărate în partea în care se afla el. Trebuia să se deplaseze spre partea lor

dreaptă ca să le poată da o lovitură. Asta însemna că avea de trecut pe lîngă o serie de distrugătoare care le escortau.

Dar altă cale nu exista. Virînd la stînga, Collins şi-a dus grupul său pe deasupra escortei, printr-o perdea de focuri antiaeriene. Apoi s-a îndreptat din nou spre dreapta şi direct către portavioane. În timp ce zburau la o înălțime de 60 m, o voce a strigat dintr-unul din aparate: „Băieți, dacă m-ar vedea mama acum !"

Nu exista nici un plan de atac, nici măcar timp pentru a împărți sarcinile: cele patru avioane s-au repezit nebuneşte asupra portavionului care conducea convoiul. Collins cînd se lăsa în jos, cînd se înălța, pentru ca japonezii să nu-l poată ochi. Muri a făcut tot ce a putut ca să-l urmeze. Acum se aflau în mijlocul formației. Cînd pilotul secund al lui Muri, locotenentul Pete Moore, s-a uitat rapid în jur, fiecare navă părea o placă compactă de foc. Tunarii japonezi trăgeau în apă pentru a vedea unde cad proiectilele. Folosind apoi stropii de apă ca trasoare, îşi dirijau focul spre avioanele B-26.

Cu toate acestea, bombardierele americane au continuat să înainteze. În cele din urmă, cînd era la o înălțime de 750 m, Collins a lansat torpila şi a întors repede la dreapta. Muri îl urma de aproape, cu avioanele Zero zburînd direct în bătaia focului propriei lor flote şi încercînd cu desperare să-l oprească. Proiectilele au spart turela de plexiglas; un ricoşeu l-a lovit pe sergentul Gogoj în frunte.

Muri îi striga lui Moore să dea drumul torpilei. Dar mecanismul de lansare improvizat era ceva ce numai Rube Goldberg ar fi putut să inventeze: un trăgaci, un cablu, un ştechăr cu nenumărați dinți. Moore a apăsat cu disperare pe trăgaci, a răsucit ştechărul şi totuşi nu putea spune dacă torpila căzuse sau nu.

— S-a dus? — striga într-una Muri.

— De unde naiba să ştiu? — i-a răspuns Moore.

Ținînd o mînă pe comenzi, Muri manevra cu cealaltă ştechărul şi trăgaciul. Nu au încercat deloc acel sentiment reconfortant pe care îl simți atunci cînd avionul, liberat de

greutatea torpilei, se înalță; mai pe urmă au observat că într-adevăr la un anumit moment o lansaseră.

Deocamdată nu puteau decît să spere că mecanismul funcționase şi oricum nu prea aveau mult timp de gîndit. Erau aproape deasupra portavionului. Inclinînd foarte tare avionul pe o parte, Muri a zburat direct spre mijlocul punții de decolare. Mitraliorul său, locotenentul Russ Johnson, a pus mîna pe mitraliera anterioară şi a tras în toate direcțiile de la mică distanță. Pentru o clipă au zărit marinari îmbrăcați în alb împrăştiindu-se în căutare de adăpost.

În timp ce se îndepărtau, Muri a văzut avionul lui Herbie Mayes, care venea la atac. A ajuns pînă la portavioane, fiind aproape gata să le lovească, dar a terminat prin a cădea peste bord în mare. Nimeni din grup nu a văzut ce s-a întîmplat cu al patrulea B-26.

Nici nu aveau, de altfel, timp de privit. Avioanele Zero îi bombardau în picaj din nou. Au ciuruit trenul de aterizare, rezervoarele de combustibil, elicele, aparatul de radio, întreaga parte superioară a unei aripi. Au rănit pe soldatul Ashley, care se afla în turela din coadă, ca şi pe caporalul Mello de la una din mitralierele laterale. Cu un suprem efort, Mello, plin de sînge, s-a tîrît pînă la cabina pilotului pentru a raporta că avionul luase foc şi că „toți cei din spate sînt răniți". Locotenentul Moore a trecut repede în spate, a stins focul, i-a dat sulfamide lui Ashley şi a pus mîna pe o mitralieră.

La un moment dat, Muri era convins că avionul nu mai putea rezista şi că ar fi preferabil să se arunce în apă decît să fie doborît cu aparatul în flăcări. Se pregătea pentru o amerizare forțată, dar, aşa cum se întîmplă uneori, o ultimă picătură de instinct de conservare l-a făcut ca în momentul suprem să nu acționeze.

În cele din urmă, avioanele de vînătoare au dispărut. Îndreptîndu-se spre Midway, Muri şi-a dat atunci seama că țigara pe care voia s-o aprindă tocmai cînd avioanele Zero l-au atacat rămăsese neaprinsă. Dar acum era prea tîrziu. În starea lui de tulburare, o muşcase în două şi înghițise jumătate.

Gîndindu-se la cele petrecute, şi-a dat seama, oricît de paradoxal ar fi putut să pară, că singurul moment în care s-a simțit cu adevărat în siguranță a fost atunci cînd s-a aflat deasupra portavionului japonez. Zburînd jos, deasupra punții de decolare, era la o distanță prea mică pentru a se putea trage asupra sa. Chiar aşa fiind, nu era prea reconfortant să vezi marele pavilion de luptă japonez fîlfîind pe catarg. După toate navele japoneze pe care le văzuse la jurnalele cinematografice, acum avusese în fața ochilor una adevărată. Nimic nu i s-a părut vreodată atît de enorm.

Locotenentul Ogawa fusese foarte impresionat de dimensiunile stelei albe de pe bombardierele B-26. Nici nu-şi închipuia că ar fi putut să fie atît de mare. Pînă cînd apăruseră avioanele torpiloare americane, avusese o dimineață uşoară, patrulînd cerul deasupra forței de şoc împreună cu cele două avioane Zero din unitatea sa. Avioanele PBY erau desființate, dacă nu chiar total, în orice caz cel puțin temporar, şi nu prea avea altceva de făcut acum decît să zboare în jurul forței de şoc împreună cu unități similare de pe celelalte trei portavioane.

Apoi, pe neaşteptate, pilotul aparatului nr. 2 al lui Ogawa a deschis focul pentru a atrage atenția. Ogawa, îndreptîndu-şi privirile într-acolo, a văzut printr-un gol care se făcuse în nori două şiruri de avioane torpiloare apropiindu-se. Şi ceilalți din patrula de luptă i-au văzut, iar aparatele Zero au început să atace în picaj din toate direcțiile. Cele mai multe s-au avîntat asupra celor şase avioane TBF; restul, din care făcea parte şi secția lui Ogawa, s-au îndreptat spre cele patru avioane americane B-26 care aveau pe ele stele mari albe.

Oamenii de pe portavioane urmăreau foarte excitați cum avioanele Zero doborau unul cîte unul avioanele TBF. Pe *Akagi* izbucnea o adevărată furtună de aplauze de cîte ori cădea cîte un avion în apă. Erau asemenea unui auditoriu la un teatru care urmărea un spectacol de o superbă măiestrie – şi de fapt, într-un anumit sens, era şi aici o minunată măiestrie. Nici unul dintre avioanele TBF nu a reuşit să se

apropie suficient ca să poată executa o lansare eficace şi cinci din cele şase au fost doborîte departe de portavioane.

Cu avioanele B-26 lucrurile au stat altfel. Aparatele Zero le-au atacat, dar erau mult mai rapide decît s-ar fi putut aştepta cineva şi ştiau într-adevăr cum să folosească această calitate. Unul dintre ele a căzut, dar celelalte au venit... direct deasupra navei *Akagi*, care era în fruntea laturii din dreapta a careului. Dar şi nava *Hiryu* se afla în pericol. Oamenii de pe amîndouă navele priveau cu răsuflarea tăiată cum cădeau torpilele. Din fericire erau foarte lente. Nava *Hiryu*, în special, a reuşit să le evite cu uşurinţă: unii dintre marinari au lovit chiar una cu mitraliera.

Nava *Akagi*, care era foarte expusă, a avut mai multe greutăţi. La ora 07,11 comandorul Aoki a întors brusc la dreapta, îndreptînd-o spre avioanele care se apropiau. Cînd primul a lansat bomba, a făcut o întoarcere completă ca să scape de o torpilă la tribord, apoi o altă întoarcere completă ca să scape de o altă torpilă la babord. Toate acestea într-un interval de două minute.

Dar nu se terminase. În timp ce avioanele B-26 se îndepărtau, un tir de mitralieră de la înălţime mică a ciuruit puntea, omorînd doi oameni, a scos din funcţiune tunul AA nr. 3, a tăiat antena de transmisie. Şi tocmai cînd se părea că pericolul trecuse, ultimul bombardier B-26 s-a îndreptat spre puntea de comandă a navei *Akagi*. Nimeni nu vedea cum ar fi putut da greş. Amiralul Kusaka credea că s-a terminat cu ei. În timp ce avionul zbura, în mod instinctiv şi-a plecat capul. Dar avionul nu a lovit şi a trecut peste puntea de comandă la foarte mică distanţă, precipitîndu-se în mare aproape de bordajul din stînga navei. Toţi cei de pe punte au scos un strigăt de uşurare, care însemna acelaşi lucru în orice limbă: „Ufff".

Kusaka, încă ameţit, s-a simţit în mod ciudat mişcat. Credea că numai piloţii japonezi puteau face asemenea lucruri. Nu avea idee cine era acest american atît de temerar, dar acolo, pe puntea de comandă a navei *Akagi*, s-a rugat în tăcere pentru el.

Pentru ochiul de expert al locotenentului Ogawa, cele petrecute nu dovedeau o practică profesională deosebită. Nu a fost nici o coordonare între avioanele TBF şi bombardierele B-26..., torpilele au fost aruncate mult prea departe..., toate avioanele au atacat dintr-o singură parte. Nu era de mirare că nu loviseră nimic.

Totuşi atacul realizase mai mult decît ştia Ogawa. Făcuse ca orice îndoială cu privire la oportunitatea unui al doilea atac asupra Midway-ului să dispară. Aceste avioane veneau de acolo – Nagumo era acum pe deplin convins. La ora 07,15 amiralul a ordonat pregătirea celui de-al doilea val al atacului. Avioanele torpiloare trebuiau să se încarce cu bombe, bombardierele în picaj trebuiau să înlocuiască bombele perforante cu bombe cu încărcătură explozivă normală. Această schimbare era relativ uşoară pentru navele *Hiryu* şi *Soryu*, care acum puneau la dispoziție avioanele de bombardament în picaj, dar pentru *Akagi* şi *Kaga* însemna o muncă foarte grea. Echipajele au alergat la avioanele torpiloare şi le-au coborît pe puntea hangarelor, unde au început să facă schimbările. Totul se petrecea într-o agitație frenetică. Sperau să fie gata înainte de a se întoarce Tomonaga.

Erau în toiul lucrului cînd s-a primit un mesaj surprinzător de la avionul nr. 4 de pe *Tone*, care se afla acum în faza intermediară a recunoaşterii sale, la 300 de mile spre est... La 07,28 a raportat: „Detectat, după cum se pare, 10 nave de suprafață inamice, relevment 10°, distanța 240 de mile de Midway. Drum 150°, viteza peste 20 de noduri".

Nave de suprafață. Aşadar erau tocmai acolo... şi chiar în raza de atac. Dacă Chuichi Nagumo ar fi fost mai mult filosof şi mai puțin amiral, ar fi reflectat asupra jocului destinului care a făcut ca avionul de pe *Tone* să plece cu o întîrziere de o jumătate de oră. Dacă nu ar fi avut dificultăți de catapultare şi avionul ar fi plecat la timp, ar fi ştiut despre existența acestei flote americane înainte ca Tomonaga să ceară un al doilea atac asupra Midway-ului. Atunci nu ar fi fost nici o îndoială în privința căii de urmat:

atacați navele imediat. Dar așa cum stăteau lucrurile, decizia nu era deloc ușoară. Avioanele torpiloare se aflau acum sub punte pentru a fi încărcate cu bombe.

Amiralul și-a schimbat planurile cum a putut mai bine. A suspendat al doilea atac asupra insulei Midway, iar la 07,45 a transmis noi ordine forței de șoc: „Pregătiți-vă să întreprindeți un atac asupra unităților flotei inamice. Lăsați torpilele pe acele avioane care încă nu le-au schimbat cu bombe".

Măsura următoare era în funcție de ce fel de nave aveau americanii. Mesajul pilotului de pe *Tone* era foarte vag. „Zece nave de suprafață" nu spunea prea mult. Se aflau oare printre ele și portavioane? Dacă erau portavioane, acestea trebuiau atacate imediat. Dacă nu, atunci formația americană putea să mai aștepte. Mai mult de jumătate din avioanele torpiloare fuseseră încărcate cu bombe; dacă americanii aveau numai crucișătoare și distrugătoare, amiralul Kusaka credea că era mai bine să se execute al doilea atac asupra Midway-ului și apoi să se îndrepte asupra navelor. Dar pentru a lua o hotărîre trebuiau să știe cu ce fel de nave aveau de-a face.

La 07,47, dintr-o dată, Nagumo a transmis avionului de recunoaștere: „Precizați ce fel de nave sînt și păstrați legătura".

În ciuda acestei nedumeriri, nu aveau de ce să intre în panică. Dispuneau de forțe suficiente; ceea ce le trebuia într-adevăr era oarecare timp. Le trebuia timp ca să poată reveni la torpile și la bombe perforante dacă existau portavioane americane în zonă. Timp pentru terminarea înlocuirii cu bombe terestre dacă trebuiau să atace din nou Midway-ul. Timp pentru regruparea navelor împrăștiate de atacurile avioanelor torpiloare inamice, timp pentru alimentarea și întărirea patrulelor aeriene. De asemenea, le mai trebuia timp pentru recuperarea tuturor avioanelor lui Tomonaga. Și, mai presus de orice, aveau nevoie de timp să reflecteze și să planifice lucid, fără prea multe schimbări bruște și presiuni neașteptate.

Nagumo aștepta încă amănunte de la avionul de pe *Tone*,

cînd la ora 07,45 unitatea aeriană de acoperire de pe *Soryu* a raportat dintr-o dată că „vreo 15 bombardiere în picaj cu un singur motor vin dinspre sud-est".

Caporalului Eugene Card i se părea că avea în stomac un sloi de gheață cu miez de plumb. Dar se consola că în trei ore avea să se termine într-un fel sau altul. Se simțea totodată bine ştiind că îl are ca pilot pe căpitanul Fleming, un om cu sînge rece. Chiar şi în confuzia care se produsese la Midway, înainte ca VMSB-241 să pornească în misiunea lor de a bombarda portavioanele japoneze, el a tras un pui de somn.

Acum, în sfîrşit, o porniseră cu căpitanul Fleming ca navigator pentru cele 16 avioane SBD conduse de maiorul Henderson. Celelalte aparate din escadrilă – 11 avioane Vindicator – urmau să vină separat, conduse de maiorul Norris. Acestea erau prea încete pentru a putea acționa odată cu restul aparatelor.

Grupul lui Henderson avea de pe acum destule probleme. Treisprezece din cei şaisprezece piloți nu pilotaseră niciodată avioane SBD pînă cu cîteva zile în urmă. Zece dintre ei făceau parte din escadrilă numai de o săptămînă, abia se cunoşteau şi avuseseră prea puțin timp pentru a se antrena împreună. Ca şi Card, cei mai mulți dintre mitraliori nu aveau nici o experiență. Tocmai din cauza lipsei lor de experiență, maiorul Henderson hotărîse să nu-i bombardeze pe japonezi în picaj, ci din zbor orizontal. Acest bombardament cerea mai puțină abilitate, dar nu mai puțin curaj, căci avioanele erau expuse mai mult timp.

Îndreptîndu-se spre inamic, se mențineau în formație strînsă la o înălțime de 3.000 m, cu excepția lui Henderson. El zbura separat, veghind să rămînă în grup, aşa cum păzeşte un cîine ciobănesc oile să nu se împrăştie. Card scoase capul afară pentru a vedea mai bine restul avioanelor zburînd în forma unei scări uriaşe. Simțindu-se animat de un val de încredere, s-a uitat la avionul locotenentului Al Tweedy şi l-a salutat pe mitraliorul acestuia, sergentul Elza

Raymond, făcînd un cerc cu degetul mare şi arătătorul. Raymond a surîs şi a răspuns la salut.

În jurul orei 07,50, locotenentul Daniel Iverson s-a apropiat de el şi i-a arătat în jos spre stînga. Card s-a uitat, dar nu a văzut nimic. În acel moment s-a auzit vocea lui Fleming în interfonic: „Sîntem în contact cu inamicul; este o navă la ora zece". Card a privit din noul şi a văzut, într-adevăr, o navă lungă, zveltă, neagră. Se îndrepta spre Midway în plină viteză.

Avioanele SBD şi-au continuat drumul; norii erau din ce în ce mai rari. Card vedea tot mai multe nave dintre acestea lungi, înguste, negre, îndreptîndu-se în aceeaşi direcție. Apoi i s-a dezvăluit o privelişte pe care nu avea să o uite niciodată. Într-un loc unde norii se împrăştiaseră complet şi vizibilitatea era foarte bună a văzut patru portavioane navigînd unul lîngă altul, iar nu departe un cuirasat cu o suprastructură asemenea unei pagode. În timp ce, fascinat, Card nu-şi lua ochii de la această privelişte, portavioanele s-au întors toate simultan şi au început să lanseze avioanele.

La 07,55 s-a auzit prin radio vocea calmă a lui Henderson: „Atacăm două portavioane inamice la pravă babord..." Avioanele SBD au început să vireze coborînd.

„Iată-le !", a strigat căpitanul Fleming folosind sistemul de comunicație interfonic. Card a văzut două dîre de fum pe lîngă aripa tribord, apoi un avion de vînătoare a trecut în viteză pe alături, înălțîndu-se drept în sus. Locotenentul Harold Schlendering, zburînd în apropiere, s-a uitat mai mult la ele şi a observat cu mirare curioasele inele de fum alb produse de mitralierele avioanelor Zero. Cînd primele schije de şrapnel au lovit avionul său, locotenentul Tom Moor s-a gîndit în sinea sa: „Soseşte o bucată din linia ferată supraelevată a Străzii a şasea".

Aripa stîngă a aparatului lui Henderson a început să ardă. El a căutat să facă față situației, dar în curînd a pierdut controlul aparatului şi după puțin timp a căzut în mare. Ceva mai departe, la dreapta, caporalul Card a văzut fragmente dintr-un alt aparat căzînd în apă şi oscilînd ca frunzele purtate de vînt. S-a deschis o paraşută, dar nu a

mai avut timp să vadă cine era.

Căpitanul Elmer Glidden a preluat conducerea, îndreptîndu-se spre o masă de nori care i-ar fi putut asigura o protecție mai mare în timpul coborîrii. Avioanele Zero îl hăituiau, în timp ce mitraliorii de pe avioanele americane răspundeau focului japonez cum puteau mai bine. Caporalul McFeeley, care zbura împreună cu căpitanul Blain, la un moment dat era atît de tulburat, încît a tras chiar în coada propriului său aparat. Soldatul Charles Huber a constatat că mitraliera sa era defectă, dar locotenentul Moore i-a spus să o îndrepte totuşi împotriva inamicului. Huber a făcut după cum a fost sfătuit şi şi-a jucat rolul atît de bine, încît aparatele japoneze au fost puse la respect şi obligate să păstreze distanța.

Reed Ramsey, omul din spate al locotenentului Doug Rollow, a încercat un alt şiretlic. El ştia că japonezilor le plăcea să profite de obiceiul americanilor de a arunca peste bord cutiile goale de muniții. Ori de cîte ori un Zero vedea că se aruncă ceva, se apropia repede, deoarece aviatorilor americani le trebuiau cam vreo treizeci de secunde să-şi încarce din nou armele. Ramsey s-a hotărît să joace acest joc. Şi-a încărcat mai întîi mitraliera, apoi a aruncat un bidon gol de bere. Aşa cum era de aşteptat, un Zero s-a repezit – şi Ramsey a reuşit o lovitură directă de la mică distanță.

În curînd au avut alte neplăceri. Caporalul Card a auzit un „vuf !". (Suna, aşa cum a spus mai tîrziu, ca un „vuf" pronunțat de o persoană cu voce normală.) Apoi a auzit din nou şi din nou. După aceea au început să apară rotocoale mari de fum negru. Asta însemna că erau acum şi în raza focului antiaerian.

Un moment de uşurare cînd au intrat într-o masă de nori – apoi, cînd au ieşit în partea cealaltă, au dat de ceva şi mai rău. La altitudinea de 600 m au început să coboare cu atenție pentru a da lovitura finală. Acum nu mai era nimeni între ei şi inamic, care se răsucea şi se învîrtea acolo jos.

Cînd au ajuns, în sfîrşit, față în față cu portavioanele japoneze, fiecare a putut să-şi formeze o impresie proprie

dintre cele mai vii. Locotenentul Moore a fost foarte impresionat de emblema strălucitoare a Soarelui Răsare de pe puntea de decolare. Locotenentul Rollow a rămas impresionat de echipajul care alerga în toate părțile spre a se adăposti. Pe locotenentul Iverson l-a impresionat inelul de foc care încercuia puntea de decolare în timp ce fiecare tun trăgea intens.

Căpitanul Fleming şi-a croit drum cu o rafală a armei sale şi a văzut căzînd toți servanții unui tun. Caporalul Card, de pe scaunul său din spate, de unde privea spre coada avionului, vedea foarte puțin, dar putea să audă mai mult decît trebuia. Acelui „vuf" al apărării antiaeriene i s-au adăugat acum pocniturile regulate ale armelor portative. SBD-ul s-a clătinat. „Cineva a aruncat o găleată de buloane în elice". Întreaga carlingă s-a umplut de găuri mici şi o mie de ace l-au înțepat pe Card în glezna dreaptă. Avioanele americane s-au avîntat dînd drumul la bombe rînd pe rînd. Rollow la o altitudine de 130 m..., Schlendering la 170 m..., Fleming la 100. Rămăseseră zece. Coloane de fum şi apă se ridicau mereu, învăluind aproape complet portavioanele. Numai un pilot foarte prudent şi măsurat s-ar fi putut îndoi că a lovit cel puțin în parte ținta.

Apoi s-au îndepărtat în zbor razant la suprafață pentru a îngreuia acțiunea avioanelor Zero şi a tunurilor de pe nave. Coborînd încet, pînă la cîțiva metri deasupra mării, locotenentul Rollow a trebuit dintr-o dată să facă față unor valuri imense de apă care-l loveau drept în față. El se îndrepta direct spre bateria principală a unui cuirasat japonez. A tras repede manşa înapoi şi SBD-ul s-a ridicat la o altitudine de 700 m. În timp ce încerca să folosească din nou cîrmele, s-a apropiat un aparat Zero. Americanul s-a gîndit că acesta trebuie să fie sfîrşitul, dar nu s-a întîmplat nimic. După cum se părea, din cauza lipsei de muniții, pilotul i-a făcut doar un semn în treacăt.

Căpitanul Fleming avea să cunoască şi mai multe necazuri. În timp ce recîştiga înălțime după ce lansase bomba, „o altă găleată cu buloane" a lovit elicea. Piciorul stîng al caporalului Card a fost atins într-o parte de ceva

tare şi au apărut încă şi mai multe găuri în carlingă. Apoi, pe cînd avionul revenea la zbor orizontal, Card a reuşit să vadă bine portavionul – „un monstru care se zvîrcolea", acoperit cu tunuri cu tragere rapidă, toate ţintind drept în sus; din fiecare se revărsa un jet de flăcări continuu.

Gheaţa din stomac se topise; acum creştea în el mînia. Avionul fusese lovit; el era lovit; nu mai vedea cum ar fi putut scăpa cu viaţă; singura speranţă era doar să ia cu el şi cîţiva japonezi.

Căpitan-comandorul Fuchida nu putea să înţeleagă modul în care acţionaseră avioanele americane. Erau prea jos pentru a bombarda în picaj şi prea sus pentru a lansa torpile. Planările lungi ofereau o bună ţintă avioanelor Zero.

În orice caz, americanii nu au avut nici un moment de ezitare. Concentrîndu-se asupra navei *Hiryu* spre babord, s-au apropiat unul după altul şi au lansat bombe. Teiichi Makishima, un fotoreporter îmbarcat pe *Akagi*, urmărea cu spaimă nava *Hiryu* dispărînd într-un nor dens de fum negru. Părea că dispăruse pentru totdeauna, dar în cele din urmă a ieşit din valul de fum. Continua să înainteze cu viteză, prova-i albă strălucind în soare. Cei care priveau de pe *Akagi* au scos un strigat de uşurare.

Pe *Hiryu* au fost cîteva clipe dramatice atunci cînd comandorul Tomeo Kaku a încercat să prevină mişcările avioanelor care atacau. La ora 08,08 nava fusese lovită de patru bombe. La ora 08,12 o altă bombă care greşise ţinta a explodat aproape de babord. Jos la maşini, aspirantul Hisao Mandai s-a cutremurat cînd nava a fost zguduită de o lovitură puternică. Cei care se aflau în partea de sus au fost şi mitraliaţi de la mică distanţă – erau patru morţi şi mai mulţi răniţi.

În timp ce căpitan-comandorul Amagai urmărea de pe *Kaga* cele ce se petreceau, observatorul de pe nava sa a strigat: „Avioane inamice la pupă !" Avertismentul acesta a venit prea tîrziu. Trei bombardiere americane – fie o secţie separată, fie avioane care se îndepărtaseră de la obiectivul

principal – au coborît în zbor planat spre pupa babord, aruncînd trei bombe la o distanță foarte mică de navă.

Apoi totul s-a terminat. Forța de şoc japoneză a avut din nou o izbîndă: un al treilea atac american a fost respins fără cea mai mică daună. Un rezultat satisfăcător, dar în acel moment amiralul Nagumo era preocupat de alte chestiuni. El trebuia să ştie ce fel de nave erau acelea pe care le văzuse avionul nr.4 de pe *Tone*. În tot timpul atacului american a aşteptat cu nerăbdare un răspuns. La ora 07,58 avionul de recunoaştere a transmis din nou, dar nu reuşise nici de data aceasta să identifice navele inamice. A raportat doar că au schimbat direcția de la 150° la 180°.

Întregul stat-major s-a înfuriat. La ce le servea aceasta dacă nu ştiau cu ce fel de nave urmau să aibă de-a face. La ora 08,00 Nagumo, exasperat, a transmis pilotului: „Indică tipul navelor". Un nou mesaj al avionului de pe *Tone* spunea: „Inamicul este format din cinci crucişătoare şi cinci distrugătoare".

Aşadar nu erau portavioane. Toți cei de pe puntea de comandă au respirat uşurați. Căpitan-comandorul Ono de la serviciul secret a spus că ştiuse aceasta tot timpul. Amiralul Kusaka susținea că acum putea să pornească al doilea atac asupra Midway-ului.

Dar apăruseră noi complicații. Cele trei atacuri americane, deşi nu au produs pagube, au provocat însă o perturbare în ordinea de mers a flotei. Acea formație ordonată în care înaintau nu mai exista; portavioanele erau risipite peste tot. Pentru a le putea apăra eficient erau necesare mai multe avioane de vînătoare. Deoarece locotenentul Shindo, comandantul patrulei de luptă aeriană, folosise toate rezervele sale, el a început să facă apel la avioanele de vînătoare destinate celui de-al doilea val de atac. Acum nu mai rămînea nici un aparat ca să sprijine un eventual atac.

Desigur, lucrurile puteau fi remediate. Tot ceea ce le trebuia era doar puțin timp pentru a regrupa flota – să adune la un loc acea formație compactă asemenea unui careu – apoi încă puțin timp să alimenteze avioanele de

vînătoare. Statul-major tocmai discuta toate aceste aspecte, cînd, la ora 08,14, tunurile de la tribordul navei *Tone* au deschis focul, semnalînd o nouă amenințare din ceruri…

„Îi vom ținti acum", a spus locotenentul Bill Adams, negustorul de lemne, devenit navigator, în timp ce colonelul Sweeney conducea cele 15 bombardiere ale sale B-17 spre poziția lui Nagumo. Era ora 07,32 şi trecuse mai mult de o oră de cînd fuseseră împiedicați de la al doilea atac asupra navelor de transport japoneze pentru a putea lovi în locul lor portavioanele.

Calculele lui Adams nu ar fi putut fi mai exacte. În momentul următor, colonelul Sweeney a arătat în jos prin norii care se risipiseră; acolo, în depărtare, se vedeau dîrele albe ale multor nave. Pentru căpitanul Don Kundinger, care pilota unul dintre aparate, era o privelişte surprinzătoare: „o vedere panoramică a celui mai mare număr de nave de suprafață pe care vreunul dintre noi le-a văzut cîndva – păreau că se întind fără sfîrşit de la orizont la orizont".

Dar care erau portavioanele? Conducînd grupul, Sweeney căuta stăruitor… nu vedea nimic. Totul era atît de greu. Niciunul dintre aceşti piloți ai armatei nu avea experiență în ceea ce priveşte identificarea navelor. Norii împrăştiați peste tot făceau încă şi mai grea identificarea. Navele apăreau şi dispăreau mai înainte ca cineva să le poată vedea bine.

Lucrul cel mai important era înălțimea. După cîteva atacuri asupra navelor de transport, de la cota de 2.400 m, Sweeney îşi dădea seama că oamenii săi nu vor avea scăpare dacă vor face la fel şi cu portavioanele. De aceea acum zburau la o înălțime de 7.000 m – o distanță respectabilă pentru un ochi neexperimentat ca să poată ținti ceva.

Dar vedea că japonezii erau ocupați. Navele inamice efectuau un fel de manevre de diversiune. Nici un foc antiaerian nu se îndrepta în direcția lor. A fost necesar să mai scruteze cîtva timp distanța, dar în cele din urmă aviatorii armatei au înțeles. Acolo jos zburau la atac

bombardierele maiorului Henderson.

Avioanele B-17 continuau cercetarea. Deodată căpitanul Cecil Faulkner a detectat ceva. Sub cîțiva nori străvezii înainta o navă – nu era o navă obişnuită, ci una cu o formă dreptunghiulară, o punte plată, galbenă, cu emblema Soarelui Răsare pictată în mijloc. Apoi a văzut o altă navă asemănătoare…, apoi încă două. Nu încăpea nici o îndoială că erau portavioane.

Nu era timp de pierdut. Sweeney se afla prea mult înainte, ocupat cu explorarea sectorului nord-vest, aşa încît Faulkner a semnalat celorlalte două avioane din secția sa. Au părăsit formația pentru a ataca singure. Între timp şi căpitanul Carl Wuertele descoperise portavioanele şi, de asemenea, căpitanul Paul Payne de pe *Yankee Doodle*. Acesta l-a avertizat în cele din urmă pe Sweeney, care explora mereu înspre nord-vest. Colonelul i-a spus să înceapă atacul ş s-a grăbit să-i ajungă împreună cu celelalte avioane.

În mod oficial atacul a început la ora 08,14, dar acțiunea s-a desfăşurat în mod oarecum dezordonat. Cele trei avioane au bombardat mai mult pe cont propriu, iar în multe cazuri avioanele au atacat individual. Dar entuziasmul a suplinit lipsa de abilitate. În timp ce Hel-En-Wings îşi descărca bombele, echipajul căpitanului Wuertele ovația triumfător.

Tunurile japoneze au răspuns imediat, şi primele proiectile au explodat chiar la dreapta aparatului lui Sweeney, spărgînd fereastra pilotului secund. Aceasta l-a făcut pe pilotul secund locotenentul Wessman să-şi dea seama de ce era necesar să bombardeze de la o înălțime atît de mare. „Din acel moment – şi-a amintit el –, tuturor ne-a părut rău că ne-am oprit la 7.000 m”.

Apoi au apărut cîteva aparate Zero. Trei l-au atacat dintr-o dată pe căpitanul Faulkner, i-au ciuruit fuzelajul, i-au scos din funcțiune motorul nr.4. Altul s-a duelat cu căpitanul Payne, dar nu s-a apropiat suficient ca să se poată angaja într-o luptă adevărată. Piloții avioanelor Zero au respectat întotdeauna fortărețele zburătoare B-17 şi nici

în ziua aceea nu au făcut excepție.

Totul s-a redus la o luptă înflăcărată de zece minute, fără pagube serioase… Singura persoană rănită a fost mitraliorul din coadă al căpitanului Faulkner, care a fost lovit la degetul arătător.

Aviatorii armatei jubilau. Prețul părea într-adevăr mic. Portavioanele păreau distruse. Căpitanul Faulkner credea că grupul său dăduse cel puțin două lovituri; căpitanul Wuertele şi locotenent-colonelul Brooke Allen pretindeau că dăduseră fiecare cîte o lovitură. Echipajul colonelului Sweeney nu era mai puțin optimist; erau siguri că toate cele opt bombe ajunseseră la țintă, iar pupa navei ridicată în sus constituia o dovadă evidentă. Fiind un bun cunoscător al firii omeneşti, Sweeney nu a trecut toate acestea în raportul său oficial, dar avea siguranța că cel puțin unul dintre portavioane fusese lovit.

Comandorul Aoki urmărea cu spaimă scena de pe puntea navei *Akagi*. Se ridicau atîtea coloane de apă în jurul navei *Soryu*, încît nici nu se mai vedea. Se temea că fusese scufundată. Şi nava *Hiryu* întîmpina dificultăți; apa şi fumul o acopereau. Desigur, toate bateriile antiaeriene trăgeau, dar avioanele B-17 erau prea sus pentru a le putea doborî. Forța de şoc nu avea altceva de făcut decît să aştepte neputincioasă şi plină de îngrijorare să se întîmple ceva neobişnuit pentru a putea ieşi din această situație.

Nimănui nu i s-a părut situația mai grea decît aviatorilor care s-au întors după atacul de la Midway. S-a întîmplat să sosească tocmai în acest moment. Obligați să evite navele lor, s-au învîrtit fără să poată face ceva, rugîndu-se în sinea lor ca bombele să nu atingă ținta. Locotenentul Tomonaga avea o problemă în plus. Din cauza loviturii pe care o primise la Midway în rezervorul de combustibil de sub aripa stîngă, rămăsese cu foarte puțină benzină.

Pe la ora 08,20 pericolul trecuse. Avioanele B-17 plecaseră; *Soryu* şi *Hiryu* au apărut din fum neatinse; avioanele care se învîrteau de jur împrejurul navelor aşteptau semnalul pentru aterizare. Amiralul Nagumo, pe

Akagi, avea toate motivele să fie mulțumit. Americanii atacaseră de patru ori şi de patru ori atacurile lor fuseseră respinse. Timp de peste o oră, forța de şoc a primit tot ceea ce i-a putut da inamicul – şi totuşi navele au rămas intacte.

În momentul acela a sosit un nou mesaj pentru Nagumo din partea avionului nr.4 de pe *Tone*, care continua să urmărească forța expediționară americană. „Inamicul pare a fi însoțit de un portavion".

Aceasta a fost o surpriză pentru toți. Era ultimul lucru la care s-ar fi aşteptat. Inițial, cînd avionul de pe *Tone* a semnalat prima dată forța navală americană, amiralul Kusaka a avut o bănuială că s-ar putea să fie şi un portavion acolo. Dar asta se întîmplase cu 52 de minute în urmă. Desigur că, dacă ar fi fost vorba de un portavion, pilotul l-ar fi văzut imediat; nu era posibil să treacă neobservată o navă atît de mare. Totuşi, băiatul trimisese mai multe mesaje de atunci fără să pomenească de vreun portavion. Şi iată-l acum dînd această ştire.

Nu mai putea fi vorba de un al doilea atac asupra Midway-ului. Acum trebuiau să lovească acel portavion. Dar cînd? Imediat sau după ce încărcau din nou avioanele cu torpile şi bombe perforante pentru al doilea val? Sau era mai bine să aştepte pînă cînd aveau să recupereze toate avioanele lui Tomonaga? Sau să realimenteze şi avioanele de vînătoare care constituiau acoperirea aeriană? Sau poate era înțelept să combine toate aceste posibilități?

Abia îşi pusese statul-major al lui Nagumo toate aceste întrebări, cînd iată că lucrurile au luat o nouă întorsătură. Un alt grup de avioane americane, al cincilea în dimineața aceea, a fost detectat zburînd spre ei.

Locotenentului Ringblom, care se apropia la o înălțime de 4.000 m cu grupul de 11 aparate Vindicator ale marinei de sub comanda maiorului Norris, totul i se părea ireal. Abia terminase şcoala de pilotaj şi sosise de foarte puțin timp din S.U.A., aşa că îi era greu să creadă că executa într-adevăr un zbor împotriva unui inamic real. Totodată era şi prea lipsit de experiență ca să-şi dea seama de situația dificilă în

care se afla în timp ce se pregătea să atace cu avionul său vechi portavioanele Primei forțe de soc japoneze.

Dar ucenicia sa începea abia acum. La ora 08,17 a detectat navele japoneze prin norii care se risipiseră şi aproape imediat au şi apărut trei avioane Zero. Păreau că se joacă cu aparatele Vindicator, executînd cu dezinvoltură lupinguri verticale chiar în mijlocul formației de avioane americane.

Trecînd la acțiune, unul dintre japonezi a tras în avionul locotenentului Daniel Cummings, ultimul din grupul avioanelor americane. Cummings a observat că mitraliorul său nu mai trage şi l-a strigat, dar nu a primit nici un răspuns. Nici nu putea să mai aştepte vreun răspuns. Soldatul Henry I. Starks din Springfield, Illinois, era de fapt mecanic, şi nu mitralior. Cînd s-a format această unitate, colonelul Kimes ducea lipsă de mitraliori, iar Starks s-a oferit voluntar. S-a urcat în acea dimineață în avionul lui Cummings, dar nu mai trăsese cu mitraliera în zbor niciodată şi nu fusese la bordul unui avion decît de trei ori. Nici nu a avut posibilitatea să învețe să fie un bun trăgaci sau să ştie măcar să se apere: a murit fără să-şi valorifice curajul.

Deoarece soseau mai multe avioane Zero, maiorul Norris şi-a condus oamenii într-un picaj rapid, spre o masă de nori puțin mai jos. În depărtare se vedea un şir de nave, dar nimeni nu putea să spună ce tip erau. Cufundîndu-se în nori, Norris a transmis prin radio ordinele sale de atac şi, foarte calm, a spus fiecăruia că drumul spre bază trebuie să fie îndreptat la 140°; sosirea la bază era prevăzută în jurul orei 09,00.

Ieşind din nori la înălțimea de 700 m, Norris a văzut un cuirasat şi un crucişător chiar sub aparatul lui. Era şi un portavion la orizont, dar japonezii trăgeau cu toate armele, şi şi-a dat seama că nu-l va putea ajunge. Îndreptîndu-se în schimb spre cuirasat, a executat un zbor în picaj aproape vertical. Toți ceilalți l-au urmat.

Lăsîndu-se în jos, locotenentul Ringblom a văzut în fugă surse de lumini portocalii care țîşneau de pe toată nava.

Trasoarele vîrstau întinsul apei, aerul era plin de nori de fum negru. Spre marea sa surprindere a văzut nişte găuri rotunde identice, cam de 15 cm diametru, apărînd pe fiecare eleron. Un servant de la un tun inamic reglase explozia pentru o altitudine greşită şi proiectilele trecuseră direct prin eleroane fără a exploda.

Unul după altul avioanele americane au dat drumul la bombe de la o înălțime de aproximativ 170 m, apoi s-au îndepărtat căutînd protecție şi, pentru mai multă siguranță, s-au lăsat în zbor razant la suprafața apei. Locotenentul Sumner Whitten s-a trezit dintr-o dată între două şiruri de nave japoneze. Toate navele deschiseseră un foc puternic, unele îndreptîndu-şi bateriile principale spre apă tocmai pentru a forma un zid de apă care ar fi putut răsturna avioanele care zburau la mică altitudine. Mitraliorului său, sergentul Frank Zelnis, i se părea că Whitten zăboveşte pe acolo prea mult – parcă ar fi făcut o plimbare şi avea de admirat cine ştie ce privelişte. În cele din urmă Zelnis i-a strigat: „Ai aruncat bomba, hai să ieşim o dată de aici mai înainte de a fi loviți".

Continuîndu-şi drumul în zbor razant la suprafața apei, avioanele americane s-au îndreptat spre bază. Timp de 20 de minute locotenentul Ringblom s-a menținut la 15 m deasupra apei. Un aparat Zero l-a urmărit şi a încercat cîteva treceri, dar Ringblom a reuşit să scape. Desigur că a avut noroc, căci nu a făcut uz de nici o tactică deosebită. A zburat în linie dreaptă tot timpul. Avea acum o oarecare experiență de luptă, dar era încă prea speriat şi neexperimentat ca pilot ca să privească măcar înapoi.

Comandorul Tamotsu Takama a condus cuirasatul *Haruna* cu o mare măiestrie. Americanii l-au atacat mereu şi totuşi vechiul cuirasat a reuşit să evite toate bombele. Două bombe care nu nimeriseră ținta au fost reperate la ora 08,29, dar ofițerul cu controlul avariilor, locotenent-comandorul Yoshino, a raportat că ele nu constituiau nici un motiv de îngrijorare.

Pe puntea de comandă a navei *Akagi*, amiralul Kusaka

a simțit din nou o uşurare. Era al cincilea atac american în urma căruia scăpau nevătămați. Şi ce varietate de aparate ! Avioane torpiloare, bombardiere B-26, B-17, acele aparate curioase care bombardau din zbor orizontal... Şi ca şi cum toate acestea nu ar fi fost suficiente, s-a raportat că şi un submarin se învîrtea prin împrejurimi. Lui Kusaka i-a venit atunci în minte *Hiruko-Daikokuten*, demonul legendar japonez cu trei capete şi şase brațe...

Era greu să te poți concentra asupra altor probleme, dar un nou mesaj de pe avionul nr. 4 de pe nava *Tone* a subliniat şi mai mult necesitatea de a elimina acel portavion care se furişa spre est. La ora 08,30 pilotul de recunoaştere a semnalat alte două crucişătoare puțin mai la vest de navele detectate mai înainte, urmîndu-le probabil la 20 de mile. Acestea sugerau posibilitatea existenței unei a doua grupări de nave inamice. Acum cea mai mare parte dintre avioanele din valul al doilea erau echipate cu bombe de uscat; avioanele torpiloare se aflau încă pe puntea de jos. Forța aeriană a lui Tomonaga aştepta să aterizeze; avioanele de vînătoare stăteau prost cu carburanții. Ce era mai bine de făcut?

Curînd după ora 08,30, contraamiralul Tamon Yamaguchi de pe *Hiryu* a semnalat: „Consider că este oportun să se pornească atacul imediat". Yamaguchi comanda Divizia a doua de portavioane (*Soryu* şi *Hiryu*) şi nu putea să înțeleagă de ce pînă atunci Nagumo nu acționase. În locul lui, el ar fi dat imediat un atac cu toate aparatele de zbor. Indiferent dacă aveau sau nu bombele adecvate, dacă aveau sau nu torpile, dacă aveau sau nu avioane de vînătoare pentru escortă, singurul lucru important ora ca ei să atace primii.

Reacția sa era de prevăzut. Yamaguchi făcea parte din rîndul acelor comandanți tineri energici personificînd noul spirit al marinei imperiale. Selecționat în mod special de la început, el fusese format cu multă grijă de-a lungul întregii sale cariere, care cuprindea un serviciu la Washington şi cursuri de perfecționare la o universitate americană (în cazul său Princeton). Unii spuneau chiar că într-o bună zi

avea să-i urmeze marelui Yamamoto la comanda flotei combinate. Chiar aşa stînd lucrurile, într-o marină rigid-formalistă ca cea japoneză, însemna a da dovadă de multă independenţă – şi de exasperare – pentru a ajunge să exprimi atît de făţiş nerăbdarea faţă de un superior.

Yamaguchi este gata să ia asupra sa şi acest risc. Transmis prin semnale luminoase de pe *Hiryu*, mesajul său a fost repede recepţionat de către distrugătorul *Nowaki*..., retransmis pe *Akagi*... şi apoi comunicat şefului de stat-major, amiralul Kusaka.

Nu, s-a gîndit Kusaka, a urma sfatul lui Yamaguchi ar însemna a pierde avioane în mod inutil. A ataca imediat ar însemna a trimite bombardierele singure, pentru că avioanele de vînătoare erau angajate în apărarea portavioanelor, şi bombardierele fără protecţia avioanelor de vînătoare erau expuse unui dezastru. Le-au demonstrat-o avioanele americane care au atacat fără escortă în ultima oră şi jumătate.

În loc să se întreprindă o acţiune riscantă, ar fi cu mult mai înţelept să se întîrzie puţin şi să se facă treaba bine. Mai întîi trebuia să fie recuperate atît avioanele lui Tomonaga, cît şi avioanele de vînătoare din al doilea val al atacului care fuseseră trimise să combată patrulele aeriene..., apoi toate aparatele trebuiau reînarmate şi realimentate. Şi între timp urmau să echipeze din nou bombardierele celui de-al doilea val cu torpile şi cu bombe perforante. Atunci, coordonînd bine acţiunile, ar fi putut lansa toate forţele disponibile împotriva formaţiei navale americane. Iată recomandarea pe care Kusaka o făcea amiralului Nagumo.

În cele din urmă, ca de obicei, Nagumo a cerut sfatul căpitan-comandorului Genda. Ce părere avea? Genda era foarte preocupat de avioanele care tocmai se întorseseră de la Midway şi care acum se tot învîrteau în jurul portavioanelor. Trecuseră aproape patru ore de cînd se aflau în aer şi toate aveau benzina pe terminate. În primul rînd se impunea recuperarea acestor avioane, toate celelalte treceau pe planul al doilea, chiar şi noul atac.

Dacă avioanele lui Tomonaga ar cădea în apă cu rezervoarele goale, zeci de piloți de primă clasă s-ar pierde, ceea ce ar dăuna nu numai acțiunii contra Midway-ului, ci şi întregului plan de operații pentru lunile următoare. Pe de altă parte, recuperarea acestor avioane ar dura numai 30 de minute. Pe urmă s-ar putea lansa al doilea atac, sprijinit de aparatele disponibile în acel moment. Prin urmare şi el era împotriva recomandărilor lui Yamaguchi.

Ca de obicei, cînd vorbea Genda nu exista nici o obiecție.

„Iată-ne pornind din nou", a spus rîzînd căpitan-comandorul Shogo Masuda, ofițerul cu zborul pe *Akagi*, cînd s-a primit ordinul să se elibereze puntea de decolare şi să fie reînarmate avioanele. Pe toate cele patru portavioane, oamenii îmbrăcați în cămăşi şi şorturi roiau în jurul avioanelor, descărcînd bombele pe care tocmai le încărcaseră. Au apărut din nou cărucioarele cu torpile şi cu bombe perforante care au fost instalate la bord. Nu mai era timp să se urmeze procedeele regulamentare, nici chiar să se ia măsuri de precauție. Bombele terestre care erau scoase nu le ducea nimeni înapoi la magazie. Pur şi simplu erau date la o parte şi lăsate să zacă pe punte.

Odată punțile de zbor eliberate, cele patru portavioane au pus prova în vînt. La ora 08,37 pavilioane semnalizatoare fîlfîiau pe fiecare catarg, anunțînd avioanele lui Tomonaga că pot începe aterizarea. Pe nava *Hiryu*, un bombardier a aterizat clătinîndu-se pe o singură roată şi pilotul a leşinat în timp ce avionul s-a oprit. Deşi rănit la un picior, de un avion de vînătoare american, locotenentul Hiroharu Kadano a reuşit să se mențină în formație, să-şi îndeplinească misiunea şi să se întoarcă.

Un alt bombardier se învîrtea în jurul navei *Kaga*, cu trenul de aterizaj în interior. Echipajul de pe navă fîlfîia steaguri roşii şi făcea tot felul de semne pilotului, dar acesta părea că înțelege cu greu despre ce e vorba. În cele din urmă şi-a dat seama de cele ce se petreceau, a scos trenul şi a aterizat. Cînd aparatul s-a oprit, l-au găsit pe subofițerul Tanaka rănit la cap şi aproape inconştient. Numai un curaj deosebit l-a ajutat să învingă greutățile şi să se întoarcă la

bază.

Şi, bineînțeles, cîțiva aviatori nu s-au mai întors: în total 11.

Coborînd din aparatul său pe *Soryu*, subofițerul Juzo Mori s-a alăturat celorlalți piloți pe puntea de decolare, sub puntea de comandă. Stăteau aproape unul de altul, împărtăşindu-şi impresiile, în timp ce comandantul diviziei, locotenentul Abe, s-a dus să raporteze comandorului Yanagimoto.

Nimeni nu avea timp să asculte. Toți ofițerii erau ocupați cu pregătirea atacului asupra portavioanelor americane. Raportul cu privire la incursiunea asupra Midway-ului putea să mai aştepte. Pe *Soryu*, ofițerul însărcinat cu zborul i-a spus lui Tatsuya Otawa că ar fi bine să mănînce ceva..., căci va fi nevoie de el în curînd.

Chiar şi locotenentul Tomonaga, care a comandat întregul atac, şi-a dat seama că era greu să-şi mai prezinte raportul. Îndreptîndu-se spre puntea de comandă a navei *Hiryu* împreună cu locotenentul Hashimoto, i-a găsit pe comandorul Kaku şi pe amiralul Yamaguchi absorbiți în planurile privind noul atac. Neținînd seama că Nagumo nu a fost de acord cu propunerea sa, Yamaguchi încerca acum să încarce din nou cu torpile bombardierele în zbor orizontal de pe *Soryu* şi *Hiryu*, care tocmai se întorseseră de la Midway. Ar fi putut servi ca forță de întărire pentru un nou atac împotriva forțelor americane.

Nu mai era timp să se asculte rapoartele asupra luptelor. Amiralul a prezentat pe scurt noul proiect lui Tomonaga şi Hashimoto, şi aceştia s-au grăbit să dea dispozițiile necesare. Sperau să aibă avioanele reînarmate, alimentate şi gata de plecare pentru ora 11,00.

Pe *Akagi* amiralul Nagumo respira mai uşurat. Formația în „careu" se reconstituia din nou şi umbrela de protecție aeriană se reducea treptat. Avioanele de vînătoare suplimentare puteau să coboare şi să se realimenteze cu carburanți şi muniții. Înlocuirea bombelor cu torpile mergea bine. *Chikuma* trebuia să trimită patru avioane de recunoaştere pentru a înlocui avionul nr.4 de pe *Tone* şi

astfel inamicul să fie urmărit cu atenție.

În acelaşi timp, pilotul de pe *Tone* continua să urmărească formațiile americane. La ora 08,55, el a transmis: „Zece avioane torpiloare inamice se îndreaptă spre voi". Dar ştirea nu a produs nici o impresie. Nagumo era prea ocupat cu pregătirea următoarei acțiuni. În acelaşi moment, prin semnale luminoase se transmitea de pe *Akagi* un mesaj confidențial din partea amiralului celorlalte nave din gruparea de şoc: „După reîntoarcerea avioanelor, porniți spre nord. Vom stabili contactul cu forța operativă inamică şi o vom distruge".

Nagumo a transmis un mesaj şi lui Yamamoto, care îl urma cu forța principală la o distanță de aproximativ 450 de mile. Condensînd transmisiile primite de la avionul de pe *Tone* într-un singur paragraf simplificat, Nagumo a raportat: „Forțe inamice, formate din: 1 portavion, 5 crucişătoare şi 5 distrugătoare, detectate la ora 08,00 relevment 10°, distanța 240 de mile de AF. Ne îndreptăm spre acestea".

Totul se desfăşura conform planului. Curînd după ora 09,00 avioanele lui Tomonaga s-au întors, iar la 09.17 forța de şoc şi-a schimbat direcția cu 70° spre nord-est. Pentru a cîştiga timp, navele, în loc să manevreze mişcîndu-se în formație, s-au întors spre stînga toate o dată, în aşa fel încît acum *Hiryu* preceda nava *Akagi* la dreapta „careului", iar *Soryu* preceda nava *Kaga* la stînga.

Amiralul Nagumo era aproape gata. Navele semnalaseră că totul era în ordine. Al doilea val se va conforma „organizației" nr.4: 18 avioane torpiloare de pe *Akagi*, 27 de pe *Kaga*, 36 de bombardiere în picaj de pe *Hiryu* şi *Soryu*, 12 avioane de vînătoare de pe toate navele – cîte 3 de pe fiecare. Nagumo ar fi preferat să mai aibă cîteva aparate Zero, dar operația în întregul ei promitea să fie „atacul aerian pe scară mare" pe care îl dorea. El urma să lanseze avioanele exact la ora 10,30. Yamaguchi n-avea decît să se agite cît poftea, dar era mai bine să se mai întîrzie puțin şi să se facă lucrurile cum trebuie.

Dintr-o dată, la 09,18, un distrugător de lîngă *Tone* a început să ridice o cortină de fum. Apoi şi *Tone* a făcut

acelaşi lucru. Una după alta navele semnalau apariţia unor avioane. Telegrafele ţăcăneau, cerînd intensificarea maximă a efortului de luptă. La orizont, spre est, cam la 20 de mile depărtare, observatorul de pe *Chikuma* a numărat 16 avioane torpiloare. De fapt erau 15, se înşelase cu unul. Dar greşeala sa putea fi uşor explicată, nu avusese destul timp ca să le numere. Aceste avioane veneau direct spre prima forţă de şoc de portavioane, fără a se despărţi unul de altul şi fără nici o deviere.

7

„Piloţi, luaţi-vă locurile !”

Apropiindu-se de navele japoneze, aspirantul George Gay le-a văzut întorcîndu-se brusc, scoţînd fum, şi s-a gîndit că se şi aflau sub atac. Se părea că cele 15 avioane din escadrila 8 de avioane torpiloare erau în întîrziere.

De fapt nu întîrziaseră de loc. Dar temerile lui Gay erau perfect justificate după o dimineaţă de aşteptare încordată, de false plecări pînă la decolarea tîrzie de pe *Hornet*. Dar şi acestea erau de înţeles, căci comandamentul suprem încă bîjbîia în căutarea unei decizii juste pe baza unor informaţii insuficiente şi imprecise.

Navigînd spre sud-vest la ora 06,30, Forţa operativă 16 nu se baza decît pe acele prime semnalări de contact care deveneau din ce în ce mai rare. Statul-major al lui Spruance avea aparatul de recepţie deschis pe lungimile de undă ale avioanelor PBY, dar nu auziseră nimic de la ora 06,02. Altă sursă bună de informaţii era Midway-ul, dar pe acesta nu reuşeau să-l prindă. Flota şi baza aveau lungimi de undă cu totul diferite, aşa că nu exista nici o posibilitate să primească rapoarte din partea armatei şi a piloţilor marinei de la Midway. Totul trebuia să fie retransmis prin Pearl

Harbor – o soluție lentă, riscantă şi puțin satisfăcătoare, deoarece Forța operativă 16 nu putea pune întrebări – , interdicția de a folosi aparatele de transmisie îi constrîngea să asculte doar.

Informațiile din mîna a doua însă sînt mai bune decît nimic, şi, presupunînd că japonezii continuau să se apropie de Midway, aşa cum reieşea din ultimele rapoarte, comandorul Miles Browning, şeful de stat-major al lui Spruance, a cerut insistent ca atacul să fie dat la ora 07,00. Browning, moştenit de la Halsey, era un om dificil, pentru a nu spune chiar imposibil, dar în privința inteligenței şi capacității sale nu încăpea nici o urmă de îndoială. El calculase că Nagumo avea să fie atunci la 155 de mile depărtare – aproape în limitele razei lor de acțiune. Aceasta însemna un zbor lung pînă la obiectiv – fără nici o marjă de siguranță –, dar era foarte important să atace cît mai repede. Cheia reuşitei rămînea surpriza... Japonezii trebuiau atacați înainte de a descoperi existența forței navale americane.

Spruance a înțeles imediat. Inițial, intenția sa era să atace la ora 09,00. La ora aceea Forța operativă 16 avea să fie la o distanță de 100 de mile, ceea ce ar fi fost o măsură de prevedere ca avioanele să poată găsi inamicul, să-l atace şi să se întoarcă la bază. Dar expertul său în acest domeniu era Browning, şi dacă şeful statului-major spunea să atace la ora 07,00, avea să urmeze sfatul lui.

Totuşi era o decizie riscantă. Avioanele de vînătoare aveau o rază de atac de numai 175 de mile, iar avioanele torpiloare nu cu mult mai mult. Ar fi fost puțin timp de manevrare şi încă şi mai puțin pentru corectarea eventualelor erori de navigație. Multe aparate aveau să termine prin a cădea în apă şi se spera că distrugătoarele ar fi putut salva echipajele; dar era un risc pe care trebuia să şi-l asume.

În acelaşi timp, Spruance a luat şi o altă hotărîre, la fel de riscantă: el urma să-i atace pe japonezi cu toate forțele disponibile. Exista tentația de a reține o anumită rezervă, căci rapoartele de contact menționau că numai două din

cele patru portavioane inamice s-ar fi aflat în acel loc. Poate că celelalte stăteau la pîndă cine ştie pe unde. Dar serviciul secret al CINCPAC spunea că se aflau toate la un loc şi era important să fie atacate cu forță. Spruance a hotărît să-şi încerce norocul.

Enterprise urma să atace cu 33 de bombardiere în picaj, 15 avioane torpiloare, 10 avioane de vînătoare; *Hornet* punea la dispoziție 35 de avioane în picaj, 15 avioane torpiloare, 10 avioane de vînătoare – toate forțele disponibile. Rămîneau numai cîteva avioane de recunoaştere şi de vînătoare destinate patrulărilor antisubmarine şi acoperirii aeriene a navelor. Şi în acest caz limitele de siguranță erau minime, dar era un alt risc care trebuia să fie asumat.

Între timp piloții aşteptau nervoşi în diferitele săli rezervate escadrilelor. Trecuseră cinci ore de la micul dejun servit cu anticipație la ora 01,30 şi fiecare era în aceeaşi stare de proastă dispoziție. Nici cele două alarme false care făcuseră ca toți să alerge pe puntea de decolare pentru ca apoi să li se ordone să se întoarcă înapoi nu-i ajutase prea mult.

Dar în timpul uneia dintre aceste alarme false s-a întîmplat ceva curios. În momentul cînd urcau pe puntea superioară, membrii patrulei de recunoaştere nr. 6 şi-au strîns mîna. Au fost foarte surprinşi ei înşişi de acest gest, căci în asemenea cazuri era uzuală o dezinvoltură studiată. Dar poate de data aceasta era altfel.

Lucrurile au părut mai normale cînd ordinul a fost anulat şi s-au întors în sala lor, furioşi pe comandă. Cu prelungirea aşteptării, nervozitatea lor creştea...

Apoi, pe la 06,45, teleimprimatoarele au început să țăcănească iarăşi. Din nou toți şi-au scos creioanele, în timp ce vorbitorii s-au îndreptat spre tablă, unde au scris cu cretă un nou şir de date: poziția inamicului bazată pe semnalizările de contact de la 06,02..., drum..., viteză..., punctul unde propriul lor portavion ar putea fi găsit. Piloții au scris cu atenție, aplecați pe planşetele lor de schițe, ca nişte şcolari care dădeau un examen de absolvire.

„Eşti gata?", l-a întrebat un aviator de pe *Hornet* pe Gus Widhelm, unul dintre cei mai voioşi din echipa de recunoaştere nr. 8. „Da, sînt gata – a răspuns Widhelm. – Sper că şi japonezii sînt gata".

Mulţi dintre piloţii de vînătoare de pe *Enterprise* făceau ultimele pregătiri înainte de plecare: stăteau la coadă în faţa aparatului de răcit apă. Aveau teoria că trebuiau să bea acum pe săturate, căci, dacă ar fi fost doborîţi, ar fi putut rezista astfel mai uşor chinurilor setei.

„Piloţi, luaţi-vă locurile", s-a auzit prin megafoane, pentru a treia oară în acea dimineaţă, chemarea tradiţională. Pe punţile de decolare ale navelor *Enterprise* şi *Hornet*, demaroarele automate au început să geamă, motoarele să duduie şi să zbîrnîie; fumul albastru de la eşapamente era împrăştiat de o uşoară briză matinală. Cele două portavioane s-au despărţit. *Hornet* şi cu escorta respectivă au ieşit din linie, iar grupul cu *Enterprise* şi-a continuat drumul. Apoi, la ora 07,00, amîndouă navele au pus brusc prova în vînt (în dimineaţa aceea vîntul suflase slab şi nu din direcţia care trebuia) şi a început lansarea aparatelor.

Avioanele de vînătoare şi bombardierele decolaseră cînd oamenii din escadrila 8 de avioane torpiloare au părăsit sala de aşteptare. În timp ce îşi încheiau jachetele de zbor, îşi legau centurile de salvare galbene şi îşi trăgeau căştile, căpitan-comandorul Waldron le dădea ultimele instrucţiuni. Le spunea că, după părerea sa, navele japoneze, de îndată ce vor vedea flota americană, vor schimba direcţia şi nu se vor mai duce la Midway, cum credeau toţi. Aşadar, nu trebuiau să se preocupe de drum: el ştia unde trebuie să meargă. „Urmaţi-mă. Vă voi duce la ei".

Urcîndu-se pe scara de pe puntea de decolare, s-a îndreptat către tînărul său navigator, aspirantul Gay, şi i-a recomandat să se ţină după el. Apoi s-a dus pe puntea de comandă pentru a primi ultimele instrucţiuni, oprindu-se în cabina de navigaţie pentru a-l asigura pe prietenul său căpitan-comandorul Frank Akers că va conduce escadrila pînă la obiectiv. Convorbirea pe care a avut-o cu

comandorul Mitscher a fost foarte scurtă, nici unuia neplăcîndu-i să se piardă în vorbărie. În timp ce comandorul promitea că „va da lovitura", Mitscher i-a pus cu afecțiune mîna pe umăr.

Avioanele de pe *Enterprise* începură, de asemenea, să decoleze; planul era să se întîlnească toate deasupra portavionului, apoi să zboare împreună la atac, formînd un nucleu coordonat... Primele au decolat avioanele de bombardament în picaj, la ora 07,06; s-au înălțat, au zburat în cercuri în jurul navei, regrupîndu-se în formații mai numeroase. Asemenea decolări făceau întotdeauna ca inimile aviatorilor să bată mai tare, dar în acelaşi timp le dădeau şi o plăcere ascunsă. După cum a observat un pilot: „Cînd decolezi de pe un portavion sînt necesare o mulțime de pregătiri tehnice şi întotdeauna ai spectatori care asistă la aceste manevre, ceea ce înseamnă că începutul fiecărui atac este un vis de glorie devenit realitate. Aş spune că, de fapt, decolarea te face să capeți o anumită siguranță şi bravură, care lipsesc, de exemplu, în cazul infanteriei, unde nu există spectatori".

Rotindu-se în cerc deasupra navei *Enterprise*, locotenent-comandorul Wade McClusky, conducătorul întregului grup de avioane de pe *Enterprise*, aştepta avioanele sale torpiloare şi aparatele de vînătoare. Trecuseră 15 minute..., o jumătate de oră, şi nu se vedea nici un semn. Plin de nerăbdare, observa puntea de decolare, jos în depărtare: „I se părea că nu se mai desfăşura nici o acțiune". Şi între timp el consuma benzina care era atît de prețioasă, zburînd în cerc şi aşteptînd.

Întîrzierea se datora mai multor motive. Hotărîrea lui Spruance de a ataca inamicul cu „toate forțele disponibile" avea rostul ei: pe puntea de decolare puteau fi în acelaşi timp numai jumătate din numărul total al avioanelor. De asemenea, a avut loc şi o schimbare de ultim moment a bombelor pe unele avioane. În plus, unul dintre avioanele torpiloare s-a defectat. Dar mai presus de orice era problema de experiență. Dacă japonezii aveau o experiență îndelungată în materie de portavioane, americanii făceau

abia primii paşi în această direcţie. Era firesc să se ivească tot felul de incidente în timp ce marina S.U.A. „se antrena pe viu" în acest nou tip de război aeronaval.

La ora 07,28 a apărut o nouă complicaţie. Radarul lui Spruance a semnalat ceva suspect, apoi şeful transmisiilor telemetrice de pe *Enterprise*, cu ajutorul telemetrului său puternic, a identificat cu certitudine un hidroavion japonez care zbura jos spre orizontul meridional. Era de prea mult timp acolo pentru a spera că nu-i văzuse. Nu încăpea nici un dubiu: fuseseră descoperiţi.

Posibilitatea de a surprinde inamicul părea acum pierdută, mai ales că numai o jumătate din avioane decolaseră. Totuşi, nu putea fi vorba de anularea operaţiei. După cum a arătat Miles Browning, japonezii aveau să meargă pe acelaşi drum, cel puţin pînă cînd îşi recuperau avioanele care atacaseră Midway. Dar acum, mai importantă ca oricînd, era rapiditatea executării operaţiei.

La ora 07,45 Spruance şi-a dat seama că nu mai putea aştepta. Avioanele de vînătoare şi avioanele torpiloare ale navei *Enterprise* erau încă pe punte. Lansarea se prelungise destul. Nu avea altceva de făcut decît să renunţe la planul de atac coordonat şi să trimită aparatele care erau gata; restul avioanelor puteau să urmeze într-o a doua etapă. Reflectorul de semnalizări al navei a transmis lui McClusky: „Porniţi acţiunea încredinţată".

În timp ce bombardierele în picaj se îndreptau spre sud-vest, escadrila 6 de vînătoare a locotenentului Jim Gray îşi lua zborul. Apoi a urmat escadrila 6 de avioane torpiloare. Rănitul Gene Lindsey s-a îndreptat şchiopătînd spre avionul său TBD împrumutat. Pilotul aparatului a trebuit să-l ajute să se urce, dar comandantul era mai hotărît ca oricînd să-şi conducă escadrila la atac. Au pornit la ora 08,06.

Escadrila 8 de avioane torpiloare a lui John Waldron de pe *Hornet* a decolat cam tot atunci. Pentru George Gay şi ceilalţi recruţi era o experienţă complet nouă. Se întrebau dacă vor izbuti să se înalţe cu acel „cufăraş", aşa cum botezaseră ei avioanele torpiloare. Nu numai că nu zburaseră pînă atunci cu avioane torpiloare, dar nici nu

văzuseră pe nimeni zburînd cu ele. Cu toată teama lor, decolarea s-a dovedit a fi uşoară, iar la ora 08,06 se îndreptau şi ei spre obiectiv.

Dar aceasta nu însemna că operațiile de pe *Hornet* şi *Enterprise* fuseseră coordonate între ele. Aceasta era o altă artă pe care America trebuia să o învețe. În acest caz, niciunul din cele două grupuri aeriene nu ştiau ce face celălalt şi cu atît mai puțin ce făceau aparatele de pe *Yorktown*. Cele două escadrile de avioane torpiloare au decolat într-adevăr la aceeaşi oră, dar în condiții cu totul diferite. Escadrila 6 de avioane torpiloare de pe *Enterprise* fugea după bombardierele sale în picaj, în timp ce escadrila 8 de avioane torpiloare de pe *Hornet*, deşi plecase ultima, conducea de fapt grupul respectiv.

Comandorul Mitscher se gîndea să trimită înainte avioanele sale torpiloare încete, în timp ce bombardierele şi avioanele de vînătoare, mai rapide, se vor urca mai sus pentru a se regrupa deasupra navei. După aceea puteau să ajungă aparatele mai lente şi să atace împreună. O idee minunată în teorie, dar foarte riscantă. Cu avioanele torpiloare la o altitudine de 300 m şi restul grupului la o altitudine de 6.000 m era foarte uşor să se piardă contactul.

Aşa că acum escadrilele 6 şi 8 de avioane torpiloare zburau fiecare separat, deşi apropiate şi în condiții similare. Exista o diferență în ceea ce priveşte drumul pe care-l urmau. Escadrila 6 de avioane torpiloare – sub comanda meticulosului Gene Lindsey se conforma cu strictețe ordinelor şi urma drumul de 240° sau, în orice caz, spre sud-vest. Escadrila 8 de avioane torpiloare însă începuse să vireze la dreapta şi se îndrepta mai spre vest. John Waldron – nu prea conformist, ca de obicei, – spusese piloților săi să nu se gîndească la navigație şi să-l urmeze, şi, într-adevăr, se comporta întocmai. Altă diferență consta în numărul avioanelor. Escadrila 6 de avioane torpiloare, din care lipsea un TBD, avea acum numai 14 aparate, în timp ce escadrila 8 era completă cu toate cele 15 avioane.

Locotenentul Jim Gray, uitîndu-se în jos, a observat 15 avioane torpiloare regrupîndu-se şi plecînd fără escortă. În

calitatea sa de comandant al escadrilei 6 de avioane de vînătoare, avea obligația să protejeze escadrila 6 de avioane torpiloare. Neştiind că din acea escadrilă lipsea un avion, a fost sigur că cele 15 TBD-uri pe care le văzuse erau ale sale. El a luat poziție deasupra acestor avioane şi a continuat să se înalțe.

Toate acestea le stabilise cu locotenentul de marină Art Ely, ofițer cu operațiile al escadrilei 6 de avioane torpiloare. Cu puțin înainte de decolare au convenit ca Gray să zboare cît mai sus posibil, pentru a proteja nu numai avioanele torpiloare, ci şi avioanele de bombardament în picaj. La urma-urmei, bombardierele au fost acelea care au încasat cel mai mult în bătălia din Marea Coralilor. Aceasta nu însemna însă că avioanele torpiloare vor fi neglijate; în caz de nevoie, Ely va trebui să semnalizeze doar prin radio: „Jim, vino jos".

În timp ce înainta, Gray a observat o altă escadrilă de torpiloare în urma lui îndreptîndu-se mai mult spre sud-vest. Pentru cîtva timp a încercat să servească de acoperire şi pentru acestea, dar distanța devenea din ce în ce mai mare. În cele din urmă a renunțat, concentrîndu-se asupra celor de sub el. Nu şi-a dat seama că celelalte erau tocmai cele 14 aparate din escadrila 6 de avioane torpiloare pe care ar fi trebuit de fapt să le escorteze.

Chiar dedesubt, cele 15 avioane torpiloare din escadrila 8 îşi continuau zborul, uitînd complet de aparatele de vînătoare de deasupra lor, de navigație, de absolut toate, în afară de omul hotărît care le conducea. Waldron dispusese aparatele sale în două formații în V; erau şase secții de cîte două aparate şi o secție de trei aparate în urmă. El, evident, se afla în frunte; aspirantul Gay pilota ultimul aparat, închizînd formația.

În jurul orei 09,00 Waldron i-a avertizat că erau supravegheați. Gay s-a uitat şi a observat un hidroavion japonez care îi urma la distanță. În cele din urmă a dispărut, iar escadrila 8 şi-a continuat drumul, întrebîndu-se ce primire le pregătea radioul hidroavionului. Pentru moment nu se vedea nimic la orizont: escadrila era singură

între marea albastră pustie şi norii albi împrăştiaţi.

Sus, deasupra norilor, şi puţin mai la sud, cele 35 de bombardiere în picaj şi 10 avioane de vînătoare de pe *Hornet* au luat-o înaintea lui Waldron, mergînd mai departe spre sud-vest. Fie din cauza norilor, fie din cauza direcţiilor deviate, întîlnirea nu a avut loc. Escadrila 8 de avioane torpiloare şi-a continuat drumul singură.

Cam în acest moment, Waldron şi-a dispus aparatele sale într-o linie lungă de recunoaştere. Era timpul să repereze ceva şi această poziţie putea să le faciliteze sarcina. În curînd, deasupra aripii sale din dreapta, Waldron a văzut ridicîndu-se două coloane de fum dincolo de orizont. A făcut un viraj brusc la dreapta, mişcînd aripile pentru ca ceilalţi să-l vadă şi să se regrupeze. La ora 09,20 s-au lansat în zbor razant deasupra valurilor, îndreptîndu-se în plină viteză spre paravanul de crucişătoare şi distrugătoare ale lui Nagumo.

„S-a îndreptat direct spre flota japoneză ca şi cum ar fi fost legat de nave cu o sfoară", spunea mai tîrziu George Gay. O exagerare uşor de înţeles. Dacă forţele inamice nu erau chiar acolo unde se aştepta Waldron să le găsească, erau totuşi foarte aproape. Dar există limite şi în instinctul unui sioux, şi raţionamentul comandorului nu era chiar foarte precis. Nagumo se întorsese într-adevăr spre nord, dar numai cu un minut sau două înainte de a ajunge acolo Waldron. Motivul pentru care japonezii nu erau în poziţia unde se aştepta să-i repereze statul-major al lui Spruance era altul. Nagumo petrecuse o mare parte din cele două ore precedente manevrînd pentru a evita avioanele de la Midway.

În orice caz, Waldron îi găsise, şi în timp ce escadrila 8 de avioane torpiloare se apropia de obiectiv, el a putut distinge trei portavioane care făceau deja manevre de diversiune. Fixîndu-se asupra celui din stînga, care naviga cel mai la sud dintre cele trei, Waldron a pornit la atac. Portavionul a răspuns printr-o perdea de tir antiaerian. Atunci Waldron s-a îndreptat spre portavionul din centru, care era mai mic, dar părea mai uşor de atins.

Celelalte avioane torpiloare l-au urmat: Grant Teats, negustorul de lemne..., Harold Ellison, agentul de asigurări..., Bill Evans, intelectualul metodist... toți. O mînă de diletanți care nu au avut nici un moment de ezitare, dar calea era lungă – portavionul se afla încă la o distanță de 9 mile.

Dintr-o dată zece, douăzeci, o puzderie de aparate Zero s-au repezit asupra lor de undeva de sus. Aceste avioane de vînătoare îşi cunoşteau meseria: s-au concentrat asupra avioanelor din fruntea escadrilei. Primul Zero a lovit un TBD din extrema stîngă. Waldron l-a întrebat prin radio pe omul său din spate, Horace Dobbs, dacă era „al nostru sau al lor". Gay, care urmărea cu atenție scena din poziția sa din coadă, a intervenit în circuit pentru a spune că era un TBD.

Escadrila 8 de torpiloare şi-a continuat drumul în timp ce aparatele Zero se repezeau mereu asupra lor. Mitraliorii din spate făceau tot ce puteau pentru a răspunde tirului, dar nici mitralierele noi, jumelate nu puteau să țină piept japonezilor. Avioanele Zero erau prea rapide, iar TBD-urile prea încete. Waldron a încercat să intre în legătură cu căpitan-comandorul Stanhope Ring, care conducea restul aparatelor de pe *Hornet*: „Stanhope, aici Johnny unu, răspunde". Dar nu a primit nici un răspuns.

Japonezii atacau într-una; aparatele americane cădeau unul după altul. Waldron avea totuşi satisfacția că putea să continue atacul şi să ia inamicul de gît. Era tocmai ceea ce țintise de-a lungul acelor luni de pregătire, de studii psihologice, era scopul întregii sale vieți. Iar acum, cînd marele moment venise, se putea distinge un suflu de entuziasm în toate frazele sale întrerupte pe care le transmitea prin radio: „Fiți atenți la acele avioane de vînătoare... Priviți un aparat prăbuşit în apă !... Cum merge Dobbs?... Atacați imediat... Aş da un milion să ştiu cine a făcut asta".

Apoi a fost lovit şi el. O vîlvătaie – o imagine rapidă a comandantului stînd în picioare în cabina în flăcări – şi totul s-a terminat. I-a urmat un altul şi apoi un altul. Scena era mereu aceeaşi: o vîlvătaie, o răbufnire de fum şi apă...

rămăşiţele aparatelor învîrtindu-se în urmă. Privind avioanele care se prăbuşeau în aceste prime bătălii, tinerii americani se gîndeau adesea la vechile filme de război pe care le văzuseră. Numai că tot ce vedeau acum nu era de loc asemenea vechilor filme. George Gay îşi aducea aminte de timpul cînd era copil şi arunca coji de portocală dintr-o barcă cu motor.

În curînd nu au mai rămas decît trei TBD-uri – Gay şi încă doi. În clipa următoare, ceilalţi doi au fost doborîţi şi a rămas numai Gay, cu avionul ciuruit de proiectile, care loveau în spatele chiurasat al scaunului său. Mitraliorul Bob Huntington fusese lovit, iar Gay simţi o durere ascuţită deasupra cotului stîng. Eliberîndu-se de mîneca ruptă, a văzut că era un proiectil care ricoşase şi l-a putut extrage uşor. Neştiind ce să facă cu el, l-a pus în gură.

Era de necrezut, dar avionul continua să zboare. Gay era acum în apropierea distrugătoarelor şi se îndrepta direct spre portavion. Venea din dreapta şi, pe măsură ce se apropia, a văzut cum nava se întorcea repede spre el în speranţa că-i va oferi o ţintă mai mică. Instinctiv (sau, mai precis, datorită tuturor acelor lecţii teoretice) Gay a luat-o spre dreapta, a trecut peste prova navei şi s-a îndreptat spre stînga. Acum se apropia de babord.

Toate tunurile navei trăgeau. Atmosfera de jur împrejur era neagră din cauza focului antiaerian, dar Gay continua să înainteze.

La 800 m a apăsat butonul pentru a da drumul torpilei. Nu s-a întîmplat însă nimic – circuitul electric fusese de mult distrus. Nu putea să se servească de mîna stîngă, aşa că a strîns manşa între genunchi şi a folosit sistemul de lansare manual al torpilei. A simţit cu bucurie cum avionul se ridica: „cufăraşul" o luase din loc.

Acum trebuia să o şteargă. Era mult prea aproape ca să încerce un viraj. Tunurile ar fi tras drept în aparat. Aşa că a făcut singurul lucru pe care-l putea face: a continuat să înainteze.

Zburînd „drept de-a lungul ţevii" unei mitraliere grele automate plasate la provă, a făcut un salt deasupra punţii

de zbor, apoi un viraj şi a zburat jos, de la pupa navei de-a lungul bordajului din dreapta. Cînd a trecut pe lîngă grupul de suprastructuri de sub puntea de comandă, a fost un moment de panică pe navă. „L-am văzut pe comandorul japonez care sărea în sus şi în jos urlînd ca un nebun".

Zburînd peste partea din spate a punții de decolare, a întrezărit o privelişte care l-a făcut să regrete că nu are la îndemînă o mitralieră. Puntea era plină de avioane, evident în faza de înarmare şi alimentare. Furtunuri pentru benzină erau împrăştiate peste tot şi cîteva proiectile incendiare ar fi putut dezlănțui un adevărat iad.

Timp de o fracțiune de secundă a simțit un impuls să se lase să cadă în mijlocul acelei confuzii, dar apoi a hotărît că nu era cazul să meargă chiar pînă acolo. Aparatul continua să zboare; el se simțea destul de bine. Poate că va reuşi să scape de aceasta şi se va întoarce din nou altă dată să-i lovească. S-a lăsat pînă aproape de apă şi s-a îndreptat spre pupa portavionului.

Dar avioanele Zero nu erau dispuse să-l lase să le scape a doua oară. Un şir întreg s-a revărsat de sus, al doilea sau al treilea l-au prins. O grenadă explozibilă i-a distrus cîrma de control din stînga, arzîndu-l la picior. Nimic nu mai funcționa, şi Gay a căzut în ocean. Fusese doborît şi cel de-al 15-lea şi ultimul avion torpilor din escadrila 8.

Sus, în înaltul cerului, locotenentul Jim Gray a avut o dimineață relativ liniştită. Escadrila 6 de vînătoare a urmărit fără prea multe greutăți cea mai mare parte din drum cele 15 avioane torpiloare. Ca cei mai mulți piloți de vînătoare, a lăsat stabilirea direcției pe seama avioanelor pe care le escorta. La urma-urmei aveau un om care se ocupa în mod special de aceasta. Aşa că acum nu făcea altceva decît „să urmeze curentul", fiind mereu convins că era vorba de escadrila 6 de avioane torpiloare.

Cînd s-a apropiat momentul în care trebuia să-i repereze pe japonezi, Gray a început să se preocupe de avioanele Zero. Avea să fie greu să apere atît bombardierele în picaj ale lui McClusky (cînd vor apărea), cît şi avioanele torpiloare, departe acolo jos. Apoi, ca şi cum ar fi primit un

răspuns la o rugăciune, a văzut un strat gros de nori jos, în fața lui. Era perfect. Avioanele torpiloare puteau să se folosească de aceşti nori ca de un paravan de protecție, aşa cum au făcut în bătălia din Marea Coralilor, iar el se putea concentra să apere partea de sus din cer, unde operau bombardierele. Dacă ceva nu va fi în regulă cu escadrila 6, aceasta va semnala, aşa cum au convenit mai dinainte, şi atunci va coborî imediat jos.

Curînd după ora 09,00 cele 15 avioane torpiloare au dispărut sub nori şi Gray nu le-a mai văzut. Dar era uşor de imaginat că au stabilit contactul cu inamicul, căci curînd după aceea el a văzut dîrele albe lăsate de avioanele japoneze dincolo de stratul de nori. Escadrila de vînătoare a început să zboare în cercuri sus, pîndind avioanele Zero, întrebîndu-se unde e McClusky şi întrezărind din cînd în cînd navele acolo jos. „Atacul avioanelor torpiloare se vede că merge bine, căci nimeni nu a pronunțat cuvintele magice: «Jim, vino jos»".

Cînd avionul TBD al aspirantului Gay a căzut în apă, aripa dreaptă s-a rupt şi atunci capota cabinei pilotului, ca urmare a şocului, s-a închis. Aparatul a început să se umple de apă. Gay încerca desperat să deschidă capota. Era îngrozit. Japonezii erau una, înecul era altceva.

În cele din urmă a reuşit s-o deschidă. Cățărîndu-se să iasă afară, gîndurile i s-au îndreptat către mitraliorul din spate, Bob Huntington – nu mai ştia nimic despre el de cînd îi spusese că a fost rănit. Aparatul se scufunda repede, dar Gay a coborît, încercînd să-şi scoată afară tovarăşul. Epava se scufunda prea repede.

Gay şi-a umflat centura de salvare şi s-a uitat de jur împrejur. Barca de cauciuc a avionului a venit la suprafață, dezumflată şi în husă..., apoi a apărut perna neagră pe care Huntington îngenunchea cînd lucra. Gay a vîrît barca sub braț şi apoi, amintindu-şi de tot ceea ce se vorbea despre avioanele Zero şi despre obiceiul lor de a mitralia piloții purtați de valuri, şi-a pus perna pe cap, ținîndu-se cît mai jos posibil. Din acest post neobişnuit de observație s-a aşezat ca la teatru în fotoliul de orchestră să asiste la

spectacolul primei forțe de şoc a portavioanelor în acțiune.

La ora 09,36 Akagi a ordonat încetarea focului; avioanele de vînătoare doborau ultimul avion torpilor american. Atacul îi speriase pe cei de pe *Soryu* foarte tare, dar numai atît. Pentru ochiul critic al experților japonezi, tactica americană era foarte primitivă. În mod cu totul surprinzător, avioanele torpiloare nu erau escortate de avioane de vînătoare, nu erau împărțite în grupuri ca să atace din diferite direcții, aşa cum învățaseră japonezii. Au rămas în mod prostesc într-un singur grup compact, aruncîndu-se asupra navei *Soryu*. Aşa cum atacau, toate aparatele la un loc, puteau fi uşor doborîte. Torpilele lor (oamenii de pe *Soryu* aveau impresia că văzuseră patru) au trecut pe lîngă portavion fără să-i producă nici o avarie.

Şi astfel şi al şaselea atac american fusese respins. Dar nu era acum momentul pentru autofelicitări: la 09,38 – exact două minute după ce *Akagi* ordonase încetarea focului –, o nouă formație inamică de 14 avioane torpiloare fusese văzută înaintînd dinspre sud.

Fumul, dîrele îndepărtate erau mai la nord decît se aşteptase Gene Lindsey. Din fericire, escadrila 6 de avioane torpiloare zbura la o altitudine de vreo 500 m: sub nori, dar totuşi destul de sus ca să-şi dea seama de acele semne revelatoare de la o depărtare de 30 de mile.

Lindsey a semnalat, şi cele 14 avioane au făcut un amplu viraj la dreapta, pentru a se apropia de obiectiv dinspre sud. În acel moment japonezii se îndreptau spre vest, şi formația lor era foarte împrăştiată; se părea că erau sau fuseseră sub un atac puternic de avioane torpiloare.

Dar unde erau toate aparatele de pe *Enterprise*? Aparatele de vînătoare ale lui Jim Gray ar fi trebuit să fie în apropiere, dar nimeni nu le văzuse. Iar dispariția bombardierelor în picaj ale lui Wade McClusky era încă şi mai surprinzătoare. Acestea decolaseră primele, erau mai rapide şi ar fi trebuit să fie aici în aşteptare. Dar nu se

zăreau nicăieri. Gene Lindsey nu avea destulă benzină ca să aştepte şi s-a decis să atace singur.

Alegînd portavionul care se afla la cea mai mică distanță, a început, în jurul orei 09,40, să se apropie de aceştia. Se afla într-o poziție optimă față de obiectiv, în stînga provei şi la o depărtare de 20 de mile. Şi-a împărțit avioanele în două grupuri de cîte şapte, sperînd să poată ataca nava pe ambele părți.

Uitase însă un singur lucru: avioanele sale erau TBD-uri. Putea foarte bine să scrie în manuale că atingeau o viteză de 134 de noduri; în realitate ele nu depăşeau 100. Dat fiind că portavioanele mergeau cu 25 – 30 de noduri, le trebuia mult timp ca să le ajungă, cu atît mai mult cu cît comandantul japonez a manevrat foarte abil, astfel ca să prezinte mereu pupa spre avioane, forțîndu-le să descrie un arc cît mai amplu pentru a putea lansa torpilele dinspre provă. De altfel, avioanele nu puteau proceda în alt mod, pentru că o navă care naviga cu o viteză de 30 de noduri ar fi putut uşor evita o torpilă lansată sub un alt unghi cu o viteză de 33 de noduri. În consecință, zborul de apropiere a durat douăzeci de minute.

Avioanele Zero au profitat de acest timp. La circa 15 mile depărtare de nave s-au năpustit asupra escadrilei 6, douăzeci şi cinci dintr-o dată, fără să le lase măcar o clipă de răgaz. Mitraliorii trăgeau cît puteau mai bine; piloții s-au ghemuit în scaune, încrezîndu-se doar în norocul lor. Nu puteau să scape de cei care îi atacau, nu puteau să facă nici o manevră, nu puteau să schimbe direcția fără să compromită reuşita acțiunii. Pablo Riley… Tom Eversole… şi chiar Gene Lindsey s-au prăbuşit unul după altul în spirale de flăcări. Au mai fost doborîți şi alții, dar restul continua să se apropie încet, foarte încet de prova portavionului care se învîrtea.

Şi bateriile antiaeriene deschiseseră focul, administrînd avioanelor 15 minute de foc susținut. Ca de obicei, pagubele pricinuite au fost mici, dar au avut un efect neplăcut. Avioanele au fost constrînse să se îndepărteze puțin, făcînd ca parcursul să fie încă şi mai lung.

Avioanele torpiloare nu au reuşit de loc să ajungă într-o poziție de lansare convenabilă, dar asta nu i-a oprit totuşi să nu încerce. La 09,58, TBD-urile care mai rămăseseră au făcut un viraj şi s-au lansat cu cea mai mare viteză asupra părții din stînga a portavionului. Marea navă – mult timp văzută numai de departe – a apărut dintr-o dată nemaipomenit de aproape. Locotenentul Ed Laub a putut să vadă chiar avioanele pe puntea de decolare… un minut mai tîrziu a văzut şi elicele învîrtindu-se.

Era destul de aproape. La 500-800 m a dat drumul torpilei, a simțit aparatul ridicîndu-se şi s-a grăbit să se salveze. Alte trei avioane TBD au făcut la fel. Restul escadrilei nu mai exista.

Puțin după ora 10,00 totul se terminase. Timp de mai mult de 20 de minute, oamenii din escadrila 6 de avioane torpiloare s-au măsurat cu întreaga forță de şoc japoneză. Semnalul pentru ajutor mai dinainte stabilit: „Jim, vino jos" nu a fost folosit. Poate a fost transmis, dar nu a fost niciodată primit; poate că Art Ely fusese doborît prea curînd; sau Gene Lindsey nu cunoştea semnalul; sau poate că în tot timpul zborului nu a văzut nici urmă din escadrila 6 de vînătoare şi a presupus că nu era nimeni sus.

Sus, deasupra norilor împrăştiați, la o altitudine de aproximativ 7.000 m, escadrila 6 de vînătoare continua să se învîrtească în cerc cu nervozitate. Nici urmă de avioane torpiloare, dar, dacă ar fi avut nevoie de ajutor, l-ar fi cerut. În acelaşi timp, Jim Gray era din ce în ce mai îngrijorat din cauza bombardierelor în picaj ale lui McClusky. Oricum, unde naiba puteau fi? A făcut un viraj spre sud; nimic. A încercat cîteva apeluri prin radio; nici un răspuns.

Şi-a aruncat ochii la indicatorul de benzină – şi dintr-o dată s-a speriat. Era sub nivelul la care ar fi trebuit să fie după două ore de zbor. Asta însemna că nu ar fi fost în stare să facă nimic, chiar dacă ar fi apărut bombardierele în picaj. Nu mai aveau benzina necesară ca să poată lupta cu avioanele Zero.

La 09,52 Gray a încercat din nou să ia legătura cu

McClusky. A raportat că se afla deasupra obiectivului, dar nu mai avea benzină suficientă şi în curînd era obligat să se întoarcă pe navă. Nu a primit nici un răspuns. La ora 10,00 a încercat din nou, de data aceasta rezumînd situaţia aşa cum îi apărea: flota inamică avea opt distrugătoare, două cuirasate, două portavioane... direcţia nord... fără patrule de vînătoare. Din nou nici un răspuns.

Benzina era acum aproape pe terminate. Poate că ar trebui să mitralieze portavionul japonez pe care îl vedea printre nori. Pe de altă parte, o manevră de acest fel l-ar sili să coboare prea jos pentru a se mai putea întoarce pe *Enterprise* folosind sistemul de ghidare al navei. Chibzuind bine, rezultatele unei mitralieri nu meritau riscul de a rămîne fără benzină. Aşa cum spusese odată amiralul Halsey, prima grijă a unui aviator de pe un avion de vînătoare era să protejeze flota.

Gray şi-a dat seama că lucrul cel mai înţelept pe care-l putea face era să se întoarcă pentru a se aproviziona cu mai multă benzină. Cîteva minute după ora 10,00 – exact cînd escadrila 6 de avioane torpiloare dădea ultimul său atac solitar împotriva primei forţe de şoc de portavioane – escadrila 6 de vînătoare se întorcea acasă.

A fost necesară toată abilitatea comandorului Okada pentru a manevra nava *Kaga* astfel încît să prezinte tot timpul noului grup de avioane americane numai pupa. La un moment dat a trebuit să cîrmească brusc la stînga pentru a evita unele torpile care erau pe punctul de a lovi partea dreaptă, apoi să întoarcă brusc cîrma la dreapta pentru a evita altele care erau gata să lovească partea stîngă a navei.

Şi a reuşit. La ora 10,00 totul părea a fi sub control, iar forţa de şoc se grăbea spre nord-est cu viteza de 24 de noduri. Amiralul Nagumo avea mereu intenţia să atace portavionul american şi la ora 10,30 venise timpul să se apropie de inamic.

Nagumo i-a trimis un nou mesaj amiralului Yamamoto, trecînd în revistă evenimentele dimineţii. Apoi a dat un scurt

raport privind atacul de la Midway şi atacurile fără importanță ale americanilor împotriva sa cu avioane avînd baza pe uscat. A spus din nou că a fost descoperită o forță operativă americană avînd şi un portavion. „După ce o vom distruge – a raportat el –, ne propunem să reluăm atacul asupra AF".

Nu a mai menționat atacul celor două TBD-uri, deoarece presupunea probabil că acestea erau de asemenea cu bază terestră. La urma-urmei, ce importanță avea? Respinsese şapte atacuri americane distincte. Amiralul Nagumo era mai mult decît mulțumit.

Aspirantul Thomas Wood începuse să-şi dea seama că s-ar putea să fie obligat să-şi retragă acele cuvinte imprudente. Se lăudase că avea să scufunde personal nava *Akagi*, dar cele 35 de bombardiere în picaj şi 10 avioane de vînătoare de pe *Hornet* căutau de o oră, şi toți aveau din ce în ce mai mult impresia că nu vor fi în stare să-i găsească pe japonezi, cu atît mai puțin să scufunde nava-amiral.

Totul era foarte ciudat. Căpitan-comandorul Stan Ring condusese avioanele sale aşa cum i se indicase – 239°, 155 de mile – dar totul s-a soldat cu un eşec. Mai întîi nu s-au întîlnit cu escadrila 8 de avioane torpiloare cînd au plecat. Apoi, cînd au ajuns la punctul de interceptare pe la ora 09,30, nu se vedea nici o navă.

Şi totuşi trebuiau să fie pe undeva. Dacă ar fi schimbat dintr-o dată direcția, cum se întîmpla adesea cu portavioanele, s-ar fi putut afla la dreapta, spre nord. Sau poate erau la stînga? Să fi trecut oare de punctul de interceptare şi să se afle între avioanele de pe *Hornet* şi Midway? Era o ipoteză puțin probabilă, dar îi preocupa foarte mult. Scopul bătăliei rămînea apărarea bazei. Stan Ring a făcut un viraj la stînga şi apoi s-a îndreptat spre sud. Escadrilele 8 de recunoaştere, 8 de vînătoare şi 8 de bombardiere l-au urmat.

Cînd au ajuns la Kure – minuscul atol la o depărtare de 60 de mile vest de Midway –, era limpede că nu se afla pe acolo nici urmă de japonezi. Dar, pentru că apucaseră în

acea direcție, nu aveau altceva de făcut decît să o urmeze. S-au învîrtit puțin împrejur, sperînd că aparatele lor de radio complet tăcute vor transmite vreo indicație folositoare, în timp ce benzina scădea şi mai mult.

În cele din urmă Ring a hotărît că era inutil să mai aştepte. Trebuia să se reîntoarcă pe *Hornet*. Acolo puteau să se alimenteze şi să o pornească din nou. Grupul s-a desfăcut şi fiecare escadrilă s-a întors înapoi pe cont propriu. Altora le va reveni sarcina să-l oprească pe Nagumo în acea dimineață.

Aspirantul Bill Pittman era din ce în ce mai îngrijorat. Bombardierele în picaj de pe *Enterprise* erau plecate de mai mult de două ore şi încă nu se zărea nici urmă de japonezi. Indicatorul de benzină era la jumătate şi totuşi Wade McClusky continua să-i poarte „deasupra întregului Pacific".

Pittman, un tînăr pilot din escadrila 6 de recunoaştere, zbura alături de McClusky. Dick Jaccard zbura în partea cealaltă. În spatele acestora trei veneau celelalte 28 de aparate SBD din escadrila 6 de recunoaştere şi din escadrila 6 de bombardiere, zburînd la nivele diferite. Se aflau acolo toate aparatele, cu excepția a două care fuseseră nevoite să iasă din formație din cauza unor defecțiuni la motor. Iar acum se părea că avea să vină rîndul lui Tony Schneider: motorul lui fumega din plin, avînd un consum imens de benzină. Cu toate acestea, pilotul s-a menținut perfect în formație, ca şi cum ar fi avut carburant la discreție.

Aspirantul Pittman îşi închipuia că erau aproape la capătul razei lor de acțiune. I-a aruncat o privire lui Dick Jaccard, care de asemenea se întreba cînd – sau dacă – „bătrînul" avea de gînd să se întoarcă.

Wade McClusky a zburat mai departe, fiind sigur că nu calculase greşit, întrebîndu-se însă, cum era şi firesc, de ce nu avusese nici un rezultat bun. Urmase cu rigurozitate instrucțiunile – drum 240°, distanța 155 de mile –, dar cînd au ajuns la punctul de interceptare, la ora 09,20, marea era pustie. Nu se zărea nici o navă. Atunci şi-a verificat din nou instrucțiunile de navigare: totul era în regulă.

Nu putea pune aceasta nici măcar pe seama vremii. Ziua era minunată. Cîțiva nori jos – desigur nimic nu ar fi putut ascunde întreaga flotă japoneză. Tot timpul s-a uitat prin binoclu; n-aveau cum să-i scape navele.

Totuşi trebuiau să fie pe undeva. Să fi fost oare la stînga, între el şi Midway? Nu, considerînd că ar fi avut o viteză de 25 de noduri, McClusky era sigur că nu trecuseră încă. Atunci ar fi trebuit să fie la dreapta sa, spre est sau vest, ori, mai probabil, pe drumul de întoarcere.

A hotărît să întreprindă o acțiune de recunoaştere în „cutie închisă", zburînd deasupra zonei din dreapta sa cît putea mai mult. Mai întîi s-a îndreptat spre sud-vest timp de vreo 15 minute. Ceilalți piloți l-au urmat cu supunere, întrebîndu-se în sinea lor ce avea de gînd comandantul. Tăcerea radioului îi făcea să dea frîu liber imaginației.

După 35 de mile încă nu se zărea nici urmă de japonezi. McClusky era convins că nu se putea să se afle mai departe în direcția aceea. Astfel că a virat la dreapta spre nord-vest şi a început să zboare în sensul invers direcției lui Nagumo. Toate avioanele din escadrilă au virat după el, piloții fiind din ce în ce mai uimiți.

Cît de departe putea să meargă? — iată problema principală care îl preocupa acum pe McClusky. Aparatele zburau de mult timp. S-au înălțat pînă la o altitudine de 7.000 m cu încărcătură mare. Probabil că piloții mai puțin experimentați consumau mai multă benzină decît el, dar şi el consuma destul. S-a hotărît să zboare spre nord-vest pînă la ora 10,00, apoi să vireze spre nord-est înainte de a lua hotărîrea să renunțe definitiv şi cu părere de rău la urmărire şi să se întoarcă pe *Enterprise*.

Cele 31 de aparate şi-au continuat zborul. Nu se vedea nimic nici la stînga, nici la dreapta. Indicatorul de benzină al lui Tony Schneider arăta că rezervorul era aproape gol.

În timp ce bombardierele în picaj de pe *Hornet* şi *Enterprise* căutau mereu, amiralul Fletcher de pe nava *Yorktown* nu stătea degeaba. Trimisese Forța operativă 16 înainte şi şi-a recuperat avioanele care fuseseră în

recunoaştere spre nord. Dar la ora 06,45 toate aparatele s-au reîntors pe *Yorktown*, care naviga cu toată viteza în urma navelor *Enterprise* şi *Hornet*.

Preocuparea lui Fletcher era cum ar fi putut să sprijine mai bine cele două portavioane. Trebuia oare şi el să lanseze toate forţele disponibile împotriva aceluiaşi obiectiv? Sau era mai bine să păstreze unele rezerve? Faptul că avioanele PBY reperaseră numai două portavioane inamice îl pusese pe gînduri. Ar fi trebuit să fie patru; asta însemna că celelalte două se aflau în altă parte. Avioanele de pe *Yorktown* erau singurele pe care le avea la dispoziţie pentru un nou atac. S-a hotărît să aştepte puţin, în speranţa că situaţia se va clarifica.

Dar aşteptarea a fost inutilă. Nu s-au primit informaţii suplimentare de la avioanele PBY, şi chiar dacă cineva trimitea rapoarte, acestea nu erau recepţionate de nava sa. În jurul orei 07,00 s-a aflat că navele *Enterprise* şi *Hornet* îşi lansau avioanele; piloţii de pe *Yorktown* deveneau din ce în ce mai nerăbdători.

Comandanţii escadrilei s-au adunat pentru a avea o ultimă discuţie. Au trecut în revistă felul în care ar trebui să se desfăşoare atacul oriunde şi oricînd s-ar produce. Era necesară o acţiune coordonată: escadrila 3 de vînătoare trebuia să atace prima, mitraliind inamicul, apoi venea rîndul escadrilei 3 de bombardiere, al escadrilei 5 de recunoaştere şi, în sfîrşit, al escadrilei 3 de avioane torpiloare. Se spera că primele aparate vor putea avaria obiectivul suficient pentru a permite avioanelor torpiloare lente să-şi îndeplinească misiunea. În ceea ce priveşte plecarea, aceasta depindea de locotenent-comandorul Thach, pentru că avioanele sale de vînătoare aveau o rază de acţiune mică. Thach a declarat că era gata să plece de la o distanţă de 175 de mile, dar Leslie a considerat-o mult prea mare. Nu mai rămînea practic nici o margine de siguranţă.

Pentru a face o economie cît mai mare de combustibil, comandantul grupului aerian de pe *Yorktown*, Oscar Pederson, a sugerat un aranjament oarecum asemănător celui de pe *Hornet*. El a propus ca escadrilele să se

întîlnească de-a lungul traseului. Avioanele torpiloare trebuiau să plece primele, celelalte aveau să le ajungă din urmă.

S-a luat apoi în discuție punctul de interceptare. În conformitate cu ultimul semnal de contact, Nagumo mergea drept în direcția vîntului spre Midway. Acest drum era ideal pentru operațiile aeriene şi probabil că aveau să-l urmeze cît mai mult timp posibil. Semnalul de contact era însă mai vechi, iar conducătorul operațiilor aeriene de pe *Yorktown*, căpitan-comandorul Murr Arnold, susținea că japonezii nu aveau să se apropie prea mult în primul atac. El şi Pederson au hotărît să calculeze un avans maxim al inamicului; apoi, dacă avioanele nu vor găsi nimic la punctul de interceptare, se vor îndrepta spre nord-vest şi vor zbura în direcția opusă drumului japonezilor.

În acelaşi timp, amiralul Fletcher se agita pe puntea de comandă, sperînd în zadar să primească vreun raport privind poziția portavioanelor inamice care lipseau. În cele din urmă, la ora 08,30, a hotărît să nu mai aştepte. De fapt şi el constituia un obiectiv. Japonezii ştiau acum că americanii erau prin împrejurimi şi că bombardierele lor în picaj puteau să apară dintr-un moment în altul. Bineînțeles că nu ar fi dorit să fie surprins cu toate aparatele pe punte.

Totuşi portavioanele lipsă îl intrigau foarte mult. Trecuse numai o lună de cînd, în Marea Coralilor, într-o situație similară, fusese tras pe sfoară. Bazîndu-se pe un semnal incorect, şi-a trimis întreg grupul aerian să atace un mic portavion de escortă, *Shoho*, în timp ce marile portavioane *Zuikaku* şi *Shokaku* se aflau în apropierea sa. A fost o minune că nu l-au făcut praf. Nu voia să rişte din nou. Ca oricare bătălie, şi aceasta era plină de necunoscute.

În cele din urmă s-a decis pentru un compromis. Avea să trimită escadrila 3 de bombardiere, escadrila 3 de avioane torpiloare şi şase avioane din escadrila 3 de vînătoare. Dar escadrila 5 de recunoaştere şi restul avioanelor de vînătoare le va păstra ca pe un atu. Cei care trebuiau să rămînă au protestat, dar Fletcher a rămas neclintit pe poziția sa.

În timp ce mai marii în grad discutau şi piloții îşi

pierdeau răbdarea, oamenii din coada avionului mai verificau o dată aparatele aliniate pe puntea de decolare. Pentru radiotelegrafistul Bill Gallagher, care zburase cu Max Leslie, comandantul escadrilei 3 de bombardiere, aceasta era o poveste veche. Cînd venea momentul, „bătrînul" îi spunea tot ce trebuia să ştie, şi uneori chiar ceva mai mult.

În dimineaţa aceea s-a dus ca de obicei la aparatul său cînd au fost chemaţi cu toţii la posturi. Ştia că *Yorktown* era acolo pentru a îndeplini o misiune importantă, dar nu ştia că ar fi vreun plan special de atac pentru acea zi. Asta nu era treaba lui. Dar a verificat şi răsverificat totul (asta era treaba lui) şi stătea lîngă aparat, în timp ce şeful de echipaj încălzea motorul. Apoi au aşteptat din nou. Mai devreme sau mai tîrziu vor fi lăsaţi liberi sau domnul Leslie va apărea din camera de instructaj. De data aceasta nu au fost lăsaţi liberi. La ora 08,40 la megafoane s-a auzit cunoscuta comandă: „Piloţi, luaţi-vă locurile".

În timp ce piloţii se revărsau pe puntea de decolare, Gallager s-a urcat în aparat şi în cîteva secunde Leslie l-a urmat. Sărind la bord, comandantul a spus ceva despre „un contact cu japonezii". Dar nu a pomenit de nici un portavion, şi Gallagher nu avea încă nici o idee în privinţa obiectivului. Totuşi, după ani de serviciu, puteai să intuieşti despre ce era vorba, şi el îşi dădea bine seama că sosise clipa cea mare.

La ora 08,45 cele 12 avioane torpiloare ale lui Lem Massey se înălţau zbîrnîind în văzduh. Apoi a urmat Max Leslie cu cele 17 bombardiere în picaj ale sale. Locotenentul Paul Holmberg, urmîndu-l imediat pe comandant, s-a găsit dintr-o dată prins în curentul de aer format de elice şi risca să cadă în apă. Decola pentru prima dată cu o bombă de 500 kg la bord şi manevra era deosebit de complicată.

Timp de 12 minute bombardierele s-au înălţat şi au zburat în cerc sus deasupra navei *Yorktown*, apoi au pornit-o după avioanele torpiloare. În cele din urmă, la 09,05 au plecat şi cele şase avioane de vînătoare ale lui Jimmy Thach. În timp ce se îndepărtau, echipajele de pe navele Forţei operative 17 le făceau semne de încurajare şi farul de

semnalizări luminoase de pe crucişătorul *Astoria* le-a transmis un ultim mesaj de bun augur: „Vînătoare bună şi să vă întoarceți sănătoşi”.

După mai puțin de cinci minute de la plecare, Jimmy Thach a fost surprins de o imensă explozie care s-a produs în apă, chiar în fața escadrilei 3 de vînătoare. Nu era nici o navă în apropiere, aşa că nu putea fi decît de la o bombă lăsată din greşeală de cineva „de la etajul de sus”.

Sus, în înaltul cerului, locotenent-comandorul Max Leslie agita pumnul furios. Abia semnalase escadrilei să armeze bombele, dar cînd a acționat noul dispozitiv electric de armare, în cabina sa un contact defectuos a făcut să se desprindă bomba.

A bătut într-o parte a aparatului, aşa cum făcea cînd voia să-i atragă atenția lui Bill Gallagher, şi a întrebat cu glas tare dacă mai aveau timp să se întoarcă şi să încarce o nouă bombă. Gallagher, cu acea neîncredere sănătoasă a unui soldat, i-a răspuns că dacă se vor întoarce vor fi probabil reținuți pe navă. Leslie i-a spus că nu doreşte aşa ceva, astfel că au zburat mai departe.

După cîteva minute a căzut o altă bombă cînd un pilot a acționat dispozitivul electric. Asta era prea de tot. Atunci Leslie s-a hazardat să întrerupă tăcerea radioului pentru a preveni piloții săi să nu mai folosească dispozitivele electrice şi să se întoarcă la vechile dispozitive manuale. Din fericire pentru el, nu ştia că şi alți doi piloți şi-au pierdut bombele în acelaşi fel. Escadrila 3 de bombardiere continua să se laude cu cele 17 avioane ale sale, dar dintre acestea numai 13 aveau cu ce lovi inamicul.

Locotenent-comandorului Leslie aceasta îi părea culmea ironiei. Ceilalți erau tineri rezervişti, dar el studiase şi se instruise timp de douăzeci de ani în aşteptarea acestui moment suprem şi acum se îndrepta spre inamic fără bombă.

Totuşi nu i-a trecut nici un moment prin cap să se retragă. O escadrilă de bombardiere în picaj este un mecanism complicat care cere o sincronizare perfectă pentru îndeplinirea în condiții bune a misiunii sale. Escadrila 3 de

bombardiere era deprinsă cu Leslie şi cu felul său de a acționa. Un alt comandant, oricît de priceput, risca să perturbe armonia şi să ducă totul de rîpă. Aşa că Leslie era hotărît să-şi conducă escadrila în orice caz; el va coborî primul în picaj, ca şi cum ar avea încă bomba de 500 kg.

Departe, jos, Jimmy Thach îşi continua zborul fără a se lăsa impresionat de cele patru explozii care răscoliseră marea în jurul său. La ora 09,30 a văzut avioanele torpiloare ale lui Lem Massey şi s-a simțit mai în siguranță. Acestea zburau chiar în fața lui. Cincisprezece minute mai tîrziu, avioanele SBD ale lui Leslie le-au ajuns şi ele din urmă.

Au zburat împreună într-un fel de formație verticală. La nivelul cel mai de jos se găseau, desigur, avioanele torpiloare, care se menținеau la o altitudine de vreo 500 m..., urmau apoi avioanele de vînătoare, tot destul de jos pentru a le escorta..., şi, în fine, bombardierele – un V format din mici puncte la o înălțime de 5.000 m. Cu excepția cîtorva nori albicioşi la orizont, ceilalți nori în mare parte se risipiseră. Acum nu mai erau decît cîteva smocuri albe pe toată bolta cerească de un albastru strălucitor.

La ora 10,00, ochii pătrunzători ai lui Lem Massey au zărit trei coloane de fum ridicîndu-se de dincolo de orizont, dinspre nord-vest, la vreo 30-40 de mile depărtare. Escadrila 3 de avioane torpiloare a virat imediat spre dreapta, înălțîndu-se puțin pentru a putea vedea mai bine. Avioanele de vînătoare şi bombardierele au urmat-o, deşi nici unele, nici celelalte nu ştiau ce văzuse Massey.

Max Leslie a riscat din nou şi a întrerupt tăcerea radioului, întrebîndu-l cifrat pe Massey dacă a detectat inamicul. Nu a primit nici un răspuns. Au zburat mai departe şi la ora 10,05 Leslie l-a descoperit singur. Mai întîi fumul; apoi Bill Gallagher a arătat urmele navelor cam la vreo 35 de mile în față.

Pe la ora 10,15 Leslie a pierdut urma avioanelor torpiloare. Erau pe undeva mai înainte, cu 4.000 m mai jos. Din cauza diferenței de altitudine, a distanței şi a norilor împrăştiați nu reuşea să mai vadă avioanele. Dar acum le auzea prea bine. Massey cerea prin radio cu disperare ajutor

din partea avioanelor de vînătoare.

Escadrila 3 de avioane torpiloare ajunsese aproape de navele din escortă – acestea erau la o distanță de 14-18 mile de portavioane – cînd primele două aparate Zero au atacat. Au venit dintr-o dată, fără veste, de sus şi din stînga şi, mai înainte ca Wilhelm Esders să-şi dea seama, o rafală de proiectile a pătruns în cabina sa, producînd explozia unei sticle cu bioxid de carbon care se afla la picioarele sale.

Gazul s-a răspîndit peste tot. Esders nu mai vedea nimic şi nu putea să-şi închipuie ce se întîmplase. Pentru o clipă s-a gîndit că aparatul era în flăcări. Apoi, dîndu-şi seama că era bioxid de carbon, a deschis capota cabinei şi a respirat adînc aerul proaspăt.

Massey a coborît şi mai mult, căutînd să folosească cît mai bine viteza şi altitudinea mică: îl avea pe Esders într-o parte şi pe maşinistul Harry Corl în cealaltă. Împreună alcătuiau secția din capul escadrilei 3 de avioane torpiloare. Celelalte avioane le urmau, grupate în secții de cîte trei.

Au depăşit navele de escortă şi au trecut la atac. La o distanță de 10 mile au fost asaltate de alte două aparate Zero, apoi de altele. Şase pînă la opt aparate inamice erau în jurul lor, atacîndu-i mereu, în timp ce mitraliorii trăgeau cum puteau mai bine. Au coborît pînă la o altitudine de aproximativ 50 m: aceasta era limita maximă. De aici încolo, escadrila 3 de avioane torpiloare trebuia să se descurce cum putea.

Massey a ales portavionul din capul formației – acela care era mai la nord – şi escadrila s-a divizat în două grupuri de cîte şase aparate: unul trebuia să atace din stînga, celălalt din dreapta. În timp ce se apropiau de navă, şi artileria de la bord a deschis focul. În general focul antiaerian nu nimerea ținta, dar aparatele Zero erau în forma cea mai bună.

Unul a lovit instalația de comandă a profundorului de la avionul lui Corl şi aparatul a pornit-o spre apă. Văzînd că era pe punctul de a se prăbuşi, Corl a dat drumul torpilei. Scăpînd de greutate, a descoperit atunci că, folosind compensatorul aerodinamic, a putut să cabreze aparatul. A

revenit la poziția inițială, sperînd că va fi în stare cel puțin să ajute în lupta împotriva aparatelor Zero.

Apoi a sosit un moment crucial pentru toți. Cam la o milă depărtare de portavion, aparatul lui Lem Massey a fost lovit şi s-a aprins. Continuînd să zboare alături de el, Esders l-a văzut pe comandant agățat de aripă, în timp ce TBD-ul, cuprins de flăcări, se precipita în mare. Massey nu a putut să se salveze.

Privindu-l căzînd, lui Esders i-a trecut prin minte că el devenise acum comandantul escadrilei. Situația era atît de critică, încît nu se mai putea ține seama de nici o ierarhie. Deşi era cel mai tînăr pilot, trebuia să preia conducerea atacului.

A aruncat o privire la scena din jurul său. Priveliştea era îngrozitoare, apocaliptică: „În orice parte îmi îndreptam privirile vedeam cinci, şase, şapte sau chiar mai multe aparate în flăcări care se rostogoleau, în timp ce altele, lipsite de control, se învîrteau de jur împrejur nebuneşte".

Corl, văzînd că Esders începuse atacul final, s-a îndreptat spre nord pentru a se îndepărta de flotă. Făcuse tot ce putuse, dar acum pînă şi tunurile îi erau blocate. Mitraliorul său, Lloyd Fred Childers, cu toate că era rănit la amîndouă picioarele, continua să tragă cu un pistol de 45.

Esders s-a îndreptat spre obiectiv, în timp ce mitraliorul său, Mike Brazier, l-a anunțat pe firul interior că era rănit şi că nu-l mai putea ajuta. Cu toate acestea a reuşit o bună bucată de timp să anunțe ori de cîte ori vreun aparat Zero se apropia din spate.

În cele din urmă, la o distanță de 600 – 700 m, Esders a dat drumul torpilei sale, s-a întors brusc la dreapta, îndepărtîndu-se de navă cu cîteva sute de metri. Alte patru TBD-uri au reuşit, de asemenea, să lanseze torpile, dar unul dintre aparate a căzut în apropiere de prova navei. Esders nu a văzut ce s-a întîmplat cu celelalte avioane, dar în orice caz nu au scăpat. La sfîrşitul atacului, zece din cele douăsprezece aparate ale lui Lem Massey erau pierdute; rămăseseră doar Esders şi Corl care mai trebuiau să ajungă la bază.

Jimmy Thach, de la vreo 300 m altitudine, putea fi de puțin folos. El auzise foarte bine cînd Massey ceruse ajutor, dar tocmai atunci un roi de aparate Zero se repezise asupra escadrilei 3 de vînătoare. „Era ca într-un viespar", a povestit el mai tîrziu, iar oamenii săi nu au putut face altceva decît să lupte ca să nu piară.

„Domnule comandant, am un Zero în urma mea, alungă-l", a semnalat la un moment dat Ram Dibb, care zbura alături de Thach. Forțîndu-l pe japonez să ajungă în față, Ham a oferit comandantului un obiectiv perfect. El a deschis focul, iar Zeroul a început să se rostogolească spre mare. Dar toate astea nu l-au ajutat pe Lem Massey, care se afla mai jos. Nu erau suficiente aparate de vînătoare. Escadrila 3 de avioane torpiloare a trebuit să-i facă față singură lui Nagumo.

Raita Ogawa, care zbura în patrula de escortă a navei *Akagi*, şi-a dat scama că aceste două atacuri ale avioanelor torpiloare au fost cele mai supărătoare din acea dimineață. Aparatele acestea au manevrat mult mai bine decît bombardierele care le-au precedat şi a fost nevoie de mai mult timp pentru a le doborî. În afară de aceasta aveau şi tendința de a se învîrti în acelaşi loc după atac, ceea ce era destul de supărător, cerînd mai mult timp pentru a le îndepărta.

Acest ultim atac a ilustrat foarte bine problemele care îl preocupau pe Ogawa. Sosind dinspre sud-est în jurul orei 10,10, grupul a fost compus numai din douăsprezece avioane TBD şi cîteva aparate de vînătoare, dar le-au dat foarte mult de furcă. A fost nevoie de toate aparatele de vînătoare care escortau cele patru portavioane pentru a le putea veni de hac. În acelaşi timp nu mai rămăsese nici un aparat care să patruleze sus la înălțime.

Acum, din nou, întreaga formație de portavioane era în dezordine. Comandorul Aoki de pe nava *Akagi* nu putea nici măcar să mai vadă nava *Hiryu* – aceasta era pe undeva în fumul care se ridica înspre nord. Navele *Kaga* şi *Soryu* puteau fi văzute, dar se aflau la o distanță de 4.000 – 5.000

m, distanță mai mare decît cea indicată, adică 1.300 m. La ora 10,10 forța de şoc a primit dispoziție să se îndrepte spre est, dar cam după un minut *Akagi* s-a întors brusc spre nord-vest, încercînd să prezinte pupa spre cele douăsprezece avioane TBD. În cele din urmă, avioanele torpiloare americane s-au îndreptat spre nord în direcția navei *Hiryu*, dar cine ar fi putut să-şi imagineze aceasta? Ca urmare, formația de portavioane a rămas şi mai împrăştiată.

Lucrurile s-au complicat şi mai mult datorită prezenței unui submarin inamic în apropiere. Distrugătorul *Arashi* a semnalat primul apariția unor urme de torpile în jurul orei 09,10. A reacționat imediat lansînd cîteva bombe de adîncime şi a rămas în urmă cînd restul forței de şoc s-a îndreptat spre nord-est. Distrugătorul *Arashi* era încă acolo, veghind asupra submarinului inamic în speranța că ar putea observa cine ştie ce.

Cu toate acestea fusese o dimineață satisfăcătoare. În jurul orei 10,15, ultimul lot de avioane torpiloare urma soarta celor precedente. Astfel, japonezii respinseseră opt atacuri inamice în timp de trei ore. Totodată, activitatea febrilă care s-a desfăşurat jos sub punte îşi va da roadele: acolo s-au alimentat şi înarmat din nou nouăzeci şi trei de aparate şi chiar în acel moment erau pe puntea de decolare. Prima forță de şoc suferise destule ultragii; atacul masiv asupra flotei americane avea să fie dat, după cum fusese planificat, la ora 10,30.

La ora 10,20, înainte ca atacul avioanelor torpiloare să fi fost complet respins, amiralul Nagumo a dat ordin ca atacul să înceapă de îndată ce vor fi gata. Poate chiar cu puțin timp înainte de ora stabilită, avioanele de pe *Akagi* erau la locurile lor, cu un grup de aparate Zero în frunte. Nava a început să înainteze cu prova în direcția vîntului. Celelalte trei portavioane au văzut semnalul lui Nagumo şi au făcut acelaşi lucru.

Pe nava *Kaga* subofițerul Morinaga stătea cu un grup de piloți în centrul punții de decolare, chiar în spatele celui de-al doilea ascensor. Toți aveau să participe la atacul următor, şi, aşteptînd să-şi ocupe locurile pe aparatele respective, au

primit ordine de pe puntea de comandă să stea ca observatori suplimentari. Acum scrutau cerul – în cea mai mare parte senin, doar cu cîțiva nori împrăştiați ici şi colo.

Nimeni nu ştie cine le-a detectat primul. Toți piloții au început să strige dintr-o dată. Dar nu încăpea nici o îndoială asupra acelor puncte negre care se revărsau din albastrul cerului ca nişte mici boabe de mărgele desfăcute dintr-un şirag. Toți într-o voce au strigat spre puntea de comandă: „Avioane inamice în picaj !"

8

„Nu lăsați să scape acest portavion !"

Tony Schneider nu mai avea benzină aproape de loc… Bill Pittman vedea cum scade nivelul benzinei din rezervor… şi aproape toți ajunseseră la capătul răbdării, dar Wade McClusky zbura cu încăpățînare mai departe. Era sigur că japonezii trebuiau să fie undeva pe acolo, deşi pînă atunci nu zărise nimic. Era ora 09,55, iar bombardierele în picaj de pe *Enterprise* ajunseseră aproape la capătul din nord al sectorului lor de recunoaştere. Dacă în următoarele cinci minute nu găseau nimic, McClusky trebuia să-i aducă înapoi la est, altfel nu aveau să se mai poată întoarce la bază.

Dintr-o dată, departe jos, el a zărit o navă de război care înainta cu toată viteza spre nord-est. Judecînd după felul în care înainta, desigur că era vorba de o chestiune foarte urgentă. McClusky s-a gîndit că ar putea fi un fel de navă de legătură între grupul de debarcare şi forța de şoc a lui Nagumo… Atunci şi-a schimbat direcția, luînd-o pe aceea a navei, şi celelalte bombardiere l-au urmat.

De fapt, nu era o navă-mesager, ci distrugătorul *Arashi*, care făcea parte din escorta lui Nagumo. Desprins de restul

navelor ca să se ocupe de submarinul american, lansase cîteva bombe de adîncime, iar acum încerca să ajungă din urmă restul convoiului. Dar dacă raționamentul lui McClusky nu era absolut exact, intuiția sa era sută la sută justă; distrugătorul l-a dus direct la portavioane.

La ora 10,15 aspirantul Pittman, care zbura în flancul comandantului, cu un ochi mereu la indicatorul de benzină, l-a văzut pe McClusky arătînd cu degetul drept înainte. Acolo, cam la 35 de mile depărtare, puțin la stînga a detectat primele dîre. Le-a văzut pînă şi locotenentul Bill Roberts, care zbura puțin mai în spate: la început arătau ca nişte „ornamente albe pe un covor albastru", apoi, dintr-o dată, s-au văzut nave pretutindeni. Niciodată în viața sa nu văzuse atît de multe nave la un loc.

Pentru aspirantul Schneider priveliştea nici nu putea fi mai binevenită. Era aproape pe punctul de a rămîne fără combustibil şi şi-a închipuit că vede nave prietene. Părea lucrul cel mai logic: avioanele de pe *Enterprise* zburau de trei ore şi se îndreptau spre est; comandantul McClusky, nefiind în stare să găsească inamicul, îi ducea, desigur, spre bază.

În acest moment, motorul său şi-a dat ultima suflare. Începînd o coborîre lungă spre flota de sub ei, a fost surprins să vadă un cuicasat. Americanii nu aveau nici un cuirasat pe acolo. Tony Schneider nu mai avea nevoie de alte indicii. Înțelese despre ce era vorba. A făcut un viraj brusc spre sud în speranța de a ameriza cît mai departe de acele nave.

Aspirantul John McCarthy crezuse, de asemenea, pentru moment că „bătrînul" îi ducea înapoi pe *Enterprise*. Mitraliorul din spate l-a întrebat ezitînd puțin: „Crezi că am ajuns acasă?"

McCarthy s-a uitat mai cu atenție la urmele şerpuitoare, la catargele în formă de pagodă, la punțile de zbor lungi, galbene. „Nu – i-a spus lui Howell –, nu sîntem acasă".

Wade McClusky putea să le vadă acum destul de bine. Păreau a fi dispuse într-un cerc mare, cu cele patru portavioane împrăştiate în centru. Două erau destul de

aproape… altul era mai spre est…, în timp ce al patrulea departe spre orizont, la nord. Ținea binoclul aproape lipit de ochi, dar nu reuşea să-şi explice ceea ce-l impresiona mai mult: nimeni nu trăgea în el. Nu se vedea nici un aparat de vînătoare, nici un foc antiaerian. Totuşi cea mai mare parte dintre nave făceau manevre febrile. Era prea departe pentru a vedea, dar probabil că tocmai scăpaseră de un atac al avioanelor torpiloare. În acelaşi timp, sus cerul era gol, iar obiectivul expus oricărui atac.

Nu era nici un moment de pierdut. McClusky a întrerupt acum tăcerea radioului, raportînd pe *Enterprise* luarea de contact şi trasînd sarcini celor două escadrile ale sale. Escadrila 6 de recunoaştere a lui Earl Gallaher zbura chiar alături de el, în timp ce escadrila de bombardiere a lui Dick Best era puțin mai jos şi mai în spate.

Apropiindu-se dinspre sud-vest, McClusky a ales cele două portavioane care se aflau în calea sa. Pe cel mai apropiat, cel din stînga, avea să-l atace el împreună cu Gallaher. Pe celălalt, care era mai departe, la dreapta, i l-a destinat lui Dick Best.

În mod surprinzător, Best nu a recepționat semnalul. Fiind escadrila din spatele formației, s-a gîndit că grupului său îi revenea obiectivul cel mai apropiat, aşa cum era obiceiul. De fapt, după ce tăcerea radioului fusese întreruptă, el l-a anunțat pe comandant ce intenție are. Dar de data aceasta McClusky a fost cel care nu a primit mesajul. Cele două escadrile s-au lansat astfel spre punctul de atac cu scopul de a lovi acelaşi obiectiv.

Best era aproape gata acum. El a aliniat cu grijă aparatele din grupul său şi a controlat poziția celorlalte avioane din escadrilă. Toate erau la locul lor – de o parte şi de alta a aparatului său. A deschis voleții, gata să se îndrepte spre obiectiv.

Dintr-o dată au coborît în picaj lîngă Best aparatele lui McClusky. Îi luaseră obiectivul lui Best şi acesta nu mai putea să facă nimic. A închis voleții şi a semnalat bombardierelor sale să se regrupeze din nou; trebuia să atace celălalt portavion, care era mai spre est.

Dick Best nu a fost singurul pilot surprins de neaşteptata coborîre în picaj a lui McClusky. Chiar şi Bill Pittman, care zbura lîngă comandant, a fost la fel de uimit. Pittman era fotograful escadrilei, şi de vreme ce el trebuia să fotografieze, presupunea că McClusky se va arunca ultimul, dînd posibilitatea unei mai bune fotografieri a bombardamentului.

Nu era nimic de făcut. McClusky era hotărît să bombardeze primul. La ora 10,22 s-a lansat în picaj şi Pittman a rămas pentru moment stupefiat. Cum Pittman ezita, pilotul care zbura în partea cealaltă a aparatului lui McClusky, Dick Jaccard, a luat locul lui Pittman şi a coborît de asemenea în picaj. Probabil că Jaccard era şi el puţin cam nervos. În loc să deschidă voleţii de picaj, a acţionat greşit şi a scos trenul de aterizare.

Pittman l-a urmat. El nu uitase să-şi deschidă aparatul fotografic, dar asta a fost totul. Nu a fotografiat decît cerul şi orizontul.

A venit apoi rîndul escadrilei 6 de recunoaştere, condusă de Earl Gallaher. Apoi, pe neaşteptate, au urmat secţiile a doua şi a treia ale escadrilei 6 de bombardiere. Unii din piloţii lui Best nu au observat că acesta s-a îndreptat spre un alt portavion şi au coborît în picaj în punctul stabilit iniţial. Alţii l-au urmat pe locotenentul Joe Penland, conducătorul secţiei a doua. Penland nu ştia ce intenţii are Best. A văzut o mulţime de bombe căzînd în mare lîngă navă şi atunci s-a hotărît să i se alăture lui McClusky. Douăzeci şi cinci de avioane s-au lansat în picaj asupra obiectivului.

Timp de cîteva secunde nava părea că habar nu are de prezenţa acestora. Puţin mai înainte se întorsese, dar acum se îndrepta în direcţia vîntului, pregătindu-se să-şi lanseze aparatele. Wade McClusky era la jumătatea drumului în jos cînd l-au observat. Atunci nava a deschis focul, a tras cîteva rafale, dar asta a fost totul.

La o altitudine de 600 m McClusky a acţionat manşa din stînga, a dat drumul bombei şi apoi s-a îndepărtat cît mai repede posibil. Unul după altul, cele douăzeci şi cinci de aparate au făcut acelaşi lucru, în timp ce întreaga lume

părea că explodează sub ei. O văpaie de foc, rămăşiţe învîrtindu-se în aer, o privelişte de o fracţiune de secundă a unui aparat Zero făcut bucăţele – fiecare pilot a plecat de acolo cu impresia sa personală asupra scenei în momentul lansării bombei. Cînd apărea următorul pilot în acelaşi loc, o nouă explozie schimba complet scena. Nimeni nu a avut imaginea întregii situaţii, nici măcar doi oameni nu au văzut aceeaşi scenă.

Wade McClusky, comandînd grupul, a văzut o punte de lemn dur şi lucios, un grup de suprastructuri intact şi cîteva aparate cu motoarele în funcţiune la pupă. Earl Gallaher, venind al patrulea la rînd, a văzut coloane de apă ridicate de două bombe care nu atinseseră ţinta şi lumina orbitoare a propriei sale bombe căzînd printre avioanele de pe punte. Dusty Kleiss, al şaptelea, a găsit pupa navei într-o vîlvătaie, dar cercul roşu pictat deasupra provei rămăsese încă neatins; apoi bomba sa a schimbat totul.

Şi astfel a continuat pînă cînd a venit rîndul aspirantului Geprge Goldsmith, al 25-lea şi ultimul. Acum portavionul era o epavă fumegîndă, care şi-a schimbat brusc direcţia spre dreapta în speranţa de a evita alte lovituri. Goldsmith o avea tot timpul în mira sa.

De pe scaunul din spate, radiotelegrafistul James Patterson scanda altitudinea pe măsură ce coborau spre ţintă. În timpul exerciţiilor de bombardare în picaj, de obicei dădeau drumul bombei de la o altitudine de aproximativ 700 m; acum acul altimetrului era la 650, şi aparatul continua să coboare. În cele din urmă, la 500 m, Goldsmith a tras manivela. Patterson urmărea rezultatele plin de uimire: „În timpul zborurilor de antrenament se dovedise a fi cel mai slab pilot de pe un bombardier în picaj, dar în acea zi Goldsmith a răscumpărat fiecare centimă investită în el dînd drumul bombei direct prin puntea de decolare, la mijlocul navei".

La o altitudine de 5.000 m Dick Best a virat la dreapta şi s-a îndreptat spre portavionul care se afla mai spre est. Nu primise instrucţiunile lui McClusky şi era convins că acesta îi „suflase" obiectivul, dar ce era mai prost, aproape toate

aparatele escadrilei 6 de bombardiere se alăturaseră altora. Rămăseseră numai cinci avioane din propria sa secție pentru a da atacul. Foarte bine, trebuia să o scoată la capăt.

„Nu lăsați să scape acest portavion", a strigat el prin radio în timp ce se apropia de noul obiectiv. Ceva mai departe la est a văzut un al treilea portavion şi mai la nord un al patrulea. Într-o străfulgerare i s-a părut că acest portavion era tocmai sub atac, dar în acel moment întreaga lui atenție era concentrată asupra celui de-al doilea portavion de jos.

Acum se aflau chiar deasupra. Era de necrezut, dar atacul lui McClusky – foarte vizibil – nu a alarmat deloc nava. Apărarea antiaeriană nu intrase în acțiune, iar nava îşi continua drumul cu prova în direcția vîntului, pregătindu-se să lanseze. Best şi-a aliniat din nou aparatele, a deschis voleții şi de data aceasta s-a lansat într-un atac adevărat...

Nici nu-i venea să creadă. De luni de zile îşi imagina acest moment, şi acum, în sfîrşit, sosise: puntea de zbor galbenă cu cercul acela mare roşu, totul exact aşa cum îşi închipuise. A ştiut întotdeauna că acesta era un război adevărat, că undeva îl aştepta un inamic adevărat, că avea să fie trimis într-o misiune adevărată ca să atace şi să fie atacat. Cu toate acestea, niciodată pînă acum nu i s-a părut adevărat.

A examinat calm puntea de zbor japoneză prin vizor, îndreptînd telescopul, care mărea de trei ori, într-un punct, drept în fața punții de comandă şi în centrul navei. A văzut prin lentile, la o distanță de 1.000 m, un avion: era un aparat de vînătoare care decola. Bine: se părea că acolo jos totul se desfăşura normal.

În spatele său veneau celelalte patru aparate. Nu era deloc uşor. Toți piloții erau de acord că nimeni nu executa un bombardament în picaj mai brusc şi mai drept în jos decît Dick Best. Dar toți piloții l-au urmat, întrebîndu-se dacă comandantul va mai putea să revină în zbor orizontal. Unul dintre piloți, crezînd că nu va mai reveni, a dat drumul bombei prea devreme, dar ceilalți se țineau bine. Dacă Best

era în stare, de ce nu ar fi fost şi ei? Comandantul a continuat să coboare pînă cînd a considerat că sosise momentul; atunci, în ultima clipă, a tras maneta pentru lansarea bombei.

Dar nici chiar acum nu se îndepărta. După atîția ani de pregătire nu voia să piardă ocazia de a vedea explozia primei sale bombe. A virat brusc, răsturnînd pur şi simplu aparatul într-o parte şi pe coadă, şi a privit apoi spectacolul din fotoliul său de orchestră improvizat.

Bomba sa a lovit obiectivul la nivelul punții de comandă. Se părea că alte două bombe au căzut mai spre pupă. Toate trei au transformat avioanele de pe navă într-o masă de flăcări; rezervoarele lor de benzină explodau ca un şir de petarde.

Era un spectacol fantastic. Şi de data aceasta fiecare l-a văzut altfel. În momentul acela de emoție, ochiul a jucat tot felul de feste, chiar şi cînd era vorba de amănuntele cele mai simple. Dick Best a văzut „foarte clar şi fără urmă de îndoială" că grupul de suprastructuri al navei era la tribord; Bill Roberts, pilotul foarte capabil al avionului nr.5, era absolut sigur că se afla la babord.

Cînd în cele din urmă au plecat, Best a văzut cu surprindere o formație de avioane torpiloare îndreptîndu-se spre obiectiv din partea opusă. Erau probabil unele aparate „din coada" atacului precedent al TBD-urilor. Apoi a văzut mai departe, spre est, al treilea portavion, pe care-l observase chiar înainte de a se lăsa în picaj. Acum acesta era prins într-o adevărată ploaie de bombe, care explodau strălucind printr-o perdea de fum. Cineva îşi îndeplinea cu multă rîvnă misiunea de a-l distruge.

Locotenent-comandorul Max Leslie a bătut în partea laterală a avionului său SBD ca să atragă atenția lui Bill Gallaher din spate. Gallaher a privit în jos, spre punctul indicat de comandant, şi la o depărtare de 5.000 m a reperat un portavion. Avioanele de pe *Yorktown* se apropiau de vreo 15 minute de flota japoneză, dar Gallaher acum a văzut pentru prima oară obiectivul pe care Leslie îl alesese pentru

escadrila 3 de bombardiere. Era cel mai la est dintre cele trei portavioane care se vedeau în zona aceea.

Niciodată nu văzuse ceva atît de mare, în special cercul roşu imens pictat pe punte la provă. Pînă atunci Gallaher stătuse cu fața înainte – o încălcare a regulamentului pe care comandantul o tolera adesea –, dar acum s-a întors şi şi-a luat locul la mitralieră.

Leslie încerca în continuare să ia contact cu Lem Massey prin radio pentru a coordona atacul. Dar nu mai auzea de mult timp escadrila 3 de avioane torpiloare. Domnea o tăcere desăvîrşită.

La ora 10,23 Gallaher, privind mereu spre portavion, a semnalat că nava a început să-şi lanseze avioanele. Iată o ştire proastă. Pînă atunci în partea de sus a cerului nu fusese nici un aparat de vînătoare inamic. Leslie a încercat încă o dată să-i semnaleze lui Massey; din nou tăcere. Nu mai avea timp de pierdut; trebuia să atace singur.

Era exact ora 10,25 cînd s-a bătut cu palma peste cap – semnalul stabilit pentru a le indica celorlalți să-l urmeze – şi a pornit la atac de la o înălțime de 4.800 m. Şi-a reperat obiectivul imediat şi, în timp ce cobora spre mare, avea certitudinea că efectua cel mai bun zbor al său în picaj. Şi părea într-adevăr o ironie a soartei faptul că pierduse bomba.

Ei bine, dar avea mitralierele. La o înălțime de 3.300 m a deschis focul, cu mitralierele fixate pe suport, ciuruind puntea de comandă a navei. Apoi, la 1.300 m, mitralierele s-au blocat. Nemaiavînd nici bombă, nici mitraliere, nu putea să atace inamicul. Totuşi a continuat să coboare în picaj.

Comandantul Max Leslie şi-a condus oamenii tot drumul pînă la obiectiv. Numai cînd a fost pe deplin convins că nu mai avea nimic de făcut s-a îndepărtat, lăsîndu-şi escadrila să continue atacul.

Locotenentul Lefty Holmberg, pilotul avionului nr.2, a preluat comanda în locul lui Leslie. Studiind cu atenție portavionul, a considerat că cercul roşu vopsit pe puntea de zbor putea constitui o țintă foarte bună şi şi-a îndreptat vizorul spre acesta.

Nava îşi continua drumul, dar Holmberg a început să vadă unele lumini mici aprinzîndu-se de jur împrejurul punții de decolare. Acestea i-au amintit de lumînările de pe un tort la o aniversare a zilei de naştere. Apoi şrapnelele au început să lovească aparatul său. Nu mai era nici o urmă de îndoială: trăgeau asupra lui cu o precizie remarcabilă.

La o distanță de 800 m a apăsat pe butonul electric pentru lansarea bombei, dar în acelaşi timp, ca să fie mai sigur, a tras şi maneta de mînă. În timp ce se redresa după ce a terminat picajul, omul său din spate, G.A. Laplant, era gata-gata să-i spargă căştile cu urletele lui de bucurie pentru lovitura dată, spunîndu-i să se uite ca să vadă el singur. Holmberg a virat puțin la stînga şi a aruncat o privire. Din mijlocul navei se ridica o imensă coloană de fum portocalie, neagră şi cenuşie.

Unul după altul, toți membrii escadrilei 3 de bombardiere au înaintat, au zburat în picaj, au lansat bombele şi apoi s-au îndepărtat. Şi unul după altul au înregistrat diferite aspecte ale scenei de jos. Toate atît de asemănătoare, şi totuşi atît de diferite, depinzînd de momentul exact în care ochii au fixat acțiunea şi au captat imaginea.

Pe Joseph Godfrey, omul din spate de pe aparatul nr.5, l-a impresionat acel aparat Zero care a ajuns cu întîrziere, tocmai cînd escadrila începuse să atace: „Era atît de aproape, încît mi se părea că l-aş putea scuipa în ochi pe pilot". Imaginea care i-a rămas locotenentului Dave Shumway a fost aceea a avionului de vînătoare aruncat de explozia bombei lui Holmberg peste bordul portavionului. Pentru aspirantul Charles Lane, momentul cel mai impresionant a rămas acela al redresării după picaj, cînd trăgea manşa cu amîndouă mîinile, convins că nu va fi în stare să redreseze aparatul. Pe aspirantul Philip Cobb l-au impresionat bucățile mari din puntea de zbor şi din avioane aruncate în aer. Dacă avea să se mai întoarcă vreodată pe *Yorktown*, ştia bine că nu avea de ce să se mai teamă de această navă japoneză în restul bătăliei.

Ultimii patru oameni care au bombardat în picaj au

gîndit la fel. Portavionul era acum o masă de flăcări, şi ar fi fost o adevărată risipă să se mai arunce alte bombe. Aşa încît aspirantul Elder şi Cooner s-au îndreptat spre un „crucişător" aflat în apropiere (de fapt un distrugător), în timp ce locotenentul Wiseman şi aspirantul Butler s-au dedicat unui cuirasat. Toți au avut satisfacția să vadă fum şi flăcări în jurul pupei noilor lor obiective.

Acum Max Leslie se îndepărta. Ajungînd la locul de întîlnire al escadrilei puțin mai la sud-est, s-a învîrtit în cercuri vreo cinci sau zece minute, aşteptînd celelalte aparate. Numai aspirantul Alden Hanson a apărut, ceilalți probabil că plecaseră spre bază fiecare separat. Dar în timp ce aştepta, Leslie urmărea cu satisfacție exploziile care continuau să zdruncine portavionul atacat de escadrila sa. Apoi a mai văzut şi alte explozii imense erupînd de la două nave la vreo 10-12 mile spre vest. Şi acelea păreau a fi tot portavioane şi fuseseră foarte tare avariate.

Piloții bombardierelor în picaj de pe *Enterprise* şi *Yorktown* aveau să discute mult timp cine a dat prima lovitură în bătălia de la Midway. Venind din diferite direcții, fără să-şi dea seama că mai erau şi alții pe acolo, fiecare grup spunea cam aceeaşi poveste. Fiecare găsise portavioanele lui Nagumo neatinse. Fiecare atacase în acelaşi interval de timp de şase minute. Redresîndu-se, fiecare l-a observat pe celălalt cum ataca. Dar sînt încă o mulțime de puncte neclare pentru a se ajunge la o concluzie definitivă şi limpede. Se pare că nimeni nu va şti vreodată cum s-au petrecut lucrurile.

Takayoshi Morinaga le-a văzut venind. Puțin a lipsit ca primele trei bombe să nu atingă prova navei *Kaga*, dar nu încăpea nici o îndoială asupra celei de-a patra. Se îndrepta direct spre puntea de decolare… de fapt direct spre *el*.

S-a aruncat jos pe punte, a închis ochii şi şi-a acoperit urechile cu mîinile. Bomba a căzut cu un zgomot asurzitor lîngă ascensorul de la pupă. Ridicînd capul, Morinaga a privit de jur împrejur: numai trei din grupul mare de aviatori care stăteau cu el mai erau în viață.

Comandorul Jisaku Okada probabil nici nu şi-a dat seama. Aproape în acelaşi moment a fost omorît de o altă bombă, care a căzut tocmai în prova punții de comandă. A lovit un cărucior cu carburanți, adus acolo pentru alimentarea aparatelor care se întorseseră de la Midway. Totul s-a transformat într-o vîlvătaie de foc, inundînd puntea cu benzină aprinsă. Dintre toți cei care se aflau în jur nu a scăpat niciunul.

Căpitan-comandorul Amagai, care se găsea la pupă la postul de comandă aeriană, a scăpat de torentul de foc. Nu ştia că incendiul se datora acelui cărucior şi a crezut că infernul fusese produs de „un nou tip de bombă îngrozitoare a yankeilor".

Bombele cădeau într-una. În timp ce subofițerul Yokochi încerca să se suie în aparatul său, o explozie l-a zăpăcit complet, apoi o alta l-a aruncat peste bord ca pe o minge. Cînd şi-a revenit după cîteva secunde, se afla în apă.

Căpitan-comandorul Yamasaki, ofițerul-şef cu aprovizionarea materialelor de pe *Kaga*, a fost mai puțin norocos. În timp ce fugea pe puntea de decolare căutînd să se adăpostească, o bombă a căzut exact peste el. A dispărut în explozie fără nici o urmă. Căpitan-comandorul Amagai, care urmărea toate acestea de la postul de comandant aerian, a avut o reacție filosofică curioasă: „Cei care dispar ca şi roua desigur că sînt mult mai fericiți".

Amagai nu se mai temea acum deloc, căci întîmplările se succedau după voia destinului. Plin de resemnare privea bombele căzînd şi i se părea că poate distinge chiar şi culorile în care erau vopsite.

Altora li se părea că infernul nu avea să se mai termine niciodată, dar de fapt nu a durat decît cîteva minute. Pe cînd se îndepărta şi ultimul dintre acele aparate de culoare albastru închis, *Kaga* fusese lovită din plin de cel puțin patru bombe, probabil chiar de mai multe, căci în tot acel infern de avioane şi muniții care explodau, nimeni nu mai putea să numere exact.

Pe nava *Akagi*, Teiichi Makishima manipula aparatul său de filmat. Fiind singurul fotoreporter prezent, se îmbarcase

pe nava-amiral, iar acum filma de la postul de comandă aeriană fiecare amănunt îngrozitor al agoniei navei *Kaga*. Cenzura avea, desigur, să-şi spună mai tîrziu cuvîntul, dar acum el filma tot ce se petrecea în jurul său.

La început a crezut că nava *Kaga*, într-un fel sau altul, avea să supraviețuiască. Coloanele imense de apă ridicate de primele bombe care nu atinseseră ținta dădeau speranțe. Dar apoi a venit momentul teribil în care toată partea anterioară a punții de comandă a devenit galbenă de flăcările care o cuprinseseră, şi atunci Makishima s-a surprins murmurînd: „S-a terminat".

Tocmai la acest punct dramatic i s-a isprăvit pelicula. S-a dus în grabă în camera hărților, unde a petrecut cîteva minute febrile încărcîndu-şi aparatul cu un nou film. Apoi s-a întors exact cînd straja de pe *Akagi* striga: „bombardiere în picaj".

Era de necrezut cum au fost cu toții luați prin surprindere. Amiralul Kusaka urmărea primul aparat de vînătoare de pe *Akagi* luîndu-şi zborul pentru atacul ce urma să se dea asupra flotei americane – aceasta era preocuparea lui principală. Comandorul Aoki avea atenția îndreptată asupra ultimelor avioane torpiloare americane – mai erau cîteva care zburau prin apropiere. Cei de pe cuirasatul *Kirishima*, care se afla la o depărtare de aproximativ 5.000 m, au văzut avioanele deasupra navei *Akagi*. Comandantul secund s-a repezit să anunțe prin radio, dar era prea tîrziu.

Teiichi Makishima, plin de curaj, a îndreptat aparatul de filmat spre avioanele care se lăsau în jos. A putut să distingă trei dintre ele, care apăreau din ce în ce mai mari. Apoi i-a fost de ajuns – nu era decît un operator de cinema, şi nicidecum marinar –; el nu s-a mai putut ține pe picioare şi a căzut pe punte.

Căpitan-comandorul Fuchida a urmărit ceva mai mult scena. Dintr-o dată a văzut nişte obiecte negre desprinzîndu-se de pe aripile avioanelor. Atunci nici el nu a mai rezistat şi s-a refugiat îndărătul unei saltele protectoare.

O strălucire orbitoare – întreaga navă s-a zguduit –,

în timp ce o bombă a lovit antena radioului şi a explodat la numai cinci metri de prova în stînga. O coloană imensă de apă murdară, neagră s-a ridicat de două ori mai înaltă decît puntea de comandă, revărsîndu-se peste ofiţerii adunaţi acolo. Timp de o frîntură de secundă îngrozitoare, ofiţerul cu navigaţia al lui Nagumo, căpitan-comandorul Sasabe, a privit această coloană de apă şi a avut impresia că vede chipul mamei sale.

Puţin după aceea – alţii zic că înainte – o a doua bombă a căzut pe puntea de decolare în partea opusă punţii de comandă. De data aceasta şocul a fost mai puţin violent, dar aceasta s-a datorat faptului că bomba a trecut uşor prin ascensor, la mijlocul navei, şi a explodat jos pe puntea hangarelor. Acolo a măturat totul: avioane, cisterne cu benzină, bombe, torpile. Flăcările au răbufnit, propagîndu-se la avioanele aliniate pe puntea de decolare.

Apoi o a treia bombă a distrus chiar pupa navei, aruncînd toate avioanele parcate acolo într-un talmeş-balmeş. Mai grav a fost însă faptul că a blocat cîrma navei, astfel că aceasta nu mai putea manevra.

Asta a fost tot. După cîteva secunde aparatele inamice au plecat, şi pentru cîteva clipe nu s-a mai auzit nici un zgomot în afară de trosniturile produse de flăcările care mistuiau totul. Privind jos la rămăşiţele care ardeau, Mitsuo Fuchida a început să plîngă.

În timp ce Teiichi Makishima manipula aparatul său de filmat, comandantul Hisashi Ohara stătea pe puntea de navigaţie a navei *Soryu* şi urmărea şi el atacul asupra navei *Kaga*. Vedea bombele lovind nava şi incendiile izbucnind peste tot. Apoi dintr-o dată s-a auzit alarma şi pe nava sa: „Avioane în picaj inamice… în golurile dintre nori”.

A privit în sus şi a văzut vreo zece-douăsprezece aparate îndreptîndu-se în jos spre *Soryu*. În momentul următor o bombă a lovit partea stîngă a punţii de decolare, lîngă ascensorul din provă…, apoi a căzut o altă bombă în faţa punţii de comandă. Suflul l-a aruncat pe Ohara vreo cinci metri înapoi. Nu a simţit nici o durere – mai curînd i s-a părut că a fost aruncat într-o baie de aburi. Numai cînd s-a

întors la postul său şi toţi s-au grăbit să-i acopere faţa cu prosoape şi-a dat seama cît de ars era.

Între timp o a treia bombă a căzut la pupă şi întreaga punte de decolare a fost cuprinsă de flăcări. Trebuie să mai fi fost şi alte lovituri, dar era greu de spus: avioanele şi muniţiile explodau pretutindeni pe navă. Într-un interval de trei minute, ea fusese distrusă, iar unele dintre bombardierele americane s-au îndreptat să atace navele de escortă. Distrugătorul *Isokaze* a scăpat ca prin minune de o lovitură la pupă.

Totul s-a petrecut atît de repede, încît mulţi de pe *Soryu* nici nu au prins de veste. Juzo Mori era jos în camera de instructaj cu ceilalţi piloţi care se întorseseră după atacul de la Midway. Nu aveau cui să raporteze şi acum stăteau comod în fotoliile mari de piele mîncînd crochete de orez şi protestînd împotriva atitudinii misterioase a celor de la comandă. Apoi a sunat sirena şi s-a auzit o voce la megafon anunţînd că nava *Kaga* era atacată.

Unii dintre piloţii mai tineri au alergat afară să privească atacul, dar flegmaticul Mori a luat-o mai uşor... Dacă vor avea nevoie de el, îl vor chema. Stătea liniştit şi relaxat împreună cu vreo zece colegi, cînd, fără nici o prevenire, au simţit o zguduitură puternică, nava s-a înclinat brusc spre dreapta, probabil din cauza unei întoarceri forţate la stînga. În clipa următoare, peretele camerei de instructaj s-a despicat cu un trosnet şi flăcările au năpădit înăuntru.

Piloţii s-au precipitat spre unica uşă. Mori s-a întîmplat să fie ultimul, dar, aducîndu-şi aminte de rugby, jocul său preferat, a reuşit să iasă primul.

Tatsuya Ottawa, alt pilot din grupul acela, a ieşit împiedicîndu-se pe puntea de zbor, pentru a o găsi pradă flăcărilor. Totul exploda: bombe, avioane, rezervoare de benzină. Nu a avut timp decît să arunce o privire rapidă şi o nouă explozie l-a azvîrlit peste bord. Perfect conştient, a avut prezenţa de spirit să-şi strîngă picioarele sub el şi să-şi împreuneze mîinile peste genunchi. A fost aruncat în apă ca un proiectil.

Pe nava *Hiryu*, locotenenţii Tomonaga şi Hashimoto

erau foarte ocupați cu pregătirea următorului atac împotriva flotei americane. Acum toate păreau puse la punct. Hashimoto se relaxa în camera de instructaj a aviatorilor de pe avioanele torpiloare. Cîteva minute mai tîrziu, locotenentul Yasuhiro Shigematsu, comandantul avioanelor de vînătoare de pe *Hiryu*, a dat buzna înăuntru anunțînd: „*Akagi* este avariat. *Kaga* şi *Soryu* sînt în flăcări; am rămas singurii care nu am fost loviți".

Hashimoto nu-şi credea urechilor. A fugit pe puntea de decolare şi a început să privească de jur împrejur. Nu se putea vedea prea mult: în timpul manevrelor de dimineață, *Hiryu* se îndepărtase de celelalte trei portavioane şi se găsea acum la o distanță de circa 10.000 m înapoi. Dar nu era atît de departe încît locotenentul Hashimoto să nu vadă norii de fum şi trei incendii separate la orizont.

Comandantul secund de pe *Hiryu*, căpitan-comandorul Konoe, a văzut toată scena de pe puntea de comandă şi i s-a părut că totul se petrecuse simultan. Văzînd coloanele acelea de fum din ce în ce mai înalte, a simțit o strîngere de inimă. A fost în stare doar să murmure: „Ce-o să se întîmple cu noi?"

Lefty Holmberg nu se mai sinchisea de ce se petrecea acum. Chiar dacă nu ar mai fi ajuns înapoi pe *Yorktown*, îşi îndepliniseră misiunea. Aşa că atunci cînd un lichid uleios a început să se răspîndească în toată cabina, rămase indiferent. Se gîndi că focul antiaerian îi avariase tubul de ulei şi că în curînd avea să se prăbuşească. Nu avea nici o importanță. Singurul lucru important era faptul că lovise obiectivul. Se simțea oarecum asemenea unui jucător de fotbal care îşi rupe un picior înscriind golul victoriei.

Aştepta ca motorul să împroaşte uleiul şi apoi să se oprească, dar, dimpotrivă, continua să funcționeze regulat, aparatele indicînd nivelele normale. În cele din urmă şi-a dat seama că motorul era în perfectă stare de funcționare; era vorba de lichidul provenind din mecanismul hidraulic care acționa trenul de aterizare şi voleții.

A continuat să zboare, scăpînd de escorta japoneză. În

curînd s-a întîlnit şi cu alte aparate din escadrila 3 de bombardiere şi împreună s-au îndreptat spre nava *Yorktown*. Tot timpul se uita cu atenție ca nu cumva să fie surprins de vreun aparat Zero, dar nu se vedea niciunul.

În schimb, alții le-au văzut prea bine. Jos, acționînd asupra avioanelor torpiloare, aparatele Zero nu au putut să înfrîngă atacul bombardierelor, dar acum se aflau într-o poziție care le permitea să le atace în timp ce reveneau la zbor orizontal. Întărîtate de priveliştea celor trei portavioane în flăcări, aparatele Zero încercau din răsputeri să se răzbune.

O rafală de proiectile trasoare şi-au tăiat drum la suprafața apei în jurul aparatului lui McClusky. Două aparate Zero au început să-l atace rînd pe rînd. Erau cu mult mai rapide decît aparatul lui McClusky, aşa ca a găsit doar un singur mijloc de a se apăra: de fiecare dată cînd îl ataca un Zero, făcea un viraj brusc spre acesta, şi astfel îi oferea japonezului un obiectiv mai greu de lovit, iar mitraliorului său Chochalousek posibilitatea de a fructifica experiența pe care o dobîndise cu puțin timp în urmă la şcoala de mitraliori.

Cele trei aparate au continuat să se lupte vreo cinci sau şase minute. Apoi un japonez a lovit aparatul lui McClusky. Partea stîngă a cabinei era avariată, iar lui i se părea că-l lovise cineva în umăr cu un ciocan mare. Era convins că nu mai avea scăpare.

Răpăiala mitralierelor a încetat. L-au lovit oare şi pe Chochalousek? McClusky l-a chemat pe firul interior, dar nu a primit nici un răspuns. Deşi umărul îl durea îngrozitor, a reuşit să se întoarcă şi să se uite în spate. Chochalousek era teafăr, la locul lui, cu mitraliera gata să tragă. A izbutit în cele din urmă să nimerească un Zero, iar celălalt a plecat.

Aparatul SBD şi-a continuat zborul, mîndru de numeroasele suveniruri ale duelului. Aparatul fusese lovit de 55 de ori, fără a mai ține seama de cîteva lovituri suplimentare ale lui Chochalousek. Observînd că țevile mitralierei sale jumelate erau la o depărtare de 20 cm una de alta, mitraliorul nu vedea nici un motiv care l-ar fi

împiedicat să tragă prin ambele părți ale cîrmei în acelaşi timp. Din fericire, le mai rămăseseră destul din cîrma de direcție pentru a putea ajunge acasă.

Ajutorul de mecanic F.D. Adkins, omul din coadă de pe aparatul lui Pittman, a avut o aventură diferită cu mitraliera sa dublă. Mitraliera s-a desfăcut de pe afet în timp ce Pittman bombarda în picaj, dar Adkins a reuşit să o prindă şi să o țină fixă. Apoi, pe cînd reveneau la zbor orizontal, au fost atacați de un aparat Zero. Fixînd mitraliera pe fuzelaj, Adkins a deschis focul şi a doborît avionul inamic. Nimeni nu a putut să înțeleagă cum a reuşit: arma cîntărea circa 90 kg, iar el era un tînăr foarte firav. Cînd s-au întors pe *Enterprise* nu a fost în stare nici măcar să mişte arma.

Şi, bineînțeles, unii nu s-au mai întors de loc. Un aparat Zero a ciuruit rezervorul lui Penland, silindu-l să amerizeze la numai 30 de mile depărtare de japonezi. Alții, pur şi simplu au dispărut fără o vorbă sau au mai apucat doar să transmită un scurt mesaj prin care anunțau că erau pierduți. Dar toți aceia care au reuşit să plece nevătămați, care au reuşit să scape de focul tunurilor de pe portavioane, care au trecut prin vîlvătaia de foc a escortei, care au scăpat de ultimele aparate Zero feroce s-au simțit animați de o nouă vitalitate cînd s-au întors teferi acasă. Unii, ca de exemplu John Snowden, mitralior pe aparatul lui Dusty Kleiss, au fost cuprinşi de un nou elan de gratitudine: „O senzație măreață că era cald şi soare, că aparatul era întreg şi că am rămas în viață după cele prin care am trecut".

Stan Ring, comandantul grupului aerian de pe *Hornet*, era foarte decepționat. Recunoaşterea efectuată în sud a rămas fără nici un rezultat; acum se întorcea înapoi pe navă, cu toate bombele puse cu grijă sub aripile avioanelor.

Şi, pe deasupra, cele mai multe dintre bombardierele din escadrila 8 nu au reuşit să capteze semnalul de rechemare al navei *Hornet* şi au tot zburat în cercuri, consumînd şi cantitatea mică de benzină pe care o mai aveau. Din fericire, Midway era la o distanță de numai 60-70 de mile, aşa încît comandantul, locotenent-comandorul Ruff Johnson, a

hotărît să se alimenteze acolo înainte de a zbura mai departe.

Chiar şi această măsură a venit prea tîrziu pentru trei din avioanele escadrilei. Aspirantul Guillory şi-a terminat benzina la o depărtare de 40 de mile de insulă, apoi aspirantul Wood a fost constrîns să amerizeze la o distanță de 10 mile… şi, în sfîrşit, aspirantul Auman a coborît chiar în lagună. Celelalte unsprezece aparate s-au apropiat cu multă precauție, ca nu cumva garnizoana de la Midway să tragă înainte de a le identifica.

Au aruncat bombele pe recife, sperînd că acest lucru va fi interpretat ca un semn de prietenie, dar a avut aproape un efect contrar. Teoria favorită a colonelului Shannon era tocmai că atacul avea să înceapă prin operații de dinamitare a recifelor, şi chiar asta părea că se întîmplă. Cîteva focuri izolate ale apărării antiaeriene au atins trei dintre avioane; apoi nişte ochi pătrunzători au detectat binecunoscuta siluetă bondoacă a avioanelor SBD.

Locotenentul Stan Ruehlow, conducînd înapoi spre *Hornet* escadrila 8 de vînătoare, a preferat să nu se oprească la Midway. Baza era în apropiere şi ştia că escadrila nu mai putea să ajungă pînă la navă, dar coloana aceea de fum care se ridica deasupra atolului era prea amenințătoare. Putea însemna orice, chiar şi o invazie.

Era mult mai bine să nu rişte şi să se apropie cît mai mult posibil de *Hornet*. Radioul său nu mai funcționa şi sistemul de ghidare YE–ZB pentru întoarcere era defect, dar dacă ar fi ajuns destul de aproape, într-un fel sau altul, nava ar fi putut prinde semnalizarea sa.

Aşa că au zburat mai departe. După zece minute benzina din rezervoare a scăzut şi, în cele din urmă, primul aparat de vînătoare a căzut. Apoi a urmat un al doilea. Ruehlow îi urmărea cum cădeau unul după altul – cîte un aparat singur sau două dintr-o dată –, pînă cînd, în cele din urmă, nu au mai rămas decît locotenent-comandorul Pat Mitchell, aspirantul Dick Gray şi el. Apoi au căzut şi Mitchell şi Gray.

Ruehlow a rămas singur. În cîteva minute avea să-i vină şi lui rîndul şi, gîndindu-se că unde-s mulți puterea creşte,

a făcut un viraj şi a amerizat cu toată forţa lîngă Mitchell şi Gray. La ora 11 nu mai exista nici un aparat din întreaga escadrilă 8 de vînătoare.

Avea o singură consolare. Cam cu o jumătate de oră mai înainte Ruehlow privise spre nord şi atunci a văzut în depărtare flota japoneză, în căutarea căreia îşi petrecuse toată dimineaţa. Oricît de decepţionat ar fi fost că descoperise inamicul acum, cînd în rezervoare nu se mai găsea picătură de benzină, cele trei portavioane în flăcări constituiau „o privelişte frumoasă".

Alţi cinci spectatori americani urmăreau şi mai îndeaproape spectacolul. Tony Scheider din escadrila 6 de bombardiere ştia acum prea bine că rămăsese fără benzină deasupra flotei japoneze, şi nu deasupra celei americane. Planînd cît mai departe posibil, privea bombardierele atacînd în picaj. Era mîndru de băieţi şi necăjit că nu a fost în stare să-şi economisească mai bine benzina. În cele din urmă a reuşit să amerizeze dincolo de raza vizuală a japonezilor. Dar era destul de aproape pentru a vedea fumul, şi uneori avea impresia că auzea din depărtare zgomotul exploziilor, ceea ce îi dădea o deosebită satisfacţie.

Alţi trei americani au fost mai puţin norocoşi. Un pilot şi mitraliorul său din escadrila 6 de recunoaştere au fost pescuiţi de către distrugătorul japonez *Makigumo*, iar un tînăr aspirant din escadrila 3 de avioane torpiloare a fost cules de nava *Arashi*. Nu se ştie precis ce a urmat după aceea, dar, fără îndoială, nu a putut fi prea plăcut. Acum speranţele şi navele lui Nagumo erau spulberate; probabil că interogatoriul nu a fost prea politicos. În orice caz, oamenii au început să vorbească.

Mai rămăsese şi un alt martor american. Uitîndu-se pe furiş de sub perna neagră care plutea în voie printre rămăşiţele de la suprafaţa apei, aspirantul George Gay era teafăr şi liber.

Pînă cînd au apărut bombardierele în picaj, şi-a petrecut cea mai mare parte din timp urmărind un portavion din apropiere cu multă atenţie, complet detaşat, ca şi cum ar fi făcut un studiu. Nava se ocupa cu recuperarea avioanelor

Zero, şi Gay a observat cu atenţie că aparatele se pregăteau de aterizare de departe şi de la înălţime (de la o altitudine de aproximativ 300-500 m), zburînd apoi drept în direcţia pupei. Aparatele aterizau la intervale mult mai lungi decît cele ale americanilor, dar ceea ce l-a impresionat mai mult a fost dispozitivul de frînare.

Studiile sale au fost întrerupte cînd un crucişător din escortă a trecut la o distanţă de vreo 500 m. Cei de pe crucişător nu l-au văzut, şi el şi-a reluat observaţiile.

Apoi au sosit bombardierele americane în picaj. Gay le-a urmărit şi pe acestea cu viu interes profesional şi i s-a părut că niciodată nu au fost într-o formă mai bună. Aparatele SBD bombardau mai repede şi mai jos decît atunci cînd făceau exerciţii. S-a surprins ovaţionînd şi aplaudînd de fiecare dată cînd o bombă lovea ţinta.

Comandorul Ryusaku Yanagimoto a luptat cu desperare să ţină nava *Soryu* sub control. Trei bombe scoseseră din funcţiune tuburile de portavoce, telefoanele de pe puntea de comandă, telegraful din compartimentul maşinilor – nu mai exista nici o posibilitate pentru transmiterea ordinelor.

Deşi fusese foarte rău ars, căpitan-comandorul Ohara a preluat comanda operaţiei de stingere a incendiilor. Deoarece nu putea să comunice cu restul navei de pe puntea de comandă, întregul sistem de comunicaţii fiind distrus, a coborît pe puntea inferioară la postul de comandă aeriană, în speranţa că de acolo îi va fi mai uşor să dirijeze operaţiile. Dar nu era nimic de făcut, toate pompele principale de incendiu fiind distruse. Ohara s-a dus apoi pe puntea de decolare, unde în cele din urmă a leşinat din cauza arsurilor. În stare de inconştienţă, a căzut sau a fost aruncat peste bord de un suflu. Cînd şi-a revenit, era în apă. Unul dintre farmaciştii adjuncţi înota alături de el, plesnindu-l peste faţă ca să nu leşine din nou şi să se înece.

La ora 10,40 amîndouă maşinile se opriseră şi întreaga navă era în flăcări. Focul a ajuns pînă la magazia torpilelor, iar explozia care s-a produs a despicat aproape în două nava. La ora 10,45, grav rănit, comandorul Yanagimoto a

ordonat să se abandoneze nava.

Cînd s-a primit ordinul, Mori şi ceilalţi piloţi proveniţi din camera de instructaj erau îngrămădiţi într-un colţ al punţii unde se aflau bărcile de salvare, sub puntea de comandă. Stăteau atît de înghesuiţi unii în alţii, încît nu puteau nici măcar să ridice braţele. Deoarece se îngrămădeau tot mai mulţi acolo, au început să se urce unii pe umerii celorlalţi pentru a face loc. În acest timp flăcările se apropiau din ce în ce mai mult.

Cineva a încercat să coboare un cuter, dar barca s-a blocat în grui, într-o parte, cealaltă parte căzînd. Curînd mulţi au început să sară în apă. Mori a ezitat, distanţa pînă jos i se părea prea mare. Apoi a observat că valurile mari ale Pacificului ridicau apa uneori la un nivel mai uşor accesibil. Aşteptînd cu grijă momentul exact, a sărit de pe punte şi s-a agăţat de o frînghie care atîrna de o macara, sperînd ca în felul acesta să se poată lăsa în apă. Dar capătul celălalt al frînghiei era liber, aşa încît frînghia a alunecat în scripete şi Mori a căzut ca plumbul direct în apă.

S-a ridicat la suprafaţă şi s-a îndepărtat de navă. În momentul următor, o barcă a căzut în apă chiar lîngă el. Barca era cu fundul în sus, dar Mori, cu ajutorul altor oameni, a îndreptat-o, şi apoi, servindu-se de una din cizmele sale de zbor, a golit-o. S-au urcat toţi şi au început să vîslească. Înaintau greu, căci nu aveau decît o singură ramă.

Subofiţerul Ottawa, care înota ceva mai departe, nu a avut nici măcar o asemenea barcă. Dar poseda poate ceva mai bun. În buzunarul jachetei sale de zbor păstra încă talismanul norocos de la racla Narita de lîngă Tokio.

A continuat să înoate – singur şi totuşi nu singur. De fiecare dată cînd valul îl ridica putea să privească „în vale", unde vedea sute de capete ieşind din apă în jurul său. În depărtare se contura nava *Soryu* şi mai departe *Kaga* arzînd.

Căldura degajată de incendiu era acum atît de puternică pe *Kaga*, încît căpitan-comandorul Amagai nu mai putea rămîne la postul de comandă aeriană. Nimeni nu mai dădea

ordine, şi Amagai a hotărît din proprie inițiativă să coboare pe puntea de dedesubt şi să organizeze o echipă pentru stăvilirea focului.

Explozii violente au avariat nava, aruncînd în toate părțile oameni şi bucăți mari din avioane asemenea unor proiectile. Amagai nu a reuşit să mai ajungă pînă la puntea hangarelor, unde incendiul era de o deosebită intensitate. Pe punte era un adevărat infern.

Cînd a auzit strigîndu-se că puntea hangarelor ardea, subofițerul Morinaga a alergat acolo imediat după bombardament, dar situația era desperată. Nici una din pompele principale de incendiu nu mai funcționa. Morinaga a organizat o brigadă cu găleți, folosind latrinele de pe marginea punții. Rezultatele au fost jalnice, aşa cum era şi de aşteptat. Apoi a încercat să arunce „combustibilii" peste bord, dar pe un portavion toate sînt combustibile. Incendiul şi exploziile se răspîndeau mereu, constrîngîndu-l în cele din urmă să se retragă pe o punte mică descoperită, dedesubtul punții de comandă.

Deasupra totul era în flăcări. Jos, el mai avea o posibilitate de salvare dacă reuşea să ajungă pe puntea inferioară. Scara era incandescentă, dar se găsea un cuter amarat în bordul navei. Parîmele prelatei din pînză erau întinse, dar Morinaga a reuşit să se prindă strîns de ele şi să le slăbească cu degetele. Cu multă greutate, el a trecut pe dedesubt de cealaltă parte a bărcii şi, în sfîrşit, balansîndu-se, a ajuns pe puntea de dedesubt. Şi acum se mai întreabă cum a reuşit.

În sfîrşit, măcar pentru cîteva clipe se simțea în siguranță şi, mai mult decît atît, era în compania unor prieteni. Acolo se mai aflau şi căpitan-comandorul Amagai împreună cu mulți alți piloți. Comandantul grupului aerian de pe *Kaga* pierduse orice speranță că ar mai putea stinge focul: singura sa preocupare era să-şi salveze piloții pentru zile mai bune. Nu se dăduse nici un ordin de abandonare a navei, dar ce importanță putea să mai aibă aceasta? Din proprie inițiativă le-a spus piloților săi: „Săriți în apă".

Morinaga şi-a smuls de pe el costumul de zbor de

vară, cizmele de zbor, chiar şi *senim bari*-ul. Rămas numai în şort, s-a aruncat în apă cît a putut mai departe. Cîţiva dintre noii recruţi au spus că nu ştiau să înoate, dar Amagai i-a silit să sară: în orice caz era mai bine decît să rămînă acolo. Numai locotenentul Ogawa, adjunctul grupului, nu a sărit. Era prea grav rănit de una dintre primele bombe. Şi-a luat rămas bun de la Amagai şi, clătinîndu-se, s-a îndreptat spre flăcările care cuprinseseră nava.

Odată ajuns în apă, Amagai s-a îndepărtat de navă, înotînd bras într-un fel care nu se potrivea cu reputaţia sa de aviator cutezător al lui Nagumo. A sărit la timp. S-a întors şi a văzut că vopseaua de pe tribordul navei începuse să ardă. A observat că în depărtare *Akagi* era, de asemenea, în flăcări.

„Toţi cei care nu lucrează să coboare", s-a auzit glasul căpitan-comandorului Masuda de pe pasarela navei *Akagi* în mijlocul confuziei care domnea acolo. Incendiul era destul de puternic, iar cei care nu făceau nimic încurcau lucrurile. Căpitan-comandorul Fuchida, încă foarte slăbit după criza sa de apendicită pentru a fi de vreun folos, a coborît în camera de instructaj. Teiichi Makishima era prea zguduit ca să mai poată filma şi l-a urmat pe Fuchida.

Dar camera de instructaj nu era un loc bun. Acolo se aflau deja o seamă de oameni cu arsuri şi în curînd întreaga încăpere s-a umplut cu fum, făcîndu-se în acelaşi timp şi foarte cald. Fuchida şi Makishima nu au mai putut suporta atmosfera şi au ieşit afară la postul de comandă aeriană. Era limpede că focul se răspîndea foarte repede.

Nimeni nu o ştia mai bine decît ofiţerul cu controlul avariilor de pe *Akagi*, căpitan-comandorul Dobashi. El a desfăcut furtunurile, dar nu era curent şi pompele nu funcţionau. A încercat atunci să inunde depozitul de muniţii, însă valvele erau foarte avariate în toate părţile importante ale pupei. Într-o criză de furie neputincioasă şi-a încins sabia de samurai; dacă nu putea să facă altceva, cel puţin avea să urmeze vechea tradiţie.

Pe puntea de comandă a navei *Akagi,* căpitan-comandorul Miura, ofiţerul cu navigaţia, nu mai reuşea să

manevreze nava. Bomba care căzuse în partea extremă a pupei blocase cîrma navei la 20° spre stînga. Viteza scădea şi nava se învîrtea în loc. În zadar dădea Miura ordine să se oprească maşinile. Întreaga instalaţie de comunicare era avariată şi în cele din urmă el a trimis pe cineva jos să vadă ce se întîmplă.

Maşinile erau în stare bună, dar s-a descoperit că toţi oamenii din compartimentul maşinilor, din tribord, muriseră sufocaţi din cauza focului aspirat prin tuburile de evacuare. Maşinile continuau să funcţioneze singure într-o atmosferă sinistră.

Cu jumătate din mecanici morţi şi cîrma blocată, Miura nu avea decît un singur lucru de făcut: la ora 10,42 a stins focurile la cazane şi a oprit nava.

De vreme ce nava nu mai înainta, flăcările răbufneau spre partea din provă. La ora 10,43 un aparat Zero care se afla drept sub pasarelă a luat foc şi vîlvătaia s-a răspîndit repede pînă sus, cuprinzînd şi pasarela. Flăcările atingeau geamurile, iar căldura devenise de nesuportat.

Amiralul Kusaka şi-a dat seama că *Akagi* nu mai putea servi ca navă-amiral. Nu mai putea fi manevrată, focul se răspîndea peste tot, radioul nu mai funcţiona şi era imposibil să se dirijeze bătălia cu semafoare şi fanioane de semnalizare de pe o punte de comandă în flăcări. I-a cerut amiralului Nagumo să se transfere pe altă navă.

„Nu este încă momentul", a murmurat Nagumo, stînd nemişcat lîngă busolă.

A venit apoi comandorul Aoki, care l-a rugat cu lacrimi în ochi: „Lăsaţi nava *Akagi* în seama mea; trebuie să ridicaţi pavilionul pe o altă navă".

Nagumo a refuzat din nou.

Pentru un om cu spirit practic cum era Kusaka era prea mult. Spiritul de samurai rămînea, desigur, un lucru foarte înălţător, dar nu se putea conduce o flotă de pe o navă-amiral în flăcări. „Sînteţi comandantul suprem al primei forţe de şoc de portavioane, ca şi comandantul navei *Akagi* – s-a adresat el cu severitate amiralului. – Datoria dv. este să continuaţi bătălia."

După o lungă tăcere, Nagumo şi-a dat asentimentul, făcînd un semn aproape imperceptibil din cap.

Nu era timp de pierdut. În apropiere se afla distrugătorul *Nowaki*; aveau să se ducă acolo. Kusaka a ordonat să se semnalizeze hotărîrea şi să se trimită o ambarcaţiune. Apoi a cerut şefului secretariatului amiralităţii, căpitan-comandorul Nishibayashi, să cerceteze care este calea cea mai bună pentru a ieşi din acel furnal. Nishibayashi s-a întors de îndată în fugă: toate coridoarele de dedesubt erau în flăcări.

Singura modalitate de ieşire era prin fereastră. La ora 10,46 au deschis o fereastră din partea opusă vîntului, au aruncat două frînghii şi au început să se cațere. Nagumo a ieşit primul. Expert în judo, el a ajuns foarte uşor pe puntea de decolare. Kusaka l-a urmat folosind cealaltă frînghie. Fiind cam gras şi lipsit de agilitate, nu a fost chiar aşa de simplu pentru el să coboare. Nu s-a putut ține agățat şi a căzut ca un bolovan pe punte, luxîndu-şi amîndouă gleznele.

Pentru moment el nici nu şi-a dat seama. Muniţiile explodau, proiectile zburau în jur şi, culmea ghinionului, şi-a pierdut şi pantoful stîng. I-a sărit din picior cînd a căzut, ajungînd într-o parte a punţii care era în flăcări. Ce era mai bine: să încerce să-şi recupereze pantoful, sau să alerge după ceilalţi cu un picior desculţ pe o punte incandescentă?

A ezitat cîteva secunde, care i-au părut o eternitate, în timp ce ceilalţi din statul-major – care aşteptau acum pe puntea ancorei – îi strigau să se grăbească. În cele din urmă a luat-o în grabă după ei..., cînd fugind, cînd sărind, arzîndu-se la picior aşa cum era de aşteptat.

Ambarcaţiunea de pe *Nowaki* era acostată şi toţi s-au îngrămădit acolo. Dar, în loc să plece spre *Nowaki*, s-a îndreptat către crucişătorul *Nagara*, care între timp se apropiase. Acesta era mai mare şi mult mai bine echipat. Dar, oriunde s-ar fi dus, nimic nu le putea uşura durerea. În timp ce se îndepărtau de nava *Akagi*, cuprinsă de flăcări şi zguduită în fiecare clipă de o nouă explozie, locotenent-comandorul Chuichi Yoshioka simţea că îşi lăsase acolo

inima.

La ora 11,30 *Nagara* a coborît scara de frînghie şi Nagumo împreună cu statul său major s-au suit la bord. Au fost întîmpinaţi pe partea superioară a pupei de către contraamiralul Susumu Kimura, care comanda escadrila 10 de distrugătoare şi folosea crucişătorul ca navă-amiral.

Primele cuvinte ale lui Nagumo au fost: „Kimura, crezi că *Nagara* poate să remorcheze nava *Akagi*?".

„Dată fiind situaţia în care se găseşte *Akagi*, cred că e cam greu", a răspuns Kimura, căutîndu-şi cuvintele cu mult tact.

Kusaka s-a dus imediat pe puntea de comandă să înalţe pavilionul de viceamiral pentru Nagumo. Cum nu se găsea nici un asemenea pavilion la bord, a luat pavilionul lui Kimura de contraamiral, care de fapt era la fel, cu excepţia unei dungi roşii la bază. Aceasta a fost scoasă, iar pavilionul astfel despuiat a fost înălţat. Zdrenţuit cum era, servea parcă ca simbol al flotei avariate.

După cum se părea, amiralul Isoroku Yamamoto se simţea mult mai bine. Cu o zi mai înainte fusese cam indispus, dar în dimineaţa aceea şi-a luat, ca de obicei, micul dejun format din: orez fiert, supă de *miso*, ouă şi peşte uscat. Vanitatea sa părea să fie satisfăcută. Cei mai mulţi ofiţeri din statul-major erau îmbrăcaţi în ţinută de campanie sau în uniforma obişnuită albastră (cîţiva filfizoni purtau şorturi după modelul britanic), dar comandantul-şef împreună cu statul său major şi căpitan-comandorul Takayanagi erau strălucitori în uniformele lor albe scrobite. Yamamoto purta chiar şi mănuşi.

Acum, amiralul se afla pe pasarela marii nave *Yamato* primind rapoarte, scrutînd întinderea oceanului, urmărind din cînd în cînd cele 18 nave ale forţei principale. Era ora 07,00 şi formaţia sa era cam la vreo 450 de mile în urma portavioanelor lui Nagumo.

Pînă acum nu existase nici un motiv pentru o îngrijorare deosebită. Nagumo continua să nu folosească radioul, menţinînd tăcerea, şi cei de pe *Yamato* aflau cîte ceva numai

din mesajele avioanelor. Aflaseră că avioanele americane PBY găsiseră portavioanele japoneze..., că Tomonaga cerea un nou atac asupra Midway-ului..., că avioanele staționate la Midway atacau. La ora 07,28 au prins raportul avionului nr. 4 de pe *Tone* care spunea că pe scenă apăruseră nave americane.

Cu toate că întregul plan de luptă al japonezilor fusese bazat pe o presupunere cu totul opusă, amiralul şi statul său major se adaptau surprinzător de uşor la noua situație. Departe de a fi alarmați, primiseră ştirea cu însuflețire. Dacă flota americană se afla în larg, puteau să o distrugă mult mai repede. Iar cînd avionul de pe *Tone* a raportat: „Ceea ce pare a fi un portavion", au devenit şi mai entuziasmați. Comandorul Kuroshima i-a asigurat că Nagumo dispunea de un grup de avioane torpiloare ținute în rezervă tocmai pentru o astfel de eventualitate.

„Totul se desfăşoară cum am prevăzut", se gîndea în sinea sa căpitan-comandorul Watanabe de la serviciul operații. Nimic din ceea ce s-a întîmplat în următoarele două ore nu i-a schimbat părerea. Acum Nagumo deschisese radioul şi de două ori a comunicat direct cu Yamamoto; în esență mesajele au fost absolut liniştitoare: suferiseră numeroase atacuri, fără a avea însă avarii, şi urmărea cu ardoare flota inamică.

Apoi, cu puțin înainte de ora 10,30 s-a primit un mesaj neaşteptat de la stația radio. Watanabe l-a auzit la portavoce: nu era nimic oficial, ci o ştire vagă pe care stația radio a considerat necesar să o comunice imediat pe pasarelă. O voce precipitată a anunțat: „*Akagi* este în flăcări". Watanabe a alergat la postul de comandă şi i-a comunicat acest lucru direct amiralului Yamamoto. Amiralul l-a întrebat pe căpitan-comandorul Kuroshima dacă nu ar fi mai înțelept să ceară confirmarea lansării avioanelor torpiloare împotriva flotei americane. Dacă nu s-a făcut, s-ar putea să aibă neplăceri.

Nu este necesar, a spus Kuroshima, căci, desigur, atacul fusese lansat. Toate acestea fuseseră prevăzute în planul său.

S-au mai interceptat şi alte mesaje prin radio: un incendiu pe *Kaga* şi un altul pe *Soryu*. Dar statul-major al lui Yamamoto era ferm hotărît să nu se lase impresionat. Nu există nici un motiv să se creadă că avariile erau serioase…, era normal ca navele să fie lovite în timpul unei bătălii… *Hiryu* naviga foarte bine…, adevărata bătălie abia începuse.

La ora 10,50 ofițerul cu transmisiile de pe *Yamato* a alergat pe puntea de comandă pentru a-i remite un nou mesaj căpitan-comandorului Wada, ofițerul cu transmisiile al lui Yamamoto. Acesta a aruncat o privire, apoi în tăcere a înmînat mesajul şefului statului-major, amiralul Ugaki, care la rîndul său l-a examinat şi apoi l-a dat comandantului-şef.

Mesajul era din partea contraamiralului Hiroaki Abe, îmbarcat pe *Tone*. În calitate de vicecomandant al forței de şoc, el îşi asumase funcția, în mod automat cînd Nagumo a trecut pe *Nagara*. Abe a comunicat direct, fără nici un înconjur:

„*Kaga*, *Soryu* şi *Akagi* sînt pradă flăcărilor ca urmare a atacurilor aeriene ale avioanelor inamice provenite de la baze terestre şi de pe portavioane. Ne propunem să atacăm portavioanele inamice. Ne retragem temporar spre nord pentru a ne asambla forțele."

Yamamoto l-a restituit fără a spune un cuvînt. Era înmărmurit. Căutînd să citească ceva pe fața sa, furierul Noda a văzut că era complet imobil, nici măcar nu clipea.

O dată cu radiodifuzarea ştirilor adresate comandantului-şef, amiralul Abe a trimis un mesaj şi amiralului Yamaguchi de pe *Hiryu*, care acum abia se mai vedea spre nord, ordonîndu-i să atace portavioanele inamice.

Yamaguchi nici nu avea nevoie să i se spună. Toată dimineața a vrut să atace. După ce a aruncat o privire spre norul mare de fum care se vedea departe în fața provei, a şi dat ordinele necesare. I-a răspuns pur şi simplu lui Abe: „Toate avioanele noastre decolează acum, avînd ca obiectiv distrugerea portavioanelor inamice".

Oamenii alergau pe punțile navei *Hiryu*, pregătindu-se

pentru atac. Dacă vreun membru al echipajului nu-şi dăduse încă bine seama de gravitatea situației, era adus repede la realitate. Au fost descrise succint prin megafoane avariile suferite de celelalte trei portavioane şi s-a anunțat că „navei *Hiryu* îi revine acum sarcina să continue lupta pentru gloria şi măreția Japoniei".

Comandantul grupului aerian, locotenent-comandorul Kawaguchi, a trasat un plan de atac. Idealul ar fi fost, natural, să se dea un atac simultan, coordonat cu bombardierele în picaj şi avioanele torpiloare. Dar ar fi trebuit cam o oră să se instaleze din nou torpilele pe aparatele care se întorseseră de la Midway, şi nu mai era timp pentru asemenea operații. Bombardierele în picaj erau gata, trebuiau să plece imediat, iar avioanele torpiloare aveau să le urmeze mai tîrziu. Lucrul cel mai important era să se lanseze atacul – orice fel de atac – cît mai curînd posibil.

Locotenentul Michio Kobayashi a înțeles aceasta foarte bine. El avea să conducă escadrila de bombardiere în picaj. Alegerea nu fusese făcută la întîmplare. Veteran al bătăliei de la Pearl Harbor, avea la activul său un lung şir de misiuni. Înalt, tăcut, dădea dovadă de o energie potolită în care Kawaguchi avea mare încredere. Singurul lucru supărător era că mica sa formație nu cuprindea decît 18 bombardiere în picaj.

Avioanele de vînătoare care formau escorta erau şi mai puține. Folosiseră prea multe încercînd să acopere portavioanele în atacul de dimineață. Acum Kawaguchi nu putea strînge la un loc mai mult de şase aparate Zero.

La ora 10,50 totul era gata. Piloții bombardierelor au început să iasă din camera de instructaj ca de obicei, dar de data aceasta s-a petrecut ceva nou. Înainte de a-şi lua locurile pe aparate, au fost toți adunați pe puntea de decolare, sub puntea de comandă, iar amiralul Yamaguchi le-a ținut un discurs. Amiralul a subliniat faptul că toți erau conştienți de gravitatea situației – doar ei mai rămăseseră – şi deci totul depindea de eforturile lor. Tocmai de aceea nu trebuiau să se avînte în acțiuni riscante. Să nu uite că

speranțele Japoniei depindeau de calmul şi abilitatea lor.

Micul grup s-a împrăştiat şi cei 18 oameni s-au îndreptat spre aparatele lor, în timp ce motoarele erau ambalate. Locotenent-comandorul Kawaguchi s-a repezit spre colegul său de la Academie, locotenentul Takenori Kondo, conducătorul unei secții de bombardiere. Şi-au strîns mîna în timp ce Kawaguchi îl încuraja pe prietenul său. Kondo i-a răspuns surîzînd: „Voi face tot ce-mi va sta în putere". L-a mai salutat o dată şi apoi a plecat.

La ora 10,54 primele aparate Zero se înălțau zbîrnîind de pe puntea de decolare. La ora 10,58 întreaga forță de atac îşi luase zborul. Nu şi-au pierdut timpul să se ridice la o altitudine mare şi nici să facă tururi, căci fiecare minut era important. S-au îndreptat imediat spre est.

Urmărind de la postul său de comandă avioanele îndepărtîndu-se, Kawaguchi se ruga ca înfrîngerile suferite să poată fi răzbunate.

9

Nemişcați în apă

Trecuseră numai două ore de cînd Wade McClusky plecase cu avioanele de bombardament în picaj de pe *Enterprise*, dar căpitan-comandorului Leonard Dow i se părea o eternitate. Ca ofițer cu transmisiile al lui Spruance, „Ham" Dow trebuia să ştie rezultatele unui atac mai repede ca oricine, dar de data aceasta habar nu avea de nimic – decît doar că McClusky ar fi trebuit să se întoarcă de mult. Conform calculelor, ar fi trebuit să ajungă la obiectiv la ora 09,20; acum era ora 10,00 şi încă nu se primise nimic de la el.

Pentru ca lucrurile să stea şi mai prost, comunicările prin radio erau tulburate din cauza descărcărilor electrice

din atmosferă şi a frecventelor variaţii de intensitate şi, în plus, un prostănac oarecare din Aleutine trimitea mereu mesaje fără importanţă, pe care CINCPAC le retransmitea pentru informarea navei *Enterprise*. În cele din urmă, Dow i-a rugat pe cei de la Pearl Harbor să nu mai transmită. Dacă nu putea să primească nici o ştire de la McClusky, măcar să fie scutit de toate aceste informaţii inutile.

Întreaga navă – de fapt toată forţa operativă –, de la marinar la comandant, era sub tensiune. Locotenent-comandorul Bromfield Nichol, ofiţerul lui Spruance cu operaţiile, era cuprins de acea „îngrozitoare nelinişte" a omului adînc implicat în stabilirea planurilor de luptă. Locotenentul Wilmer Rawie, un tînăr pilot care nu participase la atac, simţea un gol în suflet la gîndul că nu fusese alături de tovarăşii săi care înfruntaseră inamicul.

Pe distrugătorul de escortă *Monaghan*, un foarte tînăr aspirant numit Robert Gillette era nervos şi plin de nerăbdare ca şi ceilalţi. Apoi l-a observat pe comandant, locotenent-comandorul Bill Burford, cufundat cu totul în lectura unei cărţi. Burford nu era dintre cei care stau deoparte în timp ce alţii se agită (la Pearl Harbor a izbit un submarin de buzunar trecînd peste el), iar Gillette îşi închipuia că acum probabil revedea unele noţiuni de tactică în vederea bătăliei iminente. Dacă cineva s-ar fi uitat mai bine însă, ar fi văzut că, imperturbabil ca întotdeauna, locotenent-comandorul era aplecat asupra unei cărţi cu ilustraţii umoristice frivole.

La ora 10,05 îndelungata aşteptare a luat sfîrşit. În ciuda paraziţilor, a parvenit în cele din urmă un mesaj de la McClusky în care acesta arăta că luase contact cu inamicul. A urmat apoi o tăcere şi alte perturbaţii atmosferice. La ora 10,08 Miles Browning a urlat prin radio ca ieşit din minţi: „Atacaţi imediat !" Apoi au urmat perturbaţii atmosferice.

Pe distrugătorul de escortă *Balch*, căpitan-comandorul Edward P. Sauer asculta de asemenea. Recepţia varia atît de mult de la o navă la alta, încît el nu a prins de loc mesajele de contact ale lui McClusky. Primul indiciu că McClusky descoperise inamicul a fost o exclamaţie auzită la radio: „Ia

te uită cum arde blestematul acela !" Era o voce americană care nu putea fi confundată cu alta.

La postul de radio de pe crucişătorul *Astoria*, un grup de persoane erau cu aparatul deschis pe lungimea de undă a lui Max Leslie şi a bombardierelor în picaj de pe *Yorktown*. Dacă Leslie a trimis un raport de contact, ei nu l-au primit niciodată, dar şi ei au prins crîmpeie de semnalizări din care au aflat că se petrecea ceva important. La un moment dat, cu toţi paraziţii, au auzit o voce exclamînd pe un ton vesel: „Cum merge, Doc?"

Au urmat apoi alte minute interminabile de aşteptare. În jurul orei 11,00 s-au văzut cîteva puncte pe cer înspre vest. Dar era escadrila 6 de vînătoare a lui Jim Gray; oamenii erau profund deziluzionaţi pentru că nu reuşiseră să se întîlnească cu aparatele SBD; ei nu ştiau nimic despre atac.

În cele din urmă, în jurul orei 11,50, bombardierele în picaj de pe *Enterprise* au început să se întoarcă. Nu veneau în formaţii compacte cum plecaseră, ci cîte două sau trei... şi chiar cîte unul singur. Wade McClusky conducea această paradă dezordonată. A fost un zbor de întoarcere greu pentru comandantul grupului aerian. Mai întîi fusese lovit de către japonezi..., apoi nava era la o depărtare de 60 de mile de punctul în care trebuia să se afle... şi, în fine, era să aterizeze din greşeală pe *Yorktown*. Dar acum ajunsese la destinaţie avînd doar vreo 20 de litri de benzină în rezervor.

În acest moment, ofiţerul care semnaliza aterizările, locotenentul Robin Lindsey, i-a făcut semn să se îndepărteze. Se părea că un alt aparat era încă în spaţiul de aterizare. Dar McClusky nu putea să mai rămînă nici un minut în aer. I-a dat cu tifla lui Lindsey şi a aterizat.

S-a dus repede să raporteze amiralului Spruance: trei portavioane lovite şi incendiate; un al patrulea nu a fost atins. El îşi dădea încă raportul, cînd comandantul secund de pe *Enterprise*, căpitan-comandorul W.F. Boone, a exclamat dintr-o dată: „Pentru dumnezeu, Mac, eşti rănit !" McClusky uitase să menţioneze aceasta, dar sîngele se prelingea prin mînecă pe punte. A fost trimis imediat la infirmerie, unde i s-au găsit cinci răni în braţul şi umărul

stîng.

În mijlocul confuziei, ştirea pe care a dat-o despre cel de-al patrulea portavion a trecut neobservată. Acelaşi lucru s-a întîmplat şi cu raportul similar al lui Dick Best, care a aterizat cîteva minute mai tîrziu şi s-a prezentat la Miles Browning.

Cei de pe punte numărau cu ochi îngrijoraţi aparatele din fiecare escadrilă care se întorceau. Nu era o sarcină prea veselă. Pe lîngă pierderile atît de grele ale escadrilei 6 de avioane torpiloare, fuseseră pierdute, de asemenea, multe bombardiere în picaj, în total 18 din 32.

Cele mai multe dintre ele au rămas fără benzină la întoarcere. Aceasta s-a datorat în parte îndelungatei căutări a inamicului, în parte calculării greşite a punctului de întîlnire de către nava *Enterprise*. Cu toate acestea, unii dintre piloţi au reuşit să găsească punctul de întîlnire – locotenentul Dickinson a fost pescuit la numai zece mile depărtare de navă, dar alţii erau pierduţi definitiv. Locotenentul Charles Ware a condus secţia sa în mod strălucit în timpul atacului şi în doua lupte violente cu aparatele Zero..., apoi a dispărut, pornind spre bază pe o cale care nu-l putea duce decît în largul oceanului.

Aviatorii de pe *Hornet* au suferit pierderi şi mai grele. Stan Ring a adus înapoi la bord în stare perfectă escadrila 8 de recunoaştere după căutări zadarnice în sud; unul din avioanele escadrilei 8 de bombardiere a venit cu ei; apoi nu a mai apărut nici un avion. Cînd Clayton Fisher, pilotul unicului bombardier care s-a întors, s-a dus în camera de instructaj a escadrilei, piloţii care nu luaseră parte la atac s-au strîns în jurul lui plini de îngrijorare: „Fisher, eşti singurul pilot din escadrila noastră care ai venit înapoi. Nimeni din escadrilele 8 de vînătoare şi 8 de avioane torpiloare nu s-a mai întors !"

În cele din urmă au apărut alte trei aparate SBD din escadrila 8 de bombardiere şi asta a fost tot. Clipele treceau greu şi nici urmă de ceilalţi. Dispăruseră 39 de aparate. Singurul care a mai sosit după aceea a fost un aparat de vînătoare de pe *Yorktown*, foarte rău avariat în urma unei

lupte cu un aparat Zero. La întoarcere, pilotul, rănit, a aterizat pe *Hornet*, primul portavion american pe care l-a văzut. Aterizînd greoi pe puntea navei, mitralierele sale s-au descărcat, distrugînd grupul de suprastructuri şi omorînd cîțiva oameni. Echipajul, profund zguduit, şi-a luat locurile la posturile de observație.

Membrii escadrilei 8 de avioane torpiloare care se găseau la bord continuau cu tenacitate să spere. Ofițerul cu personalul, locotenentul George Flinn, ştia că avioanele puteau să se mențină în zbor maximum 5 ore şi 20 de minute, dar mult după ce trecuse acest timp limită, el continua să scruteze cerul. Cine ştie prin ce miracol puteau să apară. Chiar şi atunci cînd toți ceilalți pierduseră orice speranță, el continua să-i aştepte cu pui calzi.

Pentru cei de pe *Yorktown*, cel puțin, aşteptarea nu a fost atît de lungă. Lansate cu o oră mai tîrziu, avioanele de pe această navă, cu excepția avionului de vînătoare care aterizase pe *Hornet*, nu au avut dificultăți în găsirea navei la întoarcere. Nava a fost exact acolo unde spusese căpitan-comandorul Arnold. La ora 11,15 bombardierele în picaj ale lui Max Leslie se aflau deasupra portavionului, dar în ultimul moment s-a hotărît să li se dea întîietate la aterizare avioanelor din escadrila 3 de vînătoare. Oamenii lui Jimmy Thach rămăseseră aproape fără benzină.

Bombardierele au început să facă tururi deasupra navei, dar nu au rezistat tentației de a comunica imediat ştirile bune. Unul din ele a semnalat cu o lampă Aldis că scufundaseră un portavion inamic. Forța operativă 17 a fost cuprinsă de un val de entuziasm şi imediat au început să se răspîndească tot felul de zvonuri. Se spunea că aviatori japonezi, pierzîndu-se de navele lor, au aterizat la Midway şi s-au predat americanilor.

Amiralul Fletcher nu era încă dispus să sărbătorească evenimentul. Trebuiau să fie patru portavioane şi nu avea ştiri decît despre două. Nu primise de cinci ore nici un mesaj de la avioanele PBY, iar de la aparatele sale care acum făceau tururi deasupra nu se putea obține o imagine clară a situației. Mai existau într-adevăr alte două

portavioane? Dacă da, unde se aflau ?

A hotărît să mai facă o recunoaştere la nord-vest. La ora 11,20 l-a trimis pe locotenentul Wally Short cu zece din cele şaptesprezece bombardiere în picaj pe care le ținuse în rezervă toată dimineața.

Între timp se întorsese şi Jimmy Thach, şi după o altă întrerupere, pentru a schimba şi a întări patrula aeriană de acoperire, avioanele de vînătoare au început să aterizeze în jurul orei 11,45. Din nou echipajul a trecut prin chinuitoarea situație de a număra aparatele care se întorseseră. Ar fi putut fi mai rău: patru din şase avioane s-au întors la bază.

Thach s-a grăbit să se prezinte la amiralul Fletcher pentru a-i raporta: trei portavioane fuseseră scoase din luptă şi bătălia pare că se desfăşoară „în favoarea noastră". O parte din mister era lămurită acum. Fletcher ştia că mai era cel puțin un al treilea portavion. Dar unde se găsea al patrulea? Thach nu era în măsură să răspundă. El le văzuse numai pe cele trei arzînd. Nu ştia dacă mai era încă unul sau nu.

În acel moment alarma aeriană de pe *Yorktown* a început să sune: avioane, o mulțime de avioane veneau dinspre vest. Amiralul Frank Jack Fletcher ştia acum cu toată certitudinea că se afla într-adevăr şi un al patrulea portavion japonez pe undeva prin împrejurimi.

„Avioane, 32 de mile, se apropie", anunța la ora 11,52 operatorul radar de pe nava *Yorktown*, radioelectricianul Bennett. Zborul lor în urcare excludea posibilitatea că ar fi fost vorba de aparate prietene sau avioane torpiloare japoneze. Totul făcea să se creadă că erau bombardiere în picaj inamice, iar întrucît nava *Yorktown* era prima care se afla în calea lor, era clar că ea va fi ținta atacului.

Distrugătoarele din escortă s-au apropiat; crucişătoarele *Astoria* şi *Portland* s-au îndreptat în partea tribordului, plasîndu-se astfel între portavion şi uraganul care avea să vină. *Yorktown* a întors spre sud-est, oferindu-le agresorilor pupa, şi în acelaşi timp şi-a mărit viteza de la 25 la 30,5 noduri.

Se luau toate măsurile pentru ca nava să fie pregătită de luptă. Conductele de combustibil au fost golite şi umplute cu anhidridă carbonică. Un rezervor portabil cu benzină care se afla pe puntea de decolare a fost aruncat peste bord. Echipele pentru reparaţii erau la posturile lor, medicii şi infirmierii se aflau la posturile de prim-ajutor. Servanţii stăteau lîngă tunuri, ale căror ţevi fuseseră îndreptate spre vest.

Nici un alt portavion nu s-ar fi putut lăuda cu o putere de foc mai mare. Locotenent-comandorul Leonard Davis, ofiţerul cu artileria de pe *Yorktown*, avea teoria lui că dacă trimiţi suficiente proiectile împotriva unei forţe aeriene care atacă, mai devreme sau mai tîrziu acestea au să nimerească un număr de avioane. Punîndu-şi în aplicare această teorie, a ajuns chiar să împrumute toate mitralierele nefolosite de pe avioanele din hangare şi le-a legat de balustrada punţii.

Dar apărarea principală a navei o constituia patrula sa aeriană de acoperire; 12 avioane de vînătoare care zburau tot timpul deasupra navei. De îndată ce s-a dat alarma, locotenent-comandorul Pederson a ordonat avioanelor să se îndrepte spre aparatele inamice care se apropiau. Acum convergeau toate spre un punct, la o altitudine de 3.000 m, 15-20 de mile la vest. Pilotînd avionul său F4F, locotenentul Scott McCuskey a zărit drept înainte un grup de 18 avioane venind direct spre el. Atunci a simţit un fior furnicîndu-l în tot trupul, ca înaintea începerii unui meci de fotbal…

Locotenentul Yasuhiro Shigematsu nu a putut să reziste ispitei. Cele şase aparate Zero ale sale trebuiau să escorteze bombardierele în picaj de pe *Hiryu* în zborul lor spre flota americană. Dar acolo jos se afla un grup de avioane ale S.U.A. care se întorceau la navele lor. Păreau a fi avioane torpiloare (în realitate erau avioane SBD), dar orice fel de aparate ar fi fost, constituiau în acel moment un obiectiv ideal. Shigematsu s-a gîndit că avea tot timpul să le lichideze şi să se întoarcă la postul său înainte ca bombardierele locotenentului Kobayashi să fi ajuns forţa inamică.

Aparatele Zero au coborît asupra SBD-urilor, dar aviatorii americani s-au dovedit a fi mult mai oțeliți în luptă decît se aşteptau japonezii. Shigematsu nu a reuşit să doboare niciunul, în schimb americanii au lovit două dintre avioanele japoneze, constrîngîndu-le să se întoarcă la bază şchiopătînd. Total decepționat şi ruşinat, el a renunțat la luptă şi l-a ajuns din urmă pe Kobayashi. Aparatele de vînătoare au sosit la timp, dar acum rămăseseră doar patru ca să protejeze bombardierele.

Formația şi-a continuat zborul. Avioanele de recunoaştere nr.4 şi nr.5 de pe *Chikuma* primiseră ordin să indice drumul, dar acum Kobayashi avea călăuze mult mai bune. Avioanele pe care le atacase Shigematsu nu erau singurele aparate americane în zbor spre bazele lor. Cerul era plin de asemenea avioane, toate întorcîndu-se după atacul asupra portavioanelor japoneze. Kobayashi s-a strecurat după unul din aceste grupuri, urmîndu-l.

Puțin înainte de amiază, la o distanță de 30 de mile în față, a văzut tocmai ceea ce căuta. Acolo jos, după o masa de nori, înconjurată de crucişătoare şi distrugătoare bine înarmate, înainta un mare portavion. El a deschis radioul şi a ordonat celor 18 bombardiere ale sale: „Grupați-vă în formație de atac".

Apoi, de undeva de sus, au apărut o duzină de aparate de vînătoare americane, care s-au năpustit asupra micii formații a lui Kobayashi, împrăştiind avioanele japoneze şi doborînd şase din ele.

Aparatele în flăcări i-au amintit locotenentului John Greenbacker, în timp ce le urmărea de pe puntea navei *Yorktown*, de frunzele care cad toamna din copaci. Aparatul de radio-director al avioanelor de vînătoare răsuna de vocile însuflețite ale aviatorilor care se aruncau asupra prăzii: „12.02: la toate aparatele Scarlet, bandiți la 8 mile, 255 °... 12.04: aparate încă în zbor... 12.04: OK, Scarlet 19, rupe-l în bucăți; la o depărtare de circa 5 mile, trei bombardiere inamice gata de atac... 12.05: TALLY – HO ! Regrupați-vă după mine... Scarlet 19, atacă bombardierele acelea de la

dreapta mea. Înainte !”

Locotenentul Greenbacker era sigur că niciunul dintre aparatele japoneze nu va scăpa, dar opt au reuşit să treacă. Acum se îndreptau spre *Yorktown*, grupate într-un mare semicerc, unul în spatele celuilalt. Erau încă în afara tirului antiaerian, iar oamenilor din Forța operativă 17, care se pregătiseră pentru atac, aşteptarea li se părea nesfîrşită.

„Ce naiba caut aici ?”, se întreba Donat Houle, un tînăr marinar îmbarcat pe distrugătorul *Hughes*, gîndindu-se la căminul său îndepărtat din New Hampshire. Pe nava *Yorktown*, mecanicul adjunct Worth Hare aştepta în tăcere la postul său, pe puntea a treia. Era întuneric, iar el se afla jos în adîncul navei. Frica îl făcea să simtă un adevărat foc în stomac. La posturile de prim-ajutor, infirmierii se odihneau în costumele lor izolatoare, acoperindu-şi fața cu mîinile. Afară pe punte, observatorul britanic, căpitan-comandorul Michael B. Laing, şi-a scos din buzunar un bloc-notes şi a început să noteze impresii pe care urma să le trimită la Londra.

Comandorul Buckmaster a ieşit pe puntea de comandă. În timpul luptei, el trebuia să stea în turela de comandă din provă, dar de acolo nu putea să manevreze. Aşa că lăsase pe secundul său înăuntru, ca să-l poată înlocui la nevoie. Buckmaster prefera să stea afară şi să dea instrucțiuni prin deschizăturile înguste din peretele lateral al turelei.

Pe puntea comandantului suprem, amiralul Fletcher continua să lucreze pe hărțile sale. Un ofițer din statul-major a intrat şi a anunțat politicos: „Domnule amiral, atacul este pe punctul de a începe”.

„Ei bine – a răspuns Fletcher vesel, – mi-am pus casca. Pentru moment nu pot face altceva”.

În acele ultime clipe de tensiune, oricît de ciudat s-ar părea, existau totuşi unii oameni care habar nu aveau că inamicul era gata să atace. Zburînd în cercuri deasupra navei, Max Leslie şi escadrila sa de bombardiere în picaj aşteptaseră să aterizeze avioanele de vînătoare, iar acum venea rîndul lor. Cu ochii ațintiți asupra instrumentelor de bord şi ocupați să urmărească mişcările navei, niciunul

dintre ei nu a observat bătălia aeriană care se desfăşura la nord-vest. De asemenea nu aveau idee despre tensiunea şi agitaţia care domneau la bordul navei de sub ei.

Leslie s-a pregătit să aterizeze primul. Locotenentul Lefty Holmberg îl urma de aproape, preocupat să coboare trenul de aterizaj şi voleţii şi să mărească turaţia elicei. Observase că Leslie se găsea într-o poziţie favorabilă pentru aterizare: era mulţumit văzînd că aparatul său se afla la distanţa cuvenită în spatele acestuia. Dintr-o dată, ofiţerul cu semnalizările de aterizare i-a făcut semn să se îndepărteze. Ciudat: Leslie reuşea întotdeauna de prima dată. Holmberg se pregătea la rîndul lui să aterizeze. Dar şi el a fost îndepărtat.

Surprins, a zburat aproape de babordul punţii, încercînd să descopere de ce nu-l lăsau să aterizeze. Era tocmai la înălţimea bateriei din pupă, cînd cele 4 tunuri de 125 mm au început să tragă. Fumul, focul şi suflul l-au speriat aşa de tare, încît era aproape să cadă din cabină. Îngrozit, s-a îndepărtat de navă şi l-a ajuns pe Leslie. Radioul de pe *Yorktown* a anunţat cu întîrziere: „Îndepărtaţi-vă, sîntem atacaţi".

Exploziile proiectilelor antiaeriene răbufneau înţesînd cerul, dar aparatele japoneze continuau să înainteze. În curînd au putut fi văzute chiar fără binocluri. Un proiectil a lovit unul dintre aparate, care a luat foc şi a căzut. Celelalte şapte şi-au continuat zborul. Acum erau aproape deasupra navei.

Semnalizatorul William Martin le-a urmărit tot timpul cum veneau. El era plasat la un proiector montat pe coşul navei şi avea sarcina să someze avioanele care se apropiau. Ştia prea bine ce fel de avioane erau acestea, dar ca bun semnalizator le-a somat. Şi-a primit răspunsul destul de repede: avionul din faţă a virat brusc, lansîndu-se în picaj. Impasibil, Martin a deschis larg obturatoarele proiectorului, sperînd să-l orbească cu lumina pe pilot şi să-l facă să greşească ţinta.

Nimeni nu a ştiut dacă a avut vreun efect. În acelaşi moment întreg arsenalul de tunuri automate ale căpitan-

comandorului Davis a început să tragă cu un zgomot infernal. Numai de la tribord trăgeau 28 de tunuri diferite. O ploaie de proiectile a rupt bombardierul în două. Dar chiar în timp ce se desfăcea, bomba lui s-a desprins, căzînd în jos spre navă. Comandorul Buckmaster, într-o strălucire, a avut impresia că are în fața ochilor un ciudat butoiaş de cuie căzînd.

Bomba a căzut pe puntea de decolare în pupa grupului de suprastructuri şi a explodat cu o vîlvătaie roşie-galbenă de vreo 20 m înălțime. Şrapnele s-au împrăştiat de jur împrejur, secerînd servanții de la tunurile de 25 mm cele mai apropiate: 19 din 20 de la tunul nr.3 şi alți 16 de la tunul nr.4. Trecînd prin punte, explozia a incendiat şi trei aparate din hangarul de jos, dintre care unul încărcat cu o bombă de 500 kg. Locotenentul A.C. Emerson, responsabilul punții hangarului, a deschis repede sistemul de stropire şi o cortină de apă a domolit flăcările.

La tunurile de 25 mm, aspirantul John d'Arc Lorenz s-a ridicat complet amețit, dar în mod miraculos neatins. Adunînd alți trei supraviețuitori, a reuşit să pună din nou în funcțiune un tun. Focul era cam nesigur, dar patru oameni – dintre care doi răniți – făceau munca a douăzeci.

Oricît de puțin ar fi fost ceea ce făceau, era totuşi de ajutor. Ceilalți japonezi continuau să atace şi se putea uşor vedea (aşa cum spunea un marinar) că erau toți nişte aşi. Exista o mare diferență între aceştia şi grupul de calitate mediocră care atacase nava *Yorktown* în Marea Coralilor. Erau desigur mai experți decît majoritatea piloților americani. În timp ce aviatorii marinei lansau în mod obişnuit bombele de la o altitudine de 700 m, aceste aparate se lăsau în jos sub 300 m, apoi reveneau la zbor orizontal, trecînd aproape de vîrful catargului.

Marinarul George Weise a văzut un aparat venind drept spre el. Ca servant al unei mitraliere de lîngă coşul pe care se afla reflectorul lui Martin, a tras în el tot timpul cît cobora în picaj. Avionul însă şi-a continuat picajul, lăsînd o bombă care a trecut prin puntea de decolare..., prin puntea hangarelor..., prin puntea a doua..., explodînd în cele din

urmă la baza coşului de fum, în adîncul navei.

Jos, în camera de control a caldarinei de rezervă, locotenentul Charles Cundiff nu a înțeles niciodată ce l-a făcut să strige în acel moment: „La pămînt !" În timp ce oamenii săi s-au culcat pe punte, schije incandescente venind de undeva dinspre provă au trecut cu toată viteza prin peretele din pupa a compartimentului, urmîndu-şi traiectoria mai departe spre pupă. Nici unul dintre oameni nu a avut măcar o zgîrietură.

Dar această bombă a cauzat multe avarii. Flăcările şi fumul au invadat totul: compartimentele de cazane..., biroul comandantului secund..., laboratorul foto..., arhiva navei..., spălătoria..., laboratoarele pentru analiza apei şi a uleiurilor..., bucătăria ofițerilor..., anexele careului ofițerilor..., stația radar..., o întreagă secțiune transversală în structura complexă a unei nave moderne de război. O vîlvătaie de căldură a trecut în sus prin coşul de fum, incendiind vopseaua şi sfărîmînd totul.

Semnalizatorul Martin a fost aruncat de pe platforma proiectorului. Avea o senzație ciudată că pluteşte în aer destul de sus pentru a putea vedea întreaga forță operativă. Era sigur că murise şi se gîndea că, la urma-urmei, moartea nu-i chiar aşa de rea. După cîteva secunde şi-a revenit; era suspendat de balustradă, cu două punți mai jos decît proiectorul său. De necrezut, dar era nevătămat.

Marinarul Weise a fost mai puțin norocos. După spusele unora, a fost aruncat în aer atît de sus, încît a atins aripa unui avion japonez care cobora în picaj. În orice caz, în cele din urmă a ajuns pe puntea de decolare cu craniul fracturat.

Nori de fum negri se ridicau de pe nava *Yorktown*; viteza ei scăzuse la 20 de noduri. Apoi un alt aparat japonez a executat un zbor în picaj, de data aceasta de la tribord spre provă. A fost primul care a atacat din partea aceea şi a reuşit să se strecoare aproape neobservat. S-a auzit tirul antiaerian executat în grabă, dar bomba fusese lansată. A trecut prin ascensorul din provă, explodînd 15 m mai jos în spațiul în care se aflau depozitate cîrpele. Întreaga porțiune

a fost cuprinsă de un foc puternic persistent, dar ceea ce a îngrijorat echipele de salvare nu era magazia de cîrpe, ci benzina şi proiectilele de 125 mm depozitate alături.

În timp ce bombardierele se îndepărtau în zbor razant deasupra apei, distrugătoarele şi crucişătoarele au început să tragă fără întrerupere cu toate armele. Era emoționant să vezi inamicul doar la cîțiva metri. Oamenii au observat cele mai mici amănunte – o dungă galbenă pe o cîrmă, două benzi roşii pe fuzelajul unui aparat – şi au tras fără nici o reținere. Pe distrugătorul *Hughes*, aspirantul John Chase de la bateria de 20 mm a urmărit un avion pînă deasupra navei; şi numai datorită trăgaciului de siguranță al tunului, oamenii de la acea baterie nu au tras în pasarela propriei lor nave. Locotenent-comandorul Donald Ramsey s-a alarmat şi a fugit la balustradă, arătîndu-le pumnul.

Tunarii de pe *Astoria* urlau ca ieşiți din minți, trăgînd cu toată viteza – au tras 204 proiectile de 125 mm în zece minute. Capelanul Matthew Bouterse s-a trezit ducînd cutii cu muniții de 25 mm la pupă. Era poate o ocupație cam ciudată pentru un capelan, dar Bouterse şi-a adus aminte de Pearl Harbor şi de faimoasele cuvinte ale capelanului Forgy: „Lăudați pe Domnul şi pasați munițiile".

Revenind la zbor orizontal, unul din bombardierele japoneze s-a îndreptat direct spre *Astoria*, zburînd cam la înălțimea pasarelei. Mitralierele au intrat în acțiune şi au sfărîmat aparatul în bucăți. În timp ce trecea de-a lungul tribordului, pilotul s-a întors, a făcut cu mîna şi apoi s-a aruncat în mare la pupa navei. Odată misiunea îndeplinită, japonezul a vrut să îndrepte o privire asupra inamicului înainte de a muri.

La 15-20 de mile mai departe spre sud-est, oamenii de pe *Enterprise* şi *Hornet* şi restul Forței operative 16 se străduiau să vadă cum se desfăşoară bătălia. Aveau puține elemente pentru a putea judeca situația: rotocoalele de fum negru ale apărării antiaeriene care se vedeau în depărtare şi cîte un avion căzînd în mare din cînd în cînd. Apoi s-a ridicat un val mare de fum gros. Acesta nu s-a risipit ca fumul tunurilor, ci a rămas la orizont asemenea unei

perdele negre imobile… Amiralul Spruance a înțeles imediat că nava *Yorktown* fusese lovită.

Spruance a ordonat crucișătoarelor *Pensacola* şi *Vincennes*, ca şi distrugătoarelor *Benham* şi *Balch* să pornească în ajutor. Dar cea mai mare parte a celor din Forța operativă 16 priveau neputincioşi în timp ce la numai 15-20 de mile nava *Yorktown* primea lovitură după lovitură.

Era exasperant în special pentru aviatorii care escortau navele *Enterprise* şi *Hornet*. Spre deosebire de restul forței operative, ei ar fi putut face ceva, şi chiar imediat. Cînd bombardierele inamice în picaj au trecut prin apărarea navei *Yorktown*, locotenentul Roger Mehle a cerut permisiunea să plece în ajutor cu cele douăsprezece aparate ale sale. I s-a spus să stea acolo unde se afla. Avea sarcina să apere nava *Enterprise*. Dar el şi-a extins sectorul de zbor (încălcînd ordinele) şi s-a apropiat de *Yorktown*.

În cele din urmă a obținut aprobarea să se ducă, dar a ajuns prea tîrziu ca să mai intercepteze avioanele inamice. Acestea începuseră bombardamentul. Şi, culmea, mitralierele sale s-au blocat în timp ce se îndreptau spre avioanele din urmă ale coloanei japoneze. El a renunțat, cedînd conducerea atacului conducătorului secției următoare.

În concluzie nu au făcut mare lucru, iar aparatele de vînătoare de pe *Hornet* şi mai puțin. Totuşi au fost şi cîteva satisfacții. Aspiranții Provost şi Halford s-au aruncat împreună asupra unui bombardier în picaj japonez tocmai cînd acesta se redresa şi o pornea spre bază. Executînd un atac de la înălțime şi dintr-o parte, l-au trimis repede în mare.

Curînd totul s-a terminat. Oamenii clipeau din ochi şi dădeau din cap; nu le venea să creadă că nu se mai aude nici un foc. Li se părea că tirul ținuse o eternitate, dar era abia 12,16: unsprezece minute de cînd prima navă deschisese focul.

Pe *Yorktown* amiralul Fletcher şi statul său major trecuseră de pe pasarelă pe puntea de decolare, alungați de la postul de comandă din cauza incendiului structurii

interne a grupului de suprastructuri. Pentru moment, radioelectricianul Bennett era singurul care rămăsese acolo, lucrînd în mijlocul fumului şi al flăcărilor. De felul său un om foarte îngrijit, acum stătea murdar şi cu hainele mototolite, cu o mască de gaze pe față, încercînd cu desperare să-şi pună în funcțiune din nou stația sa de radar. Jos, în bucătărie, unul dintre bucătarii-şefi mai vîrstnici l-a găsit pe un altul, prietenul său bun, zăcînd mort pe punte. El a izbucnit în hohote de plîns ca un copil.

Căpitan-comandorul Laing stătea pe punte liniştit, imperturbabil, aşa cum trebuie să fie un ofițer din marina britanică. Mai tîrziu şi-a dat seama că îşi pierduse bloc-notesul negru – şi nu l-a mai găsit niciodată. În cele din urmă a ajuns la concluzia că probabil i-a fost smuls din mînă de suflul unei bombe. S-a resemnat în fața pierderii, remarcînd cu o delicatețe care era cu totul deplasată în marina americană: „Japonezii ăştia au venit de atît de departe ca să-mi distrugă munca de o lună".

Nu erau necesare bloc-notesuri pentru a face statistici. Numai 7 din cele 18 bombardiere japoneze au reuşit să atace în picaj, 3 din 7 au lovit ținta – o performanță remarcabilă pentru un număr atît de mic de avioane. Şi chiar bombele care greşiseră ținta au avut efectul lor. Una a căzut în apă drept la pupă, omorînd şi rănind o mulțime de oameni care se aflau la extrema pupei. O alta a căzut atît de aproape de navă, încît amiralul Fletcher s-a grăbit să se adăpostească. S-a tăiat la cap, lovindu-se de ceva, iar cînd s-a apucat din nou de lucru, a pătat hărțile de sînge. În cele din urmă, la sfîrşitul atacului, un infirmier i-a făcut un pansament. Apoi nu s-a mai gîndit la această întîmplare decît mult timp după aceea, cînd a primit o *Inimă de purpură*.

Au avut multe pierderi, dar au produs şi inamicului destule. Oamenii din Forța operativă 17 aveau să discute mult timp în contradictoriu cine doborîse cutare sau cutare aparat, dar asupra unui singur lucru au fost cu toții de acord: niciunul dintre aparatele japoneze nu a scăpat. Dintre cei şapte care au bombardat, spuneau ei, nu a

supraviețuit nici unul care să povestească cum a fost.

„Portavionul inamic este în flăcări", a transmis prin radio unul dintre piloții de pe *Hiryu* la ora 12,45. Aparatul său era acum la locul de întîlnire, aşteptînd să se alăture celorlalte bombardiere în picaj care trebuiau să se întoarcă de la atac.

Un val de entuziasm i-a cuprins pe toți cei de pe *Hiryu*. Locotenentul Hashimoto şi-a dat seama că era ceva în neregulă cu acel mesaj. Nu provenea de la locotenentul Kobayashi..., nu venea nici măcar de la un conducător de secție, cum ar fi locotenentul Kondo. Era transmis de un simplu subofițer (nici acum nu-şi aminteşte nimeni numele lui) care pilota aparatul nr.3 din grupul al doilea. Asta însemna că toți piloții cu grade superioare fuseseră doborîți; pierderile erau prea mari pentru incendierea unui portavion.

Hashimoto avea dreptate, dar au scăpat mai mulți decît şi-au închipuit americanii. În cele din urmă, cinci bombardiere în picaj şi un avion de vînătoare reuşiseră să scape de sub tirul Forței operative 17. Au scăpat unul cîte unul, fără vreo ordine – cum s-au priceput şi cum le-a fost norocul –, dar la ora 12,45 toți se îndreptau spre *Hiryu*.

Între timp se pregătea atacul avioanelor torpiloare. Căpitan-comandorul Kawaguchi se ocupase de aceasta imediat după plecarea avioanelor de bombardament. Acum era aproape gata. Avea să fie o formație cam pestriță: nouă avioane torpiloare de pe *Hiryu* plus un orfan de pe *Akagi*, patru avioane de escortă de pe *Hiryu* şi unul transferat de pe *Kaga*, care era în flăcări.

Pentru a se putea aduna şi alte forțe ar fi fost necesar mai mult timp: un lux pe care amiralul Yamaguchi nu şi l-ar fi putut îngădui. Serviciul de informații continua să susțină că nu era decît un singur portavion american, dar Yamaguchi începuse acum să se îndoiască. Un singur portavion nu ar fi fost în stare să avarieze astfel navele *Akagi*, *Kaga* şi *Soryu*. Trebuie să fie şi un al doilea portavion undeva pe acolo. Dar chiar şi aşa, raportul de forțe rămînea de unu la unu şi *Hiryu* era gata să se bată oricînd. Unul din portavioanele americane era acum în flăcări şi avea să fie în

imposibilitate de a lua parte la luptă mult timp.

Căpitan-comandorul Clarence Aldrich părea omniprezent. În calitatea sa de ofițer cu controlul avariilor pe *Yorktown*, nu se putea plînge că nu avea de lucru – trei lovituri, patru incendii serioase la punțile de jos. Dar într-un fel sau altul, Aldrich a reuşit să se ocupe de toate.

Nu era nici un minut de pierdut, în special acum, cînd ardea magazia de cîrpe alături de depozitul de muniții şi benzină. Aldrich a inundat magazia de muniții cu apă din mare, a umplut tancurile de benzină cu bioxid de carbon. Alte grupe antiincendii reuşiseră să înăbuşe flăcările din grupul de suprastructuri, în timp ce echipe de reparații se duceau să lucreze la acoperirea găurilor din puntea de decolare. Gaura mare produsă la pupă, largă de vreo 4 m, cerea o pricepere deosebită. A fost acoperită cu grinzi de lemn..., o placă de oțel de 6 mm a fost pusă peste acestea..., apoi au acoperit-o cu mai multe plăci de oțel legate bine între ele prin nituire. În 20 de minute puntea de decolare de pe *Yorktown* putea fi folosită din nou.

În tot acest timp, alții s-au ocupat de ridicarea celor morți şi de îngrijirea răniților. Erau de toate felurile. George Weise, aflat încă într-o stare de leşin după cădere, a fost dus jos, la infirmeria principală. Un băiat tînăr, deşi neatins, se speriase pînă într-atît, încît îi pierise glasul. Plyburn, ajutorul şefului de echipaj, fusese rănit la stomac de o rafală de mitralieră. Avea în buzunar 500 de dolari, economisiți pentru ziua căsătoriei sale. Acum era pe moarte şi ştia că va muri. Şi-a rugat prietenii să ia banii şi să se distreze cum vor putea mai bine.

Jos, mecanicii se străduiau să pună nava din nou în funcțiune. Bomba care explodase în coşul de fum a distrus două cazane şi a stins focul în altele. Un fum dens, negru invadase compartimentele de cazane, sufocînd oamenii care stăteau la posturile lor.

Fochistul Charles Kliensmith, un marinar scund şi îndesat, care avea în seama sa cazanul nr. 1, se ținea bine. Explozia dărîmase cea mai mare parte din zidăria din

interiorul cazanului, dar restul avariilor erau neînsemnate. Împreună cu oamenii săi a aprins focul.

Nici unul din celelalte cazane nu se putea aprinde. Alt fum pătrundea prin conductele de tiraj forțat, înăbuşind focurile. Echipa lui Kliensmith continua să lucreze, deşi în compartiment era foarte cald şi înăbuşitor, tabla goală devenind incandescentă. Ştiau că ei reprezentau singura sursă de energie pentru pompele şi maşinile auxiliare care menținеau nava *Yorktown* în viață.

Dar cazanul lor nu era suficient pentru a pune în mişcare nava, iar sala maşinilor avea nevoie de aburi pentru a pune în funcțiune turbinele neavariate. Locotenentul Cundiff, şeful diviziei de cazane, avea arsuri grave, dar îşi dădea seama că trebuie să întreprindă ceva imediat. Aşa bandajat cum era, Cundiff s-a tîrît în spațiul unde se aflau țevile care în mod normal aspirau fumul, expulzîndu-l prin coş, şi aduceau aer proaspăt înapoi.

Ajungea o privire rapidă de jur împrejur pentru a înțelege ce se petrecuse. Bombele distruseseră conducta de tiraj de la cazanul lui Kliensmith, ca şi conductele care duceau aerul la celelalte cazane care puteau încă să producă aburi. În loc să iasă pe coş, fumul de la cazanul lui Kliensmith era tras înapoi în celelalte compartimente de cazane. Kliensmith a primit atunci ordinul să reducă focul la minimul necesar, pentru a menține în funcțiune maşinile auxiliare, pînă cînd se vor face reparațiile şi se vor aprinde celelalte cazane. Încetul cu încetul aveau să producă suficient abur pentru a pune în mişcare nava.

Amiralul Fletcher nu putea să aştepte. El avea comanda unei flote, iar o navă imobilă în apă nu poate reprezenta un loc bun pentru dirijarea operațiilor. În plus, radioul nu funcționa, iar fumul continua să se ridice în nori groşi şi negri, făcînd imposibilă folosirea semnalelor cu pavilioane şi a semnalelor luminoase. La ora 12,30 a hotărît să treacă pe *Astoria* şi a semnalizat să se trimită o ambarcațiune în acest scop.

La ora 13,00 baleniera nr.2 de pe *Astoria* era lîngă *Yorktown*. De pe puntea de decolare a navei *Yorktown* s-au

aruncat frînghii cu noduri şi mai mulţi ofiţeri din statul-major au coborît în mîini. Fletcher era pe punctul de a coborî în acelaşi fel, dar apoi i-a venit o idee mai bună. La urma-urmei avea 56 de ani. „Fir-ar al naibii – şi-a spus în sinea sa –, nu mai pot să mă încumet la aşa ceva". Au pregătit o frînghie cu noduri şi cu dublă legătură şi amiralul a fost coborît cu toată pompa.

Baleniera a plecat la ora 13,13, după ce a luat la bord pe Fletcher, o parte din statul său major, cîţiva marinari, printre care furierul amiralului, Frank Boo. Drumul nu a durat decît 11 minute, dar lui Boo i s-a părut foarte lung. Marea era liniştită, nu se zărea nici o navă sau avion inamic, el era însă sigur că aveau să fie mitraliaţi dacă un nou atac inamic i-ar fi surprins acolo. O balenieră nu trece de la o navă la alta în mijlocul Pacificului fără un motiv important.

Ca lucrurile să fie şi mai complicate, nenumărate învelişuri de proiectile de 125 mm se ridicau în sus şi se lăsau în jos în apă, semănînd foarte bine cu periscoapele submarinelor. În special cei de pe *Astoria* erau foarte speriaţi, căci atîta timp cît l-au aşteptat pe amiral şi-au dat seama că erau o ţintă minunată pentru inamic. Cînd, în sfîrşit, la ora 13,24, Fletcher s-a urcat la bordul navei *Astoria*, toţi au respirat uşuraţi.

Trebuiau transferate şi avioanele de pe *Yorktown.* Chiar dacă puntea de decolare era reparată, nu puteau să o folosească atîta timp cît nava stătea pe loc. Cele 17 avioane ale lui Max Leslie primiseră ordinul să stea departe de navă în timpul atacului japonezilor. Acum li s-a spus să aterizeze şi să se realimenteze pe *Hornet* sau pe *Enterprise*. Puteau să stea acolo pînă cînd *Yorktown* avea să se pună în mişcare.

A fost o uşurare să ştie că aveau un loc unde să aterizeze. Pentru cei mai mulţi de pe bombardierele SBD a fost o oră de tensiune, cea mai mare parte din timp încercînd să scape de proiectilele inamice şi americane. Un pilot japonez, după ce şi-a terminat atacul în picaj asupra navei *Yorktown*, s-a îndreptat direct spre ei, trăgînd cu toate mitralierele. Un avion de vînătoare american a apărut dintr-

o dată şi l-a doborît. Dar imediat după aceea au fost atacaţi de un pilot „prieten". A virat în ultimul moment, cînd o voce a urlat la radio: „Dobitocule, nu vezi stelele albe !"

Eroarea sa era uşor de înţeles. Pe lîngă faptul că nu este uşor să identifici, într-o fracţiune de secundă al cui e avionul, totul devenea din ce în ce mai confuz: avioane de pe o navă aterizînd pe o alta..., patrule aeriene de escortă care îşi încălcau sectoarele..., grupuri de avioane de vînătoare care soseau şi plecau.

Transmisiile radiofonice împînzeau spaţiul aerian: un amestec de ordine, de întrebări şi observaţii trimise dintr-o parte în alta în jargonul aviatorilor. Un ascultător inamic care avea aparatul deschis pe frecvenţa de unde folosită de avioanele de vînătoare de pe *Enterprise* l-a auzit pe „Ham" Dow chemînd la bord o secţie de trei aparate pentru a se realimenta. Atunci japonezului i-a venit o idee: de ce să nu cureţe cerul de toate aparatele de vînătoare americane? Introducîndu-se pe lungimea de undă respectivă a început să anunţe în englezeşte: „Toate avioanele la bază, toate avioanele la bază".

„Ăsta a fost un japonez – a urlat Dow.– Nu ţineţi seama de ordinul de reîntoarcere la bază: el a fost dat de către un japonez".

Japonezul a repetat ordinul.

„Bestiile acelea au intrat pe lungimea noastră de undă", a strigat din nou Dow, şi aceasta a fost fraza cea mai politicoasă pe care a rostit-o. Era pentru prima oară în timpul războiului din Pacific că se recurgea la o asemenea înşelătorie. Mai tîrziu procedeul a fost folosit curent şi de o parte şi de alta, dar la acea dată confirma perfect concepţia occidentală despre viclenia orientalilor. Era, de asemenea, logic ca americanii să descopere trucul, şi în timp ce Dow blestema şi înjura, piloţii îl ascultau distrîndu-se şi căpătînd un respect din ce în ce mai mare pentru vocabularul său atît de bogat.

Max Leslie a avut o problemă cu totul diferită. Ca şi ceilalţi piloţi ai bombardierelor în picaj de pe *Yorktown*, el era pe punctul de a ateriza pe *Enterprise* sau pe *Hornet* cînd

Bill Gallagher, care era în spate, a văzut ceva în apă, la o depărtare de 8-10 mile. Au zburat într-acolo să cerceteze despre ce era vorba, urmați de Lefty Holmberg. Era un avion torpilor american pe jumătate scufundat şi echipajul se afla alături într-o barcă de cauciuc. Leslie a anunțat distrugătorul *Hammann* şi s-a întors apoi la portavion pentru a obține o nouă indicație cu privire la poziția Forței operative 16. Între timp aproape şi-a terminat benzina, iar Holmberg avea şi mai puțină decît el. După toate probabilitățile nu puteau să mai ajungă pînă la *Enterprise*; era mai prudent să nu rişte şi să amerizeze aproape de *Astoria*, care se afla chiar sub ei.

Oamenii din escadrila 3 de bombardiere l-au considerat întotdeauna pe Max Leslie ca pe cel mai metodic pilot din lume, şi după cele ce se povesteau în escadrilă, Leslie a amerizat atît de aproape de *Astoria*, încît era gata să atingă cu aripa scara navei. Versiunea aceasta nu era prea exagerată. Leslie a amerizat cam la vreo 50 m de crucişător, dar în timp ce Bill Gallagher arunca barca de cauciuc, a observat că Leslie zăbovea în cabină, părînd a fi ocupat cu instrumentele de bord. Închipuindu-şi că Leslie era amețit din cauza amerizării, Gallagher s-a dus repede acolo ca să-l scoată. Dar Leslie nu avea nimic. Meticulosul Leslie verifica pur şi simplu ca toate butoanele de pe tablou să fie închise înainte de a părăsi SBD-ul, care se scufunda repede.

Mai grea a fost amerizarea pentru pilotul de pe avionul torpilor semiscufundat pe care-l descoperise Leslie. Pilotînd unul din cele două avioane TBD din escadrila 3 de avioane torpiloare care scăpaseră de japonezi, Esders a pornit spre casă cu rezervorul de benzină curgînd, iar omul din spate, Mike Brazier, grav rănit. Atunci mecanicul Corl l-a ajuns din urmă cu celălalt avion supraviețuitor din escadrilă şi cîtva timp au zburat amîndoi împreună în direcția flotei S.U.A.

Esders l-a întrebat pe Brazier dacă poate să schimbe bobinele la radio ca să prindă semnalele de reîntoarcere de pe *Yorktown*. Brazier i-a răspuns că se simte foarte rău şi că se teme că nu va reuşi.

„Bine", a replicat Esders, renunțînd la această

posibilitate. Dar zece minute mai tîrziu Brazier l-a anunțat că a reuşit să schimbe bobinele. Între timp Corl se îndepărtase (mai tîrziu a amerizat teafăr lîngă *Enterprise*), dar datorită eforturilor supreme ale lui Brazier, Esders a izbutit să prindă semnalele de pe *Yorktown* şi s-a îndreptat spre navă. La o distanță de zece mile de navă a rămas fără benzină şi a coborît planînd pînă a atins apa.

Numai atunci a văzut în ce stare gravă era Brazier. Avea amîndouă picioarele strivite şi numeroase răni în spate. Ajutat să treacă în barca de cauciuc, Brazier ştia prea bine că totul se terminase. Totuşi el era perfect lucid şi spunea că-i pare rău că nu a putut face mai mult. Şi-a exprimat, de asemenea, regretul că nu avea să-şi mai vadă familia niciodată. În cele din urmă a intrat în comă. Esders a făcut singurul lucru pe care-l putea face: „Am înălțat o rugă către cel de sus, cerîndu-i să primească astfel de oameni curajoşi în împărăția cerurilor şi să binecuvînteze pe cei rămaşi".

Locotenentul Raita Ogawa se învîrtea într-una deasupra navei *Akagi* în flăcări. Avînd sarcina să apere nava, acum era cu benzina pe terminate şi nu ştia unde să aterizeze. Cele trei portavioane de dedesubt erau distruse, iar *Hiryu* se afla prea departe la nord pentru a putea ajunge pînă acolo.

S-a uitat la indicatorul de benzină: mai erau vreo 20 de litri. În cîteva minute avea să cadă în ocean. S-a îndreptat spre crucişătorul *Chikuma*, care naviga spre nord în spatele navei *Hiryu*. Celelalte două avioane din secția sa îl urmau. Erau în aceeaşi situație.

Zburînd jos, a semnalizat cu aripile pentru a anunța crucişătorul *Chikuma* că era pe punctul de a ameriza. Desigur că *Chikuma* avea alte treburi urgente, căci i-a răspuns prin semnale luminoase: „Nu vă putem lua la bord". Dar a ridicat conul de pînză care indica direcția vîntului şi s-a întors brusc cu prova în vînt ca să creeze un fel de pistă pentru avioane.

La ora 11,50 Raita Ogawa a amerizat, susținut doar de gîndul că, inițial, se pregătise pentru a deveni pilot de hidroavion. A reuşit să amerizeze uşor, urmat de ceilalți doi

piloți. Au ieşit din avioanele care se scufundau şi s-au adăugat numărului din ce în ce mai mare al înotătorilor împrăştiați în ocean.

Zeci şi zeci de oameni se luptau cu valurile în jurul navei *Soryu* în flăcări. Unii ajunseseră în apă aruncați acolo de suflul bombelor, în timp ce alții săriseră cînd au fost prinşi de foc. Dintr-o dată a apărut sus, deasupra lor, comandorul Yanagimoto şchiopătînd pe platforma semaforului, în partea dreaptă a pasarelei. El a adresat cuvinte de încurajare oamenilor de jos şi a strigat: „Trăiască împăratul !". Vreo treizeci de oameni care înotau chiar sub pasarelă au răspuns la aclamațiile lui Yanagimoto, în timp ce acesta dispărea în flăcări şi fum.

O mulțime de supraviețuitori se îngrămădiseră pe puntea ancorei, la provă, unde nu se întinsese încă incendiul. Unii aruncau frînghii celor din apă, trăgîndu-i sus, în mica oază care mai era în siguranță. Printre cei aduşi astfel înapoi se număra şi comandantul secund Ohara, care a leşinat din cauza arsurilor. Acum zăcea pe punte, puțin păsîndu-i de cele ce se întîmplau. L-a auzit vag pe ofițerul cu artileria ordonînd unui semnalizator să comunice pe *Akagi* că comandantul era mort, iar secundul leşinat şi că au nevoie de instrucțiuni.

Nu s-a primit nici un răspuns de pe *Akagi*. Nava avea destule încurcături. După ce Nagumo a plecat, comandorul Aoki şi mai mulți dintre ofițerii săi au rămas pe pasarelă cît au putut mai mult, dar pe la ora 11,20 căldura a devenit de nesuportat. Atunci au coborît pe puntea de decolare şi s-au îndreptat spre provă, în bordul din care bătea vîntul. Au rămas acolo într-un mic grup, neştiind ce să facă.

Tînjeau grozav după o țigară, dar nu aveau în total decît două. În cele din urmă şi le-au împărțit trecîndu-le de la unul la altul, ceea ce i-a amintit comandorului Miura de cîntecul popular „*Senyu*" („Camarazi de război"), care avea un vers sentimental, pueril, unde se vorbea de împărțirea frățească a unei țigări. A citat acest vers şi pentru o clipă toți au rîs amar.

În jurul orei 11,35 depozitele de torpile şi de bombe au

sărit în aer, iar focul s-a răspîndit înspre provă. În curînd micul grup al comandorului Aoki a fost constrîns să se refugieze pe puntea ancorei, unde au găsit adunați o mulțime de supraviețuitori. Stăteau cu toții acolo cînd la ora 12,03 maşinile au pornit dintr-o dată şi *Akagi* a început să se mişte spre dreapta. Era greu de presupus ce a putut provoca aceasta, şi aspirantul Akiyama a fost trimis să vadă despre ce e vorba. Nimeni nu a aflat însă vreodată cum s-a întîmplat. Mecanicii care mai rămăseseră la posturile lor muriseră toți sufocați.

Comandorul Aoki mai spera să salveze nava – el i-a trimis lui Nagumo un mesaj optimist în jurul orei prînzului – , dar fără îndoială că focul continua să se întindă. La ora 13,38 situația se înrăutățise într-atît, încît se impunea o hotărîre foarte gravă: să se transfere portretul împăratului pe distrugătorul *Nowaki*.

Aceeaşi măsură se luase şi pe *Kaga*, unde se dăduse toată dimineața o luptă desperată împotriva focului. Cîtva timp, ofițerul adjunct cu controlul avariilor, locotenent-comandorul Yoshio Kunisada, avea impresia că reuşise să aibă unele rezultate pe puntea hangarelor, dar mai apoi flăcările au cuprins vopseaua, emanînd un fum dens şi uleios care era aproape să-i sufoce pe cei din echipele antiincendiu. Kunisada a deschis sabordurile, dar asta nu a servit la nimic. Curentul de aer nu a făcut decît să întețească focul; sabordurile s-au închis şi în curînd Kunisada a luat-o de la început de unde pornise, oamenii lui fiind acum mai în pericol ca oricînd.

Nu le mai rămînea decît să bată în retragere. Ieşirile erau blocate, aşa că încă o dată au fost deschise sabordurile şi vreo şapte oameni, inclusiv Kunisada, s-au strecurat pe acolo. S-au trezit într-un adaus de carenă care mergea de-a lungul navei, la vreo şapte metri deasupra nivelului mării. În proiectul original al navei *Kaga*, care trebuia să fie o navă de luptă, acesta trebuia să servească ca mijloc de stabilizare, dar acum putea să însemne salvarea. Era larg de vreo 50 cm şi puțin înclinat, dar oamenii puteau sta în picioare, cu spatele sprijinit de peretele navei.

Totuşi nu se simțeau deloc siguri. Era foarte uşor să alunece şi să cadă în apă. Şi din cînd în cînd zburau proiectile încolo şi încoace, ori de cîte ori se deschidea focul antiaerian de pe vreun distrugător împotriva unui obiectiv imaginar. În curînd s-au adunat vreo 20 de oameni, toți înspăimîntați. Venind într-acolo, Kunisada a luat din careul subofițerilor o cutie cu pachete de țigări, iar acum le împărțea oamenilor sperînd ca în felul acesta să le ridice moralul. Le-a sugerat că fumatul ar putea să-i calmeze, şi şi-a aprins o țigară cu cea mai mare dezinvoltură. Dar aproape niciunul nu i-a urmat exemplul.

„Torpilă din tribord pupa", a strigat cineva deodată, şi de fapt se vedea urma albă a unei torpile îndreptîndu-se spre *Kaga*, cam la 1.000 m depărtare. Torpila a trecut pe lîngă provă. După un scurt interval s-a văzut o altă urmă albă, de data aceasta a trecut pe lîngă pupă. După cîtva timp, o a treia urmă... Kunisada şi-a dat seama imediat că aceasta avea să lovească nava.

Bill Brockman i-a dat ordin locotenentului Hogan să ia măsuri pentru coborîrea navei. Era ora 14,05 cînd submarinul american *Nautilus* lansase a treia torpilă împotriva portavionului japonez greu lovit, aflat la o distanță de 2.500 m. Pentru Brockman şi cei 92 de oameni de pe *Nautilus* aceasta reprezenta încununarea a 6 ore şi 55 de minute de urmărire atentă.

De fapt vînătoarea începuse mult mai înainte, la 28 mai, atunci cînd *Nautilus* şi-a luat locul în perdeaua de submarine în formă de evantai la vest de Midway. Submarinul ajunsese acolo înainte de data stabilită, aşa că timp de cîteva zile a stat inactiv, echipajul făcînd oarecare practică. Se aflau în prima lor misiune de război, iar pentru Brockman era primul său post de comandă. Înalt şi voinic, avea o deosebită ardoare de luptă şi era cît se poate de indicat pentru această funcție.

În dimineața zilei de 4 iunie, cu puțin înainte de ridicarea zorilor, *Nautilus* s-a scufundat. Avea radioul

deschis pe lungimile de undă ale avioanelor PBY, iar la ora 05,44 s-a auzit distinct şi tare mesajul necifrat al locotenentului Chase: „O mulțime de avioane se îndreaptă spre Midway". Poziția era la limita sectorului submarinului, aşa că a pornit-o acolo imediat.

La ora 07,10 Brockman, care stătea cu ochii lipiți de periscop, a văzut dincolo de linia orizontului nori de fum şi explozii ale apărării antieriene. El a modificat direcția şi s-a îndreptat spre scena luptei. La ora 07,55 a văzut capete de catarge răsărind drept în provă. Curînd a ajuns escorta inamicului, mitraliat de avioane Zero şi atacat cu bombe de adîncime de un crucişător. A rămas jos pentru cîteva minute, apoi s-a înălțat la nivelul periscopului, ca să mai arunce o privire de jur împrejur.

Se afla chiar în mijlocul flotei japoneze. Navele japoneze se mişcau în jurul său cu viteză mare, făcînd viraje bruşte ca să-l evite. Pavilioanele erau ridicate; un cuirasat trăgea în el cu toate bateriile de la tribord.

La ora 08,25 a lansat două torpile spre cuirasat. Sau mai curînd a crezut că le-a lansat, căci aproape imediat a descoperit că tubul de lansare nr.1 nu a funcționat. Cuirasatul a reuşit să scape de cealaltă torpilă, a apărut apoi un crucişător şi atunci *Nautilus* a coborît repede la o adîncime de 50 m.

Acum a început bombardamentul cu adevărat. Echipajul auzea pentru prima dată din interiorul submarinului explodînd bombe de adîncime. Experiența nu era de natură să-i destindă. Zgomotul bombelor amestecat cu loviturile de ciocan şi bubuitul tunurilor, iar din cînd în cînd cu cîte un fluierat strident şi un sunet bizar îi aminteau radiotelegrafistului L.E. Wetmore de un băiat trăgînd un baston peste un gard de țăruşi.

Pe lîngă toate acestea, unul din tuburile de lansat torpile de pe punte pierdea aer. O dungă subțire de băşici se ridica la suprafața apei, indicînd perfect poziția submarinului. Au mai urmat cîteva detunături, apoi încetul cu încetul au amuțit.

Brockman a început din nou să arunce priviri pe furiş. În

jurul orei 09,00 a văzut pentru prima dată un portavion. Se mişca repede într-o parte ca să evite un atac şi trăgea cu tunurile antiaeriene. Dar nu a avut timp să se uite prea mult, căci vechiul lui prieten, crucişătorul, văzînd periscopul, s-a întors să-l atace.

S-a scufundat din nou. Au urmat alte bombe de adîncime, mult mai aproape decît cele de pînă atunci. Marinarul însărcinat cu detectarea sunetelor a urmărit pas cu pas mişcările crucişătorului, aşa cum radioreporterul Graham McNamee urmărea o cursă de cai. O ordonanță din sala de mese i-a spus lui Brockman că dacă vor reuşi să scape de acest atac, în fiecare zi va scrie o predică. Apoi treptat atacul a încetat.

La ora 10,20 Brockman era din nou sus şi cerceta cu periscopul. Navele dispăruseră, cu excepția cîtorva catarge care se mai zăreau în depărtare, dar nori de fum cenuşiu se ridicau la orizont. S-a îndreptat acolo şi pe la ora 11,45 a putut să vadă foarte clar un portavion arzînd la o depărtare de opt mile.

Apropierea a fost lungă şi lentă. Mergînd chiar cu 2/3 din viteză (cea mai mare pe care şi-o putea permite Brockman cu bateriile descărcate), *Nautilus* abia făcea patru noduri – aproape mersul unui om cu pas rapid. Au fost opt mile de „marş forțat". Ca să nu se audă zgomote, toate ventilatoarele fuseseră oprite. Transpirația curgea şiroaie pe locotenentul Dick Lynch, scurgîndu-i-se în pantofi. Cînd păşea se auzea parcă „un fel de scîrțîit".

În jurul orei 12,53 se aflau destul de aproape pentru a-şi putea da seama de unele amănunte. Două „crucişătoare" se învîrteau în jurul portavionului; focul părea că fusese stins; se vedeau oameni lucrînd pe punte la provă; păreau că intenționează să treacă un cablu de remorcat. Pe *Nautilus* Brockman şi secundul său răsfoiau manualele, încercînd să identifice nava. Exista întotdeauna teama ca nu cumva să torpileze din greşeală o navă prietenă. Nu, aceasta era cu siguranță japoneză; li se părea că este *Soryu*.

Brockman se găsea acum în fața dilemei clasice a unui comandant: să atace mai întîi escorta rămasă încă intactă

sau să se preocupe numai de portavionul avariat, „care prezenta mai multă importanță". În cele din urmă a hotărît să se asigure de portavion.

La ora 13,59 a lansat o primă torpilă..., apoi a doua, iar la ora 14,05 a treia. Brockman, de fapt toți cei cinci ofițeri din turela de comandă au fost siguri că toate loviturile au mers în plin. Focul cuprinsese din nou întreaga navă. Mulțumit de isprava sa, Brockman a coborît la 100 m, ca să evite astfel noua serie de bombe care desigur aveau să urmeze.

„Săriți în apă !", a strigat locotenent-comandorul Kunisada în timp ce a treia torpilă se îndrepta spre *Kaga*. Dar cei care stăteau în picioare cu el nu s-au mişcat. Aşa că a sărit el şi apoi i-a chemat şi pe ceilalți să-l urmeze. În cele din urmă au făcut-o, şi toți au înotat cu desperare pentru a se îndepărta de navă. Cineva a strigat că torpila a atins obiectivul, iar Kunisada s-a pregătit să suporte zguduitura, dar nu s-a întîmplat nimic.

În mod miraculos torpila nu a explodat. Lovind nava oblic, focosul s-a desprins şi a căzut în apă. Rezervorul de aer s-a ridicat la suprafața apei nu departe de Kunisada. Cîțiva dintre marinarii de pe *Kaga* l-au ajuns înotînd. Unul sau doi au încercat să-l folosească ca o plută, dar cei mai mulți şi-au revărsat furia neputincioasă pe acest simbol al nenorocirii lor dînd drumul la o ploaie de înjurături şi ridicînd pumnii: „*Konchkusho* ! – l-au blestemat –, *Konchkusho* ! *Konchkusho* !"

Marea lor speranță de răzbunare se găsea la cîteva mile mai spre nord. *Hiryu* lupta încă şi era singura navă intactă. Bombardierele sale în picaj atacaseră inamicul la amiază; la ora 12,45 şi cele zece avioane torpiloare erau gata. Trebuiau să atace în două secții de cîte cinci avioane – prima condusă de locotenentul Tomonaga, a doua de către locotenentul Hashimoto. În mod normal ei zburau împreună – Hashimoto ca observator –, erau însă singurii ofițeri de carieră care mai rămăseseră şi se părea că vor fi mai utili conducînd fiecare cîte o secție.

Îndesatul şi taciturnul Tomonaga avea să conducă atacul. Hashimoto urma să zboare, tot în calitate de observator, cu subofițerul Toshio Takahashi. După ce au stabilit aceste amănunte s-au îndreptat spre puntea de decolare.

Abia cînd au ajuns acolo au descoperit că aparatul locotenentului Tomonaga nu era gata. Mecanicii nu reparaseră încă rezervorul de benzină de sub aripa stîngă, care fusese avariat în timpul incursiunii asupra Midway-ului. Tomonaga, văzînd cum stau lucrurile, le-a spus: „Nu vă mai ocupați de aceasta. Lăsați rezervorul din stînga aşa cum este şi umpleți-l pe cel din dreapta".

Hashimoto i-a cerut să ia un alt aparat. Dar Tomonaga a stăruit spunînd că în acel moment aveau nevoie de toate aparatele. A lăsa la bord chiar şi un singur aparat ar putea compromite atacul. Iar să-l schimbe cu altcineva nici prin cap nu-i trecea. Se părea că totul va merge bine. Inamicul era destul de aproape; putea să acționeze cu un singur rezervor.

Cu aceasta nu amăgea pe nimeni. Cu un singur rezervor ar fi fost imposibil să se întoarcă pe navă. Dar nu avea nici un rost ca cineva să discute cu el în contradictoriu; era hotărît şi nimic nu-l putea abate de la hotărîrea sa. Tomonaga s-a urcat la comandă cu Hashimoto şi locotenentul Shigeru Mori, care urma să conducă avioanele de vînătoare. Acolo au primit ultimele instrucțiuni de la amiralul Yamaguchi.

Amiralul le-a împărtăşit o ştire uluitoare. Un avion special de recunoaştere, trimis mai devreme de pe *Soryu*, s-a întors, raportînd că nu erau unul sau două portavioane americane, ci *trei*. În afară de portavionul bombardat atunci, se mai aflau două prin apropiere. Pilotul de pe *Soryu* le-a descoperit la ora 11,30, dar radioul său nu funcționa. Întorcîndu-se în grabă, şi-a găsit nava în flăcări; atunci s-a îndreptat spre *Hiryu*, unde a ajuns la ora 12,50, dar s-a limitat să transmită mesajul fără a mai ateriza.

Dacă mai era necesară o confirmare, aceasta a venit la ora 13,00. Pilotul de pe *Yorktown* care fusese capturat

vorbise. Comandorul Ariga, comandantul Diviziei 4 de distrugătoare, a difuzat prin radio esența interogatoriului: portavioanele erau *Yorktown*, *Enterprise* şi *Hornet*,... aveau şase crucişătoare şi vreo zece distrugătoare... *Yorktown* opera independent cu două crucişătoare şi trei distrugătoare.

Aceste ştiri schimbau complet fața lucrurilor. Pînă atunci amiralul Yamaguchi presupunea că nu existau decît maximum două portavioane americane şi, eliminînd unul, *Hiryu* avea să facă față unei lupte cu arme egale. Dar erau două împotriva sa. Mai rău, *Hiryu* lansase ultimele sale avioane. „Atacați portavioanele care nu au fost lovite", a repetat el de mai multe ori.

Piloții s-au adunat din nou pe puntea de decolare, sub puntea de comandă, şi Yamaguchi li s-a adresat iar, spunîndu-le că erau ultima speranță şi că trebuiau să facă tot ce le stătea în putere pentru Japonia. Apoi, observîndu-l pe Tomonaga în mulțime, s-a îndreptat spre el să-i spună un ultim la revedere. Ca şi toți ceilalți, el ştia prea bine că locotenentul pilota un aparat cu care nu se putea întoarce. Strîngîndu-i mîna, i-a mulțumit pentru tot ceea ce făcuse şi i-a spus: „Aş fi fericit să te pot urma".

Piloții erau la locurile lor – motoarele se încălzeau – cînd s-a produs o nouă stare de agitație. Se întorceau primele bombardiere după atacul asupra portavionului american. Nu puteau să aterizeze pînă cînd nu decolau avioanele torpiloare, dar subofițerul Satsuo Tange a zburat jos deasupra punții de zbor şi a aruncat un mesaj într-un tub sigilat.

Mesajul cuprindea noua poziție a forțelor americane – mai la sud decît cea indicată în instrucțiunile precedente. Ştiind că de obicei Hashimoto zbura ca navigator pe avionul lui Tomonaga şi uitînd că de data aceasta se separaseră, locotenent-comandorul Kawaguchi i-a transmis informația lui Hashimoto. Înainte de a se lămuri confuzia, avioanele au şi început să decoleze de pe puntea navei *Hiryu*.

Au plecat la ora 13,31, Tomonaga în fruntea formației şi Hashimoto în urma sa, purtînd în buzunar ultimele indicații

privind poziția americanilor. În timp ce se îndreptau spre est, amiralul Yamaguchi – singur cu gîndurile sale – stătea nemişcat, urmărindu-le cum se îndepărtau.

10

Părăsiți nava

Semnalizatorul Peter Karetka a scos un strigăt lung de bucurie. De pe puntea de semnalizare a distrugătorului *Hughes*, el urmărea portavionul *Yorktown*, care stătea nemişcat în apă, cînd la ora 14,02 pavilionul lui galben, care indica avarii, a fost coborît şi a fost înălțat în schimb semnalul: „Viteza 5 noduri".

Aceasta însemna că pe *Yorktown* bătălia cazanelor fusese cîştigată. Diagnosticul locotenentului Cundiff era corect. Reducînd cazanul nr. 1 la minimum, locotenent-comandorul Jack Delaney a reuşit să pună din nou în mişcare cazanele nr.4, 5 şi 6 la ora 13,40 şi după 20 de minute nava a şi pornit. Delaney se gîndea că va fi în măsură să mărească viteza la 20 de noduri – suficient pentru a lansa avioane şi a readuce nava în acțiune.

Între timp au mai avut loc şi alte evenimente binevenite. Dinspre sud-est au apărut crucişătoarele *Pensacola* şi *Vincennes*, distrugătoarele *Balch* şi *Benham*, trimise de către Spruance să întărească escorta. Pe *Yorktown* căpitan-comandorul Aldrich reuşise să stăvilească incendiile; la ora 13,50 se putea reîncepe fără pericol alimentarea aparatelor de vînătoare pe puntea de decolare.

Existau indicații concrete că nava fusese pusă în funcțiune, dar ceea ce i-a însuflețit pe oameni a fost ceva de o valoare practică mai mică. Comandorul Buckmaster, care era tot atît de bun psiholog ca şi marinar, a ales acest moment pentru a înălța un imens pavilion american nou la

catargul din față al navei *Yorktown*. Aspirantul John d'Arc Lorenz, care fusese martor al carnajului de la tunurile de 25 mm, s-a simțit însuflețit de o nouă forță: „Îmi voi aminti întotdeauna momentul în care l-am văzut fîlfîind în vînt".

Aveau nevoie de această încurajare cînd la ora 14,10 radarul a semnalat un nou val de avioane inamice dinspre nord-vest. „Fiți gata să respingeți atacul aerian", s-a anunțat prin radio cu circuit închis tuturor navelor. Unitățile de escortă s-au apropiat mai mult de navă, formînd un cerc protector strîns. *Yorktown* se străduia să-şi mărească viteza; la ora 14,18 ajunsese la opt noduri.

Apoi a crescut, ajungînd la zece..., douăsprezece..., cincisprezece noduri. Radarul de pe *Balch* a raportat că avioanele inamice se aflau la o distanță de numai 37 de mile. Worth Hare s-a simțit din nou cuprins de frică, în timp ce semnalizatorul Donat Houle se tot întreba ce naiba caută el acolo. Pe nava *Benham* un aspirant de la „Ivy League" vorbea foarte enervat despre debutanții care au cunoscut timpuri mai bune.

Locotenentul Hashimoto ştia că se apropiau. Era ora 14,18 – cam o oră de cînd părăsiseră *Hiryu*, şi navele americane trebuiau să se zărească dintr-o clipă în alta. Şi-a luat binoclul cu şapte amplificări şi a început să scruteze marea la dreapta. Acolo ar fi trebuit să se găsească în conformitate cu noua poziție care îi fusese indicată înainte de a pleca.

Două minute mai tîrziu le-a văzut – nişte dîre minuscule albe, tribord 80°, distanță 30 de mile. Un cerc strîns de nave cu un portavion la mijloc. Şi portavionul părea că este neatins. Ultimul mesaj de la bombardierele în picaj spunea că portavionul pe care îl atacaseră „ardea foarte tare"; aşa că acesta era probabil un alt portavion. Nici o navă în flăcări nu ar fi putut fi reparată atît de repede.

Apropiindu-se de locotenentul Tomonaga, Hashimoto i-a arătat navele, apoi a revenit la poziția sa obişnuită. Tomonaga a virat brusc la sud-est şi la ora 14,32 a ordonat aparatelor din formația lui să se pregătească pentru atac.

S-au despărţit în două grupuri, intenţionînd să atace din ambele părţi. Urmau să se apropie împreună. Apoi Tomonaga trebuia să atace de la dreapta, iar Hashimoto de la stînga. Asemenea unui cleşte aveau să strîngă puternic nava între ei. Dacă ar fi încercat să fugă de un grup, ar fi lovit-o celălalt.

Avioanele de vînătoare americane au atacat la o depărtare de 10 mile de navă. Repezindu-se asupra japonezilor de la înălţime, au lovit un aparat din secţia lui Tomonaga. Apoi cele şase aparate Zero ale locotenentului Mori au atacat aparatele americane, producîndu-se o încăierare violentă. În cele din urmă avioanele torpiloare japoneze au reuşit să treacă şi s-au îndreptat spre partea din pupă babord a portavionului.

La ora 14,40 toate navele din escortă au deschis focul. A fost mult mai rău decît se aştepta Hashimoto – mitraliere, „pompom” *, tunuri de 125 mm, toate erau în acţiune. S-a ghemuit pe scaun, simţindu-se ca un om care iese iarna dintr-o casă încălzită şi are de întîmpinat afară viscolul. Şrapnelele răpăiau pe aripi – întocmai cum se auzea acasă grindina căzînd pe acoperişul de zinc.

Portavionul a virat brusc la dreapta şi Hashimoto s-a trezit dintr-o dată în partea stîngă a acestuia, în loc să fie în dreapta, aşa cum stabiliseră. Pentru Tomonaga era încă şi mai rău. Acum rămăsese în pupa navei. Formaţia lui s-a împrăştiat, fiecare avion în parte încercînd să-şi găsească o poziţie de lansare. Crucişătoarele şi distrugătoarele le ciuruiau cu proiectilele lor.

Hashimoto se afla în partea opusă celei în care ar fi trebuit să fie, dar s-a hotărît să atace. Nu putea să găsească o poziţie de atac mai bună decît aceasta. S-a întors şi s-a îndreptat spre portavion. Celelalte aparate din grupul său s-au aşezat în poziţie. Au venit înainte grupate în formaţie V împrăştiate, zburînd la 50 m deasupra apei. Drept în faţa formaţiei era babordul navei roşu de foc. La aproximativ 800 m Hashimoto a lansat torpila...

---

* tun automat de 37 – 40 mm cu 2, 4 sau 8 ţevi, montat pe nave – n.t

Comandorul Buckmaster a observat dîrele de spumă albă gonind spre *Yorktown*. Tare ar fi vrut să aibă ceva mai mulți aburi la dispoziție. În Marea Coralilor a scăpat de alte torpile japoneze manipulînd cele 19.000 de tone de oțel ale sale cu o grație care a umplut echipajul de admirație, dar atunci avea o viteză de 30 de noduri. Acum dispunea numai de 19 noduri şi situația era cu totul alta. Dar a reuşit să scape de primele două torpile.

După ce lansau torpilele, aparatele japoneze virau, trecînd aproape de navă. Urmărindu-le de pe platforma reflectorului său, semnalizatorul Martin se întreba ce puteau fi cele două lumini portocalii care clipeau la spatele carlingii. Dintr-o dată şi-a dat seama că erau mitraliere în acțiune. S-a ascuns în spatele unui paravan din canava şi acum vedea războiul cu alți ochi. Bombele şi torpilele erau impersonale, dar acest tir de mitralieră era îndreptat împotriva sa. Pentru prima dată a fost într-adevăr supărat pe japonezi.

Dar existau şi japonezi supărați. După ce a lansat torpila, un aparat s-a întors şi a zburat de-a lungul babordului navei, la o depărtare de vreo 50 m. În timp ce trecea, omul din spatele avionului stătea în picioare şi le arăta pumnul în semn de sfidare. Aparatul s-a desfăcut sub o ploaie de proiectile. Toți au aclamat. Pentru Jefferson Vick, adjunctul tunarului, a fost „singura dată cînd am zîmbit în timpul bătăliei".

La ora 14,44 a apărut o altă dîră de spumă, de data aceasta la stînga, îndreptîndu-se spre pră, după ce a trecut de mijlocul navei. Stînd în picioare pe culoarul din stînga al pasarelei, furierul Joseph Adams o urmărea cum venea țintă spre el. S-a agățat de o uşă şi şi-a adunat toate forțele, pregătindu-se pentru şoc.

Zguduitura a fost îngrozitoare. Tot aşa cum scutură o pisică un şoarece sau cum se scutură un covor. Oamenii îşi răscoleau amintirile din timp de pace pentru a căuta ceva similar..., dar nu au găsit nimic ce ar fi putut servi ca termen de comparație. Vopseaua a zburat de pe punte,

împroşcîndu-i în față, culoarul pasarelei s-a răsucit asemenea unui grilaj, păcura a țîşnit afară; un nor galben a învăluit partea stîngă a navei.

Timp de 30 de secunde, comandorul Buckmaster a crezut că vor putea să o scoată la capăt. Nava avea o înclinare de 6° în partea stîngă, dar totuşi înainta. Din centrala de control a avariilor, telegrafistul-şef George Vavrek, prin casca telefonică, comunica oamenilor din compartimentul generatoarelor din prova unde să transfere păcura pentru a corecta înclinarea.

Apoi o a doua torpilă a lovit nava, omorînd pe cel cu care vorbea Vavrek..., omorînd pe toți cei din compartimentul generatoarelor..., tăind complet energia electrică, comunicațiile, chiar şi semnalizatoarele luminoase de alarmă. Cîrma s-a blocat la 15° stînga; un nor enorm de fum alb-cenuşiu s-a ridicat spre cer. *Yorktown* s-a oprit, înclinîndu-se cu 17° în partea stîngă.

Aspirantului Walter Beckham, care asista la scenă de pe crucişătorul *Portland*, i s-a făcut dintr-o dată rău. Trăgeau toate tunurile antiaeriene, cerul era negru de exploziile proiectilelor trase cu tunurile de 127 mm, trasoarele se întretăiau în toate direcțiile. Chiar şi bateriile de 200 mm ale crucişătorului trăgeau în speranța că valurile mari de apă ar putea să doboare vreun avion inamic. Zgomotul şi norii de fum erau sinistre, iar modul în care atacau aparatele japoneze, în ciuda eforturilor care se depuneau ca să fie doborîte, era pur şi simplu îngrozitor. Nimic nu mai funcționa, dar japonezii continuau să dea tîrcoale navei „asemenea unor păsări uriaşe rapace care nu voiau pentru nimic în lume să abandoneze prada".

Şi mereu veneau alte avioane. Tunarii de pe *Astoria* urlau din nou ca ieşiți din minți. Pe nava *Benham*, un marinar numit Lytells a încărcat 54 de proiectile de 125 mm într-un minut şi 45 de secunde, fiecare cîntărind 28 kg. Servanții de la un tun de 20 mm de pe nava *Russell* continuau să tragă chiar şi după ce un alt distrugător blocase cîmpul de tragere; comandantul Roy Hartwig a fost nevoit să azvîrle casca în tun pentru a-l opri. Cînd tunurile

de 200 mm de pe nava *Portland* au deschis focul, căpitanul de infanterie marină Donohoo, care era încă în convalescență după oreion, a fost pur şi simplu azvîrlit din cuşetă. Cu tot oreionul, a fugit pe punte la postul său. Semnalizatorul Houle de pe nava *Hughes* nu se mai întreba ce caută acolo. Acum se afla într-un colț al punții de comandă, de unde trăgea cu o puşcă-mitralieră Thompson de 45.

Din cînd în cînd doborau cîte un aparat inamic. Un avion nu a reuşit să atace deloc. Tocmai cînd au trecut de unitățile din escortă, o împuşcătură neobişnuită (probabil de pe *Pensacola*) a atins torpila. A izbucnit o flacără orbitoare, iar avionul pur şi simplu a dispărut. Un altul, după ce a lansat, a trecut peste prova navei *Yorktown*, îndreptîndu-se spre *Vincennes*. Comandantul F.L. Riefkohl l-a văzut la timp şi a întors cîrma mult la dreapta. Lovit de tunuri, avionul a căzut la 50 m depărtare de prova crucişătorului, catapultînd pilotul afară din carlingă. Un altul – ieşind afară din linie în timp ce venea la atac – a virat mult spre dreapta şi a încercat apoi din nou. A doua oară a deschis focul asupra distrugătorului *Balch*, care se afla tocmai pe linia sa de atac. Distrugătorul a răspuns cu tot ce avea, iar avionul s-a sfărîmat, căzînd în mare.

Şi aviatorii americani participau la luptă sfidînd focul propriei lor flote în încercarea desperată de a respinge atacul inamic. Au intrat în luptă şi avioane de pe *Enterprise* şi *Hornet*, dar contribuția cea mai mare au adus-o avioanele de pe *Yorktown*. Chiar în momentul în care suna alarma, cele zece aparate de vînătoare care se alimentau au început să decoleze. Încă nu decolaseră toate cînd japonezii şi-au început atacul final. Al optulea şi ultimul care a plecat a fost aspirantul Milton Tootle junior, care îşi începuse serviciul pe portavion numai cu 6 zile în urmă. Tootle era la primul său zbor efectiv; el a decolat, a virat brusc la stînga, s-a întîlnit cu un aparat japonez, l-a doborît, a fost la rîndul lui lovit de un foc „prietenesc", s-a lansat cu paraşuta, a înotat şi a fost pescuit de *Anderson* – toate acestea în 15 minute.

Pe cînd bătălia se desfăşura cu toată furia deasupra,

oamenii de jos, din interiorul navei, aşteptau, ascultau numai urechi, cu inima cît un purice. În strălucirea luminilor roşii ale luptei, cei din a doua grupă de urgență de pe *Pensacola* stăteau ghemuiți în sala de mese, cufundată în întuneric. Simțeau cum nava lor se clătina puternic cînd torpilele loveau nava *Yorktown*, dar atunci niciunul nu-şi dădea seama de cele ce se petreceau. Nesiguranța şi imposibilitatea de a răspunde atacului făceau adesea ca să fie mult mai greu pentru cei de sub punți decît pentru cei de deasupra.

În compartimentul maşinilor de pe nava *Astoria*, locotenent-comandorul John Hayes reuşise să imagineze un fel de scară de evaluare, bazată pe bubuitul tunurilor, care i se părea că-l ajută să fie destul de bine informat asupra mersului luptei. Bubuitul surd al tunurilor de 127 mm însemna: „Poate că totuşi nu se țin de noi"; ritmul ascendent al bateriei de 25 mm însemna: „Iată-i că sosesc"; tirul continuu, furios al mitralierelor de 50 însemna: „Toți la pământ". Acum le auzea pe toate dintr-o dată.

Apoi a urmat o tăcere. Japonezii au plecat tot atît de repede cum au venit. Nava *Portland* a fost ultima care a încetat focul la ora 14,52; exact după douăsprezece minute de cînd tot ea fusese prima care-l deschisese. Era de necrezut cum se petrecuse totul atît de repede – şi tot atît de necrezut că totul li s-a părut că a durat atît de mult. Oamenii, extenuați, se rezemau de tunuri. Exaltarea bătăliei trecuse; acum simțeau o oboseală imensă. Au început să curgă şi lacrimi atunci cînd tunarii şi-au aruncat privirile spre *Yorktown*. Nava, cu o înclinare de peste 20°, abia mai plutea pe valuri.

Aveau o singură consolare. Făcuseră ca inamicul să plătească un preț mare. Cei mai mulți erau siguri că nici unul dintre avioanele japoneze nu scăpase.

„Îndreaptă-te spre prova", a strigat Hashimoto în timp ce torpila sa îşi tăia drum spre obiectiv. Subofițerul Takahashi s-a lăsat şi mai jos şi a derapat la o distanță mică de apă, chiar în fața portavionului american. Tirul antiaerian era

slab. Hashimoto s-a gîndit că tunurile antiaeriene nu puteau trage aşa jos.

„Am lovit?", a întrebat Takahashi. Hashimoto s-a întors, dar un timp nu a văzut nici o urmă de explozie. Apoi, dintr-o dată, s-a ridicat o coloană de apă atît de înaltă, încît Hashimoto a putut să o vadă foarte bine din partea cealaltă a navei. Fără să-şi dea seama, a scos un strigăt de bucurie.

Dar veselia sa a fost curînd întreruptă. Privind în jur a văzut avionul subofițerului Nakane şi şi-a dat seama cu groază că acesta nu lansase încă torpila. Nakane era „orfanul" de pe *Akagi* – poate era prea emoționat –, dar nimic nu justifica o asemenea eroare. „Dobitocule – a mormăit printre dinți Hashimoto: de ce ai venit aici?"

A deschis capota şi a atras atenția omului din spate de pe avionul lui Nakane, arătînd furios torpila. Acesta a făcut semn că a înțeles şi i-a dat drumul în mare. Hashimoto nu a putut decît să înjure mai tare ca oricînd.

Acum ajunsese la punctul unde trebuiau să se întîlnească. Aştepta secția locotenentului Tomonaga. Dar nu a apărut nici un avion. Poate că s-au abătut din drum după ultima manevră a portavionului, poate că Tomonaga a riscat prea mult. La urma urmei ştia că nu putea să se întoarcă la bază numai cu un rezervor de benzină. În orice caz, el şi cele cinci avioane ale sale nu mai existau.

În schimb, toate cele cinci avioane ale lui Hashimoto, ca şi trei din cele şase avioane de vînătoare ale lui Mori au reuşit să scape şi se întorceau împreună spre *Hiryu*. Trei dintre avioanele torpiloare fuseseră foarte rău lovite, astfel că nu mai puteau fi folosite, dar în orice caz îşi făcuseră datoria. Hashimoto era absolut sigur că lovise un alt portavion decît cel pe care îl atacaseră bombardierele în picaj. În timp ce se apropia de bază a anunțat prin radio veştile îmbucurătoare: „Două lovituri de torpile în mod cert asupra unui portavion de tipul *Enterprise*. Altul decît cel indicat ca bombardat".

Faptul că a văzut neatinse la orizont cele două portavioane *Enterprise* şi *Hornet* a fost prea mult pentru

marinarul Ed Forbes. „Cînd se vor hotărî şi cele două să intre în bătălie?", întreba cu voce tare pe oricine voia să-l asculte. Era un resentiment meschin, o ştia prea bine, dar îi era frică. Ca tunar pe nava *Anderson*, care încerca cu desperare să protejeze portavionul *Yorktown*, tot ceea ce dorea în acel moment era să atragă atenţia japonezilor asupra unei alte ţinte mari.

Desigur soarta navei *Yorktown* era pecetluită. Cinci minute după atac, înclinometrul de la comandă arăta că avea o înclinare de 26°. Comandorul Buckmaster s-a informat asupra situaţiei din interior, dar a primit numai veşti proaste. Locotenent-comandorul Delaney a raportat din compartimentul maşinilor că toate cazanele erau stinse, fără nici o speranţă de reactivare. A fost pus în funcţiune generatorul auxiliar, dar, cu toate circuitele scoase din funcţiune, nu servea la nimic. Căpitan-comandorul Aldrich, care se afla jos în staţia centrală, a spus că fără electricitate nu era nici o posibilitate să pună în mişcare pompele, să se schimbe carburantul sau să se facă ceva pentru a se corecta înclinarea. La comandă se părea că *Yorktown* era pe punctul să se răstoarne.

Timp de cîteva minute comandorul Buckmaster s-a plimbat în sus şi în jos cuprins de disperare. Fără a se adresa cuiva în mod special, a anunţat cu voce tare că îi vine foarte greu să dea ordinul să se părăsească nava. Ofiţerii care se aflau în jurul său l-au privit fix, în tăcere. Era unul dintre acele momente de tristeţe în care un comandant simte cu adevărat cît de grea este singurătatea sa.

În cele din urmă a mărturisit că nu aveau altceva de făcut – trebuiau să părăsească nava. *Yorktown* părea să fie condamnată, şi aşa cum a spus mai tîrziu Buckmaster, „mi se părea că nu avea nici un rost să las să se înece 2.000 de oameni numai pentru a nu se despărţi de navă".

La ora 14,55 s-a dat ordinul – prin semnale cu pavilioane pentru navele de escortă, prin megafoane pentru oamenii din interior. Din compartimentul maşinilor, de la infirmerie, de la staţiile de reparaţii, de la centrul de comunicări, se

revărsau adevărate fluvii de oameni, bîjbîind prin coridoarele întunecoase, pe scările pline de păcură, tăindu-şi cu greutate drumul spre covertă.

Înclinarea navei, întunericul, păcura, toate făceau să fie şi mai greu. Nici un exercițiu de părăsire a navei nu a fost făcut în condiții asemănătoare. În confuzia care se produsese, cei mai mulți dintre oameni nu ştiau sau au uitat normele prezăvute de regulament. Jurnalul de bord a fost lăsat la comandă. Personalul de la serviciul cifru a lăsat casa de fier deschisă, cifrul şi fişele cu mesaje secrete împrăştiate peste tot. Aviatorii au fost tot atît de grăbiți: cam vreo 70 de truse de coduri privind contacte aeriene au rămas în sălile de instructaj ale escadrilelor.

Jos la infirmerie, doctorii şi sanitarii lucrau la lumina lanternelor, încercînd să transporte pe puntea de decolare vreo 50-60 de răniți. Nimic nu a fost mai greu decît transportul acelor tărgi pe scările care se legănau, pe punțile pline de păcură. În sala de operații, medicul-şef, comandorul W.D. Davis, şi cu locotenent-comandorul French, chirurgul-şef, continuau să îngrijească un soldat rănit. Nimeni nu le-a comunicat ordinul de părăsire a navei.

Sute de oameni se îngrămădeau pe puntea de decolare fără a şti bine ce să facă. Unii aşteptau plini de răbdare în stațiile lor obişnuite lîngă şalupe, uitînd că nu mai era energie electrică pentru coborîre. Alții aruncau peste bord plute de salvare, uneori legate încă una de alta. Alții, plini de întristare, îşi purtau paşii în sus şi în jos pe puntea înclinată, cu inima grea la gîndul că trebuiau să părăsească nava. Alții căutau să-şi facă curaj rîzînd şi glumind – şi dacă rîsul şi glumele lor sunau cam forțat, era de înțeles.

Nu lipseau notele triste. Un căpitan-comandor – evident într-o stare de şoc, cu fața murdară şi înecată de lacrimi – descoperise că radiotelegrafistul James Patterson s-a aflat în ultimul avion SBD care aterizase înainte de atac. „Tu i-ai adus aici", a început el să urle, încercînd să-l lovească pe Patterson.

Trecuse de ora 15,00. Distrugătoarele se apropiaseră cît mai mult pentru a lua oamenii care, în sfîrşit, începuseră să

părăsească nava. Căpitan-comandorul Ralph Arnold ştia cum trebuia să se comporte; vorbise cu supraviețuitorii de pe *Lexington*. Luase un cuțit, mănuşi şi avea grijă să nu-şi piardă pantofii: cînd va fi salvat, va avea ce să pună pe el.

Cei mai mulți din echipaj au urmat exemplul maşinistului George Bateman. Acesta a aranjat cu grijă, pe punte, o grămăjoară în care şi-a pus pantofii, cămaşa, mănuşile, bereta şi lanterna. Treptat-treptat puntea s-a umplut de pantofi aliniați meticulos, cu vîrfurile îndreptate în afară.

La început au coborît doar cîțiva, apoi un adevărat torent de oameni s-a revărsat jos prin tribordul navei. Zeci de frînghii cu noduri atîrnau de balustradă, iar locotenentul William Crenshaw s-a gîndit că acesta ar fi momentul potrivit să-şi folosească cunoştințele dobîndite la Academia navală privind cățărarea şi coborîrea pe frînghii. Coborîrea trebuie să se facă încet, punînd o mînă sub cealaltă, spunea instructorul, dar cînd Crenshaw a încercat, a căzut ca plumbul în mare. Singura diferență între această frînghie şi cea de la Annapolis era păcura, care făcea ca mîinile să alunece.

Şi alții au avut aceeaşi dificultate. Worth Hare şi-a ars mîinile alunecînd pe frînghie. Marinarul Melvin Frantz cobora destul de bine, dar deodată cel care se afla deasupra lui a alunecat şi i-a căzut pe umeri; atunci amîndoi s-au prăbuşit în mare. Nici C.E. Briggs, şeful echipajului, nu a fost în stare să se țină în mîini şi i s-a părut o veşnicie pînă cînd a ajuns la suprafață. Uitase că cedase centura de salvare unui camarad, că purta pantofi, un pulover şi că mai avea un pistol, două cutii de muniții, pe lîngă îmbrăcămintea obişnuită. A fost o adevărată minune că a mai ieşit la suprafață cu atîtea asupra lui.

Cîte unul mai reuşea din cînd în cînd să coboare bine. Furierul William Lancaster şi-a pus un pulover cu guler pe gît, şi-a legat strîns centura de salvare şi s-a lăsat în jos cu grijă. Cînd a ajuns la capătul frînghiei, nu i-a dat drumul. Spre marea lui surprindere s-a oprit, a continuat să se țină

agățat de frînghie şi instinctiv a încercat temperatura apei cu piciorul.

Unii adăugau o notă originală la coborîre. Căpitan-comandorul „Jug" Ray a coborît strîngînd între dinți inseparabila sa pipă din măceş. Radiotelegrafistul-şef Grew şi-a mai răsucit o dată faimoasa sa mustață pomădată. Un tînăr fochist a cerut permisiunea radioelectricianului Bennett să sară de pe puntea de decolare – dorea aceasta de cînd se îmbarcase. Permisiunea i-a fost dată.

Înotătorii se găseau acum în fața unui nou pericol. Păcura care cursese prin spărtura din partea stîngă a navei s-a deplasat la tribord, unde a format un strat gros care s-a extins treptat. Oamenii scuipau şi vomitau, în timp ce se luptau cu valurile ca să ajungă mai departe, în apa curată. Privindu-i de pe puntea de decolare, furierul Adams şi-a amintit de o mulțime de broaşte şi de languste care înotau într-un lac pe jumătate secat, plin de nămol şi murdării.

Cei care nu ştiau să înoate puneau şi ei probleme speciale. Spre a-i ajuta, oamenii mai practici au cedat centura de salvare camarazilor lor, dar puțini au acționat cu operativitatea radiotelegrafistului Patterson. În timp ce se îndrepta spre navă, un marinar care zicea că nu ştie să înoate s-a agățat de umărul său. Petterson, fără a pierde timpul cu discuții, i-a dat o lecție de 30 de secunde de înot, aşa cum înoată cîinele, şi amîndoi au înaintat împreună.

Un caz special a fost acela al marinarului care a rămas blocat cînd torpila a lovit nava şi a răsucit pasarela din babord. Rețeaua de cabluri l-a țintuit de bordajul navei ca într-un fel de închisoare. Se afla în partea cea mai de jos a navei, ceea ce ar fi putut duce la mari neplăceri dacă nava s-ar fi răsturnat. Camarazii săi, lucrînd cu tenacitate, se străduiau să-l elibereze, fără a ține seama de rugămintea lui de a-l lăsa acolo şi de a se salva pe ei.

Jos, în sala de operații, comandorul Davis şi locotenent-comandorul French continuau să opereze soldatul rănit, cu totul absenți la cele ce se petreceau în jurul lor. Cînd, în sfîrşit, au terminat, Davis a ieşit afară şi a chemat un infirmier pentru a transporta pacientul. Nimeni nu a

răspuns. A întrebat atunci pe un marinar care avea un aparat de radiorecepție şi de transmisie portativ unde era infirmierul.

„Oh – a explicat marinarul –, s-a spus nu de mult ca toată lumea să părăsească nava". A adăugat apoi că o părăseşte şi el.

Davis şi French au transportat atunci ei singuri rănitul pe puntea de decolare, apoi Davis s-a întors înapoi pentru a mai face o inspecție. S-a uitat de jur împrejur, a strigat, dar nu a primit nici un răspuns. Cu conştiința împăcată s-a întors pe punte.

Acum aproape toate ambarcațiunile, plutele şi cei mai mulți dintre înotători se îndepărtaseră de *Yorktown*.

Davis nu mai avea pe nimeni la bord: vasta punte de decolare era pustie. Şi-a agățat pistolul de balustradă şi, ca mulți alții înaintea lui, şi-a aşezat cu grijă pantofii la marginea punții. Apoi şi-a umflat centura de salvare şi a coborît pe o scară de frînghie jos în mare, fiind convins că era ultimul care părăsea nava.

Comandantul Buckmaster l-a urmărit cum pleca, ca şi comandantul său secund, Dixie Kiefer. Amîndoi se aflau în partea dreaptă a punții de comandă. Buckmaster dorea să respecte vechea tradiție – comandantul trebuie să fie ultimul care părăseşte nava. Acum era rîndul lui Kiefer să plece. El a sărit peste balustradă şi s-a lăsat în jos pe o frînghie înspre apă. Dar se arsese la mîini mai înainte şi, ca mulți alții, nu s-a putut ține de frînghie. Căzînd, s-a lovit de chiurasa navei, fracturîndu-şi glezna. Dar asta era prea puțin pentru a-l impresiona pe exuberantul Kiefer; s-a ridicat la suprafață şi a înotat spre navele salvatoare, care se vedeau la distanță.

Buckmaster şi-a început ultima inspecție pe *Yorktown* singur. Mai întîi s-a dus pe pasarela din dreapta pînă la platforma pe care se aflau tunurile de 125 mm..., apoi s-a întors pe puntea de decolare, trecînd pe lîngă macaraua nr.1..., a coborît la postul de prim-ajutor nr.1..., s-a îndreptat spre provă, trecînd pe lîngă locuința amiralului, pînă la cabina comandantului..., apoi a luat-o la stînga..., a

coborît pe scăriță pînă la puntea hangarelor.

Acum era complet întuneric. În suprastructură mai luminau cîteva lămpi, dar jos totul era cufundat în întuneric şi pustietate pe o distanță de metri şi metri. Buckmaster nu avea nici măcar o lanternă. Toate fuseseră luate de mult timp.

A înaintat bîjbîind printr-un labirint de coridoare şi compartimente, străduindu-se să-şi mențină echilibrul cu toată înclinarea punții, care, fiind plină de păcură, era alunecoasă. Se izbea de uşi, se împiedica de corpurile morților; la un moment dat s-a lovit cu piciorul de o bucată de oțel tăiată. Dar şi-a continuat drumul, căutînd să vadă dacă mai dădea cineva vreun semn de viață, strigînd din cînd în cînd în întunericul care învăluia totul.

Nu se auzea nici un răspuns, în afară de şuieratul aerului care ieşea din compartimente de cîte ori ceda un perete etanş şi apa năvălea înăuntru. Din cînd în cînd se auzea cîte o uşă izbindu-se sau un zgomot metalic produs de mişcările navei purtate în sus şi în jos de valuri.

A coborît cît a putut mai adînc. Negăsind pe nimeni, s-a întors pe dibuite sus pe punte, îndreptîndu-se spre partea extremă a pupei. Acolo s-a oprit pentru o clipă, aruncînd o ultimă privire asupra navei sale. Apoi Elliott Buckmaster a sărit peste balustrada pupei, s-a apucat de o frînghie şi s-a lăsat în mare.

„Am pierdut notele pentru predici pe care le strîng de douăzeci de ani", a suspinat unul dintre capelanii de pe *Yorktown*, în timp ce se îndepărta de navă pe o plută de salvare. Comandorul Buckmaster a găsit şi el o plută plină cu răniți şi s-a agățat de grijele. Între timp s-a apropiat de ei o ambarcațiune, a aruncat o frînghie şi a început să tragă. Cînd frînghia s-a întins brusc, s-a produs o smucitură; o ordonanță de la sala de mese nu s-a mai putut ține şi a fost dus de apă în urmă. Intrînd sub apă de două ori, a strigat după ajutor. Cineva s-a aruncat în apă şi l-a salvat: era Buckmaster.

Doctorul Davis nu avea de ce să se agațe. El continua să înoate singur, ceea ce-l făcea poate mai nervos. Cînd s-a

uitat în jurul său i s-a părut că vede botul unui peşte mare. Atunci a schimbat direcţia, dar peştele îl urmărea. Făcîndu-şi curaj, a întins mîna şi în cele din urmă a pescuit propriul său portofel.

Locotenent-comandorul Hartwig abia putea să-şi creadă ochilor. Distrugătorul său *Russell* luase la bord zeci şi zeci de oameni – în toate condiţiile posibile –, dar aşa ceva încă nu văzuse. Una din ambarcaţiunile sale se apropia de navă încărcată pînă la marginea bordului cu de vreo trei ori mai mult decît capacitatea ei; ambarcaţiunea remorca o plută care era atît de plină cu oameni, încît nu se vedea; de aceasta era legată o frînghie lungă de manila de care erau agăţaţi ca muştele zeci şi zeci de oameni. Şi ca şi cum toate acestea nu ar fi fost suficiente, la capătul frînghiei se afla căpitan-comandorul Ralph Arnold, ofiţerul cu aprovizionarea de pe *Yorktown*, care îşi ţinea într-o mînă chipiul ridicat în sus. Mai tîrziu s-a aflat că Arnold fusese de curînd înaintat căpitan-comandor şi soţia sa îi trimisese un chipiu nou-nouţ tivit cu fir auriu, aşa că nu voia să şi-l strice în apa plină de păcură. Cînd l-a văzut, Hartwig i-a strigat că marinarii de pe *Yorktown* nu aveau nevoie de chipiu ca să se urce pe nava Russell.

Ceva mai departe, la stînga, locotenent-comandorul Harold Tiemroth de pe nava *Balch* îşi punea în aplicare toate planurile de salvare pe care le elaborase cu atîta grijă după bătălia din Marea Coralilor. Oamenii lui aruncaseră plasele de încărcare pregătite special şi trăgeau repede la bord zeci de oameni muiaţi în păcură. Doi înotători dintre cei mai buni ai navei, marinarul Lewis şi fochistul Prideaux, s-au aruncat în apă ca să-i salveze pe cei care erau prea obosiţi. Aspirantul Weber făcea mereu curse cu baleniera, uneori transportînd cîte 50 de oameni dintr-o dată.

Aproape acelaşi lucru se petrecea pe toate celelalte şapte distrugătoare. Numai *Benham* luase 721 de oameni. La ora 16,46, cînd *Balch* a făcut un ultim tur de control, mica flotilă salvase în total un număr de 2.270 de oameni. Dar adevărata semnificaţie a acestei operaţii nu rezida în date statistice, ci în oamenii înşişi. Iată, de pildă, pe bucătarul de

pe *Yorktown*, care şi-a cedat centura de salvare unui camarad, a înotat o mie de metri pînă la *Benham* şi nici nu a ajuns bine la bord că a şi întrebat: „Unde-i bucătăria? Bucătarii au nevoie astă-seară de ajutor". Căpitan-comandorul Laing din marina regală britanică, cînd a ajuns la bordul navei *Morris*, ud şi cu păcura curgînd de pe el, şi-a pus chipiul şi a salutat pavilionul spunînd: „Dumnezeu să binecuvînteze pe rege, dumnezeu să binecuvînteze marina Statelor Unite". Iată apoi şi pe acel marinar rănit care ajunsese tot pe nava *Morris* şi care, în timp ce se urca la bord fără ajutorul nimănui, a spus: „Ajutați-i pe ceilalți băieți care sînt într-adevăr răniți". El îşi pierduse piciorul de la genunchi.

Pe nava *Astoria*, amiralul Fletcher asistase Ia atacul avioanelor torpiloare japoneze. Niciodată nu s-a simțit mai descurajat. Inamicul a fost în stare să găsească nava *Yorktown*, în timp ce el încă nu cunoştea poziția japonezilor. Unde era cel de-al patrulea portavion? Trecuseră trei ore de cînd trimisese escadrila 5 de recunoaştere să cerceteze spre nord-vest. Şi nu primise nici un semn.

Întorcîndu-se către contraamiralul „Poco" Smith, gazda sa de pe *Astoria*, Fletcher i-a cerut să trimită imediat două hidroavioane ale crucişătorului la Midway ca să comunice comandantului bazei: „Pentru dumnezeu, organizați o echipă de recunoaştere care să afle unde este cel de-al patrulea portavion".

Fletcher avea tot dreptul să fie supărat, dar de fapt răspunsul era pe cale de a fi primit. Chiar mai înainte ca prima torpilă să lovească nava *Yorktown*, unul dintre avioanele de recunoaştere dezlegase enigma.

Locotenentul Sam Adams plecase cu restul escadrilei 5 de recunoaştere, conducînd o secție de două avioane căreia i se repartizase sectorul cel mai dinspre vest. Ca şi ceilalți din grup nu a văzut nimic timp de trei ore, în afară de vasta întindere de apă a oceanului. La ora 14,30, în timp ce se întorcea şi se afla cam la jumătatea drumului, a văzut dintr-o dată urmele acelea albe revelatoare.

Le-a numărat cu grijă. Erau zece. Cele două SBD-uri s-au apropiat; Adams şi-a dat seama că erau patru distrugătoare, trei crucişătoare, două cuirasate..., da, într-adevăr, era şi portavionul. Toate se îndreptau spre nord cu o viteză de 20 de noduri. A calculat poziția, a comunicat-o verbal şi în acelaşi timp s-a întors către Karrol, omul său din spate, cerîndu-i să o transmită şi prin sistemul linii şi puncte.

„O clipă, domnule Adams. Mai întîi trebuie să mă ocup de un aparat Zero".

Adams fusese atît de ocupat cu identificarea navelor, încît pierduse complet din vedere avionul de vînătoare. Au reuşit să scape împreună cu cele două SBD-uri şi la ora 14,37 se îndreptau spre bază.

Raportul a ajuns pe *Yorktown* exact cînd începuse atacul avioanelor torpiloare. Ce-i de pe *Yorktown* au încercat să-l transmită Forței operative 16 prin circuit de radio închis, dar nu au reuşit pentru că nu au mai avut curent. A fost atunci semnalat cu fanioane şi lămpi navei *Astoria*, şi, în sfîrşit, amiralul Fletcher a aflat că vînătoarea sa după al patrulea portavion se terminase.

Curînd după ora 15,00 amiralul Spruance a primit mesajul pe *Enterprise* şi atunci statul său major a început să adune toate forțele disponibile: nu mai aveau avioane torpiloare, le lipseau avioanele de vînătoare, dispuneau doar de rămăşițe din trei escadrile diferite de bombardiere. Escadrilele 6 de bombardiere şi 6 de recunoaştere aveau împreună doar 11 aparate, dar escadrila 3 de bombardiere a contribuit cu 14 aparate, „refugiate" de pe *Yorktown*, care au completat grupul. Locotenentul Earl Gallaher din escadrila 6 de recunoaştere avea să conducă atacul.

Jos, în camerele de instructaj, piloții aşteptau nervoşi. Pînă la acea vreme surescitarea generată de atacul de dimineață se potolise, cei mai mulți dintre oameni erau foarte obosiți şi nu puteau să nu privească scaunele goale ale celor care nu se mai întorseseră.

Apoi, la ora 15,15 teleimprimatoarele au început să țăcănească, informațiile au început să curgă, camerele s-au

reanimat. Au apărut planşetele de lucru şi din nou oamenii s-au aplecat asupra hărților pentru a trasa ruta.

„Piloți, luați-vă locurile". La ora 15,30 *Enterprise* şi-a îndreptat prova în direcția vîntului, iar Gallaher a plecat în capul formației sale mixte. Unul dintre aparate a avut o defecțiune la motor şi s-a întors aproape imediat. Celelalte au mers mai departe, 24 de aparate în zbor spre soarele de după-amiază.

Chiar cînd au plecat, s-a produs un adevărat miracol pe *Hornet*. La ora 15,00 echipajul nu mai spera să revadă escadrilele care nu se întorseseră. Dintr-o dată au fost semnalate avioane venind dinspre sud. Japonezi? Nu, erau SBD-uri. Tristețea s-a transformat în veselie şi uşurare atunci cînd 11 aparate considerate pierdute din escadrila 8 de bombardament au început să aterizeze la ora 15,27. Locotenent-comandorul Ruff Johnson şi-a realimentat escadrila la Midway şi s-a reîntors pe navă pentru a lua din nou parte la bătălie.

S-au aprovizionat cu carburanți şi la ora 16,03 au pornit-o. Adăugînd şi alte cîteva avioane care erau în stare de a zbura, *Hornet* a lansat în total 16 bombardiere în picaj. Aparatele de pe *Enterprise* decolaseră cu o jumătate de oră mai devreme, dar asta nu i-a deranjat de loc pe tinerii aspiranți care completau grupul de pe *Hornet*. Conduşi de un locotenent în rezervă pe nume Edgar Stebbins, aveau să facă tot ce le stătea în putere ca să ia parte la bătălie.

„Grupe de avioane ale Forței operative 16 atacă acum portavionul pe care l-a detectat escadrila dv. de recunoaştere", a transmis amiralul Spruance amiralului Fletcher, în timp ce bombardierele în picaj se îndreptau spre obiectiv. Apoi a adăugat: „Aveți instrucțiuni pentru mine?"

„Nici una. Mă voi conforma mişcărilor dv." Aceasta i s-a părut lui Fletcher a fi soluția cea mai rațională. El era comandantul suprem, dar avea deplină încredere în Spruance şi în statul-major al acestuia. Ştia că vor acționa tot aşa cum ar fi acționat şi el. Aveau două portavioane, el nu avea nici unul. Aşa că s-a înclinat şi din acel moment bătălia era în întregime în mîinile lui Raymond A. Spruance.

„Este încă posibil să cîştigăm această bătălie – se gîndea în sinea sa căpitan-comandorul Konoe, comandantul secund de pe nava *Hiryu*. – În cazul cel mai rău, sîntem la egalitate". Şi amiralul Yamaguchi credea la fel: cu un portavion american distrus şi un „al doilea" torpilat, bătălia era tot pe picior de egalitate. Imediat l-a însărcinat pe locotenentul Hashimoto, care abia se întorsese cu avioanele torpiloare, să întreprindă un al treilea atac asupra forțelor americane.

Problema era că aveau prea puține aparate. În cazul cel mai bun, numai cinci avioane de bombardament în picaj şi patru avioane torpiloare erau în stare să dea atacul. Nu mai aveau disponibil nici un aparat de vînătoare; cele şase avioane Zero trebuiau să apere nava *Hiryu*. Toți piloții ofițeri căzuseră, cu excepția lui Hashimoto şi a locotenentului Shigematsu. Toți erau extrem de obosiți; Hashimoto zburase de dimineață într-una, aceasta ar fi fost a treia sa mare misiune a zilei.

Şi totuşi misiunea trebuia îndeplinită, şi încă imediat. Totul ar fi fost pierdut dacă americanii ar fi atacat primii. Yamaguchi a hotărît ca avioanele să plece imediat – la ora 16,30 – şi aviatorii s-au aliniat din nou sub puntea de comandă. De data aceasta a vorbit comandorul Kaku. El a spus că avea o încredere totală în ei, dar în timp ce trecea pe lîngă fiecare şi îi bătea pe umăr şi-a dat seama cît de extenuați erau.

În cele din urmă a trimis un mecanic la infirmerie ca să aducă pilule stimulente. Omul s-a întors după cîteva minute cu un flacon pe care scria: „Tablete A pentru aviatori". Locotenent-comandorul Kawaguchi a sugerat că în loc de tablete stimulente ar putea fi somnifere. Numai gîndul că ar putea fi somnifere l-a făcut pe comandorul Kaku să se înfurie cumplit. S-a întors spre mecanic strigîndu-i că-i un idiot şi l-a amenințat că îi va aplica cea mai aspră pedeapsă. Un telefon la infirmerie a pus lucrurile la punct: nu era vorba de pilule somnifere, ci de stimulente. Furtuna a trecut, dar incidentul a dovedit că nu numai nervii piloților

erau zdruncinați.

Evident, toți erau extenuați. Amiralul Yamaguchi a hotărît să amîne atacul pînă la ora 18,00. Aveau să piardă 90 de minute valoroase, dar merita. Echipajul putea să mănînce ceva – nu mai puseseră nimic în gură de la micul dejun. Schimbarea orei mai însemna că aveau să atace inamicul la asfințit, ceea ce dădea celor cîteva aparate japoneze o ocazie mai bună să scape de apărarea antiaeriană americană.

Jos, în compartimentul maşinilor, a sunat telefonul: „Trimiteți cîțiva oameni să aducă rațiile de luptă pentru toată lumea". Aspirantul Mandai i-a urmărit cu privirea; aproape că şi simțea gustul perişoarelor de orez pe care avea să le mănînce în curînd. Locotenentul Hashimoto, care se afla în camera de instructaj, se simțea prea obosit ca să mănînce. S-a întins pe una din canapelele de piele maro să se odihnească cîteva minute. Pe puntea de decolare cei mai mulți dintre mecanici se odihneau, doar cîțiva continuau să lucreze punînd la punct avionul experimental de recunoaştere tip 13 de pe *Soryu*; acesta avea să le preceadă pe celelalte pentru a descoperi poziția forțelor americane. La postul de comandă aeriană, locotenent-comandorul Kawaguchi tocmai ducea la gură o perişoară de orez...

Era exact ora 17,03 cînd un observator speriat a strigat cuvintele atît de temute: „Bombardiere inamice în picaj exact deasupra noastră !"

11

Portretul împăratului

De data aceasta i-au găsit uşor. În jurul orei 16,45, locotenentul Earl Gallaher a detectat urmele albe revelatoare cam la 30 de mile spre nord-vest. Cîteva minute mai tîrziu

au putut distinge un portavion şi alte şase nave îndreptîndu-se spre vest. Înălţîndu-se treptat pînă la 6.000 m, Gallaher a zburat în cerc deasupra flotei japoneze, pentru a o ataca dinspre soare. Jos, navele, în totală seninătate, înaintau, fără să-şi dea seama de pericolul care le ameninţa.

La ora 16,58 erau gata. Dispuse în secţii şi divizii, bombardierele în picaj au început atacul cu toată energia. În timp ce zburau spre obiectiv, Gallaher a anunţat prin radio că aparatele de pe *Enterprise* vor ataca portavionul, iar grupul de pe *Yorktown* cuirasatul cel mai apropiat. Apoi, dintr-o dată, s-a auzit o punere în gardă scurtă, rapidă: aparate Zero în faţă şi deasupra.

Japonezii atacau cu acea impetuozitate ameţitoare pe care aviatorii americani o cunoşteau acum atît de bine. După unii erau 6 aparate, după alţii 12; atacau simultan din toate direcţiile, aşa că era greu să poată fi numărate exact. Unul s-a îndreptat spre aspirantul F.T. Weber, care rămăsese în urma escadrilei 6 de bombardiere. Era întotdeauna fatal să zboare răzleţiţi cînd avioanele Zero se aflau împrejur, şi aşa s-a întîmplat şi de data aceasta.

Earl Gallaher aproape s-a ciocnit cu un avion de vînătoare inamic pe cînd se îndepărta de formaţie pentru a începe bombardamentul. Timp de o frîntură de secundă s-au găsit faţă în faţă, apoi aparatul Zero a dispărut, iar el s-a aruncat în jos, conducîndu-şi în momentul următor escadrila improvizată împotriva ultimului portavion periculos al lui Nagumo.

Dîndu-şi, în sfîrşit, seama de ameninţare, nava s-a întors brusc la stînga, într-o încercare desperată de a scăpa de bombardiere. Era prea tîrziu pentru Gallaher să-şi mai poată corecta picajul; a revenit imediat la zbor orizontal înainte de a lansa bomba, în speranţa că aceasta va lovi nava. Trucul reuşea cîteodată, dar acum nu a mers. Mai întîi Gallaher, apoi mai mulţi piloţi din escadrila 6 de recunoaştere au lansat bombe care nu au atins ţinta, căzînd aproape de pupa navei.

Văzînd ce se întîmplă, locotenentul Dave Shumway a

luat repede o hotărîre. Avioanele sale de pe *Yorktown* aveau dispoziție să atace cuirasatul, dar acum s-a îndreptat şi el spre portavion. Prima sa secție a trecut pe lîngă escadrila 6 de bombardiere a lui Dick Best, care tocmai se pregătea să atace. Best a bombardat conform planului stabilit şi micul său grup de pe *Enterprise* s-a amestecat cu aparatele de pe *Yorktown*. A fost un moment care l-ar fi făcut pe instructorul de la Pensacola să-l treacă toate căldurile.

Aparatele Zero au atacat grupul în tot timpul bombardamentului în picaj. Ştiau bine că era în joc ultima lor punte de aterizare. Au făcut acrobații uluitoare. Un avion de vînătoare l-a atacat pe Cobb, s-a îndepărtat, apoi s-a reîntors, în timp ce Cobb continua să coboare în picaj. Un altul s-a transformat într-o „frunză care cade" ca să nu-l piardă din miră pe locotenentul Harold Bottomley.

Locotenentul Wiseman s-a prăbuşit, i-a urmat apoi aspirantul Johnny Butler. De cîte ori se aflau în careu pe *Yorktown*, Butler şi-a exprimat dorința să piloteze un avion de vînătoare şi să se ia la luptă cu aparatele Zero. A avut această ocazie acum, dar pe un aparat SBD, care, desigur, nu era în măsură să țină piept aparatelor de vînătoare inamice.

La prima vedere se părea că portavionul avea să scape. Întoarcerea bruscă a navei, apariția aparatelor Zero, un puternic tir antiaerian neaşteptat, toate acestea păreau menite să compromită atacul american. Aspirantul Hanson a văzut mai multe bombe greşind ținta în fața sa, apoi a constatat plin de descurajare că şi bomba lui a avut aceeaşi soartă. Dezgustat, s-a uitat înapoi – şi dintr-o dată i s-a înfățişat o privelişte care l-a însufleți. Una, două, trei bombe au căzut drept la țintă în succesiune rapidă.

Toate escadrilele revendicau loviturile. Escadrila 6 de recunoaştere probabil că a lansat o bombă la bord… Escadrila 3 de bombardiere în mod sigur două… Escadrila 6 de bombardiere încă una, dar era greu de spus. La sfîrşit, toți bombardau dintr-o dată, şi în fumul ce se ridica atît bombele care atingeau obiectivul, cît şi cele care cădeau alături se puteau uşor confunda. În orice caz treaba a fost

bine făcută. Cu atît mai mult cu cît două aparate din escadrila 3 de bombardiere s-au întors şi au atacat şi cuirasatul care le fusese destinat iniţial. Nu mai avea nici un rost să se consume bombe atacînd acum portavionul, a cărui punte de decolare era redusă la grămezi de tablă răsucită.

Comandorul Kaku, navigatorul Cho, toţi ceilalţi care se aflau în cabina timonierului de pe *Hiryu* au primit o adevărată ploaie de cioburi. Prima bombă căzuse pe platforma ascensorului din provă, azvîrlind-o înapoi spre insulă şi spărgînd toate geamurile de pe puntea de comandă. Suflul l-a azvîrlit pe locotenent-comandorul Kawaguchi de la postul de comandă aeriană pe puntea de decolare. S-a ridicat în picioare, în mod miraculos neatins, tocmai la timp pentru a fi din nou trîntit de alte trei lovituri în zona punţii de comandă.

Jos, în compartimentul maşinilor, aspirantul Mandai a auzit o goarnă sunînd alarma antiaeriană, amplificată cu ajutorul megafoanelor. Alarma continua să sune cînd, deodată, a simţit o zguduitură puternică, apoi încă două sau trei. I s-a tăiat respiraţia. Ştia cînd bombele nu atingeau ţinta şi cădeau în apă, căci atunci zguduitura se simţea dintr-o parte sau din alta; de data aceasta însă a venit direct de deasupra.

Luminile s-au stins, apoi s-au aprins din nou cînd mecanicii au întors comutatorul de siguranţă din circuitul electric de rezervă. Dar alte neajunsuri nu au putut fi tot atît de uşor remediate. Prin conductele de aer năpădise fumul; cei doi oameni care fuseseră trimişi să aducă mîncarea au venit de-a buşilea printr-o uşă deschisă, iar în urma lor năpădeau fumul şi flăcările.

În camera de instructaj, locotenentul Hashimoto moţăia întins pe canapea cînd a simţit dintr-o dată în spate o „lovitură de ciocan". S-a trezit brusc, a ieşit împiedicîndu-se pe puntea de decolare în flăcări şi a clipit din ochi în faţa priveliştii de necrezut a platformei ascensorului înclinată peste partea din faţă a punţii de comandă.

Comandorul Kaku, bineînțeles, nu putea să vadă nimic. Maşinile erau neatinse – nava îşi continua înaintarea cu o viteză de 30 de noduri –, dar cu vederea complet blocată era greu de manevrat. În orice caz puteau să înainteze şi să încerce să stingă incendiile. Căpitan-comandorul Kanoe a ordonat ca magaziile să fie inundate; echipele de control încercau să stingă incendiul cu unica pompă de incendiu care mai funcționa.

Locotenent-comandorul Kawaguchi stătea în picioare lîngă insulă privind oamenii care se luptau cu focul. Un ofițer de aviație nu prea mai avea ce să facă – întregul sector din prova al punții se prefăcuse într-un crater imens. Apoi, în timp ce stătea acolo, s-au ridicat la vreo 50 m depărtare de navă nişte coloane de apă. A ridicat ochii plin de uimire. Ca şi cum nu le ajungea tot ce era pe capul lor, acum erau atacați şi de bombardierele B-17.

A fost o misiune foarte grea pentru maiorul George Blakey să conducă cele şase avioane B-17 de la Hawai la Midway. Veneau să întărească mica forță de bombardiere grele a insulei – zburaseră mai bine de şapte ore –, iar acum, cînd au zărit în depărtare insula Eastern, cei de la Midway le-au ordonat să atace flota japoneză înainte de a ateriza. Benzina era pe sfîrşite, oamenii erau obosiți. Acțiunea era grea oricum, şi cu atît mai grea pentru oameni care nu luptaseră deloc pînă atunci.

Comandanții de secții s-au consultat prin radio. Le va ajunge benzina? De la Midway li se spusese că japonezii se aflau la 170 de mile spre nord-vest – pînă acolo şi înapoi însemna poate încă 400 de mile de zbor. Au ajuns la concluzia că ar fi putut să aibă benzină suficientă dacă rămîneau la altitudinea la care se aflau acum, aceea de 1.200 m. Această altitudine era ridicol de mică (grupul de la Midway condus de colonelul Sweeney opera de la o altitudine de 7.000 m), dar nu aveau de ales. Blakey a comunicat bazei că se îndreptau spre obiectivul indicat.

Puțin după ora 18,00 căpitanul Narce Whitaker, care conducea una din secțiile de trei aparate, a semnalat o

coloană de fum la orizont. Apropiindu-se, a putut distinge un portavion în flăcări, înconjurat de un roi de crucişătoare şi distrugătoare. Dar în război totul este împărțit în compartimente, chiar şi acum erau unii care nu-şi dădeau seama de situație. Locotenentul Charles Crowell, un tînăr ofițer care se afla într-unul din avioanele B-17, habar nu avea că jos se aflau japonezii. Cînd s-a primit ordinul să se pregătească pentru lansarea bombelor s-a gîndit că, desigur, aparatul era avariat şi că trebuia să-şi arunce lestul.

Dar puțin după aceea a aflat despre ce era vorba. În timp ce mica escadrilă se îndrepta spre portavion, toate navele din escortă au deschis focul. Aparatele Zero îi bombardau de sus. Aşa cum a spus unul dintre piloți, „neavînd unde să aterizeze, toți erau extrem de agitați". Un proiectil a explodat în aripa unuia dintre avioane; un şrapnel a trecut prin botul altuia, trîntindu-l pe cel care manipula bomba. Dar avioanele B-17 au reuşit să treacă. Scăpînd de avioanele de vînătoare, s-au îndreptat asupra portavionului, au lansat bombele şi s-au îndepărtat în partea opusă neatinse încă. Unul dintre aparate, nefiind în stare să bombardeze portavionul, a aruncat bomba asupra unui distrugător care nici nu bănuia că va fi atacat.

Pentru cei mai mulți dintre acei piloți care terminaseră cam de un an şcoala şi nu aveau nici un fel de practică a fost o experiență tulburătoare. Treceau printr-o gamă de emoții: spaima care îi cuprinsese dintr-o dată..., încordarea cerută de activitatea pe care o desfăşurau..., setea cumplită cînd totul s-a terminat..., ca apoi să nu fie în stare să înghită nici o picătură de apă.

Pentru cei fericiți sau nefericiți care puteau să privească afară era un spectacol care le tăia respirația. Maiorul Blakey era fascinat de felul în care proiectilele şi rafalele mitralierelor biciuiau apa asemenea unei puternice furtuni. Dintr-o dată s-au ridicat stropi mult mai sus decît pînă atunci. „Doamne dumnezeule – s-a gîndit Blakey –, acum cad într-adevăr proiectile mari". Nici nu i-a trecut prin minte că un grup de avioane B-17 de care el nu ştia nimic bombardau flota japoneză dintr-un punct situat chiar

deasupra lui.

Dar aşa era. Avioanele cu baza la Midway erau din nou la lucru. Primul a sosit colonelul Sweeney, la ora 17,30, cu un grup de patru aparate. Portavionul de jos părea complet distrus, aşa că s-a îndreptat asupra unui crucişător greu. Apoi a apărut şi Carl Wuertele cu încă două aparate B-17. Portavionul era încă în flăcări, totuşi Wuertele l-a bombardat, în timp ce tovarăşul său a ţintit un cuirasat. Ei au produs toată agitaţia aceea cînd a apărut Blakey în scenă.

Între timp a sosit şi Stebbins cu avioanele de bombardament în picaj de pe *Hornet*. Şi el şi-a dat seama că portavionul era terminat şi atunci s-a îndreptat spre două nave din escortă...; una era acelaşi obiectiv pe care-l bombardase Sweeney.

S-a produs o adevărată confuzie, dar nu mai avea nici o importanţă. Atacul devenise un picnic. Atacate din toate părţile, aparatele Zero au fost în cele din urmă distruse; japonezii puteau cu greu să-i oprească pe atacanţi. Cînd, în cele din urmă, aparatele americane s-au îndreptat spre bază, statistica lor era colorată în trandafiriu ca şi apusul pe Pacific. Escadrila 8 de bombardiere susţinea că a lovit cu trei bombe un cuirasat şi cu două un crucişător. Aparatele B-17 erau tot atît de optimiste: bombardaseră cu succes portavionul, un cuirasat, un crucişător, scufundaseră un distrugător şi apoi numeroase bombe căzuseră în apropierea obiectivului cu efecte ucigătoare.

Capitan-comandorul Michiso Tsutsumi, comandantul secund de pe cuirasatul *Haruna*, urmărea cu privirea două bombardiere în picaj îndreptîndu-se spre puntea de comandă. Unul părea că nu avea să mai revină niciodată în zbor orizontal – Tsutsumi vedea clar faţa pilotului. Apoi, în ultimul moment, aparatul „a făcut lumînarea" atît de jos, încît antena lui care atîrna s-a agăţat de aceea a navei *Haruna*.

Bombele nu au atins însă obiectivul şi au căzut în mare lîngă pupă, ridicînd două coloane de apă imense. Timp de o

oră după aceea cea mai mare parte din flotă e fost supusă unor atacuri asemănătoare: la ora 17,30 bombardiere în picaj au atacat nava *Tone*... la ora 17,40 aparate B-17 au fost deasupra *Harunei*..., la ora 17,40 bombardiere în picaj au atacat *Chikuma*..., la ora 18,15 nava *Hiryu* a fost bombardată de avioane B-17...

Părea că atacul nu avea să se mai termine. Dar, în sfîrşit, la ora 18,32 un furier obosit de pe puntea de comandă a navei *Chikuma* a observat că ultimele avioane se retrăgeau şi flota putea acum să facă bilanţul avariilor suferite. De necrezut, dar niciuna dintre nave nu a fost atinsă de aceste ultime bombe. Bombele care căzuseră lîngă pupa navei *Haruna* au îndoit cîteva plăci şi au blocat telemetrul bateriei principale, dar reparaţiile erau simple. Singura avarie s-a produs cînd avioanele B-17 au mitraliat de la mică altitudine puntea de decolare a navei *Hiryu*, distrugînd o baterie antiaeriană şi omorînd cîţiva tunari.

Un tun antiaerian în plus sau în minus nu prea mai avea acum importanţă pentru *Hiryu*. Comandorul Kaku ştia că singura lui speranţă era să poată duce nava departe de zona bătăliei. Odată ieşită din raza de acţiune a avioanelor S.U.A., s-ar fi putut eventual repara avariile şi nava ar fi fost cumva în stare să se întoarcă în Japonia. Telefonul încă funcţiona, şi Kaku l-a chemat pe mecanicul-şef, căpitan-comandorul Kunizo Aiso, cerîndu-i stăruitor să menţină viteza de 30 de noduri.

Aiso era optimist. Centrala de control era în stare de bună funcţionare, iar incendiul din compartimentul maşinii nr. 4 fusese stins. Nu putea să intre în celelalte trei compartimente de maşini – toate intrările erau blocate – , dar a putut să comunice telefonic şi i s-a spus de acolo că totul era în ordine. Cel mai mare inconvenient pentru ei era fumul care pătrundea tot timpul prin conductele de aer.

În curînd cu toţii au observat altceva. În compartimentele de maşini era prea cald, mult mai cald decît trebuia să fie. Aspirantul Mandai, privind plăcile de oţel de deasupra, a observat că vopseaua se topea, începuse să picure, căzînd pe mecanici în timp ce lucrau, arzîndu-i,

producînd chiar mici flăcări în maşini. Pe măsură ce vopseaua se topea, oţelul se încălzea, devenind în cele din urmă incandescent. Nimeni nu a spus un cuvînt, dar toţi ştiau că erau prinşi sub focul care se întinsese deasupra lor.

Cîteva sute de metri mai departe de portavionul în flăcări, cuirasatul *Kirishima* înainta în amurgul care se lăsa. Primise ordin să stea în apropiere şi să remorcheze portavionul *Hiryu* în cazul în care maşinile lui nu vor mai funcţiona. Pe măsura ce se lăsa noaptea, misiunea devenea din ce în ce mai neplăcută. Din cînd în cînd de pe *Hiryu* se înălţau vîlvătăi, care puteau să servească de reper submarinelor inamice. În cele din urmă, comandorul Iwabuchi i-a transmis prin radio un mesaj lui Nagumo, descriindu-i situaţia şi subliniindu-i pericolul în care se afla nava sa.

La ora 18,37 Nagumo i-a comunicat mult aşteptata permisiune de a părăsi nava *Hiryu* şi de a ajunge din urmă *Nagara*. *Kirishima* s-a îndreptat spre nord-vest şi, în timp ce înainta încet, comandantul său secund, căpitan-comandorul Honda, privea înapoi îngîndurat spre nava *Hiryu*, care se contura acolo, întunecată pe cerul înserării, cu intrările luminate de flăcările incendiului. Din depărtare flăcările minuscule îi aminteau de lanternele care se aprindeau cu sutele acasă, la sărbătorirea vreunei ocazii mai fericite.

Căpitan-comandorul Hartwig, privind înapoi spre nava *Yorktown* mult înclinată, care se profila singură în lumina amurgului, avu o strîngere de inimă. De doi ani distrugătorul său, *Russell*, escorta portavionul. Se simţea ca făcînd aproape parte integrantă din *Yorktown*. Acum trebuie să-l părăsească. Amiralul Fletcher dăduse ordin navelor de escortă, după ce luaseră la bord supravieţuitorii, să se îndrepte spre est pentru a face joncţiunea cu amiralul Spruance. Ordinele erau ordine, dar era foarte greu să părăseşti nava singuratică ce se scufunda încet. Un gînd inspirat din *Hamlet* i-a trecut prin minte lui Hartwig: „Vai, biete Yorick, o ştiam atît de bine doar".

Erau mulţi alţii care simţeau în sinea lor că „nu e just"

să părăsească nava *Yorktown*. Nava rezista încă, incendiile fuseseră stăvilite, înclinarea nu era prea mare, iar *Portland* se afla în apropiere gata să o remorcheze. Dar mai existau şi alţi factori pe care Frank Jack Fletcher trebuia să-i ia în consideraţie. Se întuneca, japonezii supravegheau întreaga zonă..., navele grele ale lui Yamamoto erau destul de aproape..., oricînd puteau să apară submarine inamice..., o forţă operativă care păzeşte un portavion abandonat constituie o ţintă ideală.

Din nou se dovedea că în război trebuie sa ai mult fler. Fletcher a cumpănit şansele pe care le avea şi, în cele din urmă, a hotărît că a rămîne era prea riscant. La ora 17,38 a dat ordin ca toate navele să plece spre est. Timp de 35 de minute nava *Yorktown* a rămas părăsită în noaptea care se lăsa; apoi, la ora 18,13 distrugătorul *Hughes* a primit ordin să stea lîngă ea.

Restul navelor din Forţa operativă 17 trebuiau să se îndrepte spre Spruance, care îşi recupera avioanele după atacul din acea după-amiază. Din nou priviri pline de îngrijorare s-au îndreptat spre înaltul cerului, numărînd avioanele SBD, încercînd să desluşească avariile sau pierderile. Dar de data aceasta tensiunea era mult mai mică decît fusese în timpul atacului de dimineaţă. Radioul avusese grijă de aceasta. Ascultîndu-l, toţi au sesizat tonul vesel al exclamaţiilor pe care le schimbau piloţii. „Hei, ia te uită, aruncă cu tot ce au în noi, cu excepţia chiuvetei din bucătărie..., hop, iată că au azvîrlit acum şi chiuveta".

Totuşi japonezii îi făcuseră să treacă prin momente grele. Pe lîngă cele trei aparate pierdute, multe erau serios avariate. Trei aparate Zero s-au coalizat împotriva locotenentului Shumway, rănindu-i mitraliorul şi spărgîndu-i partea dreaptă a aparatului. El a reuşit în cele din urmă să se întoarcă la bază, dar aparatul era bun de aruncat la fiare vechi. Aspiranţii Cooner şi Merrill au păţit cam acelaşi lucru.

Earl Gallaher, conducînd grupul de avioane de pe *Enterprise*, a fost confruntat cu o problemă diferită, dar s-a simţit atît de rău, încît ar fi preferat să aibă de-a face cu

aparatele Zero. În timp ce revenea la zbor orizontal după bombardament, i s-a deschis o veche rană din spate, iar acum nu mai vedea înaintea ochilor de durere. Nu putea nici măcar să întindă mîna ca să lase în jos cîrligul de aterizare. Totuşi nu putea să aterizeze fără acesta şi nici măcar nu ar fi putut ameriza. Cu acea durere în spate nu ar fi fost în stare nici măcar să iasă din carlingă.

A trecut comanda formației pilotului de pe aparatul care zbura lîngă el şi i-a lăsat pe toți să aterizeze, în timp ce el încerca mereu să coboare cîrligul. Nu era de loc uşor, dar nu avea ce să facă şi, în desperare de cauză, cu toată durerea, s-a aplecat. A reuşit să-l coboare aşa cum trebuie, dar a fost gata-gata să leşine din cauza durerii. În fine, la ora 18,34 a aterizat cu oarecare nesiguranță; astfel, ultimul din grupul de pe *Enterprise* se întorsese la bază.

Pe nava *Nagara*, pe care amiralul Nagumo îşi înălțase temporar pavilionul, lucrurile nu erau prea vesele. Amiralul îşi îndrepta gîndurile spre epoca în care se îmbarcase pe distrugător şi povestea întîmplări vagi despre atacuri nocturne cu torpile. Şeful statului său major, Kusaka, avea dureri acute din cauza unei entorse la gleznă. În cele din urmă s-a retras într-o cabină de la pupă, unde cineva din corpul medical încerca să-i dea un prim-ajutor. („Dar dumneata eşti dentist", s-a lamentat Kusaka. „Ştiu – i-a răspuns omul –, dar dentistul este de fapt medic".)

Cea mai mare parte a timpului Kusaka zăcea întins într-o cuşetă, dar din cînd în cînd prezența sa era necesară pe puntea de comandă. Atunci, cîte un marinar îl transporta în cîrcă. Era un spectacol ridicol, simbolizînd parcă situația desperată a întregii flote a lui Nagumo.

Departe, în urmă, amiralul Yamamoto îşi dădea seama de catastrofă. Împreună cu statul său major, el elabora planuri în camera de operații de pe *Yamato*, încercînd să salveze ce se mai putea salva.

Luase prima măsură la ora 12,20, nouăzeci de minute după ce aflase dezastrul. Atunci a transmis o serie de ordine scurte şi precise restului flotei. Navele de transport trebuiau

să se retragă temporar. Submarinele urmau să ia poziție de-a lungul unei linii la vest. Amiralul Kakuta trebuia să părăsească Aleutinele şi să se îndrepte repede spre sud cu portavioanele sale uşoare *Ryujo* şi *Junyo*. Nu mai era necesar să transmită ordine amiralului Kondo; el se şi îndrepta spre nord cu cuirasatele sale, cu portavionul *Zuiho*, de fapt cu tot ceea ce avea. Yamamoto însuşi naviga spre est printr-o ceață deasă, aducînd puternica navă *Yamato*, două cuirasate şi portavionul *Hosho*.

Dacă aveau puțin noroc, toate aceste nave diferite cuprinzînd şi patru portavioane mici, ar fi putut să-l ajungă pe Nagumo cam într-o zi. Kondo se afla în poziția cea mai bună. Aflat la o depărtare de 300 de mile, el trebuia să ajungă în dimineața următoare pe la ora 03,00.

Nagumo spera că această flotă improvizată grupată în jurul navei *Hiryu* şi al dîrzului Yamaguchi va putea totuşi să țină piept flotei S.U.A. Dar mai rămînea Midway, obiectivul inițial. Acum, cînd cea mai mare parte a flotei combinate imperiale se afla în apropiere, puteau oare americanii să transforme baza „într-un portavion de nescufundat"? Comandorul Kuroshima, „zeul operațiilor", credea că era posibil. El l-a convins pe Yamamoto că trebuie să neutralizeze baza chiar şi cu prețul sacrificării unei părți a forțelor disponibile. Amiralul a fost de acord, şi la ora 13,10 i-a transmis amiralului Kondo: „Forța de invazie va destina o parte din forțele sale bombardării şi distrugerii bazei aeriene inamice de pe AF. Ocuparea bazelor AF şi AO este temporar amînată".

Debarcarea în Aleutine (AO) a fost curînd reluată în considerare, dar Midway a rămas în suspensie, cel puțin pînă cînd Kondo va fi pregătit puțin terenul. Aceasta trebuia să se întîmple destul de repede. El trimitea în acest scop crucişătoarele *Kumano*, *Suzuya*, *Mikuma* şi *Mogami*. Acestea erau crucişătoarele cele mai noi şi mai rapide din marina japoneză, cele mai indicate pentru o asemenea misiune. Comandate de amiralul Takeo Kurita, acestea s-au îndreptat spre nord-est cu o viteză de 32 de noduri.

Un început bun, dar ar fi fost mult mai uşor să

pregătească atacul dacă ar fi ştiut ceva mai mult despre condițiile de la Midway. Nagumo nu transmisese nici un mesaj despre raidul de dimineață. Desigur, amiralul avea problemele lui, dar, totuşi, flota combinată trebuia să cunoască situația. La ora 16,55 un nou mesaj a fost transmis, solicitîndu-i-se lui Nagumo raportul. Amiralul nici măcar nu a confirmat primirea mesajului, probabil tocmai pentru că sosise într-un moment cu totul nepotrivit. Avioanele de bombardament americane atacau atunci nava *Hiryu*.

Yamamoto continua să fie în necunoştință de cauză. El nu primise nici un mesaj direct din partea lui Nagumo de la ora 11,30, deci de aproape şase ore. Îşi purta paşii nervos şi distrat pe puntea de comandă, ducîndu-se în partea din față şi privind cu binoclul spre est, ca şi cum aceasta ar fi putut servi la ceva.

Securea a căzut la ora 17,30.

Nagumo a transmis prin radio că „*Hiryu* este în flăcări ca urmare a bombardamentului american". Yamamoto s-a lăsat pe un scaun în mijlocul postului său de comandă, fără a scoate un cuvînt. A rămas aşa cîteva minute nemişcat, ca o stîncă, pradă propriilor sale gînduri.

Pe *Nagara*, amiralul Nagumo continua sa fie preocupat de ideea unei angajări nocturne la suprafață. Planul său era să se retragă momentan spre vest, apoi, odată cu lăsarea nopții, să schimbe direcția şi să-i ia pe americani prin surprindere. Studiind expresia de pe fața lui Nagumo, locotenent-comandorul Yoshioka s-a gîndit că din dimineața aceea, îl vede pentru prima oară mai liniştit pe bătrînul lup de mare.

Apoi, la ora 18,30, *Chikuma* a transmis cu ajutorul semnalelor luminoase un mesaj care a risipit orice speranță: „Avionul nr. 2 de pe această navă a detectat patru portavioane inamice, şase crucişătoare şi cincisprezece distrugătoare la 30 de mile est de portavionul inamic, care a fost incendiat la ora 17,13. Gruparea de forțe inamice se îndreaptă spre vest..."

Aceasta schimba totul. Mai înainte Nagumo presupunea

că şi americanii avuseseră pierderi grele. Acum reieşea că distrusese un singur portavion, iar celelalte patru se îndreptau direct spre el. O bătălie navală de tip vechi era altceva, dar nici Nagumo, nici statul său major nu aveau chef de acest fel de avalanşă aeriană.

Nu aveau nici o îndoială în privinţa ştirilor. Uimiţi de atacul neaşteptat al americanilor, acum erau gata să creadă orice. Nimeni nu şi-a mai bătut capul să verifice informaţiile. Dacă ar fi făcut-o, ar fi devenit şi mai sceptici. Ştirile se bazau pe două semnalizări distincte ale avionului de pe *Chikuma*, dar cea de-a doua „semnalizare" era în mod evident o încercare a pilotului de a corecta şi amplifica primul său mesaj.

Dar ofiţerii lui Nagumo nu mai erau dispuşi să analizeze rapoartele de contact. Singura lor reacţie a fost să o ia la fugă cît mai repede. La ora 19,05 resturile forţei de şoc au făcut cale-ntoarsă şi au fugit spre nord-vest.

Amiralul Yamamoto şi-a dat seama că forţele sale erau descurajate. Şi pentru el veştile dramatice asupra bătăliei au fost o grea lovitură, dar capacitatea de a-şi reveni era una dintre calităţile lui majore de luptător. Se simţea gata să se arunce în luptă imediat, dar nu era sigur de comandanţii unităţilor în subordine. Poate că aveau nevoie de încurajare pînă la momentul cînd va putea ajunge el acolo şi prelua personal comanda. La ora 19,15 a transmis tuturor comandanţilor:

„1. Flota inamică este practic distrusă şi se retrage spre est.

2. Unităţile flotei combinate care se găsesc în apropiere se pregătesc să urmărească ceea ce a mai rămas din flota inamică şi în acelaşi timp să ocupe obiectivul AF.

3. Forţa principală, conform programării, trebuie să se găsească la latitudinea 32°08' nord şi longitudinea 175°45' est la 03,00 în ziua de 5. Drum 90°, viteză 20.

4. Prima forţă de şoc a portavioanelor, forţa de invazie (minus Divizia 7 de crucişătoare) şi grupul de submarine vor lua imediat contact cu inamicul şi-l vor distruge".

Amiralul Nagumo a găsit, desigur, ordinul dat plin de amară ironie: în acelaşi moment a primit un alt mesaj prin care i se raporta că nava *Soryu* se scufundase.

Toată după-amiaza ea a continuat să ardă, zguduită din cînd în cînd de explozii violente, în timp ce distrugătoarele din escortă se învîrteau neputincioase în jurul ei. Către apus, incendiile s-au domolit, aşa încît subofiţerul Abe a putut fi trimis la bord pentru a încerca să-l salveze pe comandorul Yanagimoto. Abe era campionul de lupte greco-romane al marinei şi primise ordin să-l aducă pe Yanagimoto cu forţa. Dar comandorul a refuzat să se mişte, şi Abe nu a fost în stare să pună mîna pe comandantul său. S-a întors de pe portavion singur, cu ochii plini de lacrimi.

Soryu se scufunda din ce în ce mai mult. Cineva de pe nava de escortă *Makigumo* a început să intoneze imnul naţional japonez „*Kimigayo*". Apoi au prins şi alţii să cînte în cor. În timp ce sunetele imnului se răspîndeau peste întinsul apei, pupa navei *Soryu* se lăsa în jos, iar prova se ridica în sus; după ce a rămas cîteva clipe imobilă, la ora 19,13 nava s-a scufundat.

Douăsprezece minute mai tîrziu a venit rîndul navei *Kaga*. Întreaga după-masă a plutit la voia întîmplării, în timp ce o mică brigadă a rămas la bord încercînd să înăbuşe focul cu găleţi cu apă. Era o luptă fără speranţe, şi cam pe la asfinţit distrugătorul *Hagikaze* a trimis un cuter să salveze oamenii. Aceştia au cerut însă să li se aducă o pompă de mînă pentru stingerea incendiului. Cuterul s-a întors cu un ordin scris ca oamenii să părăsească nava. De data aceasta s-au supus ordinelor, dar cu multă greutate. În timp ce se urca la bordul navei *Hagikaze*, un bătrîn subofiţer nu putea să-şi ia privirea de la nava sa, care era în flăcări. Lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraz, udîndu-i pînă şi mustăţile tăiate cu grijă. Curînd după aceea două explozii puternice au luminat întunericul înserării şi *Kaga* a fost, de asemenea, înghiţită de valuri.

În acelaşi moment, doar la cîteva mile depărtare, comandorul Aoki de pe nava *Akagi* a adunat toţi oamenii pe puntea ancorei. Nimeni nu mai spera ca nava să fie salvată.

Aoki a lăudat curajul oamenilor, şi-a luat rămas bun de la ei şi le-a ordonat tuturor să părăsească nava. Distrugătoarele *Nowaki* şi *Arashi* s-au apropiat şi la ora 20,00 o flotilă formată din mici ambarcaţiuni a început să transfere supravieţuitorii.

Amiralului Nagumo i s-a transmis, un mesaj în care i se cerea permisiunea de a scufunda nava. Nagumo nu a dat nici un răspuns, dar a răspuns Yamamoto. Comandantul suprem a interceptat mesajul şi la ora 22,25 a trimis un ordin scurt de a nu scufunda nava. Hotărîrea se datora, pe de o parte, spiritului combativ al lui Yamamoto şi, pe de altă parte, unei atitudini sentimentale. *Akagi* era una din navele sale preferate – servise pe ea în tinereţe mai mulţi ani – şi acum era hotărît să o remorcheze şi să o ducă acasă dacă va putea.

Ofiţerul cu navigaţia de pe *Akagi*, căpitan-comandorul Miura, a primit mesajul lui Yamamoto pe nava *Nowaki*, de unde conducea operaţiile de salvare. A plecat repede cu o şalupă spre *Akagi*. Acolo l-a găsit pe comandorul Aoki hotărît să piară o dată cu nava sa (unii spuneau că era legat de ancoră). Miura ştia să vorbească ca nimeni altul şi acum a făcut uz de întreaga sa elocvenţă. În loc să folosească un ton trist şi implorator, el l-a certat pe Aoki, spunîndu-i că nu făcea decît să complice lucrurile şi în primul rînd i-a transmis ordinul lui Yamamoto de a nu scufunda nava. Miura a subliniat că ar fi mult mai folositor dacă ar veni pe *Nowaki* şi ar ajuta la salvarea navei *Akagi*.

Aoki nu şi-a mai revenit în urma şocului şi a rămas trist şi abătut pentru tot restul vieţii lui. A consimţit însă să coboare în şalupa de pe *Nowaki*. Şalupa s-a îndepărtat, lăsînd în urmă nava *Akagi*, întunecată, cufundată în tăcere – acum cu adevărat singură şi neputincioasă în mijlocul mării scăldate în razele lunii.

Mai erau cîţiva înotători izolaţi – piloţi din escadrila de vînătoare care rămăseseră fără benzină şi marinari de pe cele trei portavioane. Toată după-masa, pînă tîrziu seara, distrugătoarele au făcut curse, salvîndu-i pe unii ca: Raita Ogawa, pilotul unui avion Zero de pe *Akagi*, care plutea cu

centura sa de salvare…, Tatsuya Otawa de pe *Soryu*, agățat de o bucată de lemn…, Takayoshi Morinaga de pe *Kaga*, ținîndu-se de un pat de lemn dus de valuri…, şi alți cîțiva. La început cei mai mulți strigau ca să atragă atenția, dar, pe măsură ce înserarea se lăsa, strigătele deveneau mai slabe. În cele din urmă totul a fost învăluit în tăcere. Distrugătoarele întunecate şi-au terminat cercetările şi s-au îndreptat spre nord-vest, pentru a se alătura flotei.

Aspirantul George Gay era acum complet singur sub cerul înstelat al Pacificului central, după ce aproape întreaga după-masă nu fusese de loc singur. La un moment dat un distrugător japonez de escortă a trecut atît de aproape, încît Gay a putut să vadă marinarii îmbrăcați în alb umblînd pe punte. („Dacă aş fi cunoscut pe cineva acolo, aş fi putut să-l disting cu uşurință”.) Gay s-a făcut cît a putut mai mic în apă sub perna sa neagră.

Piciorul la care se arsese îl durea foarte tare… mîna îi sîngera…, apoi a început să se gîndească la rechini. Dar a avut un gînd reconfortant. Auzise că rechinii fug de explozii – şi acolo fuseseră doar destule. Zărea în depărtare nave, dar el nu prea se uita. Îl usturau ochii din cauza apei sărate, aşa că nu mai vedea aproape nimic. Îi ținea închişi aproape tot timpul, deschizîndu-i din cînd în cînd pentru a arunca o privire rapidă spre orizont. A observat că japonezii se îndepărtau treptat din acea zonă.

Cînd s-a lăsat înserarea şi-a scos pluta galbenă, „poate mai devreme decît cerea prudența”, a umflat-o şi s-a urcat pe ea. Ochii îl supărau mai puțin acum şi, în sfîrşit, se putea odihni. S-a întins extenuat, cînd ațipind, cînd privind luminiie strălucitoare ale reflectoarelor, departe spre nord, acolo unde japonezii încă luptau să mai salveze ceva.

Căpitan-comandorul Yoshida s-a apropiat cu distrugătorul său *Kazagumo* şi a acostat lîngă portavionul *Hiryu* în flăcări. Oamenii săi lucrau asiduu în noapte, descărcînd echipament antiincendiu şi hrană pentru echipaj: o cină cam frugală din biscuiți şi apă. Şi

distrugătorul *Yugumo* s-a apropiat de navă, aducînd furtunuri pentru stingerea incendiului, luate de pe *Chikuma*. Alte două distrugătoare navigau în apropiere, gata să dea ajutor la nevoie.

Nava *Hiryu* zăcea nemişcată în apă. În jurul orei nouă toate maşinile se opriseră. Telefoanele mai funcţionau, deşi foarte prost, iar jos în compartimentul de maşini nr.4 căpitan-comandorul Aiso a primit, în fine, o comunicare de pe puntea de comandă. Cineva de sus voia să ştie dacă mecanicii puteau ieşi. Aiso a privit la oţelul incandescent de deasupra capului şi a spus: Nu. A urmat o pauză lungă..., apoi de la puntea de comandă s-a întrebat dacă oamenii doreau să transmită un ultim mesaj.

Aiso s-a înfuriat. Ştia că situaţia era critică, dar nu desperată. Nava *Hiryu* nu părea să fie pe punctul de a se scufunda, şi de îndată ce incendiile ar fi fost stinse, ar fi putut fi chiar dusă înapoi în Japonia. Cu vehemenţa unui om prins în cursă, a cerut stăruitor celor de pe puntea de comandă să nu se descurajeze. N-a ştiut însă niciodată dacă l-au auzit. Telefonul nu mai funcţiona.

Oricît de incertă ar fi fost situaţia în momentul acelei scurte convorbiri, totul a devenit foarte limpede la ora 23,58. Atunci a avut loc o explozie violentă. Flăcările, care începuseră să se domolească, au izbucnit din nou, împrăştiindu-se peste tot, fără a mai putea fi stăpînite.

Aceasta nouă criză l-a pus pe aspirantul Sandanori Kawakami în situaţia de a lua a hotărîre gravă. Tînărul Kawakami era casier pe *Hiryu*, dar în noaptea aceasta avea o răspundere mult mai mare. Era şi custodele portretului împăratului. În mod normal, portretul atîrna pe perete în cabina comandantului, dar la Midway se luaseră anumite precauţiuni. Cînd s-a dat alarma, Kawakami a aşezat portretul într-o cutie specială de lemn, şi un subofiţer l-a cărat într-un rucsac în camera cronometrelor, jos sub puntea blindată. Acolo avea să fie în siguranţă. Acestea au fost măsurile de precauţie luate. Nimănui nu i-a trecut prin cap că s-ar fi putut ca portretul să părăsească nava.

Kawakami trebuia acum să ia singur o hotărîre. Nu

putea să comunice cu puntea de comandă şi nici nu era timp de pierdut. Atunci subofiţerul a pus din nou cutia cu portretul în rucsac şi, păzind comoara, cei doi au pornit spre provă, luptîndu-se cu flăcările. Au ajuns pe puntea ancorei, unde Kawakami a transferat portretul, cu deosebită grijă, pe distrugătorul *Kazagumo*.

Tocmai la timp. *Hiryu* avea o înclinare de 15°, lua apă încontinuu şi toţi se întrebau cît putea să mai dureze. La ora 02,30 în ziua de 5 iunie, comandorul Kaku s-a întors în cele din urmă spre amiralul Yamaguchi şi i-a spus: „Va trebui să părăsim nava, domnule amiral".

Yamaguchi a dat din cap afirmativ şi a trimis un mesaj amiralului Nagumo, raportînd că a ordonat părăsirea navei. Apoi i-a dat instrucţiuni lui Kaku să adune toată lumea la pupă, în partea stîngă a punţii de decolare. Cam vreo 800 de supravieţuitori s-au strîns în jurul celor doi comandanţi în lumina flăcărilor care pîlpîiau.

Primul a vorbit comandorul Kaku. „Războiul nu s-a terminat, lupta trebuie dusă mai departe", le-a spus el. Apoi a adăugat că menirea lor era să trăiască pentru a forma nucleul unei marine din ce în ce mai puternice.

După aceea a venit rîndul lui Yamaguchi. Amiralul le-a spus cît de mult le-a admirat curajul, cît de mîndru se simţea de faptele lor în bătăliile pe care le dăduseră împreună. „De data aceasta însă sînt singurul responsabil de pierderea navelor *Soryu* şi *Hiryu*. Voi rămîne la bord pînă în ultima clipă. Vă ordon tuturor să părăsiţi nava şi să continuaţi să serviţi cu loialitate pe maiestatea sa împăratul".

Acestea fiind zise, toţi s-au îndreptat cu faţa spre Tokio, şi Yamaguchi a ridicat trei urale pentru împărat. Apoi au coborît cu solemnitate pavilionul naţional, urmat de pavilionul amiralului. În timp ce era coborît pavilionul naţional cu emblema Soarelui Răsare, un sunet de goarnă a răsunat în noapte. Apoi au intonat imnul naţional „*Kimigayo*".

Pe cînd oamenii începuseră să părăsească nava, comandorul Kaku s-a întors spre amiralul Yamaguchi şi i-a

spus: „Voi împărtăşi soarta navei, domnule amiral”.

Yamaguchi l-a înţeles şi a repetat că şi el intenţiona să rămînă pînă la sfîrşit. Apoi au început o conversaţie plină de romantism, care putea să aibă semnificaţie numai pentru japonezi. „Să admirăm împreună frumuseţea lunii”, a spus amiralul.

„Ce strălucitoare e – a adăugat Kaku.– Trebuie să fie în ziua a 21-a...”

Oricît de ciudat ar părea, o asemenea conversaţie nu era neobişnuită între doi japonezi buni prieteni. Aceste cuvinte nu aveau nimic funest în ele; mai curînd reprezentau un mod tradiţional, aproape ritual de a arăta cît de multe aveau în comun.

Dar în acea noapte însemnau limpede hotărîrea celor doi de a împărtăşi soarta navei. Auzind conversaţia lor, comandantul secund Kanoe şi-a dat seama că şi ceilalţi ofiţeri superiori trebuiau sa rămînă acolo. A împărtăşit părerea sa celorlalţi şi toţi au fost de acord. Comandorul Kaku s-a dovedit a fi foarte neînţelegător. Le-a spus răspicat că numai el singur va rămîne şi le-a ordonat: „Toţi veţi părăsi nava”.

Apoi şeful statului-major al lui Yamaguchi, căpitan-comandorul Seiroku Ito, a propus acelaşi lucru în numele statului-major al amiralului. Dar Yamaguchi a respins propunerea.

Din cînd în cînd veneau şi alţi ofiţeri; erau nenumărate amănunte de pus la punct. „În seiful navei sînt o mulţime de bani – a raportat casierul navei. – Ce să fac cu aceşti bani ?”

Această problemă era uşor de rezolvat. „Lasă banii acolo unde sînt – a răspuns comandorul Kaku –, vom avea nevoie de ei la traversarea Stixului”.

Yamaguchi a continuat pe acelaşi ton glumeţ, adăugînd: „Aşa e. Şi vom mai avea nevoie de bani pentru o masă copioasă în iad”.

Acum sosise ora despărţirii. Ito i-a cerut încă odată amiralului să-i confirme dacă este hotărît să rămînă, apoi l-a întrebat dacă nu are un ultim mesaj de transmis.

Yamaguchi i-a răspuns că are două. Primul era destinat amiralului Nagumo: „Nu am cuvinte de scuză pentru cele petrecute. Doresc doar o marină japoneză mai puternică – şi răzbunare". Al doilea mesaj se adresa căpitan-comandorului Toshio Abe, comandantul Diviziei 10 de distrugătoare, aflat pe nava-amiral *Kazagumo*, care era în apropiere. Mesajul cuprindea doar cîteva cuvinte: „Scufundați nava *Hiryu* cu torpilele voastre".

În sfîrşit, a urmat toastul de adio. Cineva a observat un butoiaş care fusese trimis mai devreme de pe *Kazagumo*. I-au scos capacul şi l-au umplut cu apă, trecîndu-l apoi, în tăcere, din mînă în mînă. Mica ceremonie a luat sfîrşit, şi cînd căpitan-comandorul Ito a plecat, Yamaguchi i-a înmînat chipiul ca să-l dea ca amintire familiei sale.

La ora 04,30, cînd primele raze de lumină ale zorilor străluceau la răsărit, transferul întregului echipaj de pe *Hiryu* se terminase. Ultimul care a părăsit nava a fost căpitan-comandorul Kanoe, şi în timp ce cuterul în care se afla se îndepărta, i-a văzut pe Yamaguchi şi pe Kaku făcîndu-i semn cu mîna de pe puntea de comandă.

La ora 05,10 căpitan-comandorul Abe a executat ultimele ordine primite. Distrugătorul *Makigumo* s-a îndreptat spre *Hiryu* şi a lansat două torpile. Una a greşit ținta, alta însă a explodat cu un zgomot puternic. Fără a mai pierde nici un minut, Abe şi-a îndreptat distrugătoarele spre nord-vest, grăbindu-se să-l ajungă pe amiralul Nagumo, care se retrăgea.

Şi Nagumo avusese o noapte proastă. A fost necesar mai mult decît un mesaj încurajator din partea comandantului suprem ca să-şi poată stăpîni nervii. La ora 21,30 i-a comunicat lui Yamamoto ştirile proaste privind portavioanele americane care navigau spre el. A adăugat că se retrăgea spre nord-vest cu o viteză de 18 noduri. Nu a primit nici un răspuns, aşa că la ora 22,50 a transmis un nou raport într-o formă uşor modificată.

De data aceasta răspunsul a venit după cinci minute. Yamamoto i-a luat comanda, încredințînd-o agresivului amiral Kondo, care venea în grabă dinspre sud cu

cuirasatele şi crucişătoarele sale. Aşa cum a spus Ugaki, şeful statului-major, Nagumo părea că „nu mai are vlaga necesară pentru a lupta mai departe”.

Nagumo a primit lovitura fără nici un comentariu. Statul său major însă nu s-a comportat la fel. În toiul bătăliei – chiar atunci cînd se contura înfrîngerea –, nimeni nu prea găsea timp să se mai gîndească la ceva. Acum aveau timp berechet. În cursul serii, ofițerul cel mai vechi din statul-major, căpitan-comandorul Oishi, s-a dus la amiralul Kusaka. „Domnule amiral, noi toți ofițerii de stat-major am hotărît să ne asumăm partea noastră de responsabilitate pentru cele întîmplate şi să ne sinucidem. Vreți să-l informați, vă rog, pe amiralul Nagumo ?”

Kusaka, care era un om cu simț practic, a văzut lucrurile în mod diferit. A convocat atunci întreg statul-major şi, reprimîndu-i cu asprime, le-a spus: „Cum puteți să vă gîndiți la un asemenea lucru ? Vă entuziasmați la orice ştire bună şi apoi declarați că vă sinucideți de îndată ce lucrurile merg prost. Este absurd !”

Apoi s-a dus la Nagumo şi i-a raportat cele petrecute. Dar şi amiralului îi umbla prin minte acelaşi gînd. „Ceea ce spui este, desigur, just – i-a răspuns amiralul –, dar lucrurile stau altfel atunci cînd e vorba de comandant”.

„Nicidecum”, a replicat Kusaka. Şi a început să predice din nou: a face harakiri acum ar fi doar o dovadă de slăbiciune. Trebuie să reia lupta şi să răzbune înfrîngerea.

În cele din urmă Nagumo i-a dat dreptate şi prima forță de şoc – lipsită acum de cele patru portavioane – şi-a urmat cursa în noapte, îndepărtîndu-se din ce în ce mai mult de scena dezastrului acelei zile.

12

Învingători şi învinşi

Cei de la Midway nu puteau să creadă ca se terminase. Raidul de dimineață fusese doar o acțiune preliminară. Japonezii trebuiau să se întoarcă.

Prevăzînd un bombardament terestru masiv la apus, comandorul Simard a dispersat avioanele sale PBY, a evacuat personalul care nu era indispensabil, a prevenit ambarcațiunile torpiloare de patrulare să fie gata pentru un atac nocturn. Colonelul Sweeney a trimis şapte dintre bombardierele sale B – 17 înapoi la Hickam; nu voia sa fie prinse la sol. Pe insula Eastern un bătrîn soldat din infanteria marină a luat un sul de bancnote pe care le cîştigase la zaruri şi l-a aruncat în mare: prefera să le piardă aşa decît să le lase să cadă în mîna japonezilor.

De fapt, în acea după-masă, singurii „invadatori" care se îndreptau pe mare spre Midway erau doi oameni într-o barcă de cauciuc, la o depărtare de vreo zece mile de insulă. Aspirantul Thomas Wood şi cu mitraliorul său aparțineau escadrilei 8 de bombardiere, acea escadrilă de pe *Hornet* care făcuse un popas la Midway ca să se realimenteze. Ei însă au rămas fără benzină cu puțin înainte de a ajunge la bază. Constrînşi să amerizeze, au pus barca pe apă şi acum se îndreptau spre fumul pe care-l vedeau ridicîndu-se în depărtare.

Cînd au ajuns la bancul de corali de la Midway se întunecase. Odată bancul trecut, le-ar mai fi rămas să vîslească vreo cinci mile pînă dădeau de uscat, dar cel puțin acolo aveau să fie în apele liniştite ale lagunei. Erau deci nerăbdători să treacă reciful.

Dar tocmai asta era problema. Exista un singur loc pe unde ar fi fost uşor de trecut, dar era păzit de un leu de mare enorm. Vietatea nu voia să se mişte, rămînînd neclintită la toate strigătele şi amenințările lor. În cele din urmă, Wood s-a ridicat şi i-a dat cîteva lovituri puternice cu piciorul în posterior. Convins, leul de mare s-a aruncat în apă, dar nu a renunțat chiar aşa uşor. În timp ce cei doi oameni stăteau pe recif ca să se odihnească după ce au reuşit să-şi treacă barca, animalul înota în jurul recifului,

lătrînd furios la ei.

În cele din urmă au ajuns teferi pe uscat, pentru a-i găsi pe cei de la Midway speriați şi descurajați. Bombardierele în picaj ale marinei, cîte mai rămăseseră, au plecat într-un atac de seară, dar nu au reuşit să-i detecteze pe japonezi. S-au reîntors la bază fără noul lor comandant, maiorul Norris, probabil victimă a unei amețeli. În acelaşi timp se întorceau şi avioanele B-17 după atacul lor de după-masă...; unii piloți povesteau episoade palpitante din luptele cu aparatele Zero. Acele aparate japoneze erau probabil „orfane" (de fapt chiar aşa era) sau poate proveneau de pe un al cincilea portavion, ce se afla cine ştie pe unde. Mai erau şi navele de la vest şi sud-vest – ultimele rapoarte anunțau că acestea continuau să înainteze.

La ora 21,54, un soldat de la bateria B a văzut un submarin ieşind precaut la suprafață, la o distanță de două mile de insula Eastern. Midway nu a deschis focul imediat, neştiind intențiile submarinului. Colonelul Shanon nu voia să dezvăluie poziția bateriei sale. În lumina lunii, semivoalate, cei de la Midway au urmărit submarinul, care aluneca de-a lungul țărmului, îndreptîndu-spre vest şi sud. La ora 22,21 a dispărut, pierzîndu-se în întuneric.

Tensiunea creştea. Pe insula Sand, aspirantul Leon Grabowsky şi-a curățat armele M-1 şi 45 în vederea debarcării, de care era sigur că va avea loc. Pe insula Eastern, locotenentul Jim Muri şi echipajul avionului său B-26 au adunat la un loc toate armele pe care au reuşit să le găsească. Apoi s-au aşezat în nisip lîngă aparatul lor, observînd cerul împestrițat cu nori, care din loc în loc lăsau să se vadă sclipind stelele.

Nici cei de la Pearl Harbor nu puteau să creadă că se terminase. Muncitorii stăteau încă la bateriile instalate pe acoperişurile de la şantierul naval. Pe aerodromul Hickam, căpitanul D.E. Ridings, comandantul escadrilei 73 de bombardiere, a primit un telefon urgent la ora 22,00 prin care i se spunea să adune toate aparatele B-17 disponibile şi să se ducă la Midway. El a decolat înainte de răsăritul

soarelui. Pe insula Ford, piloții escadrilei 8 de avioane torpiloare detaşate acolo şi-au luat locurile pe aparate, fiind gata pentru orice.

Cam acelaşi lucru se petrecea şi pe coasta de vest a Statelor Unite. Toate stațiile de radio au întrerupt transmisiile la ora 21,00 ca urmare a ordinului primit de la cel de-al patrulea comandament al aviației de vînătoare. Partea din Seattle care dădea spre apă a fost închisă pentru „traficul neautorizat". Earl Warren, procurorul general al Californiei, a prevenit că statul se afla în „pericol iminent" de atac.

În larg, distrugătorul *Hughes* stătea singur de pază lîngă portavionul părăsit *Yorktown*. Locotenent-comandorul Ramsey se aştepta ca japonezii să trimită una sau două nave de suprafață pentru a da portavionului în timpul nopții lovitura de grație. Dar se aştepta şi la submarine şi chiar la un atac aerian imediat după răsăritul soarelui. Avea ordin să scufunde portavionul dacă se ivea pericolul de a cădea în mîna inamicului sau în cazul unui incendiu serios. În orice caz, trebuia să-l scufunde înainte de a fi el scufundat.

Toată noaptea distrugătorul a navigat în jurul epavei. În întuneric *Yorktown* căpătase o înfățişare stranie. Din cînd în cînd se vedeau strălucind lumini, iar membrilor echipajului li se părea că aud voci şi zgomote ciudate ori de cîte ori distrugătorul se apropia de navă. Ramsey se gîndea să se ducă la bord şi să controleze, dar apoi a hotărît să nu facă nimic. Ar fi însemnat să se oprească, să coboare o barcă, să folosească lumini: pe scurt, să-şi provoace singur neplăceri într-o noapte ca aceasta. De aceea *Hughes* şi-a continuat veghea.

Şi pentru Forța operativă 16 a fost o noapte agitată şi plină de griji. Piloții erau prea obosiți ca să se mai poată gîndi la ceva, dar acolo, în careul de pe *Hornet*, nimeni nu putea trece cu vederea cele 29 de scaune goale. Pe *Enterprise*, aspirantului Charles Lane, unul dintre „orfanii" de pe *Yorktown*, i se atribuise cabina unui pilot din escadrila 6 de avioane torpiloare care nu se mai întorsese. De cum a intrat, primele lucruri pe care le-a observat Lane au fost

fotografiile familiei celui dispărut, iar pe birou o Biblie. Era aproape insuportabil.

Jos, în cabinele echipajului, radiotelegrafistul Snowden din escadrila 6 de recunoaştere privea fix cuşetele goale din jurul lui. Era îngrozitor de deprimat. Nu se întreba de ce se aflau acolo sau care erau motivele războiului. A fost cuprins de un sentiment profund de solitudine la gîndul că pierduse atîția prieteni buni…

Sus, ofițerii care erau de serviciu scrutau noaptea, dar nu în căutarea japonezilor. După ce recuperase aparatele care atacaseră nava *Hiryu*, Forța operativă 16 a pornit spre est la ora 19,09 şi acum se îndepărta de inamic.

Mulți din vechiul stat-major al lui Halsey erau decepționați. Halsey nu ar fi procedat aşa, spuneau ei. Ce altă ocazie mai bună ar fi avut ca să distrugă restul flotei lui Nagumo ? Era clar că japonezii nu mai dispuneau de forțe aeriene: toți piloții erau gata să jure. Sosise momentul să-i urmărească. Poate un atac cu avioane torpiloare noaptea sau un atac al bombardierelor în picaj în zori ar fi reuşit să dea lovitura de grație. Era foarte simplu. Cum de Spruance nu-şi dădea seama ?

Spruance îşi dădea prea bine seama şi, într-adevăr ispita era mare. Dar mai existau şi alți factori care trebuiau luați în considerare. Forțele sale erau singurele de care mai dispunea Nimitz, şi nimeni nu ştia ce intenții aveau japonezii. Crucişătoarele şi cuirasatele lui Yamamoto erau încă neatinse, şi poate că exista şi vreun portavion pe undeva. Fără îndoială, inamicul dispunea încă de destule forțe pentru a-l putea alunga din Pacific, destule forțe pentru a ocupa Midway-ul dacă soarta îi era favorabilă. Aşa cum a scris mai tîrziu în raportul său către Nimitz:

„Nu am considerat oportun să risc o întîlnire cu forțe inamice probabil superioare, dar, pe de altă parte, nu voiam să fiu prea departe de Midway în dimineața următoare. Doream să mă aflu într-o poziție care să-mi permită urmărirea forțelor inamice în retragere sau să împiedic o debarcare la Midway…”

De aceea Spruance s-a îndreptat spre est, deplasîndu-se

cu o viteza de 15 de noduri pînă la miezul nopții..., apoi spre nord timp de 45 de minute..., apoi din nou spre sud... şi iarăşi spre vest. În felul acesta Spruance a păstrat cu grijă aceeaşi distanță. Nu voia să fie cumva prins în cursă; cuirasatele acelea mari japoneze şi crucişătoarele ar fi putut să se îndrepte direct spre el dintr-o clipă în alta.

Navele grele ale forței de invazie a amiralului Kondo se îndreptau cu toată viteza spre nord-est în întunericul nopții. La ora 23,40 amiralul a transmis prin radio planurile sale: el prevedea să sosească în poziție la ora 03,00..., apoi avea să întreprindă acțiuni de recunoaştere la est, sperînd să-i atragă pe americani într-o întîlnire nocturnă.

La miezul nopții a vorbit din nou la radio pentru a repartiza misiunile. Pe scurt, forța sa navală urma să formeze o linie de front şi să se îndrepte spre nord-est cu o viteză de 24 de noduri, „greblînd" marea în căutarea flotei americane. Avea să fie „o greblă cu mulți dinți" – 21 de crucişătoare şi distrugătoare la o depărtare de mai puțin de patru mile una de alta. În spatele lor aveau să vină cuirasatele sale *Kongo* şi *Hiei*, gata să se îndrepte în grabă acolo unde ar fi fost nevoie. O formație lungă de 75 de mile – suficientă pentru a putea intercepta ceva.

Yamamoto nu ar fi putut să ceară mai mult decît atît, dar şi-a dat seama în cele din urmă că nu mai era timp pentru o asemenea desfăşurare de forțe. Cu cinci ore mai înainte ar fi fost altceva, dar acum toate portavioanele lui Nagumo erau pierdute, iar Kondo nu putea să ajungă la locul indicat înainte de ora 03,00. Astfel rămînea mai puțin de o oră să-i găsească pe americani şi să angajeze lupta nocturnă. De îndată ce se vor ivi zorile, avioanele de pe portavioanele americane se vor năpusti asupra sa.

Nici cele patru crucişătoare rapide ale amiralului Kurita, trimise în prealabil să bombardeze Midway-ul, nu serveau la nimic. Aveau ordin să deschidă focul la ora 02,00, dar şi de data aceasta s-a făcut o greşeală de calcul. Nu puteau să fie acolo înainte de revărsatul zorilor, deci aveau şi ele să fie expuse atacului aerian.

Statul-major propunea o serie de alternative, una mai absurdă şi mai nesăbuită decît cealaltă, iar şeful statului-major, amiralul Ugaki, şi-a arătat pe față disprețul. Yamamoto nici nu a catadicsit să le discute. În cele din urmă cineva a întrebat pe un ton puțin isteric: „Dar cum ne putem scuza în fața maiestății sale pentru această înfrîngere ?"

„Lăsați aceasta pe seama mea – l-a întrerupt Yamamoto cu răceală.– Sînt singurul care trebuie să cer scuze maiestății sale".

La ora 00,15, în ziua de 5 iunie, comandantul suprem a suspendat planurile privind un atac nocturn şi a ordonat lui Kondo, Nagumo şi Kurita să se întîlnească în schimb, cu el, într-un anumit punct, la o depărtare de 350 de mile nord-vest de Midway, la ora 09,00. După cinci minute a mai trimis un mesaj, special pentru Kurita, prin care anula bombardamentul bazei de la ora 02,00, ordonîndu-i din nou să se prezinte la întîlnirea stabilită.

În acea confuzie, Yamamoto a uitat că ordonase şi submarinului *I-168* să bombardeze Midway-ul. Locotenent-comandorul Tanabe se tot învîrtea de cîteva zile în jurul atolului, aflîndu-se într-o poziție perfectă pentru a putea veni în ajutor. În conformitate cu planul stabilit, el trebuia să deschidă focul şi să-l continue pînă la sosirea lui Kurita la ora 02,00. După ce crucişătoarele au primit contraordinele, nimeni nu s-a mai preocupat de Tanabe. Acum submarinul naviga cu antena ridicată, aşteptînd să primească noi instrucțiuni. În jurul orei 01,20 s-a furişat în linişte în poziție de tir.

O vîlvătaie la sud, o detunătură puternică în noapte au întrerupt tăcerea plină de îngrijorare care domnea la Midway. Un obuz a fluierat pe deasupra, oprindu-se în lagună. A urmat apoi un altul. Oamenii din echipajul avionului B-26 al lui Jim Muri au sărit în picioare, au pus mîna pe armele lor automate Browning şi au intrat într-o tranşee apropiată. Acelaşi lucru s-a petrecut peste tot în insulă: oamenii înşfăcau armele şi fugeau în adăposturi. Cei

mai mulți dintre aviatori luaseră parte la bombardamente, dar nici unul nu mai auzise şuieratul unui obuz. Zgomotul era departe de a fi plăcut.

La ora 01,23 bateria C a deschis focul cu obuze luminoase..., la ora 01,24, reflectorul nr.102 a detectat submarinul, relevment 120°..., la ora 01,25 bateriile B, D şi K au intrat în acțiune.

Duelul a continuat timp de trei minute. Tunurile marinei au tras de 42 de ori. Submarinul a lansat încet opt obuze la întîmplare în lagună. Apoi, la ora 01,28 s-a scufundat tot atît de neaşteptat cum a deschis focul. Pe insula Sand un marinar a respirat uşurat şi a jurat că retractează tot ce spusese despre artileria marinei.

Cele patru crucişătoare mari ale amiralului Kurita se aflau la o depărtare de mai puțin de 80 de mile de Midway cînd a sosit ordinul de a nu efectua bombardamentul şi de a face joncțiunea cu Yamamoto. Din multe puncte de vedere a fost o uşurare. Dar toată chestiunea lua din ce în ce mai mult forma unei sinucideri. Totuşi, mai erau şi unii entuziaşti: un grup de voluntari era gata să se strecoare pe uscat şi să arunce în aer instalațiile.

Acum se întorseseră şi se îndreptau spre nord-vest cu o viteză de 28 de noduri în lumina clar-obscură a lunii. În frunte se afla nava-amiral *Kumano*, apoi veneau *Suzuya*, *Mikuma* şi, în sfîrşit, *Mogami*. O pereche de distrugătoare – *Arashio* şi *Asashio* – veneau gîfîind în urma lor.

La ora 02,15 *Kumano* a detectat un submarin la suprafață în prova spre dreapta. Folosind semnalizarea luminoasă de intensitate mică a semnalat: „Roşu ! Roşu !", ceea ce însemna o întoarcere imediată de 45° la stînga. Pe puntea de comandă a navei *Mogami*, ofițerul cu navigația, locotenent-comandorul Masaki Yamauchi, l-a dat la o parte pe ofițerul de serviciu şi a preluat el însuşi această manevră buclucaşă. În timp ce executa întoarcerea, i s-a părut că distanța dintre el şi *Mikuma*, nava care se afla în față, era prea mare. A corectat puțin direcția spre dreapta. Dar, dintr-o dată, spre marea lui uimire, a văzut că nava pe care

o privea nu era nicidecum *Mikuma*, ci *Suzuya*, a doua unitate din formație. *Mikuma* era între el şi *Suzuya*, drept în prova.

„Cîrma la stînga..., cu totul la stînga..., maşina înapoi cu toată forța !" Comenzile se succedau rapid, dar era prea tîrziu. Cu o ploaie de scîntei, prova navei *Mogami* a lovit nava *Mikuma* în pupă. După o scuturătură puternică, cele două nave s-au separat. *Mikuma* s-a ales cu un depozit de păcură avariat, iar *Mogami* a pierdut o bucată de vreo 12 m din provă. Tot ceea ce se afla spre provă de la prima turelă era îndoit în unghi drept spre stînga. Crucişătorul a reuşit cu greu să reia navigația cu o viteză de 12 noduri.

Dar asta avea puțină importanță pentru amiralul Kurita. El trebuia să se întîlnească cu Yamamoto. A detaşat nava *Mikuma* şi cele două distrugătoare, pentru a asigura escorta navei avariate, şi a plecat urgent spre nord-vest cu *Suzuya* şi *Kumano*.

Pentru amiralul Yamamoto, care naviga spre est către locul întîlnirii, ciocnirea trebuie să fi avut relativ mică însemnătate. Nimic nu se putea compara cu măsura pe care o luase la ora 02,55, cînd a avut de fapt să facă față inevitabilului şi a comunicat tuturor comandanților: „Ocuparea obiectivului AF este anulată". Renunțase să debarce la Midway. Cînd căpitan-comandorul Watanabe l-a întrebat ce l-a determinat să ia această măsură, Yamamoto a răspun pur şi simplu: „*Sashi sugi*", ceea ce înseamnă în linii mari: „Prețul e prea mare".

Înainte de răsăritul soarelui a mai luat o hotărîre la fel de dureroasă. La ora 04,50 a trebuit să facă din nou față realității şi a ordonat să se scufunde *Akagi*, nava sa mult iubită. După o asemenea noapte era gata să primească orice veste: chiar şi aceea a coliziunii stîngace a două dintre cele mai frumoase crucişătoare ale sale.

Comandantul submarinului *Tambor*, locotenent-comandorul John W. Murphy, şi-a potrivit periscopul şi a studiat cu atenție cele două crucişătoare pe care le urmărea. Acum era ora 05,00 şi putea să vadă mult mai bine. Unul

dintre ele pierduse vreo 12 m din provă.

De aproape trei ore Murphy se juca de-a-v-ați-ascunselea cu aceste nave şi cu multe altele. El făcea parte din escorta de submarine a amiralului English şi tocmai patrula la suprafață cînd le-a văzut prima dată, la ora 02,15. Se aflau la o distanță de 89 de mile de Midway şi acum se îndepărtau de bază.

Asta era tot ceea ce putea să spună. Puteau fi japonezi sau nave americane care îl alungau pe Nagumo. A ordonat o întoarcere la dreapta şi a luat un drum paralel. Minutele treceau unele după altele şi încă nu-şi putea da seama cu ce nave avea de-a face. În cele din urmă, la ora 03,00, a trimis o semnalizare de luare de contact, numindu-le pur şi simplu „multe nave neidentificate".

O dată cu venirea zorilor, problema a fost rezolvată. Acum mai vedea doar două dintre ele, dar la ora 04,12 a recunoscut cu toată siguranța coşurile trunchiate ale navelor japoneze de război. În momentul următor i s-a părut că fusese detectat şi s-a scufundat urgent. A stat jos 25 de minute, apoi s-a ridicat pentru a privi cu periscopul. Atunci a văzut că era vorba de crucişătoare de tipul *Mogami* şi a transmis prin radio şi aceste ştiri. A observat, de asemenea, că una dintre nave avea prova avariată. Şi asta a fost tot ceea ce a văzut, căci se îndreptau spre vest cu o viteză şi mai mare decît a sa.

Cei de la Midway erau gata să creadă tot ce era mai rău. Raportul de contact al submarinului *Tambor* nu preciza încotro se îndreptau acele „multe nave neidentificate", dar „89 de mile" era destul de aproape. Foarte probabil că debarcarea era încă actuală. La ora 04,30 Brooke Allen a condus opt avioane B-17 pentru a întîmpina inamicul. Dar cerul dimineții era atît de acoperit, încît nu au putut vedea nimic. Pe la ora 06,00 se tot învîrteau fără rost în jurul atolului Kure.

Un PBY a dat prima ştire „interesantă". La ora 06,30 a semnalat „două cuirasate care pierdeau păcură" îndreptîndu-se spre vest, la aproximativ 125 de mile de

Midway. Era limpede că se retrăgeau; un val de uşurare a străbătut întreaga bază.

Primele avioane de bombardament în picaj ale marinei au pornit în urmărire la ora 07,00. Escadrila VMSB-241 rămăsese acum numai cu 12 aparate; căpitanul Marshall Tyler era al treilea comandant al escadrilei în două zile; dar oamenii erau mai agresivi ca oricînd.

După 45 de minute au văzut urmele de păcură – o adevărată alee care ducea direct spre vest. Douăzeci de minute mai tîrziu au văzut două nave mari de război care au şi deschis focul cu bateriile antiaeriene – una pierdea păcură, cealaltă avea prova avariată. În apropierea lor se aflau două distrugătoare.

Avioanele marinei au început să atace la ora 08,08. Mai întîi Tyler s-a lăsat în picaj cu cele şase aparate SBD, dar nici o bombă nu a atins obiectivul. Apoi a sosit căpitanul Fleming cu Vindicatoarele, coborînd într-un zbor planat lung. Nici de data aceasta bombele nu au atins ținta, dar în apropierea navei aparatul lui Fleming a luat foc. Totuşi a reuşit să conducă formația sa, să-şi mențină direcția şi să lanseze bomba. Apoi, asemenea unei comete în flăcări, s-a făcut praf, izbindu-se de turela obiectivului.

„Foarte curajos", s-a gîndit comandorul Akira Soji de pe *Mogami*, urmărind bombardierul american prăbuşindu-se peste turela navei *Mikuma*. Nava sa a fost zdruncinată de o seamă de bombe care au căzut în apropiere, dintre care una la vreo 10 m. Schijele au ciuruit puntea şi coşurile, dar nu au provocat avarii serioase.

Mikuma a avut mai puțin noroc. Explozia aparatului lui Fleming a provocat un incendiu care în curînd s-a propagat în interiorul compartimentului maşinilor de la tribord. Flăcările erau aspirate jos şi fumul îi sufoca pe mecanici.

Cele două crucişătoare au continuat să înainteze cu greu spre vest cu o viteză de 12 noduri. Dar *Mikuma* mergea cu această viteză nu numai pentru a-i ține tovărăşie navei *Mogami*. Nu putea să meargă mai repede din cauza aviatorului american.

Amiralul Spruance avea şi el ochii aţintiţi asupra crucişătoarelor japoneze. Primul raport al submarinului *Tambor*i-a parvenit puţin după ora 4, retransmis prin CINCPAC. Ca aproape toţi ceilalţi, şi el credea că invazia era încă actuală. A întors spre sud-vest, îndreptîndu-se cu o viteză de 25 de noduri către Midway.

La ora 09,30 apărea limpede că temerile sale erau nefondate. Atunci Spruance a luat-o puţin mai spre vest, în poziţie bună fie să atace navele avariate, fie să urmărească restul forţelor lui Nagumo. Şi din acea direcţie se primeau informaţii importante. La ora 08,00 un PBY a semnalat un portavion în flăcări urmat de două cuirasate, trei crucişătoare şi patru distrugătoare. Din anumite motive mesajul nu a ajuns la Forţa operativă nr.16 decît tîrziu în cursul dimineţii, dar, de îndată ce l-a primit, Spruance a hotărît ce să facă. Portavionul se afla la o distanţă de 275 de mile, semnalizarea de contact era de cîteva ore, „dar constituia totuşi obiectivul principal". La ora 11,15 Spruance s-a întors spre nord-vest şi a început o vînătoare lungă, metodică şi riguroasă. Dacă portavionul era acolo la ora 08,00, avea şanse să-l găsească.

Căpitan-comandorul Aiso a hotărît că era timpul să părăsească compartimentul maşinilor. După părerea sa trebuia să fie cam ora 8 dimineaţa – trecuseră multe ore de la ultimul contact cu puntea de comandă. Între timp incendiile se potoliseră, o torpilă lovise nava, iar acum aspirantul Mandai, care se afla pe puntea superioară, se lupta cu flăcările care cuprinseseră nişte saci cu orez şi striga celor de jos să iasă: *Hiryu* începea să se scufunde.

Aiso a condus vreo cincizeci de oameni printr-o deschizătură pe puntea superioară, unde s-au alăturat lui Mandai şi echipei sale, care lupta contra incendiilor. Se găseau în babordul navei, într-un coridor lung de oţel care nu avea nici o ieşire. Unica uşă era închisă ermetic şi singura altă deschizătură era un orificiu minuscul în partea interioară a coridorului, evident datorită unei defecţiuni de

sudare. De acolo puteau să privească pe puntea hangarului, pustie şi scăldată în mod ciudat în lumina soarelui.

Aiso şi-a dat seama că nu aveau altceva de făcut decît să încerce să spargă peretele în jurul acelei deschizături. Acolo, tabla era foarte subțire şi lumina pe care o vedeau reprezenta salvarea. Au găsit un ciocan şi o daltă şi s-au apucat de lucru. Încetul cu încetul au reuşit să facă o deschizătură largă cam de un metru, destul de mare ca să poată trece cîte un om pe rînd.

Strecurîndu-se pe acolo, au ajuns pe puntea pustie a hangarului. Extremitatea din față era distrusă de bomba care lovise ascensorul şi soarele pătrundea prin spărtură, luminînd puntea. Apoi şi-au tăiat drum mai departe pe puntea de decolare, care era de asemenea pustie. Privind spre catarg, au văzut că nici pavilionul nu mai era acolo. Cordonul cu care se înălța flutura în briza dimineții. Această privelişte a fost pentru aspirantul Mandai mai grăitoare decît orice cuvinte. A ştiut imediat ca nava fusese părăsită.

Mandai şi-a aruncat privirile maşinal spre golul lăsat de ascensorul de la provă. Apa năvălea pe puntea hangarului şi deja acoperise locul pe care se aflaseră cu puțin mai înainte. El l-a anunțat pe căpitan-comandorul Aiso, care a adunat toți oamenii. Aiso le-a spus că situația era desperată şi că dorea să le mulțumească tuturor pentru modul în care îşi făcuseră datoria.

Cei mai mulți dintre ei s-au aşezat pe puntea de decolare, un loc tot atît de bun ca oricare altul pentru a aştepta sfîrşitul. Mandai a ațipit; apoi a fost trezit de un ghiont în coaste. Spre surprinderea lui, din partea din pupa a punții superioare au apărut şi alți supraviețuitori: un mecanic de aviație şi patru sau cinci fochişti. Aceştia scăpaseră de jos de mai mult timp şi aduceau veşti bune.

Se părea că tocmai cînd au ajuns pe punte, pleca un distrugător. Atunci au făcut semne desperate, iar distrugătorul le-a răspuns cu seminalizări luminoase. Nimeni nu a reuşit însă să descifreze mesajul, dar poate că însemna că le va da ajutor mai tîrziu. O ştire şi mai emoționantă: în jurul orei 06,30 un avion japonez a zburat

pe deasupra – era un aparat *cu roți*. Nu putea să vină decît de pe portavionul *Hosho*..., ceea ce însemna că Yamamoto se găsea în apropiere. Dintr-o dată tuturor li s-a părut că merita să lupte ca să supraviețuiască.

Aiso i-a dus pe toți la pupă şi apoi jos pe puntea bărcilor. Acolo a găsit două şalupe şi un cuter de zece metri care se şi aflau în apă, lîngă navă. Poate că ar fi fost posibil să folosească aceste ambarcațiuni pînă cînd vor primi ajutor. Dar *Hiryu* se scufunda repede tocmai cu prova şi Aiso şi-a dat seama că nu vor avea timpul necesar să plece. El a împărțit în grabă oamenii în două grupuri şi le-a spus să sară în apă de la pupă şi să ajungă la cuter.

Aspirantul Mandai a sărit cît mai departe posibil şi s-a agățat de o frînghie care atîrna, dar cum nu era legată de nimic, Mandai a căzut în apă. Ieşind la suprafață, s-a întors şi a privit spre *Hiryu*. Acolo sus, deasupra lui, elicele mari de bronz ale portavionului, pline de apă, sclipeau în soare... A înotat ca un nebun..., apoi a auzit o puternică detunătură...; s-a întors din nou şi de data aceasta în fața ochilor săi se întindea numai oceanul pustiu.

Cînd după aceea oamenii s-au uitat la ceasuri au văzut că toate se opriseră între 09,07 şi 09,15 – astfel au putut stabili cînd s-a scufundat *Hiryu*. Dar acum singura lor preocupare era să ajungă pînă la cuterul care se afla în apropiere. Treizeci şi nouă dintre ei, printre care comandantul Aiso şi aspirantul Mandai, au reuşit. Aiso a luat comanda şi a hotărît să rămînă acolo pînă vor primi ajutor. Avionul cu roți va da alarma; amiralul Yamamoto însuşi avea să vină să-i salveze.

În realitate, Yamamoto nu avea nici o intenție să vină. De fapt, raportul avionului cu roți îi dăduse foarte mult de gîndit, căci însemna că nu reuşiseră să scufunde nava *Hiryu*, şi în orice caz, nava nu trebuia lăsată să cadă în mîinile americanilor. A comunicat prin radio amiralului Nagumo să se asigure că portavionul *Hiryu* fusese scufundat.

În acelaşi timp, gîndurile lui Yamamoto erau îndreptate spre o altă navă abandonată. La ora 06,52 – cîteva minute

înainte de a primi raportul cu privire la *Hiryu* – a sosit un mesaj curios de la avionul nr.4 de pe *Chikuma*, care supraveghea flota americană la est: „Detectat un portavion de clasa *Yorktown* înclinat la babord (sic) şi în derivă, relevment 111°, distanța 240 de mile de la punctul meu de decolare. Un distrugător se află în apropiere".

Submarinul *I-168*, care patrula încă în larg în jurul Midway-ului, a primit imediat ordin să părăsească poziția şi să scufunde portavionul. Locotenent-comandorul Tanabe şi-a scos hărțile şi a început să calculeze. După aprecierea sa, nava se găsea la o distanță de 150 de mile, ceea ce era uşor de străbătut. Singura greutate era apropierea de navă. Dorea să ajungă acolo dinspre vest în zori. Atunci, în timp ce el va rămîne în întuneric, *Yorktown* avea să se contureze mai vizibil. A trasat cu grijă drumul şi a calculat viteza pe care trebuia s-o aibă pentru a ajunge la timpul şi locul potrivit, apoi a întors submarinul cu spatele la Midway şi s-a îndreptat spre nord-nord-est.

Nimeni de pe distrugătorul *Hughes* nu a văzut de fapt avionul de recunoaştere japonez. În timp ce distrugătorul îşi continua veghea singuratică în jurul portavionului *Yorktown*, a apărut un simplu punct luminos pe ecranul radarului. La ora 06,26 locotenent-comandorul Ramsey a dat ordin echipajului să fie gata pentru a respinge un atac inamic, dar nu a sosit nimeni. Punctul luminos a rămas pe loc vreo zece minute la o distanță de 20 de mile spre vest. Apoi s-a îndepărtat pînă ce a dispărut cu totul.

Incidentul i-a făcut pe toți să fie şi mai nervoşi cînd, la ora 07,41, proiectile de mitraliere au început să taie apa în babordul navei *Yorktown*. La început semnalizatorul Peter Karetka a fost sigur că se strecurase vreun aviator japonez care mitralia de la mică distanță, dar, nevăzînd nici un avion, şi-a dat seama că era vorba de altceva. Locotenent-comandorul Ramsey s-a gîndit că poate vreo mitralieră supraîncălzită se declanşase de la sine.

După alte cîteva răpăieli, oamenii şi-au dat seama că nu putea să fie vorba decît de vreun supraviețuitor de pe

Yorktown care încerca să atragă atenția. *Hughes* s-a apropiat. Fără îndoială, acolo, în partea stîngă a punții hangarelor, era un om care făcea semne. Ramsey a lăsat la apă baleniera cu motor şi echipa trimisă l-a găsit pe marinarul Norman Pichette leşinat lîngă tunul său. Avea o rană mare la stomac şi era înfăşurat într-un cearşaf. La ora 08,35 erau toți înapoi pe *Hughes* şi doctorul navei a tăiat imediat cearşaful. Aceasta se pare că l-a trezit pe Pichette, care a putut mormăi că se mai află un supraviețuitor la infirmeria de pe *Yorktown*.

Baleniera a plecat din nou. De data aceasta s-a întors cu marinarul George Weise, care se alesese cu o fractură la craniu atunci cînd fusese aruncat cu violență de pe coşul de fum. Weise nu ştia cum a ajuns la infirmerie; îşi amintea ca prin vis că a auzit doar alarma şi ordinul de abandonare a navei. Era întuneric; nava *Yorktown* era mult înclinată; scara care ducea pe covertă atîrna într-o parte. În acel du-te-vino de umbre şi de forme nedistincte care încercau să salveze răniții şi-a reamintit de cineva care venise să-l ajute. Apoi a auzit sau i s-a părut că aude o voce spunînd: „Lasă-l şi hai să mergem – nu mai are scăpare".

Ultimul lucru pe care şi-l mai amintea era că, stînd în cuşeta lui, s-a ridicat înjurînd..., dar toată lumea plecase. Ore de-a rîndul a zăcut aşa în întuneric, neputincios, semiconştient, fără a fi în stare să se mişte. În cele din urmă şi-a dat seama în mod vag că era şi Pichette acolo, abandonat la voia întîmplării. Pichette se simțea şi el foarte rău, dar cel puțin era în stare să se mişte. El a reuşit să-şi adune toate forțele, să se înfăşoare în cearşaf şi să urce trei punți ca să ceară ajutor.

Mai erau şi alții ? Cei din balenieră credeau că da. Ei au raportat că au auzit zgomote stranii jos în interiorul portavionului, care puteau să dea de gîndit că s-ar fi aflat acolo oameni blocați. Ramsey a mai trimis o dată barca cu ordinul să se caute peste tot. Au găsit documente cifrate importante, dar nici un suflet viu. Zgomotele care se auzeau nu erau decît acelea pe care le provoca scîrțiitul tablelor la mişcările de ruliu ale navei în apă. Pe *Yorktown* nu mai era

nici o făptură vie.

Dar în apă se afla o făptură vie. În timp ce baleniera explora nava *Yorktown*, marinarii de pe *Hughes* au fost uimiți văzînd un om pe o plută galbenă de cauciuc vîslind cu toată forța spre ei. Acesta era aspirantul Harry Gibbs din escadrila 3 de vînătoare. Gibbs fusese doborît cu o zi mai înainte în timp ce apăra nava *Yorktown*. A petrecut o noapte lungă pe plută, apoi în zori a văzut portavionul. A vîslit şase mile pentru a putea ajunge înapoi la navă.

În jurul orei 10,00 a apărut dragorul *Vireo* şi Ramsey a aranjat ca să remorcheze portavionul. Cele două nave au fost legate cu o frînghie, şi la începutul după-mesei se îndreptau spre est cu o viteză de două noduri. *Yorktown* se abătuse teribil de la linia de plutire. Părea că nu vrea să părăsească scena bătăliei. Din cînd în cînd parcă era gata să tragă înapoi dragorul.

Au apărut apoi şi alte distrugătoare: *Gwin* şi *Monagham*. Acum, fiind mai multe brațe disponibile, a fost trimisă pe *Yorktown* o echipă care a început să arunce peste bord echipamentul detaşabil pentru a ajuta în felul acesta nava să se poată îndrepta. În cursul după-amiezei, Ramsey a transmis un mesaj la CINCPAC cerînd de urgență să se organizeze o echipă de salvare. Portavionul rezista încă, iar el era sigur că putea fi salvat.

Amiralul Fletcher şi comandorul Buckmaster nu aveau nevoie să fie stimulați de CINCPAC. Ei lucrau din răsputeri ca să poată salva portavionul *Yorktown*. Dar nu era deloc uşor. În dimineața zilei de 5 iunie, Forța operativă 17 se afla la 150 de mile est de *Yorktown* şi peste 2.000 de supraviețuitori erau împrăştiați pe şase distrugătoare diferite. Era nevoie de timp pentru a aduna specialişti, a forma o adevărată echipă de salvare şi a o trimite pe navă.

Unul cîte unul, distrugătoarele s-au alăturat crucişătorului *Astoria* şi oamenii ceruți au fost transportați pe crucişător cu ajutorul unei punți speciale pe geamanduri. Acolo au fost organizați, instruiți şi apoi trecuți din nou pe distrugătorul *Hammann*, care avea sarcina să-i ducă pe *Yorktown*. Majoritatea erau mecanici şi tehnicieni, dar nu

lipseau voluntarii, printre care bucătari şi furieri. Fiecare dorea să fie de folos. În cele din urmă a fost necesar să se fixeze gărzi la scară pentru a-i împiedica pe cei care erau de prisos să se amestece în rîndul celor care fuseseră aleşi să se întoarcă la bordul „Bătrînei doamne".

La mijlocul după-amiezei *Hammann* a plecat. La bord se aflau comandorul Buckmaster şi o echipă excelentă de salvare, care cuprindea, cu cei cîțiva de pe *Hughes*, 29 de ofițeri şi 141 de marinari. Escortați de distrugătoarele *Balch* şi *Benham*, au ajuns la bordul navei *Yorktown* curînd după ora 02,00 în ziua de 6 iunie.

Departe, la vest, Spruance continua urmărirea flotei japoneze. Dar fusese o zi descurajantă pentru Forța operativă nr.16. Urma era veche, vînătoarea lungă, iar cînd, în sfîrşit, au lansat avioanele la ora 15,00, distanța care îi separa de flota japoneză era încă de 230 de mile. În schimb, formația de atac era puternică: 32 de avioane de bombardament în picaj de pe *Enterprise* şi 24 de pe *Hornet*.

Au trecut două ore, dar piloții nu au văzut nimic jos. După trei ore, tot nimic. Benzina începea să scadă simțitor..., se întuneca..., aviatorii erau obosiți şi flămînzi. Se auzea prin radio o voce care continua să repete: „Hai să ne întoarcem acasă".

În cele din urmă, la ora 18,20 cineva a zărit urma unei nave solitare care se grăbea spre vest în întunericul care se lăsa. Nu era un obiectiv important, dar era mai bun decît nimic. Avînd în frunte pe Dave Shumway, cele 58 de bombardiere s-au repezit asupra prăzii lor singuratice.

Ar fi trebuit să fie o luptă inegală, dar nu a fost aşa. Nava – un distrugător – s-a întors şi a manevrat cu o abilitate extraordinară. Cincizeci şi opt de bombe au căzut ca o ploaie, dar niciuna nu a atins ținta. Mai rău, tirul antiaerian a lovit aparatul locotenentului Sam Adams, care a căzut în ocean.

În timp ce ceilalți se îndreptau spre casă, abia atunci a început adevăratul necaz. Era complet întuneric. Piloții nu prea ştiau să aterizeze pe un portavion în timpul nopții. Pe *Enterprise* comandorul George Murray a aprins luminile de

pe punte ca să dea o mînă de ajutor. Robin Lindsey, ofițerul responsabil cu semnalizările de aterizare, a înlocuit paletele cu baghete luminoase. El a dirijat manevra fiecărui avion în parte, astfel încît se părea că parada nu se mai termină. În cele din urmă, Murray s-a îndreptat spre cel care era răspunzător cu semnalizările şi a întrebat cîte mai trebuiau să vină. „Să mă ia naiba dacă ştiu – a răspuns marinarul –, avem de pe acum mai multe decît e prevăzut".

S-a întîmplat că cinci dintre avioanele de pe *Hornet* au aterizat tot aici. Complet neexperimentați, piloții au fost fericiți să aterizeze pe primul portavion pe care l-au văzut. În schimb, un avion de pe *Enterprise* s-a întors pe *Hornet*.

Locotenentul Ruff Johnson, care conducea escadrila 8 de bombardiere, nu a putut să găsească nici un portavion. Semnalul său de rechemare nu mai funcționa; rezervoarele de benzină erau aproape goale. L-a chemat pe McCoy, omul său din spate, şi l-a întrebat dacă ştie să înoate. McCoy i-a răspuns că nu ştie, şi atunci comandantul i-a spus să-şi scoată manualul de instrucțiuni pentru salvare şi să învețe repede. Apoi, în ultimul minut, au zărit forța operativă şi Johnson a cerut navei *Hornet* să aprindă luminile de aterizare.

Marc Mitscher a făcut mai mult decît atît. Se aflau în ape periculoase, unde se puteau găsi submarine inamice, iar pentru Mitscher aviatorii erau sacri şi nu a ezitat nici o clipă. Două reflectoare au luminat cerul puternic. Cînd a aterizat, Johnson nu mai avea benzină nici ca să-i ajungă pînă jos pe puntea navei. Cînd s-a oprit, mecanicul său a sărit plin de bucurie pe aripă: „La dracu, domnule căpitan, sîntem bucuroşi să vă vedem – ah, vă rog să mă scuzați".

Şi pentru avioanele B-17 a fost o zi nefructuoasă. În timpul dimineții, cele opt bombardiere ale colonelului Allen au reuşit în cele din urmă să repereze două nave avariate la vest de Midway. Sosind acolo la ora 08,30, au aruncat un număr de 39 de bombe de la o altitudine de 7.000 m, dar chiar şi cei care au întocmit comunicatele de război nu prea au avut ce să spună. Aviatorii înşişi, aşa cum şi-a amintit unul dintre ei mai tîrziu, au considerat atacul, „o teribilă

dezamăgire".

Neoprite de nimic, avioanele B-17 au plecat din nou după-masă. Mai întîi grupul colonelului Allen, apoi un grup separat condus de căpitanul Ridings au decolat, îndreptîndu-se spre acelaşi „portavion în flăcări" pe care îl urmărea Spruance. Nu au avut mai mult noroc decît amiralul. Ca şi avioanele marinei, au întreprins acțiuni de recunoaştere inutile spre nord-vest. Ca şi avioanele marinei, s-au oprit asupra aceluiaşi distrugător singuratic. Atacînd de la diferite nivele, între 3.000 şi 5.000 m, au lansat încă 79 de bombe asupra obiectivului. Comandantul japonez s-a dovedit a fi mai greu de prins ca oricînd.

Căpitan-comandorul Motomi Katsumi îşi cunoştea la perfecție meseria; el a reuşit să manevreze distrugătorul *Tanikaze* cu o măiestrie de invidiat sub ploaia de bombe americane. Pentru Katsumi, bombardamentul american a fost apogeul unei zile pierdute. Devreme dimineața, Nagumo îl trimisese să verifice dacă într-adevăr *Hiryu* mai plutea, aşa cum spuneau rapoartele. Nu a găsit nimic, şi pe cînd se întorcea pentru a se alătura flotei a fost bombardat atît de bombardierele în picaj, cît şi de avioanele B-17.

Toate acele bombe asupra unui singur distrugător ! Unica avarie s-a datorat unei schije de la o bombă care nu a nimerit ținta şi care a trecut prin turela nr.3, producînd o explozie şi ucigîndu-i pe cei şase care se aflau înăuntru. *Tanikaze* a continuat să navigheze, alăturîndu-se flotei curînd după asfințit.

S-a aflat apoi că şi celelalte nave petrecuseră cîteva momente pline de îngrijorare. În jurul orei 14,30, serviciul de informații radio a semnalat prezența unui avion inamic la mare altitudine. A fost o alarmă falsă, dar nu mai puțin enervantă. Apoi, la ora 17,25, *Nagara* a detectat cîteva bombardiere grele îndreptîndu-se spre vest. Aceste avioane erau reale, dar, din fericire, au apărut mai mulți nori prietenoşi şi astfel flota nu a fost descoperită.

Americanii au pierdut un spectacol foarte curios. Cea mai mare parte a armadei lui Yamamoto trebuia să se

întîlnească acum la o distanță de 350 de mile nord-vest de Midway, şi zeci de nave stăteau nemişcate pe marea cenuşie, în timp ce un adevărat şuvoi de cutere se mişcau de colo-colo, transportînd supraviețuitori de pe distrugătoarele de escortă pe cuirasatele *Haruna*, *Kirishima*, *Mutsu* şi *Nagato*.

Întreaga după-masă şi o parte din seară flota şi-a pansat rănile. În timpul nopții, Yamamoto a navigat şi mai la vest, în afara zonei de acțiune a portavioanelor. În zorii zilei de 6 iunie, amiralul Kurita s-a apropiat de crucişătoarele *Kumano* şi *Suzuya*. Asta însemna că toate unitățile principale ale flotei, cu excepția navelor *Mogami* şi *Mikuma*, erau neatinse. Acestea au rămas în urmă cu două distrugătoare. Ele trebuiau să se descurce singure.

Întreaga noapte de 5 iunie şi în primele ore ale zilei de 6 iunie, amiralul Spruance a navigat spre vest fără să depăşească viteza de 15 noduri. Negăsind navele avariate la nord-vest, nu voia să le piardă la sud-vest.

La ora 05,10 *Enterprise* a trimis 18 avioane de recunoaştere ca să parcurgă un sector de 200 de mile la vest, şi în jurul orei 06,45 au avut loc două luări separate de contact. *Hornet* a lansat prima formație de atac – 26 de bombardiere în picaj şi 8 avioane de vînătoare – şi la ora 09,30 au văzut japonezii în față. Erau două crucişătoare mari şi două distrugătoare care încercau să le protejeze. La ora 09,50 Stan Ring a anunțat: „Atacați cînd sînteți gata", iar Gus Widhelm a răspuns cu strigătul său favorit de luptă: „Widhelm e gata; pregătiți japonezii !"

S-au lansat în picaj, atacînd atît crucişătoarele cît şi un distrugător. Dar japonezii le-au răspuns cu înverşunare, şi un tir antiaerian puternic a doborît unul din avioanele SBD. Grupul de pe *Hornet* s-a îndreptat spre bază pentru a se reînarma.

Acum venea rîndul celor de pe *Enterprise*. La ora 10,45 portavionul a lansat 31 de bombardiere în picaj, 12 avioane de vînătoare, 3 avioane torpiloare, toate conduse de către locotenentul Wally Short. Au găsit crucişătoarele uşor, dar

au pierdut cam o jumătate de oră căutînd un cuirasat inexistent la vreo 40 de mile depărtare. La ora 12,30 erau mai mult decît doritori să atace obiectivele pe care le aveau. Plini de mîndrie pentru succesele trecute, însetați după pradă, în sfîrşit, scăpați de avioanele ucigătoare Zero, s-au aruncat asupra japonezilor cu o sălbatică impetuozitate. Radiourile lor relatau pe larg:

Aici e Wally. Atac acum nava din spate.

Țineți-vă de mine.

Hei, are vreunul dintre voi o bombă ? Un crucişător de tip *Mogami* în urmă.

Ah, băieți, ia priviți cum arde cutia aceea blestemată de sardele.

Se pare că şi cuirasatul acela o să sară în aer...

Aruncați o altă bombă asupra javrelor acelora. OK, aşa e bine.

Loviți-i, loviți-i din nou... să vadă stele verzi.

N-o să poată stinge focul acela.

Dați-le la fund.

Uite şi acolo o explozie. Bravo. Grozavă lovitură.

Minunat. Bravo, băiatule. Nemernicule, te urci... îmi pare rău că nu am cu mine un aparat fotografic.

Tojo, ticălosule, săptămîna asta nu o să ai lenjeria curată.

Ca şi cum acestea toate nu ajungeau, avioanele de pe *Hornet* s-au întors cu o nouă încărcătură de bombe la ora 14,45. Pînă atunci cele două crucişătoare fuseseră grav avariate şi unul dintre ele era în curs de a fi abandonat. Un distrugător acostase pentru a lua supraviețuitori la bord, cînd au început să atace bombardierele în picaj. În timp ce încerca să se îndepărteze, locotenentul Clayton Fisher l-a bombardat masiv.

Au urmat apoi cele opt avioane de vînătoare de pe *Hornet*. Focul antiaerian amuțise, aşa încît aparatele s-au lăsat jos şi au mitraliat unul dintre crucişătoare. Pe cînd locotenentul J.F Sutherland a trecut pe lîngă navă, a observat o mulțime de oameni adunați la pupă amenințînd cu pumnii într-o stare de furie neputincioasă. Reacția sa a

fost una de simpatie pentru aceşti nenorociți, şi în timp ce se îndrepta spre *Hornet* se gîndea cît de repede un inamic odios poate să devină o ființă față de care să ai toată compasiunea.

Un ultim amănunt. Tîrziu după-masă, *Enterprise* a lansat două avioane cu aparate fotografice pentru a înregistra activitatea zilei. Cînd a ajuns pe scena bătăliei, locotenentul Cleo Dobson, care conducea acest zbor, a găsit crucişătorul părăsit arzînd, nemişcat în apă. De jur împrejur înotau o mulțime de oameni. S-a lăsat la 30 m şi s-a apucat de lucru în liniște. Fotografiile lui clare şi precise au fixat nava în momentele de agonie – corpul despicat şi fumegînd, un marinar care cobora pe o scară de frînghie, altul pe o mică plută lîngă pupă.

Mai departe spre vest a văzut celălalt crucişător şi cele două distrugătoare strecurîndu-se cît mai repede posibil. În minunata lumină aurie a apusului, în timp se îndrepta spre *Enterprise*, se gîndea la mica diferență care îi separă pe învingători de învinşi. În seara aceea a mărturisit în jurnalul său: „N-aş vrea de loc să fiu în locul acelor nenorociți din apă. Am înălțat o rugă lui Dumnezeu să mă scutească de o asemenea soartă".

Fochistul Kenichi Ishikawa, văzînd sute de oameni înotînd în apă, şi-a dat seama că se poate considera foarte norocos că a reuşit să ajungă la acea plută. Urcîndu-se pe plută, s-a întins extenuat şi a privit înapoi spre *Mikuma*, care se scufunda. Acum se scufunda din ce în ce mai repede, deşi nu tot atît de repede ca soarele care apunea. După asfințit nava s-a lăsat pe partea stîngă şi apoi apele Pacificului au înghițit-o.

Chiar în această situație nu şi-a pierdut faima pe care o avea de a fi unul dintre cele mai puternice crucişătoare ale Japoniei. Primul atac a distrus puntea de decolare, rănindu-l mortal pe comandantul Sakiyama, dar comandantul secund Takagi a preluat conducerea navei şi a continuat lupta. Al doilea atac i-a dat lovitura de grație – după cinci lovituri rezervele de torpile au explodat.

Takagi a dat ordin să se părăsească nava. În timp ce oamenii se revărsau peste bord, locotenentul Nasao Koyama şi-a scos sabia şi şi-a făcut harakiri în turela din față. Distrugătorul *Arashio* s-a apropiat, şi, în timp ce culegea supraviețuitorii, a început un al treilea atac. O bombă care a căzut drept pe pupă a omorît zeci de oameni.

Nici *Mogami* nu a avut o soartă mai bună. A încasat în total cinci lovituri, ultima bombă explodînd la mijlocul navei şi blocînd definitiv un număr de oameni în compartimentul maşinilor. O altă bombă care a greşit ținta a ciuruit partea stîngă a navei; cineva a numărat mai tîrziu opt sute de găuri. Au murit în total vreo 90 de oameni. Dar comandorul Soji şi alți ofițeri au scăpat, iar locotenentul Saruwatari a lucrat neobosit şi cu folos la controlul avariilor. La apus incendiile erau stinse, iar pereții etanşi rezistau. Escortată de două distrugătoare avariate, nava se îndrepta şchiopătînd spre Truk, unde putea găsi salvarea.

Pentru *Yorktown* salvarea însemna Pearl Harbor, şi în zorii zilei de 6 iunie, şansele păreau mai bune ca oricînd că va ajunge acolo. La răsăritul soarelui nava avariată se menținea încă pe o mare calmă şi strălucitoare.

Comandorul Buckmaster a condus echipa de salvare la bord. Mai întîi s-a urcat cu un mic grup pe puntea de decolare foarte înclinată, unde zăceau încă morții la posturile lor. Farmacistul-şef James Wilson a vrut să dea anumite ordine, dar comandantul i-a făcut semn cu mîna să tacă. Descoperindu-şi capul, s-a recules într-o rugăciune de mulțumire pentru victorie, apoi a recitat din memorie slujba de înmormîntare pentru cei morți pe mare, o slujbă foarte frumoasă, dar rar folosită.

Aceste clipe de reculegere au fost urmate imediat de zgomotele ciocanelor şi de sfîrîiala flăcărilor de acetilenă. Echipele de lucru au început să taie plăci şi să înlăture diferitele materiale detaşabile pentru a uşura nava. Alții au aruncat în apă două avioane avariate, precum şi toate bombele şi torpilele care mai erau pe navă. Locotenentul Greenbacker a început să adune hîrtiile şi documentele

împrăştiate peste tot.

Nava *Hammann* s-a apropiat în tribord pentru a furniza energie electrică, pompe portabile şi furtunuri pentru stins incendii. Jos, oamenii au atacat focul care mocnea încă în depozitul de cîrpe şi au început acțiunea importantă de compensare a înclinării navei. Toți şi-au ținut respirația cînd primul tun de 125 mm de la babord a fost demontat şi aruncat peste bord. Eliberată de greutăți, întreaga navă s-a clătinat... şi, după cît se părea, s-a îndreptat puțin.

La ora 13,00 înclinarea navei *Yorktown* fusese redusă cu 2°. Era momentul să se facă o pauză, şi de pe *Hammann* s-au trimis sandviciuri şi fructe. Ceva mai departe, celelalte cinci distrugătoare se învîrteau încet în jurul portavionului. Ascultau cu atenție pentru a identifica eventuale submarine inamice. Operația era însă dificilă. Condițiile de ascultare a aparatelor prin ecou erau îngreuiate de ceea ce oamenii de pe distrugătoare numesc „barieră termică". Aceasta se întîmpla adesea în zilele calme, şi acum nu părea să existe vreo urmă de îngrijorare. Era exact ora 13,30 şi oamenii de pe *Yorktown* se pregăteau să-şi reia lucrul...

Locotenent-comandorul Tanabe a ridicat periscopul pentru a arunca o ultimă privire. Portavionul se afla acum la o distanță de 1.200 m. Era încă remorcat şi continua să se mai mişte puțin. Distrugătorul se afla alături de portavion. Celelalte distrugătoare se învîrteau încet în jurul lui – nu era nici un indiciu că ar fi suspectat ceva. Omul de la hidrofor a declarat că nu simte în funcțiune nici aparatele inamicului de reperat prin ecou. Tanabe a remarcat vesel că toți americanii îşi luau masa.

Submarinul *I-168* a lucrat din greu ca să-şi asigure această ocazie minunată. Trecuseră aproape opt ore de cînd fusese semnalat „un obiect negru la orizont". Era, evident, portavionul american avariat, exact acolo unde Tanabe se aştepta să-l găsească în zori.

Era abia ora 05,30 şi timp de 10 sau 20 de minute a stat la suprafață. Apropiindu-se dinspre vest, era încă protejat de întuneric. Apoi, făcîndu-se prea multă lumină, s-a

scufundat, ridicînd periscopul la fiecare 15 minute.

La ora 07,00 submarinul *I-168* se afla la o depărtare de şase mile, şi Tanabe avea o imagine mult mai clară a situației. Pentru prima oară a văzut acum distrugătoarele care păzeau portavionul. Pentru a face ca detectarea sa să fie cît mai dificilă şi-a micşorat viteza la 3 noduri şi a ridicat periscopul numai o dată sau de două ori în decurs de o oră.

A continuat să se apropie cu foarte multă precauție. Ca să fie sigur că va putea atinge obiectivul a hotărît să lanseze cele patru torpile ale sale cu o deschidere de numai 2° în loc de 6°, cum se obişnuia. Aceasta însemna obținerea unui efect mai mare la centrul navei, dar era necesar să se apropie cît mai mult posibil.

S-a scufundat şi mai mult, sperînd astfel să treacă de paravanul de distrugătoare. Cînd s-a uitat din nou, a văzut că trecuse, dar acum se afla prea aproape de obiectiv. Portavionul se înălța ca un munte la o depărtare de numai 700 m. Avea nevoie de ceva mai mult pentru ca torpila să-şi urmeze cursul drept 1a țintă. A descris încet un cerc larg la tribord, venind înapoi ca să încerce din nou. De data aceasta totul a fost perfect...

„Hei, ia uitați-vă, delfini!", a auzit strigînd pe cineva subofițerul Joseph Kisela, arătînd în partea dreaptă a navei *Yorktown*. Cîțiva oameni s-au uitat fix la apă. „Delfini, fir-ar al naibii să fie!", a strigat unul dintre marinari.

O mitralieră de pe puntea de comandă a început să tragă. Acesta era semnalul stabilit de mai înainte în caz de pericol. Toți s-au repezit pe covertă. Venind sus din compartimentul maşinilor, locotenentul Cundiff a privit la tribord şi a văzut patru urme albe de torpile îndreptîndu-se direct spre navă. Fotograf pasionat, a murmurat: „Ce instantaneu minunat s-ar fi putut lua, şi cînd mă gîndesc că tocmai acum nu am aparatul fotografic".

Locotenentul Greenbacker, care era pe punctul de a transfera o serie de dosare pe *Hammann*, a fugit „jos la vale" în babordul părții din pupa a punții superioare. Apoi s-a gîndit că torpilele puteau să vină şi din partea aceea. S-a

întors înapoi, „în sus", spre mijlocul navei, cît mai aproape de zona neutră. Acolto a aşteptat ca torpilele să atingă obiectivul, şi i s-a părut că a durat o veşnicie.

Una a mers în gol..., alta a lovit distrugătorul *Hammann*..., celelalte două au trecut pe sub distrugător şi au lovit nava *Yorktown* în mijloc. Din nou s-a simţit acea zdruncinătură caracteristică produsă de torpile. Aceasta a smuls catargul cu trei braţe, făcînd să sară cele mal multe nituri de la bază. A trîntit clopotul navei, sfărîmîndu-l complet. Ofiţerul cu controlul avariilor, căpitan-comandorul Aldrich, s-a rostogolit pe punte, rupîndu-şi braţul stîng. Căpitan-comandorul Davis, care tocmai era ocupat cu demontarea tunurilor de 125 mm, a fost aruncat drept în mare. Cît despre căpitan-comandorul Ray, mai că era să-şi înghită pipa.

Văzînd că lovitura este pe punctul de a se produce, electricianul-şef W.E. Wright a sărit ca o felină pe puntea distrugătorului *Hammann*, dar aceasta nu a servit la nimic, căci nava a fost lovită aproape în aceeaşi clipă. Wright a fost aruncat de suflu sus în aer, căzînd apoi drept în apă.

Comandantul distrugătorului *Hammann*, căpitan-comandorul Arnold True, încerca cu desperare să meargă cu nava înapoi, cînd torpilele au atins obiectivul. Pînă în ultimul moment, tunarii săi au tras în dîrele torpilelor, în speranţa că vor reuşi să facă să explodeze capetele cu amorse. Explozia l-a aruncat pe True de cealaltă parte a punţii de comandă, peste un puipitru cu hărţi, rupîndu-i două coaste şi tăindu-i respiraţia. Timp de cîteva minute nu a putut să vorbească.

Nici nu erau multe de spus. Soarta distrugătorului *Hammann* era pecetluită. Şocul produs de cele două lovituri asupra navei *Yorktown* s-a repercutat asupra corpului distrugătorului, iar lovitura directă l-a rupt aproape în două. Parcă era o navă-jucărie, care se sfărîmase căzînd de la înălţime.

În mai puţin de două minute puntea de la provă a fost inundată, iar secundul, locotenentul Ralph Elden, a ordonat să se părăsească nava. În timp ce prova era sub apă, cea

mai mare parte a echipajului se îndepărta înotînd. Dar Berlyn Kimbrell, torpilorul-şef, a rămas totuşi la pupa ridicată, încercînd să pună „în siguranță" bombele de adîncime şi distribuind centurile de salvare. Cînd fochistul Raymond Fitzgibbon a sărit peste bord, Kimbrell i-a strîns mîna şi l-a salutat cu semnul V al „victoriei" lui Churchill.

Puțin după aceea distrugătorul s-a scufundat. Acum, însă trebuia să se întîmple ceva şi mai rău. Bombele de adîncime, deşi probabil fuseseră puse „în siguranță", totuşi au explodat. (Există în această privință zeci de teorii.) O explozie imensă s-a produs sub apă tacmai unde înotau naufragiații. Şocul a fost fantastic: bricheta de metal a unui marinar s-a topit complet în buzunar. Era uşor de imaginat efectul pe care l-a avut asupra corpului omenesc.

Distrugătoarele *Benham* şi *Balch* au părăsit paravanul, apropiindu-se pentru a salva naufragiații norocoşi şi cîțiva oameni de pe *Yorktown*. Unul dintre naufragiați a înotat pînă la *Benham* şi s-a urcat la bord fără nici un ajutor. Era acelaşi bucătar care fusese salvat în ziua de 4 iunie şi care voia să ajute imediat la bucătărie. De data aceasta a spus: „Ştiu drumul, mă duc direct la bucătărie să dau ajutor".

Mai tîrziu, după ce toți naufragiații fuseseră culeşi, nava *Balch* a văzut un înotător singuratic printre epave. Acesta încerca desperat să țină la suprafață capetele a încă doi oameni. Era True, comandantul distrugătorului *Hammann*. Aproape inconştient, de mai bine de trei ore el se lupta să țină în viață doi dintre oamenii săi muribunzi.

Pe *Yorktown* sosise din nou momentul părăsirii navei. Cele două lovituri la tribord au avut efectul de a redresa nava, dar nu a fost decît o iluzie. Nava se scufunda iremediabil. *Vireo* s-a apropiat de tribord şi echipa de salvare a aruncat frînghiile de siguranță.

Cînd toată lumea părea că părăsise nava, comandorul Buckmaster a coborît agățat de o frînghie. Apoi, în ultimul moment, locotenent-comandorul Delaney şi unul dintre mecanicii săi au apărut după o ultimă inspecție făcută jos. Buckmaster s-a simțit extraordinar de mîhnit că nu a fost el ultimul cel care a părăsit nava. A vrut chiar să se întoarcă

înapoi şi să se urce din nou pe *Yorktown*, dar *Vireo* a plecat fără să-i mai dea răgaz să-şi pună planul în aplicare.

În timp ce se desfăşura activitatea de salvare, *Gwin*, *Hughes* şi *Monaghan* se ocupau cu căutarea submarinului. Cele trei distrugătoare au lansat numeroase bombe de adîncime, dar timp de cinci ore nu s-a văzut nici un rezultat. Apoi, la ora 18,45, *Hughes* a zărit dintr-o dată fum la orizont. Controlînd cu binoclul, şi-a dat seama că la o depărtare de 13 mile se afla, la suprafață, un submarin. Motoarele diesel scoteau fum, iar submarinul se îndrepta repede spre vest, încercînd să părăsească scena bătăliei.

Hughes şi *Monaghan* au pornit pe urmele submarinului şi la ora 19,05 au deschis focul. Prins în exploziile proiectilelor, submarinul a dispărut curînd sub apă. Fochistul Edward Creighton de pe *Monaghan* era sigur că nimeriseră ținta, iar în acea seară şi-a notat în jurnalul său: „Am tras timp de 15-20 de minute şi în cele din urmă submarinul a fost lovit. Nu a fost nici un supraviețuitor".

Locotenent-comandorul Tanabe mai avea un ultim truc de rezervă. El s-a scufundat învăluit în propriul său fum şi s-a dus direct sub distrugătoarele care-l urmăreau. Navele au trecut pe deasupra lui şi momentul critic a trecut.

El a respirat uşurat pentru prima oară de cînd torpilase portavionul. Cu excepția cîtorva clipe de entuziasm – strigătele de *banzai*, cidrul în semn de omagiu din partea întregului echipaj –, toată după-masa fusese un adevărat iad. Locotenentul Tomita numărase 61 de bombe de adîncime. În cele din urmă, submarinul *I-168* a trebuit să iasă la suprafață la ora 18,30, dar, din fericire, distrugătoarele americane erau departe în pupă. Acestea au reluat imediat urmărirea, dar Tanabe a stat la suprafață cît mai mult posibil pentru a-şi reface rezerva de aer şi a-şi încărca bateriile. De asemenea, a profitat de împrejurare pentru a-i transmite lui Yamamoto ştirea bună privind portavionul *Yorktown*.

Pe *Yamato* amiralul avea acum în minte un joc de dimensiuni mai mari. Toată dimineața radioul îi adusese

ştiri despre *Mogami* şi *Mikuma*. Era evident că forța americană se îndrepta spre vest, îndepărtîndu-se din ce în ce mai mult de bază. Poate că încă mai putea să-i prindă în cursă. Cam pe la amiază l-a trimis pe amiralul Kondo spre sud, cu portavionul *Zuiho*, şase crucişătoare şi opt distrugătoare. Acestea trebuiau să se alăture navelor *Mogami* şi *Mikuma* şi să-i atragă pe americani într-o bătălie nocturnă.

La ora 15,50 Yamamoto şi-a amplificat planul şi a hotărît să încerce un efort decisiv. Şi *Yamato* a primit ordin să se îndrepte spre sud cu forța principală şi cu restul flotei lui Nagumo. Au fost rechemate bombardierele terestre de pe insulele Marshall şi trimise pe Wake. Acestea, împreună cu cele cîteva avioane pe care le mai avea, puteau să-i asigure din nou supremația aeriană. Unitățile grele trebuiau să ducă la îndeplinire restul. Singurul lucru care mai rămînea era ca americanii să cadă în cursă.

Amiralul Spruance avea impresia (sau mai bine zis „intuiția") că mersese prea mult spre vest. Se afla acum la o depărtare de 400 de mile de Midway şi era hotărît să rămînă în afara razei de acțiune a avioanelor japoneze de la Wake. De altfel, avea puțin combustibil, îi rămăseseră doar cîteva distrugătoare şi pierduse o mulțime de piloți buni. Din lungile lui plimbări pe puntea de decolare şi-a putut da seama cît de obosiți erau ceilalți.

Curînd după ora 19,00 – de îndată ce s-au întors cele două avioane trimise să fotografieze nava *Mikuma* care se scufunda – Forța operativă 16 a luat-o înapoi spre est. În urmă lăsau resturile speranțelor japoneze, în timp ce în față îi aşteptau lucruri plăcute cum ar fi carburanți, odihnă şi, în cele din urmă, întoarcerea acasă.

Şi pentru cei de la Midway totul se terminase. Un zbor final al bombardierelor B-17 în după-amiaza zilei de 6 raportase scufundarea unui „crucişător" inamic în 15 secunde, dar mai apoi s-a aflat că acesta era submarinul american *Grayling*, care s-a scufundat repede tocmai pentru a evita bombele. În timpul serii, generalul-maior Clarence L.

Tinker, care venise chiar atunci de la Hawai, a condus într-un lung zbor patru avioane Liberator în încercarea de a neutraliza baza de la Wake, dar efortul a fost zadarnic. Bombardierele nu au reuşit să găsească obiectivul, iar Tinker nu s-a mai întors la bază.

În zorii zilei de 7 iunie la Midway se reinsturase calmul.

„Doamne, dumnezeule, se scufundă, nu-i aşa ?", i-a şoptit Forest Lunsford, şeful echipajului, aspirantuluif J.T. Andrews în timp ce urmăreau de pe *Benham*, în zorii zilei de 7 iunie, nava *Yorktown*. Pentru cei din escorta de distrugătoare, priveliştea navei în acele ore a pus capăt oricărei speranțe de salvare a acesteia.

În timpul nopții, *Yorktown* s-a înclinat spre stînga foarte mult, iar pe la ora 04.30 puntea de decolare ajunsese în apă. Bule de aer mari şi zgomote puternice veneau de undeva din interiorul navei. Ultimul semnal: „Viteza 15 noduri" atîrna încă de catarg şi marele pavilion american al comandantului Buckmaster mai fîlfîia, atingînd însă aproape suprafața apei.

La ora 04,43 s-a aplecat pe partea stîngă, lăsînd să se vadă o gaură imensă, în dublul fund din tribord, rezultat al atacului din ajun. Sfîrşitul se apropia, şi la ora 04,54 toate navele au coborît la jumătate înălțime pavilioanele, iar oamenii s-au descoperit, aliniindu-se. Pe deasupra au apărut două avioane PBY în recunoaştere, care şi-au înclinat aripile în semn de salut.

La ora 05,01, avînd pupa mult scufundată, *Yorktown* a dispărut încet sub apă. Au urmat apoi zgomotele obişnuite, norii de fum şi abur, dar pentru cei mai mulți din oamenii care au fost de față, nava a dispărut încet, calmă şi cu multă demnitate – „aşa cum se cădea pentru o mare doamnă ce era", cum a spus unul dintre ei.

Pe *Hughes*, semnalizatorul Karetka şi-a stăpînit cu greu lacrimile. Era foarte tînăr şi voia să pară matur. Dar apoi, văzînd că şi veteranii plîngeau, nu s-a mai sfiit cînd a început să plîngă.

13

Întoarcerea acasă

Doar rămăşiţele bătăliei se mai puteau vedea: cutii de proiectile goale…, pete de păcură…, saltele…, plutele negre ale japonezilor şi cele galbene ale americanilor. Şi din cînd în cînd, nu prea des, cîte o figură murdară, arsă de soare, care mai spera şi aştepta.

Chiar de la început comandorul Simard a trimis ambarcaţiunile sale de patrulare şi avioanele PBY în căutarea supravieţuitorilor. Pe la amiază, în ziua de 4 iunie, ambarcaţiunea nr.20 luase la bord trei piloţi ai marinei. La 5 iunie, locotenentul „Pappy" Cole a amerizat cu PBY-ul său în larg şi l-a luat pe aspirantul Gay, care nu se resimţea după ziua petrecută cu Nagumo. În ziua de 6, locotenentul Norman Brady a adus la bază patru dintre tovarăşii săi, supravieţuitorii singurului PBY lovit de japonezi. Fuseseră doborîţi, mitraliaţi şi petrecuseră 58 de ore pe o plută care lua apă. Brady i-a descoperit la vreo 400 de mile vest de Midway.

Dar este greu să vezi pe cineva în mijlocul oceanului, şi naufragiaţii se gîndeau adesea că nu vor putea fi salvaţi. Lui Pat Mitchell, Stan Ruehlow şi Dick Gray nu li s-a părut atît de greu la început. Cînd escadrila 8 de vînătoare a rămas fără benzină, ei au reuşit să amerizeze aproape unul de altul. Mitchell nu şi-a putut salva pluta, dar ceilalţi doi şi le luaseră şi le-au legat una de alta, cam la 4 m depărtare. Ca hrană aveau conserve speciale de carne, tablete de lapte cu malţ şi o gamelă cu apă. De jur împrejur zburau avioane şi erau siguri că vor fi salvaţi. S-au aşezat pe spate şi au aşteptat toată noaptea şi ziua următoare.

În a doua noapte a apărut un rechin. A lovit pluta pe care dormea Gray – acesta a scos un răcnet –, apoi s-a

îndreptat spre cea pe care se aflau Ruehlow şi Mitchell. Aripioara dorsală a rechinului a străpuns fundul plutei şi amîndoi au căzut în apă. Ruehlow, de fapt, a căzut chiar pe spatele rechinului, rănindu-se la mînă în aripioară. El a stabilit un nou record de înot pînă la pluta lui Gray, în timp ce Mitchell s-a urcat înapoi pe pluta care fusese atacată. Era pe jumătate scufundată, iar el s-a urcat deasupra, rămînîndu-i picioarele în apă. Ruehlow l-a considerat pierdut definitiv, dar, cine ştie din ce motiv, rechinul a plecat.

Dimineaţa au lipit pluta cu un tub de pastă aderentă şi au reuşit să o facă destul de bună ca să-şi poată continua călătoria pe apă. Apoi din nou au început să aştepte. A trecut ziua de 6 iunie..., 7 iunie..., nici o speranţă de salvare. Din cînd în cînd mai zbura pe deasupra cîte un avion, şi o dată au văzut în depărtare profilîndu-se frumos silueta unui distrugător în mijlocul unei furtuni ce se dezlănţuise. Ca întotdeauna au făcut semne cu oglinda de mînă, dar nici de data aceasta nu i-a văzut nimeni. Ca să-şi păstreze moralul ridicat jucau tot felul de şarade.

8 iunie a început ca toate celelalte zile. Mai apoi a apărut un PBY, dar de data aceasta a venit direct deasupra capetelor lor. Au făcut semne desperate şi aproape li s-a oprit respiraţia cînd li s-a părut că trece mai departe. În ultima clipă însă s-a întors, iar pilotul, locotenentul Frank Fisher, a executat o amerizare perfectă. S-a apropiat de cele două plute, şi alţi trei piloţi au fost salvaţi.

În zece zile avioanele PBY au cules în total 27 de aviatori, şi în ziua de 9 iunie submarinul *Trout* a adăugat la colecţie şi o pereche de japonezi de pe *Mikuma*. Fochistul Kenichi Ishikawa şi radiotelegrafistul-şef Katsuichi Yoshida rămăseseră singurii supravieţuitori dintre cei 29 de naufragiaţi aflaţi iniţial pe plută.

Mai rămăseseră oamenii din cuterul de pe *Hiryu*. Căpitan-comandorul Aiso renunţase de mult să-l mai aştepte pe amiralul Yamamoto. Văzînd că marile cuirasate nu mai apar, s-a hotărît să se îndrepte spre Wake. Nu avea nici hărţi, nici planuri, nici busolă ca să se poată orienta –

singurele călăuze le erau soarele şi stelele –, dar cu şase rame bune şi cu o pătură drept pînză puteau să ajungă acolo tot atît de bine. Ca încurajare şi susținere au mai avut 48 de sticle de bere şi puțină mîncare.

Zi de zi nu vedeau altceva decît întinsul nesfîrşit al oceanului. În general era liniştit, dar au avut trei furtuni foarte puternice, cînd a trebuit ca patru oameni să țină o vîslă în unghi drept pentru a preveni răsturnarea ambarcațiunii. Apoi liniştea s-a aşternut din nou peste întinsul apei, cu un soare strălucitor şi o căldură toridă. În timpul nopții îşi disputau hrana; Aiso era departe de a fi generos cu rațiile. În timpul zilei oamenii vorbeau despre căminele lor, despre timpuri mai bune şi despre coctailuri de lapte. Aspirantul Mandai le-a promis că-i va trata pe toți de îndată ce vor ajunge la baza lor, la Sasebo. Coctailurile de lapte de la baza navală Sasebo erau cele mai bune din lume, merita să trăieşti ca să le bei.

În a zecea zi, 14 iunie, unul dintre ei a murit din cauza extenuării. Ceilalți au spus o rugăciune pentru sufletul său şi apoi l-au aruncat uşurel în apă. Alți patru s-au prăpădit în acelaşi fel.

În ziua a douăsprezecea au văzut un avion mare de patrulare şi apoi un altul în ziua a treisprezecea. Erau peste măsură de bucuroşi, fiind siguri că acele avioane aparțineau japonezilor. În după-masa următoare, unul a zburat foarte jos. A făcut cîteva ture şi, spre groaza lor, au văzut pictat pe o parte a aparatului o stea mare albă.

În fine, în ziua a cincisprezecea a apărut o navă. Era o navă de război americană cu patru coşuri, şi, în timp ce se apropia, oamenii din cuter se întrebau dacă să se predea sau nu. În cele din urmă au hotărît s-o facă. Cine ştie, poate că ar fi posibil să captureze nava. Era o fantezie, bineînțeles, dar astfel le-a fost mai uşor să ia hotărîrea. Vasul, care era nava de transport de hidroavioane *Ballard*, s-a apropiat de cuter. Un marinar le-a aruncat o frînghie, şi astfel războiul s-a sfîrşit pentru ei.

Mai tîrziu, cînd au fost interogați, au spus în mod politicos, dar hotărît, că nu doreau să se întoarcă în Japonia

în aceste condiții; că nu doreau ca la Tokio să se ştie despre capturarea lor, că preferau să se creadă că s-au scufundat cu *Hiryu*.

Nimic nu putea fi mai dureros decît o întoarcere acasă în asemenea condiții. Amiralul Yamamoto abandonase, în sfîrşit, partida în primele ore ale zilei de 7 iunie şi dintr-o dată s-a aşezat în pat. Omi, stewardul-şef, i-a adus un vas cu orez, dar amiralul nu avea poftă de mîncare.

În ziua de 9 iunie a avut loc o întrerupere – unul din acele momente de care toți se temeau, dar căruia trebuiau să-i facă față. Amiralul Kusaka a venit la bordul navei *Yamato* să-i raporteze amiralului. În jurul orei 11,00 o ambarcațiune s-a apropiat de navă şi o macara a ridicat o brancardă de bambus la bord.

Kusaka purta încă uniforma pătată din timpul bătăliei şi şchiopăta foarte rău din cauza rănilor pe care le avea. Însoțit de comandorul Oishi şi de căpitan-comandorul Genda, s-a urcat şchiopătînd pe puntea de comandă, unde a apărut în în fața lui Yamamoto şi a statului său major. Furierului Noda, care privea scena din spate, Kusaka i s-a părut ca un îndrăgostit care şi-a pierdut iubita.

Yamamoto a fost cît se poate de înțelegător. L-a bătut uşor cu palma pe umăr şi i-a mulțumit pentru toate eforturile pe care le-a depus. El a stăruit să se facă tot posibilul ca moralul oamenilor să fie menținut ridicat; a aranjat să se trimită prăjituri, bani de buzunar şi chiar lenjerie curată supraviețuitorilor.

Kusaka i-a cerut apoi să-i spună cîteva cuvinte în particular. Într-o cameră mică, lîngă cabina de comandă, Kusaka i-a arătat amiralului cît de deprimat se simțea statul-major al lui Nagumo, i-a vorbit apoi despre toate acele gînduri de sinucidere care îi frămîntau şi i-a cerut comandantului suprem să reorganizeze flota de portavioane şi să le dea tuturor posibilitatea să se refacă. Cu ochii plini de lacrimi, Yamamoto i-a răspuns simplu: „Înțeleg”.

Această ordalie odată terminată, flota şi-a continuat trista retragere. În centrala operațiilor de pe *Yamato* domnea

o atmosferă de veghe mortuară. Comandantul grupului aerian, căpitan-comandorul Sasaki, stătea într-o stare de stupefacție pe puntea amiralului. Se spunea că bea prea mult *sakė*.

Pe *Nagara*, amiralul Nagumo căzuse într-o stare de prostrație. Se dăduse dispoziție să fie supravegheat ca nu cumva să facă vreo prostie. Amiralul Kusaka visa numai la răzbunare; căpitan-comandorul Sasabe se simțea lipsit total de energie; chirurgul-şef se gîndea cu multă mîhnire la toate obiectele de valoare pe care le lăsase şi pe care le-ar fi putut salva. Ascultîndu-l, căpitan-comandorul Genda mormăia în sinea sa: „La ce bun să mai discutăm despre ceea ce se putea face şi nu s-a făcut ”.

Ar fi putut să mai adauge cîteva lucruri: dacă avionul nr.4 de pe *Tone* ar fi plecat la timp, ar fi descoperit flota americană înainte ca aparatele să fie reînarmate pentru un nou atac asupra Midway-ului...; dacă bombardierele inamice în picaj ar fi atacat cu cîteva minute mai tîrziu, avioanele lui Nagumo ar fi fost lansate...; dacă portavioanele americane ar fi fost atacate imediat, aşa cum a dorit Yamaguchi, în loc să se aştepte ca toate avioanele să fie gata...

Apoi au fost şi alte lipsuri şi mai grave. În ultimă analiză, întreg planul bătăliei pentru Midway se baza pe presupunerea că flota S.U.A. va reacționa aşa cum prevăzuseră japonezii. Yamamoto îşi împrăştiase puternica sa flotă în tot Pacificul, în loc să-şi concentreze navele în punctele nevralgice. Întreaga operație pătimea de o încredere excesivă determinată de un dispreț periculos pentru inamic, pe care japonezii au caracterizat-o foarte just ca „boala victoriei”. Ar fi fost de asemenea uşor să fi avut un cordon de submarine mai bun, o recunoaştere aeriană mai puternică şi încă un portavion pe scena bătăliei.

Dar toate aceste cercetări postmortem nu puteau să servească decît în viitor. Pentru moment problema care se punea era aceea de a face față acestei înfrîngeri uluitoare. În timp ce se întorcea spre casă, Yamamoto a transmis prin radio un raport complet amiralului Nagano, şeful statului-

major general al marinei. Nagano a luat contact cu statul major general al armatei, şi în ziua de 8 iunie a avut loc o mică conferinţă la nivel înalt, cînd ştirea a fost adusă la cunoştinţa primului ministru Tojo. Acesta a făcut numai trei observaţii: nimeni nu trebuie să aducă vreo critică marinei; se vor pune imediat la dispoziţie materiale pentru a se completa pierderile suferite şi, în sfîrşit, amănuntele acestui dezastru nu trebuie să treacă dincolo de pereţii acelei încăperi.

La 10 iunie, sunete de trompete şi notele familiare ale „Marşului marinei" anunţau ascultătorilor postului de radio Tokio o nouă mare victorie navală. Desigur, victoria era mare: două portavioane americane scufundate..., 120 de avioane doborîte..., debarcări în Aleutine..., grele avarii produse instalaţiilor americane de la Midway. Pierderile japoneze se cifrau la un portavion scufundat, un portavion şi un crucişător avariate, 35 de avioane pierdute.

În ziua următoare, Masanori Ito, principalul comentator politic-militar al Japoniei, analiza victoria. „Strălucitele rezultate războinice obţinute întrec orice imaginaţie", declara acesta. Într-o altă analiză, comandorul Hideo Hiraide, şeful oficiului naval de presă al cartierului general imperial, a prezentat o teorie interesantă: succesul imens obţinut în Aleutine s-a datorat numai diversiunii de la Midway.

„Nu ai permisiunea să te întorci la Tokio. Dacă îndrăzneşti să te duci acolo, vei fi arestat de poliţia militară", i s-a spus fotoreporterului Teiichi Makishima după ce *Nagara* a ajuns la Kure la 14 iunie. Săptămîni de-a rîndul Makishima a stat într-un lagăr de „vagabonzi", apoi a fost din nou trimis pe mare. Echipajele portavioanelor au fost izolate la Saheki sau la baza aeriană Kanoya, şi furierul Yeoman nu a avut deloc permisiunea să debarce cînd *Yamato* s-a întors la Hashirajima. Nu a putut obţine permisiunea nici măcar pentru o zi ca să-şi vadă logodnica la Kure.

Pentru răniţi a fost şi mai greu. Căpitan-comandorul Ohara a stat zece săptămîni în spital ca să se vindece de

arsurile pe care le căpătase pe *Soryu*, dar în tot acest timp nu i s-a îngăduit să primească nici o vizită sau măcar să vină în contact cu ceilalți pacienți. Cînd căpitan-comandorul Fuchida a fost adus pe uscat, l-au transportat ca pe o victimă a unei plăgi din evul mediu. A fost debarcat noaptea, dus pe o targă acoperită şi strecurat în spital prin uşa din dos.

La Pearl Harbor ambulanțele aşteptau aliniate în soarele de după-amiază. Era şi amiralul Nimitz acolo, aşteptînd pe chei împreună cu cîțiva membri din statul său major. Distrugătorul *Benham* intra în port: prima navă care se întorcea după bătălie. Era 9 iunie şi aducea la bord cea mai mare parte din răniții de pe *Hammann*. În timp ce se apropia de dana sa, celelalte nave îl salutau cu pavilioanele. Oamenii de pe *Benham* erau jenați, dar totodată foarte mîndri de găurile produse de şrapnele în corpul navei şi de antena care atîrna desfăcută.

Nici n-a acostat bine nava, şi amiralul Nimitz a şi venit la bord. El l-a salutat pe comandantul navei, locotenent-comandorul Joseph Worthington, apoi s-a întors la oamenii care stăteau pe punte. A dat mîna cu fiecare în parte, mulțumindu-le pentru ceea ce făcuseră. A început activitatea de debarcare a răniților – 50 de tărgi au fost încărcate pe ambulanțe, care i-au dus la spitalul naval.

Enterprise şi restul navelor din Forța operativă 16 au sosit în ziua de 13 iunie, cu cel mai mare pavilion al lor fîlfîind sus pe catargul principal. Lucrătorii de pe şantierul naval, echipajele navelor, toți cei care se găseau pe acolo s-au aliniat pe chei şi punți. Era o mulțime liniştită – nu se auzeau nici fanfare, nici urale –, şi atunci un om de pe *Pensacola* s-a întrebat în sinea sa dacă nu cumva o fi ceva „de rău". Nu avea de ce să se îngrijoreze. Admirația celor de la Pearl Harbor era mult prea profundă ca să se poată exprima.

Ceva mai tîrziu a avut loc o mică ceremonie în biroul amiralului Nimitz. Comandorul Simard sosise de la Midway şi urma să plece spre patrie ca să-şi ia în primire noile

sarcini; el s-a oprit să-l salute pe amiral. Nimitz i-a mulțumit şi l-a felicitat pentru avansarea primită în ajunul bătăliei. Arătînd spre noii vulturi de argint ai lui Simard, amiralul a observat: „Ți-am trimis florile înaintea funeraliilor".

În această perioadă – data este incertă – un alt vizitator a apărut la CINCPAC cu o misiune specială de îndeplinit. Era generalul de armată Emmons, care în mod solemn i-a oferit amiralului o sticlă mare de şampanie, împodobită cu panglicile albastre şi aurii ale marinei. Voia doar să spună, a anunțat generalul, că nu el, ci marina a avut dreptate în faza delicată de pregătire a planurilor bătăliei. Acum dorea ca toată lumea să ştie aceasta.

Cineva s-a gîndit atunci la Joe Rochefort şi la subsolul de unde proveneau toate informațiile prețioase, iar Nimitz a trimis să-l cheme. Ca de obicei, Rochefort, în halat şi papuci, era îngropat pînă peste cap în hîrțoagele lui. Pînă cînd a reuşit să se aranjeze a trecut mai mult timp şi a ajuns cu o jumătate de oră întîrziere, ca şi la ultima lui întîlnire cu Nimitz. Dar de data aceasta amiralul nu l-a mustrat. În fața statului-major reunit, Nimitz a declarat că victoria se datora activității desăvîrşite a centrului de informare al lui Rochefort. Rochefort a mormăit că nu-şi făceau decît datoria, că erau plătiți pentru aceasta; nu era obişnuit cu asemenea complimente.

Încetul cu încetul strălucirea inițială a gloriei începe să se şteargă. Piloții armatei şi ai marinei s-au dus la Royal Hawaiian Hotel, unde au dat o nouă bătălie pentru a stabili cui îi reveneau meritele cele mai mari. Cei de pe *Enterprise* şi *Yorktown* îşi disputau onorurile primei zile. Cei din serviciile de informare s-au întors la complicatele lor lupte intestine. Susținătorii bombardamentului în picaj şi de la mare altitudine discutau aprins. (Abia după război s-a aflat că bombardierele B-17 au lansat 322 de bombe fără să lovească măcar o dată ținta.)

Apoi au urmat diferite critici. Strategii afirmau, poate pe drept cuvînt, că submarinele au fost prost amplasate..., că acțiunile de recunoaştere au lăsat de dorit..., că sistemul de

comunicații a fost lent şi prea complicat..., că între forțele operative nu a existat destulă coordonare..., că portavionul *Yorktown* ar fi putut fi salvat..., că Forța operativă 16 nu a ştiut să profite de succesul primei zile.

Înşirînd toate lucrurile care nu au fost făcute, era uşor să se uite cele care fuseseră făcute. În condițiile unei inferiorități evidente, cu foarte puține mijloace la dispoziție şi adesea cu prețul unor sacrificii personale imense, un pumn de oameni hotărîți au schimbat cursul războiului în Pacific. Japonia nu avea să mai reia vreodată ofensiva. Totuşi marja era îngustă, atît de îngustă, încît orice participant putea să afirme cu orgoliu că a contribuit personal la schimbarea mareei la Midway. Aşa cum a spus generalul Marshall la Washington, a fost într-adevăr „cel mai mare risc şi cea mai mare victorie".

Nimeni nu ştia aceasta mai bine decît locotenent-comandorul Brockman, comandantul submarinului *Nautilus*, în timp ce se apropia de Midway în ziua de 5 iunie. El fusese chemat să patruleze în larg, şi atunci habar nu avea ce întorsătură luase bătălia..., dacă Midway mai era sau nu în mîinile americanilor. Locul arăta ca întotdeauna: păsările zburînd, laguna albastră, valurile spumoase sfărîmîndu-se pe nisipul strălucitor. Brockman a străbătut cu privirea prin periscop întreaga insulă şi, în cele din urmă, şi-a dat seama care era situația. Acolo sus, la postul de comandă de pe Sand Island, flutura drapelul american.

Enigmele de la Midway

În timp ce japonezii bombardau Midway-ul, un sergent din infanteria marină, pe nume Anderson, a fost lovit la rădăcina nasului de o cutie cu conserve de fasole, nuci sau suc de roşii, în funcție de cine povesteşte întîmplarea. Nu s-a ştiut niciodată cine a fost Anderson, iar incidentul a

rămas una din enigmele fără importanță de la Midway.

Sînt încă multe din acestea. Agitația şi confuzia care se produc în timpul unei lupte dau întotdeauna naştere la tot felul de discuții cu privire la efective, distanțe, bombe care au atins obiectivul şi bombe care nu l-au atins, ora cînd au avut loc toate acestea. Apoi Midway mai avea o problemă specifică: bătălia a fost dată de o parte şi de alta a meridianului internațional pentru schimbarea datei. Jurnalul de bord al unui PBY arăta că a plecat la 3 iunie, că a dat atacul la 5 iunie şi că a aterizat la 4 iunie. Pentru a complica şi mai mult lucrurile, japonezii se conduceau întotdeauna după ora de la Tokio. În această lucrare am menținut ora locală în ceea ce priveşte preparativele, dar de îndată ce flota s-a aflat în larg, am socotit totul după ora de la Midway.

Pe lîngă aceste probleme minore, rămîn două enigme majore care nu vor fi niciodată lămurite întru totul. Ca şi dibăcia şi curajul oamenilor care le-au pus în discuție în mod inconştient, ele vor rămîne pentru totdeauna o parte vie a victoriei de necrezut de la Midway…

Enigma atacului bombardierelor în picaj

La ora 10,22, marți 4 iunie 1942, impunătoarele portavioane japoneze *Akagi*, *Kaga* şi *Soryu* se îndreptau pline de trufie spre bătălia care urma să distrugă complet flota americană din Pacific. La ora 10,28 toate trei erau nişte epave în flăcări. Isprava fusese făcută de trei escadrile de bombardiere în picaj americane: două de pe *Enterprise* şi una de pe *Yorktown*. Fiecare a atacat un portavion diferit, dar şi azi se mai discută care escadrilă a lovit cutare sau cutare navă.

Dacă se ține seama de rapoartele escadrilelor, fiecare din ele a lovit *Akagi* sau *Kaga*. Nimeni nu pomeneşte de *Soryu* – probabil că această navă s-a întors în Japonia. Dacă se iau de bune amintirile personale ale celor trei comandanți de escadrile, nimeni nu a lovit nava *Akagi*. Fiecare este convins

că obiectivul său avea grupul de suprastructuri la tribord, totuşi grupul de suprastructuri de pe nava *Akagi* era la babord.

Tocmai asemănarea impresiilor şi a experienţelor face ca problema să fie atît de complicată. Apropiindu-se aproximativ în unghi drept (avioanele de pe *Enterprise* dinspre sud-vest şi cele de pe *Yorktown* dinspre sud-est), amîndouă grupurile au văzut forţa japoneză cîteva minute după ora 10,00. În ambele cazuri portavioanele inamice păreau încă neatinse. Amîndouă grupurile şi-au ales ca obiectiv portavionul care părea să fie cel mai mare din întreaga formaţie. Revenind la zbor orizontal, fiecare comandant de escadrilă l-a văzut pe celălalt atacînd pentru prima dată.

Problema este complicată din cauză că nici unul nu avea o idee exactă asupra aspectului portavioanelor japoneze. Manualele piloţilor erau foarte vechi, dacă am lua ca exemplu cele folosite de piloţii de pe *Enterprise*. Nava *Akagi* era prezentată ca în 1936, mai înainte de a i se fi prelungit puntea de decolare, şi nu exista în acele manuale nici o imagine a navei *Soryu*. Oricît ar părea de necrezut, totuşi e adevărat că autorul, care se afla într-o aulă a Facultăţii de drept a Universităţii Yale, avea informaţii mai bune despre navele japoneze, datorită lucrării „Jane's Fighting Ships", decît aviatorii care în acea dimineaţă încercau să le recunoască, după manualele de care dispuneau.

În afară de aceasta, *Soryu* era o navă mult mai mare decît se credea. Chiar şi azi există părerea generală că avea cam 10.000 de tone, şi mulţi piloţi au protestat cu indignare cînd au auzit aceasta: „Să nu-mi spuneţi că am lovit nava cea mică". În realitate, era cam de 18.000 de tone, şi în linii mari putea fi comparată cu *Enterprise* şi *Yorktown*.

În ciuda tuturor acestora, există totuşi elemente care ajută la reconstituirea faptelor. Primul este formaţia japoneză în momentul atacului. În timp ce se apropiau de Midway dinspre sud-est, portavioanete navigau într-o formaţie în careu: *Akagi* preceda *Kaga* în partea de sud-vest, iar *Hiryu* preceda *Soryu* în partea de nord-est.

Apoi, la ora 09,17 a avut loc o schimbare importantă cînd Nagumo a întors spre nord-est pentru a face față noii amenințări a portavioanelor americane. Făcînd această schimbare de direcție, japonezii nu s-au întors în formație, aşa cum se presupune de cele mai multe ori, ci fiecare navă s-a întors pe locul ei. Atît amiralul Kusaka, şeful de stat-major al lui Nagumo, cît şi căpitan-comandorul Sasabe, ofițerul cu navigația din statul său major, au fost interogați îndelung asupra acestor aspecte şi amîndoi au afirmat cu hotărîre că aşa s-a procedat. Ca urmare, portavioanele şi-au păstrat formația în careu, cu pozițiile schimbate între ele, poziții care în raport cu busola au rămas însă aceleaşi. Ceea ce înseamnă că *Akagi* şi *Kaga* continuau să se afle în partea de sud-vest, în timp ce *Hiryu* şi *Soryu* se aflau la nord-est.

În jurul orei 10,00 Nagumo a făcut o mică schimbare de drum, venind mai mult spre nord-est, şi atunci din nou fiecare navă s-a întors pe locul ei. Dar acum situația se complicase din cauza atacului avioanelor torpiloare americane. Navele japoneze nu s-au mai putut menține în formație, iar distanța dintre ele a devenit mult mai mare. Ținînd seama de relatările supraviețuitorilor japonezi, *Akagi* şi *Kaga* erau destul de aproape una de alta, *Soryu* se deplasase înainte, iar *Hiryu* încă şi mai mult (aceasta era aproape de orizont). Însă situația de bază rămăsese aceeaşi: *Akagi* şi *Kaga* spre sud-vest; *Hiryu* şi *Soryu* spre nord-est.

Un alt element care trebuie să se ia în considerare este poziția celor trei portavioane cînd s-au scufundat. După bombardament nu s-au mai mişcat prea mult. Maşinile de pe *Akagi* au mai funcționat din cînd în cînd, dar *Kaga* şi *Soryu* au rămas aproape imediat imobile în apă şi spre seară s-au scufundat la cîteva minute una de alta. Poziția lor cînd s-au scufundat indica poziția în care se aflau în momentul atacului: *Kaga* la sud-vest, *Soryu* la nord-est.

Elementul următor îl constituie poziția navelor, aşa cum a fost văzută de bombardierele americane în picaj cînd se apropiau. Atît piloții de pe *Enterprise*, cît şi cei de pe *Yorktown* par de acord că cele trei portavioane se aflau într-un şir neregulat care se îndrepta de la sud-vest spre nord-

est, sau, cum a văzut comandantul escadrilei 3, mai mult de la vest spre est. În ambele cazuri cele două escadrile de pe *Enterprise* au atacat acele portavioane de la vest, în timp ce escadrila de pe *Yorktown* s-a îndreptat spre portavionul de la est.

Trecînd la bombardamentul propriu-zis, apare un alt indiciu. Dintre cele două formații de atac de pe *Enterprise*, Dick Best şi prima secție din escadrila 6 de bombardiere au bombardat, desigur, după grupul mixt al lui Wade McClusky. Aceasta s-a întîmplat atunci cînd McClusky a bombardat portavionul pe care Best tocmai se pregătea să-l atace. Best a făcut repede o schimbare, pentru a ataca următorul portavion, dar, în mod inevitabil, prin această acțiune a pierdut cîteva minute.

Aceasta capătă o importanță deosebită dacă se ține seama de cele ce se petreceau atunci jos. Relatările japoneze diferă sub multe aspecte în privința acestui atac, dar toată lumea este de acord că nava *Kaga* a fost lovită prima. Şapte martori de pe şase nave diferite sînt siguri de aceasta. Presupunînd că este aşa, înseamnă că, lăsînd la o parte orice alte considerații, Dick Best nu a lovit nava *Kaga*.

Dar ce s-a întîmplat în realitate ? Ar fi o dovadă de înfumurare ca cineva să se considere arbitrul celor şase minute fantastice, dar, pe baza faptelor petrecute şi a altor elemente mai nebuloase, iată versiunea cea mai plauzibilă:

1. *Dick Best şi prima secție a escadrilei 6 de bombardiere au atacat AKAGI.* Dick Best a sosit de la sud-vest, tocmai din partea unde se găsea nava *Akagi*. *Soryu* era la nord-est. El a atacat cu cinci aparate, ceea ce corespunde cu aprecierile japonezilor că nava *Akagi* a fost bombardată de trei avioane. Desigur, este dificil ca aceste aprecieri să se potrivească cu cele 25 de avioane ale lui McClusky sau cu cele 13 ale lui Max Leslie, care proveneau de pe *Yorktown*. (Leslie avea 17 avioane, dar 4 au atacat alte nave). În schimb, cele 12-13 avioane despre care japonezii spun că au atacat nava *Soryu* nu corespund ca număr cu cele 5 ale lui Best.

Alte motive: Best a văzut un avion Zero decolînd în timp

ce el cobora în picaj, iar *Akagi* a lansat un aparat chiar înaintea primei lovituri. În timp ce se îndepărta după ce bombardase, Best a văzut venind un grup de avioane TBD, şi *Akagi* a semnalat apariţia unor avioane torpiloare inamice chiar în acel moment. Oamenii lui Best îşi amintesc că au avariat avioane concentrate la pupă pe puntea de decolare – exact în locul în care *Akagi* a primit cea mai puternică lovitură. Din contra, *Soryu* a suferit cele mai multe avarii la provă.

De asemenea corespunde şi timpul. Best îşi aminteşte şi de un al treilea portavion (pe lîngă cel al lui McClusky) care tocmai era atacat ceva mai departe la est în timp ce el se îndrepta spre obiectiv. Astfel, portavionul său a fost ultimul lovit. Sursele japoneze precizează că portavionul *Akagi* a fost bombardat la ora 10,26, adică a fost ultimul dintre cele trei.

Toate acestea se lovesc de două obiecţii. În primul rînd, Best şi cel puţin încă un pilot din grupul său sînt siguri că bomba sa a dat o lovitură din plin, pe cînd cele mai multe surse japoneze susţin că prima bombă lansată asupra navei *Akagi* nu a atins ţinta, ci a căzut în mare lîngă puntea de comandă. Dar informaţiile japoneze nu sînt concludente: bomba care nu a atins ţinta şi prima bombă care a lovit obiectivul au fost lansate atît de aproape una de alta, încît era foarte greu să se facă o distincţie. De asemenea, unul dintre avioanele care l-au urmat pe Best jos a dat drumul bombei înaintea lui Best – şi s-ar fi putut ca aceea să fi fost tocmai bomba care a căzut alături de obiectiv.

În al doilea rînd este vorba de poziţia suprastructurii de pe *Akagi*. Best a susţinut tot timpul că suprastructura obiectivului său era plasată în partea dreaptă, dar suprastructura de pe *Akagi* era în stînga. Pe de altă parte, unul dintre piloţii lui Best, Bill Roberts, este sigur că suprastructura obiectivului era la stînga; el subliniază că a observat aceasta tocmai pentru că, în general, pe portavioanele americane ea este situată la tribord. Dacă aceste afirmaţii sînt exacte, înseamnă că obiectivul a fost *Akagi*, deoarece atît *Kaga* cît şi *Soryu* aveau suprastructura la tribord.

2. *Wade McClusky şi restul avioanelor de pe ENTERPRISE au atacat KAGA*. Situat, ca şi celălalt portavion, la sud-vest, este logic că acesta a fost un obiectiv pentru avioanele de pe *Enterprise* care veneau din acea direcție, în timp ce *Soryu* se afla la nord-est, cel mai departe de direcția de atac. McClusky a atacat cu 25 de avioane, şi asta pare să coincidă cu potopul care s-a revărsat asupra navei *Kaga*. Ofițerul responsabil cu zborul de pe *Kaga* spune că nava a fost atacată de 30 de avioane; raportul forțelor antiaeriene ale lui Nagumo menționează 18 aparate, iar raportul asupra bătăliei 9, dar toate aceste documente sînt de acord că nava a primit cel puțin patru lovituri directe şi că alte cinci bombe au căzut alături de obiectiv. Şi avioanele lui Leslie de pe *Yorktown* puteau fi în măsură să dea un asemenea atac, numai că acestea veneau dinspre sud-est, în timp ce *Kaga* se afla cel mai la vest dintre cele trei portavioane.

Modul cum a fost expus atacul grupului lui McClusky corespunde cu atacul dat asupra portavionului *Kaga*. Primele trei bombe lansate nu au atins ținta, aşa cum s-a întîmplat cu primele trei bombe care au căzut asupra portavionului *Kaga*. A patra bombă, după raportul escadrilei 6 de recunoaştere, a lovit centrul punții de decolare, cam la vreo 70 m de pupă. Aceasta corespunde în linii mari informațiilor celor mai demne de luat în seamă date de japonezi cu privire la *Kaga*. Alte bombe lansate mai tîrziu au lovit prova, ceea ce de fapt şi-a întîmplat pe *Kaga*. Conform unor informații, deşi neconcludente, obiectivul lui McClusky avea numai cîteva avioane pe puntea de decolare, şi datele concordă cu amintirile unui supraviețuitor, unicul care a menționat acest amănunt.

De asemenea corespunde şi timpul. Comunicațiile prin radio interceptate de nava *Enterprise* arată că McClusky a bombardat între orele 10,21 şi 10,23. Raportul lui Nagumo asupra bătăliei menționează că portavionul *Kaga* a fost bombardat la ora 10,22.

3. *Max Leslie şi escadrila 3 de bombardiere au atacat SORYU*. În acest caz nu se procedează numai prin eliminare. Există dovezi concrete. Venind dinspre nord-vest, Max Leslie

a atacat primul portavionul pe care l-a întîlnit – cel mai la est sau la nord-est dintre cele trei bombardate. *Soryu* se afla la nord-est de *Akagi* şi *Kaga*.

De asemenea, obiectivul lui Leslie avea multe avioane pe puntea de decolare, ceea ce corespundea cu situația de pe *Soryu*. Leslie a bombardat în picaj cu 13 avioane; nava *Soryu* a fost bombardată de 12 – 13 avioane. Ultimele 4 aparate din escadrila lui Leslie au atacat şi alte obiective apropiate. Distrugătorul *Isokaze* din escorta navei *Soryu* a fost bombardat în acelaşi timp. Nici una din celelalte escadrile nu au atacat navele din escortă şi singurul distrugător bombardat făcea parte din escorta navei *Soryu*.

Modul în care a fost executat bombardamentul sugerează că era vorba de nava *Soryu*, deşi aceasta nu este o probă concludentă. În raportul său, Dave Shumway, care îşi asumase comanda escadrilei, a spus că prima bombă a căzut în mijlocul avioanelor aliniate pe puntea de decolare, dar aproape toate relatările (inclusiv cea făcută de Shumway mai tîrziu într-un interviu acordat marinei) arată că bomba a căzut spre prova de la mijlocul navei. În conformitate cu cele mai multe surse japoneze, prima bombă care a lovit *Soryu* a căzut chiar în acel punct. În orice caz, toate amintirile escadrilei 3 de bombardiere tind să excludă *Kaga*. Toate sînt de acord că prima bombă a nimerit obiectivul, în timp ce sursele japoneze precizează că primele trei bombe nu au nimerit obiectivul.

În sfîrşit, timpul cînd s-a dat atacul de către escadrila 3 de bombardiere corespunde cu atacul dat asupra navei *Soryu*. Raportul lui Leslie arată că avioanele de pe *Yorktown* au bombardat la ora 10,25. El îşi aminteşte, de asemenea, că tocmai a aruncat o privire la ceasul de la bord cînd revenea la zborul orizontal, şi acesta arăta între 10,25 şi 10,26. Raportul lui Nagumo precizează că nava *Soryu* a fost bombardată la ora 10,25.

Enigma atacului submarinului

După trei ore şi jumătate de urmărire plină de răbdare, submarinul american *Nautilus* a lansat trei torpile împotriva unui portavion japonez, imobil şi în flăcări, în primele ore ale după-amiezii de 4 iunie. Comandantul submarinului *Nautilus*, locotenent-comandorul Bill Brockman, era sigur că torpilele au atins ținta: focul care cuprinsese nava mai înainte şi care părea să fie stăvilit a izbucnit din nou. Toți cei cinci ofițeri care se aflau în turela submarinului au putut să urmărească rezultatele atacului.

Pe baza documentației pe care o aveau asupra lor, au identificat portavionul ca fiind *Soryu*, iar marina S.U.A. a recunoscut submarinului *Nautilus* meritul de a fi dat lovitura de grație, în urma căreia portavionul s-a scufundat. Totuşi, multe surse japoneze susțin că numai nava *Kaga* a fost atacată de un submarin, iar torpila care a lovit-o nu a explodat. S-ar părea că aceste surse sînt exacte:

1. Poziția portavionului pare a se potrivi mai bine cu *Kaga* decît cu *Soryu*. Raportul submarinului *Nautilus* spune că obiectivul atacat se afla la o latitudine de 30°13' N, longitudine 179°17' V. Potrivit raportului lui Nagumo asupra bătăliei, *Kaga* s-a scufundat la o latitudine de 30° 20' N, 179° 17' V, în timp ce *Soryu* s-a scufundat la 30°42' N, 178°37' V.

2. *Nautilus* s-a apropiat dinspre sud, şi *Kaga* era cel mai la sud dintre cele trei nave scufundate. Este probabil că aceasta a fost prima navă pe care a întîlnit-o *Nautilus*. *Soryu*, dimpotrivă, s-a scufundat mai departe la nord.

3. Raportul submarinului *Nautilus* precizează că a lansat torpilele între orele 13,59 şi 14,05. Din raportul lui Nagumo rezultă că submarinul american a atacat *Kaga* la ora 14,10. Nici o sursă japoneză nu menționează vreun alt portavion atacat de submarin, nici o sursă americană nu menționează vreun atac dat de alte submarine.

4. Supraviețuitorii de pe *Kaga* îşi amintesc de un atac al unui submarin, dar nimeni din cei de pe *Soryu* nu-şi aduce aminte de un astfel de atac. Comandantul secund, căpitan-comandorul Ohara, este citat că ar fi vorbit despre un atac al unui submarin la un interogatoriu luat de centrul de

studii de bombardamente strategice al S.U.A. imediat după război, dar după aceea a susținut contrariul.

5. Numai un singur japonez a spus că *Soryu* a fost atacat de un submarin. Acesta este contraamiralul Komura, comandantul crucişătorului de escortă *Chikuma*, care a făcut declarația în cursul unui alt interogatoriu luat de centrul de studii de bombardamente strategice al S.U.A. El şi-a amintit de torpilare şi a spus că a atacat submarinul şi a trimis o ambarcațiune să dea ajutor navei *Soryu*. Dar într-un interviu recent, el a tăgăduit că ar fi văzut atacul asupra navei *Soryu* – şi-a adus doar aminte că fusese semnalat un submarin în timp ce el încerca să ajute portavionul. Din jurnalul de bord al stației de radio a lui Nagumo reiese că Komura a trimis ambarcațiunea sa la ora 11,12 – după bombardamentul în picaj – şi cînd *Nautilus* a atacat obiectivul, el ajunsese din urmă nava *Hiryu* departe la nord.

6. *Nautilus* a lansat trei torpile înspre bordajul portavionului pe care l-a atacat. În conformitate cu cele declarate de locotenent-comandorul Kunisada, ofițerul cu controlul avariilor de pe *Kaga*, submarinul care a atacat această navă a lansat trei torpile la tribord. Le-a văzut pe toate. Prima torpilă a trecut dincolo de provă, a doua tocmai prin pupă şi a treia a lovit nava la mijloc, fără a exploda însă.

Nimic nu este sigur, dar toate aceste fapte ne fac să credem că *Nautilus* a confundat *Kaga* cu *Soryu*. Navele erau destul de asemănătoare şi, desigur, lipseau timp şi posibilitatea unei observații atente. Era uşor să se greşească; este, de asemenea, interesant de notat că *Nautilus* a luat două distrugătoare care se aflau în vecinătate drept două crucişătoare. Cît despre „loviturile" torpilelor care ar fi atins obiectivul, probabil că au fost confundate cu una sau două din acele explozii interne care au zdruncinat *Kaga* din cînd în cînd de-a lungul după-amiezii, pînă cînd în cele din urmă s-a scufundat o dată cu asfințitul soarelui. Torpilele care nu explodau nu erau o noutate pentru submarinele americane în acele zile de început ale războiului.

Nimic din toate acestea nu poate să ştirbească gloria submarinului *Nautilus* sau comportarea minunată a echipajului său. *Nautilus* a fost singurul submarin american care a intrat în acțiune în bătălia de la Midway.

Prinos de mulțumire

„După douăzeci şi patru de ani şi acum mă podidesc lacrimile de mîndrie, admirație şi umilință cînd mă gîndesc la curajul de care au dat dovadă acei oameni", scrie Daniel Grace, pe atunci infanterist de marină repartizat la Midway. Această frază se referea la aviatorii americani, dar, judecînd după corespondență, ea putea să fie scrisă de oricine cu privire la toți participanții la bătălia de la Midway.

Poate pentru că riscul a fost atît de mare..., poate pentru că sacrificiile au fost atît de grave..., poate pentru că războiul era încă un lucru cu totul nou şi luptătorii erau impresionabili..., oricare ar fi fost motivul, cei de la Midway au dat dovadă de o generozitate care le era specifică. Aceasta au arătat-o pe deplin în aprecierile pe care şi le-au făcut unul altuia în împărțirea triumfurilor, în înțelegerea problemelor celorlalți în momentele grele. Nu au uitat bătălia şi nici ceea ce a însemnat pentru ei.

Din fericire, spiritul care i-a animat s-a revărsat pe deplin în paginile acestei cărți. Vreo 350 de participanți americani m-au ajutat cu amintirile lor, iar în ceea ce priveşte dorința lor de a-mi fi de folos, ea nu a avut limite. Astfel, de exemplu, „Deacon" Arnold şi-a luat o permisie de o seară ca să-mi explice cum a făcut toate acele capcane. Doug Rollow şi-a răpit din timpul unei călătorii de afaceri ca să-mi vorbească despre avioanele VMSB-241. Don Kundinger a aşternut în scris 16 pagini despre zborul aparatelor B-17, iar John Greenbacker l-a întrecut, scriind 19 pagini despre *Yorktown.* Amiralul Fletcher a discutat cu mine plin de răbdare toate incertitudinile războiului.

Amiralul Spruance mi-a acordat una din faimoasele sale plimbări.

Mulți dintre participanți mi-au pus la dispoziție cu generozitate diferite scrisori, note şi pagini din jurnalele lor intime, scrise la vremea respectivă. În acest sens sînt deosebit de recunoscător lui Aaron Bagley, Burdick H. Brittin, Eugene Card, Edward Creighton, Cleo Dobson, Alden W. Hanson şi Joseph Love. Doamna Waldron a avut, de asemenea, amabilitatea să-mi îngăduie să citez din scrisoarea emoționantă pe care bravul ei soț i-a scris-o cu puțin înainte de bătălie.

Treptat, unii din aceşti colaboratori au devenit „experți" în anumite domenii şi mă tem că i-am importunat fără milă: Howard Ady pentru PBY..., Ham Dow pentru chestiuni privind transmisiile..., Eddie Layton pentru CINCPAC..., Bob McGlashan în toate chestiunile referitoare la infanteria marină..., Joe Rochefort pentru serviciul de interceptare radio..., Bob Russell pentru distrugătoarele din escortă..., Dick Best şi Max Leslie în chestiunile de operații aeriene, în general, ale anului 1942. Jasper Holmes a constituit o sursă inepuizabilă de informații cu privire la Honolulu şi Pearl Harbor în perioada bătăliei.

Uneori, pentru a lămuri anumite puncte neclare, am fost nevoit să fac apel la diferite persoane care au participat la bătălie şi pe care le-am găsit întotdeauna gata să mă ajute, deşi cîteodată se întîmpla ca unii din ei să nu aibă dreptate. De exemplu, s-a pus chestiunea pe care navă se afla comandorul Buckmaster cînd *Yorktown* în cele din urmă s-a scufundat. Buckmaster personal credea că a urmărit scufundarea navei de pe remorcherul *Vireo*, dar nici el nu era prea sigur. Alții îşi aminteau că l-ar fi văzut pe distrugătorul *Balch*, în timp ce alții erau convinşi că se afla pe distrugătorul *Gwin.*

Toate aceste puncte de vedere diferite nu puteau fi uşor puse de acord şi atunci a fost necesar să facem apel la „arhivă". Adunînd la un loc o seamă de rapoarte nebuloase, a devenit treptat clar că Buckmaster mai întîi s-a dus pe *Vireo*..., apoi s-a transferat pe distrugătorul *Balch* în după-

amiaza zilei de 6 iunie… şi apoi a trecut din nou pe *Gwin* la ora 07,20 în ziua de 7 iunie, imediat după ce *Yorktown* s-a scufundat. Aşa că el a urmărit scufundarea navei sale de pe *Balch*, aşa cum spusese tot timpul amiralul Tiemroth.

Participanţii japonezi au fost la fel de răbdători şi plini de bunăvoinţă. Îmi vin în minte o serie de imagini vii: Takayoshi Morinaga retrăindu-şi fuga de pe puntea în flăcări a hangarului de pe *Kaga*… Mitsuharu Noda, care sorbea un pahar de whisky, evocînd cu plăcere „misiunea oficială" pentru amiralul Yamamoto… Amiralul Kusaka, care manevra îngîndurat o „flotă" de chibrituri pe o masă de bambus lustruită, demonstrînd cum a fost executată faimoasa întoarcere spre nord a lui Nagumo în ziua de 4 iunie.

Şi aici a fost necesar uneori să facem apel la colaborarea numeroşilor participanţi pentru a lămuri cîte un punct obscur. Din convorbirile avute cu amiralul Kusaka şi cu Susumu Kawaguchi a reieşit, de exemplu, că nu numai avioanele torpiloare trebuiau reînarmate, ci şi bombardierele în picaj atunci cînd Nagumo a luat hotărîrea sa fatală de a ataca încă o dată Midway-ul.

Pe lîngă aceste amintiri personale – atît americane cît şi japoneze – am folosit o bogată documentare scrisă asupra bătăliei de la Midway. Arhiva secretă a Oficiului operativ al marinei americane cuprinde un adevărat tezaur de rapoarte nepublicate, de jurnale de război, diferite informaţii şi instrucţiuni, interviuri, analize, interogatorii luate prizonierilor japonezi. Întreg acest material mi-a stat la dispoziţie, ca de altfel şi oamenii, gata să ajute oricînd. Dean Allard şi colaboratorii săi minunaţi mi-au satisfăcut toate cererile, fără preget. Mulţumirile mele speciale se îndreaptă spre doamna Mildred Mayeux, care s-a ocupat de nenumăratele mele probleme.

Arhivele infanteriei marine mi-au fost, de asemenea, deosebit de utile. Rowland Gill conduce acest serviciu cu desăvîrşită pricepere. Aici se găsesc, printre altele, copii după cele mai multe rapoarte ale forţelor aeriene ale armatei, atît de importante pentru cine doreşte să

reconstituie bătălia de la Midway.

Cît despre japonezi, colonelul Susumu Nishiura mi-a deschis larg porțile biroului său privind istoria războiului din Departamentul apărării de la Tokio, a suportat chiar şi franceza mea. O recunoştință specială îi datorez căpitan-comandorului Tsunoda, expertul Departamentului în bătălia de la Midway. Mulțumită în mare parte eforturilor sale, faza aleutină apare într-o nouă lumină. Aceasta se pare că a fost mai mult o amăgire pentru statul-major general al marinei japoneze decît o acțiune de diversiune pentru flota americană.

Există, de asemenea, o serie de materiale valoroase publicate asupra Midway-ului. Unele dintre cele mai bune au ca sursă autoritățile de stat. Broşura Biroului de informații al marinei, intitulată „The Japanese Story of the Battle of Midway" (1947), este o traducere a raportului lui Nagumo asupra bătăliei. Desigur că are unele lipsuri (uneori din cauza dificultăților de traducere), dar ajută la stabilirea datei diferitelor acțiuni şi rămîne singura sursă în ceea ce priveşte unele comunicări între comandanții japonezi. Culegerea „Interrogations of Japanese Officials" (1946), publicată de centrul de studii strategice al S.U.A., cuprinde interviuri cu 18 participanți. „Admiral Raymond A. Spruance" (1966), de E.P. Forrestel, reprezintă o biografie utilă. „Marines al Midway" (1948) este o minunată relatare scrisă de Robert D. Heinl jr., care, din fericire, nu are nimic emfatic. Cartea lui Scot MacDonald „Evolution of Aircraft Carriers" (1946) cuprinde informații bogate şi folositoare asupra tuturor portavioanelor americane şi japoneze implicate în bătălie. Procesele-verbale de la Pearl Harbor conțin informații prețioase asupra organizării centrului de ascultare şi asupra cifrului japonez JN-25.

S-au publicat, totodată, o serie de materiale neoficiale care prezintă un deosebit interes. Astfel, cartea lui Thaddeus V. Tuleja „Climax at Midway" (Norton, 1960) este o lucrare foarte sugestivă asupra bătăliei în sine. „Midway: Turning Point of the Pacific" (Crowell, 1966) a lui William Ward Smith reprezintă o relatare excelentă, văzută cu ochiul

de expert al marinarului. Într-o categorie specială intră expunerea lui E. Morison din volumul al IV-lea al lucrării sale „History of United States Naval Operations in World War II" (Little, Brown, 1949). În anumite cazuri, concluziile mele diferă de cele ale amiralului Morison, dar, fără îndoială, îi sunt foarte îndatorat. Cele trei capitole minunate ale sale asupra Midway-ului au sădit în mine dorința să scriu o carte asupra acestui subiect.
Printre alte lucrări care pun în lumină unele aspecte particulare pot fi amintite: „The Ragged, Rugged Warriors" de Martin Caidin (Dutton, 1966), care se ocupă de avioanele B-26... „Torpedo Junction" de Robert J. Casey (Bobbs-Merrill, 1942) redă atmosfera de tensiune care domnea pe navele din Forța operativă 16... „The Flying Guns" de C.E. Dickinson (Scribner, 1942) descrie misiunea escadrilei 6 de recunoaştere... „Undersea Victory" de W.J. Holmes (Doubleday, 1966) se ocupă de submarine... „The Wild Blue" de John F. Loosbrock şi Richard M.Schinner (Putnam, 1960) cuprinde excelenta relatare a colonelului Walter Sweeney despre avioanele B-17... „Thy Sky Is My Witness" de Thomas Moore jr. (Putnam, 1943) povesteşte întîmplările unui pilot de pe un bombardier în picaj... „United States Submarine Operations in World War II" de Theodore Roscoe (Naval Institute, 1948), carte în care sunt prezentate submarinele *Nautilus* şi *Tambor*... „The Magnificent Mitscher" de Theodore Taylor (Norton, 1954) prezintă Midway-ul prin ochii faimosului comandant al navei *Hornet*.

Lipsă 10 rînduri

Au apărut, de asemenea, din cînd în cînd şi o serie de articole interesante în diferite reviste. Pentru a cita cîteva dintre cele mai bune: articolul excelent al lui J. Bryan III „Never a Battle Like Midway", în numărul din 26 martie 1949 al publicației *Saturday Evening Post*... Darea de seamă de mîna întîi asupra rolului navei *Benham*, în numărul din ianuarie 1965 al revistei *Shipmate*... Descrierea atacului avioanelor PBY făcută de Frank D. Morris şi publicată în

numărul din 21 iulie 1942 al revistei *Collier*... Excelenta relatare a lui John S. Thach despre misiunea escadrilei 3 de vînătoare, publicată în numărul din 12 decembrie 1942 al aceleiaşi reviste.

Povestea escadrilei 8 de avioane torpiloare de Sidney L. James, publicată în numărul din 31 august 1942 al revistei *Life*, rămîne o lucrare clasică a reportajului de război. O prezentare completă a oamenilor din escadrila căpitan-comandorului Waldron a fost publicată într-o serie de nouă articole de Lloyd Wendt şi George Gay în revista *Graphic* a lui *Chicago Tribune*, începînd cu numărul din 30 mai 1948. O altă sursă importantă privind escadrila 8 de avioane torpiloare este lucrarea lui Ferrier „Torpedo Squadron Eight, the Other Chapter" publicată în *Naval Institute Proceedings* din octombrie 1964.

Serviciile de presă erau în mod necesar limitate de cenzură şi de informaţiile reduse pe care le aveau la dispoziţie în timp de război. Cu toate acestea, au fost două relatări cuprinzătoare privind atacul asupra navei *Yorktown* (fără a o numi): una scrisă de Foster Hailey în ziarul *New York Times* din 22 şi 23 iunie 1942 şi alta scrisă de Wendell Webb în *New York Herald Tribune* din 22 iunie 1942. Ziarele locale au prezentat diferite materiale obţinute de la supravieţuitori; a se vedea, de exemplu

Lipsă 10 rînduri

De partea japoneză, o autoritate în acest domeniu a fost pentru mult timp cartea lui Mitsuo Fuchida şi Masatake Okumiya „Midway – the Battle That Doomed Japan" (Naval Institute, 1955). Aceasta rămîne o lucrare indispensabilă, dar alte surse mai puţin cunoscute pot să completeze anumite lacune şi să prezinte bătălia dintr-un punct de vedere diferit. „The Tragic Battle of Midway" (1956) a lui Teiichi Makishima este lucrarea unui ziarist experimentat... „Torpedo Plane Strike" (1956) a lui Juzo Mori descrie bătălia aşa cum a fost văzută de pe *Soryu*... „Isoroku Yamamoto" (1966) a lui Hiroyuki Agawa îl prezintă pe amiral într-o

lumină nouă. Acelaşi lucru se poate spune şi despre articolul lui Kota Hoketsu „Memoriile lui Isoroku Yamamoto" apărut în numărul din 1 aprilie al revistei *Zaikai*. Atmosfera din Tokio în acea vreme se desprinde din unele articole din *Japan Times and Advertiser*, în special în perioada 26 mai-16 iunie 1942.

Diferite materiale interesante au mai fost publicate şi în S.U.A. Pe lîngă cartea „Midway" a lui Fuchida, îmi mai amintesc în mod special de alte trei cărți: „The End of the Imperial Japanese Navy" de Masanori Ito (Norton, 1962); „Death of a Navy" de Andrieu D'Albas (Devin-Adair, 1957) şi „Zero !" de Masatake Okumiya şi Jiro Horikoshi împreună cu Martin Caidin (Dutton, 1956). Cartea lui John Toland „But Not in Shame" (Random House, 1961) conține un interviu interesant luat lui Minoru Genda, considerat „creierul flotei lui Nagumo".

O serie de articole utile au apărut în *Naval Instituie Proceedings*. În numărul din octombrie 1949, James A. Field jr. analizează atitudinea amiralului Yamamoto față de America. În numărul din mai 1953, Edwin T. Layton prezintă o teorie ciudată asupra „Operației K", care a fost combătută cu vehemență trei luni mai tîrziu de către W.J.Holmes. În numărul din mai 1963, locotenent-comandorul

Lipsă 7 rînduri

lui E.M. Eller mi-a pus la dispoziție toate sursele biroului său de istorie navală. Dar mai mult decît atît, mi-a dat sfaturi prețioase şi m-a încurajat în activitatea mea. Acelaşi lucru îl pot spune şi despre colonelul C.V. Glines, şeful secției reviste şi cărți din serviciul de informații al Departamentului apărării. Mulțumirile mele se îndreaptă şi spre locotenent-comandorul Dan Dagle, din acelaşi birou, care m-a ajutat să iau legătura cu diferiți participanți.

Şi infanteriştii de marină erau acolo. Colonelul F.C. Caldwell, şeful secției de istorie, a răspuns tuturor solicitărilor mele. La Arhivele naționale, doamna J. Coleman

a întors totul cu susul în jos pentru a găsi fotografiile care îmi erau necesare, iar atunci cînd termenul de predare se apropia, locotenent-comandorul de marină George P. Bienstadt a muncit foarte mult ca totul să fie pus la punct.

La şantierul naval de la Pearl Harbor din Hawai, Doris Obata şi-a dat tot interesul, ca şi cum ar fi fost vorba de propria sa lucrare. Ea a căutat neobosită pe vechii lucrători care au cîştigat faimoasa cursă de a termina la timp reparațiile navei *Yorktown*. Ajungînd la Midway, a reieşit că a fost o acțiune combinată, şi sunt foarte recunoscător tuturor, în special locotenent-comandorului Jim Sunderman din aviație şi locotenent-comandorului Bill Stierman din marină. La Midway, comandorul James Savacool s-a dovedit a fi un amfitrion perfect, iar capelanul Robert H. Warren s-a depăşit pe sine pentru a fi cît mai de folos. Oricît ar părea de necrezut, el a reuşit, să găsească şase persoane care au rămas pe insulă după bătălia din acel iunie fatal al anului 1942.

În Japonia, un mare număr de persoane au făcut tot ce le-a stat în putință ca să-mi vină în ajutor. Voi cita printre alții pe Hiroyuki Agawa, Kazushige Hirasawa, Kiyoaki Murata, Walter Nicols, George Saito,

Lipsă 7 rînduri

asupra situației, aşa cum era văzută la Washington şi Tokio. Viceamiralul George Dyer, unul dintre puținii supraviețuitori din primele zile ale COMINCH-ului, m-a ajutat să stabilesc o serie de ore şi date. Adrian Van Wyen, istoricul aviației de la CNO, mi-a explicat o mulțime de amănunte tehnice cu privire la avioane. Într-o vizită pe care am făcut-o la Norfolk mi-a înfățişat toată faza informațiilor preliminare.

În tot timpul cercetărilor mele, şi alți autori de lucrări asupra Midway-ului mi-au dat binevoitorul lor concurs. Roger Pineau mi-a împărtăşit din profundele sale cunoştințe asupra Japoniei şi a japonezilor. Robert D. Heinl jr. este o adevărată enciclopedie despre infanteria marină. J. Bryan

III, Richard Newcomb şi Thaddeus V. Tuleja mi-au împrumutat documente importante. Ladislas Farago, Joe Harrington, John şi Toshiko Toland, deşi erau toți foarte ocupați cu propriile lor cărți, niciodată nu au pregetat să-mi dea o mînă de ajutor.

În sfîrşit, sînt apoi toți aceia care m-au ajutat în munca mea de zi cu zi. Yuzuru Sanematsu mi-a fost de mare ajutor la Tokio. Maria Look a făcut minuni în lucrările ei de cercetare, Evan Thomas a adus, o dată cu pana sa dibace de ziarist, şi serviciile fiicei sale Louisa. Florence Gallagher şi-a dublat cei douăzeci de ani ai ei bătînd la maşină foile mele mîzgălite.

Dar toate aceste persoane, oricît de prețioase, nu ar fi putut fi de ajuns fără ajutorul generos a 388 de participanți. În ultimă instanță, o bătălie este dusă de oameni, şi aceştia sunt oamenii de la Midway. Ca toți ceilalți menționați în acest „Prinos de mulțumire", ei nu au nici o răspundere în ceea ce priveşte concluziile la care am ajuns, după cum nu trebuie blamați pentru erorile mele, dar dacă această carte va arunca o lumină nouă asupra unui moment măreț din istoria noastră națională, meritul este în întregime al lor.

Obiectivul. Insulele Midway, dinspre vest, aşa cum apăreau în ajunul războiului. Insula Eastern se poate vedea în prim plan ; insula Sand în fund. Deşi întregul atol avea o suprafață de numai opt kilometri pătrați, pentru capturarea acestui petic de pămînt s-a angajat în luptă una dintre cele mai puternice flote. Armada japoneză totaliza 190 de nave.

Comandanții japonezi. Amiralul Isoroku Yamamoto (stînga), comandantul suprem al flotei imperiale combinate. El dorea să captureze insulele Midway, pe de o parte pentru a întări apărarea japoneză, dar în special pentru a atrage flota americană slăbită într-o bătălie decisivă. Viceamiralul Chuichi Nagumo (sus) comanda forța de şoc, formată din patru portavioane puternice, de care depindea rezultatul operației.

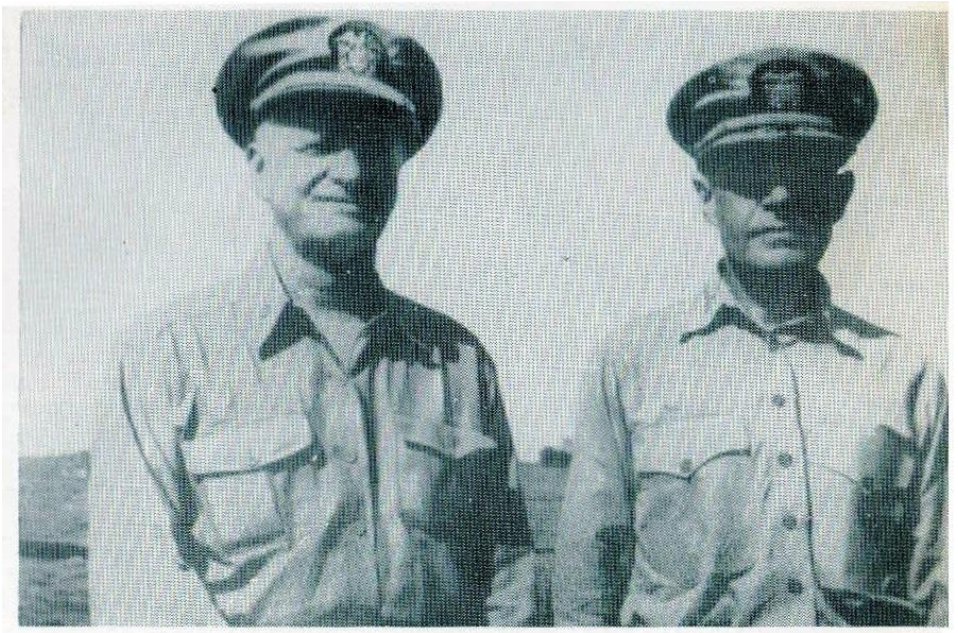

Comandanții americani. Amiralul Chester W. Nimitz (sus) a comandat flota americană din Pacific, avînd baza la Pearl Harbor. Lîngă el este contraamiralul Raymond A. Spruance, care a condus Forța operativă 16. Contraamiralul Frank Jack Fletcher (dreapta) a comandat Forța operativă 17 şi a răspuns pentru comanda tactică a bătăliei.

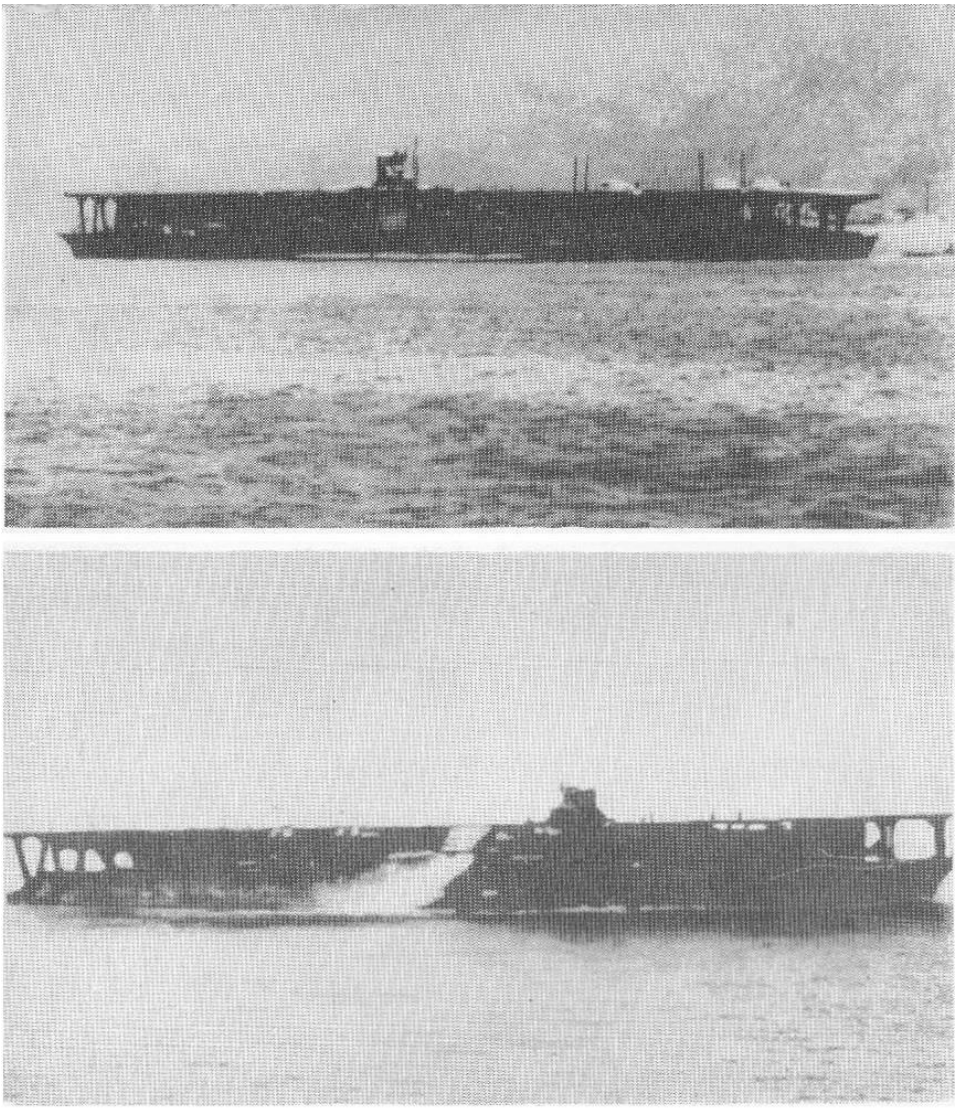

Akagi (sus), nava-amiral a forței de şoc a lui Nagumo. Atât Akagi cît şi Kaga (jos) erau nave foarte mari, greu de manevrat, inițial concepute ca crucişătoare de bătălie. Coşurile orizontale făceau ca viața la bord să fie greu de suportat, fumul infiltrîndu-se mereu în cabinele echipajului.

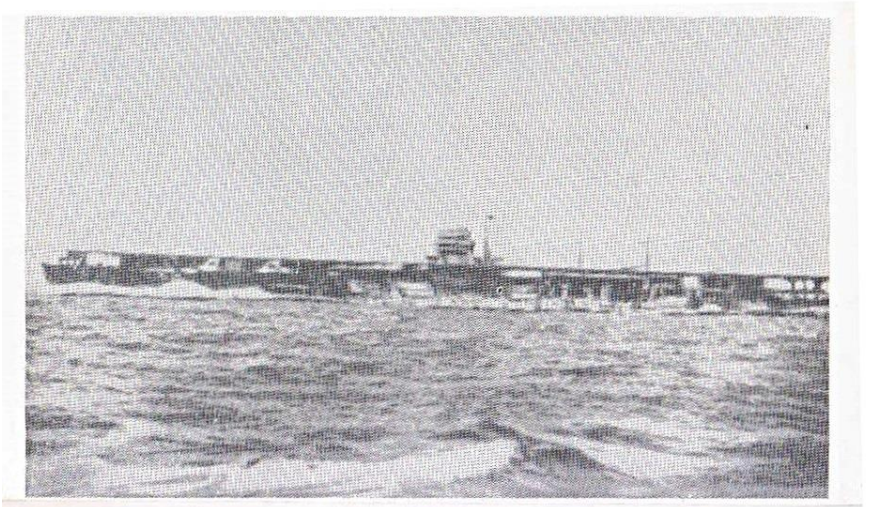

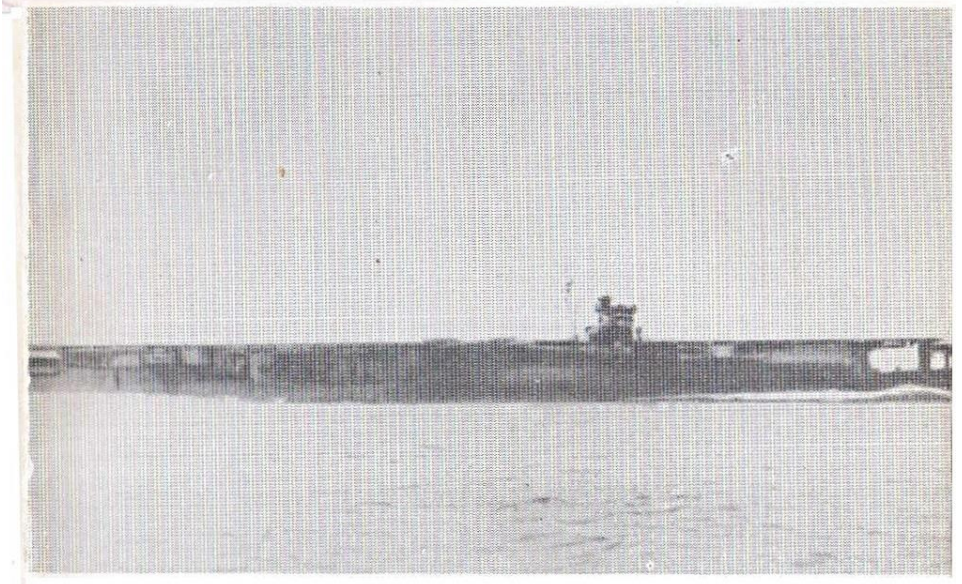

Hiryu (sus) şi Soryu (jos) completau forţa lui Nagumo. Deşi puţin mai mici decît celelalte două portavioane, erau mai rapide, mai puternice şi mult mai mari decît se credea în general. Pe toate cele patru nave, piloţii jucau shogi, scriau scrisori şi se relaxau în timp ce flota se îndrepta hotărîtă spre Midway.

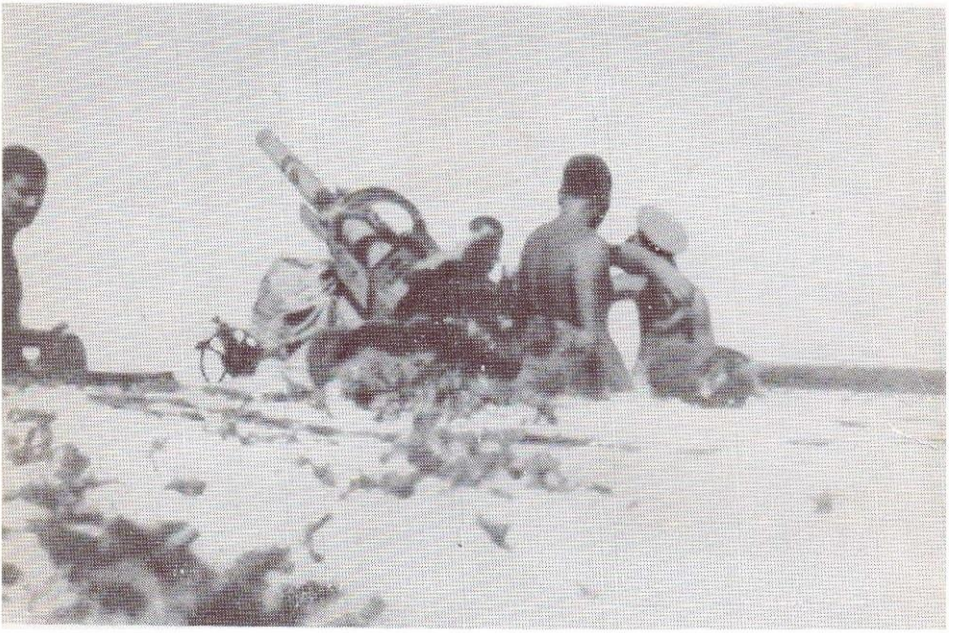

Datorită unei activităţi pricepute de descifrare a codurilor, înaltul comandament american a cunoscut planurile japoneze. Au fost trimise urgent întăriri la Midway, iar infanteriştii de marină care apărau insulele au săpat adăposturi, pregătindu-se să reziste pînă la ultima suflare. Aici se pot vedea servanţii de la bateria E, din batalionul 6 de apărare, făcînd exerciţii sub soarele dogoritor în timpul aşteptării încordate de dinaintea atacului.

Avioanele B-17 au constituit o completare importantă la apărarea Midway-ului. Se aştepta ca aceste bombardiere solide cu mare rază de acţiune să asigure Midway-ului condiţii proprii de contraatac. Poreclele Yankee Doodle şi Knucklehead care li s-au dat reflectau buna dispoziţie a tinerilor care le pilotau. Aici un B-17 decolează dc pe insula Eastern.

Pe mare, flota americană aştepta liniştită la pîndă. Prima care a ajuns pe scena bătăliei a fost Forța operativă 16 în frunte cu portavionul Enterprise. Această imagine constituie un instantaneu efectuat de pe un bombardier în picaj imediat după decolare.

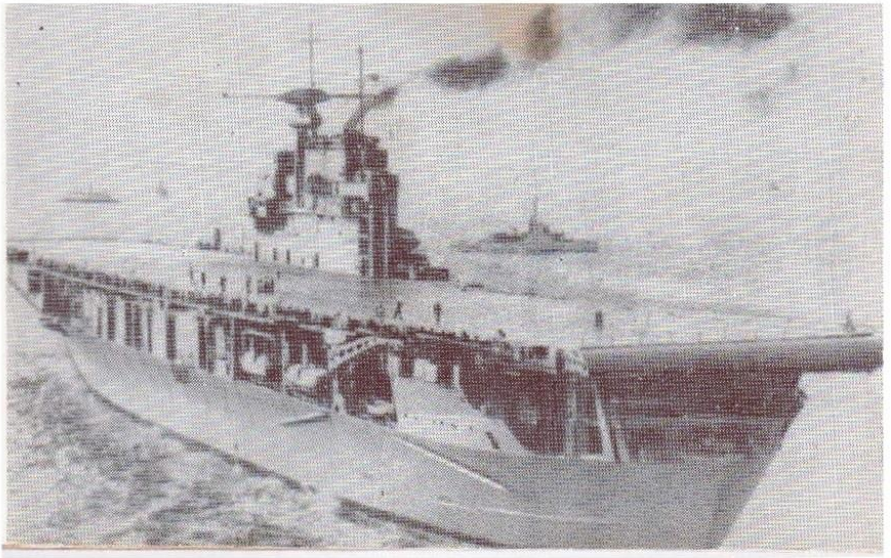

Celălalt portavion din Forța operativă 16 era Hornet o navă nouă avînd un grup aerian format din piloți fără experiență de luptă. Acestor nave li s-a alăturat curînd Yorktown, la un punct de „rendez-vous“ denumit simbolic „Point Luck“ („Punctul norocos“).

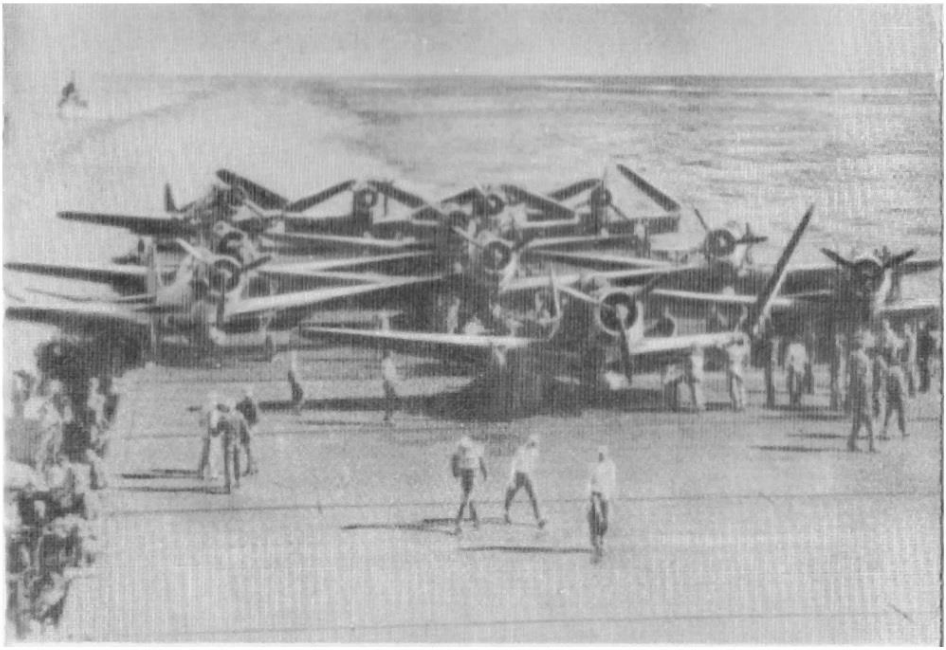

4 iunie 1942. Portavioanele japoneze au fost reperate, şi pe Enterprise escadrila 6 de avioane torpiloare se pregăteşte să decoleze. Numai patru din aceste avioane s-au mai întors. Escadrilele de torpiloare de pe Hornet şi Yorktown au suferit pierderi şi mai mari în timpul atacului de dimineaţă.

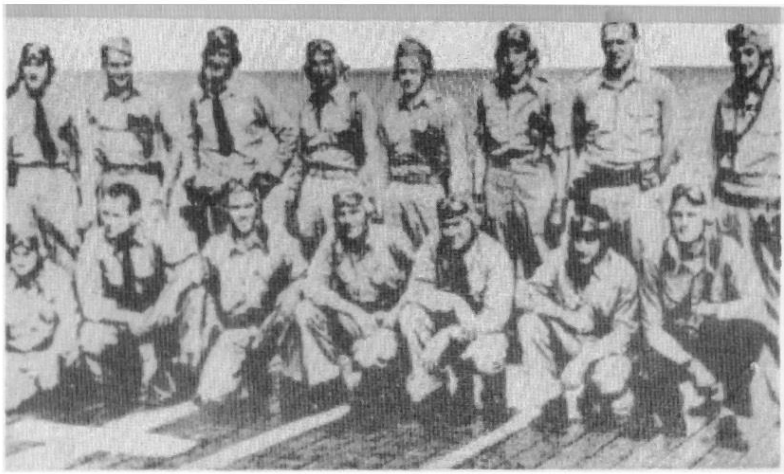

Escadrila 8 de avioane torpiloare a fost realmente distrusă: toate cele 15 avioane au fost doborîte şi din 30 de oameni au pierit 29. Dintre piloţii escadrilei care apar în această fotografie a supravieţuit doar unul: aspirantul George Gay, al patrulea de la stînga din primul rînd.

Locotenent-comandorul John C. Waldron, comandantul escadrilei 8 de avioane torpiloare. Cu toată situația de netă inferioritate în care se găseau piloții americani, ei au dat atacuri dîrze. Incluzînd şi avioanele cu baza pe atol, 42 din 51 de avioane au fost doborîte în atacurile împotriva portavioanelor lui Nagumo.

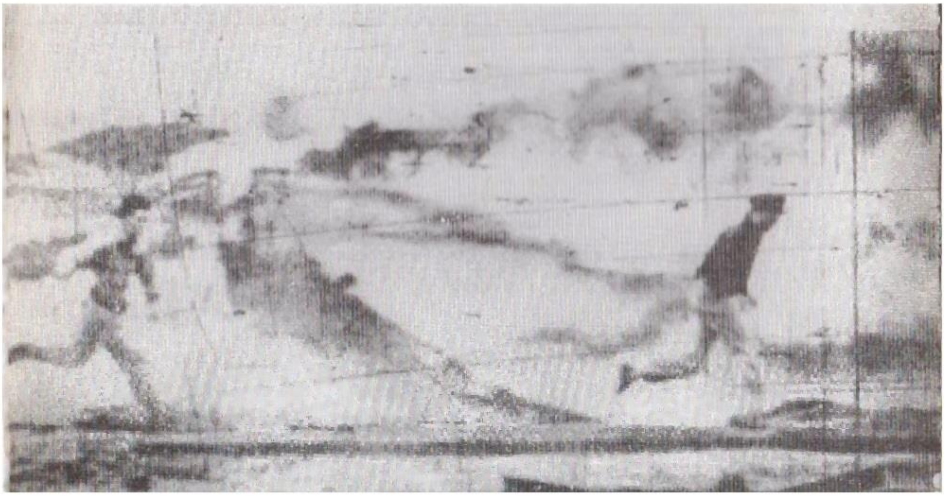

Bătălia a început cu atacul japonez asupra insulelor Midway. În timp ce peste o sută de avioane au bombardat şi mitraliat de la mică distanță baza, regizorul John Ford a filmat atacul. Fotografia de sus face parte din excelentul documentar pe care l-a realizat Ford. Jos se vede dezastrul produs pe insula Sand, fotografiat imediat după atac.

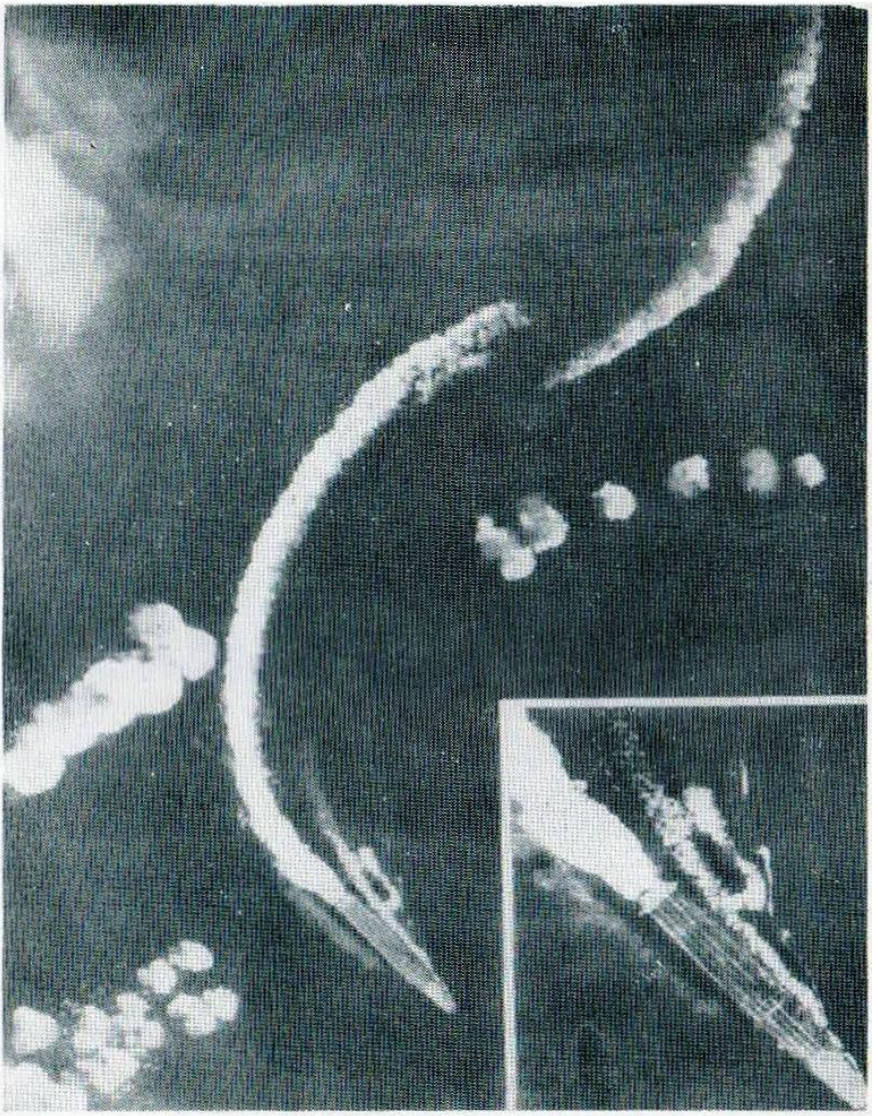

În acelaşi timp, portavioanele japoneze erau atacate puternic de către americani. În fotografie, unul dintre aceste portavioane (probabil Hiryu) caută să scape de bombele lansate de avioanele B-17. Fotografia, luată de aproape, înfăţişează puntea de decolare, cu două avioane Zero în partea stîngă a grupului de suprastructuri. Apoi au atacat bombardierele în picaj ale marinei americane, lovind trei portavioane inamice în şase minute.

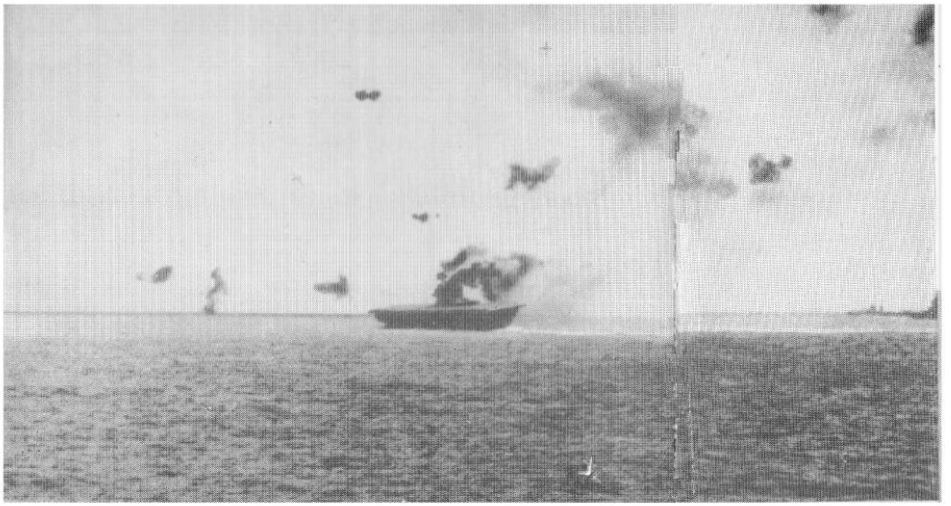

Curînd a fost atacată şi flota americană. Pe la amiază, portavionul Yorktown a fost lovit de bombardiere în picaj de pe Hiryu, singurul portavion japonez care a scăpat de dezastrul din timpul dimineţii.

Portavionul Yorktown a supravieţuit unui atac în picaj, dar la un al doilea atac — de data aceasta al avioanelor torpiloare de pe Hiryu — nu a mai rezistat. Lovit direct de două ori, portavionul nu a mai putut înainta şi s-a înclinat la babord cu 26°. Răzbunarea a fost rapidă, Hiryu a plătit în curînd preţul, dar nu înainte ca Yorktown să fie părăsit şi scos din luptă.

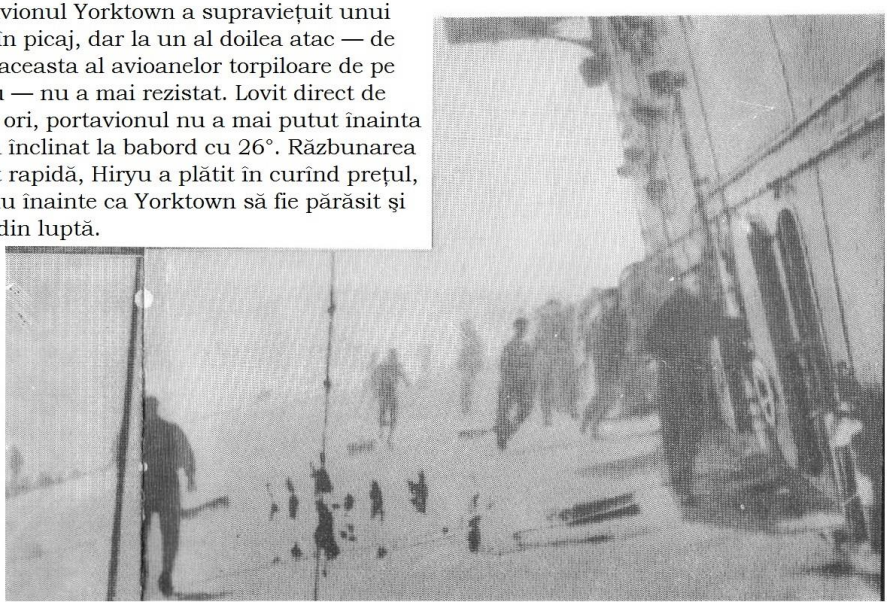

În dimineața zilei de 5 iunie, Yorktown încă se mai afla la suprafață. Eforturile depuse pentru salvarea navei au dat greș în ziua următoare, cînd submarinul japonez I-168 a lovit-o cu două torpile.

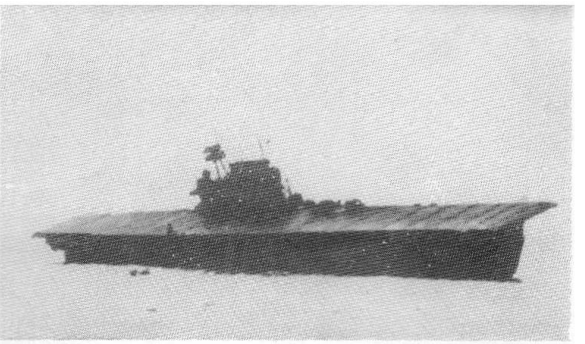

În ziua de 7 iunie, la ora 5 dimineața, portavionul Yorktown s-a răsturnat și s-a scufundat. Această imagine a sfîrșitului a fost luată de către locotenentul Charles Cundiff de la divizia cazanelor, de pe unul dintre distrugătoarele din escortă.

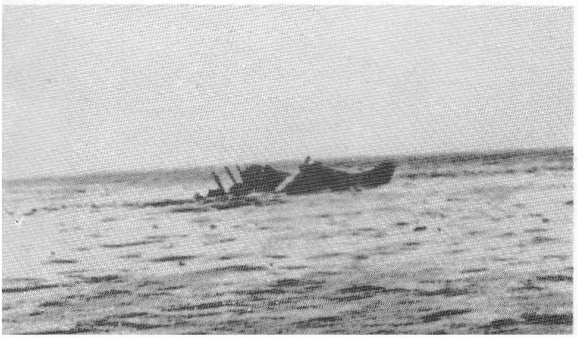

CUPRINS

Prefață		5
1.	Dintr-o singură lovitură	23
2.	Cifrul şi obiectivul	41
3.	Gata de luptă	68
4.	„O mulțime de avioane se îndreaptă spre Midway”	96
5.	„Şoimi la îngeri 12”	131
6.	Obiectivul atacă	143
7.	„Piloți, luați-vă locurile !”	171
8.	„Nu lăsați să scape acest portavion”	200
9.	Nemişcați în apă	229
10.	Părăsiți nava	258
11.	Portretul împăratului	278
12.	Învingători şi învinşi	299
13.	Întoarcerea acasă	330
	Enigmele de la Midway	341
	Prinos de mulțumire	356

VICTORIA DE LA MIDWAY

WALTER LORD

Pentru a scrie această carte, în maniera să specifică de reporter sau, poate, operator cinematografic, Walter Lord a răscolit documentele de arhivă ale marinei militare americane și ale celei japoneze, a stat de vorbă cu aproape 400 de participanți la bătălia de la Midway, de la comandanți la simpli marinari. El reușește astfel să evoce tabloul impresionant al confruntării dintre cele două flote care a constituit o cotitură decisivă în desfășurarea războiului din Pacific.

Lei 14